

ibn Said el-Mağribî

Dile destan olması yetmez gibi, bir de Halime Hatun'un azarına çarpılırdı.

Atını ormana sürerken, avcılardan biri seslendi:

"Fazla uzaklaşma Gündüz Beyim, hava yarıldıkta dönme vaktidir."

"Siz dönün, şu ormanı bir daha yoklayıp yetişirim" diye cevap verdi, "çok sürmez."

Obaya elleri bom boş dönmek istemiyordu. Gerçi bús bütün boş değildi. Ufak bir çulluk vurmúştú, ama kime yetecekti? Nüfus kalabalıktı. Çergisinden misafir de eksik olmazdı. Bir geyik filan çıksa karşısına...

Bir hışırtı duydu. Düşüncelerini aralayıp hem kulak kabarttı, hem de etrafa göz gezdirmeye başladı. Az ilerde çalılar oynuyordu. Ağır ağır attan indi. Okunu hazırladı. Diz çöktü. Bir gözünü yumdu. Kıpırdayan çalılığı nişanladı. Avını ürkütüp çalılardan çıkmasını sağlamak için bağırdı:

"Haydaa!"

Bir kokarca fırladı çalılardan. Gündüz Bey kokarcayı taşvan zannetti, oku bıraktı. Kokarca yuvarlanırken bir tavşan çıktı aynı çalılardan. Gündüz Bey yaptığı yanlışlığa dalgındı. Acıyan gözlerle kokarcaya bakıyordu. Neden sonra tavşanı fark etti. Göz göze geldiler. Elini ağır ağır sadağına attı. Bir ok aldı. Yine ağır ağır yaya yerleştirdi oku. Kaldırdı. Tam fırlatmak üzere iken, tavşan sıçradı. Aynı anda oku gönderdi Gündüz Bey, fakat aldıramadı.

"Hay Allah, vuramadım."

Atma bindi, tavşanın zıplaya zıplaya kaçtığı yöne sürdü. Karanlık bastırmadan tavşanı oklamak istiyordu. Tavşan da tavşandı hani. Bunca yılın avcısıydı bu kadar irisini görmemişti.

8 «UZAKLAR YAKINDIR

Tam gözden kaybettiğini düşünürken, yine gördü tavşanı. Orman içlerine doğru ilerliyordu. Gündüz Bey atını tepikledi. Yetişip avlamalıydı.

Orman bitti. Tepesi alevli dağlar yakınlaştı. Atını durdurdu Gündüz Bey, bekledi. Tavşanı kaçırdığını düşündü. Bir çullukla obaya dönecekti artık, Halime Hatun'un azarına bu defa da katlanacaktı.

Atını geri döndürmeye davrandı. Davranmasıyla aradığını bulması bir oldu. Tavşan, gözlerini üzerine dikmişti. Koskoca Gündüz Beyle alay eder gibi bakıyordu. Gündüz Bey bu sefer hazırlıklıydı. Oku gönderdi. Fakat ilk avını

yapan delikanlı heyecanına bulunduğu için midir, nedir, aldıramadı. Tavşan tepeleri alevli dağlara sardı. Gündüz Bey kendine kızdı:

"Tüh senin nişancılığına!" diye söylenip atını tepikledi.

Bu tavşanı oklamadan dönmeyecekti.

Atını delice sürmeye başladı. Bir tepeciği dolanınca tavşanı tekrar gördü. Dizginleri dişlerinin arasına kıştırıp yayı gerdi; fakat oku fırlatmasına kalmadan, tavşan, kayaların arkasına geçip gözden kaybolmuştu.

"Cin gibi" diye düşündü, "benimle alay mı ediyor ne!"

Yol iyice daralmış ve dikleşmişti. Burada at sürmek, ölümü hiçe saymaktı. Fakat Gündüz Bey usta sürücüydü. İyi de nişancıydı. Dolu dizgin giden attan hedefi oklardı. Oklardı ya, tavşanı kaçırmıştı yine de, tutturamamıştı işte. Sanki gizli bir el okunun istikametini değiştirmişti.

"Yine de vuracağım!" diye hayıflandı, "o tavşanı mutlaka vuracağım işte!"

Yahşi Hocanın söylediklerini hatırlayınca, düşündüğüne pişman oldu.

UZAKLAR YAKINDIR ? 9

Kim ki ihtiyaç için değil de zevk için avlanırsa, kim ki hayvana kinlenip vurursa, günah işlemiş olur" derdi, Yahşi Hoca.

Hatırlamasıyla dizginlere asıldı. Yahşi Hocayı dinlemek olmazdı. Bes belli hayvana kinlenmişti. Bunca koşturması et ihtiyacına eklenen inadı idi. Üstünlüğünü göstermek isteydi. Gururuydu açıkçası. Evet, küçücük bir tavşana, koca aşiretin reisi olarak yenilmeme gururuydu bu. Yahşi Hocanın da, Bodur Hocanın da içtihadiyle büyük günahı. Bu hesapça gururunun esiri olarak günah çukuruna düşmek üzereydi.

Tavşanı izlemekten vazgeçti. Okunu sadağa yerleştirip yayını omuzuna astı. Dağların kıvılcı boyalı tepelerine gülümsedi:

"Var git be tavşancık, yolun açık olsun" diye mırıldandı, "var git be, akşam akşam günaha sokma bizi."

Atının başını çevirdi. Dönmek üzereyken, kayalıklarda bir çığlık yankılandı:

"Heeey, Gündüz Beeey!"

Gündüz Bey nedense ürperdi. Ses bir tuhaftı. Tanıdık seslerden hiç birine benzemiyordu. Daha da tuhafı, bulutların arkasından geldiğini düşündürmesiydi. Belki kayalarda yankılandığı için böyle düşündürüyordu.

Çığlık sonrası derin bir sessizlik oldu. Tek çığlık tüm sesleri yutmuş gibiydi. Kuşlar bile ötmüyordu.

Bakındı bir zaman: Kimseler yoktu. Yüreğinin ürperdiğini hissetti. Ter içinde iken birden üşümeye başlamıştı.

Tüyleri diken dikendi.

Ne yaptığının pek farkında olmadan atını tepikledi.
Henüz birkaç adım gitmişti ki çığlık tekrar yankılandı:

"Heeey, Gündüz Beeey!"

10 ? UZAKLAR YAKINDIR

Üstelik ilkinden daha berrak, daha yakındı. Sanki kendi içinden kopup geliyordu: Beyninden, ya da yüreğinden. Belki de çok çok uzaklardan, bulut ötelerinden... Kestiremedi. Atının başını sesin geldiği yöne çevirdi. Birkaç tepikte tırısra kaldırdı. Birkaç dakika içinde bir tepeye ulaştı. Üzengilerin üstünde doğruldu. Dikkatle bakındı. Görünürde kimsecikler yoktu.

Birden, kaçırdığı tavşanı gördü. Tavşan kayaların arasından çıkmış, bir zaman Gündüz Beye baktıktan sonra, dağlara doğru ağır ağır yürümeye başlamıştı. Gündüz Bey, bu sefer okuna, yayma davranmadı. Tavşanı vurmaya aklına bile gelmedi. Arkasından baka kaldı. Dalgın dalgın Yahşi Hocayı düşünüyordu. Va'zederken verdiği misallerde tavşanları, kurtları, yılanları konuştururdu.

"Acaba, essahtan.. tavşanlar., yok canım, daha neler!"

Duyduğu sesi dağların bir oyunu olarak değerlendirip dönüş yolunu tutacakken, ses bir daha patladı:

"Heeey, Gündüz Beeey!"

Sinirlendi birden:

"Kimsiiin?" diye sordu avaz avaz.

Sorarken karşılık beklemiyordu. Karşılık alamasaydı rahatlayacak, o rahatlık içinde aşirete dönecekti.

Ama sorusunun cevabı hemen geldi:

"Ben Kaya Şeyhiyiiiim, sana diyeceklerim vaaar!"

Derin bir soluk aldı. Nedense bir aralık tavşan sesleniyormuş sanmış ve ürkmüştü. Şimdi bu düşüncesini saçma buluyor, fakat gülmek istediği halde gülemiyordu.

"Diyeceklerin varsa ortaya çık!"

"Çıkamam..."

Belki de bir tuzaktı bu. Düşmanları böyle bir yola baş

UZAKLAR YAKINDIR ? 11

vurmuş ve kendisini ortadan kaldırmak istemiş olabilirlerdi. Belki tavşanı bile önüne yem olarak salmışlardı.

Elini kılıcına attı:

"Çık dedim!"

"Çıkamam Gündüz Bey, Semerkant'dayım..."

Kaskatı kaldı. "Semerkant nire?" diye düşündü, "es-sah ise..."

Karar veremedi. Şaşkınlığını yenmeye çalışarak sordu:

"Ne istiyorsun?"

"Ertuğrul'a iyi bak Gündüz Bey, ilerde büyük bir İslâm devletinin çekirdeğini atacak, ona iyi bak!"

Tüyleri diken diken oldu Gündüz Beyin. Eskisinden daha beter üşüyüp ürperdi.

"Bakarım" dedi, farkında olmadan, "başüstüne."

Nedense hafifledi. Atıyla birlikte havalanmış havalanmış da, güneşin son ışıklarıyla tutuşan gökkuşağının ortasına dalmıştı sanki. Etrafını sarmalayan renk cümbüşü yüreğini ıltıyor, o ılıkılıkta tatlı tatlı gülümsüyordu.

Ses kesilmişti. Gündüz Bey hiçbir hareket yapmadı. Gökkuşağının yumuşaklığına otururcasına atma kurulmuştu. Dizginleri tutmayı bile akıl edemediğinden at bildiğine gidiyordu.

Neden sonra toparlandı. Uyku mahmurluğundan kurtulup bakındı. Atı yamalı bir çerginin önünde duruyordu. Daha önce buralarda çok avlanmış, çok dolaşmıştı ama bu çergiyi ilk defa görüyordu. Yeni kurulmuş olacaktı. Yakında obalar, avullar varken, böyle ıssız bir yerde çergi kuran kimdi acaba? Başiboş bıraktığı zamanlar daima obaya dönen atı, şimdi neden bu çerginin önüne gelip çakılmıştı da yalvarır gibi bakmaya başlamıştı?

12 ? UZAKLAR YAKINDIR

Canı biraz sıkıldı. Biraz da atma kızdı. O can sıkıntısı ve kızgınlık içinde atını tepikledi. Hayvan iki adım attıktan sonra durdu. Gündüz Bey bir daha tepikledi atını, yine iki adım sonra durdu. Üçüncü denemede ise yerinden kıpırdamadı bile.

Gündüz Bey çaresiz attan indi. Çerginin kapısına yaklaştı. Tam sesleneceği sırada içerden bir ses geldi:

"Buyur Gündüz Bey!"

Gündüz Beyin nutku tutuldu. Birşeyler söylemeye kalkıştı ya, ağzından tek kelime bile çıkmadı. Öylece durup çadırın kapı aralığına asılı manda gönüne baka kaldı.

Bugün diğer günler gibi değildi anlaşılan. Bugünde bir başkalık vardı. Onca keskin nişancılığına rağmen, tavşancığı oklayamamış, tavşancık bir görünüp bir kaybolarak kayaları tutmuş, kendisini ardı sıra sürüklemişti. Sonra da kayaların ötesinden seslenilmişti. Derken atı, sanki gizli bir etki ile, akşam alacasının esrarında būs bütün kararın şu eski çadırın önüne gelmişti.

İçerideki kendisini görmeden biliyordu. Biliyor ve buyur ediyordu. Bacaklarında mecal kalmamıştı. En azından kuşkulanan, elini kılıcına atmalıydı, fakat bu kardarcık işi yapacak gücü bile yoktu. Görmeden kendisini bilen, yüreğindeki gizli sırları da biliyor olmalıydı. Acaba kimdi? Kendisini niçin görmek istiyordu?

Farkında olmadan adımlarını çadırın kapısına doğru sürükledi. Manda gönünden perdeyi araladı. Uykuda yürür gibi içeri girdi. İçerisi loştu. Bir şeye takılıp devirdi. Gözleri loşluğa alışınca devirdiği şeyin su testisi olduğunu gördü. Bakındı. Çadırın ortasında bir rahle, rahlenin

üstünde açık bir Kur'ân-ı Kerim vardı. Ellerini saygıyla önüne kavuşturdu. Ağır ağır rahlenin önüne diz çöktü.
UZAKLAR YAKINDIR ? 13

"Hoş geldin Gündüz Alp Bey!"

Sesinde insanın içini tepeleme dolduran bir ahenk vardı. Birinin ağzından değil de yüreğinden çıkıyor gibiydi. Yürekten çıktığı gibi doğrudan yüreğe giriyordu.

Gözlerini sesin sahibine çevirdi. Önce koca kavuğunu, koca kavuğun örtemediği geniş alnını ve göğsüne serpilen bembeyaz sakalını gördü. Bütün gayretine rağmen yüzünü seçemiyordu. Bağdaş kurmuş, başı, dizinin üstünde duran kitaba eğilmişti. Bir şeyler yazıyordu. Önünde birkaç mürekkep hokkası, hokkaların içinde de kamış kalemeler gördü.

Birden sap sarı kesildi. Alnında yine soğuk terler belirdi. Şaşkın ve bitkindi. Kendisi etrafı zor seçerken, bu ihtiyar nasıl yazabiliyordu?

"Karanlıkta nasıl yazıyorsun?"

Konuşabilmesine şaşmış gibi sustu...

Garip bir sessizlik uzadı gitti. Kara çadırın içinde, kamış kalemin kâğıt üstündeki hışırtısından başka çıt yoktu. Garip sessizlik yalnız çadırın içine değil, sanki bütün çevreye, hatta bütün evrene hâkimdi. Kuşlar ötmeyi, kurtlar ulumayı, rüzgâr esmeyi unutmuştu sanki. Her şey, kamış kalemin kâğıt üstündeki hışırtısını dinliyordu. İnsanın içine huzur veren bir sessizlikti bu. Bu sessizlikte Gündüz Beyin ruhu dinleniyordu.

Dünyayı unutmuştu. Hayali bütün boşalmış, seke seke kaçan tavşanla birlikte kayalıktaki ses de silinmişti. Dünya kanatlarının altında dönüyordu. Dönüp duran bu dünyada Kayı Han Aşiretinin yeri belli belirsiz bir nokta kadardı. Ama büyüyordu. Şimdi yepyeni bir âlemin eşigindeydi. Hayalinden boşalan şeylerin yerini başka şeyler alıyordu.

14 ? UZAKLAR YAKINDIR

Nokta hâlâ büyüyordu.

Belli belirsiz Kayı Han Aşireti berraklaşıp belirginleşmişti. Işık küresine dönüşmüştü. Sonra güneşe büründü. Yakmadan ısıtmaya, göz kamaştırmadan aydınlatmaya başladı.

Bir anlam veremedi, Gündüz Bey.

"Allah'ım!" diye inledi âdeti.

Gündüz Beyin iniltisine ihtiyarın sesi karıştı:

"Korktun mu Gündüz Bey?"

Korku ne demeye gelirdi, o hâlâ Kayı Han Aşiretinin Reisiydi. Kendini toplamaya çalışırken alnındaki teri. eli-

nin tersiyle sildi:

"Ben Gündüz Beyim" dedi, "Kayı Hanluların Reisi Gündüz Beyim."

İhtiyarın yüzünü ilk defa fark etti, bıyıkaltı gülüyordu:

"Beyler korkarsa ne lâzım gelir?"

Korkudan nefret ederdi, diklendi:

"Gündüz Bey gibi beyler Allah'dan gayrisinden kork-

maz."

"İyi bildin. Bari ışığı gördün mü?"

"Güneşi gördüm."

"Eh, madem ki gördün, artık karanlıkta nasıl yazdığını sormazsın. Görmeyi bilene gece yoktur. Görmeyi bilmezsen gündüzlerin bile gecedir."

Anlayıp anlamadığına aldırmadan devam etti:

"İnsanlar tuhaftır, hem de tamahtır. Bazan minik bir tavşan koskoca aşiret beylerini ihtiras yularından yakalayıp arkası sıra çeker de kayalıklara götürür. Bunun pek bir zararı yok da, aynı işi şeytan yaparsa vay ki vay! Sonu cehennem ateşidir. Cehennemi bildin mi Gündüz Bey?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 15

"Bildim. Bodur Hocam anlattıydı."

"O anlattıysa bilmişsindir. En çok neye şaşkınlığa bakalım?"

"Neye?"

"İnsanları idare etmek gibi bir sorumluluk aldıkları halde rahatça döşeklerinde uyuyan beylere."

Gündüz Bey yavaş yavaş açılıyordu. Şaşkınlıktan sıyrılıp, kendisini toplamaya başlamıştı.

"Bu dokundurma bize mi şimdi?" diye sordu.

"Hepimize" dedi ihtiyar, "bir güzel uyumuşuz ki uyanmamız için sur-u İsrail lâzım."

Gündüz Bey, kayalardan akseden sesi hatırladı. Tekrar duyar gibi oldu. Tekrar duyar gibi olmasıyla da sordu:

"Kaya Şeyhi misin?"

İhtiyar kalktı, çadırın orta direği niyetine kullandığı gürgen ağacının incecik bir dalma asılı yağ kandilini yak-tı. Ölgün ışıkta beliren yüz hatlarındaki yumuşaklıkla, gözlerindeki zekâ parıltısı, en kaba-saba insana bile elini öptürecek cinstendi. Dudaklarında uçuk bir tebessüm vardı. Gündüz Beye bakmadan konuştu:

"Kaya Şeyhi mi? Ne demektesin Gündüz Bey! Biz o mübareğin ayağındaki edik olmaya razıyız. Biz kim, Kaya Şeyhi kim? O mübarek, söyleyeceğini Semerkant'dan söyleyip istediğine duyurabilirken, biz, yanibaşımızdakine derdimizi zor anlatıyoruz."

"Ya sen kimsin?"

"Allah'ın garip, günahkâr, kemter bir kuluyuz. Kendi halinde bir dervişiz. Adımız Molla Tacüddin Harzemî. Şeyh Ekber'in Herat'taki dergâhından oluruz. Kaya Şeyhi Efendimiz, Şeyh Ekber Efendimizin Şeyhi olur. Niçin bu-

16 ? UZAKLAR YAKINDIR

rada bulunduğumuza gelince: Biz nerede yıldızlar çok parlarsa, orada oluruz."

"Müneccim misin?"

Molla Tacüddin Harzemî, yerine oturmak üzereyken hışımla dönüp Gündüz Beye baktı. Gözlerinde bir baba-nın yaramaz evlâdına duyduğu yumuşak bir öfkeden başka birşey yoktu. Dudakları işe hâlâ o garip tebessümün dikliğini saçıyordu. '

"Sümme hâşâ!" dedi,, "yıldızlardan geleceği okumaya kalkışmak gibi kaderin hududunu -zorlayan bir şaklabanlığın peşinde değiliz. Biz, hakikati aramaktayız. Gökyüzü ile meşgul olmamız, kozmoğrafyaya merakımızdandır. Kâinatın haşmetini yakından görüp, esrarında, Yaratıcı Kudretin azametini aynelyakîn idrak etmektir."

Gündüz Bey sorduğuna pişman olmuştu.

"Kusura kalmayın, sürç-ü lisan ettik, affolunsun."

Molla Tacüddin Harzemî, bir postekinin üstüne bağdaş kurdu. Bir zaman Gündüz Beye baktı. Gündüz Bey gözlerini ihtiyarın gözlerinde bir türlü tutamıyor, her karşılaşmada başını indirmek zorunda kalıyordu.

"Bu zat Kaya Şeyhi değilse bile velidir" diye düşündü, "büyük velidir. Aşirete davet edip izzet ikramda bulunmak lâzım."

Düşünürken sesini duydu:

"Allah'ın en büyük ikramı nedir bilir misin Gündüz Bey?"

"Nedir?"

"Akıldır. 'Akıllı kime derler?' diye sorarsan, Peygamber Efendimizin nurlu yolunda yürüyene derler. 'Akılsız kime derler?' diye sual açarsan, dünya malına tamah ile ebedî saadeti elden kaçıran derler."

UZAKLAR YAKINDIR ? 17

Gündüz Bey dayanamayıp sordu:

"Ya biz hangi zümreden oluruz?"

İhtiyarın yüzünde huzur verici gülücüğün gülleri tekrar açtı:

"Bu suali bize değil, kendine sormalısın, Gündüz Bey. Cevabını da vicdanından alıp vermelisin. Bizim deyip deyeceğimiz şu kadardır ki, aşiretine sahip ol! Ye'cüc Me'cüc denen kavmin ininden çıkması, çıkıp da buralara

gelmesi yakındır. Çok geçmeden buralarda cesetten top-
rak görünmez olacak, ırmaklar kan kızılı akacak, taş üs-
tünde taş kalmayacak."

Gündüz Bey elinde olmadan titredi:

"Tedbiri n'ola?" diye sordu.

"Daha vakit var Gündüz Bey, daha vakit var. Tedbir
vakti geldikçe, ahiyandan biri Kayı Hanı Aşiretini ziyaret
edip haber verecek. Ona göre amel olunsun. İşaretleri is-
tikametinde hareket edilsin. Unutma ki hiçbir şey görün-
düğü gibi değildir. Oğullarına da böylece bildir. Korkma,
inayet altındasınız."

"İnayet ya Şeyh!"

"İnayet Allah'tandır! Haydi, uğurun açık olsun."

Yazmakta olduğu kitabı kucağına aldı. Kamıştan kale-
mi hokkalardan birine daldırdı. Yazmak üzereyken du-
rakladı. Yeni bir ilham gelmiş gibi Gündüz Bey'e döndü:

"Az daha unuttuyordum" diye konuştu, "oğullarından
Ertuğrul'a dikkat et, o büyük bir İslâm devletinin çekirde-
ğini atıp Kostantiniye'nin fethine zemin hazırlayacak."

Hayretler içinde mırıldandı, Gündüz Bey:

"Ertuğrul'dan büyük iki oğlum daha var."

18 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Sen yine de Ertuğrul'a dikkat et!"

Bulutların içinden, ya da kayaların arasından gelen
sesin söylediklerini söylüyordu. Elbette bir bildikleri var-
dı. Açıklayamıyordu. Zaten bugün görüp yaşadıkları aklı-
na sığmıyordu. Ama her akla sığmayana sırt çevirmenin
akıllılık olmadığını da biliyordu. Yahşi Hoca sık sık bunu
söylerdi zaten. Şu mübarek ihtiyarı obaya davet etse miy-
di acaba? Burada yalnız başına belki de sıkılıyordu. Gerçi
yıldızlara bakmaya geldiğiri söylemişti, ama obanın ku-
rulu bulunduğu düzlükten de yıldızlara bakması müm-
kündü. Hem böylece yalnızlıktan da kurtulmuş olurdu.

İhtiyarı avula davet etmeye hazırlanırken, sesini duy-
du:

"Şu kâinat ne güzel yaratılmış, öyle değil mi Gündüz
Bey? Geceyi şenlendiren yaratıklar ayrı, gündüzü şenlen-
direnler ayrı. Sadece geceleri açan çiçekler, sadece gecele-
ri öten böcekler var. Böceklerle, çiçeklerle, yıldızlarla ar-
kadaş olmasını bilenler, hiçbir zaman yalnız kalmazlar."

Gündüz Bey, başını indirdi indirdi, adeta koynuna
soktu. Söylenmeyi bilenlerden birinin karşısında oldu-
ğunu çoktan anlamıştı. Anlamış da ufalana ufalana toz-
buluta karışmışü.

Kendini zorlayarak doğruldu. Uzun süre dizüstü otur-
maktan bacakları uyuşmuştu. Ama bıraksalar kıyamete
kadar oturup ihtiyar bilgini dinlerdi. Ama mümkünü yok-
tu. Geri dönmeliydi. Aşiretinin başına geçip suyun ötele-

rini götürmeliydi.

"Buyurup bir yol aşiretimizi şereflendirseniz..."

O kadar alçak sesle söyledi ki, kendisi bile sesini zor duydu. Buna rağmen ihtiyar bilgin cevap verdi:

"Vaktim yok hoş gör. Zaten bundan sonra dostlarımız UZAKLAR YAKINDIR ? 19

sıkça uğrarlar obanıza. Ahiyan-ı Rûm el birliği içinde inayet edeler. Hadi uğurun açık olsun."

Gündüz Bey, ayaklarını sürçe sürçe dışarı çıktı.

Atı bıraktığı yerde, bıraktığı gibi idi: Neredeyse hiç kıpırdamadan kara çadıra bakıyordu.

"Sen de fark ettin ha" dedi atma, "üçler, yediler, kırklar derdi de Yahşi Hoca, teke tek gezenleri bilmezdim. Hey kudretine kurban olduğumun..."

• • •

Akşamın alacasında bir derviş, ağır ağır avula yaklaşıyordu...

Yüzünün kapkara sakalından arta kalan kısımlarında, gün batımının pembeliği vardı. Sakalına inat, sarığı akpaktı. Gözlerinin bütün hüznü ile kıl çadırların arasında koşuşturan çocuklara bakıyor, ikide bir "geldik ya!" diye mırıldanıyordu, "sonunda geldik işte..."

Keçi kılından bir cübbe giymişti. Vaktiyle siyahtı belki. Islana-kuruya renk atmış, yer yer morarmıştı. Pabuçları yol yorgunluğuna dayanamayıp paralandığından ayaklarını keçe ile sarmıştı. Omuzundan bir sicimle geçirip koltuk altına düğümlediği iki heybe ağzına kadar kitap doluydu. Bir zamanlar İrtiş ırmağına düşmüştü de canını kurtarsın diye atılan ipe heybelerini bağlamış, kendisi ölümü kulaçlaya kulaçlaya zar zor sahili tutabilmişti. Niye böyle davrandığı sorulduğunda ise, "Her yerde bir Alp Sofi bulunur, ama bu kitaplar her yerde bulunmaz" demişti.

Uzun boyunu bir karış geçen değneğin tam koltuk altına gelen çatalına abandı. Çadırları, sonra çadırların arasında koşuşturan çocukları bir süre seyretti. Çocuklardan biri, onu farkedip diğerlerine de gösterince, onları 20 ? UZAKLAR YAKINDIR

yanma çağırdı. Önce bir tereddüt geçirdiler. Öylece durup baktılar. Sonra aralarında fısıldaştılar. Derken on üç yaşlarında bir çocuğun arkasına dizilip ağır ağır yaklaştılar.

Alp Sofi çocukları tek tek süzdü. Gözlerini ondan ona gezdirdi. Nihayet bir çocukta karar kıldı. Gülümsedi:

"De bakalım, sen Ertuğrul musun?"

Çocuk biraz hayret, biraz merak ve galiba biraz da korkuyla bir adım geriledi. Sonra bu gerilemeyi kendine yedirememiş gibi iki adım attı. Kaşlarını alabildiğine çattı. Koskoca adam ciddiliğinde sordu:

"Nereden bildin ki?"

"Bilene değil, bildirene sormalı."

"Kim bidirdi ki?"

"Bildiren sır ise bize susmak düşer."

"Allah'ın varlığı ve birliği sır değil."

Bu defa Alp Sofi şaşkın şaşkın baka kaldı. Hayır, çocuğun cevabı çocukça bir cevap değildi. On üç yaşa sığmıyordu. Bir vakit büyümüş, hocalıklar etmiş de sonra küçülüp çocuklaşmıştı sanki.

Zaten böyle olması gerekiyordu.

Alp Sofi'nin yüzündeki gülücük genişledi, yanaklarındaki gün batımı pembesi şafak vakti kızılığına dönüştü:

"Kayı Aşireti Reisi Gündüz Alp'in oğlu Ertuğrul tanınmaz da kim tanınır bakalım?" diye konuşmaya başladı; "hem bizim seni bilmemiz keramet değil, olsa olsa hesabıdır. Baksana bütün aşiretin çocuklarına reislik ediyorsun. Eh, çocuklara reislik edenin babası büyüklere reis olur. Bu hesapça Gündüz Bey senin baban olur."

Ertuğrul diri durmuş, ellerini beline koymuştu:

"Adın gelsin" dedi sorumlu insan edasıyla, "onca laf kalabalığında adını söylemeyi unuttun."

UZAKLAR YAKINDIR ? 21

Yine gülümsedi Alp Sofi. Sanki Ertuğrul'un ner cümlesinde yeni bir dünya keşfediyordu:

"Adımıza Alp Sofi derler hamdolsun. Herkes bey oğlu olmaz ya, tuttuk derviş olduk. Sen ki Gündüz Alp oğlu Ertuğrul'sun, Allah'ın garip misafirini babana götürmeli değil misin? Ona söyleyeceklerimiz var."

Ertuğrul, aşiret beyi ciddiyetine bürünmüştü. Bakışlarıyla karşısındakinin güvenilir biri olup olmadığını yokluyordu.

Derviş ise rüzgârsız havaların asırlık çınarları kadar sessizdi. Çocuğun gözlerindeki mânâyı okumuş, için için gülerek, "Hele yamanın yamanı bu!" diye düşünmüştü, "verilen müjdeyi gerçekleştirse gerçekleştirse bu gerçekleştirir. Duruşu bey duruşu bunun, bakışı sultan bakışı ki, o gözlerdeki ifadeyi icap ederse bıçak niyetine kullanıp karşısındakini delik deşik eder. Hay Allah devlet veresi Ertuğrul Bey! Parmak kadar çocuğun karşısında değil de koskoca bir sultanın karşısında gibiyim: Bizans fatihinin karşısında gibi... Hay fatih olası Ertuğrul Bey! Süzmesi de uzun sürdü... "

Düşüncelerini bölüp sordu:

"Eeyy, ne karar verildi bakalım, beğenildik mi?"

"Olur" dedi Ertuğrul başını hafif eğip, "olur da ilk evvelâ nereden geldiğin bilinmeli."

"Söylenmedi miydi Gürgeç'ten diye?"

"Şimdi söylenmesi yeter, ne diye gelinir peki?"

"Derviş kısmına 'ne diye?' yollu sual açıldıkta 'kader' deyip geçer de sırrını gendine saklar."

Ertuğrul şaşkınlığını arkadaşlarına belli etmeme telaşıyla atıldı:

22 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Gürgeç uzakçadır bildiğim. Onca yolu aldın geldin ha!"

"İş başa düştükte yakm-uzak gözlenmez, Hazret-i Şeyh emir verdikte gayrısı sorulmaz, 'emrin başım üzre' denip yola düşülür. Bu işi sen böyle belle."

Ertuğrul ile konuşmak Alp Sofi'nin o kadar hoşuna gitmişti ki, sözü inadına uzatıyor, bir yandan da tefekkür deryasından derlediği hikmetli sözlerle, çocuğun iç alemindeki derinliği ölçüyordu.

"Belledin mi?"

"Belledik, lâkin onca yolu silâhsız mı teptin?"

"Silâhım var."

"Görünmüyor. Yoksa koynunun içinde mi taşıyorsun?"

"Koynunun içinin içinde."

"Bu ne demeye gelir şimdi?"

"Anlamaya feraset ister."

"Amma kıymetli silâhmış."

"Kıymetlidir, kıymetini bilene..."

"Göstersene!"

"Görmeye göz ister."

"Gözümüz var hamdolsun, sen hele göster de."

Çocuğun sözleri bir dilek değil, emirdi. Alp Sofiyi yine için için güldürmüştü:

"Kendin görmelisin" dedi.

"Anlaşılan tahmin yürütmemi istiyorsun."

Ertuğrul düşünmeye başladı. Düşünürken borkünü arkaya itip başını kaşdı, alnını kırıştırdı, gözlerini kırıştırdı. Şekilden şekle girdi...

UZAKLAR YAKINDIR ? 23

Alp Sofi ise durmadan gülümsüyor, gülümseyerek Ertuğrul'u izliyordu. Çocuğun en ufak hareketini bile kaçır-mamaya çalışıyordu.

Ertuğrul nihayet tereddüdünü yendi:

"Hançerdir" dedi.

"Hayır."

"Bıçaktır."

"Değil."

"Mutlaka enli paladır."

"Bilemedin."

"Şemşirdir desem..."

"Olmadı derim."

Ertuğrul taze bir şaşkınlığın ortasında bocalamaya

başladı. Ertuğrul bocalamaya başlayınca çocuklar kısık kahkahalar patlattılar. Ertuğrul önce aldırmadı. Bekledi. Kahkahalar artıp açığa vurulunca da öfkeyle ayağını top-
rağa vurdu:

"Kesin!" diye adeta gürlledi, tıpkı bir bey gibi.

Arkadaşları süm sükût olunca Alp Sofi'ye döndü:

"Peki silâhın ne cinstir? diye sordu. "Şemşir değilse, pala değilse, bıçak değilse nedir?"

Alp Sofi bir solukta boşaldı:

"İmanımdır."

Şaşkınlaşan çocuklara bir bir baktı:

"Evet, silâhım imanımdır. Başka silâh taşımam. Gerek de görmem!"

Ertuğrul boynunu büktü. Karşısındakinin sıradan biri olmadığını anlamıştı. Onu babasına götürecekti. Ama önce bükemediği eli öpmeliydi.

24 ? UZAKLAR YAKINDIR

Boynu bükükçe Alp Sofi'ye yaklaştı.

"El öptürür müsün?"

"İkbal sevdasına ne öper ne öptürürüm, hürmet ve sevgi babında ise o başka. Seninki ne cins?"

"Hürmet" dedi, Ertuğrul, "ve de sevgi öpmesi. Ruhsat ver öpeyim!"

Ertuğrul el öpünce, diğer çocuklar da sırasıyla öptü. Sonra Ertuğrul, Alp Sofi'nin yanı sıra yürümeye başladı. Babasının çadırının önüne geldiklerinde, dervişin yüzüne bakmaya cesaret edemedi,

"Boş gevezeliklerimi affet" dedi, "haddi aşır fazla lâf urdum."

Alp Sofi, elini Ertuğrul'un omuzuna koydu:

"Sen bildiğim Ertuğrul isen boş laf etmezsin, geldik mi?"

"Geldik, işte burası babamın çadırıdır."

"Hamdolsun..."

"Bu hamd sağ salim gelmene mi?"

"Hem sağ salim gelmemize, hem de Gündüz Beyin çadırını diğer çadırlardan farksız bulmamıza. Bazı beyler, beyliklerine kibirlenip süslenir püslenirler, yetmez gibi çadırlarını da Türkmen gelini gibi donatırlar."

"Babam öylelerinden değildir. Kayı Han da çoban etmeği ile bey etmeği, çoban döşeği ile bey döşeği arasında fark yoktur. Şurada biraz bekle de babama haber vereyim. Seni görmekten memmun olacaktır."

"Nereden belli, belki de kızar!"

"Kızmaz, eminim kızmaz. Heybelerinde ne vardır bilemem, bildiğim yüreğinin hikmet dolu olduğu; söylenmeden beni tanıdığına göre keramet ehlinin. Babam keramet
UZAKLAR YAKINDIR ? 25

ehli birini, çadırında misafir etmekten keyif duyacaktır. Hele bekle azıcık."

Çadıra girmek üzereyken, Ertuğrul'u kolundan yakaladı:

"Dur savuşma birden! Heybelerimde neler olduğunu merak mı ettin? Şişkin oluşlarına baktın da, ihtimal ki, 'Bu derviş babanın dünyalığı pek zorlu' diye düşündün."

"Yok ama..." diye kekeleydi, Ertuğrul.

Alp Sofi koltuğunun altındaki düğümü çözüp heybeleri indirdi. Ağızlarını açarken;

"Halis manda postundan yapılmadır bunlar" dedi, "İrtiş ırmağının suyunu dahi sızdırmazlar içlerine, bak!"

Ertuğrul baktı, kaldı:

"Kitapmış!"

Ağzından kopan bir hayret çığlığıydı. Heybelerde altın filân var zannetmişti. Bunca uzun yolda taşındığına göre çok kıymetli şeylerle dolu olmalıydı heybeler. Çıka çıka kitap çıkınca şaşırды Ertuğrul. Şaşkınlığını yenmek için Yahşi Hoca'ya sığındı:

"Bizim Yahşi Hocamızın da böyle kitaplar var" dedi, "arada bir bize de okur."

Alp Sofi heybelerin ağzını büzdü, düğümü itinayla attı, omuzuna astı.

"Böylesi yoktur" diye konuştu, "yazmak için yirmi yılımı verdim."

Gözleri uzaklara daldı:

"Hayatımda bundan daha güzel bir iş yapmadım. Neyse şimdi git babana haber ver. Burada bekliyorum."

Ertuğrul çadırın kapısında asılı Türkmen kilimini arayıp gözden kaybolunca,

26 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Bu olmalı" diye düşündü, Alp Sofi; "devlet müjdelisi Türkmen Beyi bu Ertuğrul olmalı."

Gözlerindeki hüznü biraz dağıldı. Müjdeye gelmişti nihayet. Gerçi müjde gerçekleşene kadar müslümanlar, büyük acılar çekecekti. Ama sonu selametti.

Şeyhinin elini öpüp, "Emrin canım-başım üzre" deyip Oğuz'un Kayı Han boyunu bulmak için yola çıktığı günden bu yana çok zaman geçmişti ya, artık umursamıyordu. Yol yorgunluğunu bile unutup; canlanmış, birden dinçleşmişti. Hüznü dağılan gözlerinde yeni ümitlerin şavkı parlıyordu şimdi. Az sonra Gündüz Beyle görüşüp Şeyhinin selâmını söyleyecek, üç gece üst üste gördüğü rüyayı da birtamam anlatıp, şeyhinin tavsiyelerine geçecekti.

Ertuğrul, çadırın kapısında belirince ışıltılı gülümse-di:

"Gündüz Beyim henüz avdan dönmemiş ha?"

Ertuğrul hayretle sordu:

"Bunu da mı bildin?"

"Bildiklerimiz bilmediklerimizin yanında devede kulaktır hay Ertuğrul'um. Görebilene gizli yok derler, lâkin nerede bizde o göz? Şimdi bizi çadıra buyur edecek misin, yoksa Gündüz Bey dönene kadar 'var git mescitte bekle, akşam ezanına surda ne kaldı, namazını kıl da gel' mi diyeceksin?"

Ertuğrul başka havalarda idi, önüne bakarak konuşuyordu:

"Anam, babamı merak eder. Av arkadaşları dönmüş, ama babam dönmedi. Dendiğine göre ilk atışta işini bitiremediği bir tavşanın arkasından sarp kayalıklara doğru gitmiş. Kayalıklar çok tehlikelidir, ne yapsam ki?.."

UZAKLAR YAKINDIR ? 27

Alp Sofi dalgınlaştı. O dalgılaşmca Ertuğrul nedense korktu.

"Apama (babama) bir şey olur mu?" diye sordu telâşla.

"Meraklanma. Senin baban bir tavşanın peşinde ömür tüketecek biri değil. Bir başka niyetin peşinde giderken gecikmiştir belki. Meraklanma dendi ya, telâşlı bakışların sebebi n'ola? Yatsı ezanı okumadan baban burada olur. Biz de artık sabah görüşürüz gendisiyle. Haydi düş önüme de mescidin yolunu göster. Beni bildiğin gibi mescidin yolunu da bilirsin deme sakın. Bildirilmeyeni bilmek bizim haddimize düşmez."

Ertuğrul sesini çıkarmadan mescide yöneldi. Alp Sofi'nin sözleri yüreğini serinletmişti ya, yine de içinde bazı endişelerin kıpırtısı oynayıyordu. "Babam sağ salim dönecek mi?" sorusu kafasında dolanıp duruyordu.

Alp Sofi'yi Sürmeli Hafıza emanet edip çadıra döndü. Annesi bazlama açıyordu. Öyle de acıkmıştı ki, bir parça koparmak için uzandı, uzanınca Hayme Ananın azarına çarptı:

"Çek elini bakalım! Baban eve dönmemekle iştahına bir şey olduğu yok maşallah. Git yiğitleri topla, Bey Anam buyurdu de, baban aranmaya çıkılacak."

Ertuğrul'un endişesi arttı. Anası kolay kolay paniğe kapılmazdı. Durduk yerde endişelenmezdi. O endişelendiğine göre vardı bir tereslik.

Fırladı. Çadır çadır dolaşıp anasının buyruğunu bildirdi:

"Hazır olunsun, babam aranacak!"

Çıralar tutuşturulup aramaya çıkıldı.

Duysun diye borular, çalınıyor, arada bir de sesleniliyordu:

28 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Gündüz Beeeey! Heeey Gündüz Beeey!"

Endişe bulutlan yüreklerinde tortop kararmışken, yüreklerini serinletip içlerindeki demir kısılcı çözen karşılık geldi:

"Burdayım!"

Kalabalıktan ayrılan biri hızla obaya koşup Hayme Ana'ya müjdeyi yetiştirdi:

"Gündüz Beyim gelir, Yaradana şükrolsun!"

"Salim mi?"

"Hem de aslanlar gibi, az sonra burada olur."

Hayme Ana sevincinden bazlamayı dürüp içine koca kaşıkla tepeleme yağ doldurdu:

"Müjden bununla ödenmez ya, ye de hakkını helal et."

Fakat Gündüz Beyle yüz yüze gelip niye geciktiğini sormaya hazırlandığında, sevinmekte acele edip etmediğini düşündü. Gündüz Bey bir tuhaftı. Gözleri dalıyor, söyleneni bir zaman duymuyordu. Üstüne varmadı. Başına bir işler geldiğini düşünmekle birlikte düşündüğünü kendisine saklayıp döşegini hazırladı. Ama Gündüz Beyin uyumaya hiç mi hiç niyeti yoktu. "Rahleyi çekmiş, üstüne Kur'ân-ı Kerim'i açmış, okuyor ha okuyor. Hep okur a, bu bir başka okuma..."

Hayme Ana kimbilir kaçınıcı uyanışında yatağa oturdu:

"Artık uyusan" diye fısıldadı, Gündüz Beye doğru, "nereyseye şafak atacak."

Cevap vermedi Gündüz Bey, belki duymadı bile.

Hayme Ana başını iki tarafa sallayarak sustu. Dağda bir şeyler olmuştu. Başına tuhaf bir iş gelmişti. Bu Gündüz Bey, ava çıkan Gündüz Bey değildi. Değişmişti. UZAKLAR YAKINDIR ? 29

Adeta bir günde on yıl birden ihtiyarlamıştı. Büyük bir ağırlığın altında eziliyor gibiydi. Kur'ân-ı Kerimi okumuyor da sanki ona sığınmıyordu. Bu sığınması, yüklendiği ağırlığı taşımaya kuvvet kazanmak için miydi? Gündüz Beyin bir derdi olmalıydı. Anlatsa belki dermanı bulunurdu. Lâkin anlatmaya niyetli görünmüyordu.

"Artık uyusan" dedi tekrar.

Gündüz Bey, başını kaldırdı, ilk defa görüyormuş gibi karısına baktı. Ürkek bakıyordu, ürkek ve kaçak. Gözlerinin içi kan toplamıştı. Kur'ân'ı kapadı. Rahleyi kenara koydu.

"He" dedi, "uyumalı öyle ya."

İsteksizce yatağa girdi.

Duygularını ilk defa bütünüyle kendine saklıyor, hayatını ve dünyasını paylaştığı Hayme Anaya bile açmıyordu.

•••

Alp Sofi sabahın kirinde bey çadırının kapısına dayandı:

"Ya Hak, destuuur!"

Gündüz Bey, sabah namazından sonra kahvaltıya gitmemiş, koca çadırdaki çalışmaya başlamıştı. Sesi duyunca kapıya çıktı. Alp Sofi yol kılığındaydı. Heybelerini yine omuzundan geçirip koltuk altına düğümlemiş, boyunu geçen değneğini sağ eline almıştı. Gündüz Bey kapıda belirince değneği sol eline aktarıp sağ elini göğsüne bastırdı:

"Esselâmü aleyküm Gündüz Alp Beyim..."

Gündüz Bey de sağ elini göğüs kafesine koydu:

"Vealeyküm selâm şeyh efendi, safalar getirdin, içeri buyur."

30 ? UZAKLAR YAKINDIR

Alp Sofi, Gündüz Beyin aralayıp tuttuğu Türkmen kilimini geçerken:

"Şeyhine kurban" dedi, "şeyhlik kim biz kini! Kemter bir dervişiz yalnızca."

Karşılıklı bağdaş kurup oturdular.

"Kahvaltı etmemişsindir herhal?"

"Rızkımız yazılmışsa ederiz."

Gündüz Bey, kahvaltı hazırlanmasını söylemek için çadırdan çıkınca:

"Ertuğrul'un babası!" diye söylendi Alp Sofi, "her şeyiyle Ertuğrul'un babası, şu kadar var ki, Kaya Şeyhinin sesine ve dahi Tacüddin Molla'nın sözlerine fazlaca dalmış."

Kahvaltıdan sonra Alp Sofi doğrudan söze girdi:

"Bak a Gündüz Beyim, çok gezdim, çok gördüm, çok okudum. Üstelik şeyhimin emriyle geldim; dahasını istersen, bir rüyanın ardına takıldım. Gündüz Beyim, diyeceklerim var sana, kulak tut: Şeyhim buyurdu ki, Ye'cüc Me'cüc ininden çıktı, yakında buralarda olacak. Taş üstünde taş, omuz üstünde baş komadıktan ve Harzem ilini bir tamam harabeye çevirdikten sonra, Rum iline [Anadolu] teveccüh edip Selçuklu'ya yüklenecek. Kırabildiğim kırıp, yıkabildiğim yıkıp, yakabildiği kadar yakacak. Yıllar yılı karınca sürüsü misali dolanacak buralarda. İrtiş ırmağı deltası cesetlerle dolup, İrgız ırmağı günlerce insan kanıyla kızışmış akacak. Bu hengâmda siz önce Harzem Sultanına yardım edeceksiniz. Herşey bittikte Rum iline gidip Selçuklu topraklarını koruyacaksınız. Derken Gündüz Beyim, Selçuklu da ikbalden düşecek ve siz büyük bir devletin çekirdeğini atacaksınız. Şeyhim böyle buyurdu ve beni bunları size söylemeye memur etti. Yol üstünde uykuya yattığım sıralar, üç gece üst üste aynı rüyayı görmem de cabası. Rüyama Peygamber Efendimiz

UZAKLAR YAKINDIR ? 31

girdi. Mübarek yüzü ışıl ışıl olduğundan gözlerim kamaştı da, bir türlü yüzüne bakamadım, lâkin o olduğunu bildim. 'Meded yâ Resulallah!' diye bağırdım. Ol mübarek bu canibe parmak dikip, 'Kayı Hanı bul!' buyurdu. 'Kayı Han Beyinin soyundan gelecek olanlar büyük bir devlet kuracaklar, gayr-i müslimlere boyun eğdirip, Konstantiniyye'yi feth edüp müjdemizi gerçekleştirecekler. De ki, kendilerini buna göre hazırlasınlar.' Aynen böyle işte Gündüz Alp Beyim, üç gece üst üste böyle buyurdu kurban olduğum. Her seferinde ter içinde uyandım. Uyanır uyanmaz da abdestlenip, iki rekât şükür namazı kıldım. Korkum seni bulamama korkusuydu. Buldurana şükürler olsun."

Gündüz Bey ölmeye yatmış gibi sessiz ve kıpırtısızdı. Her şey üst üste geldiği için şaşkındı. Ne düşünüp ne söyleyeceğini bilemiyor, kâh kayalıklardan gelen sesi düşünüyor, kâh Molla Tacüddin'i hatırlıyordu. Şimdi de Alp Sofi olduğunu söyleyen bir dervişle konuşuyordu işte. Akli tutulmuştu. Bir aralık herşeyi Yahşi Hoca'ya anlatmalı, akıl sormalıydı. Bu işleri bilse bilse o bilirdi.

"Vur ha koçum vur ha!"

Ertuğrul'un sesiydi. Dışarda arkadaşlarıyla savaş oyunu oynuyordu.

Alp Sofi, Ertuğrul'un sesini tanıyınca:

"Ertuğrul, yaman bey olacak" dedi, "ona dikkat et!"

Kaya Şeyhi ile Molla Tacüddin de aynı şeyleri söylemişlerdi. Demek bu işin sırrı Ertuğrul'du. Evliya himmeti Ertuğrul'un üstünde idi. Ne yapacaktı peki, oğlunu nasıl yetiştirecekti de adam edecekti?

32 ? UZAKLAR YAKINDIR

Alp Sofi'nin kalkmaya davrandığını görünce:

"Oturuyorduk" dedi.

"Kısmette varsa gene oturur konuşuruz" dedi, Alp Sofi; "fakat, madem ki söyleyeceklerimi söylemişim, gitmem lâzım. Etmeğini (yemeğini) yedim, ayranını içtim, hakkını helâl etsen yeter."

"Ya senin bize geçen hakkın ne olacak?"

Gülümsedi:

"Biz bir ümidin peşindeyiz Gündüz Bey, bir ilhamın dersem belki daha iyi anlarsın. Allah'a emanet olasın. Yaradanıma !"

Cevap beklemeden çıktı. Gündüz Bey yarım uyku halinden ancak o zaman ayılıp uyanabildi. Dervişini hiç olmazsa birkaç gece çadırında misafir etmeliydi. Bu arada kafasını kurcalayan konuları sorma fırsatı bulurdu, belki biraz rahatları.

Dışarı koştu. Alp Sofi görünürde yoktu. Sağa, sola baktı. Göremedi. Yer yarılıp içine girmiş, ya da kanatlanıp uçmuştu!

"Şu kafa!.." diye hayıflandı, "şu bendeki kalının kalını kafa, ah! Hızır olduğunu anlayana kadar uçtu gitti adam. Ermişlerin en ermişine çattık lâkin ne fayda."

Oynayan çocuklara baktı. Ertuğrul yine başlarına geçmişti. Belli belirsiz gülümsedi oğluna. Bir zaman Alp Sofi'yi sormaya hazırlandı, sonra vazgeçti. Çadırına döndü.

Babası çadırına döner dönmez, Ertuğrul, at niyetine bindiği sopayı fırlattı. Sürmeli Hafız'ın bir boş vaktinde özenle yontup armağan ettiği tahta kılıcı kuşağının arasına soktu:

"Cenk yeter" dedi, çocuklara, "şimdi sıra mahkemecilikte."

UZAKLAR YAKINDIR ? 33

"Hayır yetmez!" diye itiraz etti Lokman, "ben cenge doymadım. Hem daha yeni başladık. Mahkemecilik de neyin nesi, aşiretimizi Bodur Hoca'nın kitapları değil, yiğitçe cenkler kurtarır."

Ertuğrul kızgın kızgın Lokman'a baktı:

"Gözlerinle görmedin mi Alp Sofi'yi? 'Silâhım imamındır' demesini duymadın mı? İki heybesi de ağzına kadar kitap dolu değil miydi?"

"Doluydu, ama böyle bir zamanda kitap ne işe yarar? Vakit cenk vaktidir."

"Cenk dediğin bile kitap kavlince olur, akılsız Lokman."

*

"Sen öyle zannet. Kitap işe yarasa Alp Sofi'nin işine yarardı. İki heybesi de kitap dolu dedin, ama binmeye atı yok, yayan, yapıldak dolandır."

Lokman çocuğun Alp Sofi hakkında söyledikleri Ertuğrul'un canını sıkıyordu. Hışımla bağırdı:

"Kitap sevmeyen de senin gibi had bilmez olur işte. İnsafi çuvala kor da veli makamında dervişlere lâf atar. İstemezsen oyanamazsın. Mahkemecilik oynansın diyenler el kaldırsın!"

Herkes kaldırıncaya, Lokman da kaldırdı. Daha fazla karşı koyamamış, boyun eğmişti.

"Tamam hazırlanın" dedi Ertuğrul, "ben üstüme Bodur Hoca kılığı bulmaya gidiyorum."

Az önce Alp Sofi'nin çıktığı çadırın hemen yanındaki çadıra girdi. Hayme Ana, gittiğini bilmediği misafire hazırlayacağı gözlemenin hamurunu açıyordu.

"Neymiş bakalım" dedi oğluna bakmadan, "ne gelişidir bu?"

34 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ertuğrul üst üste yutkundu. Annesini hem çok sevdi, hem de ondan çok korkardı:

"Hayır gelişidir Bey Anam" dedi, "oyun kurduk da, ağam Sungur Tekin'in şalvarını alabilir miyim?"

Hayme Ana belli belirsiz gülümsedi:

"Üstüne de babamın şölen kavuğunu isteyeceksin öyle ya..."

"İyi bildin, isteyeceğim!"

"Yine Bodur Hocalığa kurulup suçluya kitap açacaksın."

"Bildin işte, artık alabilir miyim?"

"Al bakalım."

Dışarı çıktığında bir garipti. Ağasının şalvarı göğüs kafesini ortaladığından, belden aşağısı uzun görünüyordu. Babasını şölen kavuğu kulaklarını örtmüş, kaşlarına kadar inmişti. Ama Ertuğrul halinden memnundu. Cakalı cakalı bakmıyor, salını salını yürüyordu. Salını salını yürümesi Bodur Hoca yürümesiydi. Ama her adım atışta sarığı yalpaladığı için düşmesin diye tutmak zorunda kalıyordu.

O Bodur Hoca kılığında gözükünceye kadar diğer çocuklar her bir şeyi hazır etmişlerdi. Düğger Boyunun hırsız çobanı rolünü oynayacak çocuğun elleri arkasına bağlanmış, başını kaldırmaması, Bodur Hocaya bakmaması sıkı sıkıya tembihlenmişti. Çocuk, gerçek bir suçlu durumunda idi. Ertuğrul geçti, baş köşeye oturdu. Tıpkı Bodur Hoca gibi suçluyu bir zaman süzdükten sonra, parmağını uzatıp:

"Herifi çözün!" diye emretti.

Hemen ellerini çözdüler. Ertuğul ikinci emrini de verdi:

UZAKLAR YAKINDIR ? 35

"Dâvâcı gelsin!"

Çocuklardan biri çobanın yanına geçti. Ellerini saygıyla önünde kavuşturdu. Bu saygıyı aşiret beyinin oğlu Ertuğrul'a değil de, Bodur Hoca kılığına girmiş Ertuğrul'a gösteriyordu.

"Dâvâcı benim" dedi incecik sesiyle, "bu Düğger çobanı koyunumu çaldı."

Ertuğrul, ciddiliğın de ötesine geçmişti. Sakal niyetine ikide bir yanaklarını sıvazlıyor, tıpkı Bodur Hoca gibi gözlerini deviriyordu.

"Çaldığını gördün mü?" diye sordu dâvâcı çocuğa.

Çocuk unutulmadık bir cevap verdi:

"Beyimiz Gündüz Alp görsün, ben görmüşüm ne!..."

Oyun bahanesiyle babasına lâf dokundurulması Ertuğrul'un hiç hoşuna gitmedi ya, bu oyunu pek sevdiğinden anlamazdan geldi^

"Çalarken gördün mü dendi?"

"Beli, görülmez mi?"

"Başkaca kim gördü?"

"Allah her şeyi görüp bilicidir, ondan gayri Çolak oğ-

lanla Gülaçtı kız da gördüler."

"Şer'an şahadette iki hatun kişi bir er kişi yerine geçtiğinden başkaca şahit var mı diye sormaktayım"

Çocuklardan biri daha kalkıp öne yürüdü:

"Ben dahi görmüşüm Bodur Hocam"

Öbür şahit de kalktı geldi: - •

"Görmüşüm ve bilmişim Bodur Hocam, çaldı."

Ertuğrul, başını önüne indirip bir zaman kavuğun sadece tepe yeri görünecek şekilde durduktan sonra, şahitlere döndü:

36 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Gülaçtı kız öte dursun, gayri ona lüzum kalmadı. İki er kişinin şahadeti kitap kavlince kâfidir."

Gülaçtı kız sessizce bir kenara çekildi, yere çömeldi.

Öylesine masum ve mazlum görünüyordu ki, Ertuğrul'un içinde bir pişmanlık buruklandı. Yanına yürüdü. Gönlünü almak için:

"Başka oyunlarımıza girersin Gülaçtı" dedi, "bu oyun erce oyundur. Başka oyunlara girersin sen de, olur mu?"

Başkası olsa bağıırıp çağırırdı. Başkası olsa demediğini bırakmazdı. Sesini bey çadırına kadar duyurur, koca beyi yerinden hoplatıp kapıya çıkarırdı.

Fakat Gülaçtı, başka kızlara benzemiyordu. Dokuz yaşındaydı ya, büyümüş de küçülmüştü sanki. Akılsa bu kadar olurdu, ağırbaşlılık bu kadar olurdu, kendini bilmişlikse bu kadar olurdu, yiğitlikse yine bu kadar olurdu. Sanki oyundan çıkarılmamış da kendi isteğiyle çıkmıştı. Ertuğrul'a bakan çakır gözlerinde sadece ince bir kırılma vardı.

"Zararı yok" dedi, "sizi uzaktan seyredirim. Ona da karışılmaz herhalde."

"Yok" dedi Ertuğrul, "karışılmaz. Seyretmek serbest. Kızmadın ya bana."

Ufacık omuzları kalktı, indi:

"Kızmadım. Hem niye kızayım? Oyunu sen kurdun.

Baş sensin."

Ertuğrul şaşırır gibi oldu:

"Baş ben miyim?"

"Sensin. Çünkü bey oğlusun. Bugün oyunlar idare edersin, yarın aşireti idare edeceksin. Emretmeyi bilmezsen nasıl bey olabilirsin?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 37

Bunlar kocaman sözlerdi. Gülaçtı'nın küçüklüğünden beklenmeyecek kadar kocaman sözlerdi. Ama söylemişti işte. Yok, Gülaçtı kız diğer kızlara hiç mi hiç benzemiyordu. Acaba tekrar oyuna alsa mıydı?

Düşüncelerinin burasına, babasının sesi düştü:

"Hey Ertuğrul! Ertuğrul dedim sağır mısın?"

Çekirge çevikliğiyle yerinden sıçradı. Aceleden kavuğu devrilmişti. Gülaçtı kız ondan atik davranıp sarığı aldı, Ertuğrul'a uzattı, Ertuğrul sarığı kaptığı gibi başına geçirdi. İlk seslenmeyi duymamış olmaktan korkuyordu. Oyun dalgalılığına geldiyse, geldi de duymadıysa, babası kulak ardı ettiğini zannederdi. Dövmeye dövmezdi, ama öyle bir bakma bakardı ki yüzüne, yer yarılıp içinde kaybolası, kaybolup o bakışlardan kurtulası gelirdi insanın.

"Yettim bey apam!"

Ertuğrul koştu çakıldı babasının karşısına. Gündüz Bey Ertuğrul'un göğsüne geçen şalvarına, başında yuvarlanan kavuğuna gülmekten katıldı. O zaman rahatladı Ertuğrul. İnsana yerin yedi kat dibini özleten bakışlar yerine yumuşacık, sevgi dolu gözlerle karşılaşınca, hepten çözüldü. Al yanaklarına gömülen sıcacık bir gülümsemeyle temenna etti:

"Buyur bey apam, emret!"

"Hele maskara" dedi Gündüz Bey, gülüşünü aralayarak; "hele sen nesin bakalım böyle?"

"İzinle Bodur Hocayım bugüne bugün."

"Ne demeye Bodur Hoca kesildin başımıza, bir tanesi yetmedi miydi ki Bodur Hocalığı ikiledin."

"Oyun niyetine bey atam, aramızda mahkeme kurduk da, kimimiz suçlu olduk, kimimiz şahit, kimimiz hırsız, bize de Bodur Hocalık düştü."

38 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Bodur Hocalığa heveslendikte kılıç erliği ne olacak pe~ki, aşiret reisliği falan?"

"Sayende onlar da olacak bey apam. Bir gün aşiret reisliğine kurulacaksak, dinin tüm ahkâmını bilmeli ve dahi uygulamalı değil miyiz?"

Gündüz Bey, Ertuğrul'u ne diye çağırdığını bile unutmuştu. Kendisini oniki, onüç yaşlarında bir çocuğun karşısında değil de, koskoca Bodur Hocalığın karşısında bulunca şaşırmıştı. Şaşırması o şaşırılmaydı. Daha derinden baktı oğluna. Yüzüne baktı uzun uzun, sonra boyuna-bosuna baktı. Çocuk o çocuktuktu, bildik Ertuğrul, dünkü sabi. Ya bu sözler neyin nesiydi? Okkalama ettiği bu sözler, öyle bir kenara itilecek cinsten hiç değildi. Her birinin üstünde iyice düşünülmüş de varılmış koca kararın izleri vardı bu sözlerde. Alp Sofi'nin dedikleri doğrudu. Ertuğrul, sessiz sadâsız aşiret reisliğine hazırlanıyordu. Oynadığı oyunları düşündü: Kılıç-kalkan, güreş, cirit, yarış, cenk, kadılık. Bunların bir teki bile eğlencelik değildi. Bunlara sıradan çocuk oyunu demeye dahi dili varmazdı insanın. Düpedüz bir hazırlıktı bunlar, ilerde aşiret beyi

olma hazırlığı. Alp Sofi'nin müjdelediği büyük devletin çekirdeğini şu küçük Ertuğrul mu atacaktı sahi?.. "Sakin Konstantiniye'yi de bu fethetmesin!"

"Ertuğrul Bey" dedi farkında olmadan, "baka Ertuğrul Bey, aşiretin ak sakallı kocalarını meşverete çağır, müşkilimiz var, istişare edeceğiz."

Ertuğrul, babasının sesinde ve bakışlarında meydana gelen değişikliği fark etti ya, şaşırmadı. Sanki kendisine kırk yıldır "bey" deniyormuşcasına benimsedi beyliği. Sağ elinin ayasını göğsüne bastırdı:

"Emrin başımız üzredir Beyim!"

UZAKLAR YAKINDIR ? 39

Geri geri çekilirken durdurdu oğlunu:

"Hemence savuşma yok, eğlen bakalım. Ayrıyeten Gazi Ana'ya da söyle Bacıyanı toplansın, onlar da meşverete otursunlar."

"Emrin olur, Gazi Ana'ya söylenecek, bacıyan toplanıp meşverete oturacak."

"Aferin, hadi koştur şimdi."

Ertuğrul dışarı çıktı. Hızla çergilerin arasına daldı.

Oğlunun kuşluk güneşinin parıltısında kıvrılarak uza-yıp kısalan gölgesine dalgın dalgın gülümsedi, Gündüz Bey. Vaktiyle gece karası kadar siyah olan sakalından birkaç tel kopardı, acıyan yeri oğuşturdu, bu acımayla dalgınlığından sıyrılıp başını iki yana salladı:

"Bu çocuksu yamanlık sürer de Ertuğrul ile büyürse, erenlerin dediği hak çıkıp, aşiretimden devlet doğacak demektir."

İçli bir hasret soluklanmasından sonra devam etti:

"Ertuğrul'um ne ağabeylerine benzemekte, ne kardeşlerine, ne de aşiretimin diğer çocuklarına. Ondaki bambaşkalık bir şeylere alâmet ya, ölüm habercisi ak kıllardan vakit kalırsa görürüz."

Yanıbaşında Ertuğrul'un anasını sezince, düşüncelerini bölüp ona döndü, gülümsedi:

"Kuyuya saldığın ayrıanı çıkar Hayme Hatun, meşveret kocalarının yüreği soğursa ayrıanınla soğur, hay ellerine sağlık..."

"Olur" diyen sesi soru gibiydi, Hayme Hatunun, bakışları da öyle...

Gündüz Alp'in gecedan kalma dalgınlığını görmüştü. Görmüş de içi bir tuhaf burkulmuştu. Bu tuhafça dalıp

40 ? UZAKLAR YAKINDIR

gitmeleri hayra yormuyor, saygıda kusur etmemek için susup, kendiliğinden anlatmasını bekliyordu. Lâkin Gündüz Alp, içine kapandıkça kapanıyor, sustukça susuyordu. Bey oldu olalı, Kayı Hanın yükünü sırtına aldı alalı, şu son günün dalgınlığında onu hiç görmemişti. Anlatmı-

yordu da; her derdini paylaştığı karısına bu derdini anlatmıyordu. Ağzına kilit üstüne kilit vurmuş, kilidin anahtarını da yüreğindeki ırmaklara atmıştı. Suskunluğunu bir türlü açamıyordu.

Hayme Hatundaki sabırtaşmın cilası çıkmış, çatlama-sına ramak kalmıştı. Öyle olura, olmaza meraklanan kadınlardan değildi, ama derman olma ümidiyle kocasının derdini bilmek istiyordu. Bey karısı olmakla, bazı sorumluluklar yüklenmişti. Tekmil aşirette "Bey Ana" diye anılması bundandı. O yalnızca Sungur Tekin, Gündoğdu, Ertuğrul ve Dünder'in anası değil, bütün aşiretin anasıydı. Kadınlar, dertlerini ona açar, ondan yardım bekler, sıkıntılarını onunla konuşur, her konuda Hayme Anadan akıl sorarlardı. O da buna lâıyk olmaya çalışırdı. Bir kere ölesiye sır saklardı. Barışçı, sevgi dolu ve yardımseverdi. Eli yalnız kadınca işlere değil, erkekçe işlere de yatkındı. Çok iyi ata binerdi. Değme yiğitler kadar iyi kılıç kullanır, mızrak savururdu. Vakit buldukça bunları aşiretin diğer kadınlarına da öğretirdi. Onlara hep şunu söylerdi: "Hatunlar! Yiğitlerimiz her zaman yanımızda bulunmayabilir. Namusumuzu ve aşiretimizi korumak için lâzım gelen herşeyi bilmek zorundayız!" Kendisinin kadın olduğunu, erkek işi yapamayacağını söyleyip, kılıç kullanmayı öğrenmemekte direnen bir kadını kırbaçladığı anlatılırdı. Bunun doğru olmadığını herkes bilirdi ya, Hayme Ananın yerine göre sertleştiğine örnek olarak anlatmaktan zevk alırlardı.

UZAKLAR YAKINDIR ? 41

Yalnız kadınlar değil, aşiretin erkekleri de Hayme Anadan çekinirler, bir dediğini ikiletmezlerdi. Ona karşı korkuyla karışık bir saygı gösterirlerdi hep. Korkuları belki onu az görmelerinden, belki gülmeyi unuttuğunu sanmalarındandı. Oysa Hayme Ana, herkesin bildiği gibi değildi. Akşam çöküp kocası ve çocuklarıyla çadırına çekildiğinde birden başkalaşır, herhangi bir kadın oluverirdi. Kocasının ayağından ediklerini çıkarır, ayaklarını yıkar, çocuklarının etrafında pervaneleşirdi. Zaman zaman geçmiş konuşurlardı, bazan da geleceği. Gelecek güzel günlerin hayaline dertlerini gömerlerdi. Yoksa Gündüz Alp'i endişelendiren aşiretin geleceği miydi? Gözlerinin dalıp gitmesi dervişin anlattıklarıyla mı ilgiliydi? Kısa görüşmüşler, ama tas tas soğuk ayran içmişlerdi. Sanki Gündüz Bey içinin yangınını, ayranın soğuğuyla söndürmek istiyordu. Şimdi de koca meşvereti topluyordu.

"Gendine de ayran ister misin Gündüz Beyim?" diye sordu, Hayme Hatun.

Gündüz Bey duymadı. Duysa mutlaka cevap verirdi. En azından evet, ya da hayır derdi. Belki sevgi dağarcı-

ğından daha uygun kelimeler bulup karısının gönlünü alırdı.

Üzgün üzgün yanından ayrıldı. Avludaki kuyudan ayran küpünü çekerken:

"Bir derdi var Gündüz Beyimin" diye düşündü, "hem de zorlu bir derdi var. Bilsem belki yardımım dokunurdu."

Başına birikip yaptıklarını çığlık çığığa seyreden çocuklara, çaresizliğin doruğunda kızdı. Dünder'ı azarladı. Gündoğdu'ya bir şaplak aksetti, ama eli yetmedi. Molla Duran'ı payladı: "Molla olacaksın bir de, Allah müstehakını versin, bir de molla olacaksın!"

42 ? UZAKLAR YAKINDIR

Çocuklar birden sustu. Çocuklar susunca, Gündüz Beyin çağrısıyla meşverete gelen ak sakallı ihtiyarların mırıltıları duyulmaya başladı. Meğer çocuklar onları fark ettikleri için susmuşlardı. Suskunluklarında derin bir saygı vardı. Hepsi biliyordu ki ak sakallı kocalar görünükte el bağlanıp susulur.

Kuyu başına aniden çöken sessizlik Gündüz Alp'in bile dikkatini çekti. Bakınca sessizliğin sebebini anladı. Karamsarlıktan sıyrılmak için çocuklara sığındı: "Bunlar iyi çocuklar, çok iyi. Bunlar Mongol belâsını da ezer geçer, aşireti korumak için ne mümkünse yapar bunlar, ne mümkünse..."

"Emrin yerine getirildi Bey apam, başkaca emrin var mı?"

Konuşan Ertuğrul'du. Ama nasıl bir Ertuğrul? İhtiyarlara haber vermesini söylediği andan beri sanki yıllar geçmiş de çocuk büyümüş, adam olmuştu. Karşısında yiğitçe duruyordu. Duruşunda saygı, sevgi karışımı bir iç güven vardı. Toprağa da sağlam basmıştı doğrusu. Öyle bir duruş durmuştu ki, "Var tek mil ye'cüc me'cücü hakla" dese, "Başüstüne" çekip yola düşecek, haklayıp dönecek, "Emrin yerine getirildi Gündüz apam, başkaca emrin var mı?" diye soracaktı. Şimdi sorduğu gibi tıpkı, şu duruşu, şu ses tonuyla...

İçten aferinler yağdırdı oğluna, dıştan ise azara gömdü:

"Breh Ertuğrul breh! Şunca zamanda dünyanın bütün ihtiyarlarını ve dahi bacılarını toplar insan; daha gençsin ya, vaktin çok ya, zamanı gönlünce harcamaktasın. Oysa zaman insanoğlunun en değerli şeyidir. Dersimi aldım de..."

UZAKLAR YAKINDIR ? 43

Ertuğrul, babasının gözlerini arıyordu gözleriyle. Babasının gözlerini bir bulsa, tam gözbebeğine gülümseye-

cekti. Fakat babasının gözleri başka yerdeydi. Omuzunun üstünden çadırlara bakıyordu. Tepeden tırmanan güneşe belki., belki de aşiretin geleceğine...

"Dersimi aldım Bey apam..."

"Unutmamaca mı?"

"Unutmamaca."

"Tutmaca mı?"

"Tutmaca."

Bu çocuk birden mi büyümüşdü böyle? Her ne olmuşsa olmuş da bir anda mı olgunlaşmıştı? Tepeden tırnağa süzdü Ertuğrul'u. Göklüce boyuna, börklüce boşuna baktı. "Hay zaman" diye çekti içini içine, "kayadan kopan taş gibi kopup yuvarlanmaya durdukta tutabilene aşkolsun. Öylemesine hızlı yuvarlanmakta ki, göz açıp kapayana kadar çocukların büyüyüp serpilip adanlaşp.. neyse... Adanlaşmanın bir eksiki kaldı ki, Ertuğrul'umu engelliyor. Şimdi vaktidir..."

Oğlunun ağlamalarına, Hayme Hatunun yalvarmalarına kapılıp iki defa geciktirdiği sünneti artık yaptırmalıydı. Son eksiki de tamamlamanın vaktiydi kısacası.

Düşünerekten oğlunun elini tuttu, çerginin ortasına kadar götürdü:

"Çöm kıyımaya..."

Ertuğrul çöktü.

"Rahat mısın Ertuğrul Bey?"

Ertuğrul ciddi bir tavırla cevap verdi:

"Yeterince; zaten er gişiyeye fazla rahat yaraşmaz."

"Aferin. Ne kadar büyüdüğün verdiğın cevaplarda yazılı. Sen er gişisin şimdi öyle ya."

44 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Er gişiyim."

"Erliginin bir eksiki, gediği yok ya?"

Ertuğrul biraz düşündükten sonra babasına bakmadan cevap verdi:

"Yoktur hamdolsun."

Gündüz Bey elini oğlunun omuzuna attı, omuzunu hafif hafif sıkarak gülümsedi:

"İyi düşündün mü?"

"Atamsın, eksikimizi, kusurumuzu görürsen söylersin, düzeltirim."

Söylemenin şimdi tam sırasıydı, yoklamış yoklamış sentesine getirmişti. Evet, tam sırasıydı şimdi:

"Koca Ertuğrul" dedi, "erlik dâvasın güdersin amma sünnete yakın gelmezsin."

Ertuğrul'un yüzü sarardı, sünnet sözüne ürkmüşdü:

"O da var ya" dedi, belli belirsiz.

"Var helbet. Peygamber sünnetiyle sünnetlenip esas er gişi olmanın yolu yordamı bellidir."

"Cerrah Aganm keskin usturası..."

"İyi bildin."

"Daha çocuk sayılmam mı?"

"Sayılmazsın. Çocukluğu hepten boşlayıp er gişiliğe kurulmanın vaktidir."

Ertuğrul babasına baktı. Gözlerini buldu. Gözlerine yalvardı. Fakat beklediği değişiklik olmadı babasının gözlerinde. Bu sefer kararlıydı. Boynunu büktü.

"Nasil emredersen öyle olur bey apam."

"Çaresi yok olmalı."

UZAKLAR YAKINDIR ? 45

"Toy kurulacak mı?"

"Beli. Toy kurulup kuzular çevrilecek."

"Def de çalınacak."

"Elbet, Ertuğrul Bey sünnet oldukta def çalınmaz mı? Bazlamalar açılıp pilavlar kaynatılmaz mı? Güleş bile tutulup cirit dahi oynanacak."

"İyi madem..."

"Bu iyi pek içten olmadı gibi gelir bana. Yoksa korku tutuğu mu oldun koca Ertuğrul?"

Ertuğrul bu sözlere dirildi birden, korkusunu yutkununup celallendi:

"Biz Kayı Hanluyuz!"

"Kayı Hanlu olmak ne olmaktır bakalım koca Ertuğrul?"

"Yiğit olmaktır."

"Başka?"

"Mert olmaktır."

"Daha?"

"Cömert olmaktır."

"Beli, öyle misin?"

"Öyleyim hamdolsun."

Gündüz Bey kalktı.

"Anlaştık" dedi, "var Bey Anana da muştula. Sonra Gazi Anaya söyle toy hazırlığı yapsın. Ondan sonra da git çocukların başına, bir meşveret de sen kur."

Ertuğrul'un gözlerinde merak bulutları kıpırdadı:

"Ne görüşeceğiz?"

Gündüz Alp bir tereddüt geçirdi. Ne demeliydi? Ertuğ-

46 ? UZAKLAR YAKINDIR

rul'un merakını savuşturmak da öyle kolay değildi, sağolsun. Bir kere sormaya başladı mı, soruların ardı arkası kesilmezdi.

"Nemi?.."

Bulmaya çalıştı:

"Ne bileyim, bir şeyler görüşün aranızda, kararlara va-

rın. Meselâ... meselâ diyelim ki, üzerimize bir düşman gelmekte, çok kuvvetli ve dahi kalabalık bir düşman. Aşiretimiz bu vaziyet karşısında ne yapmalı? Kalıp dövüşmeli mi, yoksa çekip gitmeli mi? Gitmeli ise nereye gitmeli? Bunun gibi şeyler görüşün işte, olur mu?"

Ertuğrul'un "olur"u düşüncelerine boğuktu. Babasının dilinin altında sakladığını bulmak için tahminler yürütüyordu. Arkadaşlarına doğru yürüdü. Çok ciddi bir tavırla: "Meşveret kurulacak" dedi.

Ertuğrul'un ciddiyeti bütün çocuklara bulaşmıştı. El çırpıp bağışmadılar. Birden büyümüşlerdi sanki, aşiretin yaşlıları olmuşlardı. Akça, sakal sıvazlamaya bile yelten-di, ama sakal yerine elma yanaklarını avuçladı.

"Meşveret nerede kurulacak?" diye sordu Molla Duran.

"Yalağın yanındaki ulu çınarın dibinde" dedi, Ertuğrul; "oraya gidiyoruz."

Öne geçti. Ellerini arkasında bağlayıp yürümeye başladı. Şalvarının bolluğu rüzgârda savruluyor, koca kavu-ğu, başından artan boşlukta yalpalıyor, fakat Ertuğrul, ciddiyetini hiç bozmuyordu. Akli babasının sözlerine takılmış kalmıştı. Bir şeylerden endişeleniyordu babası. Bir saldırıdan korkuyordu. "Kuvvetli ve dahi kalabalık" bir düşmanın saldırısından. Bunlar laf olsun diye söylenecek sözlere benzemiyordu. Babası zaten laf olsun gibilerden konuşmazdı. Sır ve anlam yüklü sözler söylerdi.

UZAKLAR YAKINDIR ? 47

Anlaşılan büyük bir tehlike yaklaşıyordu?

Arkadan seslendiklerinde yalağı aştığını, haniyse pınarbaşını tuttuğunu farketti. Geri döndü. Yarım ay şeklinde oturan çocukların başına geçti, bağdaş kurdu. Ayın önündeki yıldız gibiydi. Rüzgârda savrulan cepkeni yıldızın kanatlarını çiziyordu.

"Kayı Hân Aşiretinin uluları!" diye söze başladı. "Bizi yaratan, dünyamızı nice nimetlerle donatan Rabb-i Rahîmimize şükürler ölsün ki, vücudumuz sıhhatte, aşiretimiz afiyettedir. Hemen Yüce Mevlâm, düşmanımızı zebûn, kılıcımız keskin eylesin. Hemen cümlemizi kötünün ve kötülüklerin şerrinden korusun."

Bir ağızdan "Amin" çekmelerini beklerken soluklandı. Soluklanırken de düşündü: Şimdiye kadar meşveretlerde hiç bulunmamıştı, ama babasının sık sık çadırına davet ettiği yaşlılarla yaptığı sohbetleri hatırlıyordu. Söze dua ile girer, ardından ne konuşacaksa ona geçerdi. Kendisi de böyle yapacaktı:

"Aşiretimizin uluları, ey akıllı ihtiyarlarlar! Bugün sizi topladım, çünkü üzerimize kalabalık ve dahi kuvvetli bir düşman geliyor. Onlardan nasıl korunacağımızı danışacağız."

Pek farkında olmadan babasının sözlerini aynen tekrarlamış, "kalabalık ve kuvvetli bir düşman"dan söz etmişti. Fark edince hoşuna gitti.

"Aşiretimizin büyükleri, büyüklerin akıllıları düşünün" diye sürdürdü konuşmasını, "düşünsün ve aklına gelen çareleri söylesin. Yolun en doğrusunu bulmaya çalışalım. Kul olaraktan aklımızı kullanıp, fikrimizi söyleyerek, oluru olmazı tartarak, yapılması gerekeni yapalım. Geleceğini haber aldığımız kalabalık ve dahi kuvvetli düşmandan korunma çaresi nedir?"

48 ? UZAKLAR YAKINDIR

Bakıştılar. Böyle bir tehlikenin varolma ihtimali bile çocukları ürkütmüştü. Sessizleştiler.

"Evet" dedi Ertuğrul, "söz gelsin. Meşverette susulmaz. Hele sen şöyle bakalım Ragıp^kardaş, tedbir nedir?"

Ragıp çocuk sessizliğini bozdu, Ertuğrul'un sorusunu soru ile karşıladı:

"Düşmanın kalabalık ve dahi güçlü kuvvetli olduğu nereden belli? Gören eden olmuş mudur?"

Bunun cevabını Ertuğrul da bilmiyordu. Şöyle biraz düşündü. Babası söylemişti ya, bir bildiği olmalıydı.

Başını öne doğru sallayarak cevapladı soruyu:

"He ya, gören olmuştur, Koca Ragıp Can."

"Bizden kalabalıkmişler öyle mi?"

"Farzet öyle, ne lâzım gelir?"

"Dere görünmeden paçalar sıvanmaz denmiştir. Bu hesapça düşman gelmeden tedbir düşünmenin âlemi yoktur. Hele Mevlâ ne gösterir."

"Bekleyelim mi diyorsun Koca Ragıp?"

"Bekleyelim."

"Ya vaktimiz kalmadıysa, bugün yarın gelici iseler. Fırına gibi ezici iseler, yine bekleyelim mi?"

"Bizim yiğitlerin elleri armut toplamıyor ya, karşı koruz!"

"Düşman kalabalık ve çok kuvvetli denmiştir. Kalabalık düşmanın gelmesini beklemekte aklın sabrı var mıdır?"

"Yoktur!" diye atıldı biri, "sabrı da yoktur, rızâsı da. Gerektiğinde hicret emrolunmuştur. Bu gelen düşman tandan beterse, burada durmak kitap kavline aykırı dü-
UZAKLAR YAKINDIR ? 49

şer. Düşman güneşin doğduğu yerden gelmekteyse, aşiretin güneşin batış istikametine hicret etmesi evlâdır."

"Bunu korkaklık sayacaklar çıkarsa?" diye sordu, Ertuğrul.

"Ateşe atılıp kavrulmayı, yahut uçurumdan atlayıp

parçalanmayı cesaret diye alkışlayanı görmedim. Böyle bir maksatsızlığı birkaç ahmak alkışlasa bile, birkaç alkış uğruna yok yere kendisini yakacak, yahut parçalayacak olanın ahmaklık derecesi ölçüye gelmez."

Bir diğeri heyecanla atıldı:

"Aklım hepten uçtu! Kahramanlıkla ahmaklığı öyle bir karıştırma karıştırdı ki, Bodur Hocamın dilinden düşmeyen 'Haksızlıklar karşısında susan dilsiz şeytandır' hadis-i şerifi mucibince feryat etmekteyim. Bir yiğit kendisini feda ederse bu ahmaklık mıdır? Cevap gelsin!"

"Evet" dedi, Ertuğrul; "hani ya cevap?"

"Cevap var Ertuğrul Beyim, aklını söze açık tutana sürüyle cevap var. Ben maksatsız ölüme atılmaya ahmaklık demekteyim. Yoksa bir kişinin kendisini feda etmesiyle dinim, yahut aşiretim birşeyler kazanacaksa, bu yiğitlik-tir, kahramanlıktır. Bilinmedik bir düşman gelir denmiştir, çok kuvvetli ve kalabalık olduğu söylenmiştir. Bilinmeyenden korkulur. İlk evvelâ düşmanı bilmek lâzım."

"Burada kalalım demekten ne farkı var bu sözlerin?"

"Farkı mı? Burada elimiz-kolumuz bağlı kalmak ayrı, düşmanı tanımak için harekete geçmek ayrıdır."

Kısa bir sessizlik yıl kadar uzadı. Ertuğrul, ayağa kalktı. Kuşluk güneşinde hepten uzayan gölgesi yaşlı çınarla bütünleşti. Ertuğrul'un koca kavuğu bir Türkmen çadırı gibi büyüdü. Yalağa baktı. Bir koyun yalaktan su içiyordu. Uzayıp giden sessizlikte yalnızca koyunun içtiği suyun şapırtısı vardı. Ardından Ertuğrul'un sesi koptu:

50 ? UZAKLAR YAKINDIR

{

"Biz atadan kalma göçer evlüyüz. Eski vatandan çıktık çıkmalı bir uygun yer bulup yerleşmedik. Verimli topraklar önceden kapışıldığından geriye kıraç toprak kaldı. Bana öyle gelir ki, burada fazla durucu değiliz. Göç mukadderdir. Lâkin nereye? İşte bilinmeyen soru bu. Sen olsan nereye giderdin, Delibozuk Hıdır?"

O da ne zamandır bunu düşünüyordu zaten; düşünüyordu ya, aklına doğru dürüst yerleşilecek bir yer gelmiyordu: Yine de Ertuğrul'un sorusunu cevapsız bırakmadı:

"Farketmez ki, nereye olsa gidilir. Benim canımı sıkın bir yere çakılıp kalmaktır, göç olsun da nereye olursa olsun!"

Bu söze güldüler. Ertuğrul, sağdan-soldan gelen kıkırdamaları bastırmak için sözü kaptı:

"Ya sen Akça, nereye giderdin?"

Akça kendini iyice kaptırmıştı. Sakal niyetine hâlâ yüzünün tombulluğunu sıvazlıyor, kendini koca meşveretin üyesi saydığından söyleyeceklerini iyice ölçüp biçiyordu.

Ölçüp biçmesi o kadar uzun sürdü ki, Ertuğrul dayanamadı sonunda:

"Haydi Akça!" dedi, "davran."

"Bakın a candaşlar" diye konuşmaya başladı Akça, "ben olsam yaklaşan kalabalık ve dahi kuvvetli düşmana karşı bütün Türkmen oymaklarını toplayıp başları-
nada Gündüz Beyim gibi iyinin iyisi bir başbuğ koyup, düşmanı vakitsiz basardım. Bu elimden gelmezse üstüme varacağı günü, tekmil hazırlıklı beklerdim. Bu tarafta bize en yakın sultan kim? Harzem Şahı değil mi? Dini dersin bizim dinimiz, soyunu sorarsan o dahi bizim soyumuz. Gittikçe büyüyüp kuvvetlenmesi de var. Bizim katılmamızla daha çok kuvvetleneceğinden, müşterek düşmanı UZAKLAR YAKINDIR ? 51

geldiği yere yüzgeri sürmemiz mümkün, gelip geleceğine bin pişman etmemiz de mümkündür. Bu sayede verimkâr topraklara kavuşmamız bile işten değil. Öyle ya, gendine yardım edeni, sultan, eli boş çevirir mi? Al şuradan şu kadarki topraklar sizin olsun deyiverir. Söyleyeceklerim bu kadardır."

Akça çocuk öylesine ciddi bir tavırla konuşuyordu ki, konuşmaya başladığında işaretleşip kıkırdaşan çocuklar bile etkilenmişti. Büyülü gözlerle Akça'ya baka kalmışlardı. Ertuğrul da baktı Akça'ya. Düşünceliydi. Büyük işlere dalmış gibiydi.

Oyun, oyun olmaktan çıkmıştı birden. Meşveret şakacıktan değil de gerçekten kurulmuştu sanki. Herkesin Akça'ya bakmasından belliydi ki, sözlerini ciddiye almışlar, İhtimal, Ertuğrul'un düşündüklerini düşünmeye başlamışlardı. Sessizlik derinleşiyordu. Ertuğrul'un uzayan gölgesi hâlâ yaşlı çınarın doruğundaydı. Ertuğrul çınarla bütünleşmişti, birini diğerinden ayırmaya imkân yoktu.

Çıngırak sesleri duyunca, gözler, Akça'nın üstündeki düğümü çözüp yolboyuna aktı. Otlaktan kaçan üç koyunla bir keçi yalağa üşüşmüştü. İtişe-kakışa su içmeye çalışıyorlardı. Birazdan çoban da görüldü. On yaşlarında bir çocuktü. Börkünü ellerine almış mıncıkıyor ve ağlıyordu. Tam Ertuğrul'un önünde durdu.

"Niye ağlıyorsun Oğul Tamış? Derdin ne?"

Oğul Tamış birden börkünü yere çaldı:

"Apam dövdü beni."

"Ne diye?"

"Çoban olmam deyince dövdü. Koyunlarım sürüden ayrılınca beni yine dövdü."

"Çobanlığı sevmiyor musun? Bunca koyunla, keçiyile uğraşmak güzel olmalı."

52 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Güzel değil, çobanlık neme benim, kılıç eri olacağım! Kılıç eri olup cenk tutacağım. Babama kaç kere söyledim."

"Bu sabah da söyledin galiba..."

Çocuğun kızarmış gözleri yalvarmada idi:

"He ya, bu sabah da... Duydukta her seferinde ensem bir ufak şaplak çekerdi, bu sabah ufağı boşlayıp okkalıca çakmaz mı, yuvarlandım. Apamdır dövsün, velâkin ben yine de kılıç eri olmayı kafama koymuşum."

Daha fazla dayanamayan Balaban, fırladı yerinden.

"Akılsız!" diye uzattı azarı, "ben çoban olamamanın yanıklığında kan ağlamadayım, sen çoban olduğuna ağlamaktasın. Bodur Hocamın yahut Yahşi Hocamın rahlesine, bacakları dıdım dıdım karıncalanıp uyuşuncaya, dizlerin nasır tutuncaya kadar çöksen anlardın çobanlığın kıymetini. Kılıç eri olacakmış, sanki bu aşiretin çobana ihtiyacı yok. Herkes kılıç eri olmaya kalksa sürüyü kim güdecek? Söylesene, koşumları kim dikecek, kim nallayacak atları, kim döğecek çifte çelikli burma telden Türkmen kılıcını? Git yoluna bre Oğul Tamış, ben olsam senin yerinde, ben olsam var ya, ah, yatar, kalkar dua ederim."

Oğul Tamış başkalaştı. Çobanlığı seven birinin bulabileceğini şimdiye kadar hiç düşünmemişti. Essah mı, söylüyor, yoksa eğleniyor mu gibisinden daha bir dikkatle baktı, Balabancık'a; Balabancık ciddi mi ciddi idi, soluğu hasret soluğu, bakışı sevgi bakışıydı. Gözlerini koyunlardan alamıyordu.

"Niye herkese istediği işi yaptırmazlar sanki?" diye söylendi.

Börkünü yerden alıp başına geçirdi. Tiz bir ıslık öttürdü. Yalağa üşüşmüş koyunlarla keçiler hızla çözülüp peşine takıldılar.

UZAKLAR YAKINDIR ? 53

"Çoban sağlam olunca, sürüye kurt giremez" diye söylendi, Ertuğrul; "iş sağlam çoban bulmada, aşirete de, sürüye de..."

Arkadaşlarına döndü:

"Ne dendi bakalım Akça'nın sözlerine? Yerli yerinde bulundu mu?"

Cevap uğultudan ibaretti:

"Bulundu."

"Kocalar meşvereti böylece karar verdi mi?"

İkinci uğultu koptu:

"Verdi."

"Allah mübarek etsin."

"Amiiin!"

•••

"Haydaaa!.." diye ünledi Gazi Ana, "bacıyan haydaaa! Boy boylanıp toy toylanacak."

Önce toylaklar çıktı meydana. El ele tutuşup dolanaktan boy boyladılar:

"Eveleme, develeme,
"Yağı kaçar, kovalama,
"Çergi çember,
"Misk-u amber,
"Kılıç, mızrak,
"Vatan uzak...
"Gitsek gitsek,
"Nereye gitsek?
"Göle varsak,
"Göl kurusa,

54 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Çöle girsek,
"Çöl yarılrsa,
"Yağmur yağsa,
"Bereket olsa,
"Kayı Han, Kayı Han,
"Yolunu bulsa,
"Yürüse yürüse,
"İlini bulsa..."

Boylağm sonunda Gazi Ana bir "haydaaa" daha çekti. Gazi Ananın bu "haydaaa"sı toy eğlencelerinin envai çeşit yemeklerinde ünlenmiş ahçı kadınları harekete geçirmek içindi. Gazi Ananın "haydaaa"smı alır almaz hamur kar-maya başladılar. Yaman bir yarıştı. İşini erken bitiren ya-rışı kazanacak, semiz tokluyu alacaktı. Bir tarafta bu ya-rış sürerken öbür tarafta gelinlik kızların şamatası vardı. Pirinç ayıklıyorlardı. Onlar da kendi aralarında yarışıyor-du. Bu yarışın sonunda semiz toklu yoktu, ama bekâr er-kek analarının beğenisi vardı.

Gazi Ana arada bir gözükp gayret üşürüyordu:

"Hadi kızlar, kıpırdayın!"

Dışarda delikanlılar toplaşmıştı. Pehlivan deneğine sa-rılmış kendilerini esnetiyorlardı. Yaşlılar ise gençleri sey-rederken, kendi gençlik günlerini hatırayıp iç çekiyorlar, eski günlerden konuşuyorlardı.

Gün güneşe dönüktü. Zaten epey zamandır yağmur yağmamıştı. Oysa yağmur mevsimine çoktan girilmişti. Allah bilir ya bu yıl kurak geçeceğe benziyordu. Birkaç sene öncesi gibi yağmursuzluktan otlar kurur da hayvan-lar acından ölmeye durursa vay hallerine...

"Vay ki vay halimize o zaman" dedi Sürmeli Hafız, "ku-
UZAKLAR YAKINDIR ? 55

raklıkta hayvanat kırılıp gider. Arkasından da kul kıranı çıkar ki, ecelin elinden uçanla kaçan kurtulmaz."

"Töbe de!" diyerekten kızdı Bodur Hoca, "hem töbe de, hem de haddini bil. Gelecek hakkında gendi hükmünü veriyorsun. Halbuki gelecek İlâhî hükme tabi. Müneccim gibi konuşmaktan sakının."

"Hâşâ" dedi Sürmeli Hafız, "benimkisi sözün gelişidir."

Bodur Hocanın takazasından kurtulmak için sözü de-
ğiştirdi. Cerrah Ağaya dönüp sordu:

"Eey bakalım Cerrah Aga, hazır mısın yiğitlerimizi kes-
meye?"

"Evelallah!" derken tombulluğunu sallayarak güldü
Cerrah Aga, "incitmeden yaparım."

"Senin aşiret de teknil sünnetçi yani, kaç cerrah var?"

"Evelallah! Karaevluler Aşiretinde herkes cerrahtır.
Amma ki sen bunu sade sünnetçilik olarak görme, insa-
nın içine giren usta cerrahlarımız bile var."

"Attın ki..."

"Sen öyle zannet."

"Yahu insanın içine girilir mi?"

Bodur Hoca ile Yahşi Hoca bakiştılar. Bodur Hoca sa-
kalını sıvazlayarak:

"Bırak bizim Sürmeli Hafızı" dedi Cerrah Ağaya, "canı
sıkıldıkta lafi uzatır; onu bırak da aletlerini hazır et. Ya-
kında şölen salası verilir."

Etraf et kokuyordu. Koca kasaplar kuzuları kesmişti
çoktan. Şişe bile geçirmişler de çoban ateşinin üstünde
çevirmeye yönelmişlerdi. Toy meydanı git gide kalabalık-
laşıyordu. Kayı Hanlılar Ertuğrul ile birlikte sünnet ola-
cak on kadar çocuğun sünnetini kutlamak için toplanı-

56 ? UZAKLAR YAKINDIR

yordu. Çevreden gelen aşiret beyleri bıyık burup göz beli-
yor, fazla açık etmeden oğullarına kız bakıyorlardı.

Ertuğrul gözüktü. Bir yanında babası. Bir yanında
anası. Arkasında kendisi gibi sünnet olacak arkadaşları.
Arkadaşlarının anaları, babalarıyla küçük bir ordu. Er-
tuğrul kumandan. Bir işaret verecek de dağlar dize gele-
cek sanki. Ertuğrul bey oğlu bey. "Savulun" diye ünledik-
te deryalar yarılacak, ordular pes edip kılıç bırakacaklar.
Öylemesine bir büyüklenme ile yürüyordu Ertuğrul. Yine
de gözü Cerrah Ağaya takılınca hafiften sararmasını önle-
yemedi. Gözlerini yere indirdi. Ama hepsi bu. Sünnet so-
nuna kadar ne bağırdı, ne ağladı, ne de korktuğunu belli
etti kimseye. Ertuğrul yiğitliğini gösterme derdine yaktı
kendisini. Acılarını içine atıp ürküntüsünü yutkundu. Bir
alkışlandı ki, o kadar olur. Pek bir şeye şaşmayan Bodur
Hoca bile şaştı bu işe: "Böylesi görülmemiştir" diye saka-
lını sıvazlayıp "tü tü maşallah" çekti.

Ertuğrul, defler çalınıp Kayı Hanlının namı yiğitleri
güreşe tutuldukta açtı gözlerini. Bunu da atlatmıştı işte.
Keyiflendi. Keyiflenince babasına gülümsedi.

"Ağrıyor mu koca Ertuğrul?" diye sordu babası.

"Dayanırım" dedi Ertuğrul, "dayanılması lazımsa daya-

nılır."

Ertuğrul'un cevabı Yahşi Hoca ile Bodur Hoca'nın bakışıp baş sallamalarına yol açtı.

"İyi söyler" dedi Bodur Hoca, "adamca laf eder."

Yahşi Hocanın rızası alınmadığı için çengi çıkarılmamıştı. Ama def çalmak, güreş tutmak, cirit atmak, bir de at yarıştırmak serbestti. Ertuğrul'un yatağı meydandaki bir çardağın altında idi. Dört çatal direğin üzerine sırtıklar konmuş, değneklerle beslenip döşenmiş, insanın yarı bo-
UZAKLAR YAKINDIR ? 57

yu yüksekliğinde bir yatak yapılmıştı. Herşeye biraz tepeden bakıyor, oyunları rahatça görebiliyordu. Ama yeterince eğlendiği söylenemezdi. Arada bir yüzünü acıyla buruşturmasından belliydi.

Yarışmalar bitip birincilere armağanları verilince sıra Ertuğrul'u armağanlandırmaya geldi.

Babası bir tay verdi Ertuğrul'a, anası elleriyle işlediği koşumlar armağan etti. Bodur Hoca eleriyle yazdığı bir mushaf koydu başucuna, Sürmeli Hafız bir muska astı göğsüne, okuyup üfleyerek. Gazi Ana bir hançer tutuşturdu ellerine, işlemeli. Armağan verme sırası Yahşi Hocaya gelince gözler ona döndü. Kıpırdamıyordu. Sanki umurunda değildi. Uzaklara bakıyordu, ötelere. Ötelerin de ötelere belki. Neden sonra sessizliğe dönüp tek mil gözleri üzerinde bulunca belli belirsiz gülümsedi.

"Benim armağanım daha sonra verilecek" dedi.

Gözlerini Gündüz Beye dikti:

"Kaya Şeyhi efendimiz gönderecekler."

Gündüz Bey titredi. Yahşi Hocanın boş adam olmadığını bilirdi de, Semerkant'dan hediye getirecek kadar ermişliğini bilmezdi.

Kızlar, Gazi Ananın yeniden "haydaaa"lanmasıyla coşup toylağı hızlandırdılar. El ele tutuşmuşlardı. Eller bir aşağı bir yukarı kalkıp iniyordu. Giysileri rengarenkti. Hızlı hareketler yaptıkça renkler bir birine giriyor, sık dönüşlerde gökkuşağı renkleri çıkıyordu.

Oyunlar yemek vaktine kadar sürdü. Koca kazanlarda pişen dövme bulgura katılan çevirme kuzu eti mis gibiydi.

"Bu aşirette tokluk var" dedi Cerrah Aga, "bu aşirette yaşayanların yediği önünde, yemediği arkasında. Ne mutlu size."

"Çünkü" diye karşılık verdi Yahşi Hoca, "bu aşirette yaşayanlar Allah'a şükretmesini biliyor."

58 ? UZAKLAR YAKINDIR

ikinci bolum

"Ahir zamanda hanlık Kayı'ya değe, Kıyamet oluncaya dek.

Bu dedüğt Osman neslidür."

Dede Korkut

Ertuğrul başını havaya dikti:

"Bu yağmursa yağar arkadaş" dedi Oğul Tamış'a, "yağar ki, sel sele vermece."

"Buraları eski konağımızdan çok daha yağmurlu" diye cevap verdi Oğul Tamış, "haklı olabilirsin."

"Hayrolsun, bolay ki geçmişi özlemiştir."

"Hepsini değil, amma sünnet olduğumuz yeri unutamıyorum. Bir de beni çobanlıktan kurtarıp can yoldaşı aldığın günü."

"Haydaaa! Kaç sene geçti ki şunun şurası?"

"Sünnetimizin üstünden mi? Beş koca sene geçti. Bana öyle geliyor ki, beşyüz sene şu son beş seneye sığıdı. O günden bu tarafa çok şey yaşadık..."

"Hah" derken gülmeye davrandı Ertuğrul, "ihtiyar Yahşi Hoca gibi konuştun."

UZAKLAR YAKINDIR ? 59

"Yahşi Hoca deyip geçme bakalım. Ermiş gişidir. Sahi verdi mi armağanını?"

"Ne armağanı?" diye sordu Ertuğrul, çoktan unutmuştu.

"Hani sünnet düğününde vadettiği armağan vardı ya, sonra veririm, bilmem hangi şey getirdikte dedi." "

"Yahşi Hocam dedi ise verir. Armağan verse de bildiği olur vermese de..."

"Doğrudur, inandım."

Ertuğrul uzaklara daldı. Ufku taradı, ufuktaki kırmızı zımtıraklığı; sonra gözlerini güneşin közleyip kızarttığı tepelere yaylandırdı:

"Güzel lâkin bizim değil" diye söylendi.

Arkasına baktı: Arkasında yüz atlı vardı. Bugüne bugün kabilebaşydı. Babasının emriyle aşiretin öncülüğüne çıkmıştı.

Zaman eski zaman olsa üç kişilk, beş kişilk öncüler çıkarırlardı ya, zaman eski zaman değildi. Etraf kaynıyordu. Kimin ne zaman, nereden saldıracağı kestirilemiyordu. Bu yüzden hep tetikte gidiyorlardı, adeta bıçak sırtında yaşıyorlardı.

Ertuğrul, gemlere asılıp atını yavaşlattı. Yanısıra at süren Oğul Tamış'a döndü:

"Tuhaf bir duyguya kapılmışım Oğul Tamış, sanki sessizliğin içinde kara haberlerin çığlıklarını duyuyorum."

Oğul Tamış gülmeye verdi:

"Şimdi de sen Yahşi Hocam gibi konuştun işte! Bey oğlu olmasaydın mutlaka derviş olurdun. Ama o duydukların sessizliğin çığığı değil, kargaların çığığıdır. Bak sü-

rüsü geçiyor."

60 ? UZAKLAR YAKINDIR

Dediği doğrudu. Kara kargalar kafilenin üstünde dönüp duruyordu. Kim yüksekte, kimi alçaktan uçuyor, kimi kanatlarını tor top yapıp düşer gibi inişe geçiyordu.

"Hayırdır inşaallah!" diye söylendi Ertuğrul, "bunlar leş kargalarına benziyor, sence de öyle değilmi, can yoldaşım?"

"İnşallah değildir. Eğer bir yerde leş kargası varsa, hele böyle sürüler halinde ise.."

Oğul Tamış sustu, dilinin ucuna kadar gelen felâketi söylemekten korktu.

"Hadi sürelim" dedi Ertuğrul, "aşiretten de oldukça uzaklaştık ya..."

Küçük kum tepeleri arasında kıvrılan yol son kıvrımda genişlemiş, taşlı bir tepeye ulaşmıştı. Ertuğrul, tepenin ortasında atını durdurdu. Tarlalarla, ağaçlarla, bahçelerle kaplı dümdüz ovaya, oradan ovanın eteklerinde kulübelere baktı. Dayanılmaz leş kokusu burnunu sızlatıyordu. Binlerce karga ovanın üstünde uçuyor, binlercesi kayınıyordu.

"Burada bir şeyler oldu Oğul Tamış, burada korkunç şeyler oldu."

"Ne gibi?"

Atını tepikledi Ertuğrul:

"Şimdi anlarız. Yiğitlere dört nal emri ver!"

Atını tepeden aşağı sürdü.

Tarlalara yaklaşınca insanın kanını donduran korkunç bir manzarayla karşılaştı. Leş kargalarının neden uçtuğu, burnunu sızlatan kokunun nereden geldiği artık sır değildi. Tarlalarda cesetler yatıyordu. Çürümüş, kargalar ve diğer vahşi yaratıklar tarafından didik didik edilmiş insan cesetleri.

UZAKLAR YAKINDIR ? 61

"Korkunç!" diye mırıldandı Ertuğrul, "Bunu insanlar yapmış olamaz! Belki bir salgın hastalık."

Fakat bu ihtimal kafasına geldiği kadar çabuk gitti. Etrafa saçılmış kılıçları, mızrakları, kalkanları, topuzları görmüştü. Atını durmadan tepikliyor, bir an önce buradan kaçmak ister gibi sürüyordu. Fakat kulübelere yaklaştıkça cesetler artıyordu. Koku ise dayanılmaz olmuştu. Atlılardan ürken leş kargaları gökyüzünü kaplamıştı. Çiğlikleri, insanı ürkten acı feryatları andırıyordu. Ertuğrul, dişlerinin arasından kükredi:

"İnsan bunu nasıl yapar?"

Delibozuk Hıdır, Ertuğrul'un söylediklerini duymuştu.

Ağlamaklı gözlerini yüzüne dikti. Kırık dökük sordu:

"İnsan oldukları nereden belli? Belki de şeytanlar basmış avulu, ezazil cinsi şeytanlar; olamaz mı?"

Ertuğrul'un "olur" demesini bekliyordu. Susup demeyince başını göğsüne çekti. Hazin, iğreti bir sesle âdeta inledi:

"Sahiden bunu insanlar yapmışsa, insanlığımdan utanırım."

Oğul Tamış'ın kıyısında atını durdurdu:

"Bari sen bir şeyler söyle Oğul Tamış,- yüreğim yanar!"

Oğul Tamış ise suskundu. Onun da yüreği yanıyordu. Ağlamaklı olmuştu.

Herkes sustu. Sadece atların solumalarıyla leş kargalarının çığlıkları kaldı. Fakat sessizlik uzun sürmedi. Arkasından kopup geion Ata Osman önce dehşet tablosunu süzdü, ardından sessizliği yırttı:

"Bu iş Mongol işine benziyor canlar, bana sorarsanız Mongol'un canavarlığına çatmışız!"

62 ? UZAKLAR YAKINDIR

Gerilmiş sınırlar boşalıverdi birden. Kalabalık kaynaşmaya, kaynaşırken bağrışmaya başladı. Bağrışmalar ovayı tuttu. Leş kargaları, ürküp gürültülü çığlıklar salarak kaçıştılar.

Ertuğrul ağır ağır Ata Osman'a döndü. Sakalına kır düşmüş bir Horasan ereniydi. İki ay kadar önce arkadaşıyla birlikte gelip oymağa yerleşmişti. Yaşı kırkı aşkındı. Fakat yeniyetme çevikliğinde idi. At sırtında cambazlamıyor, göz mesafesinden hedefi vuruyor, üstüne üstlük bir de muharipçe kılıç kullanıyordu ki, başlangıçta medrese tahsili yaptığına kimseleri inandıramamıştı. Sonra hocalığını da gördüler. İkisinin bir araya gelmesine şaştılar bu sefer.

Şimdi söylediklerine de şaşkındılar. Çoğu Mongol adını ilk defa duyuyordu. Sadece birkaçı bir çudarı, ya da çapaçulu görmüştü. Gözleri çekik, elmacıkları çıkık olmakla onlar da insandı. Böyle bir vahşet yapacaklarına ihtimal veremiyorlardı. Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir millet savunmasız ihtiyaçları, çocukları, kadınları kesmezdi. Mongol bile olsa hiçbir insan böylesine korkunç bir katliam yapmazdı. Yapmamalıydı. Mümkünsüzdü. Galiba Horasanlı yanılıyordu. Hiçbir kavim, hiçbir soy, hiçbir boy, hiçbir insan, böylesine zulmetmezdi.

İyi ama bu dehşet tablosu kendiliğinden mi oluşmuştu?

Ertuğrul işin içinden çıkamadı. Çıkamayınca da sordu:

"Mongol işi olduğunu nereden bildin Ata Osman?"

Ata Osman birşey söylemeden cesetlerin arasına daldı.
Bir ihtiyarın karnında unutulmuş kısa palayı kaptığı gibi
havaya kaldırdı:

UZAKLAR YAKINDIR ? 63

"Bu pala Mongol palasıdır!"

Tekrar eğildi, bu sefer bir çocuğun göğsüne saplı oku
çektirip çıkardı, onu da havaya kaldırdı:

"Bu kısa ok da Mongol okudur!"

Eliyle koca düzlüğü çevreleyen bir işaret yaptı:

"Şu vahşet Mongol vahşetidir, bunu siz de bilesiz."

Atma bindi. Ertuğrul'un yanına sürdü:

"Avucunda kan pıhtısıyla doğan Timuçin (Cengiz) dün-
yayı kana boğmaya and içmiştir yiğit Ertuğrul Beyim.
Çin'i ezdikten sonra Uygurlarla Karlukları bitirdi. Böylece
Çungarya ve Yedisu ülkelerini topraklarına kattı. Ben bu
tarafalara gelirken Cuci Han diye birinden söz edilirdi.
Kimdir dersin Timuçin'in büyük oğludur. Merkitleri
rüzgârın önüne düşmüş sarı yapraklar gibi savurmuş-
tur."

Gözlerini cesetlerin arasında dolaştırdıktan sonra de-
vam etti:

"Böyle beter bir katliama daha şahit oldum, Merkit ül-
kesinde. Cesetlerin arasında bir canlı bulma ümidiyle sa-
atlerce dolaşım. Sonunda buldum. Yüreğinden oklanmış
on yaşlarındaki torununun başını kucağına koyup ağıt
yakan bir ihtiyardı bu. Ak sakalı göğsüne inmişti, sakalı-
nın tam altında koca bir kılıç yarığı vardı, ama henüz
sağdı, henüz konuşabiliyordu. 'Sizi kim bu hale koydu ey
güngörmüş ihtiyar?' diye sorduğumda, 'Cuci Han' dedi.
'Mongolların Cuci Hanı, Timuçin'in büyük oğlu' dedi. Ya
siz kimlersiniz?' diye sual ettim. 'Biz' dedi, 'Merkitleriz.
Hanımız Toktu Han, oğlu Oltu Hanı alıp kaçtı. Bizi Cuci
Hanın insafına bırakıp kaçtılar. Çok savaştık. Toprakları-
mızı, kadınlarımızı, çocuklarımızı korumak için çok sa-
vaştık. Fakat kudurmuş Mongol çudaları yendi bizi. Ço-

64 ? UZAKLAR YAKINDIR

ğumuz öldük. Kundak bebeleri bile kılıçlandı. Sağ kalan-
ları atlarına bağlayıp götürdüler. Artık Merkit kabilesi
yok, artık Merkit yok... Artık ben de ölmek istiyorum,
çünkü yaşayacak mecalim kalmadı.' İhtiyar öldü. Ölen
bütün Merkitlerin gömecek halim yoktu. Hepsinin adına
o ihtiyarla torununu gömdüm."

Sadağına uzanıp çektiği bir oku Ertuğrul'a gösterdi:

"Şu oku ihtiyarın kucağındaki çocuğun yüreğinden çı-
karmışım yiğit Ertuğrul, saklamışım. Sununla bir Mongol
çudarınm yüreğini delmeye ahdim var."

Parmağını yerdeki çocuğa çevirdi:

"İkinci oku da onun göğsünden aldım, öldürmem gereken Mongol çudarı ikileşti. İntikam peşinde koşmayı sevmem aslında, intikam kötü bir öncüdür, insanı felakete götürür. Ama çocukların hayatını söndürenlerin cezalandırılması gerekiyor."

Okları tekrar sadağına yerleştirdi.

"Şimdi ne buyrulur Ertuğrul Beyim?"

Ata Osman'ın anlattıkları Ertuğrul'u dehşete düşürmüştü. On sekiz yaşın bütün saflığı, bütün berraklığıyla, ağlamak istiyordu. Fakat bu arzusunu gece bastırıp yatağında kaybolduktan sonraya bırakmak zorundaydı. Burada güçlü görünmeli ve bir karar vermeliydi.

Kararını verdi:

"Kahpeliğe uğramamak için şimdi tepeyi tutalım" dedi, "Aşiret bize kavuştukta şu zavallıları usulünce gömer, töre neyse onu yaparız. Gayrisini babam bilir."

Atlarını gerisin geri tepeye sürdüler...

Ertuğrul Bey atının üstünde kaskatıydı. Manzara bir türlü gözlerinin önünden silinmiyordu. Ata Osman'ın an-
UZAKLAR YAKINDIR ? 65

lattıkları da üstüne tuz biber ekmiş, gördüklerini bús bütün acılaştırmıştı. Tepedeki düzlüğe gelince attan inip, yuları Oğul Tamış'a uzattı. Gitti bir kayın ağacına sırtını verdi, oturdu. Saatlerce konuşmadı, kimse ile görüşmedi. Zorlu bir yola çıktığını düşündü. Hem insan, hem asker olmanın güçlüğüne düşündü.

İki saat kadar aşiretin geldiğini bildirdiler. Babasına koştu. Ağlamamak için zaman zaman soluklanarak herşeyi anlattı.

"Bu bir Mongol vahşetidir!" diye sözlerini bağladı sonunda. "Avucunda kan pıhtısıyla doğan Timuçin'in dünyayı kana bulama sevdasıdır bu. Şimdi ne buyrulur?"

Gündüz Bey, şaşılacak kadar sakindi. Sanki herşeyi önceden biliyordu da bildiklerini kendine saklıyordu. Yerinden fırlayıp bağırması, hiçbir hayret belirtmemesi Ertuğrul'a tuhaf gitmişti. Galiba heyecandan, babasının çelik iradesini unutmuştu.

"Ne buyrulur?" diye tekrarladı.

Gündüz Bey hâlâ sakindi:

"Öncülerimizin kumandanı kim?" diye sordu Ertuğrul'a.

Biraz şaşkınca:

"Benim" dedi Ertuğrul.

"Daha ne yapılacağı niçin-hizden sorulur? Öncü başbuğu, karşılaştığı meseleleri çözmek için arkadakilerin gelmesini beklemez, gendi kararını gendisi verir, karar veremeyecek vaziyette ise başbuğluk almaya sıvanmaz. An-

latabildik mi?"

Ertuğrul boyun büktü:

"Anladım."

66 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Eh, madem ki anladın, ne lazımsa onu yap, bir daha kıyametler kopsa aşiretin yetişmesini bekleme, bunu da anlatabildik mi?"

"Beli, anladım."

"Savuş şimdi!"

Sesi sertleşmişti. Ertuğrul atma bindi.

"Öncü birliği benimle gelsin!" diye bağırdı.

Ovaya sürdü. Kulübelere kadar gitti.

"Bütün ölüler gömülsün!" diye emretti adamlarına, "elinizi çabuk tutun."

Gündüz Bey, tepeden olanları seyrediyordu. Yüreği buruktu. Yıllardan beri belki ilk defa Alp Sofi'nin sözlerini hatırlıyor, sıkıntıdan avurtlarını yiyordu.

Ölüler gömüldükten sonra, Ertuğrul, babasına hâlâ öncü başbuğu olup olmadığını sordu. Gündüz Bey yapmacık bir sertlik içinde oğlunu süzdü:

"Öncü başbuğu sensin" dedi, "adamlarını alıp hemen yola düş. Burada biz atlarımızı arpalayacağız. Bu zaman zarfında arayı açmaya bak. İyi bir yazu (düzlük) bulup bekle, suya yakın ve otağı bol olsun. Bir ay kadar konak tutacağız."

"Emrin başım üzre Bey apam."

Anasını görmek, birkaç sevgi sözü almak isterdi, fakat vakti yoktu. Hemen yola çıkması buyrulmuştu, bugün ikinci bir hatâ yapacak olursa babası affetmezdi. Birliğinin başına geçti:

"Yolaa, haydi yallah!" diye bağırdı.

Sesini duyurmak istediğine duyurmuş, Gülaçtı kız kendi kafilesinden alargalanarak mesajı aldığını göstermişti.

UZAKLAR YAKINDIR ? 67

Hayme Ana işkillendi. Gazi Anaya manâlı manâlı baktı. Gülümseştiler.

Ertuğrul dörtnala kaldırdı atını:

"Haydaaa!" diye çağıladı bu defa, "dörtnaaal!"

"Haydaaa dörtnaaal!" diye tekrarladı Oğul Tamış, Ertuğrul'un emrini, "haydaaa!"

Rüzgâr gibi estiler. Arkaları sıra kuru toz bulutu salaraktan yolu tuttular.

İki konak sonra iyi bir düzlük buldular. Irmak kenarıydı. Irmağın suyu da pırıl pırıl berraktı. Otlar diz boyuna çıkıyordu.

"Babam da sevecektir" dedi Oğul Tamış'a, Ertuğrul Bey, "burada yurt bile tutabiliriz."

Aşiret geldiğinde babasına koştu:

"Burası konak için iyicedir" dedi, "ne buyrulur?"

"Evet" dedi Gündüz Bey bakmaraktan, "bana da iyice gibi geldi."

"Temelli kalınmaz mı?"

Dünyayı içine çekmek ister gibi soluklandı Gündüz Bey:

"Bıraksalar kalınır da bırakmazlar ki" dedi.

Sonra birden sözü değiştirdi:

"Sen kaç yaşındasın bakalım?"

Ertuğrul, sorunun sebebini anlayamamakla birlikte hemen cevap yetiştirdi:

"On sekizindeyim Bey apam."

Gündüz Bey şakacıktan dizine bir şaplak indirdi:

"Vay başıma! Çadır açacak yaşa geldin bile."

68 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ertuğrul buruklandı birden, bir gün ayrı çadıra çıkmak zorunda olduğunu biliyordu, ama böyle apansız olacağını hiç düşünmemişti.

"Daha on sekizindeyim" diye mırıldandı önüne bakarak.

"Ama boylu boslusun. Bebeklik çağını teptin, çocukluğu da geriye attın, bugüne bugün öncülerin başbuğluğuna bile kuruldun. Öncülerin başbuğu olaraktan gendi çadırını açman lâzım gelmez mi?"

Bir itiraz yolu daha buldu:

"Töre yaşma yıl var ama, erkek evlât çadır açmak için ondokuzuna girmeli değil mi?"

"Bey oğulları için töre başkadır. Büyüdün, koca bey oldun, baba çadırında kalmanın zamanı geçti, gendi çadırını açmalısın. Oğul Tamış'ı da yanına alıp çergini kur. Başını sıkıştıkça bize danışa gel, ananı da yüzünü görmekten uzak tutma. Haydi bahtını açık, uğurun bol olsun. Üçler, yediler, kırklar himmetinden irak düşmeyesin."

Ertuğrul söyleyecek başka söz bulamadı. Dize gelip el öptü yalnızca:

"Emrin başım üzere" diyerekten.

"Erzakçı Dost'a uğra, sana bir çadırla çadır malzemesi versin. Etmeğini de gendin çıkarırsın artık."

"Çıkarırız Allah'ın izniyle."

Ertuğrul, inceden bir acı duydu içinde. Kendisini sevmeyen, istemeyen bir hali var mı diyerekten babasının yüzüne baktı. Hüzünlü gülümseyişini görünce biraz rahatladı, hatta şımardı. Babasının gözlerini aradı bu sefer, bulunca da yalvarır gibi gülümsedi gözlerine. İşte o zaman babasının gözlerindeki buğuyu fark etti. Koca Gün-
UZAKLAR YAKINDIR ? 69

düz Bey haniyse ağlayacaktı. O kadar mı üzülyordu? Madem üzülyordu, töre yaşına yıl varken niçin ayrı çadıra çıkmasını istiyordu?

Ertuğrul, bir mazeret daha bulup öne sürmek üzereyken, Gündüz Bey sırtını döndü. Oradan geçmekte olan Can Ali'yi sesledi. Bu durumda Ertuğrul'a çekilmek kalıyordu. Yanpiri adımlarla babasının yanından ayrıldı. Şu anda yeniden küçülmek, tekrar çocuk olmak istiyordu. Oysa çocukken kendi çadırını açacağı yaşa gelmeyi özledi. Dünya zaman içinde nasıl da tersine dönüyordu!

Oğul Tamış'ı buldu:

"Gel Oğul Tamış" dedi, "kendi çergimizi açmak üzere malzeme alalım."

Oğul Tamış bir sevinç çılgılığı koparacakken, kendisini güç tuttu. Ertuğrul'un neşesizliğini, kırıklığını, yılmışlığını ve kendi içine yıkılmışlığını gördü de sustu.

"Peki" dedi yalnızca.

Malzemeyi yüklenip çadır yeri aramaya koyuldular. Çergilerin çoğu kurulmuş, meydan, renkli çergilerden papatya tarlasına dönmüştü.

"Amma da çabuk yerleştiler" diye şaştı Ertuğrul.

"Bu işte bizim aşiretin üzerine yoktur. Çergi kurma yarışmalarını hep bizim aşiretin kazandığını unuttun mu?"

"Unutmadım da, ne bileyim. Şimdiye kadar dikkat etmemiştim."

Bir yer beğendiler. Malzemeyi indirip biraz soluklandılar.

"Çadır kurmasını bilir misin Oğul Tamış?" diye sordu Ertuğrul.

70 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Helbet" diye atıldı delikanlı, "hiç kurmadım ama, kolaydır. Ne var ki çergi kurmada? Kolay olmasa şunca çadır şuncağız zamanda kurulabilir miydi?"

"Üstesinden gelir miyiz?"

"Geliriz evelallah, seninle ben birlik olduktan sonra geliriz üstesinden, merakın olmasın. Amma bir sualım var."

"Sor bakalım."

"Neden diğer çadırlardan uzak bir yer seçtin?"

Ertuğrul, acemiliğini diğerlerine göstermemek için mahsustan diğer çadırlara yakın gitmemişti. Ama bu sırrını Oğul Tamış'a bile açamazdı. Dışından olmasa bile içinden alaya tutulmaktan korkardı. Omuz silkti:

"Uzak dediğin bilemedin yüz adım kadar" dedi. "Burası münasip görüldü gözüme, istersen yakınlaşalım."

Oğul Tamış saflığa vurdu işi, anlamazdan geldi:

"Sanki ne" dedi, "uzak dediğin yüz birkaç adım işte, evet, burası ilk çergimizi kurmak için biçilmiş kaftandır."

Biraz neşelendirmeliydi Ertuğrul'u, bu asık suratla çadır bile kuramazdı.

"Son savaşını anlatıversene bir yol Ertuğrul Beyim."

Son savaşı Karakurumlu çudarlara karşı vermişlerdi. Bin kadar başıbozuk çapaçul aniden yüklenmişti Kayı Hana. Kayı Hanlılar kendilerini çok iyi korumuşlardı. Hele Ertuğrul, birkaç yıl önce birlikte oyun oynadığı gençlerin başında fırtına gibiydi. Babasının sünnet armağanı olan kırsağın üstünde esiyordu. Görenler hayran kalmış, o gün bugündür babasından sonra Ertuğrul'un aşiret beyliği konuşulmaya başlanmıştı.

"Bırak şimdi cengi mengi de çergiyi nasıl kuracağımızı UZAKLAR YAKINDIR ? 71

düşün" dedi Oğul Tamış'a, "birileri beceriksizliğimizi görürse rezilliğe battık say."

Konuşurken bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Sanki kendisinden alelaide bir çadır kurması istenmemiş de Harzem Sultanının sarayına benzer bir saray inşa etmesi emrolunmuştu. İçi hâlâ buruk, kalbi hâlâ kırıktı.

"Ne dersin Oğul Tamış, babam bana kırıldığından mı ayrı çadıra çıkmamı ister? Hani kendisine danışmadan ölülere gömmedim de gelmesini bekledim diye, beceriksizliğime mi hükmetmiş ola?"

Oğul Tamış dürülü çadırı açmaya çalışıyordu. Başını kaldırdı:

"Sualimin üstüne bir güzel kuruldun ya, yine de senin yaptığını yapmayı konuşacağım; baban seni sever Ertuğrul Beyim. Bütün Kayılı gençlere, yaşlılara, bebelere yeten sevgi dolu bir kalbin, baba olarak, oğlunu sevmemesi ne mümkün. Seni ayrı çadır açmaya göndermesinin başka bir sebebi vardır helbet. Hem de mühim olmalıdır."

"N'ola?"

"Onu sen bileceksin Ertuğrul Beyim? Sen bilmedikte ben nereden bileyim? Herhalde Gündüz Beyimiz böylesini münasip bulmuştur. 'Oğlumuz büyüdü, koskoca oldu, kendi çadırını açacak yaşa geldi hamdolsun, varsın açsın bakalım' diye düşünmüştür. Baba kısmı oğlunu büyümüş görmek ister. Ben bilsem bilsem bu kadarını bilirim. Daha doğrusu bu kadarına akıl erdirebilirim. Gerisi var mıdır, yok mudur, sen bileceksin."

"Birazını bilmekteyim, lâkin..."

Pişmanlık duyup sustu. Düşündüğü gibi olmayabilirdi. O zaman lâf dolanırdı aşirette. En iyisi susmaktı. Gerçi Oğul Tamış ser verir sır vermez cinstendi. Duyacak-

72 ? UZAKLAR YAKINDIR

larını kimselere söylememesini istese söylemezdi. Söylemezdi ya, ne demişti bakalım Türkmen ataları: "Sırrını verme dostuna, o da verir dostuna." Dostun dostu der-

ken, bir de sırrın eğile-büküle değişip kulağına dönmüş.

"Cevap gelmiyor Ertuğrul Beyim; itimada liyakatimiz ölçülüyor olmasın! Ölçülsede kızmam bunu bilesin. Bey kısmının alâmetlerinden biri de budur; kendini kapıp koyvermez, birkaç tatlı söze, itaat gösterisine kanıp sırrını faş etmez. Azını söyler, çoğunu içinde saklar. Çünkü bey kısmının sözü namusdur, el ağzında kirlenmesi yakışık almaz. Lâkin bir eski arkadaş değil miyiz? Teeey çocukluğumuzda ezeli arkadaşlık sözü vermemiş miyiz?"

Ertuğrul'un gülüşü saman alevi gibi parlayıp söndü:

"Kardaşlığmdan gurur duyarım, lâkin bu benim meselem. Demem o ki, babam beni çadırından attı. Sebep ne olursa olsun attı sayılır. 'Git çadırını kur!' buyurdu. Biliyorum töredir bu. Oğul on dokuzuna geldikte çadırını kurar. Yerleşirse evini açar. İstese ana-babasının rızası, aşiret büyüklerinin de onayı ile evlenebilir de. Ama bizim çıkışımız bir başkaca oldu. Merasimsiz, birden bire. Sanki bey oğlu değiliz de yanaşmayız gibi. Dahası on sekiz yaşın başlarındayız..."

"Ya baban çabuk büyümeni, çar çabuk olgunlaşmanı istemişse?.." diye araya girdi Oğul Tamış. "O vakit ne yapar? Ondokuzuna gelmeden çergini kurmanı buyurur."

Ertuğrul, ellerini beline koyup dikildi. Bir yaman susuştan sonra sordu:

"Biz bugüne bugün aşiret beyinin oğlu olmakla, babamız bu işi yolunca yaptı der misin?"

"Bir bildiği var derim. Çünkü gençlerin aynada görmediğini yaşlılar kaya parçasında görür diye bir söz duymuşum."

UZAKLAR YAKINDIR ? 73

"Biz de bazı şeyler biliriz helbet, göçer evlü olmak insanı çabuk olgunlaştırmış. Demem o deme ki Oğul Tamış..."

Aşiret beyinin oğlu gibi değil de, aşiret beyi havasında konuştuğunun farkına varınca, ellerini belinden alıp önüne bağladı. Kendi sesinden ürkmüşçesine yumuşadı. Boynunu da hafif büktü:

"Demem isyan demesi değil. Bir kırgınlığın sesi, bildin mi? Sen anlar mısın bundan Oğul Tamış? İçimden bir dünya koptu sanki..."

"Kopmuştur, eminim" diye perçinledi Oğul Tamış, "içinde bir dünya kopmuş da koptuğu yer kanamaya bile durmuştur. Sanki birinin salladığı sert bir tokat yüreğini bulmuş da yüreğini incitmiştir. Böyle mi olmakta?"

"Aynen öyle! Nasıl da bildin?..."

"Bilmez olur muyum? Kahrolası baskında babam şehit düşünce bana da olduydu. Üstelik yaşayamayacağımı sandıydım. Ayakta duramayacağımı da. Yığıldığım yerden

kalkıp ayakta durduğumu gördükte çok hayret ettim. İlk adımlarımı acemice attım, ama çabuk öğrendim tekrar yürümesini. Senin baban hamdolsun sağ Ertuğrul Beyim. Gölgesini üzerinden çekici değil. Seni çadırından çıkarması, büyüdüğüne kabullenmesi mânâsına gelir. Bir de tecrübe etmek istemekte, ki mızımızlanır mısın diye?"

"Yani nasıl?"

"Edemem, yapamam gibisinden. Baban seni beyliğe hazırlar Ertuğrul Beyim. Yaşlandığının farkında. Vaktinden bir yıl önce kendi çadırını açmanı istemesi bundan. Önce kendine yettiğini görmek ister. Kendine yetemezsen, aşirete hiç yetmeyeceğini anlayıp... Gayri sen düşün gerisini. Bey oğlu sensin."

74 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Demek bir yıl önce çadırdan çıkarılmam... Yani sen-ce..."

"Bence böyledir, başkaca mânâsı yoktur. Baban seni büyük işlere şimdiden hazırlamak ister. Olmaz dersin vakt kaybetmeden dön babanın çadırına. Hazır değilim de. Yalvar, yakar. Senin bileceğin dedik ya..."

Ertuğrul, yine aşiret beyi havasına bulandı. Derinden bakan gözlerini köşe bucak gezdirdi. Karınca yuvası yine kaynaşmaya durmuştu. Herkes bir şeyler yapıyordu. Çobanın dağılan koyunları toplamak için çaldığı kavalın yankılığı sinmişti etrafa, acaba karınca yuvasında da kaval çalınır mıydı?

"Olur" dedi Tamış'a bakmadan, "pekâlâ..."

"Nedir olur'u, pekalâ'sı?"

Güldü. Gülerken daha da belirginleşen burnu, ona bir kartal görünüşü vermişti. Yerinde yırtıcı, yerinde uysal bir kartal. Ama hep tetikte, hep dikkatli...

"Az önce son baskını anlatmamı isteyen sen değil miydin bre Oğul Tamış. Sana bu ismi veren babanın ruhu şâdolsun. O baskında yaman kılıç salladı, olmalıydın da görmeliydin. Öncü yamaklığına heveslenip gitmemeliydin o gün. Acılı bir şenlik kaçırdın Oğul Tamış. Şenliğin acılığı ne menemdir dersin, bu baskın gibisine denmeli işte! Hatırladıkça, kaybettiğimiz nice yiğitlerin sızısı kalbimin bir yerlerini tutuştururken, bir yerlerinde güller açmakta. Bu da nedendir dersin Oğul Tamış, Kayılı yiğitlerin yiğitliğindedir. Bir yaman yiğitlik ki, deme gitsin. Aşirete güvenim bir iken bin oldu o gün. Kendi kendime dedim ki dostum, 'Hay Ertuğrul, bu yiğitlerle yurt tutup devlet olmak görüldüğü kadar zor değil, yeter ki yüreğini pâk ve pek tut!' Evet, tamı tamına işte böyle dedim..."

UZAKLAR YAKINDIR ? 75

Dürülü kıl çadırın üzerine çömeldi:

"Neysel, sözü uzatmama hacet yok: Basıldığımızda ak-

şam çökmeye durmuştu. Bir gürültü, bir vaveyla. Nedir demeye kalmadan Karakurum çapaçulları çergilerin arasına daldı. Başboş bir at bulana kadar yaya vuruştum..."

Aynı heyecanla yumruklarını sıkmış, aevli bakışlarını uzaklara dikmişti. Gözü kimseyi görmüyordu. Yavaş yavaş etrafına biriken kalabalığın farkında bile değildi. O müthiş âni tekrar yaşıyordu, Ertuğrul:

"Haydin bre yettim, haydin bre yiğitler! Urun Lillâh aşkına urun dedim. Bazı çadırlar tutuşturulmuştu. Ağıl da ateşe verilmiş, öteye beriye kaçışan koyunları çudalar yakalamaya başlamıştı. O zaman anladım ki, bunlar iki kafilerdir. Bir kafele vuruşurken, ikinci kafele yağmalıyor, ellerine geçen nevaleyi yüklenip götürüyorlar. Hıncım kabadı. İnsan dini için, canı için, toprağı için vuruşabilir, lâkin mide için vuruşmak bizim kitapta yazmaz. Bir hedefin olur yürürsün. Hedefine yürürken önüne engel çıkar, vuruşursun. Bunu anlarım. Velâkin çalma-çırpma uğruna can almayı anlayamam. Karakurum çapaçullarında hedef yok. Sadece yeyip içme, belki bir de mal-mülk yapma uğruna can alırlar. Mongol cavlakları da öyle. Bu cavlakları vaktiyle Ata Osman'dan dinlediydim. Bir dilim etmek için bir avulu keserlermiş. Ne yapalım? Gendimizi mi kestirelim? Yok helbet, direneceğiz. Varlığımızı koruyacağız. Dahası, hedefimize yürüyeceğiz. Kaba kuvvet karşısında sinmeyiz. O baskında da sinmedik nitekim. Kayı Han erleri ilk şaşkınlıktan sonra toparlanıp yüklen-di. Bizim Gazi Anayı bile gördüm bir ara, elinden bıramadığı kayın sopasıyla, 'Vur ha!' diyor, 'Vur ha!' Coştum ki, deme gitsin Oğul Tamış, gendimden geçtim. Hele Yahşi Hoca gibi bir kocanın yirmisinde yiğitlenircesine dümdüz

76 ? UZAKLAR YAKINDIR

kılıç sallamasını gördükten sonra bütün bittim. Bir tekke şeyhinin bunca kılıç maharetini kerametine verdim. Cenkten sonra bulup sordum ya, benimle alaya durdu. Ona kalsa rüya görmüşüm."

"Essah mısın?" diye sordu Oğul Tamış, sabırsızca.

"Essahın lâfı mı olur bre Tamış delisi!... Essahın ortasmdayım. Müslüman dini gibi doğru demekteyim. Kayı töresinde yalan yazılı mı?"

"Değil..."

"Değilse ne demeye essah mıyım sormaktasın?"

"Eh! Hayretimi çektı de onca iş..."

"Onda haklısın. Yahşi Hocamın vaazlarında söylediğı kadar haklısın. Benim de kanım dondu geldi. Donmamış şükür, kanımın donmadığı kılıç vuruşumdan belli. Bir aralık ne görsem! Çapaçulun biri Gazi Anamızın kıyısını dolanıp kılıcını üstüne yallahlamaz mı?"

"Ay aman! Şimdi bitti Gazi Anamız."

"Bitmedi hamdolsun. Büyük Yaradanıma şükrolsun ki

bitmedi."

"Görmenle yetişmen bir olmuştur aslan yürekli Ertuğrul Beyim."

"Ona aslan yüreği neylesin Tamış kardışım. Görmeye gördüm, fakat yetişmenin mümkünü yok. Kılıç indi incek ve Gazi Ana bitti bitecek."

"Ama Gazi Anam sağ!"

Ertuğrul Bey bu sesi Tamış'ın sesine benzetemedi. Uzaklara diktiği gözlerini sesin geldiği yana çevirdi. Kalabalığa şaştı önce, şöyle-böyle on kişi kadar toplaşmıştı. Kimisi kendi yaşında, kimisi az büyük, kimisi az küçüktü. Dalıp gittiğine hınçlandı. Bu hınçta kızgımlaşan bakış-
UZAKLAR YAKINDIR ? 77

larıyla sesin sahibini aradı, buldu. Gazi Ananın oğluydu. Gözleri oval yüzünde çakırlaşmış, yeni filizlenen bıyıkları üst dudağında kabarıp yüzüne erkeksi bir hava vermişti. Daracık üstlüğünden pazıları taşıyor, kollarını göğsünde bağladığından, kolları daha beter kalın görünüyordu. Bu meydan okurcasına duruşu, Ertuğrul beğenmedi. Beğenmediği bir şey gördüğünde yaptığı gibi, sol gözünü hafif kıstı.

"Sağdır hamdolsun" dedi, "zaten biz de öldü demedik."

Ertuğrul, az önceki savaş yiğitliğinden çabucak sıyrılmış, aşiret beyi oluvermişti. Sesini duyan, babası Gündüz Bey konuştu sanırdı. Bu benzeyiş Oğul Tamış'ın da dikkatini çekti. Garip garip güldü:

"Babasının yerine beylige kurulacak, yiğit Ertuğrul'um. Beylige kurulmayacaksa nah, keserim bıyıklarımı!" diye düşündü.

Gazi Ananın oğlu da yiğitçeydi doğrusu. Belli ki yiğitliği anasından almıştı. Söylediğine göre, rahmetli babasının o tarakta bezi yoktu. Kılıçtı, kalkandı, mızraktı anlamazdı pek. Daha çok otlarla, çiçeklerle ilgilenirdi. Mübarek Lokman Hekimin mesleğini almıştı. Ona duyduğu hayranlıktan herhalde, oğluna Lokman ismini vermişti. Lokman'm babasını iyi tanıyanların anlattıkları, insanın aklını başından uçuracak şeylerdi. Canı rahmetli, kıra çıkar, otların çiçeklerin arasında dolaşmış. O sırada otlar ve çiçekler dile gelip, "Ben şu hastalığa devayım" derlermiş. Rahmetli de onları toplar, hârika ilâçlar yaparmış ki, en onmaz yaraları ondurur, Harzem'in zorlu hekimlerinin şifa bulmaz dedikleri, hastalıkları iyi edermiş. Vaktiyle Hocent'teki bir bîmaristanda (hastahane) başhekimlik yaptığı ve sık sık Semerkand sarayına çağrılıp sultanları iyi ettiği dile destan olup söylenirmiş. Bir vakitler kayalık-
78 ? UZAKLAR YAKINDIR

larda ot yolarken ayağı sürtçüp darı cinâna irtihal eylemiş. Ondan geriye kendi el yazısıyla koca koca dört cilt

kalmış. Birkaç da ilâç. Ama ilâçların neye yaradığını bilen yok. Aşiretin zorlu hekimi Dumrul Dede dahi bilememiş. Gazi Ana, "Gün ola devran gele, belki aşirete zorlu bir hekim düşer de, bunların ne işe yaradığını anlar" diyerekten ilâç testilerini yedi kat muşambaya sarıp saklar. Saklar ya, sağlığından beri kocasının hekimliğine pek aldırmaz. "Yiğit dediğ'in elde kılıç, belde kama, dilde narayla dolaşmak, senin gibi merhemlisini, şerbetlisini aşiret neylesin" dermiş. Hayret ki hayret! Lokman oğlan, erkek evlât olaraktan babasına çekip hekimliğe kurulacağına, anasına çekmez mi? Eli sopalı anası gibi beli kılıçlı yiğit olmaz mı? Hekimlikten öteden beri hazzetmeyen anasının işi olmalı bu. Ya oğlanı kılıç erliğine zorlamıştır, ya da kılıç erliğini ballandırıp anlatarakten aklını çelmiştir. Başka türlü, Yahşi Hocanın dediği gibi, "Yüce Rabbin işidir, kulun ne dahli ola."

Lokman oğlanın duruşu yiğit duruşuydu Allah için. Değme yiğit duruşuydu ki, çatü çatardı Ertuğrul Bey. Öyle göz kısımalardan ürküp sinecek cinsten de değildi bir kere. Bey oğludur diyerekten yılacaklardan da değildi... Eey.. ne de olsa eli sopalı aşiret kadınlarının başbuğu Gazi Ananın oğluydu. Onun kadar sert, onun kadar inatçı idi ise, Ertuğrul gerçekten kötü çatmıştı. Bir kavga lâvlanmadan arayı bulmak lâzımdı ki, Karakurum çapulunun vurgun hikâyesi ağız tadıyla dinlenebilsin. Böyle bozuma giderse, imkânı yok, Ertuğrul bir daha anlatmazdı. Bir daha öldürseler de anlatmazdı. Hele durmalı, azıcık daha beklemeliydi bakalım. Lokman'm çakırlaşan gözlerinde öfkenin un ufak oluşunu görebilecek miydi? Açığa lâf düşürmekle iyi etmemişti doğrusu. Açığa laf düşürmek Mongol putçularına vergi idi. "Kayılı Müslümanm UZAKLAR YAKINDIR ? 79

dediği dedik olmalı, ağızdan çıkan söz, kulağa oturmalı ki, fuzûlî kelâma girmesin".

Oğul Tamış bunları düşünerekten Lokman'ın gözlerine baktı. Lokman'ın gözlerinde öfkenin un ufak oluşunu aradı. Tam tersine: Lokman'ın gözleri bulut buluttu, bilinmez korkularla kırıklıklar iç içe girmişti. Bu sefer Ertuğrul'a döndü. Ertuğrul'un gözlerinde hoşgörünün ılık iklimini görmeye çalıştı. Yoktu. Sol gözü de seğirip duruyordu. Öfkesinin katlandığına işaretledi bu, nice zamanın Ertuğrul'unu o bilmeyecek de kim bilecekti. Bugüne bugün çadır arkadaşlığına seçilmemiş miydi?

"Sonra, Ertuğrul Beyim?" diye sordu arayı bulma telaşıyla "ne oldu?"

Ertuğrul, aşiret beyi duruşundaydı. Bu duruş hepten babasının duruşuydu. Lâkin babası gibi sertlik içinde yumuşaklığı beceremiyordu. Bu yüzden mert duruş biraz

zedelenmiş, çakılı kazığa benzemişti. Bir münasip vakitte bu eksliğini hatırlatmak için hafızasının bir köşesine kaydedip,

"Ha sonra?" diye üsteledi.

"Sonrası Lokman kardasın bileceğidir" diye laf dokundurdu Ertuğrul, "Gazi Anamız sağ olmakla sözlerimizin yalanı madem meydana çıkmıştır, desin diyeceğini, biz beklemedeyiz."

İş kavgaya sarıyordu. Oğul Tamış eskisinden beter bir telaşla atıldı:

"Onu demek istememiştir hay Ertuğrul Beyim. Toyluğa gelip sözün üstünü bekleyemediğinden ters sual açmıştır."

"Bunu gendi ağzından duyarsak memnun olacağız."

Lokman, özür diler miydi? Gerçekten anasına çekmiş-

80 ? UZAKLAR YAKINDIR
se, hayır, boynunu kıvırsalar dediği dedikti. Oğul Tamış'm içini buruk bir endişe sardı. Sardıya bir yerlerinde de sevinç şaklaması oldu. Kendisi bile şaştı buna, azıcık düşündü. Ertuğrul'la Lokman'ın kılıç kapışmasına değil, ama kol kapışmasına girmesini istiyordu. İkisi de yaman delikanlıydı. Tek tek aşiretteki yaşlılarıyla güreşmiş, sırtları yere gelmemişti. Lâkin birbirleriyle güreşmemişlerdi. Kimin yeneceği belli değildi. Böyle bir güreş seyretmenin tadına doyumazdı doğrusu. Sahi ne diye birbirleriyle tutuşmazdı bunlar? "Ne diye olacak! Biri aşiret beyinin oğlu, diğeri aşiretteki bütün kadınlara amansız baş olan Gazi Ananın oğlu, kim bunları kapıştırmaya cesaret edebilir? Kendi kendilerine kapıştırsalar tabii." Niye olmasındı? Geçimsiz koca toklukları önce bir güzel dövüştürmezler miydi? Ancak biri yenildikten sonra aralarında sağlam bir dostluk kurulmaz mıydı? Ertuğrul, aşiret beyi olacak idiyse evvelâ şu Lokman'ı altına almalıydı. Belki bu sayede tâ çocukluklarından gelen soğukluk giderilir de sağlam bir dostluğun temeli atılırdı.

Tamış bunları düşünürken, arkadaşları Lokman'ı bir kaç yerinden tutup Ertuğrul'un istediğini söylemeye mecbur ettiler:

"Tamam, sabırsızlığıma ver gitsin."

Ertuğrul'un kısık sol gözü açıldı, gülümsedi:

"Verdik gitti" gitti. Sabırsızlığında haksızsın diye-mem..."

Katı duruşu gevşemiş, yumuşamıştı. Bıraktığı yerden aldı sözü:

"Baktım Gazi Anamızın işi bitik. 'Yâ Hızır yetiş!' yollu bağırmışım. Sesli mi bağırmışım, sessiz mi bağırmışım, orasını Yaradan bilir. Gök çakmaya kalmadan Yahşi Ho-
UZAKLAR YAKINDIR ? 81

çayı Gazi Ananın yakınında gördüm. Ne zaman geldi, nasıl geldi bilemem. Son gördüğümde teey öteki uçta vuruşuyordu. Elindeki koca kılıç yaman işliyordu. Yaklaşmıştı. Lâkin putpereste kılıç ulaştırarak kadar değil. 'Ha gayret Yahşi Hocam!' dememle, 'Allah Bismillah' çekip kılıcını fırlattı. Kılıç putperestin sırtına gömülüp cansız uzataraktan Gazi Anayı kurtarmasıyla, derin bir 'oh' çektim. Oh çektim çekmesine, lâkin gördüğüme nasıl inanacağı mı bir zaman kestiremeyip öylece dikildim yerimde..."

"Vay vay!" diye hayret döktü birkaç dinleyici...

"Üç çapaçul üzerime atılıp 'Bu bey oğludur, yaşatman!' demeye geldiğini zannettiğim acaibin acaibi çığlıklarla kılıç üşürmelerine kadar, buz donukluğunda bekledim; baktım ki, can tenden uçucu: 'Davran bre Ertuğrul, uyuşup kalacak vakit değildir' dedim gendi gendime. Hak Teâlâ bileğimize güç verdi. Peygamber Efendimize salât-ü selâm edip evliya himmeti, Hazret-i Ali kuvveti dileyerekten davrandık. İki kelle alıp, üçüncü putperesti yüzgeri sürdükten sonra, kolumuzda bir yaranın acısını duymakla, 'yâ Şâfi' çekmemiz bir oldu. Çapaçulları kıra kıra kovduğumuzda yarama baktım, berbat. O halde nasıl vuruştuğuma şaştım kaldım. Hatırlarsanız, nice merhemlere direnip iki ayda ancak iyileşti."

Bir kıkırtı duyunca sustu. Lâv saçağı gözlerini kalabalıkta fazla gezdirmeye lüzum görmeden doğruca Lokman'a çevirdi. Hâlâ gülüyordu. Gülüşü buz gibiydi. İnsanın içini soğutuyor, yaralıyordu. Ertuğrul'un sol gözü yine kısıldı:

"Hilafımız mı yakalanmıştır?" diye sordu ortaya, "yalanımız bulunup ona mı gülünmüştür? Bu gülmeler neyin nesi olmaktadır?"

82 ? UZAKLAR YAKINDIR

Lokman gülüşünü kesti. Bir adım yürüdü. Niye bilinmez, ama öfkeli görünüyordu. Doğrudan Ertuğrul'un yüzüne bağlıdı:

"Yiğitlik anlatılmaz, gösterilir. Er meydanmdayız. Gündüz Beyimin oğlu benimle bir güleş tutup anlattıklarının doğruluğunu göstermek istemez mi?"

Ertuğrul kas katı kaldı. Sözlerinden şüpheyeye düşüleceği aklının köşesinden geçmezdi. Bunları övünmek için değil, Oğul Tamış'ı kırmamak için anlatmıştı. Anlatırken, etrafına kalabalık toplanması onun suçu değildi. İtham fazlaca ağırdı. Altında kalamazdı. Üstlüğünün düğmelerine el attı. Sıyırıp çıkardı sırtından, Oğul Tamış'a verdi:

"Babam Gündüz Bey, aşiret içinde kılıç dövüşünü yasaklamasaydı, sözlerinin orta yerine kılıçla girerdim Lokman kardaş. Gelgeldim, aşiretin töresi ancak güleşmemize ruhsat vermekte. Aha, dediğin gibi er meydanmdayız. Sırtın yere geldikte, kin tutmayıp pişmanlığını söyler mi-

sin?"

Lokman da üstlüğünü sıyrıldı, attı: .

"Helbet" dedi, "ama ya senin sırtın yere geldikte, anamın çergisinden uzak durur musun? Durur musun ha? Yiğit sözü gelsin beyimin oğlu?"

Ertuğrul o zaman anlar gibi oldu Lokman'ın öfkesini bileyen şeyi. Gülaçtı kıza meylini duymuş, duymuş da yanlış düşüncelere kapılmıştı. O hızla intikam sevdası tutuşmuştu yüreğinde. Ertuğrul'u şu meydanda rezil etmeyi kurmuştu. Bu birşey değildi de, ter temiz sevgisini yanlışlara bulaması, Ertuğrul'u yaralamıştı. Gazi Ananın çadırına gitmekte ne kötülük vardı sanki? Herkes giderdi. Eski günlerden söz açar, hayır dualar verirdi. Geçmiş onun ağzından duydukça daha iyi anlar, geleceğe daha sağlam adımlar atarlardı.

UZAKLAR YAKINDIR ? 83

Fakat çaresizdi şimdi. Lokmanla güreşmek zorundaydı. Kabul etmese korkaklığına verilir, ter temiz duygularıyla birlikte adı da lekelere bulanırdı. Fazla düşünmedi:

"Söz sana Gazi Anamın oğlu" dedi, "aha bunlar da şahittir, bu yiğitler; şimdi davran görelim!"

Lokman yine buz gibi güldü:

"Davrandık ki, dünden hazırız. Güleşin kaidelerine bir tamam uyulacak. Sırtı yere gelen kaybedecek. Sırtımı yere getir de, beyimin oğluna yenildim diyerekten övünüyüm."

Biri Gündüz Beyin, biri Gazi Ananın oğlu olunca, kimse araya girme cesareti kalmadı. Zaten istemediler. Çünkü ikisi de yaman yiğitti. Kimle güreştilerse yenmişler, ama aralarında hiç tutuşmamışlardı. Bu güreş güreşlerin en yamanı olacaktı.

Yazuda olanlar avula yayıldı. Duyan koştu, geldi. İki delikanlı koca bir insan yığınının ortasında güreş tuttu. Uzaklıkça uzadı. Sürdükçe sürdü.

Yenişemediler...

Gençler bağırıp çağrışmaya, el çırpıp tarafları yüreklendirmeye durdular:

"Davranın ha!"

"Çapraza al beyimizin oğlu, çapraza!"

"Davran bre Lokman!"

O sırada Gündüz Bey, gürültüye çıktı. Gençlerin çılgin gürültüsü, iki ihtiyarla kaydattığı sohbet tasını taşırmıştı. Çadır kurma işinin bütünüyle durduğunu, kalabalığın bir noktada yığıldığını görünce, ağır ağır o noktaya doğru yürüdü. Gündüz Beyin yaklaştığını fark edenler alabildiğine derin bir saygıyla iki yana açıldılar. Gündüz Bey iyice

84 ? UZAKLAR YAKINDIR
yaklaştı. Ter içinde, soluk soluğa güreşen oğluyla Lok-

man'ı bir vakit seyretti. Sonra çadırına döndü. Yayık çırpın karısına:

"Hayme kadın" dedi, "şu senin Ertuğrul var ya?"

"Var" dedi kadın, "hamdolsun iyi oğuldur."

"İyidir, velâkin akli biraz yukarılara sıçramış gibi gelir bana; kulağını büküversen derim. Zira, bizim kulak bükmemizi icap ettiren yaşı geçmiş, koca yiğit olmuş, güleşirken eyice fark ettim bunu."

Hayme kadın yayık çırpmayı bıraktı. Gündüz Beyin dilinin altındakini sezip anlamak için yüzüne baktı. Bulup çıkaramayınca:

"Hele!" dedi.

"Senin Ertuğrul güleşe tutuşmuş."

"Tutuşur, Kayı yiğididir ne de olsa, delikanlıdır; hem de babasının oğludur. Sen de önüne gelenle tutuşmaz mıydin gençliğinde?"

"Ama oğlun Gazi Ananın oğluyla güleşir."

Hayme Hatun o zaman şaşırıldı işte:

"Gazi Ananın Lokman'la mı? Hayırdır inşaallah!" diye söylendi.

"Hayır olsun. Biraz kıyasıya geldi bana, oyunun ötesine geçmiş de intikam güleşine dönmüş. Sanki Kayı yiğidi Kayı yiğidiyle değil de, Mongol çudarıyla güleşmekte. İkisi de kızgın boğalar gibi burunlarından soluyor."

Kadın iç çekti. Yazmasını alnına bastırdı:

"Hayırdır inşaallah!" dedi yine.

Sözünün burasında gürültü ayyuka çıktı. Başiboş gürültüye az sonra düzenli tekbir sesleri karıştı. Birinden birinin yendiği belliydi, acaba kim yenmişti? Daha da UZAKLAR YAKINDIR ? 85

mühimi iki genç niçin güreşe tutuşmuştu? Bunun iş olsun güreşi olmadığını ilk bakışta anlamıştı.

"Hayrolsun" dedi Gündüz Bey, boğuk boğuk.

Bu sefer Hayme Hatun da çıktı çadırın önüne. Kalabalık çözülyordu. Aralarında oğlunu farkettiler. Üstlülüğüyle terini silerek yürüyordu. Biraz daha yakınına gelse yüzündeki ifadenin yüreğine akseden yazısını ana sezgisiyle rahatça okuyacakü. Fakat Ertuğrul, çadırın önünde anasıyla babasını fark edip yön değiştirmişti.

"Utancından gelmemekte" diye konuştu Hayme Hatun, "sırtı yere gelmiş mi dersin Gündüz Beyim?"

"Bilmem hatunum, o kadar da mühimsemem. Biz şöyle bir geçmek için değil, gittiğimiz yerde kalmak için göç tutmuşuz. Beden kuvvetinden çok akıl kuvvetine ihtiyacımız var."

"Seni duyan da Hazremlie vezir oldun zanneder."

Gündüz Beyin gözleri ötelerin ötesine bakıyordu şimdi. Durgunlaşmış, buruklanmıştı. Bir yılın değil, bin yılın

ötesini görür gibiydi:

"Harzemliye vezir olmak ne ki kadının" dedi, "yıkıldığımız yerde ayağa dikilip Harzemliden de, Mongoldan da kavi devlet olamazsak ne fayda?"

Hayme Hatun şaşırды. Kocasının fısıltılı sesi asırların ötesinden geliyor gibiydi. Yüzüne bakmaktan kendini alamadı. Bakınca bir daha şaştı. Yüzünün her tarafında söylediği sözlere inanmışlığın izleri vardı. Birden ürktü. Bu koskocaman bir rüya idi. O kadar büyüktü ki, kafasına sığmamakla kalmıyor, hayalinden bile taşıyordu.

"Sen devlet kurma peşindesin" diyebildi.

"Ya bunca zahmete, meşakkate niye katlandığımı düşünürdün Hayme kadın? Sırf Mongol belâsından kaçma-86 ? UZAKLAR YAKINDIR

ya mı, sırf koyunlarımız otlak bulmaya mı, sırf Harzem Sultanına yardım etmeye mi? Yoksa rahatça uyuyabilecek bir çadır kurmaya mı? Yok, hayır. Hiçbiri için bu meşakkat, bu göç derdi çekilmez. Birkaç bin can kurtarmak da marifet değildir. Marifet, kurtulacak canları bir devlet nizamında yaşatmaktır. Ertuğrul'um beni anlıyor. Hiç anlatmadığım halde niyetimi bildiğinden övl esine eminim ki...

Sustu, bakındı:

"Lâkin bu güleş..." diye mırıldandı ikircikli.

Tek başına, yanpiri adımlarla uzaklaşmakta olan Lokman'ı farkedince de seslendi:

"Hey Lokman oğlum!"

Çaresiz yol değiştirdi Lokman, yaklaştı.

"Buyur Gündüz Beyim, emret."

"Emretmesi kolay, hele anlat Hayme Ananla Gündüz Beyine, şu güleş anlat da merakımızı gider bakalım, bu sizin güleş neyin nesi olmakta?"

"Hiç, Ertuğrul ile güleştik işte."

"Gördüm de sebebini bulup çıkaramadım."

"Güleşe sebep de ne ola? Hep tutuşulmaz mı?"

"Seninle Ertuğrul ha! Şimdiye kadar tutuştuğunuzu kimi görmüş bakalım?"

"Şimdi vaktiydi."

"Her birimiz aşiretin delikanlılarına yer öptürdük, bakalım el mi yaman bey mi yaman, bir de aramızda güleşip bunu anlamalı mı dediniz?"

"Hepsi o değil Gündüz Beyim."

"Gerisi gelsin öyleyse..."

UZAKLAR YAKINDIR ? 87

Lokman, başını bütün yere gömdü. Anlatamazdı. Fakat Gündüz Bey de üsteliyordu:

"Gerisi dedik hay Lokman pelvan! Aşiret reisi gerisini istedikte gelmeli. Adam safına girdin de sır tutmadasın

öyle mi?"

"Her yiğidin bir sırrı olmayacak mı Gündüz Beyim?"

"Duydun mu Hayme kadın? Bizim Lokman hepten adam safında. Kendince sırn da olduğuna göre, eh elleme keyfini. Biz meraktan yarılalım, o sırrının keyfini sürsün. Bari yenişebildiniz mi?"

"Yenişemedik."

"Anladım gitti. Gündüz Beyimizin oğludur, yenersek itibarı sarsılır da aşiret içine çıkamaz olur fıkara diyerekten bağışlamışsın Ertuğrul'u?"

"Yok, bağışlamaya niyetlenmedim. Alabilseydim altıma, alırdım. Bir saat güleştik. Bir aralık sürçüp düştüğümde üzerime gelebilir, beni devrildiğim yerde bastırabilirdi, lâkin yapmadı. Yiğit oğlandır neme lâzım Ertuğrul Beyim, tekrar karşıma geçip 'kalk!' dedi, 'bizim töremizde düşene yüklenmek yoktur.' Esas bu sözü bitirdi beni; bu sebepe hıncım gendimedir..."

"Afferin Ertuğrul'a ki, aşiret töresini eyi bellemiş. Afferin sana ki, sen de erdemin, faziletin ne olduğunu iyi öğrenmişsin. Var git, sırrını da götür, bir gün canın isterse gelir, ihtiyar Gündüz Beyine anlatırsın."

Boyun büküp selâmladı:

"Bir gün belki, ama şimdi izin ver, sırrım kendimde kalsın Beyim. Benden çok Ertuğrul'un sırrıdır bu, demem yakışık almaz. Direnmem bu yüzdendir zaten. Yoksa sizlerden ne gizlim olacak."

88 ? UZAKLAR YAKINDIR

Sürmeli Hafız ikindi ezanını bastırmıştı. Yazudaki gergiler de hemen hemen bir tamam kurulmuştu. Sadece Ertuğrul'un çadır yeri boştu.

"Senin oğlan yumuldu gevezeliğe Hayme kadın, bu gi-dişle açık havada uyumak zorunda kalacak."

Ana şefkati yürek çırpıntısına karışıp sevgi ılıkliğında sese döküldü, yalvarmaya döndü:

"Az izin versen de çadırın nasıl kurulacağını göstersem kıyamet mi kopar sanki? Çadırın nasıl kurulacağını bile öğretmedin yavruma. Kılıç öğrettin, at öğrettin, mızrak öğrettin çadır işi kaldı öylece. Şimdi de tutturdun, ille tek başına halletsin diye. Niye bu kadar erkence zorlamadasın, anlamam."

"Anlamalısın oysa kadını, anlamalısın. Biz bu idealin temelini kazmadayız. Ertuğrul oğlumuz temel taşı olacak ve torunlarımızdan biri büyük bir devlet inşa edecek. Kendi işini kendi görmeye şimdiden alışmalı. Bir çadır kuramayan oğuldan devlet kurmasını nasıl bekleyebilirim? İyice smamalıyız ki, emeklerimiz heba olmasın kadını."

Nal sesleri duyunca döndü. Yeni kurulan gergilerin arasından bir atlı geliyordu. Yüreği hızlı çarptı Gündüz

Beyin. "Yine mi Mongol çapaçulu. Bizi burada da mı buldular?" diye düşündü. Fakat dikkat edince bu gelişin bir telaş gelişi olmadığını anladı. Yüreğinin buzu çözüldü, rahat bir nefes bıraktı.

Atlı, Gündüz Beyin önünde attan indi. Sağ elini göğsüne götürüp aşiret beyini selâmladıktan sonra:

"Bir aşiret yaklaşıyor Gündüz Beyim" dedi, "bizden daha çokluktur."

"Kimler olduğu belli mi?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 89

"Bilemem. Beklemedim. Vakit geçirmeden habere geldim."

"Ne kadarlık mesafede bu göçer aşiret?"

"Ben dolu dizgin gelmekteyim. Onlar yavaş yol almakta. Bu hesapça yarım konak yolları kalmış olmalı. Şimdi ne buyrulur?"

"Tellâl bağır, yiğitlerimiz hazır olsun. Her ihtimali düşünmeliyiz. Umarım dost gelirler, dost gelirlerse hoş gelirler. Dosta dostuz."

Gözcü çekildi. Az sonra sesi geldi. Yiğitler öbek öbek toplanmaya başladı. Bir grup Gündüz Beyin çadırını ablukaya aldı. Bir başka grup yol üstünde yay gerip saf tuttu. Atlar hazıra çekildi, koyunlar, sığırlar dağa sürüldü. Hazırlık o kadar kısa bir zamanda bitti ki, Gündüz Bey bile şaşırıldı. "Alışıyorlar" diye düşündü. "Düzene giriyor yiğit Kayı Han Aşireti."

Sesini yükseltti:

"Vardaaa!..."

Varda çılgılığının sonu gelmeden Oğul Tamış, yiğitbaşılığı kapıp meydana tos toparlak yuvarlandı. Boynundaki muharebe muskası sağa sola yalpalıyor, eğri kılıcı havada kavisler çizerek dönüyordu.

"Hani nerede Kayı Hanın yiğit gençleri, yenilmez delikanlıları nerede? Çıkın meydana bre, çıkın! İşi-gücü bırakın, ana ocağını terk edin de çıkın! Gündüz Beyim buyurdukta durmak var mıydı? Hey Ertuğrul Beyim, aşiretin delikanlılarına bir şeyler oldu yiğit beyim. Gel dendiğinde gelmezlik ederler, eskiden öl dendiğinde ölmezlik etmezlerdi. Gündüz Beyimin yaşlı-başlıları meydanı tuttu da, gençler gençliğini unuttu. Size demekteyim Kayı Hanlı delikanlılar, sözüm sizedir, çıkın demekteyim bre! Bakıyon 90 ? UZAKLAR YAKINDIR

hay Ertuğrul Beyim, şu salını tembelliğe bakın! Delikanlıları vardaladınız lâkin kıpırdayan oldu mu? Hay yiğit Kayı Hanlılar, hay alp erenler: Zembil, hasır dokumada değilsiniz, cenk tutulacaksa ne güne eğleşirsiniz daha? Görmez misiniz geliş olduğunu?.."

Ertuğrul görüyordu. Gündüz Bey de görüyordu. Gazi Ana ile diğerleri de... Geliş iyi geliştii aslında, toplanma hızlıydı, hazırlık da öyle. Oğul Tamış'ın yakınmasına sebep yoktu. İlk varda sesine delikanlılar seğırtmiş, öbek öbek meydanı tutmuşlardı. Oğul Tamış'ın etrafı çoktan çemberlenmişti. Kendisi çemberin ortasında kayıptı. Sadece sesi geliyordu. Yakınmaları bitmemiştii:

"Sallanmasanıza hay yiğitler, hay kardaşlar, çabuk ol-sanıza! Toy gelişi sanmasanıza bunu. Birileri dolu dizgin at koparmada üstümüze, ne bellediniz. Hırlılığı, hırsızlığı, dostluğu, düşmanlığı belli olmazlık gelişidir bu geliş. Dostluk gelişi ise ne âlâ, hoş geldin der, istikbal ederiz. Lâkin düşmanlık gelişi ise, eh, kendi bilecekleri. Biz hazırlığımızı tam tutalım da..."

Sözün bundan sonrasında çığılığı tam bastı:

"Söyleyin bakalım yiğitleer, Kayı ne demeye geliir?"

İnce, kalın, cırlak, düzgün, hüzünlü, şen, hevesli, hırçın yumuşak, ümitsiz kararlı, bezgin, kızgın, alaycı bir sürü ses, aynı anda karşı'ık verdi:

"Kayı muhkem, kuvvet ve kudret sahibi demeye gelir!"

"Muhkemliğimiz nereden gelir?"

"Gündüz Beyimizden gelir."

"Kuvvetimizi nereden alırsınız?"

"Dinimizden, imanımızdan alırsınız!"

"En büyük kudret kimin?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 91

"Allah'ın!"

"Dinimiz ne?"

"İslâm!"

"Kitabımız?"

"Kur'ân-ı Azimüşşan!"

"Kiblemiz?"

"Kâbe-i Şerif!"

"Peygamberimiz?"

"İki cihan güneşi Muhammed Mustafa Aleyhisselâm!"

"Pirimiz?"

"Hazret-i Hamza Radiyallahü anh!"

"Din yolunda gâzâ?"

"Farz..."

"Din yolunda ölüm?"

"Şehâdet!"

"Lâzım oldukça ölmeye hazır mıyız?"

"Hazırız!..."

"Yektir Allah!"

"Yektiir!"

"Muhammedür-Resulüllah! Haydi tekbir!"

"Allahüekber Allahüekber, Lâilahe illallahü vâllahüekber, Allahüekber velillahil hamd!"

"Ceng-u cidale hazır mıyız candaşlar?"

"Hazınız yiğitbaşı,"

"Tekbir!..."

Bir tekbir daha inledi meydanda. Ardından Oğul Tamış'ın sesi çınladı tekrar:

92 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Allah'ın rahmeti, Peygamber-i Zîşanın merhameti, Hazret-i Ali'nin, Hazret-i Hamza'nın, Hazret-i Halid bin Velid'in kuvveti, din-i İsiâmın gayreti, üçlerin, yedilerin, kırkların himmeti, Uhud'da, Hendek'te, Malazgirt'te şehit düşenlerin müzahareti için bir dahi tekbir..."

Son tekbir daha coşkun, daha içtendi. Herkes bu tek-bire katılmıştı. Uğultu uzayıp gitmiş ve yaklaşmakta olan kafiye ulaşmıştı. Tay Han, elini havaya kaldırıp kafiye durdurdu.

"Hele durulsun! Anlayalım bu uğultu hayır mı, şer mi? Beri gel Durak oğlum!"

Tay Hanın bir at boyu arkasından giden genç adam, iki tepikte Tay Hana yaklaştı:

"Yettim Tay Hanım!"

"Neyin nesi anla gel!"

"Emret Tay Hanım!"

Durak, atını mahmuzlayıp yol tuttu. Meydanda bir muharebe hazırlığı sezinceye kadar yaklaştı. Tepeciğin üstünde gözetlemeye yatmışken, arkasında sert bir ses, onu olduğu yere mihladı:

"Davranayım deme!"

Tehdit sözünün kendi dilinden oluşu yüreğini az biraz serinletti. Böyle, acemicesine basılmanın can sıkıntısı da olmasa kalkıp, ardında duran her kimse boynuna atılırdı.

"Davranmayız" dedi, "davranacak hâl bırakmadın ki davranalım. İznin olursa kalkabilir miyim?"

"Kalk bakalım."

Ses, sertliğinden hiçbir şey kaybetmemişti. Durak kendine kıza kıza kaktı:

"Kalktık Allah'a şükür."

UZAKLAR YAKINDIR ? 93

Akça'nın kılı kıpırdamıyordu. Yayını bir iyice germiş, okunu hasmının yüreğine gezlemiş, bacaklarını da iyice açmıştı. Düşmanın en küçük bir yaramaz hareketini görmesiyle kışı boşlayıp can evinden vurması bir olacaktı. Böyle öğrenmişti. Ne fazla sokuluyor, ne çok alarga duruyordu.

"Toy velâkin gözüpek" diye düşündü Durak, "suyuna gitmeli."

Sesini yükseltti:

"Şimdi buralarda ne aradığımı soracaksın, bildim mi bari?"

"Bildin, ne arıyorsun?"

"Allah şahit ki kötü bir niyetim yok. Hem baksana ay-
nı dili konuşuyoruz."

Akça bir tereddüt geçirdi. Yay tutan eli düşer gibi ol-
du. Hemen sonra toparlandı. Bu işler belli olmazdı. Yay
tekrar kaldırdı, bacaklarını gerdi:

"Allah'ın adını anıp şükretmene bakınca dinimdensin
diyesim geliyor, dilimi bilmene baktıkça da soyumdansın
diyesim geliyor; lâkin şuracığa sinip Kayı Han aşiretini
gözlemene ne diyelim?"

Durak gülmeye verdi. Akça konuştuğu telâşlı dağılı-
yordu:

"Sadece bir tedbirdir desek nasıl olur yiğit kardaş? Öy-
lesine bir tedbirdir işte üstünde dourmayalım."

Elini uzattı:

"Adım Durak'tır. Yaklaşmakta olan Karaevli boyunda-
nım. Bozokların Karaevli aşiretini bildin mi? Hah, onlar-
danım ben de. Beyimizin adı Tay Han'dır. Ya siz kimlersi-
niz? Bu cenk hazırlığı neyin nesidir?"

94 ? UZAKLAR YAKINDIR

Akça'nın gözünden bir tereddüt yumağı daha gölgele-
nip geçti:

"Ne olursan oFdiye konuştu, "bizi gözetlerken basıldın.
Bu hesapça seni Gündüz Beyime götürsem gerek. Cenk
haline gelince: Yabanın yaklaştığını haber alıp tedbire te-
vessülen vaziyet kurduk. Niyetiniz iyi ise hoş gelirsiniz.
Yok kötü ise..."

"Ne kötüsü?" diye tekrar gülümsedi Durak, "kendi ha-
linde bir aşiretizi. Bizim illere Mongol belâsı kâbus gibi
çöktü çökeli yer tutamayız da, ora senin bura benim do-
lanır dururuz."

"Bizim gibisiniz desene!"

"Siz de mi Mongol belâsına tutkunsunuz?.. Öyle ya,
düşünmeliydim. Hangi oymak yerinde kalabildi, hangi
oba, hangi aşiret topraklarında tutunabildi ki? Başı sonu
belirsiz bir göç ki, nerede biteceğini Allah bilir. Üçbin ça-
dır insanız. Sizden tek farkımız, çadırlarımızın kara olu-
şudur belki. Bu yüzden; Karaevli derler. Senin anlayaca-
ğın, kara çadırda oturmak töremizdir. Haydi beyine götür
beni. Derdimden anlasa anlasa o anlar. Aşiretim çok yor-
gun. Bir yerleşme yeri bulup konalım dedik, gürültünüze
merak tattuk. Anlayalım neyin nesi diyerekten şu tümse-
ğe kurulduk ki ohooo, bizden akıllıları varmış. Gidelim
der misin yiğit? Yoksa çene çalmaya devam mı?"

"Gidelim ya..."

Durak, atını yedeğine aldı. Aşağıda kaynaşan kalabalı-
ğa bir zaman bakü. Ardı sıra yürüyen Akça'ya,

"Haylicesiniz" dedi, "Mongol'a rastlamamışsınız bes-
belli."

"Nereden belli?"

"Şuradan ki, rastlasaydınız Mongol sizi kırardı."

UZAKLAR YAKINDIR ? 95

Akça başını dikti havaya, başı havada karşılık verdi:
"Elindeyse Mongol'un, kırar. Ama bizi kıramadı işte."

Durak, Akça'nın yüz ifadesini görmek için arkasına döndü. Akça'nın yüzünde yalanın en küçük izine bile rastlayamayınca hayretle sordu:

"Yani Mongol milletiyle karşılaştınız ve sağ çıktınız ha? Bunu mu demektesin bana, yoksa yanlış mı anlamaktayım?"

"Dosdoğru anlamaktasın Karaevli Durak kardaş, Mongol çapaçulları bizi bastı, Merkitler de bastı, ama bizi basan bastığına pişman olup gitti Allah'ıma şükür."

"Beyiniz yaman olmalı!"

"Gündüz Beyim yamandır, hem de yamanın bin katıdır. Lâkin böyle işler, bir tek beyin yamanlığıyla olucu işler değildir. Aşiret yaman olursa, bey de yaman olur. Yiğit dediğin ölmeyi aman dilemeye tercih ederse, yaşamaya hak kazanır. Bizimkisi ya yurt tutmak, yahut bu yolda ölmeyi göze almak olduğundan kolay pes etmeyiz. Daha da esasını istersen, hiç pes etmeyiz."

"Keşke bütün aşiretler birleşip Mongol'a karşı dursak, belki o vakit göç tutup yola yatmaz, yerimizden yurdu-muzdan olmazdık."

"Belki, ama dediğin olur gibi gelmez bana. Neden dersin sizin bir beyiniz var, beyliğinden geçip bizim beye tâbi olmaz. Bizim de bir beyimiz var, sizin beye tâbi olmaz. O zaman birlik olmaz. Peki söyle bakalım bana Karaevli Durak, niye göçersiz?"

"Niye mi? Amma sormaktasın yiğit soylum. Dedik ya Mongol bastı diye, Mongol basınca göçülmez de ne edilir? Otlaklarımızı çiğnedi, ekinimizi aldı; aç kalmamak için başka topraklar lâzım oldu."

96 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Yani meseleniz karnınızı doyurmak bu hesapça, öyle mi?"

"Eh, sayılır. Aç karınla yaşamanın bir yolunu mu buldunuz yoksa? Buldunuzsa deyiver kurban olduğum, zira yıllara sığmayan şu göç işi canımıza yetti."

Akça'nın dudak kıvrıp yüzüne alaycı bir ifade verdiği ni Durak göremedi.

"Biz karın doyurma derdine göçücü değiliz."

Durak boş bulunup az daha devriliyordu.

"Buranın toprağı da zevzek ha" dedi, "bastığın yer göçüyor. Buralarda temelli yurt tutmak niyetinde iseniz yandınız derim. Bu topraklar insan doyurmaz. Ne dediydin sen, karın doyurma derdinde değil misiniz."

"Öyle dedim, değiliz ya."

"Peki de bu göç, bunca eziyet, zahmet?"

"Biz yurt tutma arımdayız... Bir de yaklaşan Mongol belâsına Harzem sınırında set olma emelimiz var."

Gözleri uzaklara daldı, ufuk çizgisine; sarmaladı bakışlarıyla ufkun ötesini:

"Toprak yalnızca ekilip biçilen yer olmamalı" diye konuştu sayıklar gibi, "uğruna ölünebilecek yurt olmalı toprak. Toprak yurt oldu mu, başı-sonu dop dolu sevgidir. Bir karışı başkasının uçsuz bucaksız ekili toprağına bedeldir."

"Ya kuraksa?"

"Kanımızla sularız!"

"Bataksa?"

"Canımızla kuruturuz!"

"Çoraksa?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 97

"Tırnaklarımızla kazar, alnımızın teriyle yoğurur, sevgimizle verimli kılarız. Toprak vatan olmalı Durak kardaş, vatan olmayacaksa hiç olmamalı. Geldik işte. Şu çadır kurmaya uğraşan babayığit, beyimizin oğludur. Cenk etmekten vakit bulup çadır kurmayı öğrenemedi hâlâ. Bir selâm vermekle işinden etmiş olmayız. Hey Ertuğrul Beyim, selâmün aleyküm. Sen şimdi yiğitlerinin başında olmalı değil miydin?"

Ertuğrul, çadır direğini toprağına saplamakta kullandığı koca kayayı hıhlayarak son defa vurdu. Yere bıraktı. Alnında biriken teri elinin tersiyle silerken, toprağına sağlam basmaca dikildi:

"Aleyküm selâm" dedi, "biz şimdi yiğitlerimizin başında olmalıydık öyleydik, doğru sölersin, velâkin çergisini kurmayana önderlik haram dendi, tekrar buraya gönderildik. Hayırdır. Bu yiğit bizlerden biri değil, yanlış mıyım?"

"Doğrusun. Baban çadırında mı?"

"Yiğitlerinin başında değilse çadırındadır. Biz buradayız ya, bey oğlu oluşumuzu hatırına getirirsen, deyiverirsin; belki babama gitmene de lüzum kalmaz. Söyleyiver gurban, kim bu?"

Yine aşiret beyi havasındaydı. Ellerini göğsünde kavuşturmuş, başını hayli yukarılara dikmişti. Bey duruşunu iyiden iyiye babasının duruşuna benzetmeye çalışıyordu. Fakat belli ki Akçayı etkileyememişti:

"Hele Gündüz Beyimi göreyim de denilmesi gerekeni önce ona deyivereyim" dedi Akça, "sonra döner senin dahi merakını gideririm. Hadi kolay gele..."

"Başına gele!" diye söylendi Ertuğrul, "bey oğlu yerine koyan var mı bizi şurada? Yörük çömezi gibi çadır direği

çakmadayız. Hey Tamış, Oğul Tamış dedim! Kulağına Oğuz borusu üflense duyacağın yok, tutsana şu ipi!"

Gündüz Bey, görmüştü Akça'yı. Yanındakini de. Bekliyordu. Sabırlıydı. Sabırla beklerken ne olup bittiğini kestirmeye çalışıyordu. Akça'nın yakaladığı bir martalos (casus) muydu? Hani şu yaklaştığını haber aldığı düşmanın martalosunu? Fakat kılıcı belindeydi adamın. Gerçi Akça'nın gerilmiş oku da sırtındaydı ya! Yine de martalos olsa kılıcını belinde bırakmazdı, Akça. Onun gibi akıllı bir Kayı Hanlının yapacağı acemilik değildi bu. Herhalde bir bildiği vardı.

"Hayırdır Akça?"

Akça elini göğsüne koyup Gündüz Beyi selâmladı. Bunu yaparken, yayını da indirdi. Kestirmeden anlattı olayı:

"Hayırda daim olun Beyim, bu yiğidi tepeden bizi gözetlerken yakaladım. Yaklaşmakta olan Karaevli obasından olduğunu söyledi. Adı Durak. Dinimizden ve dahi dilimizden."

"Bozokların Karaevli aşiretinden olurum" diye atıldı Durak, "Beyimizin izni olursa diyeceklerim var."

Gündüz Bey bütün tecrübesini gözlerinde toplayıp Durak'ı bir iyi süzdü:

"Destur dileyene verilir, lâkin destursuz bağa girenin de bacakları bir tamam kırılır Karaevli, Kayı içinde böyle bir söz edildiğini işitmiş misin?"

"Sayende işittik Beyim, işitmeylen de kalmadık, gönül hoşluğu ve yürek tasdikiyle âmin çektik. Lâkin ellerin yabaniyız. Önümüzde, toy gürültüsü yolboyu serpildiğinde, ömrü uzun olası beyim Tay Han, 'Hele koşuver Durak yavrum, öğren gel ne olmakta' demiştir, demesiyle Durak UZAKLAR YAKINDIR ? 99

bendeniz tümseğe tüneyip göze yatmışımdır. Kılık kıyafetiniz ve dahi çadır kurma tarzınız Oğuzleyin olduğunu görmemle geri dönmeye bir olmuşken, şu yiğit Akça bastırmıştır. Biz kan kardeşi olmanın ötesinde din kardeşiyiz. Bizim ulu kişimiz Horasan erenlerinden Şeyh Abdülkerim Aziz efendimiz 'Kan kardeşliğime kulak tutman, varsa yoksa din kardeşliği' demekte olup, ben dahi sözüne güvenerekten din kardeşliğinize sığınmadayım. Gayrı boynum kıldan inceciğdir. Vann bildiğiniz gibi yapın."

"Bildiğimiz mildiğimiz n'ola?" diye karşılık verdi Gündüz Bey. "Kardeş gelene kardeş oluruz. Bizim ulu kişilerimiz dahi 'Din kardeşliği kardeşliklerin en yamanıdır, lâkin yol kardeşliğini da ırak tutma' derler. Var Tay Hana selâmlarımızı söyle, kapımız dosta açık, düşmana kılıçtır. Eşiğimizi dostça geçen ikramla karşılanır. Düşmanca geçen amansız kılıçlarımıza lokma olur. Safa geldiniz."

Karaevli Aşiretinden Durak, Gündüz Beyi selâmladı. Yanıbaşına çekilen ata oracıkta binmeyi saygısızlık saydığından bir müddet yedeğinde götürdü. Yanından geçerken Ertuğrul hâlâ çadırla cedelleşiyordu. Ağabeyi Gündoğdu, ellerini kuşağına sokmuş, alaya kurulmuştu.

"Senin yardımcında iş yok Ertuğrul, şu Oğul Tamış'a çadır kurmakta güven olmaz. Sesi milleti coşturur, meydana çeker, yiğitbaşlılığına da diyecek yoktur, lâkin çadır işi başka. Bir ömür boyu uğraşman bu yüzden. Yardımcın yaramaz. Babam halinizi görse basardı kahkahayı."

Ertuğrul'un cevabını duymadı, Durak. Daha doğrusu duydu da anlayamadı. Çünkü cümlenin ortasına balıklama daldı:

"Allah'ın selâmı bey oğlunun üzerine olsun, yanındaki de..."

100 ? UZAKLAR YAKINDIR

İkisi birden Durak'a baktılar. Gündoğdu, bilip çıkarma isteğiyle gözlerini kırıştırdı. Ertuğrul biraz şaşkınca,

"Akça bıraktı ha seni?" diye sordu, "ne kararsız şey şu bizim Akça..."

"Bıraktı ya" diye gülümsedi Durak, "Akça'ya kalsa bırakır mıydı bilemem? Sağolsun Gündüz Beyim, aman ile zamanı iyi ayırt ediyor. Akça gibi aceleci değil."

"Yani baham mı saldı demektesin? Sualsiz sorgusuz mu?"

"Ahret suallerine yakın suallerini alnımızın akıyla cevaplandırdık Allah'a şükür. Niyetimizin kötü olmadığını anlayıp salıverdi. Bir demir kazığın yok mu bey oğlu?"

"Demir kazık da ne ola?"

"Şu ola ki, kavi toprağı deler. Ardından ağaç kazık rahat girer. Kimbüir kaçınıcı kazığı paralamadasın?"

Ertuğrul, bir elindeki kazığa baktı, bir Durak'ın yüzüne:

"Aklım yattı" dedi, "hey Oğul Tamış, sert toprağı delmeli önce, aceleden demir kazık bul gel."

Oğul Tamış çadırın ardında peydahlandı. Çadırın kazığa bağlı bulunmayan yenleri rüzgârda dalga dalga idi. Savruluyordu. Savruklar ayağına dolanıp yüzükoyun gidene kadar yürüdü. Düştüğü yerden kalkarken:

"Belâ yağıyor!" diye söylendi kızgın kızgın, "cenk çıksa da şu çadır kurma derdinden kurtulsak."

Gündoğdu, hâlâ kuşkulu kuşkulu Durak'ı süzüyordu. İki adımda yanını tuttu:

"Hay, sen kimlerden olursun?" diye sordu selâm saygı demeden.

"Ya sen?" diye ekşidi Durak, "sen kimlerden oluyorsun? Hamdolsun biz kimlerden olduğumuzu beyinize söyledik ve dahi gitmeye ruhsat aldık."

UZAKLAR YAKINDIR ? 101

Gündoğdu geriledi iyice, daha boylu boslu görünmek için ayak uçlarında yükseldi:

"Biz bey oğlu oluruz" dedi büyülenerek, "adımız Gündoğdu'dur. Şu bir ömür boyu çadır kuramayan Ertuğrul kardamız olur. Yanındaki Oğul Tamış'tır. Danasını sorarsan kızmam, senin gibi canı tez değilim. Sungur Tekin isimli bir ağamızla, Dünder isimli bir de kardamız var. Avulumuzu beğendin mi?"

"Beğendik" dedi Durak kestirmeden, "siz de bizim kara çadırları beğenirseniz uzlaşır gideriz. Hadi kalın hoşlukta..."

Atma binmeye davranmışken, Gündoğdu, bir elini atın sırtına koyup durdurdu:

"Hele yavaş, bizim yedi ceddimizi öğrendikten sonra acele etmek var mıdır? Kendini de söylesene..."

Durak canı sıkın bir tavırla Ertuğrul'a baktı. Ertuğrul, Tamış'ın getirdiği demir kazığı yokluyordu. "Ertuğrul'da iş var" diye geçirdi içinden sebepsiz yere, "lâkin şu Gündoğdu'dan pek hayır çıkacağı benzemez. Fazla kurumlu. Başını belâlara sokacak kadar fazla."

Gündoğdu'nun tavrı, duruşu, bakışı tırmalıyordu onu. Yine de üstelememeye karar verdi. Dönüp aşiretine kavuşmalı, haber bekleyen beyine haberi ulaştırmıyordu.

"Bozokların Karaevli Aşiretinden oluruz hamdolsun" dedi, "adımız Durak'tır. Babanızın izniyle aşiretimize dönmekteyiz. Az sonra aşiretimizle bile geldikte görüşmeyi ümit ederiz. Hoşlukta kalın."

Gündoğdu'nun elini çekmesiyle atına bindi. Haşın birkaç tepikle rahvana geçti. Sonra dörtnala kalkıp ardında bir toz bulutu kaldırdı.

102 ? UZAKLAR YAKINDIR

Gündoğdu ardı sıra baktı bir müddet. Sonra Ertuğrul'a döndü. Demir kazıkla açtığı deliğe kuru kayından çadır kazığını rahatça çakmıştı.

"Bilgeliğine bilge ha Ertuğrul" dedi, "bilge olmakla yine de sevmedim bu herifi. Karaevli de ne demek? Hiç duymamıştım. Uydurduğu bes belli. Lâkin iyi yürekli babam hep kanmaya teşne. Lâf dinlemez ki..."

Ertuğrul, işinden başını kaldırıp ağabeyine baktı:

"Bey hakkında böyle konuşulmaz," dedi, "hele o bey baban olursa hiç konuşulmaz. Akli hepimizin aklından üstündür, tecrübesi hiç birimizde yoktur. O bir hatâ işlerse biz bin işleriz. Şimdi bırak da çadırımı kurayım. Açıkta gecelemeğe hiç niyetim yok."

Gündoğdu başka türlü bir şaşkınlıkla süzdü kardeşini. Bu kadar büyüdüğünü hiç farketmemişti. Kavuşunu giyip yaşıtlarıyla beylik oynadığı günlerin üstünden onca zaman geçmiş miydi? Yoksa vaktinden önce mi büyü-

müştü? Öyle ya, büyümüş sayılmasa kendi çadırını kurması istenir miydi?

"Bunlar nasıl iri lâflar böyle hay Ertuğrul kardışım," diye şakaya sığındı, "bunlar büyük adam lâfları, duyan olsa seni ağam zanneder, büyümüş serpilmişsin maşallah. Babam bunu benden önce görmüş ki, çadır açmanı istemiş, haydi kolay gele..."

Ertuğrul dişini sıktı, "başına gele" demedi bu sefer, işi nasılsa kolaylaşmıştı. Sağolsundu Karaevli Durak kardeş, demir kazık kullanmayı öğretmese, işi akşama kadar bitecek değildi. Aleme rezillik, geceyi meydanda geçirmek zorunda kalırdı. Buncağızı akıl edememek ne kötüydü.

"Beyimin oğluna Gazi Anam taze ayran yolladı, Yorulmuştur, yüreğini soğutur kuyu ayranı' dedi, beyimin oğlu ayran ister mi?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 103

Sesi duymasıyla kazığa dolamakta olduğu ipe hızlı bir düğüm vurup dönmesi bir oldu. Ses arkasından değil de yüreğinin ortasından gelmiş gibiydi. Sonra Tamış'ı hatırlayıp birden utandı. Bey oğlu ciddiyetini aldı ele, ayran tasma uzandı:

"Gazi Ananın hayırsever ellerine sağlık Gülaçtı kız" dedi, utana sıkıla, "ağan Tamış demindir susadığını söylerdi."

Gözlerini yerden alıp Gazi Ananın kızma bakamıyordu. Lokman'm söylediklerinden sonra nutkunun tutulmamasına şükretmeliydi. Bes belli bundan kızın haberi yoktu. Bes belli anasının da haberi yoktu. Lokmanla arasında geçenlerden Gazi Ananın haberi olsa, Gülaçtı kızı Ertuğrul'un yanına salmazdı. Gülaçtı kız da gelmezdi zaten. "Afferinlerin hası Lokman kardeş, afferinlerin hası ki anasına da, kızkardeşme da laf urmadı, helal olsun!" Ama akıbet duymayacaklar mıydı güreştiklerini? Duyunca sormayacaklar mıydı niye kapıştıklarını? Sorulduğunda, Lokman oğlan, yiğitliği ele alıp yutkunarak susacak da oturacak mıydı? Yahut "Bunlar erce işlerdir, kadın kısmının aklı ermez" diye yan verecekmiydi? "Mümkünsüz" diye düşündü Ertuğrul, "Gazi Anaya bu böyle bir söz söylemek, değil Lokman'm, Kayı Beyinin bile harcı değildi. En iyisi bir zaman aldırılmamak, birşey olmamış gibi davranmaktı.

Gözlerini zar-zor kaldırdı ya, yine de kıza bakamadı. Onun yerine Tamış'a baktı. Oğul Tamış'm kıs kıs gülüşü sinirine dokundu. Tası olduğu gibi uzattı ona:

"Al iç, benim içesim yok."

Tamış'm canına minnetti. Gerçi susadığını filân söylememişti, fakat Ertuğrul böyle deyince utandırmak olmaz

104 ? UZAKLAR YAKINDIR

düşüncesiyle susmuştu, Ama kıs kıs gülmekten de kendini alamamıştı. Ertuğrul'un kızması gülüşüne olmalıydı. Eh, küçücük yalanını yüzüne vurmamak olmazdı, ama bundan dolayı azıcık cezalandırmaktan da bir zarar gelmezdi.

Kendini zorlayıp ayrıntı sonuna kadar içti. Derinden bir "Oooh, ölmüşlerinizin canına, kalmışlarınızın ömrüne" çekip, ağzını sıvazlayarak boş tası Ertuğrul'a uzattı.

"Tası da yeseydin ya" dedi Ertuğrul, kıza duyurmama-ya çalışarak.

Tamış hiç bozuntuya vermedi:

"Bir daha sefere Beyim, beter hararet bastıkta onu da yaparız. Şimdi misafirleri karşılamaya bakmalı, nah yaklaşıyorlar işte."

Karaevli aşireti yaklaşıyordu. Ovayı çingirak sesleri doldurmuştu. En önde koca bir koyun sürüsü vardı. Kabalaklı çobanlar ellerindeki uzun değnekleri savurup sürüyü bir yerde tutmaya çalışıyorlardı. Onların arkasında yayalar, en arkadan da atlılar geliyordu. Çifte öküzlerin çektiği kangıların (kağnı) gıcirtısı yazuyu (düzlük) velvele-ye vermişti. Arada bir boru sesi, tiz bir ıslık, ya da bir emir, başıbozuk kabileyi kısa bir süre için düzene sokuyor, ardından tekrar dağılıyordu.

"Bunlarda iş yok" diye söylendi, Ertuğrul, ilk bakışta gördükleri pek hoşuna gitmemişti. Üç kol düzeninde yürümeyi bile öğrenememişlerdi daha, nerede kaldı ki düzenli savaşsınlar. Allah göstermesin, bir Moğol baskınına uğrayacak olsalar, tek cana kadar kıyılırlar da arkalarından gözyaşı dökecek kimsecikler kalmaz. Göç dediğin Kaya Aşiretininki gibi olmalı. Öncüler önden işaret koyup yürümeli, kabile bu işaretleri düz bir çizgi halinde takip etmeli. Tek boru sesine bütün savaşçılar toplanmalı, tek UZAKLAR YAKINDIR ? 105

boruda bütün çadırlar kurulmalı, tek emirle kaldırılıp yola düzülmesi. Kayının sürüsü bile bir başka düzende yürürdü. Çobanların her ıslığı koyunlar için bir başka anlama gelirdi. Mübarekler sanki Yahşi Hocanın dersine diz çöküp talim bellemişlerdi.

"Daldın Beyimin oğlu?" diye dürttü Oğul Tamış, "nerelere gittin kimbilir?"

Gülaçtı kızdan etkilenip daldığını sanıyor, bu yüzden de kıs kıs gülüyordu.

"Daldım ya" dedi Ertuğrul, "bildiğin gibi değil. Karaevlilerin gelişine daldım. Beğenmedim bu gelişini Oğul Tamış, hiç mi hiç beğenmedim. Neden dersin bu geliş bildiğimiz başı bozuk gelişidir. Ne ettiğini bilmez sürü gelişidir ki, kurt dalsa topunun canı tenden uçar. Şimdiye kadar nasıl sağ kaldıklarına şaşmalı."

"Görünüşe aldanmak olmaz denmiştir Ertuğrul Beyim,

'Saymadığın taş baş yarar' denmesi de akıldan uzak edil-memelidir. Gelişi böyle olanın dövüşü pektir belki de, ne-reden bilmeli?"

"Görünen köy kılavuz istemez sözünü ne yapmalı pe-ki? Şu geliş matem gelişine benzer, Tamış kardaş, biraz biraz da tembel gelişine... Şu sözüme mim koy sen, de-diydin dersin. Bunlar savacı değil. Bunlar çoban kısmı. Savaşçı yiğit adımını başka türlü atar. Toprağa bastıkta toprak titrer. Bunlar ise toprağı incitmekten korkar gibi yere basmaktalar, baksana."

"Görürüm. Essahtan toprağı incitmekten korkarlar belki de. Oğuz kısmı toprağı anası bellemişdir. Toprak anaya hoyrat basmak ve dahi hor bakmak bize göre değil-dir. Neden dersen, Adem Babanın topraktan halk edilme-si var, dahası toprağın bizi doyurması var. Hem can hem 106 ? UZAKLAR YAKINDIR

ekmektir toprak, anadır dedimse kulak tut; saygı ister, sevgi ister her ana gibi. Karaevli bunu bilip yumuşak basmakta ise ne demeli? Elleri öpülesi değil mi o vakit?"

Ertuğrul, "Bütün bunları Oğul Tamış mı demek?" inanmazlığın içinde ona döndü. Dönmüşken biraz daha arkaya çevirdi başını, kız gitmişti. O Karaevli aşiretinin gelişine dalgınken kız gitmişti. Bütün kabahat Tamış ga-ribinde imiş gibi kızdı:

"Mongol samanları gibi lâf uzatmaktasın soyu kopası! Kuyu ayrıyla yürek soğuttuktan sonra, konuşmak ko-lay gelir belli ki. Var gözüm görmesin, Karaevli aşiretinin geldiğini babama haber ver."

Ertuğrul'u kızdıran şeyi çok iyi biliyordu. Yine kıs kıs güldü.

"Cehennem hararetine tutulduğumuzu söyleyen sen değilsin gibi garip kardaşını takazaya (azarlama) tutarsın hay beyimin oğlu. Cehennem hararetini geçirse geçirse Gazi Anamızın kuyu ayrı geçirir. Lâf uzatmamıza gelir-se, hilafımız varsa yüzümüze söylensin. Mongol'un kendi-si de, samanları demir kazıklara geçirsin! Ben şimdi Gün-düz Beyime gitmedeyim."

Tamış gidince Ertuğrul yarım yamalak kurulu çadırı-nın kıyısında yapa yalnız kaldı. Kazıklara bağlanmış iple-rin serbest uçları hâlâ rüzgârda yalpalıyordu. Birini tut-tu, çekti, sardı kazığa, sonra öbürünü de sardı. Kargısını kapının önüne sapladı.

"Bitti şükür" dedi, "geç oldu, güç oldu, ama oldu niha-yet."

Ellerini beline koyup tekrar elenlere çevirdi gözlerini Tamış neye yorarsa yorsun, bu geliş savaşçı gelişi değildi. Toprağı ana bellemelerine diyecek yoktu, tabii Oğul Ta-UZAKLAR YAKINDIR B 107

mış'ın tahmini doğruysa, buna diyecek yoktu, lâkin ikide bir dağılıp, sonra toparlanmak için illa bir boru sesi ille bir ıslık, yahut emir beklemeleri neyin nesiydi? Beyin sözü, yasağcıların (bekçi) emri neden kısa bir süre için geçiyordu. Tamış ne derse desin, göçen aşiret için bu dağınıklık, bu gevşeklik kötüydü. Bir gün Kayı Han aşiretinin beyi olursa, böyle bir dağınıklığa asla izin vermeyecekti:

"Vermem! Toprağa yumuşak basmak da nesi?"

108 ? UZAKLAR YAKINDIR

UÇUNCU BOLUM

Türkler Anadolu'ya yağmacı olarak değil işgal ettikleri yerlerin hakikî sahibi sıfatıyla giriyorlardı."

J. Skyltzes

Yürüyüş, borusunun ardından kös vurdu. Yörük atlar kös sesine bel tutup, durdukları yerde oynamaya başladılar.

"Biriniz atlara baksın!" diye bağırdı Gazi Ana, "atlara dedim kızlar! Çeneniz yine düştü, başladınız yine kıkırdamaya. Şu şimşir sopasını belkemiğinizin ortalamasına... Töbe ya Rabbi! Kızlaaar dedim, kulakları kum dolası!"

Gülaçtı kız önden seğırtti. Ayça kız koştu peşinden; sonra üç kız daha gidip, oynaşa vermiş atları tuttular. Gazi Ana, Gülaçtı kızın ardından göz sürüdü:

"Büyüdü," dedi içinden, "bebeğim büyüdü gayri."

Ana gözü Gülaçtı'nın sırtında ürperiyordu. Ana yüreğini belli belirsiz bir korku sarmıştı-kızını kaybetme korkusu.

"Büyüdü ya" dedi bir daha, "Gülaçtı'm büyüdü Allah kem gözlerden saklayası kızım, beylere varası kızım..."

UZAKLAR YAKINDIR ? 109

"Beylere varası" dedikte canı ürperdi. İnceden inceye Ertuğrul Beyi mi kastedmekteydi? Ağabeylerine olmazdı ya, Ertuğrul için istense "Verdim gitti" deyiverirdi birden. Onu her haliyle beğeniyordu, bey oğlu olmasa da kızını verirdi.

Yanık mı yanık bir sese durdu, çoban Aslan, her göç kalkmada âdet edindiği üzere türkü yakıyordu:

"Dumanlı dağlar dumanlı,

"Yol verin geçelim dağlar!

"Bize derler Kayı Hanlı,

"Üstünden aşalım dağlar."

Göç yine kalkmıştı oviden. Borular ötmüş, kösler vurmuştu yine, bir bilinmeze doğru yol görünmüştü. Şu çoban Aslan da amma yanık türkü atıyordu, yangın yerine

dönmüş yürekleri hepten kavuruyordu.

"Yetti bre çoban, susma nedir bilmez misin?"

Ağlamamak için Aslan'a çıkışmak zorunda kalmıştı. Gözlerinin yaş perdesinde Ertuğrul Beye baktı. Ertuğrul atlanmıştı çoktan. Sağ yanında Yahşi Hoca, onun yanında Oğul Tamış, sol yanında Akça ile Delibozuk Hıdır, arkasında Can Ali, Balabancık, Abdurrahman, Gündüz Beyin diğer oğulları, Sungur Tekin, Gündoğdu ve Dünder da gruplarının başına geçmiş, Gündüz Beyin işaretini sabırsızca beklemeye koyulmuşlardı. Gündüz Bey hâlâ Bodur Hoca ile birşeyler konuşuyordu. Yüz deve ile katırlar tepeleme yüklenmişti. Geride bey çadırının son kalıntıları toplanıyordu. Gündüz Beyin hatunu Bey Ana, elleri belinde, çadırın söküldüğü yere dalgın dalgın bakıyordu. Yine içinin sızlandığını kendisi söylemişti. "Taci kadın..." demişti. Bey Ana, herkes gibi "Gazi Ana" demez, adını söylerdi. "Taci kadın, çadırım sokulurken yüreğim yerinden

110 ? UZAKLAR YAKINDIR
sökülüyor, etlerim lif lif koparılıyor da kanı içime akıyor gibi oluyorum. Kötü Mongol bastı da evimi başıma yıktı sanıyorum. Gençliğimde fazla umursamazdım. Bir ümidin peşinde göçmek hoşuma bile giderdi. Her yerde bir saadet barınağı bulacağıma gönülden inanırdım. Yaşlandı mı nedir Taci kadın, ümitlerim, serabın pus dumanında kayboldu. Çadırım her kalktığında, bir daha hiç kurulmayacağını düşünür hale geldim. Bu hissi anlar mısın bilemem..."

Anlamaz olur muydu? Bunlar kendi duygularıydı, aklından gizli gizli geçenler. Bey Ananın dert ortakları çoktu. Başta Gündüz Alp, Gündüz Alptan sonra Sungur Tekin, Gündoğdu, Ertuğrul, Dünder; dertlense teselli edeni çıkardı. Kendisi öyle miydi? Gerçi bir oğlu bir de kızı vardı, bir de süt oğlu, şu Delibozuk Hıdır. "Onu sayma, arayıp sorduğu olur mu hafta geçer, ay geçer, yıl geçer de; onu sayma, canı sağ olsun yeter. Geriye Lokmanla Gülaçtı kalır ki, eh, Gülaçtı gidici, Lokman desen akıllı bir karış yukara, dert açmasın da, derdime ortaklığı öte dursun... Rahmetli sağ olsaydı..."

Düşüncesini okurlar diye aceleden bakındı. Herkes kendi derdindeydi. Rahmetliyi rahatça düşünecek vakti vardı. Sağlığında umursamaz görüldüğü kocasını, böyle zaman zaman, yüreğine gariplik, yalnızlık çöktükte bir özleyiş özlerdi de, bir hasret soluğu çekerdi ki, ağzından lâv dökülecek zannederdi. Fakat bu hasreti hep içindeydi. Kocasında karşı sertliğinin yalnızca görünüşten ibaret olduğunu, için için ve derinden derine onu hep özlediğini kimselere sezdirmezdi. Rahmetli sağ olsaydı da, evlâtlarının boy atıp serpildiğini görebilseydi bir, umursarmıydı acaba? Otlardan, lapalardan, merhemlerden, kitap-

lardan başını kaldırıp hayretle, "Büyüdüler mi dedin?" diye sorar mıydı?

UZAKLAR YAKINDIR «111

"Gazi Anam, yürüyüş emri mi çıktı, yoksa ardçılığa mı heveslendin?"

Lokman'ın sesiyle toparlanıp bakındı. Herkes yola çıkmıştı. Bey Ana bile kağnısına kurulmuş, yanı sıra at süren Gündüz Beyle konuşarak geliyordu. Bu sefer aşiret amma çabuk kalkmış ha! Pek şaşı, fakat şaşkınlığını oğluna belli etmemek için de çıkıştı:

"Ardçılığa heveslenmek ne demek bakalım Lokman akılsız? Anan basbayağı ardçıdır, Büyük Yaradana şükrolsun, beğenemedin mi? Kadın haliyle nasıl yapar diyerekten tereddütlere mi düştün hay dünün sabisi; senin Gazi Anan ardçılık yapamaz mı ki?"

Lokman gülmeye verdi:

"Benim anam her bir şeyi yüzünün akıyla yapar evelallah, benim Gazi Anam her bir şeyin üstesinden gelirken, bir de ardçılığı ele alırsa, kadın kısmı o zaman kime emanet edilecek bakalım? Kadın kısmının başında Gazi Anam olmazsa, çobansız kalmış sürü gibi dağılmazlar mı?"

"Höst bakalım sıbyan, yavaş gel! Kadın kısmı anadır, analara ileri-geri lâf ettirmem. Nedir o sürü-mürü sözleri bakalım? Yırtarım ağzını bilmiş ol!"

Lokman kızardı, başını indirdi, ama susmadı:

"Dil sürçmesidir anacığım" dedi üsteleyerek, "hani kadının kısmını başıboş komaya gelmez dersin de, ne bileyim, aklıma geliverdi söyledim öylesine. Kusur işledikse affolla..."

Ufalandı Lokman, o ufalanınca Gazi Ana haline acıdı:

"Amma konuştun" dedi yarım gülümseyerek, "yallahlan bakalım, yürü! Sahi atın yok muydu senin, atın? Nerelelerde?"

"Akça yiğidin altına çektim anam."

112 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Gendi hayvanına ne olmuş ki?"

"Ertuğrul Beyime vermiş."

"Vay başıma! Ertuğrul Beyinin atı yok muydu?"

"Olmasına var da, birazcana halsizcedir, hasta gibidir senin anlayacağın. Koca Dumrul Hekim ilâç verip dinlenmesi lâzım geldiğinden, Ertuğrul Beyim atsız kaldı. Kalınca Akça yiğidim atını verdi, ben de o zaman..."

"İyi etmişsin" diye sözünü kesti Gazi Ana, "afferinler olsun, çok iyi etmişsin. Neden dersin bu aşirette her bir şey yolunca olmalı. Büyükler yürürken küçüklere at sırtında caka atmak yaraşmaz, afferinler oğluma."

Gazi Ananın gözleri bir meçhulü arar gibi daldı, bulandı:

"Rahmetli baban sağ olsaydı, Ertuğrul'un atını şıp diye iyileştirirdi, şıp diye."

Bir anlık yumuşamasından sıkılıp sertleşti tekrar:

"İyi madem, yürümene bak! Ertuğrul da ne biçim bey oğlu, anlamadım. Bey kısmının ahırında boy boy, cins cins at olmalı ki, bir bindiğine bir daha binmemeli, birinden biri hastalanınca bey oğlu yayan yapıldak kalmamalı."

"O senin dediğin bizim beylerde olmaz anam, olsa olsun Mongol nayanlarda olur. Mongol nayanlarını duymuşluğun olmuş mudur hiç? Ahırları at almazmış, herbirinde ohooo, sürüyle at olurmuş. Delibozuk Hıdır Aşam söyledi."

Hıdır'm adı geçtiğinde Gazi Ana bir tuhaf soluklandı. Yine gözleri dalıp bulutlandı, biraz da namlendi galiba, kabahati sürücülere yükledi:

"Atlılar da ne biçim sürer ya, toza battık, düşünmezler ki arkadan gelenleri. Ne dediydin bakalım, Mongol Nayanı UZAKLAR YAKINDIR «113

mı? Hıdır Aşam yanlış söylemiş, yahut kıt aklınla yanlış bellemişsin, onlara nayan değil noyan derler, bildiğimiz bey yani."

"Nayan, nayan!" diye diretti Lokman, "Delibozuk Hıdır Aşam Mongolu senden, benden iyi bilir. Gözüpek yiğittir neme lâzım, Ertuğrul'a da bir bağlıdır ki sorma, öl dedikte ölecek gibi."

Gazi Ana, bir değişik baktı oğluna. Ertuğrul'a bağlılığından dolayı Hıdır'ı kınar gibi bir hali var mı diye yokladı ya, pek kestiremedi.

"Bu demen ne demesi böyle?" diye sordu kestiremeyince, "yani sen bey oğlunun öl dediği yerde ölmez misin? O vakit aşiretin hali ne olur bakalım, darma duman olmaz mı? Bak oğul, anam demedi demeyesin sonra, bey kısmının emri tutulur, önü-arkası sorulmaz; at deyince atıp, tut deyince tutacaksın ki, aşirette işler tıklarında yürüsün, dirlik düzenlik olsun. Yoksa her aklına esen, beyi sual yağmuruna ıslasa dünyanın çivisi çıkar."

"Sen de anam, dünyanın çivisi varmış gibi..."

"Vardır elbet, nerden bileceksin, hem de Buhara'dadır. Bir kayaya çakılı, vaktiyle kurban olduğum Hızır Aleyhisselâm çakmış. Atan rahmetli, Buhara'da tahsilde iken görmüş, anlattıydı, iyice kayaya battığını, büs bütün gömülüp görülmez oldukta dünyanın çivisinin çıkmış sayılacağını ve belki de kıyametin kopacağını anlattıydı. Söylediğine göre, dünyada her uygunsuz iş yapıldıkta çivi biraz daha kayaya gömülürmüş, uygunsuz işler kıyamete doğru artacağından ve dahi küçükler büyükleri dinlemez olacağından, dünyanın çivisi büsbütün kayaya gömülüp

kaybolacak, işte o zaman kıyamet dediğin başımıza kopacak."

Lokman inanmakla inanmamak arasındaydı; bir ana-

114 ? UZAKLAR YAKINDIR

sının ciddî yüzüne bakıyor, bir söylediklerini tartıyor, karar veremiyordu. Ciddî olup olmadığını yoklamak için sordu:

"Senin dediğin çivi kayaya batıyormuş anam, çıkmıyormuş ki; çivi hepten gömüldükte dünyanın çivisi çıktı niye densin, battı denmeli değil mi? O vakit kıyamet de kopmaz belki."

Gazi Ana yutkundu. Doğrusu aklına gelmemişti. Gelseydi anlatır mıydı hiç? Verecek cevap bulamadı. Bulamayınca da canı sıkıldı:

"Haydi kaybol git bakalım!" diye yarı şaka çıkıştı oğluna, "gözüm görmesin seni. Akranların nerdeyse oraya yollan, acaip şeyler sorup kafamı karıştırmayın, biz böyle duyduk, böyle inandık. Şimdiki zamanın çocukları ana sözüne kulak tutmaz ki, yallah dedim!"

Lokman yürürken, 'Babası gibi ilâç ustası olmazsa şaşarım' diye söylendi arkasından Gazi Ana, 'bunda bu akıllar varken...'

Güneş İrgiz suyuna dalmıştı. Güneşin dalmasıyla altına dönen İrgiz suyunda damla damla, dalga dalga yıkanıyordu. Kayı yiğitleri İrgiz suyunda atlarını suluyorlardı. Tekelerin boyunlarına asılı koca çingiraklar uzaktan uzağa çmgldiyordu. Gazi Ana bu sesi hiç mi hiç sevmezdi. Gâvur kilisesinin sesine benzetir de yüreği hoplardı. Bir kere Gündüz Beye varıp, çingırağın kaldırılmasını istemişti ya Gündüz Bey, sağolası, "Hayvanlar kayboldukta yerlerini nasıl buluruz?" diyerekten razı gelmemişti. O zaman olduğu gibi şimdi de Gündüz Beye hak veriyordu. Yine de çingirakların çingirtisini sevmiyordu işte.

Kağnı arabasının gıcirtısı yanında kesilince, başını kaldırdı. Bey Ana ile göz göze geldikte gülümsedi:

"Uğurola Bey Ana?" dedi.

UZAKLAR YAKINDIR «115

"Uğurola Tacı Kadın, kangıya gel de biraz konuşalım."

Gazi Ana yol boyuna baktı. Aşiret kıvrımlarında akıyordu. Kadınların derli toplu yürümesi hayra alâmetti. Eskiden olsa başlarından ayrılır ayrılmaz herbiri bir yana savuşurdu. Kimi kocasına yakın olmak ister, kimisi nişanlısına; işler de öyle yüzüstü beklerdi. Sopasını sallayıp, "Kızlaar, toplanın bre!" çekinceye kadar, dünya zaman geçirdi. Oysa göç yolunda kadınca işler erce işlerden az değildi. Birinden biri işini boşayınca herşey karman-çorman oluverirdi. O zaman tatlı-sert çıkışlarıyla kimse buy-

ruğunu kulak ardı etmezdi. Hele bir etmeye kalksınlardı da baksınlardı, bilirdi ne yapacağını. "Derli toplu gidiyorlar, üzerlerine düşeni de bir tamam yapıyorlar, hay afferinler kızlarıma!" diye övündü için için. Ama Bey Ananın sesine gümlleyen yüreğinin heyecanını bastıramadı. Her çağırışında aynı yürek gümlemesini ümit çağlayanına sallar, "Gülaçtı, kızım iyice büyüdü, gelinlik çağa geldi" diye düşünüp, sözün üst tarafını kendine dahi itiraftan utandırdı. Kızını Ertuğrul Beye verimkâr olsa bile, bunu kimselere, hissettirmemeliydi. "Kızını Ertuğrul'a vermek için Bey Ananın ardında dolanır" lâfını da kimselere ettirmeyecekti. Bir mazaret buldu, sığındı:

"Şimdi kalkış vakti olduğundan, kusura kalma Bey Ana, kalkış vaktinde kadınca işler çokçadır, bizimkilerden gözümü iraklaştırıp öteye beriye savuşmalarına mâni olmazsam, aşiretin kadınca işleri hepten kalır. Bir başka vakit konuşuruz inşallah."

Bey Ananın dudaklarımdaki gülüş azıcık soğur gibi oldu ya, sonra yeniden ılıdı, tazelendi:

"Haydi Tacı kadın, naz etme, sen de ben de eskisi kadar genç ve dinç değiliz. Yelli dizlerimiz fazla yürümeye gelmiyor. Ne zamandır da görüşemedik. Biraz dertleşir-116 ? UZAKLAR YAKINDIR

ken hasret gideririz. Baksana senin kızların maşallahı var, başlarında sen varmışsın gibi düzgün gidiyorlar. Allah kem nazarlardan saklasın, iyi düzene koymuşsun. Hadi gel."

Kağnıya binmek istiyordu, hem de çok, ama lâf edilmesinden korkuyordu. "Kızını Ertuğrul'a vermek için etrafında dolanır Bey Ananın" demelerinden çekiniyordu. Gerçi aşirette iftiraya bulaşacak kadın yok gibiydi, fakat bu iftira sayılmazdı ki, az birazını zaten herkes bilmekteydi. Gülaçtı yüzünden Ertuğrul'la Lokman'ın güreşe tuttuğu her nasılsa duyulmuştu. Tekrar Bey Anaya baktı. Haniyse unutup gittiği adıyla hitap etmesi de bir başka hoşuna gidiyordu. Nicedir ki herkes "Gazi Ana" der geçirdi. Hele yeni yetmeler, adının "Tacı" olduğunu bile bilemezlerdi. Yalnız Bey Ana, asıl adıyla çağırırdı onu, zaman zaman da Gündüz Bey seslenirdi, "Tacı Kadın" diye. Gençlerin hakkı yok değildi. Şunun şurası on seneden fazla vakittir aşiretin "Gazi Ana'sıydı. O gün bu gündür bütün kadınların başı sayılıyordu. İlk günler çok daha sertti, emir üstüne emir verir, iş yoksa icat edip kadınları koşturur da koştururdu. Hepsini işe alıştırdıktan sonra, ağırdan gevşetti kendini, daha yumuşaklandı, sevgisini daha bir açığa vurmaya başladı.

"Hadisene Tacı kadın!"

Bey Ananın sesine sabırsızlık patlıyordu. Daha fazla direnmek saygısızlık olurdu. Kendisi Gazi Ana ise, karşı-

sındaki Bey Ana idi, Bey karısıydı; istese emir bile verir, rica etmezdi.

"Sağ olası Bey Ana" dedi kağniya binerken, "kızlarım dağılır diye korktum da. Bilirsin aşiret işidir..."

Çifteleme sığır gününden tentenin ardında kayboldu. Bey Ananın karşısındaki yüklüğe oturdu. Farkında olma-
UZAKLAR YAKINDIR ? 117

Bey Ananın karşısındaki yüklüğe oturdu. Farkında olma-
dan dizlerini oğuşturmayaya başladı.

"Sızlıyor mu?" diye sordu Bey Ana.

Birden utandı. Ellerini çekti. Gülmeye davrandı:

"Bazen dayanılmaz oluyor. Şu yel belâsı kemiğe yerleşti mi, hart hart kemirir insanın uyukluğunu, bitirir. Bazen tutulur da paslı demir gibi gıcırdamaya durur dizlerim. Yola başlarken felâket olurum, sonra sonra Allah'a şükrolsun açılır, sızlamaz. Hele bir de havalar iyi gitti mi, fark bile etmem. Ama bir de kış gelip, dünyanın yüzü kara sis pençesine gömülünce, eh , mafsallarda işleyen kör testereye dayanabilirsen dayan. Yaşlılık işte.."

Bey Ana güldü birden:

"Yaşlılık deyip durma Tacı kadın, beni de ihtiyarlatıyorsun. Kırk beş var mıyız?"

"Eh o kadar varız herhalde, yaşlı sayılırız."

"Genç olmadığımız muhakkak. Böyle kangılara kurulmak hoşuma mı gidiyor zannediyorsun? Kimbilir belki de aşiretin kadını, kızı nisbet yaptığımı düşünüyordur. Billahi ayaklarımda derman olsa emrine girer, buyurduğun her işe başüstüne çekip koşardım. Beni tanırsın Tacı kadın, nisbet yapacak kadın mıyım ben?"

"Hâşâ, böyle birşey mi söylenmiştir? Biz Bey Anamızı tanımaz mıyız? İcap etse kangı arabalarında değil ya, başımızın üzerinde taşımaz mıyız? Kem söz edilmişse, kem göz sahibinin denmiştir Bey Ana, dert çekme."

"Kem söz eden yok da, bazen aklıma takılıyor işte, belki düşünen vardır diyorum. Üzülüyorum o zaman, hem de çok."

"Bey Ana, böyle şeyler düşünme, biz, hepimiz yoluna baş koruz senin, Beyimizin hatunu Beyimiz kadar değerlidir gözümüzde, töremiz bunu der, biz bunu biliriz."

118 ? UZAKLAR YAKINDIR

Bey Ana rahatlamıştı. İç çekip arkasına yaslandı. Bir zaman Mongol'u konuştular, bir zaman göçleri, eski konakları, sonra da geleceği; derken geçmişe de geleceğede bir çentik atıp, sözü döndüre dolaştırı çocuklarına getirdiler.

"Çok yaşasınlar," dedi Bey Ana, "oğullarımdan mem-

nunum. Bir dediğimi ikiletmez, her sözüme kulak tutarlar. Ertuğrul'um biraz katı başlı, ama ver gitsin çocukluğuna, kin tutma nedir bilmez. Sabırdır da; aceleyi tez tutup, yavaşı ağırdan almayı becerir."

Dışardan Ertuğrul Beyin sesi gelince susup kulak verdi:

"Ne dedin ağca tozlum?"

"Bey Anam, bir emrin var mı diye sordum."

Kırmızı çuhadan perdeyi çekip oğluna baktı. At üstünde duruşu civanca idi. Erkeç derisinden kürkünü terkisine asmış, sırtına rahat bir ak kaftan geçirmişti. İnce, örme takkesinin altından saçları fışkırıyordu. Ayaklarında kısa boğazlı, kıvrık burunlu kırmızı edikler vardı. Tuğulgası, kozağı ve yayıyla birlikte, atın boynundaki heybede sallanıyordu. Göç yolunun yangını yüzünü sarmış, her görüşünde "Daha dünkü sabi" diye düşündüğü oğluna, yıllarını er meydanında cenkle geçirmiş, ağca tozlu, katı yaylı yiğitlerin sertliğini, erkekliğini vermişti. "Dünkü sabi değil" diye geçirdi içinden Bey Ana, "koca beydir Ertuğrul'um!"

"Bir emrin var mı dedim Bey Anam."

Uzunca susuşunu, kimbilir neye kızmışlığına verdiğiğinden, daha yumuşak bir sesle سوالini tekrarlamıştı.

"Sağlığına duacıdır anan ağca tozlu, temren yürekli bey oğlum. Belki de Gazi Ananın bir isteği vardır."

UZAKLAR YAKINDIR ? 119

Ertuğrul Bey, nedense başını indirirdi. Kimbilir niyeti gözlerinden okunur diye mi korktu. Boy atalı hislerini şahsî işleriyle birlikte gönlünden uzak etmişti. Daha doğrusu öyle zannediyordu. Meğer yapamamış, her hatırlayışta yüreğini yalımlayan alevi ne etmişse söndürememişti. Söndürememesi bir tarafa, anasıyla Gazi Anayı kağnıda diz dize, göz göze görünce, bütün alev basmıştı her yanı. Gelmesinde maksat, sırf anasının bir emri olup olmadığını öğrenmek değildi elbet, konuşulanlardan kırık dökük birkaç kelime duyarda, derdine deva aranıp aranmadığını anlar mıydı? Duyduklarından böyle bir mânâ çıkarmaya imkân yoktu. Anası uzunca şeyler anlatıyordu, ama hiçbir yerinde Gülaçtı kızın adı geçmiyordu. Dün akşam ilk defadır beyliğini unutup Oğul Tamış'a dert dökmüş, derman sormuştu. "Derman yanmasında hay Ertuğrul Beyim" demişti Oğul Tamış, "varıp istemeli kızı, toy kurup düğün etmeli." Bunu söylemesi kolaydı elbet, kolaydı da, kos koca aşiret beyinin oğlu, sıradan bir delikanlı gibi âşık olabilir miydi? Oğul Tamış'a kalsa, "Niye olmasın hay Beyim?" diyordu. "Aşiret beyinin oğlu olmakla, yüreği göğsünden çıkarıp atmak mı lâzım gelir? İnsanda yürek olduktan sonra sevecektir. İsteyenin bir yüzü

kara denmiştir. Senin gibi birine kız vermeyecek ananın aklına şaşmalı! Aman Gazi Ana duymasın, ama Beyim, aklının kıtlığı ve dahi divaneliği.." Ardından bir sürü zevzeklik etmişti işte, Oğul Tamış'm malum zevzekliklerinden. Tutup bunları düşünecek değildi şimdi. Sor denmiş, sormalıydı. Ama başı öylemesine ağırlaşmıştı ki, kaldıramıyordu bir türlü. O da kaldıramadan sorardı:

"Senin bir emrin var mı Gazi Ana?"

Uzunca bir zaman bekledikten sonra gelen suali, Gazi Ana, el tersiyle karşıladı:

120 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Sağlığında gayrisi yok. Sadece bir şikâyetim var: Boy attın atalı çergimize hiç uğramaz oldun. Ertuğrul'umuzun bize kırgınlığı, dargınlığı nereden gelir diye düşünmekten yorulduk. Var mıdır sebebi? Varsa gelsin."

Ertuğrul, tırısı kalkmak için sabırsızlanan atını zaptetmek bahanesiyle ne diyeceğini düşünmeye çalıştı. Lâf çıkar diye korktuğunu söyleyemezdi ya, başka bir mazeret bulması lâzımdı. Buldu da:

"Ne sebebi olacak ki Gazi Ana, aklına kötü şeyler getirme, sadece iş, güç. Koca aşiretin bir tarafı bize bakmakta ya, fırsat bulup gelemedik işte."

Herhangi bir kadını inandırmak kolaydı, ama Bey Ana ile Gazi Ana gibileri, insanın duruşundan, bakışından, sesinin inleme ve bocalayışından, hakikati bulup çıkarmışlardı. Geldiğine, geleceğine pişman o'du. Yüreğine işleyip en gizli sırlarını okuyan iki çift gözden kaçmakta öyle bir acele etti ki, neredeyse atı tökezleycekti. Bütün öfkesini, çaresizlikten gelen kızgınlığını hayvandan çıkarmak istercesine, bağırıp çağırmaya başladı:

"Uyuz beygir ne olacak! Akça'nın uyuz beygiri! Ani bir dönüşte ayak sürçen ata at mı derim ben! Boz eşekler bile senden iyi manevra yapar da kıskançlığından çatır çatır çatlarsın. Senin gibisini Mongol çudarına vermeli de pişirip yemesini seyretmeli, uyuuuz!"

Bey Ana gülüyordu arkasından. Gazi Ana ise, Ertuğrul'un toy delikanlı utancından, kendince bir netice çıkarmaya çalışıyordu. Gülaçtı kızın da Ertuğrul Beyden kalır yanı yoktu ki, derinden iç çeker, tuhafça dalgılaşır, yaptığı işi unutup bir yerde dikilip kalırdı. Nazar muskalarını bile takmaz olmuştuda, sanki ölümü kurulmuştu. Bu işe ağası Lokmar m muhalefeti var zannettiğinden sesini çıkarması, unutup gitmesi demek değildi. Gazi Ana

UZAKLAR YAKINDIR ? 121

biliyordu aslını, astarını, biliyordu, lâkin kime ne söyleyecekti? Aha, oğlan anası yanı başındaydı işte, isteseydi ya kızı. Sözü başka taraflarda gezdireceğine getirseydi ya Ertuğrul ile Gülaçtı kıza. Kimbilir belki de sıradan bir heki-

min kızım oğluna yakıştıramıyordu. Belki de niyeti Karakeçili oymağıyla eski sıhriyeti tazelemektir, yahut Konya sarayından oğluna bir gelin almaktır. Böylesi daha münasiptir ihtimal. Bey oğlu beye, bey kızı yaraşırdı, hayatı boyunca kılıçtan uzak kalmış bir hekim kızı değil.

Bey-Anaya hak vermekle birlikte, kızgınlığım bir türlü içinden atamıyordu. Son bir ümitle,

"Gitsem artık" dedi, "kahya kadımsak kahya kadınlığımızı bilelim. Kadın kısmını fazlaca boş koyduk, Bey Ana, ruhsat olursa işimizin başına gidelim."

Kalkmaya davranmışken, Bey Ananın elini elinin üstünde buldu. Yumuşacık, fakat otoriter sesini kulaklarında yankılanır duydu:

"Biraz daha kal Tacı kadın, konuşacaklarımız bitmedi."

Son bir ümit kınntısıyla sordu:

"Daha mı var?"

"Hem de seni arabaya çağırmanın esas sebebi var, oğlumu karşısında toy delikanlıya çevirip sözlerini şaşırtan meseleyi konuşmanın tam sırasıdır, ne buyrulur?"

"Bilmem ki..."

Bunu diyebilmek için kendini adamakıllı zorladı. Zorlamasaydı içinden geldiğini haykırarak, "Zamanı bile geçmiştir" deyiverirdi. Oysa kız anası nazlanmalıydı. İçinden içinden hazlansa bile, bunu oğlan anasına belli etmemeliydi. Fakat Bey Ana yabancı sayılmazdı ki, birlikte büyümüşler, genç kızlık günlerinin acı tatlı haüralarını pay-
122 ? UZAKLAR YAKINDIR

laşıp sır ortağı olmuşlar, kuytu köşelerde ne olmaz hayaller kurmuşlardı. Geçmiş düşündükçe yaşlılığını bütün ağırlığıyla hissediyor, kör bir kuyuya düşmüş kadar yoruluyordu.

"Bilmem ne demek bacım, bilmezsin olur mu hiç? Biz anayız ana, oğlumun yere basmasından derdini bulur çıkarırım, sen kızınmkini bilmez olur musun?"

"Ha, kızım demek?"

"İkisi. Ertuğrul ile Gülaçtı kız. Oğlumu ben, kızını sen bilersen, bizim dertleşmemiz onların dertleşmesi demek olmaz mı? Belki çaresini buluveririz şuracıkta."

"Belki, mesele nedir?"

Kız analığını bir yol ele almıştı işte, bırakamıyordu. Aklına ters geldiği halde bırakamıyordu. Bir zaman daha anlamazdan gelecek, Bey Ananın her sözünü, içini ılıklatmış saklayıp duygularını gizleyecek, sonra kavilleşip "Verdim gitti" diyecekti. Başka ne diyebilirdi ki? Gülaçtı kızın Ertuğrul Bey için iki yıl önce diktiği sırmalı kırmızı kaftan haniyse sandıkta eskiyip giyilmez olacak, rengi solup aka çalacaktı. Artık Ertuğrul Beyin yüzüğü parmağından çıkıp Gülaçtı kızın parmağına geçmeli, toy kurulup

düğün yapılmalıydı.

Böyle olmalıydı diye, bunları tutup oğlan anasına düzü düz söyleyemezdi ya, işin yolu yordamı vardı. Bir kere de almıştı ya kız analığını, nasıl bundan kurtulacağını kendisi bile bilmiyordu. "Mesele nedir?" suali de Bey Anayı şaşırtmaya getirmiş gibiydi. İlk ağızda böyle bir sualle karşılaşmayı hiç düşünmediği yüzünün solukluğundan, bakışlarının tereddüdünden, kaşlarının bir inip bir kalkmasından belliydi.

"Haydi be Tacı kadın, haydi be bacım, şunun şu kada-
UZAKLAR YAKINDIR ? 123

nm anlamazdan gelme kurban olduğum,.meseleyi benim kadar bilici değilsen, kız anası olman kaç a gele?"

"Ben yalnızca kız anası değil, oğlan anasıyım da Bey Ana, durup durup kız analığını başıma kakman neyin nesi ola? Arabm cahiliye zamanı gibi, kızlarımızı canlı toprağa gömücülerden değiliz hamdolsun. İslâm dini ile Oğuz töresi, kıza da, erkeğe de lââyık olduğu değeri verir."

"Elbet verir hamdolsun, verir de demem o deme değil benim."

"Ya neyse açık söyle ki, aklım çarpılmasın."

Bey Ana biraz daha derinden, biraz daha yoklamak baktı Gazi Anaya. Sözü anlamazdan gelmesini, saflık gösterisine girmesini kınadı içinden. Gazi Ana ki mertliğiyle, dike dik konuşmasıyla tanınırdı. Ona açık söylediği şeyi anlamaması mümkün müydü? Sahiden aklı çarpılmış mıydı? Kimbilir belki de böyle bir teklif beklemiyordu. Yoksa oğlunu kızma lââyık bulmuyor muydu? Bey oğlu bey olan Ertuğrul'a...

Dayanamadı, patladı en sonunda:

"Ertuğrul'um, Gülaçtı kızma sevdalı be Tacı kadın.

Karşında dilinin pelteleşmesi, nevrinin dönüp yüzünün ala banması bu yüzden. Niye bakalım az biraz büyüdükte çadırına uğramaz da hep dolanır? Niçin ki, bey kısmı işi ağırdan almak zorunda. Herhangi bir aşiret delikanlısı gibi hareketlerinde serbest olamamakta, yaşı ne olursa olsun mesuliyeti ağır basmakta, lâf dolanır da kızın adı adımızla birlikte çıkar diye korkmakta oğlum, şimdi anladın mı bakalım?"

"Hah!" dedi Gazi Ana içinden, "hah işte. Şöyle uzun etmeden niyetini orta yere koy da kız analığının tadına varalım."

124 ? UZAKLAR YAKINDIR

Yüreğinin oralarda kabaran gülüşünü yemenisinin allı ucuyla örtüp yutkunduktan sonra, yalancılıktan öksürdü. Gözlerindeki nemi Bey Ana farkederek korkusuyla kirpikle-

rini yarı kapalı tutup,

"Düşünmeye zaman lâzım" dedi. "Baş-göz olma işi ha deyince olacak işlerden midir? Oğlum var sorulacak, kızım var. Hele gün yürüsün, devran dönsün, kurban olduğum Rabbim, bakalım neler gösterir."

Bey Ana biraz daha bocaladı bu sözlere, biraz daha şaşırıldı. Hemen "he" deyivereceğini umup da, dememesinin derdine gömüldü. Bir söz bulup söylemedi, cevap bulup veremedi, sual bulup sormadı. Öylece sessiz durdu nice zaman, yutkunarak durdu. Haylice uzadı sükût. Yekpare ağaçtan tekerleklerin acı gıcirtısını, koyunların melemesini, köpeklerin havlamasını, atların kişnemesini ve Kayı yiğitlerinin kısa, kuru, sert çığlıklarını dinledi. Sükûtun fazlaca uzaması sinirine dokundu birden. Hızla başını dikti. Bey karısı olmaktan, bey anası olmaktan gelen bir alışkanlıkla sertleşti:

"Dinlendinse gidebilirsin" deyiverdi.

Gazi Ana da buldu beklemiyordu işte, şaşkınlığını içine atmaya dahi fırsat bulamadığından baka kaldı. Biraz daha ısrar edeceğini, oğlan analarının yaptığı gibi oğlunun meziyetlerini sayıp dökeceğini zannetmişti. Şimdi Bey Anayı sıradan kadınlarla karıştırmanın cezasını çekiyordu. Seslenemedi. Hatasını da dobra dobra itiraf edemediğinden kalktı. Arabanın siperine tutundu. Belki birşey daha söyler diye mahsustan eğleşti. Beklediği sözler gelmeyince, çaresiz aştı.

"Allah'a emanet ol Bey Ana" dedi resmî bir tavırla.

"Sen de" dedi Bey Ana.

UZAKLAR YAKINDIR ? 125

Kağnıdan indi. Adımlarını sürüye sürüye yürüdü, iyi havalarda hiç sızlanmayan dizleri nedense sızlamaya başlamıştı.

"Ah, yaşlılık" diye kızdı kendi kendine, "olmaz olası diz yeli, olmaz olası bel yeli! İşsiz, güçsüz takımını bulup yapışsanıza bana yapışcağımıza!"

Aşiretin kadınlarına karıştı. Kızını buldu. Bir arkadaşıyla konuşa güleşe yürüyordu. Arada bir Ertuğrul Beyden yana bakıp iç çekmesi sayılmazsa hiçbir anormallik yoktu. Lâkin hey heyleri tepmiş Gazi Anayı sinirlendirmek için bu kadarı bile kâfi idi. Meşe dalından kalın sopasını kaldırıp,

"Önüne baksana sen!" diye bağırdı, "herkesler gibi yürüsene! Haniya bakalım sepetin? Sepetin haniya dedim? Niçin sırtında değil bakalım? Nerelerde unuttun yine, bul dedim, sopa geliyor!"

Derdi demesine, ama fiske bile vurmazdı. Ne zamanın Gazi Anasını tanımaz olur muydu? Gülüşünü kesmeden ona döndü:

"Sepetim Ayça kızın emanetinde anam" dedi, "aklım da Allah'a emanet. Yine neye kızdığını Yaradan bilir ancak. Hadi söyle be anam, rahatlırsın."

Gazi Ana sopayı indirdi. Yanındaki kıza ilk aklına gelen işi buyurup savdı.

"Bey Anaya kızdım!" dedi doğrudan doğruya.

"Aman! Niçin?"

Sualine yürek çarpıntısını da eklemiş, anasını biraz kat daha öfkelenmişti.

"Kızmam lâzım geldiği için!" diye bağırdı. "Niçin kızıcağıma da parmak kadar kızdan soracak değilim herhalde, senden soracak değilim Gülaçtı akılsız. Niçinmiş. Bey 126 ? UZAKLAR YAKINDIR

kadını diye kabardığı için. O bey kadını ise, bende Gazi Anayım. Kız istemenin de yolu vardır, töresi vardır. Hah! Aşirete Bey Ana olmakla yedi düvele sultan olmadı ya, hah!"

Gülaçtı kız çarpılmışsa döndü. Bey Ana, kendisini oğluna istemiş de, öz anası kara bir öfke hesabına verimkâr olmamıştı demek. Ne diyebilirdi ki? Anasıydı. Karnında gezmiş, ak sütünden emmişti. Babasızlığında, anadan başka baba da olmuştu kendisine. Birşey söyleyecek olsa, öyle bir incinme incinirdi ki, ak sütünü öyle bir haramlama haramlardı ki, Yahşi Hocanın demesiyle, cenne gitmesi şöyle dursun, bahçesine bile giremez de, öldüğüyle kalırdı.

"Sen iyisini bilirsin anam" dedi sadece.

Gazi Ana öfkeyle karışık hayal kırıklığını yudumlamaya yudumlama kenara yürüdü. Hızlı attı adımlarını, dizlerindeki sızıyı çatırdata çatırdata gitti bir kenara oturdu.

"Ne bilmesi kızım!" diye kendi kendine hayıflandı.

"Akılsızlığımdan başka bildiğim birşey yok. Akılsızın da en akılsızı benim. Bütün aşireti tellim tellim tarasalar benden akılsızını bulup çıkaramazlar. Ne bilmesi be kızım, ellerimle öyle bir iş ettimki sana, âhirete kadar yanıp duracak ana yüreğim. Kız anasıymış da, kız anaları naz edermiş. Nazın batsın he mi Taci delisi, nazın batsın senin!"

"Yoruldu mu ana?"

Lokman'm sesini tanıyınca hızla kalktı.

"Ne yorulması hay!" diye bağırdı. "Senin gibi delikanlıları önüme katıp sürerim hay!"

Hızla kalabalığa karıştı. İçi sızlıyor, kendine kızıyor, ana yüreğini çaresizliğin öfkesi sarmaladıkça sarmalıyor- UZAKLAR YAKINDIR ? 127

du. Ama iş işten geçmişti artık. Bey ana, eğer bildiği Bey ana ise, bu meseleyi bir daha açmayacaktı. Ya bilmediği Bey Ana ise... Bak, işte o zaman iş değişir, bir daha böyle

bir kara öfkeye ve yersiz gurura kendini kaptırmaz, gönül hoşluğu içinde "he" deyiverdi: "Olur Bey Ana."

O günleri görebilecek miydi?

Kendi derdinin dalgınlığında bir hayli yürüdüktan sonra, genç yiğitlerin arasındaki kargaşa dikkatini çekti. Elini gözlerinin üstüne siperleyip baktı, ama birşey göremedi. Sadece gençler kümelenmiş, bağırıp çağırıyorlardı. Oysa gözleri keskinceydi. Yaşlılığı bes belli dizlerinden başlamış, lâkin henüz göz seviyesine çıkmamıştı. Keskinceydi keskince olmasına da yine birşey seçemiyordu, istiflenen gençlerin dışında.

Arkasında bir nal sesi kopunca döndü. Önünü kesip Akça'yı durdurdu.

"Neler olmakta bakalım?" diye sordu. "Bir yaramazlık mı var sakın?"

"Değil Gazi Ana" dedi Akça, "hamdolsun yaramazlık yok. Resul Tekin kardaşla, Kavşut Ağam gözden döndüler de, gençler, görüp duyduklarını dinlemeye birikmiş."

"Ya öyle mi?" dedi isteksiz, "git bari sen de, anlatacaklarını kaçırma."

Akça bir temenna ile atını mahmuzlayıp giderken, Gazi Ana,

"Yiğidin iyisi Akça gibi olur," diye söylendi. "Akça gibi yiğit de zor bulunur. Ertuğrul'dan iki, üç yaş büyüktür bildiğim kadar, lâkin bekârlıkta, çakılı gönlüne göre kız mı bulamaz, yok bulur da mı nazlanır? Neyse, ah, şu işe bak, nelerle uğraşır oldum. Hep de Bey Ananın..."

128 ? UZAKLAR YAKINDIR

Sözün gerisini yuttu. Kabahatin onda değil, kendisinde olduğunu itiraf zorunda kaldı. Hakçası delişmenliği tutmuştu. Niçin bilmiyordu, ama tutmuştu işte.

"Lokman da kalabalık içindedir öyle ya," dedi, "Lokman'ım, hâlâ Ertuğrul'la güreş tutma fikrinde midir acaba? Söyleye söyleye dilimde tüy bitti ya. Lokman bu, kafasına bir düşünce girmeye görsün, çıkarıp atmak ne mümkün! Belki de bir yolunu bulup Ertuğrul'la... yani Ertuğrul Bey ile tutuşur. Yok, cesaret edemez, Ertuğrul Bey, eskisi gibi değil çoktandır, eskisi gibi olmaması bizim fakirhaneye ayak atmamasından belli. Lokman'ımla güleş tutmayı kendine yediremez. Alay edilir diye korkar, koca aşiret beyinin oğlu adı belirsiz biriyle güleşe tutuştu sözü dolandır diye... Aynı korkudan bize gelmeyi boşlayan, Lokmanla güleşe..."

Delikanlı kalabalığından tekbir sadaları yükselince düşüncelerini kesip tekrar o tarafa baktı. Ama bu sefer elini siper etmedi gözlerine, nasılsa bir faydası olmuyor, nasılsa istediğini göremiyordu. Zaten merak da etmiyordu

eskisi gibi, bir yaramazlık olmadığını öğrenmişti ya, gerisi fazla mühim değildi.

Lâkin bu tekbir almalar neyin nesiydi acaba? Gündüz Bey bile meraklandığına göre, meraklanıp yanmdakilerle birlikte atını kalabalığa sürdüğüne göre, varıp görmeliydi kendisi de. Önce Gündüz Beyin temennasına temenna etmeliydi tabii, kos koca Beyi görmezden gelmenin âlemi yoktu. Kadınına karşı duyduğu kırgınlığı Beye bulaştırmamalıydı. Kırgınlığı da, hani, yerinde sayılmazdı hiç, kendi kendisine etmişti edeceğini, kime ne söyleyebilirdi? Kızacaksa kendi kendisine kızmalıydı. Zaten kızılıyordu. Gündüz Bey fırtınaydı mübarek, selâmı çakmasıyla kalabalığın kıyısında belirmesi bir olmuştu. Yiğit Gündüz

Bey, ne at sürmeydi öyle, at üzerinde ne durmaydı öyle!
"Hay yiğit Gündüz Bey!"

Aşiret Beyi kalabalığa ulaşır ulaşmaz bir dalgalanma oldu, gençler saygıyla açılıp Resul Tekinle Kavşut ortada gözükmünce, onlara birşeyler söyledi. Gazi Ana, Gündüz Beyi duymak için adımlarını açtı, fakat vaktinde yetişemedi. Söyleyeceğini söylemiş, atını tırısa, geçirip tepeyi yarılarmıştı. "Hay selvi gölgesi beyim," dedi ardından bakarak, "hay yürek yağım."

Kalabalıktan çekti çıkardı oğlunu, yana aldı. Gazi Ana buyurmasıyla emretti:

"Ne dedi Gündüz Bey?"

"Ne desin anam, çıkıştı azıcık, ama öfkesiz çıkıştı. Biliyor musun, arkadaşlar en çok bu tarafını seviyor Gündüz Beyimin, öfkesizliğini seviyor. Mülayim yürekli, ama cenkte aslan."

Gazi Ana sözün dağılmasına içerledi:

"Ne dediğini sorduydum Lokman!"

"Kötü birşeyler değil anam, meraklanma. Resul Tekin başından geçenleri hikâye ederken Gündüz Beyim gelip, 'Olanları ilk evvelâ aşiret beyine anlatmak yok mudur?' dedi. 'Biz kulaktan dolma malûmatla mı aşiret idare edip Mongol'a karşı duracağız?' dedi. Sonra da vurup tepeye, teey nerede şimdi, görmekte misin anam? Tepenin en tepesinde duruyor da aşirete bakıyor. Baktıkça hazanlenip yüreği yanlıyordur. Neden dersem anam, Mongol çudaları yakınlarda görülmüş, yakıp, yıkıp, Türkmen milletini önlerine katıp geliyorlarmış. Resul Tekin'in görüp söylediği bu. Gündüz Beyimin içerlemesi de zaten bunadır. Aşiret yiğitlerinin kalbine Mongol korkusu düşüp yılarlar diye, uluorta anlatılmasını hoş görmez. Bizde korku tuttu-

130 ? UZAKLAR YAKINDIR

ğu olup Mongoldan yılacak yüreksiz yok ya, bey kısmını bilirsin, tedbirin her çeşidini alıp, tetik kalmak ister."

"Ertuğrul da dinlemedi mi Resul Tekin'i?"

"Dinlemez mi?"

"Birşey dedi mi peki?"

"Dedi ki, ne deme!"

"Gevelemesene!" diye takazaya tuttu oğlunu, "ağzından kılıç zoruyla mı lâf alacağız, sopa zoruyla mı?"

-Lokman gülerek boyun büktü:

"Ertuğrul kılıç kabzası tutup, el ayası öperekten, 'Eli kılıç tutan hiçbir Kayı yiğidi ölümden zerre perva etmez bre!' diye kükredi, 'Biz Mongolun önü sıra kaçkına tutulacak hamur yüreklilerden değiliz, geleceği olanın göreceği de olur' dedi. O zaman coşup tekbir almaya durduk ki, nerden duyduysa duydu Gündüz Bey yetişti."

"Beydir, vaktinde yetişmesini bilir, vaktinde yetişemedikten sonra beylik kaç dirheme gele hay oğul."

"Danasını deyivereyim mi Gazi Anam?"

"Dahası da var mı bunun?"

"Bunun değil de öbürünün, Delibozuk Hıdır Ağamın iki aydır hiç gözükmemesi niye bakalım?"

"Dilinin altındakini nereden bileyim ben, Hıdır dediğin adı üstünde bir deli, ne zaman kaybolup ne zaman ortaya çıkacağı bilse bilse Hak Teâlâ bilir. Neredeymiş?"

"Mongola martalos çıkmış ya birkaç gün oldu döneli, yamanlıklar yapmış ki akıllara seza!"

Gazi Ana daha bir dikkatle kulak tuttu oğluna:

"Nasıl yamanlıktır bakalım, deyiver de merakım geçsin."

UZAKLAR YAKINDIR ? 131

Hıdır Ağam, Mongol içine dalıp, tafsilat vermediği yoldan yirmi Türkmen esirini kurtarmış ki, aralarında yıllarca Mongola kölelik edip dilimizi unutanlar bile var."

"Deme!"

Gazi Ana tuhaflaşmıştı. En eski Mongol vurgununda olanları hatırlayıp, kabuk tutan yarası kanamaya durmuştu. Hayal dünyasında mırıldandı:

"Afferin demeli koca yiğidime, afferinlerin de şiddetlenmesini demeli."

"Demeli ya..."

Gazi Ana hayalinden sıyrılıp oğluna gülümsemeye çalıştı:

"Yurt tutup çadır kurduğumuzun akşamı bize çağır Hıdır'ı olanları bir de kendi ağzından dinleyelim. Koca Mongol çudarlarınm, noyanların arasına destursuz girip esirler kurtarmak her babayiğidin harcı değildir. Ancak böyle Hıdır'ım gibi deli yiğitlerin harcıdır. Hay anasından emdiği ak sütler helâl olsun yiğidime, dayesinden (sütana) emdikleri de helâl olsun."

Bir elini Lokman'ın beline atıp kendine çekti. Mazi yi-

ne canlanmış, içini tuhaf bir övünme ihtiyacı sarmıştı.

"Yiğit Hıdır'ın dayesiyim ben, bilir misin oğlum? Rahmetli ağabeyin Ali kucaktaydı o yıl, bir yaşında var, yoktu. Kötü baskın yemiştik Mongoldan. Mongolun başıbozuğuna, çapaçuluna çatmıştık. Ansızın bastırılmışlardı da, atlanıp, pusatlanıp karşı koyana kadar kıracakları kadar kırmışlardı bizi. Hıdır'ın anası da kırılanlar arasındaydı. Hıdır'ın kardaşına gebeydi garibim. Karnı deşilmiş olarak bulduk. Yedi aylık yavrusu karnından çekilip bir sırığa geçirilmiş, sırık da yanbaşına dikilmişti. Şükrolsun, Hı-132 ? UZAKLAR YAKINDIR

dırcık sağ ve salimdi. Onu bulduğumuzda baş parmağını ağzına almış, emiyordu. Bey Ana bütün aşiretin süt analarını çağırıldı. Çocuğu tutup havaya kaldırdı ve hepimize birden sordu: 'Bu şirin bebeğe kim daye olmak ister?' Atıldım hemen: 'Ben olmak isterim Bey Ana,' dedim. Benimle beraber birkaç yeni gelin de atılacak oldu, ama Bey Ana beni seçti. Hıdır'ın anasıyla kardaş gibi olduğumuzu biliyordu zaten. Bebeği alıp çadırıma götürdüm. Rahmetli ağabeyinden hiç ayırt etmedim. On yıl kadar geçti. Bir Mongol baskını daha yedik. Belki eski baskıncılardı, belki yenileriydi. Konak tutma hazırlığındaydık. Anlayacağın yine zamanı iyi seçmişlerdi. O baskın yaktı canımı, ağabeyini bizden koparıp aldı..."

Koca Gazi Ananın sesi titriyordu. Ağlamamak için olmalı, dudaklarını dişliyordu. Bir yandan da hayıflanmaktaydı. Esir Türkmen, Mongol elinden kurtarılıp getirilir de niye haber verilmezdi? Reva mıydı? Aşiretin Gazi Anasından saklamak reva mıydı?

"Anacığım!.."

Elini hızla kaldırıp Lokman'ın teselli mırıltısını bastırdı:

"Ağabeyini her anışımda rahmetli dediğime bakma sen, ölü mü sağ mı, bilmiyorum, alıp gittiler onu da, belki sağdır, belki ölmüştür. Döner gelir diye bekledim yıllarca, gelmedi."

Yanaklarından yaş süzölmeye başlamıştı. Lokman, anasını hayatında ilk defa mı, ikinci defa mı ne, bu kadar âciz, bu derece çaresiz görüyordu. Söze davranmaya kalktı ya, azarlanacağına düşünüp susmayı tercih etti. Zaten anası, bir iki silik hıçkırmadan sonra konuşmaya tekrar başlamıştı:

UZAKLAR YAKINDIR ? 133

"Ağabeyinin sevgisini de Hıdır'a verdim. Derken sen dünyaya geldin. Senin dünyaya gelişin Hıdır Ağanı pek sevindirmedim. Çocukça aklıyla kıskandı belki de. Bir zaman katlanıp, bir zaman sonra dellendi. On iki yaşındayken gendine çadır açmaya kalktı. Olmazlandım, töre bu

değildir diye gerildim önüne, dinlemeyince bey huzurunda hak aradım. Bunca emeğin, bunca analığın hakkı gelsin dedim. Bey kararıyla bir zaman daha yanımda kaldı. Fakat küskün, dargın, isteksiz. O şen oğlanın ağzını bıçakla açmaz oldu, dudakları gülmeyi unuttu. Ne ettimse eski haline döndüremedim. Benim asıl anası olmadığımı da öğrenmişti o aralık. Vurdu hepten deliliğe, olmadık işler yapmaya başladı. Baktım zorla güzellik kâr etmemekte, gösterdim kapıyı, 'bir daha da gelme, dayem var deme' diyerekten savdım. O gün bugündür uzaktan bakmayla, bakıp iç çekmekle yetinir, araya adam koyup hatırımızı sorar bazen, ama sevgi bağının âni kopuşu yüreğimizin yarası oğul, affedenleyiz bir türlü; affın faziletini bile bile gönlümüze söz geçiremeyiz Artık anladın Hıdır adı geçtiğinde niye tutuklaştığımı, niçin kızarıp bozarıp gözlerimi kaçırdığımı, anladın mı? Lâkin bu kadarı yeter. Uzaktan yanmanın da bir haddi vardır, yandığım kadarla, yaktığı kadarla kalayım. İlk konak yerinde davet et, gelmezlenirse, 'Anam ak sütünü helâllığa çağırır'de. Gelsin görelim süt oğlumuzu, hal hatır soralım. Bir de şey..."

Buruklaşan gözlerini el tersiyle silip bakışlarını uzaklara gömdü. Fısıltıya dönüşen sesiyle:

"Getirdiği esirler arasından şöyle kendi yaşlarında, şöyle sana benzer, gülünce yanakları gamzelenen, uzunca boylu, şahadet parmağı kıvrılmayan, sol elinin şahadet parmağını demekteyim. Bir yiğit varsa..."

Yutkundu kaldı. Gerisini bir türlü getiremedi. Yeniden

134 ? UZAKLAR YAKINDIR

ümit alevlerinin yüreğinde hârelenmesiyle gözlerinin yaşı bile kurudu.

"Ağam mı?" dedi Lokman, "sol elinin şahadet parmağı he mi? Ağamın... kıvrılmamakta."

"Ya, kıvrılmamakta. Çünkü, bir tayla oynaşırken eline basmıştı tay, kırılmıştı şahadet parmağı, rahmetli babanın kerametli merhemleri bile kâr etmedi. Çocuğun parmağı sakat kaldı."

Lokman da ağlayacak haldeydi. İlk defa, ama ilk defa bu hikâyeyi duyuyor, bir ağabeyi olduğunu, belki ölü, belki sağ, ama olduğunu öğreniyordu. Hıçkırılmamak için yutkundu.

"Bakarım anam" dedi, "aralarında ise mutlaka bulur getiririm, hiç merak etme, keşke şimdiye kadar söyleseydin."

Gazi Ana cevap vermedi. Söylememesinin kendince sebepleri vardı. Şimdi durup bunları sayıp dökemezdi. Kinlenmesin kimseye, hınçlanmasın istemişti. Hele hele anasını terkedip gittiğinden Hıdır'a hınçlanmasın diye. Bir de ağabeyi olduğunu öğrenip boş ümitlerin ardına takılıp gitmesin diye. Açıkçası tek oğlunu kaybetmekten kork-

muş, onsu kalmaktan ürkümüştü. Bir sefer, hayatına tek bir sefer, o da Hıdır'la bozuşup ileri geri konuşmaya başlayınca söylemeye karar vermiş, fakat Yahşi Hocanın işe koşulup Lokman'ı susturmasıyla vazgeçmişti. Şimdi neden anlattığını bilmiyordu. İçinden kopup gelen öyle bir hissin tesirinde konuşmuştu ki, rüyada gibiydi. Belki esirlerin bir kısmının aşirete getirilişine ümitlenmiş, belki süt oğlu Hıdır'm kahramanlığı yüzünden övünme ihtiyacı duymuştu. Yok, galiba hiçbir değildi. Bey Ana ile yaptığı konuşmadan sonra arız olan miskinlik, düşüncelerini tepe taklak etmiş olmasıydı. Hıdır ne yaparsa yapsın, Lok-
UZAKLAR YAKINDIR ? 135

man'a geçmişi anlatamazdı. Sebep Bey Anaydı, başkası değildi.

Bey Ananın kağnisına baktı. Hayli ileride gidiyordu. Acaba bir gün bu kız meselesini tekrar açar mıydı? Hiç sanmıyordu. Çünkü o Bey Anaydı, bey analar reddedilmeye alışık olmazdı, reddedildikleri kapıyı bir daha çalmazlardı. Niye aksilenmişti sanki, niye naza çekmişti kendini?

"Hâlâ ne dikilmedesin yanibaşımda sen! Git akranlarına karış hadi, git dedim!"

Lokman, anasının olur olmaz kızgınlığına çoktan alışmıştı. Yamuk bir gülüşle yanından ayrıldı. Kayı Boyunun delikanlı kalabalığına karıştı.

Gazi Ana kalabalığın ortasında bir kere daha yapa yalnız hissetti kendini.

Bu hissi içinden söküp atmak için kadınlara doğru bağırdı:

"Miskinler sizi! Gidi hazır yeyicileer! Davransanıza bre!"

Ne yapsa boştu. İçi bir türlü serinlemiyordu...

"Yiğidim sağ olmalıydı şimdi" diye düşündü. "O zaman belki bütün bunlar olmazdı. Erkeğin hali başka. En zor anda bile bir hal çaresi bulur. Ben kadın halimle ne yapacağım?"

Lülü kadınla yanyana Mongol çudalarıyla dövüşürken bile bu derece bunaldığını hatırlamıyordu. "Netice olsa olsa şehadet olur" diyerekten güle-oymaya kılıç sallardı. Görenler takdir makamında, "Erkek gibi dövüştün Gazi Ana" derlerdi. Erkeğin hali başkaydı işte, bambaşka. Aileye kol kanat gerer, kadının üstündeki yükü çeker alırdı. Kendi erkeği, rahmetli, pek öyle yırtıcı, pek öyle
136 ? UZAKLAR YAKINDIR

tuttuğunu koparıcı değildi ya, erkekti ne de olsa, yiğitti ne de olsa, merhem karıştırmaması bile yiğitçeydi, yara sarması da öyle. Lokman'dan baba mesleğini esirgemekle iyi yapmamıştı belki de. Lokman kılıç eri olmaya olmuştu

da, sanki bir şeyi noksan kalmış gibiydi. Onu bulup çıkarıyordu Gazi Ana. Gücü, kuvveti yerindeydi, gösterişliydi de, fakat diğer Kayı yiğitlerinden farklıydı işte. Bu farkı bilmiyor, düşününce bulamıyor, yalnız hissediyordu. Ali sağ olsaydı, Lokman'a baba mesleğini yapma izni verecekti. Acaba sağ mıydı? Sol elinin şahadet parmağından şıp der tanır. Şahadet parmağı olmasa yine tanır. Ana olup da oğlunu tanımamak mümkün müydü? Kokuşundan anlardı, duruşundan anlardı, bakışından, yürüyüşünden, gülüşünden...

"Hey sen!"

Gazi Ana seslenirse delikanlı yürüyüp gidiyordu. Sertliğe şefkat bulaşmış sese durdu. Gazi Anaya baktı.

"Ben mi?" dedi.

Gazi Ananın yüreği yerinden kopup delikanlının önüne düştü, delikanlı ana yüreğini bir adımda ezdi, ufaladı sanki. Ümit lâvı söndü.

"Bi... birine" diye kekeleydi Gazi Ana, "ben... benzettim de. Yeni gelenlerden misin?"

Delikanlı sert bir baş hareketleriyle,

"Yok Gazi Ana" dedi. "Ben Balaban'ım. Doğma, büyüme Kayı Hanlı Balaban, bilemedin mi?"

Söyleyince bildi, bilince de sinirlendi:

"Balabanlığın batsın, bilemem olur mu? Lülü Kadının Balaban'ım nasıl bileme n? Hani şu yüreği çobanlıkta vuran deli!"

Delikanlıyı, bir an kaçırılan oğluna benzetmiş olmanın UZAKLAR YAKINDIR ? 137

yanıklığı hayal sükûtuna atlayıp öfkeye dönüşmüştü. Sesini sertleştirdi:

"Çobanlık mı! O işi mezardaki dedem de yapar. Sen delikanlı olarıktan kılıç belde yiğitlen de balabanlığını görelim. Aklın hâlâ çobanlıkta mı?"

Balaban, birden takazaya tutulmanın şaşkınlığından konuşmaya davrandı:

"Anam izin vermez ki."

"Anan iyi eder, ooh, senin gibisine izin verilmemeli, çünkü akılcığın karış karış havada; Lülü Kadın izin vermemekte haklı, akıllı kızdır anacığın. Kim bakalım bunca yiğit içinde bir çoban parçasına kız verir? Muradın ölünceye kadar bekâr kalmak mıdır? Söylesene uçuk akıllı."

Delikanlı omuz silkti, utangaç bir tebessümle başını indirdi:

"Oldu mu ya Gazi Anam, Hak Teâlâ katında çobanla kılıç erinin farkı n'ola? İnsanlar amelleriyle ölçülmeyecekler midir? Maksat fisebiliUah hizmetse, kılıç sallamayla olacağı gibi, koyun gütmeye de olur."

"Öyle mi bellersin? Ya şehit sevabını neylemeli?"

Delikanlı bu sualin cevabını bulamayınca başka taraftan taaruza geçti:

"Evlenip ne olacak sanki? Akça Ağam hâlâ bekâr, Delibozuk Ağam da öyle. Neleri eksiktir? Üstelik Delibozuk Ağam yamanın yamanı! Ahî olacak, öyle diyor. Kafasına koydu ya, inanolsun ki olur Gazi Ana, belki ben de olurum ilerde."

"Ya çobanlık işi?"

"Ahî olabilsem çobanlığı boşlarım gitsin. Hele bir de Alperen olurum ki... Yaman iştir şu Alperenlik. Elde kılıç, 138 ? UZAKLAR YAKINDIR

dilde duâ lâzım. Duanla yıkamadığını kılıcınla yıkacaksın. Kılıcınla diriltemediğini duanla dirilteceksin!"

Öyle inanarak söylüyordu ki, dalıp gitmişti; hayalinde kimbilir hangi kaleleri yıkıyordu:

"Bunları birilerinden duymuşsun ya; senin akılsız kafandan bulup çıkarabileceğin sözlere hiç benzemiyor."

"Benzemez, çünkü Hıdır Ağamdan duydum. Duyunca da yüreğime serpilip çobanlığı unuttur gibi oldum."

"Hıdır dediye dediği gibidir."

"Dediği gibi ya Gazi Ana, dediğinin de ötesinde. Sen yek başına git, Mongol putperestinin elindeki yirmi Türkmeni kurtar gel, olur iş mi? Yaptı işte."

"Sen de mi duydun yoksa?"

Delikanlı kabardı:

"Duyulmaz mı hiç?"

Gazi Ananın gözleri tekrardan bulandı, içi yanıp kavrulmaya, köz tutup yalınlanmaya başladı. Delikanlının yanı sıra yürümeye koyulmuş, dizlerinin dermanı kesildiğinden durdu. Bir zaman aylarca yorulmuşçasına sık soluklandı. Ana yüreğinin çarpantısını Balaban duysun da zayıflığına şaşsın istemiyordu. Heyecanını boğmaya çalışarak sordu:

"Şu gelen Türkmenleri gördün mü sen?"

"Görülmez mi" diye gülümsedi. "Sarıştık, sarmalaştık. Bir hayli oturup söyleştik. İçlerinde Kayı Hanlı olanlar da var. Mongol felâketmiş Gazi Ana, kötü anlattılar."

Gazi Ananın aklı moğolda filân değil, kaçırılan oğlundaydı. Sesis bütün gayretine rağmen boğuklaşmıştı:

"Ali isimli biri var mıydı aralarında?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 139

Balaban belli belirsiz gülümsedi:

"Ali mi, ne Ali'si Gazi Ana. Onca yıllık esaret hayatı Ali filân bırakır mı? Hepsinin isimlerini değiştirip Mongol isimleri takmışlar. Biraz büyükçe iken kaçırılanlar eski isimlerini hatırlıyor o kadar. Zaten fırsat da olmadı sormaya. Bir tanıdığı mı ararsın?"

Gazi Ana yürümeye davranıp,

"Tanıdık" dedi, "evet ya, bir tanıdığı ararım. Sol elinin şahadet parmağı kıvrılmayan bir tanıdığı. Rastlamış olmayasın."

"Bilmem ki, hiç farketmedim. Ana-baba günüydü zaten. Kimin nesiydi bu Ali dediğin?"

Bir zaman düşünüp kaldı. Söylese ne olacak ki? Lokman'a söylemişti de ne olmuştu? Besbelli boş yere ümit tülüne sarılmıştı.

Gelenlerin arasında Ali yoktu. Dayanamayıp ölmüştü ihtimal, nazik yapıydı. Ölesiye çalışmaya gelemezdi. Şimdi Hıdır'm yaşında olacaktı yiğit oğlu. Bir çıkıp gelse, şu esirlerin arasından süzülüp "Anacığım" diye kollarını açarak, çocukluğundaki gibi yanpiri adımlarla gelse... Şerefine toy kurar, ağca koyun kesip yahni yapar, kömeç külleyip üstüne tutmaç açardı. Bey Ana'yı davet eder miydi? Şimdilik pek kestiremiyordu. Belki davet de etse, inadı tutar gelmezdi. Ama Bey Ana inatçı değildi ki, nereden bulup uydururdu bunları? Nereden olacak, kızgınlığından. Bey Anaya kızgındı. Galiba da hep kızgın kalacaktı. Bey Analığına güvenip yarım-yamalak kız istenir miydi?

Balaban hâlâ bir cevap bekliyordu. Gazi Ananın sessizliğe gömüldüğünü görünce, üstelemedi.

"Müsaadenle Gazi Ana" deyip adımlarını açtı.

140 ? UZAKLAR YAKINDIR

Gazi Ana, akranlarına karışmak üzereyken farketmişti onu, yürüyüşü çoban yürüyüşü değildi. Yere yiğitçe basıyor, her adım atışta kılıcı baldırlarını dövüyordu.

Balabancık koca adam olduğuna göre, doğumundan bugüne hayli zaman geçmiş demektir. Oysa dün gibi hatırlıyordu. Bir yürüyüş sırasıydı yine. Gün akşama dönmüş, konma hazırladıkları başlamıştı. Henüz Gazi Ana olmamıştı, ama bir oğlan anası olmuştu. Kocasını bir köşeye çekilip yol boyu topladığı otlardan, çiçeklerden ilaç kaynatmaya koyulmuş, yine dünyayı unutmuştu. Çadır kurma işi de kadın ellerine kalmıştı. Söylene söylene kazıkları çakıyor, arada bir kocasından yana bakıp kızgınlığını belli ediyordu. Üst üste iki çığılık yankılanınca kulak kabartmıştı. "Baksana bir yol, ne olmakta?" Kocasının umurundaydı sanki, sesini bile duymadığı muhakkaktı. İlâç işine bulaşınca hep böyle dünyayı unuttur, bütün dünyasını bir tutam bitkiye hapsederdi. Doğrusu yaptığı merhemler de çok işe yarardı. Yarardı ya, kocasının silâh eri olmasını, silâh eri olup yiğitlenmesini isterdi. Önceleri onu değiştirebileceğini zannetmiş, ısrarlarının netice vermediğini gördükten sonra hırçınlaşmıştı. Herkesin kocası ok yontar, kırış büker, kılıç bilerken, bunun böyle miskinince oturup ilâç kaynatmasına bir türlü alışmamıştı. Sonra vakitsiz ölüp gidince de kendini suçlamaya başla-

mişti. "Dırdırımdan gitti çam gibi yağdım, yerli yersiz tazaya tutmama dayanamayıp..." diye düşünmüştü sık sık.

Tepenin alt düzlüğünde karışık noktaların karınca sürüsünü andırır kaynaşmasını farkedince, "Bizim gibi," diye söylendi, "Mongol belâsından göçe koyulmuş boy daha, şu Mongol belâsı ah! Yurt tutma derdi derler ya, bizim ki kaçışın ötesi, eski yurdumuzda kalanlar mı haklı-
UZAKLAR YAKINÜR ? 141

di, Urum ilini tutanlar mı, yoksa biz mi haklıyız? Mongol at ılgar etmiş geliyor, andı var dünya yüzünde Türkmen yaşatmamaya. Niyeti kötü mü kötü, berbat mı berbat! Boynumuzu kılıcına uzatacak değiliz elbet, Harzemlinin yanında dövüşe gireceğiz. Harzem seti yıkılırsa, bu Mongol Rum diyarına da akar..." -.

Bir hayli gerilere daldığını düşünüp adımlarını hızlandırırken, düşüncelerinin başına döndü. Çılgın üçüncü kopuşuyla birlikte, önünde Hıdır çocuk peydahlarıydı. Yanakları al aldı, gözleri ise büyük bir iş görmenin ciddiyetiyle bakıyordu: "Taci anam, geliver kurban olayım! Lülü Ana ölüvermekte. Ah Taci Anam, koş!"

Hemen anlamış ve "Bari erkek olsa," diyerek söylenecek koşmuştu. Lülü kadın alelacele kurulduğundan ötesi berisi karma karışık çadırın kıyısındaki pöstekiye uzatılmıştı. Alnı ter içindeydi. Çadırın içi, dışı kadın doluydu.

"Kışt!" etti girer girmez "dağılın gözüm görmesin! Soluğunu kestiniz bre Lülü kızın, açılın şöyle. Sen kal Nazife kadın, sen de Ayça kadın, bana yardım edeceksiniz. Hemen su ısıtıp getirin. Korkma Lülü, korkma görklü (güzel) bacım."

Ebeliği annesinden öğrenmişti. Kaçtır yapıyordu, ama her seferinde derinden bir korku duyuyordu. Aynı korkuyu yine hissetmiş, bunu içinden söküp atmak için Lülü kadını teselliye davranmıştı:

"Geçer korkma, nurtopu gibi bir erkek evlât versin de Allah, toy kurup gözleme açalım, ağca koyun kesip yahni yapalım, hiç korkma."

Zavallılık, gülümsemeye çalışıp ellerini yakalamıştı:

"Sen yanımda iken korkar mıyım hiç Taci bacım."

142 ? UZAKLAR YAKINDIR

Dün gibi hatırlıyordu, hattâ bugün gibi. Aradan bunca zaman geçtiğine inanamıyordu. Balabancık koca Balaban olmuştu, o gün haber getiren Hıdır da öyle. Hepsi büyümüşü. Şu halde kendisi ihtiyarlıyordu. Yaşının çetelesini tutmamıştı. Ama şu gençlere baktıkça; bakıp bakıp elinde doğduklarını hatırladıkça, ihtiyarladığını anlıyordu. Hoş genç de olsa, insan her an ölebilirdi. Yüreği yanık ölmek için evlâtlarının mürüvvetini görmeliydi. Hayır,

evvelâ Kayı Boyunun Mongol çudanndan kurtulup kavi yurt tuttuğunu, şu çileli göçün, şu dertli göçün bir işe yaradığını görmeliydi.

"Yoruldu mu anam?"

Yorulmuştu, ama yol yürümekten değil, abur-cubur düşünmekten. "Sana mı kaldı sormak? Hem sen kimsin bakalım?"

Kızının sesini tanıyamamasını neye bağlamalıydı? Al yanaklı, zümrüt gözlü, tatlı sözlü, beylere lâyük gül kızının.

"Yok canımın içi, yorulmadım. Gazi Anan yorulmaz. Hiç gelir böyle yolculuklar. Sen kendine bak."

"Bey Ananın kağnısında kalaydın, keşke, inmeyeydin."

Bey Ananın kağnısında mı? Derinden baktı, yoksa bu kız bir şeyler mi biliyordu? Avuç içi kadar aşirette gizli saklı kalmazdı ki, duymuştu belki de, bir münasebetsiz gidip kulağına fısıldayıvermişti, "Gazi Anan seni Bey Ananın bey oğluna vermezlendi" diyerek... Belki de bire bin katarak...

Daha derinden baktı. Badem gözlerinde azıcık endişeden ve alabildiğine sevgiden başka bir şey bulamayınca sevindi. Sırf yaşlılığını düşündüğünden söylemişti herhalde, meseleyi bildiğinden değil.

UZAKLAR YAKINDIR ? 143

"Bey Anaların kağnısı Bey Analar içindir hay kızım" dedi yakınmalı, "Bey Analar Gazi Anaları bir zaman sonra yanında istemez olur. İnsan herbir şeye baş sallayamaz ki; bey kısmı her buyruğuna, her isteğine baş sallanmasını ister oysa, sallanmayınca..."

Az dana söyleyecekken, birden sustu. Ağzını yoklamak isteyip istemediğini anlamak için bir kere daha yüzüne baktı. Şimdi zümrüt gözlerinde sadece koyu bir merak vardı, anasını böyle acı acı söyleten şeyi kestirmeye çalışıyordu. Merakını daha ötelere taşırmamak için, Gazi Ana, alelacele sözü değiştirdi:

"Ben yürümeye alışkınım, yürürken aşiretin tembel kadınlarını yüreklendiririm. Gazi Analarının kağnıda Bey Ana yanında seyahat ettiğini gören kadınlar, hepten tembelliğe vururlar. Böyle düşündüğü için Bey Anadan müsaade isteyip ayrıldım."

"Ama, az önce dedin ki..."

"Bırak az öncesini!" diye çıkıştı. "Şimdi ne diyorsam ona bak. Hem gevezeliğin sırası hiç değil. Şu alt yolda kaynaşan aşiret kimlerden, belli mi?"

Kızını tatmin edemediğini biliyordu. Belki yine sormayı derinleştirdi. En iyisi fırsat vermeden bastırmaktı:

"Belli mi dendi kız? Uyuklamakta mısın?"

Otoriter sesi, kızının üstünde beklediği tesiri meydana getirmişti. Birden irkildi, gözlerini düzlüğe çevirdi:

"Şey... evet ana" dedi, "Akça Ağam gidip bakmış Oğuz'un Kınık boyundan imişler. Urum iline göç ederler."

"Mongol belâsından kaçıp öyle mi?"

"Ya, öyle..."

"Şu Mongoldan hep kaçılacak mı böyle, kovalayanı

144 ? UZAKLAR YAKINDIR

çıkmayacak mı hiç? Şunca boyuz, şunca Oğuz milletiyiz ki, Cennetlik Alp Aslan'ım sayesinde yurt tutmuş, adam olmuşuz. Aha buranın ötesi Selçuklunun, yani Oğuz'un. Oğuz'un şu toprakları sorarsan Harzem'in. Dini bizden, dili bizden, boyu sopu bizden. El tutup, kucaklaşıp Mongolu tepelemek pek mi zor sanki? Ne olacaksa bir an evvel olsa da kurtulsak..."

Gülaçtı kız sesindeki yaralı hayreti kaynar su misali anasının üstüne boşalttı:

"Senin bugün neyin var anam; niye hep tersinden almaktasın?"

"Çünkü tersim döndü ay kızım, bu gidişler beni candan bezdirdi. Bir yerlere konup evimin kadını olmayı özlemekteyim. Halimize bak bir, rezilliğin altına inmiş değil mi? Git de git, git de git! Gece olacak, sabah açacak, yağmur, kar, güneş, yaz, kış bahar... Git ha git! Bir yerlere konar gibi oluyoruz, çadırlar kurup etrafı pırıl pırıl temizliyoruz. Cehennem olsa şenlendirip Cennete benzetiyoruz. Lâkin ayına varmadan beyden emir çıkıyor: Yallah! Usandım yallah demekten ay kızım; ne demeye gelir bu bilir misin? Tekrar yola düşmek demeye gelir. Yeni yerler, yeni pislikler, yeni rezillikler demeye gelir. Sen gençsin, genç olan umursamaz, eğlence gibi gelir, ama ben yaşlandı, zoruma gidiyor konup kalkmalar. Evim diyebileceğim, deyip temizleyebileceğim bir yuvam yok, gidip söyleyeceğim Gündüz Beye, böyle iken böyle diyeceğim ay kızım, bize kalacak yurt bulsun tez elden, yerleşelim, tahammülüm kalmadı artık."

Kızının yüzüne bakınca korktu. Gözlerinde, anasını mahkûm etmişti. Haniyse "Nereye istersen git, bizi rahat bırak!" diyecekti. Demesinden ürktü. Sözlerini tevile davranı:

UZAKLAR YAKINDIR ? 145

"Yani, bir an evvel yerleşip ev-bark sahibi olsak, toprak edip biçsek fena mı olur? Hay aklıma değil mi? Sanki yurt var da, tutmamışız gibi söylerim. Söylediklerim şakaydı, Gazi Ananı bilmez gibi bakma, şakaydı dedim ya! Sen hiç şakadan anlamaz mısın ay kızım?"

"Böyle şaka..."

"Olmaz olsun mu diyecektin? Sahi ya, olmaz olsun!"

Zaten beceremem şaka etmeyi. Yıllardır emir vermeye alışmamdan herhalde, herhangi bir aşiret kadını gibi davranamam. Elimde mi sanki, ne yapayım? Mes'uliyet yük- lendim, Gazi Analık kolay değil. Lâkin sen benim ay kı- zımışın, tek kızımısın, badem gözlüm, tatlı sözlümsün. Se- ninle de azıcık şakalaşmazsam..."

Yine sustu. Nal seslerine kulak verdi. Atı oynatırıp sürmesinden yaklaşanı tahmin etmişti.

"Ertuğrul mu şu gelen?"

Dönüp bakmadan bilmesini kerametine verdi kızı, al al yanaklarını yaşmağıyla örtmeye davranırken,

"He ya" diye fısıldadı, "Ertuğrul Beyimiz gelir."

Nal sesleri hafiflemiş ve Gazi Ananın yanibaşında bit- mişti. Ancak o zaman dönüp bakınca Ertuğrul Beyle göz göze geldi. Ertuğrul Beyin gözlerinin içi gülümsüyordu. Bir sıçrayışta attan inip, yuları peşi sıra at süren Oğul Tamış'a bey tavrı ile öylemesine fırlattı ki,

"Afferin!" dedi Gazi ana içinden, "bey gülüşüne, bey gelişine afferin, vedahi yaya bir kadınla at sırtında konu- şulmayacağını bilmesine afferin. Ne de olsa bey oğlu bey- dir."

Sesini yükseltti:

"Safalar getirdin Ertuğrul."

146 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Safa bulduk Gazi Ana. Ananın mahsus selâmı var, ilk konakta çadırınızda misafir olmak ister. Gazi Ananın dile destan hurma pekmezinden şurubunu özledim der destur diler."

Gazi Ananın yüreği birden şenlendi. Bu hayra alâmetti işte. Kız anasının ayağa çağrılıp kızının istendiği nerede görülmüştü? Hanesine gidilir, Allah ne verdiyse yenilir, soğuk şerbetler içilir, gözlemeler açılır ve "Allah'ın emri, Peygamberin kavliyle" kız istenirdi. Öyle kağrı üstünde verecek kızı yoktu. Herşey yolunca, yordamınca olmalıydı. Bey Ana, Bey Analığını bir zaman unutup oğlan anası olmalıydı ki, o vakit Gazi Ana, kız analığını ele alıp, "Na- sipse olur" demeliydi. Yüreği yaralanmamak, aşağılandı- ğını düşünmemeliydi.

İçinin asıl derdi şimdi çözülmüştü. Bey Anayı niçin suçlayıp durduğunu da şimdi anlamıştı. Kız anası olarak- tan oğlan anası tarafından çağrılmayı ve kısa bir kağrı yolculuğunda bu ciddî işi konuşmayı kendine yedireme- mişti. Bey Ananın büyüklenmesine bağlamıştı. Belki böy- le bir niyeti yoktu, belki değil; bildiği, tanıdığı kadarıyla Bey Ana büyüklenmezdi, kendini herhangi bir kadından üstün tutmazdı. Yine de yaptığı hataydı, ama hatasını anlamış, tamir yolunu tutmuştu. Ertuğrul Beye gülümse- di:

"Ne demek, şerefleniriz, çadırımız bereketlenir; buyur-

sun, başımız üstünde yeri var."

Ertuğrul Bey, yalnız Gazi Anaya bakıyordu. Kıza sırtını dönmüştü. Kaçamak bir bakış atmaması terbiyesinin deliliydi. Bey oğlu olmasa da, böyle yiğide kız verilirdi. Çocukluğunu hatırladı. Oyunlara baş olmasından bir gün bey olacağı belliydi. O gün gelince beyliğe kurulup Kayı Hana yurt bulacaktı. Ebedî...

UZAKLAR YAKINDIR ? 147

"Yurt tutacak mıyız Ertuğrul Bey?"

İlk defa bugün ona "Bey" diyordu. Hep "Ertuğrul" der, kendine daha yakın bulduğu günlerde ise "Ertuğrul" veya "Oğul Ertuğrul" derdi. Şimdi ise diyemiyordu. Şu bey duruşu mu engelliyordu? Susmasında da, konuşmasında bir başkalık sezmişti, sanki her haliyle "Bu aşiret benden sorulur" demektedir. Yuları Oğul Tamış'a fırlatırken bu tavrı iyiden iyiye ortaya çıkmıştı. Galiba ondan sonra Gazi Ana, "Bey" demeye karar vermişti.

"Allah'ın izniyle yurtların en namlısını, en alımlısını tutacağız Gazi Ana, meranın olmasın. Bir de tuttuk mu çakılacağız, kök salacağız toprağa Gazi Ana, koparıp atamayacak hiç kimse, dünya birleşip üzerimize gelse, söküp çıkaramayacak topraklarımızdan. Bir kere yurdumuzu verdik, ne demeye geldiğini iyice anladık, bir daha canımızı verir, yurdumuzu vermeyiz. Değil Mongol soysuzu, şeytanın ordusu yüklense karşı duracağız! Bilirim, 'şu bir avuç yiğitle mi?' diye sormaktasın, içinden. Yahşi Hocam ne der bakalım, 'İnanmış bir avuç insan, neye inanacağını bilemez ordulara bedeldir.' Bizim, hepimizin Gazi Ana, sen de dahil, hepimizin maksadı aynı. Önce Mongolu sertleyip, ardından Urum ilinde münasip bir yurt tutup, azıcık yerleşik olunca deryayı aşarak Kostantiniye'nin göbeğine İslâm sancağını çakmak. Yıllar önce Allah'ın sevgili kullarından biri, Kayı Hana gelip Cennetlik dedemlerinden birine müjdeyi basmış, demiş ki: 'Hay Kayı Beyi, gaflete gömülme zamanı değildir bu zaman, kurakta yağmur bekleme zamanı hiç değildir, aşireti alıp Urum illerine açılma zamanıdır, kim rüyamda Kostantiniye'nin fethini senin sulbünden gelecek yiğitlere nasip olacağını gördüm.' Ermiş kişi böyle dedikte Cennetlik dedemin yüreği kopmuş. Bir yandan da kuraklık derdi bastırınca 'Yallah

148 ? UZAKLAR YAKINDIR

bismillah' yolu almış ele. O gün bugündür Gazi Ana, atımızın dönebileceği kadar bir yer tutmaya dolanırız. Atımızın dönebileceği, ama bizim, diyebileceğimiz bir küçük toprak parçası. Yakınlandık, yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik. Sonrası gül gülistanlıktır. Selâmını anama söyleyim. Haydi Allah'a emanet ol."

"Söyle ya" dedi Gazi Ana, uykuda konuşur gibi, "selâ-

mımı anana söyle; ilk konakta beklerim, uğurola."

Ertuğrul Bey, Oğul Tamiş'ın uzattığı yuları aldı, atma atladı, gösterişe kaçmadan ağır ağır anasının kağnisına doğru sürdü.

"Beylerin en yamanı" diye mırıldandı Gazi Ana, "Kayı Beyi Ertuğrul, uğurola!"

UZAKLAR YAKINDIR P 149

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

"Bütün bölgelerde kargaşalık hüküm sürüyordu. Zira halk kitleler hâlinde birbirleri üzerine atılıyor, binlerce insan birbirinin yolunu tıkıyor, çekirgeler gibi yeryüzünü kaplıyor ve her taraf insan selinin dalgalarıyla doluyordu."

Mathieu

Üç atlının tozu dumana katarak delice at tepiklemeyen, Kayı Boyuna yaklaştığı haberini Akça koşturdu. Gündüz Beyin öğle namazını edaya mescide gittiğini öğrenince, atını doğruca mescid olarak kullanılan koca çadırın önüne sürdü. Avluya taşan cemaat duaya çökmüştü. İçeri koşup koşmamakta bir tereddüt geçirdi. Bir gözü yolda, bir gözü mescidin kapısında idi. Her öğle namazından sonra Kur'ân-ı Kerimden bir cüz okuyan Sürmeli Hafız, Gündüz Bey dinlemeye kalkmazsa, birazdan kapıda belirir, o zaman söyleyeceğini söylerdi. Ya çıkmazsa ne yapacaktı. O vakit cemaatin huzurunu bozma pahasına mescide girer, kulağına fısıldayıverirdi. Çünkü gördüğü geliş pek hayırlı bir gelişe benzemiyordu. Adamların at çatlatmayı göze aldıkları belliydi. Daha ötesi, hayırlı haber ağır ağır gelir de, kötüsü gemi azıya alırdı. Bu geliş 150 ? UZAKLAR YAKINDIR

gemi azıya alma geliyordu, yani haberin kötüsünün geliyordu.

Cemaat ellerini yüzüne sürmüş, "Fatıha" çekip kalkanlar Akça'nın telâşına dönmüştü. Parıltısında sualler kaynaşan meraklı gözler üstündeydi. Savuşturup rahatlamak için:

"Gelenler var da..." dedi.

Belki bununla yetinmeyip ayrıntıya meraklananlar çıkacaktı, ama Gündüz Bey, mescidin kapısında belirmişti. Sarım sokmanlarını giymeye uğraşırken, Akça seğirtti. Elini göğsüne vurduktan sonra,

"Üç kişi üzerimize at ılgar etti Gündüz Beyim" dedi, "deli gelişiyle gelirler."

Gündüz Bey sokmanlarla uğraşmayı bırakıp Akça'ya baktı:

"Kimler olduğu belli mi?"

Akça, sorunun altındaki sırrı cevaplandırdı:

"Mongol değil."

"Ya?"

"Harzemli gibi, uzaktan uzağa pek bulup çıkaramadım, zaten dünyanın tozuna bulanmışlardı?"

Gündüz Bey bakındı, gözüne oğlu Sungur Tekin ilişkince,

"Atlan!" diye emretti, "yanına iki kişi alıp git, karşıla bakalım. İyi niyet gelişi ise al getir..."

Sungur Tekin birkaç adımda babasının önüne çakıldı. Sağ eli göğsünde durdu:

"Kötü niyet gelişi ise?"

Gündüz Bey kısa bir duraklamadan sonra:

UZAKLAR YAKINDIR ? 151

"Uç kişiyle olmaz bu" dedi, "Kayı Hanlunun ölüsünü bile kaldıramazlar, nerede kaldı üç kişi dirisini öldürsün. Hadi çabuk!"

Sungur Tekin fırlayıp gideceği yerde durup bakmıyordu. Kendince çok mühim bir işin, babası tarafından ısmarlanması, onun için övünme vesileydi. Akranları iyice duysun da, babasından sonra kimin bey olacağını anlaşırlar istiyordu. Oysa umduğunun tersine bir meyil doğmuştu kalabalıkta, Gündüz Bey emreder de beklenir miydi? Sungur Tekin'in dışında kim olsa çoktan atlanmış, götüreceği arkadaşlarını çoktan seçmiş ve yola düşmüş olurdu. Bu bekleme de ne beklemesiydi böyle?

"Haydi dendi bre!"

Gündüz Beyin ikinci emri kayalıktan kopmuş taş gibi yuvarlanıp şuuruna düşmeseydi, düşüp kabaran gururunu tuzla buz etmeseydi, kuruntusunun tadını daha bir hayli bekleyip iyice çıkaracaktı. Mecburen atını almaya koştu.

Koşarken de bağıırıyordu:

"Kutluk, Korkud peşimden gelin!"

Yahşi Hoca, elinde teşbih mescidin kapısında duruyor, gülümseyerek Sungur Tekinle iki arkadaşının koşmasına bakıyor, kimbilir neler düşünüyordu. Onlar çadırların arkasında kaybolunca Gündüz Beye sordu:

"İçtima var mı?"

"Hazırda bulunmak evlâ" dedi Gündüz Bey, "gelenler kim, niçin gelirler öğrenelim evvelâ, lâzım oldukça içtima çağrılacak, mescitten ayrılmazsanız iyi olur."

Bey çadırına yürüdü.

Çok geçmeden uzakta atlılar belirdi. Sungur Tekin en öndeydi, hızlı sürüyordu, hızlı sürüyordu ya atının üs-

152 ? UZAKLAR YAKINDIR

tünde fazla iğreti oturuyordu. Mescidin kapısında hâlâ teşbih yuvarlayan Yahşi Hoca başını iki yana sallayıp kınadı, gelenlerin kılığını iyice farketmek için elini kaşlarının üstüne siperledi, görmek istediğini görünce elini tekrar teşbihine götürdü:

"Haberci bunlar" dedi, "bildiğimiz Harzem habercileri."

Bey çadırının önünde attan inmelerini, Sungur Te-kin'in kurumlu kurumlu çadıra girmesini, sonra çıkıp üç Harzemlinin kılıçlarını, hançerlerini çıkarmalarını beklemesini ve içeri almasını seyretti. "Fazlaca gönlü büyük," diye söylendi, "gösterişten fırsat bulup aşireti idare edemez."

Koca meşveret davet edilene kadar öylece durdu. San-ki içine doğmuştu, gelenlerin Harzemli olduğunu anlar anlamaz, niçin geldiklerini de anlamıştı. Harzem Şahı, Moğol çudalarıyla vuruşmak için adam istiyordu.

Bey çadırına Bodur Hoca ile birlikte girdi. Gündüz Bey köşedeki yerine kurulmuş, Harzemlileri de karşısına oturtmuştu. Niyetini yüzünden okumak mümkün değildi. Sadece alnındaki kırışıklıklar artmış, yanakları biraz solmuştu. Bu da iyi haberler almadığını gösteriyordu. Selâmı Bodur Hoca verdi. Gündüz Beyin iki yanına geçip bağdaş kurdular. Bir karavaşın (köle) sunduğu kuyu ay-ranı içip, bütün geçmişleri rahmetledikten sonra, bir za-man havalardan konuştular. Havalarda böyle giderse, bu yıl otlak sıkıntısı çekilmezdi. Ham toprağa atılan tohumlar bile bire bin verir de Kayı Hanlının yüzü gülerdi.

Konuşuyorlardı ya, kimsenin akli konuşulanda değil, merakın düğümü bütününü konuşulacak olanlardaydı. Harzem Sultanı Kayı Hanlının halini hatırlamak için adam salacak değildi ya, neye ihtiyaçları olduğunu öğren-mek için de adam salmazdı. Geriye kala kala ne kalıyor-
UZAKLAR YAKINDIR ? 153

du? Harzem Şahının ihtiyaçları? Senelik öşrü bir tamam ödemiş bulduklarına, toprak bastı kirasını da üstüne ekleyip gönderdiklerine göre, mesele vergi toplama meselesi değil, adam toplama meselesiydi. Zaten bunu beklemeyen yoktu. Moğol'un kökü kazınmadan rahat etmeyi uman da yoktu.

Ak sakallı kocalar meclisi iki eksikle toplanmıştı. Gündüz Bey önce eksikleri sordu. Vazifeyle gittiklerini biliyordu, ama sormak âdetti. Ancak ondan sonra, ahirete gitmiş ataların ruhuna üç ihlâs bir fatiha okunur, ardından Sürmeli Hafızın Kur'ân'ı dinlenir, Yahşi Hoca duâ eder, böylece toplanı açılırdı.

Sürmeli Hafız sûreyi pek kısa tuttu, Yahşi Hoca da duayı hemen kesti. Bugün herkesin acelesi vardı. En çok da Harzemlilerin: Sık sık bakışıyor, kıpır kıpır kıpraşıyorlardı. Gündüz Bey onlara dönüp,

"Şu işi bir daha anlatın" deyince, ortada oturan kırk, elli yaşlarında, kavruk yüzlü, kemer burunlu, zeki bakışlı Harzemli hemen söze başladı:

"Harzem Şahı Alâüddin Muhammed'in Kayı Han Beyi-

ne ve yaşlı, genç tek mil yiğitlerine selâmı var: Çin'i Ma-
çin'i ve Yedisu ülkelerini topraklarına katan kötü hakan
Çingiz Mongolu Merkitleri de yendi. Kumandanlarından
Cebe Noyan denir ifrit, Küçlük Hanı bitirip Noymanları
sürüdü, şimdi de Çingiz, topraklarımıza girmiş bulun-
makta. Haşmetlü ve dirayetlü Harzem Şahı için Çingiz
Mongolunu alt etmek elbette ki zor değildir. Ancak bu
gayrette bütün Müslümanların çorbada tuz kabilinden
emeklerinin bulunmasını arzu ettiğinden ve Müslümanla-
rı cihad sevabından mahrum etmek istemediğinden bu-
yurmaktadır ki; her kabile, kavim, aşiret, oba avul, cenge
katılmak üzere hazırlanıp, atları, pusatlarıyla emrolunan
154 ? UZAKLAR YAKINDIR

yerde toplana. Affedin, acelemiz, uğrayacak yerlerin çok-
luğundandır. Kaç kişi gönderebileceğinizi söyler misiniz?"

Gündüz Bey bir zaman daldı. Bu anın gelmesini kaç
yıldır bekliyordu. Alp Sofi çadırına gelip, daha doğrusu
Molla Tacüddin Harzeminin çadırına gidip görüştüğü ak-
şam vakti, bekleyiş başlamıştı. Tam tamına beş yıl, beş
yıldır geldi gelecek diye Moğolu beklemekten bizardı. Kayı
Hanının arada bir yediği ufak tefek Moğol baskınları sa-
yılmazsa, onlarla doğru dürüst savaşmamışlardı. Fakat o
kadarı bile düşman hakkında bir fikir vermeye kâfiydi.
Harzem habercileri gibi düşmanı küçümsemek elinden
gelmiyordu. Korkmaya korkmuyordu, ama tuttuğunu ko-
paran zorlu bir düşmanla karşılaşacaklarını adı gibi bili-
yordu. Bazı aşiretler gibi Rum diyarına göç edebilir, başı-
nın çaresine bakabilirdi. Duyduğu kadarıyla Selçuklu,
soydaşlarını iyi karşılıyor, Bizans hudutlarına yerleştirilip
uçbeyliği dahi veriyordu. Fakat bunu yapamazdı. Yıllardır
barındığı, aşiretini barındırdığı toprakları korumak vic-
dan borcuydu. Bu borç kanla ödenecekse ödeyecekti,
canla ödenecekse de ödeyecekti. Şimdiye kadar hiç kimse
alın yazısından kaçıp kurtulamamıştı, şayet Kayı Hanın
kaderi bu toprakları müdafaa ederken yok olma ise
yok olacaktı. Ama Kayı Han yaşayacaktı. Alp Sofi devlet
müjdelemişti.

Gözler Gündüz Beyin üstündeydi. O ise nerede bulun-
duğunu unutmuş, cevap beklendiği dahi aklından silin-
mişti. Hayalinde, baba mirası olan sır dolanıyordu. Baba-
sına babası anlatmış, ona da babası nakletmişti. Vaktiyle
Allah'ın sevgili ermişlerinden biri Kayı Hana gelip zama-
nın beyine "Hay Kayı Beyi, gaflete gömülme zamanı de-
ğildir bu zaman, kurakta yağmur bekleme zamanı hiç de-
ğildir, acununu alıp Urum illerine açılma zamanıdır kim rü-
UZAKLAR YAKINDIR ? 155

yamda Kostantiniye'nin fethinin senin sulbünden gelecek
yiğitlere nasip olacağını gördüm." Müjde bir olsa "Rüya-

dır" deyip geçecekti ya, üçlemişti. Molla Tacüddin Harzemî ile Alp Sofi de buna yakın şeyler söylemişlerdi. İkisinin de boş insanlar olmadıkları muhakkaktı. Molla Tacüddin karanlıkta yazıyor, boş testiye dolduruyor, Alp Sofi ise anlık gaflette gözden kayboluyordu, ihtimal ki uçup...

"Ne buyrulur Kayı Beyi?"

Duysa cevap verecekti ya, duymadı. Geçmişine dalgındı, hafızasında Kayı Boyuna yol açıyordu. Müjdelendiğine göre Rum diyarına göçmek mukadderdi. Bunu hiçbir şey değiştiremezdi. Allah böyle takdir etmişse olacak, bu yolu değil Çingiz, dünya birleşse yine tıkayamayacaktı.

"Kayı Beyi, ne buyrulur?"

Bu sefer duydu. Boş gözlerine bir mânâ yerleşti.

"Meşveret edilecek" dedi, "siz bir vakit dışârda istirahat buyurun. Ağaların rahatı temin edilsin."

İki kişi öne geçip Harzemlileri çadırdan çıkarttı.

"Evet" dedi Gündüz Bey, "ne buyrulur? İşte vaziyet, Mongol kuvvetli bir orduyla Harzem'e girdi. Harzem Sultanı, Mongol kervanını yağmalayan İnalçık Ham bağışlamamak hiç iyi etmediğini şimdi anlamıştır belki, lâkin ne fayda; uyuyan yılanın da kuyruğuna basmış bulunmuştur. Bu hengâmda hamdolsun hatırlandık. Zaten Kayı Han Boyu, ya cenk çıktığında hatırlanır veya öşür vakti geldiğinde. Neyse, Harzem toprağı toprağımız sayılır, ekmeğini yemiş, suyunu içmiş, otlaklarında sürülerimizi otlatmışız. İki yol vardır, ya kalıp Harzem Şahına yardıma gideriz veya vakit kaybetmeden Rum diyarının yolunu tutarız. İlki yiğitliktir, ikincisini ben bilemem, vicdanınızda hüküm verip beğendiğinizi seçin."

156 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ve karar, davulların gümbürtüsünde ilân edildi:

"Duyduk duymadık demeyiin! Bu cenk davuludur.

Kötü Mongol istilâsını durdurmak için, Harzem Şahı haşmetlü Alâüddin Muhammed'in cenk buyruğu vardır. Gönüllüler atlanıp pusatlanıp Hocent'e yollanacaktır. Duyduk duymadık demeyiin! Bu karar meşveret karandır..."

Kayı Hanlılar öbek öbek toplanmış, davulun gümlmesiyle kabaran tellâlin sesini dinliyorlardı. Genç yiğitlerin gözleri ıslıl ıslıl yanıyordu. Kendilerini ispatlayacak fırsat doğduğu için sevinçliydi. Delibozuk Hıdır bir ağaca bağlayıp tımar ettiği atına bir şeyler fısıldıyordu. Atı kişneyince kaşağıyı bastırdı:

"Fazla sevinme" diye fısıldadı kulağına, "bu zincirleme felâketin ilk halkası da olabilir."

Bey Anayı Gazi Ananın çadırından çıkarken görünce, belli belirsiz gülümsedi, başını da iki yana salladı:

"Tam sırasıydı ya Ertuğrul'u baş-göz etmenin!" diye söylendi. "Bir yandan cenk davulu vuruyor, bir yandan

düğün davulu, tuhaflığın böylesine Delibozuk Hıdır dahi şaşar. Rahat dursana bre hayvan! Öyle kımıl kımıl edersen tüyelerini nasıl tarar, nasıl parlatabilirim. Kımıldama dendi tepik geliyor. Ertuğrul Beyimiz anlaşılabilir kardışlığını alacak. Nicedir gönlü olduğunu bildik de bu zamana denk getirilmesini anlayamadık. Lâkin vaktiydi neme lâzım, sırasıydı; babasından sonra beyliğe kurulacaksa şimdiden tosuncuklarını kundaklamaya bakması yerinde. Varıp Gazi Anamın elini öpmem de iyi oldu. Allah'ın izniyle kurtardığımız yirmi Türkmen arasında Ali var mı diye sorması, ana yüreğinin acısını deşmemizden olmalı. Ali yok, olsa bilmez miyim, tanımaz mıyım? Barıştık ya yeniden şevklendim, gayri Ali'yi daha bulur getiririm yüce Rabbimin yardımıyla bulur getiririm."

UZAKLAR YAKINDIR ? 157

Bey Ana yanından geçerken tımarı bırakıp elini göğsüne vurdu:

"Uğurola Bey Anam..."

Neşesi yüzünden okunuyordu, gülümsemekteydi. Delibozuk bile şaştı bu işe, şaştı da sevinmişliğine verdi. Sıkça gülmeyen Bey Ana gülüyorsa, hakikaten sevinecek bir işe rastlamış olmalıydı. Durdu. İki adım arkasından gelen hizmetkârlarına Hıdır'ı işaretleyip,

"Mongol içine girip yirmi Müslümanı kurtaran yiğit budur ha," dedi, "kimdir diye sorup durduğun yiğit budur işte, boyundan boşundan utanmaz Hıdır! Ay geçer, yıl geçer, Bey Anam ne vaziyette sormaz da, yol üstüne rastlaştıkta bir uğurola çeker."

Delibozuk Hıdır utancından kıpkırmızı oldu, boynunu büküp,

"İş-güç Bey Anam" dedi, "sağlığınıza da duacıyım ayrıca..."

"Duacıymış, gelip hatır sorma, evlenme izni isteme yok mu? Niyetin bekâr ölmekse, eh, karışılmaz."

Daha beter utandı, başı biraz daha göğsüne indi, yüzünü ateş bastı:

"Cenk davulu vurur" dedi bahsi savuşturmak için.

"Vursun, ne zaman susmuş ki Kayı Han'da davul kısmı. Göç denir vururlar, cenk denir vururlar; toy denir vururlar; bir de düğün-dernek davulu duysakta kulaklarımızın pası silinse ya. Haydi kız yürü, tuttum bir deliye lâf anlatmaya kalktım. Sürü ile Mongol çudanmn arasına karışmaktan korkmaz da, çoluk çocuğa karışmaktan korkar, böylesine lâf neylesin. Artan vakitlerini at yelesi taramaylan öldüreceğine çocuklarının sırma saçlarını tarardın, daha mı kötü olurdu?"

158 ? UZAKLAR YAKINDIR

Yürüdü gitti. Delibozuk Hıdır, "Bey Anamın keyfi teey ağzına kadar çıkmış," diye düşündü, "bizi baş-göz etmeyi kafasına koymuş. Bu işi cenk paklar, kargaşada unuttur giderse kurtuluruz. Gündüz Beye gidip cenge gönüllü olduğumuzu söylemeli." ; "*=*"

Ak sakallı kocalar meclisi yeni dağılmıştı. Gündüz Bey sıkıntısını deflemek için çadırın önüne çıkmış soluklanıyordu. Delibozuk Hıdır'ı birden bire karşısında görünce, "Ne var?" diye sordu.

"Bir şey var diyemem Gündüz Beyim, lâkin cenk davulu vurmıştır. Cenk davulu vurdukta ayaklarım beni dinlemez olur, bir de baktım karşımdayım. Emrin başım üzere Gündüz Beyim."

"Nereye getirmektesin lâfi?"

"Hiç, nereye getirelim. Mongol çudarım dağıtmaya adam lâzım değil mi?"

"Lâzım olduğu davulla duyuruldu."

"Eh, biz de geldik."

"Ha, anladım, sen gönüllüsün aklın sıra..."

"Allah'ın izniyle gönüllüyüz Gündüz Beyim, bildiğimiz kadarıyla da gönlümüzü kırıp salmazsın."

"Bir seninle olacak iş mi hay Hıdır oğlum, en azından bin kişi lâzım. Bin kişiden ne haber?"

"Ben başladım, gerisi gelir, Kayı'nın yiğitleri şimdiye kadar hangi cenkten perva etmişti ki, bundan etsin. Hah, bak şu gelenlere, Ertuğrul'un en başta yürümesine buyrulur?"

Ertuğrul olmaz!" diye telâşlandı Gündüz Bey, "hiç olmaz!"

"Helbet ki olmaz Beyim, damat urbaylarıyla cenge girecek değil ya, lâkin gel de bunu anlat anlatabilirsen."

UZAKLAR YAKINDIR ? 159

Gündüz Bey hayretle Hıdır'a bakıyordu:

"Bir şaşırđım ki, sorma gitsin Hıdır oğlum! Bildiğim Delibozuk fazla lâf etmesini sevmezdi, ama birden dilin çözüldü, bunca gitmek istemenin bir sebebi var ya, hele dur, anlat." "

Sormaya başlar da her şeyi öğrenir diye ödü koptuğundan bir adım geriledi.

"Niyetimiz üstümüze düşeni tam ve teknil yapmaktan ibarettir Beyim. Sebep ise bir değil çoktur; birincisi de yaşadığımız toprakların hakkını vermektir. Toprak, ana dır değil mi Gündüz Beyim? Toprak ana oldukta, toprak hakkı da ana hakkı gibi olmaz mı? Biz ana hakkını ödercesine toprak hakkını ödeme peşindeyiz hamdolsun."

Ertuğrul'un peşindeki kalabalık gelip Gündüz Beyin önüne yığılmıştı. Delibozuk Hıdır biraz daha geriledi, ama büsbütün uzaklaşmadı. Ertuğrul'un ne söyleyeceğini

duymak, gerektiğinde bir tarafı tutmak istiyordu. Ertuğrul önce babasını selâmladı, ardından peşindeki kalabalığı işaretledi:

"Cenge hazırız!"

Yüzü alabildiğine ciddi, gözlerinin içi pırıl pırıldı. Sesinde heyecanın kırıntısı dahi yoktu. Bugün Ertuğrul, Delibozuk Hıdır'm bildiği, tanıdığı Ertuğrul değildi. Doğrudan doğruya bir aşiret beyi idi, aşiret beyi gibi konuşmuştu. Kısa, fakat kesin. Ama sesinde huşunet yerine teslimiyet vardı. Karşısındakinin hem babası, hem de aşiret beyi olduğunu unutmadan konuşmuştu.

"Yaman Ertuğrul Beyim" diye mırıldandı Hıdır, "biz ezelden hazırız."

Kimseye sezdirmemeye çalışarak Ertuğrul'un arkasındaki kalabalığa karıştı. Can Ali ile Balaban'ın ortasına düşmüştü. İkisi de bakıp bakıp gülümsüyorlardı.

160 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Hoş gelmişsin Hıdır Ağam" diye fısıldadı Balaban, "artık bizden misin?"

"Hadi ordan! Dünkü sıbyanlarla işim n'ola? Aranıza karışmam merakımdan dolaydır."

"Yani Mongolia tutuşmaya gelmiyor musun?"

"Hay çoban yürekli! Mongolia tutuşmaya sizinle mi gidilir? Cenkte sizi mi kollamak, düşmanı mı?"

Balaban, adam yerine konmamanın burukluğuyla bozulmuştu. Şaka mı, gerçek mi, söylediğini iyice anlamak için gözlerinin içine baktı. Delibozuk Hıdır'm göz bebekleri gülüyordu. Rahatladı:

"Er meydanı yaşa-başa bakmaz Hıdır Ağam, bilek demir, yürek çelik, kılıç pek oldukça 'Bu oğlancık kaç yaşında?' diye soran olmaz, anlatabildim mi?"

"He ya, şimdi susarsan Gündüz Beyimin cevabını da duyarız."

Balaban sustu. Herkes sustu. Gündüz Bey ayağa kalkmış, ellerini arkasına bağlayıp kalabalığı süzüyordu. Kalabalık çoğalmıştı. Çadırların arasından çıkan üçlü, beşli grupların katılmasıyla, şöyle böyle beşyüzü aşmıştı. Bir işaretiyle toptan ölüme koşmaya hazırdılar. Birteki bile tereddüt edip belkemezdi. Bunu biliyordu.

Daha başka şeyler de biliyordu: Aşiret beyi olaraktan dört yana adam salmış, Mongol hakkında lâzım gelen her türlü bilgiyi toplamıştı. Savaşı alevlendiren küçücük bir kıvılcımdı. Birkaç sene önce Otrar'a gelen bir Mongol ticaret kervanı, Otrar Valisi İnalçık Hayr Hanın tamahını kabartmış, bu zengin kervana konmak için kervancıların casus olduklarını ileri sürmüş, bütün mallarına el koyduktan sonra onları öldürmüştü. Bunun üzerine Cengiz Han, Harzem Şahı Alâüddin Muhammed'den özür dileme-

UZAKLAR YAKINDIR ? 161

sini ve inalcık Hayr Hanı teslim etmesini istemişti. Moğol elçisi, Alâüddin Muhammedle tartışmış, tartışma sırasında Kıpçak beylerinden biri, Harzem Şahı Muhammed'in huzurunda, Moğol elçisini hançerleyip öldürmüştü. Cengiz Han, Otrar Valisinin kendisine teslim edileceğini ve özür dileneceğini beklerken, elçisinin de hançerlendiğini duyunca çılgına dönüp Harzem Şahından intikam almaya yemin etmişti. Büyük Oğlu Cuci Hanın küçücük müfrezesine yüklenmişti. Moğol birliği akşama kadar dayanmış, o gece karanlıktan faydalanıp kaçmıştı. Harzem Şahı Alâüddin Muhammed şaşırıp kalmıştı. Nasıl bu kadar hızlı ve sessiz hareket ettiklerini anlayamamıştı.

Artık Moğollardan hep kaçıyor, karşılaşmamak için bahaneler icat ediyordu. Bazı Kıpçak hanları tarafından da destekleniyordu. Oğlu Celâlüddin ile Türkmen beylerinden Temür Melik ise, Harzem Şahma Moğolları yenebileceklerini söylüyor, kaçmanın çare olmadığına Harzem Şahını inandırmaya çalışıyordu. Fakat içine büyük bir korku düşmüştü. Cuci Hanın komutasındaki küçük Moğol birliğinin nasıl savaştığını, sonra birden bire ortadan nasıl kaybolduğunu unutamıyor, her hatırlayışta, "Bunlar şeytanın çocuklarıdır, böyle bir ordu ile cenk edilmez" diyordu.

Şimdi Moğollar Otrar üstüne geliyordu. Kalabalıklar, haberi getiren adamı, "kum taneleri kadar kalabalık" olduklarını söylemişti. Cengiz Han, önce Otrar'ı alıp Moğol kervanını soyup kervancıları öldüren İnalıcık Hayr Handan intikam sevdasındaydı. Ondan sonraki hedefi ise belliydi: Herhalde Hocent'e, sonra Buhara'ya saldırır, ardından Semerkand'ı vurur, derken bütün Harzem ülkesini... Alp Sofi'nin bir zamanlar söylediği gibi, bütün Harzem ülkesini yağmalar, yakıp yıkardı. Bunun önüne geçilmese

162 ? UZAKLAR YAKINDIR
de, bırakıp gitmek olmazdı. Kendilerini yıllardır barındıran toprakları müdafaa mecburiyetinde idiler. Ya Celâlüddin'i, yahut Temür Meliki bulup yanlarında dövüşmeliydiler.

Temür Melik'i birkaç sene önce tanımış, hayran olmuştu. Bir insan bu kadar yiğit, bu kadar usta, bu kadar bilgin olabilirdi ancak. Mertliğine ve tok sözlülüğüne ise hiç diyecek yoktu. Harzem Sultanına bile düşündüklerini açıkça söylemekten çekinmezdi. Galiba bu yüzden Sır Derya (Seyhun) ırmağının ortasında bulunan küçücük Hocent kalesine kumandan gönderilmiş, böylece Harzem Şahı, hoşlanmadığı doğruları da kendisine söyleyen Temür Melik'den kurtulmuştu. Moğollar mutlaka oraya da saldırırlardı. Ne zaman kestirmek mümkün değildi, ama saldıracakları muhakkaktı. Temür Melik gibi güçlü bir

kumandanı yaşatmak istemeyeceklerdi. Çünkü o tek başına bir orduya bedeldi. Hocent'e gidip Temür Melik'e katılmalıydılar. Kayı Han yiğitleri, Temür Melik'ten çok şey öğrenebilirlerdi. Ayrıca Sungur Tekin'i de üç bin silahıyla Harzem Şahma gönderirdi. Kendisi aşirette kalır, muhtemel saldırıları def ederdi.

Herhalde Dünder, Ertuğrul'la birlikte gitmek isteyecekti. Gündoğdu'da mutlaka Sungur Tekinle giderdi. Tuhaftı, ama Dünder'la, Ertuğrul neyse, Sungur Tekinle Gündoğdu o idi. Kardeşler, ikişerli iki gruba ayrılmışlardı. Gündüz Bey bu gerçeği kendi kendine bile itiraftan korkuyordu. Bir gün aralarına yersiz bir ayrılık kılıcı girmesi ihtimalini hatırladıkça ürperiyordu, fakat aralarındaki sessiz çekişmeyi de görmezden gelemiyordu. "Bir yolunu bulup kaynaştırmak," dedi içinden, "yoksa bu işin sonu iyiye varmaz, aşiret bizden sonra çözülsün, ümitlerim suya düşer."

UZAKLAR YAKINDIR ? 163

Aşiretin kuvvet kazanması için Harzem'in galip gelmesi lâzımdı. Yine de bu çok uzak bir ihtimaldi. Vaktiyle Harzem Şahı dirensenye belki başarılı olurdu, artık vakit çok geçti. Moğol çılgın bir sel gibi bentleri yıka yıka çağlıyordu. Bir gün buralara da gelmeden karşı çıkılması lâzımdı. Gerçi çapulcu kısmı çoktan sökün etmişti, ama düzenli kısmı henüz arkadaydı. Oğullarını karşı çıkarakta. Harzem'e yardım edecekti.

Hepsi bir yana, Bey Anaya durumu nasıl izah edecekti? Bey Ana az önce müjde koşturmuştu. Meşveret dağılır dağılmaz gelmiş, Gazi Anadan Cızını istediğini, verimkâr olduğunu söylemişti. Nasıl da, gözleri ışıltılı ışıltılı yanıyordu sevinçten, nasıl da çocuklaşıyordu. Şimdi gidip, Ertuğrul'u Hocent'e ölümün ortasına göndereceğini söylese kimbilir nasıl yıkılırdı. Fakat bunu Ertuğrul istiyordu. Hayır diyememişti. Alp Sofi'nin sözleri düşmüştü aklına, Molla Tacüddin Harzemî'nin sesi yankılanmıştı kulaklarında, babasının vasiyetini hatırlamıştı. Hepsi aynı noktada birleşiyor, Ertuğrul'a devlet yolunu açıyorlardı. Bu hesapça Ertuğrul iyi yetişmeliydi, iyi yetişmek için de Temür Melik'i tanımalıydı, kararını verdi. Sabırla konuşmasını bekleyen Ertuğrul'a gülümsedi:

"Kabul ettim Ertuğrul Bey" dedi, "fakat bu kalabalığı dağıt, kimlerle gideceğine ben karar vereceğim."

Delibozuk Hıdır için için sevindi, Akça da öyle. Bereket versin, Gündüz Beyin akli başındaydı. Ertuğrul'a kalsa bütün çocukluk arkadaşlarını peşine takar, düğüne gider gibi güle-oyunaya cenge gitmeye kalkardı. İkisi de biliyordu ki, cenk düğün değildi. Bir can pazarıydı. Bu can pazarından çıkmanın yolu da tecrübe, ustalık ve soğukkan-

lıktan geçerci. Yeni yetmeler Mongol çudarımın birkaç yüz kişilik çapaçullarına karşı aşireti kahramanca müda-164 ? UZAKLAR YAKINDIR

faa edebilirlerdi, ama uzunca sürecek bir muhasaraya yahut meydan savaşına, kolay dayanamazlar, canı tezlikleri yüzünden olmadık işlere sıvanıp kendi hayatlarıyla birlikte başkalarının da hayatını tehlikeye atarlardı. Gündüz Bey doğrusu sağlam karar vermişti. Bir hayli düşünmüştü, ama sonunda en doğru yolu bulmuştu. Sağolsundu Gündüz Bey... Şimdi Ertuğrul'a tıpış tıpış dönüp gitmek kalıyordu. Bey oğlu ise bunu yapar, babasının kesin tavrına karşı tavır koymaya kalkmazdı.

Akça bunları düşünürken, Ertuğrul'un kalabalığa döndüğünü gördü. Dağılmalarını söyleyen sesine sevindi: "Bey olacak Ertuğrul, hele bu vartayı savuşturalım, mutlaka başımıza bey olacak" diye mırıldandı.

Düğünden bir hafta sonra bin Kayı yiğidi atlanıp yola çıktı. Başlarında Ertuğrul Bey vardı. Babası, çocukluk arkadaşlarından sadece on tanesini almasına müsaade etmiş, diğerlerini kendisi bizzat seçmişti. Bunlar çeşitli cenklerde kendilerini ispatlamış tecrübeli yiğitlerdi. Ahi Mehmet Akça, ahi Hasan, Yahşi Hoca ve Delibozuk Hıdır da Ertuğrul'la gidiyordu. Hareketten az önce Gündüz Bey tarafından çağrılıp başbaşa görüşmüşlerdi. Gündüz Bey, Ertuğrul'un henüz çocuk olduğunu, fakat böyle bir tecrübeye de ihtiyacı bulunduğunu söylemiş, korumalarına havale etmişti. Onlar ise icap ettiğinde Ertuğrul için hayatlarını fedadan çekinmeyeceklerine dair yemin içmişlerdi. Artık Gündüz Beyin içi rahattı. Bunlar ne yapar yapar, Ertuğrul'u geri getirirlerdi. Akça'ya muşamba içinde bir mektup uzatıp bunu, Hocent kalesi kumandanı Temür Melik'e vermesini söyledi. Hepsini teker teker kucakladı. Helâllik verdi, helâllik aldı. Kös vurup Kayı kartalı meydanına getirilip Ertuğrul'un eline verilince çadırdan çıktılar. Kayı kartalı uzun bir sırığa çakılmıştı. Sabah gü- UZAKLAR YAKINDIR ? 165

nesinde genişleyen gölgesi bin yiğidin başında gölgeleniyordu. Gülaçtı kız çadırın kapısından Ertuğrul'a bakıp bakıp gülümsüyor, ağlamamak için gülmeye çalıştığı anlaşılmasın diye kalabalığa sokulmuyordu. Sonunda dayanamadı. Ertuğrul, kartalı dikip, "Haydaaa!"yı çekince hıçkırarak çadıra kaçtı. Yastığı bağına bastırdı ve hıçkırıklarını bıraktı.

"Haydaaaa!"

Yürüyüşe geçen atlar şaha kalkmakta sabırsızlanıyor, gemlerin tazyikinden kurtulmak için hırçın hırçın kişniyorlardı. Üçerli üç sıranın ortasında Ertuğrul vardı. Bir yanını Akça, bir yanını Yahşi Hoca tutmuştu. İkisi de bir

atbaşı gerisinde gitmeye dikkat ediyorlardı. Bunu, Ertuğrul'a beyliğini iyice hissettirmek için yapıyorlardı. Dünder Bey ise diğer grubun başındaydı. İki yanında Samsa ile Şeyh Murat vardı. Ertuğrul, sadece bir defa çadırından yana baktı. Kapıda görmek istediğini göremeyince, hemen başını çevirdi. Babasıyla anasının önünde atını yavaşlattı, sağ elini göğsüne yapıştırıp selâm vaziyeti aldı, Gündüz Bey de aynı hareketi yaptı, Bey Ana sevgi ile endişenin karmakarışıklığında göz kırpmadan oğluna bakıyor, neden diğerleri dururken onun gönderildiğini hâlâ anlamıyordu. Hıçkırılmamak için dudaklarını ısırды. Yine dayanamayınca başını Gündüz Beyin omuzuna yasladı:

"Allah yardımcın ve koruyucun olsun yürek yağım, uğurola," diye mırıldandı.

En son atlı da geçtikten sonra Gündüz Bey, elini göğsünden çekti. Katı Bey duruşu, yumuşak baba duruşuna döndü, bir baba olarak oğlunu düşündü. Kalbinin iki parçası meçhule gidiyordu: Biri Ertuğrul, biri Dünder; Sungur Tekinle Gündoğdu yanında kalmıştı, ama gidenlerin yeri ayırıyordu. Zaten hepsinin, kalbindeki yerleri ayırı-

166 ? UZAKLAR YAKINDIR

di, birinin boşluğunu diğeri dolduramıyordu. İnşallah sağlıklı gider, sağlıklı dönerler, inşallah müjdeli haberler getirirlerdi. Lâkin Alp Sofi'nin anlattıkları vardı: Harzem yenilecekti. Harzem yenileceğine göre, bu gidiş bomboş bir gidiş demektir. Bile bile ateşe atılmak... "Hayır, üstümüze düşeni yapmak demektir, o ateş bile olsa atılmak demektir, biz Kayı Hanlıyız."

Mola sırasıydı. Cebri yürüyüş ne atlarda, ne insanlarda hâl bırakmıştı. Birkaç gün dinlendikten sonra yeniden yolu tutacak, görenlere "Böyle delice at sürse sürse Türkmen sürer" dedirtircesine acele edeceklerdi. Herşey bitmeden Hocent'e ulaşmak istiyorlardı. Fakat bin kişinin üç kişi gibi at sürmesi imkânsızdı. Ertuğrul ne kadar acele ederse etsin, kabile belli bir sür'atin üstüne çıkamıyordu. Bazan insanlar rahatsızlanıyor, bazan atlardan biri tökezliyor, bazan da namaz ve yemek için mecburen duruluyor ve zaman akıp gidiyordu.

Ovaya inen kumlu yolda ağır ağır at süren yaşlı biri herkesin dikkatini çekti. Başında koca bilgin kavuğu, ayaklarında kırmızı sahtiyandan edikler, sırtında keçi kılından uçuk siyah bir aba vardı. Hiç acele etmiyordu. Atını kendi haline bırakmış da sanki kendisi uykuya dalmıştı. Hayli yaklaştığında bu tahminin pek de yersiz olmadığını farkettiler. Dizginleri gevşetmişti, başı göğsüne düşmüş, gözleri de kapanmıştı. Ya uyuyor veya düşünüyordu. Başındaki koca kavuğa bakılırsa herhalde düşünüyordu.

Oğul Tamış, atın dizginine yapışınca başını kaldırdı.

Ak karışık sakalının üstünden gülümsedi.

"Sonunda geldik demek" diye söylendi.

"Nereye?" diye sordu Oğul Tamış.

UZAKLAR YAKINDIR ? 167

"Ertuğrul Beyli değil misiniz yoksa, acep atım yanlış yol mu tuttu?"

Oğul Tamış'ın olan aklı da uçmuştu. Diğerlerini haline güldürme pahasına bakındı. Kimsenin güldüğü yoktu, demek onlar da şaşkındılar. Şu halde aklından geçeni sorabilirdi:

"Atını kendi haline bırakıp mı bizi buldun?"

"Niye şaşarsın, ilham denen sır yalnızca insanlara ver-
gi değil ki. Hele söyle Ertuğrul Beyli misin?"

"Belî Ertuğrul Beytiyiz, sen kimsin?"

"Alp Sofi desem düşünür kalırsın, çünkü alelade bir seyyah dervişiyim, bilinmişliğim, duyulmuşluğum, tanınmışlığım yoktur. Allah'ın mülkünü görüp azametini idrak yolunda kaderimi adımlarım. Bazen hayırsever biri çıkıp şu at gibisini bağışlayıp ayaklarımı dinlendirir. Lâkin ata arpa lâzım, kendi karnını dahi zor doyuran bir derviş için arpa bulmak altın bulmaktan beter. Neyse, beni Ertuğrul Beye götürür müsün?"

"Aklım karıştı, şimdi Alp Sofi olduğunu söylemekte sin öyle ya, ben bu ismi bir yerlerden hatırlıyorum, yalnız ismi değil, bu yüzü de bir yerlerden hatırlıyorum."

Düşündü kaldı, fakat karşısındakini nereden hatırladığını bulup çıkaramadı, çıkaramaymca omuz silkip,

"Arkam sıra gel" dedi, "Ertuğrul Beye götürüyürn."

O sıra Ertuğrul Bey, çadırında sohbettedi. Oğul Tamış girip bir seyyah dervişin kendisini görmek istediğini bildirince canı sıkılır gibi oldu, fakat adını duyunca yerinden sıçradı:

"Hemen içeri al!" dedi Oğul Tamış'a, "bekletmek zıyan-
dır!"

168 ? UZAKLAR YAKINDIR

Bu acelenin hikmetini kestiremeyen Oğul Tamış, söylenerek çadırdan çıktı. Alp Sofi'ye,

"Ertuğrul'un aklıyla yüreğini hoplatmadan belli ki, tanışıklığınız var. Buyur içeri."

Kapı önünde çizmelerini çıkardı. Oğul Tamış'ın peşi sıra çadıra girdi. Kök boyayla rengârenk boyanmış Türkmen kilimini incitmekten korkar gibi ayaklarının ucuna basarak yürüdü, selâm verdi. Doğrudan Ertuğrul'a dönüp,

"Seni tanımakta hiç güçlük çekmedik Ertuğrul Bey,"
diye konuştu, "kumandanlığın mübareklensin."

Ertuğrul Beyin yüzü sevinç aydınlığındaydı.

"Çadırımıza hikmet ve bereket getirdin Alp Sofi, otur

rahatına bak. İlk gelişinde gördüğün çocuklar büyümüş çoktan, koskoca adam olmuşlar, araya çok zaman girdi."

"Zaman akıp giden bir kıymet, kıymetini bilene yâr bil-meyene bâr olur. Büyüklük yaştaysa, görürüm, herkes büyümüş. Esasta ise, sadelik, iyilik, doğruluk, adalet ol-mayan yerde büyüklük de olmaz. Küçüklerin hayranlığını kazanacak kadar büyük olabilenlere ne mutlu. Bize de ne mutlu ki, bu irfan meclisine kabul edildik."

Bağdaş kurup oturdu. Otururken dudakları kımıl kı-mıldı, fakat sesi çıkmıyordu, iç alemiyle hesaba tutuş-muş, dünyasını ölçmeye geçmişti. Neden sonra konuşma-ya tekrar başladı:

"Yine gezdim, gördüm ve geldim. Şu gözlerimin şahit olduğunu anlatacak kelimeler bulmakta acze düşerim. Otrar'm düşüşüne şahit oldum, köylerin, kalelerin cayır cayır yanışına. Olup bitenler karşısında dehşetle irkilip kıt aklımı Allah'ıma emanet ederek yola koyuldum. Har-zem kavruluyor yiğitler. Mongol set tutmaz İrgiz ırmağı gi-
UZAKLAR YAKINDIR ? 169

bi çağlıyor. Köpük köpüğe, deltasından taşmış, dünyayı sel tutmuş." •

Ertuğrul dayanamayıp sordu:

"Peki ya Hocent?"

Dalgın dalgın gülümsedi.

"Hocent, büyük bir kahramanlık destanı yazdı. Ah Te-mür Melik! Yamanın yamanı bir yiğit ki, avuçlarına dün-yayı koyup 'Dünya sultanı oldun' dediğiniz gün avucun-dan fırlatır da, 'Bana bu nimet çoktur, bir kılıçla bir at neyime, yetmez' deyiverir. Hocent'i canıyla, kanıyla koru-du. Fakat Timuçin'in büyük oğlu Cuci şeytanca yollar buldu. Kendine köle yaptığı Çinli bilginleri korkutup Ho-cent'e yol düşünmeye zorladı. Bilginler günlerce düşün-ne-rek Sır Derya Irmağının en dar yerini taşlarla doldurmaya karar verdiler. Cuci civardan topladığı Harzemlileri ba-caklarından zincirledi, koca taşlar taşıttırdı.

"Yorgunluktan ölenleri taş niyetine ırmağa attırdı, ce-setlerden bir set yapıp Hocent'e yol açtı. O zaman Temür Melik gemilerle uzaklaşmayı denedi. Neden dersen, ada-ma en çok muhtaç bulunduğu sırada Kıpçak hanları yine ihanet ettiler. Cuci Hana adam salıp teslim olacaklarını, kapıları gizlice açacaklarını söylediler. Temür Melik iha-netle sarılıp başka çare kalmadığını anlayınca, gemilerle akıntıya atıldı. Gemilerin yelkenlerini manda gönünden yaptığından alevli oklar tesirsiz kaldı. Fakat Cuci Hanın Çinli bilginleri başka bir çare düşündüler, ırmağın ağzına zincir gerdiler. Kahraman Temür Melik bu çareyi de kırdı. Kurtuluşa az bir zaman kala Mongol gemileri yetişti. Ir-mağın ağzını gemilerle tuttular. Temür Melik bir avuç

adamıyla pervasızca karaya çıkıp kendisinden kat kat üstün düşmanla cenge tutuştu. Allah'ıma şükürler olsun ki, ellerinden kurtuldu. Bu yana at koparır. Mongollar hâlâ 170 ? UZAKLAR YAKINDIR

peşinde, islâm dünyasını böyle bir kahramandan mahrum bırakmak için ellerinden gelen her şeyi yapacaklar. Bana sorarsan yiğit Ertuğrul Beyim... Ama bana soran kim, sen bey oğlu beysin."

Ertuğrul Bey nefes almayı bile unutmuş. Alp Sofi'nin anlattıkların dalmıştı. Yakınmasını duyunca atıldı:

"Söyle ya Allah'ın sevgili kulu, bize yol göster."

Alp Sofi belli belirsiz gülümsedi:

"Yol işi kolay, çünkü yolun iyisi, kötüsünden daha rahat bulunur. Hazırlıklı olunsun derim, bilemediniz bir gün batımından sonra Temür ve adamları burada olur. Çok yorgundurlar. Mongollar da kalabalıktır. Cenge tutuşurlarsa canlarını kurtaramazlar. Gerçi vade yetmedikte ölüm gelmez, ama gaybı bilen Allah olduğundan kul kısmına esbaba tevessül yaraşır. Hamdolsun, kadın ve çocuklar yok içinizde, er takımısınız, çadırlar toplanıp Mongola karşı çıkılsın. Görebildiğim kadar bine yakınsınız, Cuci Hanı alt edebilirsiniz. Siz zinde, onlar ise yorgun, üstelik siz Müslüman onlar putperest, siz Allah adını yüceltmek için dövüşürsünüz, onlar Timuçin'i memnun etmek için. Bu kadar imtiyaz yetmez ise, istikbali düşünün. Harzem çökerse bütün İslâm âlemi çöküntünün altında kalır. Diyeceğimi dedim, aüma biraz arpa verdiniz mi yolu tutarım. Gayrısı kendi bileceğiniz iştir."

Hemen gitmesine engel olmak için acele ile bir soru daha sordu Ertuğrul:

"Otrar gibi bir muhkem kale nasıl düşer?"

Alp Sofi acı acı baktı Ertuğrul'a:

"İhanetin yıkamayacağı kale yoktur Bey oğlu" dedi, "Otrar'ı da, Hocent'i de Timuçin'in küçük atlara binmiş savaşçıları değil, ihanet bitirdi. Fakat hainler de cezasını UZAKLAR YAKINDIR ? 171

buldu. Timuçin'in kini onları da yaktı kavurdu. Öyle bir vahşetti ki, babalara oğulları, canlı canlı gömdürüldü, oğullara babalan oklattırıldı, bebekleri hedef dikip üstüne mızrak talimi yaptılar, ulu mâbedlerimize atla girip, kadınlara raks ettirdiler, din âlimlerinin kavuklarını çıkarttırıp alaya aldılar. Ama asıl yüreği yakan bunların hiçbiri değil."

"Daha beteri ne olabilir ki ey derviş? Bir insanın yüreğini bin parça etmeye yeter şeyler sıraladın..."

"Öyle, lâkin asıl düşündürücü taraf, bazı Müslüman hanların, hattâ unvanı taşıyanların Çingiz safına geçip akıllan sıra inançlarına ve dindaşlarına hizmet ettiklerini

iddia etmeleri; aklıma geldikçe bin parçaya bölünmüş yüreğim, on kere bin parça daha olup kanı içime akıyor."

Akça dayanamayıp fırladı:

"Bu ne falettir! Nasıl yaparlar!"

"Orasına aklım erse söylemeden geçmem ya, aklım ermiyor. Bir ikisiyle konuştum. Ne derler bilir misiniz? Bıraksalar Çingiz daha büyük zulümler yapacakmış, yanında bulunmakla bu zulümlerin önüne geçiyor ve böylece dinlerine hizmet ediyorlarmış."

"Camileri rakshaneye çevirip, kütüphaneleri yakıp, nehirleri kan kızılma boyamanın da ötesinde bir zulüm varını ki, engel olacaklarını zannediyorlar?"

"Düşünene göre düşünceler değişir Ertuğrul Bey. Onlar hizmet ettiklerini düşünüp vicdanlarını rahatlatmak zorundadırlar. Yoksa uykuları kaçardı."

"Kendilerini aldatıyorlar."

"Yalnız kendilerini aldatsalar, neyse derim; başkalannı da aldatıyorlar. Bazı saf Müslümanlar, Çingiz'in yanında bulunan dindaşlarına kanıp her türlü mukaddesin korunmasını ? UZAKLAR YAKINDIR

nacağını düşünüp hatalı bir kararla muharebesiz teslim oluyor. Otrar'm düşmesinde bunun rolü çok büyük oldu. Sağlam kuleleri ihanet yıktı, derken buna saflığı da eklemeliydim. Bana destur derim, yola düşme vaktidir. Allah'a emanet olunuz, belki bir gün yine karşılaşırız."

"Kalsaydın" dedi Ertuğrul, "biraz daha anlattırđın."

"Anlatacak başka ne kaldı! Gördüklerimin, duyduklarımın tamamını söyledim, son sözüm şu: Temür Melik'i yalnız bırakmayın, o sizi Celâlüddin'e götürecekt."

"Biraz daha dinlensen, uzun yoldan gelirsin."

"Dinlendim. Beni yoran bildiklerimdi, şimdi hafiflendim, çünkü bütün bildiklerimi lâyıık olan kişilere anlattım, icap edeni yapmak size kalmış."

Yine Türkmen kilimini incitmekten korkar gibi ayaklarının ucuna basarak dışarı çıktı.

Atının terini kurutmuşlar ve yenilemişlerdi. Dizginini tuttu:

"Yolcu yolunda gerek" diye fısıldadı.

Kumlu yolda gözden kayboldu.

Ertuğrul Bey adamlarına hazır olmalarını emretti. Konak yerinin dört yanına gözcüler yerleştirdi.

Gözcülerden biri, ertesi öğle üstü, güneş gök kubbenin ortasında tutuşurken, çığlık çığlığa konak yerine koptu:

"Geliyorlar! Geliyorlaaaar!"

Ertuğrul Bey çadırdan dışarı uğradı:

"Atımı getirin!" diye bağırdı.

Oğul Tamış'm koşturduğu ata bindi. Kılıcını çekip, "Atlara!" diye nâralandı.

Sabahtan beri atlar, sırtlarında eğerle bekletiliyordu.

Haberli olduklarından hazırlıklıydılar. Emri alır almaz atlara binip saf tuttular. Ve Ertuğrul'un son emriyle yayından boşalan ok gibi ileri fırladılar.

Tepeyi tutunca ilerideki düzlükte korkunç bir kovalamacaya şahit oldular. Az sayıda atlı bir grubun peşinde bir hayli Moğol vardı. İki taraf da delişmence at paralıyordu. Aradaki mesafe her an biraz daha kapanmaktaydı. Ya cenge tutuşmayı göze alacaklar, veya teslim olacaklardı. Ertuğrul Bey herşeyi tamı tamına görmek için bir zaman bekledi. Kaçanlar birden dönüp kovalayanlara can havliyle atılınca,

"Medet ya Resulallah!" diye bağırdı.

Göz çakmadan ovada olanlara bakan Yahşi Hocaya döndü:

"Tedbir nedir?"

Yahşi Hoca hafifçe başını eğip, "Helbet ki hücumdur" deyince, Delibozuk Hıdır'la Akça'ya baktı:

"Ya size göre?"

"Ben beklemek ziyandır derim."

"Ben de öyle."

Hepsine birden sordu bu sefer:

"Aynı fikirde misiniz?"

"Helbet" dediler, "din kardaşlarımızı, kan kardaşlarımızı kötü Mongol'a ezdirmek günahtır."

"Öyleyse arkamdan gelin!"

Bin atlı, rüzgâr gibi ovada esti. Herşey bir toz bulutunun ardından silindi. Moğolların "Lu...lu... lu!" çığlıkları, Türkmenlerin "Allah Allah" zikrine karıştı, kılıç şakırtılarıyla şenlenip, at kişnemeleri ve feryatlara bulandı, bir zaman uğuldayıp durdu.

174 ? UZAKLAR YAKINDIR

Sonra toz bulutu tortop olup geldiği yöne yuvarlandı. Moğollar zafere kılpayı kalmışken tosladıkları taze kuvvet yüzünden sersemleyip toparlanamadan bir hayli telef olduktan sonra, nihayet tutunamayacaklarını anlamış ve bir emirle yüzgeri etmişlerdi. Ertuğrul Bey, yaralıların kaldırılmasını, şehitlerin gömülmesini emretti. Hemen ardından Temür Melik'i sordu. Gösterilen adam otuz otuzbeş yaşlarında, uzun boylu, şaşılacak kadar geniş omuzlu biriydi. Yüzü tozdan ve kandan kararmıştı. Yalnız gözleri parlıyordu. Ama öyle bir parlıyordu ki, insan baktıkça, gökyüzünün güneşi gözlerine girmiş sanıyordu. Yaklaşınca atından indi. Selâm verdi.

"Kayı Han boyundan Ertuğrul'um" diye tanıttı kendini, "Gündüz Bey oğlu Ertuğrul, gazan mübarek olsun yiğit kardaşım."

Temür Melik yere kök atmış gibi kımltıyordu. Kendini

Ertuğrul diye tanıtan gence bakıyordu. Onsekizinde, belki yirmisindeydi. Fakat kılıç kullanmasını görmüş, hele de atma hakim oluş biçimine şaşmıştı. Ertuğrul çifte kılıçla dövüşüyor, kalkan kullanmıyordu. Atının dizginlerini ise hep dişlerinin arasında tutuyordu. Dövüşürken yıllarını cenklerde geçirmiş bir yiğidi andırıyordu ve yüzyüze geldiğinde ancak farkedilen körpeliği insanı şaşırtıyordu.

Bir zaman bakiştılar...

Ertuğrul Temür Melik'i, Temür Melik Ertuğrul'u süzdü.

Sonra adımları küçük bir merkezde buluştu. "Mü'minler kardeşir" hükmünde açılan kollar ter içinde, kan içinde gövdelere dostça, kardeşçe sarıldı.

"Kayı Han boyunu biliriz" diye konuştu Temür Melik, "sizin gibi yiğitleri yetiştiren Türkmen aşiretini bilmesek UZAKLAR YAKINDIR ? 175

hayıflanırdık. Gündüz Beyle de eski tanışız. Günlerdir arkamızdan kovalayan Mongol çudalarına sayenizde iyi bir ders verdik. Cuci Han otursun da saçını başını yolsun artık. Sağolun, tam zamanında canımıza yettiniz."

"Alp Sofi sayesinde" dedi Ertuğrul. "Vaktinde haber koşturmasaydı, belki bizi de gafil avlarlardı."

Temür Melik yüzünün toz karasında gülümsedi:

"Alp Sofi yamandır, ne zaman nereden çıkıp geleceği bilinmez, ama tam vaktinde gelir."

Tepelere doğru el salladı:

"SağolAlp Sofi..."

Sonra dönüp elini Ertuğrul'un omuzuna bastırdı:

"Sen de sağol yiğit kardaşım."

176 ? UZAKLAR YAKINDIR

beşinci bölüm

"Mongollar Bağdat'ı ve Bağdat civarını istila, idup kendilerinden beklenen fenalıklar ortaya çıktıktan sonra, Selçuklu kalıntıları kendi yerlerinden Rûm memleketlerine göçmüşlerdi. Ermeniyye şehirlerinden, Ahlat şehri çevresinde deve, koyun, uşak ve hizmetkâr sahibi bir kavim var idi. Soyu yirmibirinci göbekte Nuh'un oğlu Yafes'in çocuklarından Oğuz Hana ulaşırdı.

Bu da Selçuklularla birlikte göçmeye razı oldu. Asıl yerlerini ve yurtlarını bırakarak, Engürû yakınında Karacadağ'a vardı ve oraya kondl. Sonra buradan kavmiyle birlikte başka yerlere göçü. Orada vefat idup gömüldü.

Tevkiî Mehmet Paşa

Topal Notaras'ın hanı, Caber'e üç fersah uzaklıktaki dörtyol ağzına hırpani bir azametle kurulmuştu.

Uzaktan bir harabeyi andırıyordu, ama içi bey konaklarını aratmayacak kadar iyi döşenmişti. Büyük eyvanı dört Selçuk kilimi köşe bucak sarmıştı. Duvar diplerine, yüzü kuş ve çiçek desenleriyle süslü minderler serpiştiril-

mişti. Mindere alışık olmayan Sen Jan senyörleri ve Bizans tacirleri için de ocak başına peykler konmuştu. Koca ocak kış boyu gürül gürül yanar, yaz boyu ise sanki serinlik serperdi. Nedense Topal Notaras'ın hanı, kışın sı-
UZAKLAR YAKINDIR ? 177

cak, yazın serin olurdu. Kavurucu sıcaklarla dondurucu soğuklar, hanın kalın duvarlarını aşamazdı. Bu özelliği yüzünden de yolcular tarafından tercih edilirdi.

Ama asıl tercih ediliş sebebi başkaydı. Civarda olup bitenleri öğrenmek isteyenler için, Topal Notaras'ın hanı bir haber merkeziydi. Notaras, hancılıkla yetinmez, ondan bundan ayıkladığı haberleri ihtiyacı olanın kulağına aktarır, kesesine fazladan birkaç altın koyardı.

Hanın dış görünüşüne önem vermemesi, etrafta kaynaşan çapulcuların iştahını kabartmak içindi. Yoksa hanı yeniden inşa etmeye dahi yetecek kadar dünyalığı vardı. Fakat bunu belli etmekten ölesiye korkar, kimi görse parasızlıktan yakınırdı.

Genellikle müşterisi boldu ya, nedense birkaç haftadır işler kesat gidiyordu. Hana kimse uğramıyordu. Bu da Notaras'ın canını fena halde sıkıyor, her gün, çırağı Taytos'u, hanın avlusundaki boylu kavağa çıkarıp, gelen var mı diye baktırıyordu.

Bugün de gelen giden yoktu. Notaras'ın sabrı taşmıştı. Siniri tepesine oturmuştu. Bir varili andıran koca göbeğini yuvarlaya yuvarlaya avluda dolanıyor, mütemadiyen de söyleniyordu:

"Lanet olsun! Lanet olsun! Ne zamandır sinek avlıyoruz. Zengin kervanlar, Sen Jan senyörleri şöyle dursun, nicedir dilenci dahi uğramadı. Yoksa Dağ Keşişini memnun edemedim mi gönderdik geçen ay? Bu yüzden efsunladı mı hanı? Dünkü zelzele de o yüzden olmasın! Lanet! Devamlı keseden yiye yiye yakında dilenmek zordunda kalmazsam şaşarım? Hey Taytos dedim Ermeni kırması, kulağına sıcak kurşun akası soysuz! Nereye savuştun yine?"

178 ? UZAKLAR YAKINDIR

Kart, kalın bir ses çınladı:

"Buradayım usta!"

"Seslenir kerata, sadece seslenir. Hangi cehennemdeysen kop gel be!"

"Ahırdayım usta."

Taytos çıka geldi. Sırıtiyordu. Her halinden azarlanmaya alışık olduğu belliydi. Islak ellerini, kirden rengi yitmiş önlüğüne kurulumaya çabarken, başını indirmişti:

"Yıkaniyordum usta."

Topal Notaras, yamağını tepeden tırnağa kaçlar süzdü:

"Hele de şuna hele, söylerken hiç utanır mı? Bey oğlu-

musun, Sen Jan senyörü mü, yoksa Bizans asilzadesi mi? Neyine yıkanmak? Yılda bir kere suya değmen yetmiyor mu? A... a... dostlar! Bu rezil beni delirtecek, olanca aklımı da alacak başımdan. Şahlar gibi her gün yıkanır, her gün yıkanır. Başını da mı ıslattın yoksa? Çıkar bakalım başlığını..."

Tatyos bir hamlede başlığını çıkardı. Saçları vıcık vıcıktı. Alınan doğru inceden su damlaları serpilmeye başlamıştı.

"Ört çabuk!" diye bağırdı Notaras. "Hay akılsız! Hay kurbağa soylu! Kaç kere söylendi sana başını ıslatmayacaksın diye. Zaten öldün-kaldm şeysin. Üfürseler uçacak gibisin. Başını ıslatırsan ne olur bakalım? Hastalanırsın denmedi mi sana, söz dinlemek yok mu ha, usta sözüne kulak tutmak yok mu?" Konuşurken kulağına yapışmıştı. Acıtmadan çekiyor, fakat Tatyos yalancıkdan inliyordu. Bu kendi aralarında kararlaştırılan bir oyundan ibaretti. Notaras her kızdığında Tatyos'un kulağına yapışır, yahut ensesini şaplaqlar, kıyamadığından hızlı vurmazdı. Tatyos ise acımış gibi inleyip ustasının üstünlüğünü kabul

UZAKLAR YAKINDIR ? 179

etmiş görünürdü. Arada bir de "Kulak koptu usta!" veya "Ensem çöktü usta!" demesi, Notaras'ı daha beter keyiflendirirdi.

Çocuğa kıyamaması, vaktiyle bir Ermeniye kaçan kızından yadigâr kalmasındandı. Bunu çocuk da biliyor, fakat Notaras gibi bilmezden gelip dedesine "usta" diyordu. Notaras bazan torununu kucaklamak istiyordu, ama hemen kendini tutuyordu. Kızına hâlâ kinliydi. Babasını yüzüstü bırakıp ilk önüne çıkan birine kaçtığını unutamamıştı. Unuturdu belki, şöyle zengince bir koca bulup onunla Cehenneme gitseydi. Fakat kızı ne yapmıştı, bir çulsuzun ardına takılmıştı, üstelik de bir Ermeninin...

Bunları düşünürken dalmıştı. Dalınca Tatyos'un kulağını şakacıkdan çektiğini unutup iyice asılmaya başlamıştı. Canı yanan Tatyos ise şakacıkdan iniltilerini bağırtıya döndürmüştü:

"Öldüm usta, kurban olayım ki öldüm!"

Neden sonra Notaras'm aklı başında döndü, çocuğun kulağını bırakıp ensesine tokadı yapıştırdı:

"Ölesi rezil! Yol gözle dendi sana öyle değil mi? Çık ağaca, gelen giden var mı araştırdı dendi. Sen ne yapmaktasın, oynaşmaktasın. Buyruğu tutmayan yamağa ne yapmak lâzım? Helbet ki şaplağı indirmek lâzım. Savuş işine akılsız köçek, yoksa ense köküne şaplak gelir. Hem de öylemesine gelir ki, ense kökün yangın yerine döner de, acısı yüreğini tutuşturur. Daha durur, fırla dendi ağacın tepesine bre!"

Canı sıkındı. Çünkü müşteri gelmiyordu. Çevresinde yarenlik edebileceği tek kişi yoktu, şu kötü Tatyos'un dışında. İnsan şunun bununla yarenlik etmezse gün nasıl geçerdi? Daha da önemlisi olup bitenleri nasıl duyar, na-180 ? UZAKLAR YAKINDIR

sil öğrenirdi? Oysa her gün yeni haberler almaya, alıp satarak kese doldurmaya alıştı. Bunu herkes bilirdi. Çevredeki gelişmeler hakkında haber toplamak isteyen Notaras'm hanına gelirdi. Peki ama kaç gündür neden kimse-ler uğramıyordu? Milletin merakı geçmişti galiba, dünya gül gülistan olmuştu, herkes birbiriyle dosttu; evet mutlaka böyleydi, yoksa gelir haber sorarlardı. Ne zamandır Salgur Noyan bile etrafta gözükmediğine göre, dünya gerçekten gül gülistan olmalıydı.

Eski günleri nasıl da özliyordu, "hey gidi günler hey!" Moğol noyanları Rum eline göç eden Türkmenlerden lâf açar, arada bir steplerdeki savaşı konuşurlar, çapaçullarından söz ederlerdi. Pontus tacirleri Bizanslılarla yarenliğe oturur, Selçuk cengâverleri Konya sarayını hikâye eder, Harzem kaçakları daha uzağa gitmenin yolunu sorarlardı. Notaras bütün konuşulanları kendine has usullerle dinler, fiskosları bile kaçırmaz, sonra bunları zihninde istifler, ayıklar, hangi bilginin kime lâzım olacağını kestirip zorlu bir pazarlıktan sonra satardı. Yolcu uğramayınca haber de çıkmıyordu, haber çıkmayınca altmcıklar gelmiyordu ve Notaras sinirlendikçe sinirleniyordu.

Bakındı. Tatyos ağaca çıkmıştı. Sırtarıktan etrafı göz-lüyordu.

"Çocuk hey!" diye bağırdı ağacın tepesine doğru, Notaras; "Tatyos dedim deli! Seslenmek yok mu, geleni gideni söylemek yok mu ha?"

Tatyos'un kalın sesi yoldan ötelere koptu:

"Müjdem i isterim usta!"

Topal Notaras'm yüreği hopladı:

"Deyiversene akılsız Ermeni."

"Üç atlı bu tarafa geliyor."

UZAKLAR YAKINDIR ? 181

"Kimler olduğunu da söyleyiver ki, hadi!"

"Bilebilsem söylerim usta; dur hele, dur sen; azıcık daha yaklaşınlar da... Tamam usta görüyorum!"

Notaras ellerini oğuşturuyor, ağacın etrafında fır dö-nüyordu:

"Söylesene rezil!"

"Biri Mongol çudarı usta, ikisi Sen Jan senyörü, birinin zırhında koca bir haç parlıyor. Sen Janlı olduğunu buradan bildim, iyi mi usta?"

"İyi dendi ya eşşek Tatyos! Diğeri?"

"Diğerinin haçı yok usta, Mongola benzer tarafı da

yok, olsa olsa Sen Jan senyörünün at uşağıdır derim. Yaşadık usta, yaşadık!"

"Neden yaşamışsınız deli?"

"Şundan ki ustacığım, at uşaklı ve de muhafızlı senyörlerin akşesi bolca olur."

"Hele şuna" derken keyifli keyifli güldü Notaras, "yaşayana da bakın a komşular. Şunun ölüsüyle dirisi arasında fark görebilen beri gelsin."

Sesi sevinçten kısılmıştı. Günlerin pasını dökebilecekti nihayet. Haber kaynakları sökün etmişti. Altmıcıklar geliyordu. Fakat bir terslik mi vardı ne, bir Mongol çudannm Sen Janlılar'a işi neydi? Yoksa akılsız Ermeni yanılıyor muydu?

Bu sırrı zihninde çözmeye çalışa çalışa kayabaşma yürüdü. Buradan üç yol ağzı görünüyor, sadece biri keskin bir dönemecin ardında kayboluyordu. Tatyos haklıydı. Caber yolundan gelenler vardı. Atlarını rahvan sürmeleri-ne bakılırsa, ne bir şeyden kaçıyor, ne bir şey kovalıyor, ne de mideleri açlıktan kazmıyordu. Belki de hanın uzak-

182 ? UZAKLAR YAKINDIR

tan harabeyi andırmasına aldanmışlar, istediklerini bulamayacaklarını düşünüp at koşturmaya boş vermişlerdi.

"Aklınıza sizin kötü ayaklar" diye geçirdi içinden, hancı; "benim hanın üstüne han yoktur bu civarda, dış görünüşü haraptır, ama içi Bizans saraylarının güzelliğindedir. Hele beri gelin de bir görün..."

Çar çabuk ağaçtan inip yanına seğirten Tatyos'un ense köküne bir şaplak daha oturttu:

"Doğrusun Ermeni soyu, bu sefer turnayı iki kaşının ortasından çaktın ve gelenleri vaktinde farkettiler. Kimmiş bakalım, bir Mongol çudar ile bir Sen Jan senyörü ve dahi senyörün at uşağı. Bu Sen Janlı kısmı at uşaksız gezmez bilir misin zırdeli Tatyos? Neden dersin, yakıştıramaz kendilerine, ille biri çizmelerini çekecek, ille biri atesini yakıp yemeğini pişirecek, ille biri atına bakacak ve dahi üstünü giydirecek. İyi de, bu geliş nasıl geliştir böyle? İşkillendim anlayacağın, kötü işkillendim. Niye işkillendim bakalım? Niye ki, Mongol çudarı ile Sen Janlı el ele vermişler ve yan yana at sürmeye koyulmuşlarsa işin içinde bir iş ara, kârlı çıkarırsın. Şimdi bu işin içinde de bir işler var ki, bulup çıkarabilene aşklar olsun Tatyos yamağı, aşklar, anladın mı? Selçuk cengâverleri bu habere kaç altın toslar dersin?"

"En azından" dedi Tatyos, "çok altın toslar."

Hancı, çocuğun verdiği cevabı duymadı. Yol boyuna dalmıştı. Düşünüyordu. Moğol milleti ile Sen Jan milleti

bir araya geldikte, haberin âlâsı çıkardı, ama acaba ne maksatta yan yana gelmişlerdi? İşin hası bunu bulmaktı. Vardı işin içinde ince işler. Bunu adı gibi biliyordu. Öğrenecekti. Öğrenir öğrenmez de bilgisini satacaktı. Selçuklular bununla mutlaka ilgilenirlerdi. Fakat aksi gibi etrafta Selçukludan eser yoktu. Türkmen göçerleri de ilgilenir-
UZAKLAR YAKINDIR ? 183

lerdi belki, lâkin uzun zamandan beri hana uğramamışlardı.

"Mumları yakacak mısın usta?" diye sordu Tatyos, durduk yerde, "renkli mum vadetmiştin ya, onları diyorum. Yakacak mısın."

Tatyos'un incecik, çelimsiz vücuduyla çatışan kart, yamrı-yumru sesine döndü:

"Ne dedin bakalım Tatyos?"

"Aziz Hristos Efendimize mum adamıştın ya usta, dün, 'Müşteri gönder ey Aziz Hristos Efendimiz, gönder ki sana koskoca dört tane renkli mum yakayım' demiştin; işe yaradı, bak işte geliyorlar."

Mumları hatırlattığı için, Tatyos'a, içinden kızdı, ama sezdirmedi. Gözlerini havaya dikerek, ellerini göğsüne kavuşturdu:

"Teşekkürler Aziz Hristos Efendimiz," diye mırıldandı, "müşteri gönderdiğiniz için teşekkürler. Ama..."

Yan gözle Tatyos'a baktı, Tatyos'un bakışlarını üstünde görmeyince, ellerini göğsünden çözdü:

"Unutun!" diye sürdürdü mırıltısını, "şu Allah'ın dağında nereden kilise bulur da mum yakarım? Unutun git-sin. Sizin muma ne ihtiyacınız var ki zaten: Yıldızların ışığı yeter."

Tatyos'un sırtığına çarpılınca, gözlerini evirip devirdi:

"Sırtkan ağzına şaplak yemeden savuş!" diye tersledi, "yolcular haniyse avluya girmekte de sen hâlâ mel mel bakmaktasın. Nasıl yamaklık bu bre, ne aptalca bir hancılık bu? Savuş dedim!"

Tatyos'un arkasından kendisi de avluya girdi. Hanın kapısında beklemeye başladı. Az sonra üç atlı önündeydi.
184 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ufak-tefek olanı atından kaşla göz arasında atlayıp Notaras'a bir temenna çaktı ve avaz avaz bağırmaya başladı.

"Saygıdeğer efendim Sen Jan senyörü Şövalye Piyer Marinos Nataliadis ve saygıdeğer Moğol Noyanı Yabgu, bir de bendeniz senyör Piyer Morinos Nataliadis'in at uşağı Boris, bir süre handa kalmaya karar vermiş bulunuyoruz."

Laf kalabalığında hancının kafası büsbütün karışmış, sevincinin üstüne dökülen upuzun isimlerin hiçbirini aklında tutamamıştı. Zaten hancıya isim değil, kemerlerdeki

keseler lâzımdı. Sen Jan şövalyelerinin keseleri de oldum olası şişkin dururdu. Fakat insan azmanı Moğolu gözü tutmamıştı. Çok süslü yeşil çuhadan pelerinini gümüş çivili zırhının üstüne özenle sarmış Sen Janlı ve onun kadar olmasa bile ona yakın giyinmiş at uşağının yanında, Moğolun kılığı sersefildi. Kör gözünü muska biçiminde siyah bir bantla kapatmıştı. Bu kadar zengin görünüşlü Sen Jan şövalyesi ile sefillik akıtan kör bir Moğol yan yana gelir de, işin içinde işler olmaz mıydı? Kurcalamayı sonraya bırakacaktı, hancı. Her bir şeyin sırası vardı. Bir kere sırayı şaşırırsa başına kimbilir neler gelirdi. Birazdan küp küp şarap devirip sormasa bile konuşmaya başlardı nasıl olsa. Dilleri bir açılma açırdı ki, üste altın versen susmazlardı.

Büyük bir sevinç içinde yolcuları selâmladı. Ellerini oğuştura oğuştura temenna ederek,

"Şeref verdiniz" dedi. "Bana, yamağıma ve hanıma büyük şerefler bahşettiniz. Hoş geldiniz."

Kapı aralığında sırttan Tatyos'a çıktı:

"Yapışsana deli Tatyos, çeksene atları ahıra! Bir güzel yemleyip sula. İyi bakım yapmazsan kulaklarını kökünden keserim bilesin."

UZAKLAR YAKINDIR ? 185

Konuşurken Sen Jan senyörünün kıpırtısız suratına bakıyordu. Yamağına çıkışmasından memnun olacağını zannetmişti. Yüzünde memnuniyet göremeyince içerledi. "Atına iyi bakılmasını söylüyorum ya, herif umursamıyor bile; bu durumda taş olsa duygulanır da azıcık gülümser insana. Ağzı da pek sıkıya benziyor. Dili çözülse çözülse ancak dördüncü kadehte çözülür. Sabır lâzım."

Sesini yükseltti:

"İçeri buyurmaz mısınız efendim, ağzınıza lâyık yemekler pişiririm. Ne isterseniz var, et, şarap, yatak..."

Sen Jan senyörü bir sıçrayışta attan indi. Topal Notaras, adamın hareket ettiğini görünce öyle şaşırıldı ki, baka kaldı. Zırhının içinde heykel duruşuna alışmıştı. Doğrusu seri hareket ediyordu. Yaman bir şövalye olduğu belliydi. İlk gördüğü zaman, "Zırh bu adamın yalnız vücudunu değil, ruhunu da sarmış" diye düşünmüştü ya, pek öyle görünmüyordu. Seri adımlar atmasından da belliydi bu, adam gibi yürüyordu işte. Kenara çekildi:

"Bu... buyursunlar" diye kekeledi, "efendimiz, içeri buyurun."

Sen Jan senyörü, uşağına lâtince bir şeyler söyledi. Bunun üzerine uşak az önceki yumuşaklığı ve nezaketi bir yana bırakıp birden sertleşti. Hancıya emreder gibi sordu:

"Bizden önce hana gelenler oldu mu, efendim soru-

yor?"

Hancı biraz ürkmekle birükte renk vermedi:

"Birini mi bekliyordunuz?" diye sordu.

"Evet" dedi senyörün at uşağı, "Salgur Noyanla burada bulaşacağız."

Hancı bıyıkaltı güldü, beklediğinden de kolay konuşuyorlardı:

186 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Rahatınıza bakın dostlarım, Salgur Noyan gelince size hebar veririm."

Salgur Noyan'ı tanırdı, hem de çok iyi tanırdı. Her tarakta bezi olan berbat herifin biriydi. O da hana geleceğine göre, han şenlenecek demektir. Eh hanın şenlenmesi demek, hancının birkaç sarı duka altını daha kazanması demektir. Biraz keyfi yerine geldi. Göz ucuyla müşterilerine baktı tekrar. Doğrusu ağızlarında bakla ıslanmıyordu. Daha adımlarını atar atmaz, şakımaya başlamışlardı. İçince kimbilir nasıl bülbül kesileceklerdi. Bu at uşağında iş vardı. Sarhoş olmadan saf saf konuşmasına bakılırsa, gerçekten iş vardı. Sarhoş olunca görmeliydi onu. Yedi ceddini saymaya başlar da, bir türlü susmazsa şaşmıyacaktı.

"Sen Jan tarikatından bir şövalyeyi ağırlamaktan büyük şeref duyuyorum" dedi yerlere kadar eğilerek, "dediğim gibi şimdilik rahatınıza bakın. Gelen olursa derhal haber ulaştırırım."

"Lâtince bilir misin?" diye sordu uşak.

At uşağının damdan düşer gibi gelen sorusunu zihninde evirdi, çevirdi, altından ne çıkacağını kestiremediğinden açık bir karşılık vermedi:

"Eh..." demekle yetindi.

"Nedir eh, bilmek mi, bilmemek mi?" diye üsteledi uşak.

Hancı Notaras, at uşağının efendilik taslamasına kızdı. Ayrıca tepeden bakması da sinirlerini bozuyordu. Alt tarafı bir at uşağı değil de sanki yılların efendisiydi. Adam sınıfından pozlar takınıp olur olmaz şeyler sorması, kendisini adam yerine koymamasının deliliydi besbelli. Ama kızgınlığını içine gömüp yumuşak başlı, saf hancı rolünü UZAKLAR YAKINDIR ? 187

oynaması lâzımdı. Çıkarları bunu gerektiriyordu. Kızıp bağırmaya başlarsa ya çeker giderler, ya da söyleyecekleri varsa da gerisin geri yutarlardı. Dahası, Sen Jan şövalyelerinin sağı, solu pek belli olmazdı. Bir damarına dokunursa altmcıkları kaçırmayla kalmaz, üstüne kuşça canı bile giderdi de, kanını soran arayan çıkmazdı. Kim soracaktı ki kanım, şu torunu olacak yamrı yumru Tatyos mu?

Yumuşadı:

"Eh demek cevaptır dostum" diye konuştu. "Lâtinceyi bilmemek olur mu manasınadır. Lâtince bizim dilimiz, üstüne az biraz Mongolca ile azıcık Oğuzcayı da ekle, sonra biraz da Ermenice kat, olsun bitsin."

"Öyleyse efendimin sorularına doğrudan cevap verebilirsin."

"Helbet, sordu da cevapsız mı bıraktık, buyursun."

At uşağı efendisine baktı. Efendisinin burun kıvırdığını görünce tekrar hancıya döndü:

"Şimdilik sorusu yok, olunca çağrılırsın."

"İyi madem, içeri geçelim, buyurun."

Önlerine düştü. Yer gösterdi.

"Rahatınıza bakın."

Moğolun hiç konuşmaması, hiç yüzüne bakmaması nedendi? Ya şövalyenin zırh yutmuş gibi kasılması? Sen Jan şövalyelerinin kibirli olduklarını öteden beri bilirdi, ama bu kadarı da fazlaydı hani. Adam sanki Bizans imparatoru veya Selçuk sultanıydı. Sanki peşinde bir sefil Moğolla bir at uşağı yoktu da koca koca ordular vardı, hem de atıyla, pusatıyla. Sefil bir Moğolun zengin bir Sen Jan şövalyesiyle nasıl bir işi olabilirdi acaba? Ya Salgur Noyan niye geliyordu hana? Anlaşılan handa buluşmaya 188 ? UZAKLAR YAKINDIR

sözleşmişlerdi. Birlikte bir şeyler karıştıracaklardı. Korkusunu alabilir de aldığını satabilirse, eh, handa müşterisiz beklediği günlerin masrafını denkleştirdi sayılırdı. Belki üstüne yeni altınlar da koyardı.

Adamlara baktı. Moğol Yabgu sere serpe minderlere yayılmıştı. Sen Jan şövalyesi ise peykeye çöküp ayaklarını uzatmıştı. Uşağı çizmelerini çekiyordu. Çizmeler çıkınca eyvanı öyle bir çürük kokusu sardı ki, hancı bu ayağın belki bir senedir su yüzü görmediğine yemin edebilirdi. Midesi bulamyordu. Bir an önce kaçmak için,

"Emriniz?" diye sordu, "yeyip içmeye ne emredersiniz?"

O zamana kadar hiç konuşmayan Moğol Yabgu, şövalyeden önce atıldı:

"Kurt çorbası" diye homurdandı.

"Olmaz" diye itirazı bastı at uşağı, "domuz yahnisi yiyeceğiz. Efendim, domuz yahnisine bayılır. O olmadıkça yemek yemiş saymaz kendini. Sofraya yahni gelmeli hancı, hem de sıcak olmalı."

"Çattık" diye düşünerek iç çekti Notaras: "Aranızda bir karar verseniz" diye konuştu sonra, "bizde kurt çorbası bulunmaz zaten, domuz eti de öyle. Selçukiler buralara geldi geledi, domuz eti satmamı yasakladılar. Müslümanlar yemez de..."

Sen Janlı bir şeyler geveledi ağzının içinde. At uşağı ne

dediğini anlamış gibi başını salladı. Hancıya,

"Efendim yahni istiyor" dedi, "ama domuz etli olması şart değil, koyun etli de olabilir, hattâ inek etli bile olabilir. Bu konuda sana bir kolaylık yapalım dedik."

Yabgu dirseğinin üstünde doğruldu:

"Kurt çorbası kalsın" dedi, "yahni de kalsın, bunların dışında ne varsa onu yerim, ama çabuk ol."

UZAKLAR YAKINDIR ? 189

Hancı, eyvanı hınca hınç dolduran ayak kokusundan bir an önce kurtulmak için mutfaka koştu. İçeri girer girmez de söylenmeye başladı:

"Aziz Hristos'tan müşteri istedik ya başımıza belâ gönderdi. Kurt çorbası da ne demek oluyor? Böylesine köpek kesip pişirmeli ki, akli başına otursun. Tatyooos! Hay essek oğlum, nerelerdesin?"

Tatyos'un yassı yüzü mutfak kapısında belirdi:

"Atları yemleyip suladım usta."

"Şimdi de sahiplerini yemleyip sulamamız lâzım geliyor. Ayak sürçmesene Ermeni kırması, çabuk olsana! Patates doğra Tatyos, hem de parmak kesmeye filân boşverip acele et. Mongol çudarma patates çorbası fazla bile gelir. Sonra da pirinç ayıklamaya koyul."

"Hemen usta..."

"Olur şey değil! Yemek konusunda bile anlayamayan Mongolia Sen Janlının nasıl bir dalaverede ortaklaştığını kestirebilene aşkolsun. Kurt çorbası da ne demeye gelir oğlum Tatyos; Mongol çudarlarmın kurt çorbası yediğini bilir miydin? Gerçi Mongoldur bu, her naneyi yer de üstüne su bilem içmez. Karışık-kuruşuk nesnedir Mongol kısmı. Oğuzlarla az buçuk göbek bağlan var dense de kulak tutma akılsız Tatyos, tutarsan kulağın koptu belle. Selçuklu nerede, Mongol nerede, aralarında dağlar kadar fark var ki, o dağların tepesini aşmak ne mümkün. Selçuklu insafı elden bırakmayan insandır, Mongol ise insafın adını bile duymamış olmalı. Neyse, sen işine bak. Yine kanattın ha parmağını, kökünden kesip kurtulamadın gitti şu çıkıntılardan. Hay ahmakların kralı, hay yezit! Bıçağın ağzı patatesten durmalı değil mi? Ne yapıp edip ille ki parmağına kaydırmadan duramazsın öyle ya, dura-
190 ? UZAKLAR YAKINDIR

mazsm; çünkü patates niyetine parmak doğramadığım zamanı hiç bilmem, görmemişim ve dahi duymamışım. Dur, kanını patateslere bulaştırma! Yok bulaştır gitsin bre, kurt çorbası isteyen kör Mongol için insan kanının ne önemi var? Bulaştır gitsin kerata."

•••

Sıcağa rağmen kara pelerinine sıkça sarınmış, pelerinin kapşonunu da kaşlarına doğru çekmişti. Kapşonun

ön tarafında gümüş bir haç panldıyordu. Kara pelerinin uzun etekleri toprağı süpürüyordu. İnadı tutan merkebinin yürütmeye çabalarken, pelerin ayaklarına dolaştığı için az daha düşecekti. Kötü kötü küfretti. Küfür ağızdan çıkar çıkmaz da telâşla bakındı. İyi ki Meryem'in oğullarından kimseler yoktu. İnadı kırılmayan merkebin başında sopa kırmanın tam sırasıydı.

"Yürüsene pis hayvan!"

Elindeki bastonun topuz kısmını kafasına çaldı. Bir kere daha bakındı. Hele bu hareketinin görülmesini hiç istemiyordu. Şöhretine gölge düşerdi. Herkes Dağ Keşişinin hayvanları çok sevdiğine inanırdı. Hattâ bütün hayvanların dilini anlayıp konuştuğu rivayet edilirdi. O da bu rivayetten alabildiğine faydalanır, civarda birisinin bulunduğunu sezerse, onu farketmemiş gibi yapıp kuşlarla, daha olmazsa merkebiyle konuşur gibi yapardı.

Hakkındaki rivayetler bundan ibaret değildi. İnsanların ruhuna giren şeytanları kovduğu, hastalıkları iyi ettiği, her gece Hıristiyan azizleriyle sohbete oturduğu da dillere destandı. Saf Hıristiyanları kandırmak için bütün bunları kendisi uydurmuş, fakat zamanla o kadar dallanıp budaklanarak yayılmıştı ki, haniyse kendisi de inanmaya başlamıştı. Rolünü iyice benimsemişti. Bazan aylarca gözükmez, sonra birden bire ortaya çıkar, ya Aziz UZAKLAR YAKINDIR ? 191

Hristos'la dünya turuna çıktığını, veya insanların geleceği hakkında Hazret-i İsa ile uzun bir görüşme yaptığını iddia ederdi.

Ellibeş yaşlarında, orta boylu, güçlü-kuvvetli bir adamdı. Aslında bir Cizvit papazıydı, ama bunu bilen hemen hemen yoktu. Hattâ mezhebi de bilinmezdi. Sorulduğunda, müphem bir tavırla gülümser, mavi gözlerini semaya çevirip, "Hepimiz İsa Efendimizin evlâtlarıyız" derdi.

Dağ Keşişi adıyla şöhret tutmuştu. Sırtına bağlı kılıfında uyuyan şemşiri (kılıç) kara pelerini örttüğünden, silâh taşıdığı belli olmazdı. Silâha ihtiyacı olmadığını, çünkü kendisine ok ve kılıç işlemediğini söylerdi. Nasıl geçindiği ise büsbütün sırdı. Saf yürekli Hıristiyanlara göre, böylelerinin nasıl geçindiği sorulmazdı. Azizlerle bile konuşabilen bir keşiş, yemeğe muhtaç olacak değildi ya, istediği an önünde krallara lâyıık sofralar kurulurdu. Ancak Topal Notaras hiçbir zaman bu görüşü paylaşmıyordu. Çünkü Dağ Keşişi her gelişinde yemek ister, sofraya ne koysa silip süpürür de, üstelik "Bir serçe kuşu kadar yedik" diye geçirirdi.

Dağ Keşişini ilk farkedenden hancı yamağı Tatyos, haç çıkardı.

"Yine geliyor" diye mırıldandı. "Ey İsa Efendimiz, ey Meryem Anamız, lütfen bizi koruyunuz!"

Nedense keşişten ürkerdi. İnsanın yüreğine işleyen bakışları onu her zaman rahatsız eder, gözlerinden kaçacak yer arardı. Topal Notaras ise, keşişi sevmemekle birlikte, bunu kendi kendine bile itiraftan korkar, kulağına gider de hanının üstüne şimşekler yağdırır diye korkardı. Hanının üstüne şimşekler yağdırması neyse ne, ama Katalon eşkiyasını başına musallat edebilirdi. Bir gelirlerse 192 ? UZAKLAR YAKINDIR

ne var ne yok alır götürürler, en küçük bahanelerle insanın kellesini bile alırlardı. Bu yüzden Dağ Keşişinin bir dediğini iki etmemeye çalışırdı.

Tatyos'un kalın sesi mutfağı velveleye verince ürktü.

"Geliyooooo ustaaaaa!"

Yahniiyi tatmak için ağzına götürdüğü kaşık dudaklarının kıyısında kala kaldı:

"Gırtlığı sıkılmış kedi gibi ne miyavlıyorsun bre delilerin yüzkarası, kim geliyor bakalım?"

"O geliyor usta, Dağ Keşişi, eşeğiyle birlikte geliyor yine... Bedavadan yeyip içecek..."

Notaras, dudaklarının kıyısında unuttuğu kaşığı hızla çekip Tatyos'un başına indirdi:

"Kapa çeneni! Kapatmazsan kan pıhtılarıyla kapatırım alimallah. Geliyorsa hoş geldi, safa geldi. Keşiş demek ne demek bakalım? Hanımız bet bereket demek. Ooh, gelsin, gelirse ayağının uğuruyla gelir, kimbilir gaipten nice haberler getiriyordur. Dur bre, soyu sopu ateşlere yanası, koca Dağ Keşişini birlikte karşılamamak olur mu? Yürü dendi..."

Birbiri arkasından gelen bir birine zıt emirler Tatyos'un kafasını iyice karıştırmıştı. Kapı aralığında öylece dinliyor, gitmesi mi, yoksa kalması mı gerektiğini düşünüyordu.

"Yürüsene şapşal!"

Hancının arkası sıra avluya çıktı. Notaras, topal bacağından ve paytak şişmanlığından beklenmedik bir hızla bahçe duvarını geçmiş, yanında Tatyos'u bulamayınca da bas bas bağırmaya başlamıştı:

"Koş dendi rezil, koş Keşişin eşeğini tut dendi eşsek, yuvarlan dendi! Neredesin Tatyos köpeğiii!"

UZAKLAR YAKINDIR ? 193

Yaklaşmasını bekleyip bir tekme salladı. Tatyos, ustanın tekmesinden kurtulmak için yokuş aşağı koştu. İstemeye istemeye Keşişin elini öptü. Eşeğin yularına yapıştı:

"Ben ahıra çekerim peder."

Keşiş, esrarengiz bir tavıra Tatyos'u süzüyordu. Tatyos

ise başını hep yerde tutuyor, Papazın gözleriyle karşılaşmaktan korktuğundan yüzüne bakamıyordu.

"Görmeyeli iyice büyümüşsün Tatyos, sen büyüyünce içindeki şeytanlar da büyümüştür. Babana çekersen ileride korkunç bir başbelâsı olacağından şüphem yok."

Tatyos geriledi. Keşişi sevmemesinin sebeplerinden biri de buydu. Ne zaman karşılaşsalar kötü adam olacağından bahsederdi. Bir de içindeki şeytanlardan. Keşişe göre Tatyos'un içindeki şeytanlar her geçen gün biraz daha büyüyor, bu yüzden Tatyos'un bedeni gelişemiyordu? Çünkü ağzından aşağı inen bütün nevale, içindeki şeytanların karnını doyuruyordu. Bir ara, "Şeytanları besleyip büyütmeğe yemem daha iyi" diye düşünüp, dört gün ağzına hiç bir şey koymamıştı. Bereket Notaras bunu farketmiş de Tatyos'u ölümün eşiğinden geri çevirmişti. Dağ Keşişinden korkuyordu, ama ona hak vermemek elinden gelmiyordu. Yedikleri kendi midesine gitseydi, yaşıtları gibi bir vücudu olurdu onun da, oysa sıska bir şeydi. Onaltıma bastığı halde dokuz yaşında gösteriyordu. Üstelik yamrı kafası da fazlaca büyüktü. Herkesin ruhundaki şeytanları kovabildiği söylenen Dağ Keşişine yalvarsa, acaba kendi ruhundaki şeytanları da kovar mıydı? Bir yıl önceki gelişinde annesiyle babasının hikâyesini anlatmış, hancının, dedesi olduğunu da söylemişti:

"Seni bulduğumda anan ölmüş, baban gitmişti. Yapa yalnızdın. Seni ecelin kollarına bırakmaya gönlüm elver-

194 ? UZAKLAR YAKINDIR
medi, büyüyünce nasıl bir başbelâsı olacağını bile bile alıp dedene getirdim" demişti. O günden beri hancının, dedesi olduğunu biliyordu. Notaras'ın da hikâyeyi bildiğine emindi. Buna rağmen aralarında dede-torun ilişkisi yoktu. Daha çok usta-çırak ilişkisi vardı. Belki bir gün, biraz daha büyüdüğünde, Notaras ile karşılıklı oturup bunları konuşurlardı. Ya da hiçbir zaman bu cesareti gösteremezdi. Vücut yapısından gelen karmaşık duygular bazı çıkışlarını önlüyor, ayrıca görüntüsündeki garipliğin sevilmesini engellediğini de düşünüyordu. Yamrı-yumru bir vücut yerine bir delikanlı vücuduna sahip olsaydı, Notaras'ın sevgisini kazanabilirdi belki. Belki o zaman dede-torun olabilirlerdi.

Göz ucuyla keşişi yokladı. Gerçekten haklı mıydı, acaba? Söyledikleri doğru muydu? Gerçekten de içindeki şeytanlar mı büyümesini engelliyordu? Böyle ise Dağ Keşişi içindeki şeytanları kovabilir miydi? Öyle ya, şeytanın nerede olduğunu bildiğine göre, nasıl kovulacağım da bilirdi. Bu defa soracaktı. Bu sefer yalvaracaktı:

"Aziz peder" diye seslendi.

"Evet Tatyos, ne diyorduk bakalım, ruhundaki şeytanlar daha da büyüdü diyorduk. Hem de semirdi, Tatyos.

Onları vaktinde attık attık, atamadık mı bittin say. Adın kötü Tatyos, it Tatyos diye tellâl olur. Doğduğuna yanarsın ki, ölesiye yanarsın. Selçuklunun cengâverleri çöker ensene, verirler sırtına ucu kurşunlu ve de çatallı manda gönünden kırbacı, veriştirirler. Bilirsin eşkiya kısmına, it, kopuk milletine aman-zaman tanımaz bunlar. O vakit görürsün ruhu şeytanlı olmak ne demektir. Böyle güdücük kalman da cabası zaten."

Tatyos boynunu büküp iyice ufalandı:

"Ben de onu söyleyecektim peder, kötü olmak istemi-

1

UZAKLAR YAKINDIR ? 195

yorum, güdük kalmak da istemiyorum, içimdeki şeytanlardan kurtar beni..."

Keşiş belli belirsiz gülümserken, boynunda ışıldayan gümüş haçı okşadı:

"İstemekle olsaydı Tatyos, ohoo, kim ne istemez oğlum. Sabır lâzım, her işin bir zamanı vardır, bilir misin? Belki zamanı geldiğinde ruhuna girmiş şeytanların icabına bakabiliriz."

Topal Notaras, yokuşun başında sabırsızlanıyordu. Tatyos, yukarı bakar gibi olunca eliyle "gel" işareti yaptı. Ama Tatyos, ustasını görmüyordu. Keşişin söylediklerine dalgındı.

"Gerçekten ruhumu kurtaracak mısınız aziz peder?"

Keşiş gözlerinin bütün maviliğiyle gökyüzüne baktı. Değneğini de havaya dikti. Eliyle Tatyos'a "sus" işareti verdikten sonra, bir zaman gökyüzünü dinledi.

Tatyos, sevinçle korku karışığı bir saygı içinde susuyordu. Galiba keşişin azizlerle konuştuğu sadece bir söylentiden ibaret değildi. İşte, dudakları kımıldıyor, yüzü çeşitli şekiller alıyor, bazen memnunlukla açılırken, bazen kederle buruşuyordu. Bir elini de kulağının arkasına atmış, besbelli gaipten gelen sesleri daha iyi duyabilmek için burtu yapmıştı. Hiç şüphesi yoktu artk, derdine derman bulsa bulsa, şu Dağ Keşişi bulurdu. Sesini duyunca dikkat kesldi:

"Bildirdiler Tatyos, Aziz Hristos Efendimiz müjdeyi bastırdı, şeytanlardan kurtulabilsin, bana inan!"

Tatyos can havliyle şaşkınlığını yenip atıldı:

"İnanıyorum, ama nasıl kurtulacağımı bilmiyorum."

Tatyos'u gözlerinin maviliğine gömdü, gülümsedi:

196 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Sen bilmiyorsan, bilene güven, bana..."

"Ne yapmam lâzım efendim, söyleyiniz lütfen, ne yapmam lâzım?"

Onu sevmediğini bile unutmuş, bütün ümidini ona bağlamıştı. Büyülenmiş gibiydi. Şunu yap dese hemen

yapacaktı, yeter ki şeytanların esaretinden kurtulsun.

"Aman efendim, aziz peder aman! Ruhumu şeytanlardan temizleyin, ömürboyu köleniz olayım."

"Her istediğimi yapacak mısınız?"

Hayır demek elinden gelmiyordu:

"Evet, her istediğinizi..."

Sırlı bir gülümseme keşişin dudaklarında gölgelendi:

"İyi Tatyos, çok iyi, şimdilik eşeğimi ahıra çek, yeter. Ha eğlen bakalım, handa kimlerin bulunduğu da söyle."

"Üç yabancı var aziz peder, az önce geldiler. İsmi kalabalık bir Sen Jan şövalyesi, şövalyenin at uşağı, bir de Mongol çudarı. Ustam pek sevmedi onları, sevmedi ya, günlerdir hanımız boş olduğundan, gelişlerine sevindi sayılır. Şimdi..."

"Dur bakalım, dur! Şu adı kalabalık Sen Janlı, ince uzun ve zırhlı, Mongol çudarının da bir gözü bantlı mı?"

"İyi bildiniz, ince, uzun ve zırhlı. Mongolun bir gözü bantlı."

Çok bilmiş tavırda elini salladı:

"Tamam Tatyos, eşeğimi ahıra çek ve ona çok iyi bak. Günü gelince ruhunu esir eden şeytanları tepeleyeceğim, meraklanma."

Tatyos'un peşinden yürüdü. Dünyanın bütün günahlarını yüklenmiş de taşıyamıyormuş gibi ohlaya, ıhlaya
UZAKLAR YAKINDIR ? 197

yokuşu çıktı. Topal Notaras'a elini öptürdükten sonra, toprağa çöktü:

"Bil bakalım, nereden gelmekteyiz?" diye sordu.

Notaras düşünür gibi yaptı. Aslında hiç bir şey düşünmüyordu. Her gelişinde Keşiş aynı soruyu sorar, hancı da hep aynı cevabı verirdi. İkisi de bile bile bu oyunu sürdürürlerdi.

"Ulu efendim isterse, dünyanın öteki ucuna gider, gelir."

"Aferin Notaras, dünyanın öteki ucundan gelmekte olduğumuzu biliverdin. Teey Çin'den geliriz. Sind elinden, geçerken korkunç bir fırtınaya tutulduk. Ebemkuşağı başımızın önünde durup bizi korumasaydı, yüzlerce kişiyle birlikte korkunç fırtınanın girdabına sürüklenip helak olurduk da ağlayanımız dahi bulunmazdı."

Nedense her gelişinde bu fırtına masalını anlatırdı. Bazan ebemkuşağı onu korur, bazan güneşin anası sıcak elini bulutlara değdirip fırtınanın hızını keserdi. Notaras da inanıp inanmadığını düşünmeden hayretlenirdi:

"İsâ Efendimiz korusun!"

"Ya Notaras, işte böyle dostum. Ebemkuşağı şemsiye olmasaydı fukara keşişin bitmişti. Bu kadar mı diyecek-

sin, koca dünya seyahatinde bu kadarla kurtulmak ne mümkün, dahası var: Hind deryasında bindiğimiz gemiyi denizin yedi göbeğinde dolanan korkunç balık canavarı yuttu. Öylesine büyüktü ki, Yunus Peygamberi karnında taşıyan Yunus balığı, bunun yanında yeni doğmuş yavru gibi kalır. Kolay mı belledin kos koca gemiyi direği, yelkeni, sereniyle bile yutmayı?"

Notaras öylesine ürktü ki, elinde olmadan feryadı bastı:

198 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Aman aziz peder!"

"Senin gibi herkes aı ıanlandı, amanlandı ya, yedi başlı ejderha yılanında aman var, bizim balık canavarında aman yok. Birden her taraf kararmaz mı, oysa az öncesi günlük güneşlikti. Anladık ki, balık canavarının midesindeyiz. Midesi derya gibi mübareğin, eni boyu var bir Abis-kün denizinin yarısı kadar. Bu işe ne dersin Notaras?"

"Vay derim aziz peder!"

Keşiş, eşeğin inadını kırmaya çalışan Tatyos'a dudak kenarıyla gülümsedikten sonra devam etti:

"Yolcular da aynen senin gibi, vay aziz peder dediler. Göster dediler hünerini, göster ki peder dediler, tam vaktindir, kurtar da bizi, azizlerden olduğuna inanalım."

Notaras, yolcuları ağız dolusu ayıpladı:

"O kerteye gelene kadar inanmamışlar ha köpoğulları!"

Keşiş, elini kaldırıp hancıyı susturdu:

"Kötü deme Notaras, kötü söz şeytanındır. Adına insanoğlu demişler, insanoğlunun bazı cinsi iki ayaklı şeytan demektir, görmeyince inanmaz. Musa Peygamber, az biraz insanoğlunun yanından ayrılıp Tur Dağına çıktıkta, arkasında neler olmuştu bakalım?"

Notaras meraklıydı ya, keşişe biraz da korkusundan soruyordu:

"Aman kurban keşişim, ne olmuştu deyiver."

"Kavmi, altınları eritip bir buzağı heykeli yaparaktan, oracıkta din değiştirip puta tapmaya başlamamışlar mıydı hay akılsız topal? Daha evvelinden anlatmamış mıyım bunları sana?"

Kendisine topal denmesine içerlerdi. Elinden gelse keşişe de söylemeyecekti ya, elinden gelmiyordu. Kafasını UZAKLAR YAKINDIR ? 199

kızdırırsa Kaf dağının tepesindeki yedi başlı yılan ejderhasını çıkarıp...

"Kuşça aklımda tutamamışım işte" diye boyun büktü, "bir daha anlatıver kurban olduğum."

"Dedim bile altın buzağıya tapmaya başlamışlar diye.

Bugün aklın fırlak senin; hele de bakalım, akılcığın nere-
lerde yuvarlanır?"

Başkasının ağzından sır almakla övünen Notaras, şu
Cizvit papazına dayanamıyor, sorularını cevapsız bırak-
mıyor, en kötüsü yalan söyleyemiyordu.

"Handa bir Sen Janlı, at uşağı ve Mongol çudarı var.
içerde başkalarını bekliyorlar."

"Sen de bir iş çıkar mı diye meraklanmakta olduğun-
dan, sözlerim bir kulağından girip bir kulağından çıkıyor,
öyle mi?"

"Öyle kurban keşişim, malûm oldu. Balık canavarına
gelsek mi?"

Biraz merak etmiyor değildi, ama daha çok merak et-
miş görünüyordu. Bir masalı dinleyen çocuklardan fark-
sızdı.

"Gelelim bakalım" dedi keşiş, "biz yüreği pâk keşişle-
rin niyeti halis olur. Niyet tuttum ve dahi emrettim balık
canavarına: 'Arsız canavar hay!' dedim. 'Bizi yavru balık
belleme, bugüne bugün içinde elli yolcusu ve Hind cevizi
yüküyle koca bir gemiyiz, salıver gitsin, bakalım' dedim."

Balık canavarının karnından konuşur gibi, ses boğuk
geliyordu. Daha fenası, bazı kelimeleri söylerken dudak-
ları hiç kıpırdamıyordu. Notaras'ın emin olduğu birşey
vardı ki, bu ses, insan sesi değildi. Cizvit papazının alışıl-
mış sesi hiç değildi. "Essahtan balık canavarının karnın-
dan mı konuşuyor kurban olduğum?" diye düşünmekten
200 ? UZAKLAR YAKINDIR

kendini alamadı. Papazın balığın karnından değil de ken-
di karnından konuşmak gibi bir mahareti olduğunu bile-
mezdi. Şimdiye kadar da hiç görmemişti. Bu boğuk sesi
hiç duymamıştı. Ermişlere bûs bütün karıştığına hük-
metti. Korktu. Korkunca da ilgisi arttı.

"Sonra?" diye sordu.

Hancının ilgilenir görünmekten vazgeçip gerçekten il-
gilenmeye başlaması Dağ Keşişini gülümsetti:

"Sonrası balık, emrin karşısında direnemedi, başüstü-
neyi çekip kustu. Denizin üstünü lök gibi katran kapladı.
Mübarek bizi kusmak için içinde ne var ne yok çıkarmış-
tı. Can havliyle öylesine üfürdü ki zavallıcık, dünyayı zel-
zele tuttu."

"Dün öğle üstü müydü?" diye atıldı, Notaras.

Hancının yüz ifadesinden dün öğle üstü birşeyler ol-
duğunu kestiren Cizvit papazı, başını salladı:

"Ya, tam tamına öğle üstüydü."

Notaras bitkindi, koyu bir korkudan sonraki bitkinliğe
gömülüydü. Cizvit papazının bir günde şu kadar aylık yo-
lu alıp gelişine şaşacağına, dün öğle üstü olanları yaşı-
yordu. Önce ocaktaki kazanın yalpasına işkillenmiş, fakat
Tatyos'un salladığını sanmıştı. "Kötü Tatyos, sallama!" di-

ye çıkmıştı. Fakat Tatyos mutfakta değildi. Ayrıca kendisi de sallanmaya başlamıştı. Can havliyle "Amanın zorlu zelzele olmakta!" diye bağırmayla dışarı fırlamıştı. Meğer ki balık canavarının üfürmesiydi. Hay kurban olduğum keşişim! Hind deryasında' üfürttürdüğüri balık canavarının soluğu Caber civarını zelzeleye boğuyorsa, vay halimize! Vay ki bu keşiş başkaca keşiştir. Bir yaman keşiştir ki, keşiş olmak bu kadardır. Şimdiye kadarını bilememiş, kötü şeytana uyup alaya bile almışız. Amanın, UZAKLAR YAKINDIR ? 201

bari bundan sonra kusur etmemeye bak akılsız Notaras! Keşiş bir daha kızarsa zelzele tutuğu olup hanımla birlikte, dünya başına çöktü belle..."

Keşişin ellerine uzandı, öptü.

"Fakirhanemize şeref bahşettiniz ulu efendim, buyuramaz mısınız?"

Cizvit papazı hiç nazlanmadan kalktı. İçin için gülüyor, en sonunda Notaras'ı da inandırdığını düşünüp memnun oluyordu.

"Buyuralım" dedi, "lâkin yol yorgunuyuz. Fırtına ve dahi balık canavarı vurgunuyuz. Şöyle iyi bir oda uydurabilir, karnımızı da doyurabilirsek, eh, kötü ruhların hadlerine mi düşmüş bu semte uğrasınlar. Topunu sürer, geldikleri yere göndeririz, İsa Efendimizin yardımıyla..."

"Sayenizde efendim" diye kekeleydi Notaras, "sayenizde huzur içindeyiz. Zelzele bile zarar vermedi yıkık hanımıza, savuştu gitti. Çünkü mutfak sallanmaya durdukta aklımıza düşün, 'Medet Dağ Keşişim!' diye ünledik, sallantı geçti."

"Geçer elbet, biz nereden çağrılısak duyar ve sevdiklerimizin imdadına hemen koşarız. Zelzelenin az biraz sürmesi balık canavarıyla meşgul bulunuşumuz yüzünden, yoksa şıp, keserdik."

Hancı içerdekileri unutmuştu çoktan, Moğolun kötü sırtığına çarpılınca yanpirilendi. Hele de mutfaktan gelen yanık kokusuna kahırlandı. Bes belli kazanın dibi tutmuştu. Bu hesapça Sen Jan senyörünün yahnisi berbat olmuş demektir. Bir beğenmezse tencereyi kafasına giydirdi. "Eyvahlar olsun!"

Korktu ya, keşişin emin duruşunu görünce rahatlar gibi oldu. O yanında bulunduğu sıralar, kötülüğe kimse-

202 ? UZAKLAR YAKINDIR
nin gücü yetmezdi. Zelzeleye, balık canavarına ve fırtınaya hükmeden kos koca bir aziz, bir Sen Jan şövalyesiyle Mongolu sindiremez olur muydu?

Merdivenlere doğruldu. Cizvit papazını odasına çıkarırdı. Eyvana döndüğünde yabancı biriyle daha karşılaştı. Yabgu'nun son cümlesini de iyice duydu:

"Salgur Noyan az sonra burada olur, hep birlikte Tepir Beye gideriz."

Hancıyı farkedince lâfi değiştirdi. Sesinin bütün hmcıyla sordu:

"Nerede kaldı etmeğimiz?"

"Geliyor" dedi hancı, mutfağa girdi.

Yahni kararmıştı. Mutfağı sis basmıştı. Kazanın içine su koydu. Tahta kaşıkla karıştırırken: "Bir yahni daha yapacak değilim ya" diye mırıldandı, "zıkkımın pekini yesinler."

Yabgu'dan duyduklarını dūřündü: Salgur Noyan'ı duymuşluğu vardı, ama Tepir Bey adını ilk defa duyuyordu. Diyar-ı Rum'a gōç eden Türkmen aşiretlerinden birinin beyi olduğunu kestirmek için kâhin olmaya gerek yoktu. İyi ama bir Türkmen beyinin Mongol çudalarıyla ne alış verişi olabilir?di?

İşin içinden çıkamadı. Bugün burada zıtlar bir araya geliyordu nedense, bir tuhaf işler dönüyordu. Sen Jan şövalyesi ile Mongol çudarı, ardından Tepir Bey denen adamın elçisi mi, martalosu mu neyse, daha gelecekler de cabası. Daę Keřiřini unutmamak lâzımdı. Bunlarla bir alış verişi olamazdı herhalde, kendi halinde bir keşişin kötü işlere kalkışacağını dūřünemezdi. Hoř, dūřünemesi keşişten korkması yüzündendi, gaipten ses alan biri, aklından geçenleri okuyamaz olur muydu? Okursa, UZAKLAR YAKINDIR ? 203

"Vay benim için kötülük dūřünmekte sin ha!' sertlenmesiyle bir kötülük etmeye kalkmaz mıydı? řu dün öęle üstü zelzelesi gibi hanı kökünden sallayıp yıkmaz mıydı? Keřiř kısmı ezelden tuhaftı ya, Daę Keřiři hepten tuhaftı. Söylediklerinin binde birine gücü yetiyorsa, binde biri dahi tehlikeliydi. Ne yapıp yapıp iyi geçinmeliydi keşişle. Başkaları kızsaa belki bir tokat çarpar, kızgınlığını geçirirdi, ama bu keşiş, şeytana çarptırır da, insan ömrü billah çarpık kalırdı. O iři nasıl yapmıştı acaba, dudağını kımıldatmadan nasıl konuşmuştu? Bunu görene kadar fazla ciddîye almadığı için pişmandı. Yeyip içtikten ve bir hayli handa kaldıktan sonra tek dirhem ödemededen çekip gitmesi asabını bozardı eskiden. Artık seslenmeyecekti. İstediği kadar yesin, istediği kadar kalsın, yeter ki, üstüne belâ yağdırmazdı...

"Atlılar geliyor ustaaa!"

Tatyos'un kalın sesi kapı aralığında çırpınmaya durunca, hancı gözlerini tavana kaldırdı:

"Teşekkürler aziz Hristos Efendimiz, teşekkürler Dağ Keşişi" diye mırıldandı; "Topal Notaras'm rızkına tıkanan tıpayı çıkardığınız için, teşekkürler."

Sadece azizlerden birşeyler isterken, kendisine "topal"

derdi. Bunu da azizleri haline acındırmak için yapardı. Ama her seferinde o sevmediği kelimeyi söylerken yüzü buruşur, alını kırış kırış olurdu.

İri gövdesiyle kapıyı tuttu. Yol boyunda hana doğru yuvarlanan tos toparlak toz bulutuna sevgiyle baktı.

"Hele gelin, hele gelin altıncıklar" diye fısıldadı.

Moğol çudalarının homurtusu hayalini ortasından kırmıyordu, daha uzun zaman eşiğe çakılıp toz bulutunu gözleriyle sevecekti.

204 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Nerede kaldı etmek kısmı?" diye homurdanmıştı Mo-

ğol.

Notaras istemeye istemeye tekrar mutfağa yöneldi:

"Birazdan hazırdır" dedi girerken.

Arkasından Moğolun sesi yetişti:

"Gelenler kim, görebildin mi?"

Notaras birden sinirlendi. Oysa pek sinirlenmezdi. Galiba işin içinden çıkmadığına bozuktu. Neler döndüğünü kestirememenin hincına bulanmıştı. Tersledi Moğolu:

"Göremedim. İstiyorsan kalk kendin bak, bana da haber verir 3in."

Moğol çudarı birden minderleri yana fırlatıp hızla kalktı. Hırıldak sesiyle,

"Dağıtırım şeytan dölüü!" diye uzattı, "hanını başına yıkarım senin, sorduğumda doğru cevap vermezsen bitiri-

rim..."

Hancının gırtlığına sarılmak için bir atak yaptı, fakat Sen Jan senyörünün kesin işaretiyle kapıya doğru yön değiştirdi. Yolboyuna baktı. Atlılar iyice yaklaşmışlardı. Moğol olmadıkları belliydi, Bizanslı olmadıkları da. Öfkelenildi. Yere tükürdü.

"Türkmen bunlar, şeytan götüresiii!"

Sen Jan senyörü rahatsızlıkla kııldı. Sarı, sivri sakalını avuçlayarak bir süre düşündü.

"Heyecan yok" dedi kesin bir dille, "rahat dur Tepegöz

delisi!"

Yabgu tekrar minderlere uzandı. Kılıcını öne aldı. İlk hamlede çekebilecek pozisyona getirdikten sonra:

"Bu gelenler var ya, Mongol önünde kayayı düz eyleyip kaçan Türkmenlerden" diye konuştu, "kötü bozduk her

UZAKLAR YAKINDIR ? 205

yerde. Hele Harzem'i bütün dağıttık. Türkmen obalarını yaktık, yıktık. Yakındır Selçukluyu da kıstırmamız. Ondan sonra gel keyfim devridir. Bizim devrimizdir yani. Dilediğin kadar çapul yapmak serbes, vurgun vurmak ser-

bes, kervan basmak, karı dağa kaldırmak serbes; anlayacağı şövalyem, herbir şey serbes olacak yakında."

"Ya bu Türkmenler?" diye sordu Sen Jan senyörü, "midemi bulandırıyorlar. Göçücü mü, konucu mu bunlar belli değil."

"Hiç meraklanma, göçseler de konsalar da farketmez. Hem Mongol orduları buralara gelmişken, hadlerine mi düşmüş konsunlar."

"Belli olmaz. Türkmenler pek cesurdur derler."

Kısık bir kakhaha bıraktı Yabgu:

"Sen Mongol milletini tanımadığından Türkmene cesur dersin. Hele de Mongol aktavlarım bilmediğinden... Kavak boylu olur Mongol aktavları. Edeni, soranı yoktur. Çocukken evlerinden alınıp büyütülürler. Sırf savaş öğretilir. Adam öldürmenin bin türlü belletilir kendilerine. Mongolun dışında herkese düşman gözüyle bakarlar, herkesi düşman gözüyle görürler. Soğuk nedir, sıcak nasıldır bilmezler. Vücutlarının pek az yerini örten çapaçullarla gezler kış ve yaz. Hem de bu ocağın temelini Çingiz atamız atmıştır. Gözlerini budaktan sakınmazlar. Böylelerine kötü Türkmen dayanabilir mi, şövalye? Ardına bakmadan kaçmanın yüz bin çeşit yolunu aramaz mı? Hay ne demektesin sen?"

Şövalye ilgisizce esnedi:

"Peşlerinden koşturmaktan bıktım, usandım" dedi, "ama değişiyor doğrusu. Rum ve Ermeni beylerinin ihtiyacı olan insan gücünü fazlasıyla karşılıyorlar. İyi de kâr ettiriyorlar."

206 ? UZAKLAR YAKINDIR

Moğolun tek gözü sevinçten seğirmeye başladı, dudaklarını sonuna kadar yayarak güldü:

"Bak, bunu iyi söyledin şövalye, akıl diye buna derim ben. Türkmen yüreksizdir, ama bileğine kuvvetlidir. Ver sırtına kırbacı, sür işe, gık demez, çalışır. Karnını doyurdun mu yeter. Urum beylerine şimdiye kadar götürdüğümüz Türkmenlerden iyi kazandık öyle değil mi? Kendi hesabıma şikâyetim yok. Ama Türkmen sürülerine de el atsak fena olmaz gibime gelir. Semiz olur Türkmen sürüsü. Neden dersen, Türkmen kısmı gezgindir. En iyi otlaklara salar sürüyü. Çünkü Türkmenin yiyeceği, giyeceği, yatacağı sürüden gelir. Etini, sütünü, yağını yer, yününü giyer, postunu döşek edip yatarlar. Türkmen kısmı sürüden istifadeyi becerir. Fakat aklın fazlasını arama, bulamazsın. Bir kere akıllı olsalar buralara gelirler miydi? Dört taraftan sarıl toprakta nasıl barınacaklar? Etraf Urum beylerinin, Ermeni beylerinin adamlarıyla kaynıyor. Az ilerde Bizans tekfurları var. Öyle bir çullanma çullanırlar ki Türkmen üstüne, kalan canlarını da alır, olan-

ca akıllarını da uçurturlar. Daha olmadı, biz ne güne durmaktayız? Mongol çudaları, aktavları varız ya, Türkmeni hepten bitiririz. Anlayacağın, canları kötü yanacak, gelip geleceklere bin kere pişman olacaklar."

"Öyle mi diyorsun?" diye sordu şövalye, alaycı bir tavırla.

"Tas tamam!" diye atıldı Moğol, "aynen böyle olacak."

"Ama ben Türkmen hakkında, hele de Türkmenin Kayı Han Boyu hakkında başkaca şeyler duymuşum."

Şüpheyle şövalyeye baktı:

"Ne gibi?"

"Seninkiler bir aralık bilmem nerede Harzemlinin küçük bir ordusunu sıkıştırmışlar da..."

UZAKLAR YAKINDIR ? 207

"Oooh!" diye sözünü kesti şövalyenin, "ellerine sağlık benimkilerin, Harzemin çoğu Türkmen değil mi, güzel bir Mongol köteği yemişlerdir."

"Bir kısım Kıpçak beylerinin ihaneti yüzünden dediğinin olmasına ramak kalmış, seninkiler Harzem'i bitirmek kertesinde iken, Türkmenin Kayı Boyu 'Yettim ha!' diye ünleyerek cenge dalmış. Mongol neye uğradığını şaşırarak, balta yemiş odun gibi ikiye, üçe bölünüp kaçmaya davranmış. Bu söylenene ne buyurur bakalım?"

Tepegöz Yabgu hışımına şövalyeye döndü:

"Yalandır!" diye bağırdı, "Türkmen yalandır, inanma! Türkmen kısmı yapamadığını yapmış gibi göstermekte pek mahirdir. Kendini tepeleme övmeye de baygındır. Töbe yalandır şövalye, işit de inanma. Hadlerine mi düştü Mongolu perişan edip kaçırsınlar? Şu kadar ki, az buçuk zayıt verdirdiler. Harzemşahi Celalüddin'in bir müddet başarı kazanması da Türkmen yüzünden. Kıpçaklarla kalsa, babasından beter ederdik."

"Kolay zafer kazanmaya alışkınsınız, öyle ya?"

Elini sinirli sinirli sallarken cevap yetiştirdi:

"Yok, ne demeye gelir? Zaferin en zorlularını kazandık kaç yıldır. Kıra kıra bitirdik Türkmen kısmını. Şimdi Harzem topraklarında leş kulan dolanır, bunu Mongol yaptı. Çingiz atamız yaptı; vakitsiz ölmeyeydi bütün Müslümanları bitirirdi. Şimdi Türkmen bizden kaçıyor. Kaçar da kurtulur mu? Kurtulamaz, çünkü bizimkiler peşlerinde, Harzem'den Türkmenin kökünü nasıl kazadıysak, Anadolu'dan da öyle kazıyacağız."

"Türkmen, Selçuklu ile birleşirse bunu zor yaparsınız."

"Birleşse de yaparız. Selçuklu dediğin de ne, yarım ya-

208 ? UZAKLAR YAKINDIR

malaklar kalabalığı. Mongol dünyadan perva etmez. Yıkar, yakar, bitirir. İnan bana bitirir Mongol, serttir."

Şövalye dudaklarının kenarıyla güldü:

"Sertti de, Cuci Hanın ordusu Temür Melik'in birkaç yüz kişisine karşı niye dayanamadı bakalım, Temür Melik nasıl kurtardı canını, sonra nasıl yüklendi Mongola? Nasıl dersen, Kayı Beyinin oğlu Erdumrul mudur, Ertuğrul mudur, yetişti canına. Bu Erdumrul öyle bir âfetmiş ki, gören gördüğünü anlatamaz olur, dili tutulur da aval aval bakınmakla yetinir. Nasılmış?"

Moğol bıkkınlıkla gülmeye davrandı:

"Amana geldim şövalye, nasıl sözler bunlar? Seni tanımasam Türkmenden taraf derim. Bütün bunlar eski masal, uydur söyle masalı bunlar. Ben derim ki..."

Hancı, sofraya kurma bahanesiyle sokulunca, sustu. İşinin bitmesini bekledi. Fakat sözü Sen Jan senyörüne kaptırdı:

"Dur ki sözümü bitireyim. Üstelik sevineceğin yerdeyim. Hep haberin kötüsü verilmez ya, iyisi de verilir. Kayı Boyu şöyle bir turlamış Anadolu'yu. Bir zaman Ahlat'ta kalmış, yurt tutar gibi olmuş. Derken, Erzen [Erzurum] tarihiyle Engürü [Ankara] civarına göçmüşler."

Tepegöz Yabgu sıkıntılı sıkıntılı güldü:

"Bunun iyi tarafı neresi anlayamadım, Türkmen kısmı bir yerde duramaz ki, dolanır ha dolanır."

"Dolandı ha dolandı, derken Kayı Beyi Gündüz Alp, bilmem niye yüzgeri etti. Galiba Mongola kan kusturan Celalüddin'in Hind ilinden döndüğünü öğrenip, 'hayda bizimki gelmiştir, Mongolu kırmaya koşmak lâzım, Celalüddin'in eline kılıç olmak lâzım!' diyerekten yürümüş. Ama ömrü vefa etmeyerek, galiba bir ırmakta boğulmuş."

UZAKLAR YAKINDIR ? 209

Yabgu'nun yüzü aymlandı, ilk defa keyfince "Ooh" çekti, "emelleri kursaklarında kalmıştır bir güzel."

"Sevinmekte acele ettin Tepegöz dostum, şimdiki zamanda Gündüz Beyin dört oğlundan hangisi beyliğe kurulacak bakalım?"

Yabgu, aldırılmaz bir el işareti yaptı:

"Ne fark eder?"

"Öyle bir eder ki, şaşar kalırsın. Er Dumrul (Ertuğrul) adlısı bey olursa Mongolu bitirir demekteler."

Yabgu sofradaki çorba tasma uzanmışken, elini çekti, gülüşü dudaklarının kenarında donmuş, sırtığına bulanmıştı:

"Haddine mi?" diye hırçınlandı, "haddine mi düşmüş Mongol'u bitirmek? Sürer, güderiz teknil."

Şövalye keyfinden soluyor, Yabgu'yu kızdırmaktan galiba zevk alıyordu.

"Bitirir dedimse söz benim sözüm değil, görenlerin, bilenlerin ve Er Dumrul'u iyi tanıyanların yalancısıyım."

Yabgu yitik bir ümitle sordu:

"Ya diğer kardeşleri?"

"Onlar mı? Yiğitçe imişler, ama kulak tutma. Yaman olanı Er Dumrul'dur. Harzem Türkmenlerinden Temür Melik hünerinde olduğu söylenir. Zaten Temür Melik'in yanında bir zaman kalıp yiğitliğini bilemiş, hünerlerini bir tamam kapmış. Temür Melik'i bilir miydin?"

Moğolun yüreğindeki ürperti yüzüne çıkıp yüzünü sararttı.

"Ya" dedi yarım ağız, "ama anlatıldığı kadar değildir, fazlaca büyütülmüş."

210 ? UZAKLAR YAKINDIR

Tek gözü aval avaldı. Şövalyenin suratında bir hainlik arıyor, alaycılıktan başka birşey bulamayınca da kahırlanıyordu. Acaba bütün bunları nereden duymuştu? Kim fısıldamıştı kulağına? Kaçamağı denedi:

"Niyetin benimle eğlenmekse şövalye, eh, eğlendiğin kadarı yeter. Haniyse çorbam soğuyor."

Şövalye kaskatı bir tavırla Yabgu'nun tek gözüne doğru parmağını salladı:

"Niye bozuldun kötü kötü? Mongolun yenilmesine mi yandın, yoksa başkaca hesapların mı alt üst oldu? Lâkin telaş etme, hele Salgur Noyan gelsin, Düğer Beyi Tepirle birleşelim, Kayı'nın soluğunu keseriz. Şimdi bey seçme derdindeler. En zayıf anlarını yaşamaktalar senin anlayacağın. Bizim papazın hileleri, Salgur Noyan Mongolunun gizli gücü, Tepir beyin kini ve akınlarıyla birleşti mi, Kayı Hanı bitirir."

Başka tek söz etmeden yahnisini kaşıklamaya koyuldu. Boris'in canına minnetti. Gerçi efendisinin sofrasına alınmıyordu. Yine de bir kenarda yemeğini yiyebilmek için, önce efendisinin yemeğe başlamasını bekliyordu. Bunu unutup yahniye dalacak olsa, en az on kırbaç şaklardı sırtına, efendisi affetmek nedir bilmezdi.

"Hepsinin canı cehennem!" diye düşündü, "açlıktan öldüm be."

Yabgu çorbasına arada bir kaşık daldırıyor, sezdirmeye çalışarak şövalyeyi süzüyor, kafasından geçenleri kestirmeye çalışıyordu. Fakat düşüncelerini yüzünden okuyabilecek kadar tanımiyordu onu. Üç ay kadar önce karşılaşmışlardı. Yabgu Moğol ordusunun kaçaklardandı. Etrafına topladığı birkaç çapulcu ile, pazar yerle-

rinde elçabukluğuna getirdiklerini heybeler, bazen de yol
UZAKLAR YAKINDIR ? 211

kesip soygun yapardı. Yine bir elçabukluğu işinde iken bileğine şövalyenin pençesi yapışmıştı. Tek gözünü fırlatıp daklaştıran çapulcularını aramıştı, fakat her biri bir tezgâh başında aynı işin peşindeydi. Kendisiyle ilgilenen yoktu. Şövalyenin ise yanında tepeden tırnağa silâhlı ve zırhlı altı adamı vardı. Bunlar meğer şövalyenin değil, Salgur Noyan'ın adamlarıymış, sonradan öğrendi. O zaman bilse de işe yaramazdı zaten. Müthiş korkmuştu ve o korkuyla eli kılıcına gitmişti. "Rahat dur Mongol delisi!" diye fısıldamıştı şövalye, "işlediğin suçun cezasına burarlarda kelle uçurulur. Kellen omuzlarının üstünde kalsın istiyorsan benimle geleceksin."

"Ya adamlarım?" diye yakınmıştı.

"Boş ver adamlarını, onlar başka çapullarla karınlarını doyururlar, sen bana lâzımsın. Hoş kafana akıl koyamam, ama kesene çil çil altınlar koyabilirim."

Yabgu altın sözünü de duyunca boynunu bükmüştü. Birlikte kaleden ayrılmışlardı. Salgur Noyan'ın birkaç plânını eksiksiz uygulayıp, birkaç Türkmen aşiretinden delikanlılar kaçırmış, sürü sürü koyun ve keçi götürüp Rum beylerine satmışlardı. Doğrusu iyi de para kazanmışlardı. Kuşağındaki kesede altınlar şangırdıyordu şimdi. Üç ayda, bir ömür boyu kazanamadığı kadar kazanmıştı. Şu halde mesele yoktu. Varsın şövalye canı istediği gibi alay etsindi, varsın dilediğini söylesindi. Kesesini dolduruyordu ya, karnını da, zaman zaman çorbayla bile olsa, doyuruyordu ya, yeterliydi.

Dirseğiyle kuşağındaki keseyi yokladı. Sırttı, memnun memnun başını salladı. Yakında kesesine taze altıncıklar girecekti. Bugünlerde en büyük işin ardmdaydılar. Topal Notaras'm hanına keyif çatmak için inmemişlerdi. Dağ Keşişi boşuna onca yolu tepip gelmemişti. Hele Salgur

212 ? UZAKLAR YAKINDIR

Noyan da gelsindi bakalım, talimatını versindi hele, gerisi kolaydı. Düğer Beyi Tepir, intikam lavları arasında kıvrım kıvrım kıvrılarak bekliyordu. Közü yüreğine iyi düşürmüştü, biraz daha beklesindi.

Şövalyeye bir daha baktı. Yahnisini bitirmek üzereydi. Kendi çorbası ise iyice soğumuştü.

"Hancın!" diye gürlledi, "götür şu sade suya çaldığın patatesi, soğuk çorba içildiği nerde görülmüştür soyu kesilesi, götür dedim!"

Notaras duymazdan geldi. Yolboyunda yuvarlanan toz bulutuna gülümsüyor, pek hoşlanmasa bile, Dağ Keşişinin hana uğur getirdiğini düşünüyordu. Yolboyunda sa-

dece üç atlı farkedilince biraz canı sıkılır gibi olmuştu, ama hemen hanın bomboş olduğunu hatırlayıp, gözlerini tavana dikerek, "Bu kadarına yine şükür," diye mırıldanmıştı.

Yabgu'nun hırıltıları artınca, istemeye istemeye döndü:

"Ne diyorsun!"

"Çorbayı tazele" dedi Yabgu, "etini de bolca koy. Bunca Türkmen sürüsü civarda dolanırken, eti dirhemle koymaman akılsızlığından ve beceriksizliğinden olmalı."

Notaras, lâf alabilme ümidiyle çakırlaştı:

"Yerimde olsan Türkmen sürülerini çeker alır mıydin ki?" diye sordu.

Moğol, "helbet" diyecekken, şövalyenin sert öksürüğüyle sustu. Tek gözünü kinleyip Notaras'a çevirdi:

"Ne lâzım gelirdi?"

"Bilmem" derken, omuz silkti Notaras: "Türkmen kısmı sürüsüne düşkünce olur. Hırsızın da elini keserler."

Kıs kıs gülererek mutfağa girdi.

UZAKLAR YAKINDIR ? 213

Can Ali ile Balaban, Akça yiğidin üç at boyu gerisinden rahvan gidiyorlardı. Balaban, Akça yiğidin at üstünde duruşuna dalgındı. Her görüşünde, "Yaman binici Akça Ağam" diye düşünür, bir gün kendisinin de böyle ata bineceğini hayal ederdi.

Akça'dan pek pek iki yaş küçüktü. Fakat köseliğinde tombullanan yüzü onu ancak on yedi, on sekiz yaşlarında gösteriyordu. Gerçek yaşını ise bilmiyordu. Küçüklüğünde merak edip anasına her sorduğunda, anası, gözlerini süzerek ufka çevirir, ellerini hınçla beline koyup, "Merv'e konduğumuz senenin ertesi başında yahut sonunda dünyaya geldin, var gerisini sen hesapla" derdi. "Başında mı, sonunda mı ana?" diye ısrar etmeye kalksa, bütün hışmını üstüne boşaltırdı: "Akılsız, atasınız, toprak-sınız! Ben nereden bileyim ha, nereden bileyim? Çingiz Mongolu bizde akıl mı bıraktı ha, akıl mı bıraktı da sorup durmaktasın avanak!" Daha fazla üsteleyemezdi. Üstelemenin sonunda okkalı bir şaplağın acısından korkardı. Anası yiğit kadındı doğrusu, Gazi Ana kadar olmasa bile, yine yiğit sayılırdı. Babasının şehit düştüğü baskında palayı kapıp Moğol delilerinin üstüne yürümesi, hâlâ dile destan söylenirdi. Görenler anlatmayla bitiremiyorlardı: "Dersen Lülü kadın, kadın halinden çıkmış da bir bölük yiğitlenmeyle savlet eyler; dersen bir babanın intikamına değil, bir kocanın intikamına değil, bütün babaların, bütün kocaların ve dul kadınların, yetim kalan çocukların intikamına koşar."

Bazan anasına sorduğu olurdu:

"Yol nerede bitesi anam?"

"Bilinmez ki oğlum, ömür biter yol bitmez denmiştir."

"Ama bir yerlerde son bulmalı değil midir?"

214 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Herhalde bulur. Lâkin bunu bilse bilse bey bilir."

"Acaba diyorum, beyimizin varmak istediği bir yer mi var?"

"Vardır helbet. Bey kısmı aşiretini boş yola sürmez. Mutlaka bildiği olmalı."

Sözün burasında başını kucağına dayar, hasretini dökerdi:

"O zaman anam, kerpiçten bir ev kurarız kendimize, bir iki de sığır malı ediniriz, ben aşiretin çobanlığına kurulum. Kavalımı aldım mı elime, evelallah Musa Emmiye çırak girerim."

"Hele höst dedim, çobanlık mobanlık yok! Kaval maval da yok! Babanın kılıcı yiğitlenmeni bekler. Babana karşılık üç Mongol çudarı tepeleyemezsen, adam mı derim sana, sütümü helâl mi ederim? Gözlerimin önünde çam gibi yiğidimi devirdiler. Yetmez gibi yerimi, yurdumu çaldılar. Duymakta mısın, hay balabanlığın batsın! Anana kulak tutmakta mısın? Bire karşı üç dedim, hem de en azından üç, yoksa beş devirsen, on devirsen, yüz devirsen olmaz demem. Çobanlığı unut, hiç aklına getirme..."

"Çobanlık peygamber mesleği imiş ama, Bodur Hocam söyledi."

"Eh cenk işi de öyle değil mi? Canı çok çektiyse Bodur Hocan kurulsun çobanlığa, anan senin yiğitlenmeni bekler, yiğitçe işler tutmanı bekler. Hele de büyü, şöyle yürük atın sırtına gömül, babanın palasım, yok pala olmaz, şemşirini kuşan da hele... Nasıl gidiyor bakalım kılıç dersleri?"

"İyicedir. Akça Ağama kalsa Tutuş'tan öndeyim. Yürekliendirmek için söyler bana kalırsa. Tutuş yamandır aslında, pek yamandır. Onun gibisi zor bulunur anam. Ben bu işi kıvıramayacağım anlayacağın. Neden dersen?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 215

"Demedim, orada dur! Hiç bir vakit demem, çünkü 'Kılıç bana göre değil' cevabı vermenden korkarım. Kılıç sana göredir oğul, tam sana göredir. Ben oğlumun neye yatkın olduğunu bilmem mi? Sen kılıca yatkınsın. Babana çektiğin besbelli. Rahmetlim bir vuruşta..."

Sözün gerisini dinlemez, ekseriya kaçardı. Bir kıyıya çekilip çobanlık hayalleri kurardı. Kır havası, koyunlar, kuzular, inceden melemeler, bazı bazı kurt homurtusu, göç yoluna serpilir yanık türküler; ah ne güzeldi şu çobanlık işi, ne güzel..."

"Kötü daldın selvi boylu..."

Can Ali'nin alaycı sesiydi. Hayalleri yarılıp bölününce kızgın kızgın Can Ali'ye baktı. Anası gibi "selvi boylu" demesine kızmıştı. Âh şu çocuk yerine Konmak yok muydu, canını fena sıkıyordu. Hep köseliği yüzünden. Yoksa yaş olarak Can Ali'nin yaşındaydı. Ama o bıyık burarken, kendisi tüysüzlüğünü avuçluyordu. Belki de çobanlığa hevesi bu yüzdendi. "Kılıç eri bıyık burmalı" diye düşündüğündendi belki.

Duymamış gibi yapıp tekrar gözlerini Akça'ya çevirdi. Akça başkaydı, bam başka. Köseliğine takılıp çocuk yerine koymazdı bir kere, akran muamelesi eder, üstelik her göze çıkışında yanına alırdı. Doğmaca yiğitti Akça, doğmaca biniciydi. Atının eğerinde kasım kasım değil, yumuşacık oturuyordu. Adeta atıyla bütünleşmişti. Arkadan görünüşü bile yamandı. Eski sahtiyan çizmelerini hafiften atın karnına dokundurmuştu, dizginleri bir biçimde tutuşu, zaman zaman bir elini yumruk yapıp kalçasına koyusu, hep ustalığının alâmetleriydi. Binicilikten az buçuk anlayan herkes, Akça'yı at üstünde görür görmez "Tü tü Maşallah"ı yapıştırırdı. Olacaksa onun gibi olmalıydı, onun gibi usta binici, usta silâhşor olabileceğine akli yat-

216 ? UZAKLAR YAKINDIR

sa, çocukluğundan kalma çobanlık arzusunu gemleyebilirdi.

Elini yumruk yapıp beline attı, dizginleri Akça yiğit gibi tutmayı denedi, atı alışık olmadığından öyle bir silkelendi ki, az daha muvazenesi bozulup kapaklanıyordu. Can Ali ne yapmak istediğini çoktan fark etmiş, kıs kıs gülmeye kurulmuştu. Göz göze gelince.

"Her yiğidin bir yoğurt yeyişi var denmiştir. Balaban kardaş" dedi, "boşuna cedelleşmedesin. Atın bile canını sıktın baksana, zavallı kızgınlıktan silkelenmeye başladı. Bırak Akça Ağam gibi binmeyi de, kendin gibi binmeye bak."

Balaban suçüstü yakalanmanın kızgınlığı içinde Can Ali'ye çıkıştı:

"Benimle eğleşeceğine kendinle uğraşsana cansız. Ata binmiyor, sırık gibi çakılıyorsun. Gören olsa kazık yuttuğunu zanneder de, hâlâ nasıl yaşadığına şaşar."

Can Ali lıkır lıkır güldü:

"Varsın öyle zannetsinler, başkasını taklitte görülmekten iyidir."

Can Ali ne de olsa Yahşi Hocadan ders okumuştur. Bu kadarcık okumuşluğuna bile lâf yetiştirmeye çene isterdi. Dervişliği bir ele alırsa, gayri susturmanın imkânı kalmazdı. Bir sürü misalle, büyüklerden menkıbelerle, peygamberlerden kıssalarla lâfi öylemesine uzatır, taşı öylemesine bir gediğine kordu ki, insanın ağız bir karış açık

kalır da, bu cahilliğiyle nasıl yaşayabildiğine şaşırırdı.

Can Ali'nin bilgeliğine canı yangın Balaban, sözü de-
ğiştirme gayretiyle,

"Beni bırak da, işi alttan-üstten kurcalamaya bak Can
derviş," dedi. "Şu işler neyin nesidir kestir ki, Ahi canda-
UZAKLAR YAKINDIR ? 217

şma derviş oluşun bir şeye benzesin. Daha ne kadar do-
lanacağız bakalım, sürüsünü kaybetmiş çoban gibi?"

Can Ali hiç naz etmeden söze girdi:

"Hiç bir yol yoktur ki, sonu gelmesin denmiştir fakara
Balabancık, bu her yolun mutlaka bir sonu var demeye
gelir. Ve dahi Allah'a giden yol, gökteki yıldızların sayısı
kadar denmiştir. Şimdi biz bir kere yolu tutmuş bulun-
duk, tekrar temelleşene kadar bir zaman geçer. Eh, biz de
sırtüstü yatıp o zamanın gelmesini beklemede değiliz
hamdolsun."

"Ya ne yapmadayız?"

"Bilmez gibi sorar. Celâlüddin Sultana yardım etmedik
mi? Orduları bozulup Hind eline göçtükte Mongolia yek
başımıza burun buruna kalıp ezilmemek için. Niyetimiz
halistir ki, bu bir kaçış olmamıştır, bu bir arayışın gelişi-
dir. Harzem'de çöken İslâm devletini diriltmeye kuvvet ye-
tiremeyeceğimize göre de akıllıca bir geliştire. Niçin dersen
Selçuklunun hududunu tutmak için. Dini dinimizden,
soyu soyumuzdan Selçuklunun. Fakat göçün fazlaca uza-
dığını söylemekte yerden göğe hakkı var. Çoğumuz bu göç
esnasında dünyaya geldik. Hâlâ yoldayız. Yine de yüzdük
yüzdük kuyruğa geldik sayılır. Bana öyle gelmekte ki Ba-
laban kösesi, yolun sonu gözüktü. Sarp yollara vurduk
ya, sonunun gözüktüğü bundan da bellidir."

"Nasıl bellidir az okumuş, böylesine belli olmak mı de-
nir?"

"He ya, belli olmak böylesine denir tamı tamına. Gör-
memiş olan görsün, bilmemiş olan bilsin ve dahi duyma-
mış olan da duysun; Ahi dervişin sözü kulağına girip
otursun Balaban kösesi, bu Can Ali de pek kurumlu, az
okumuşluğuna bakmaz, boyundan büyük lâflar eder de-
218 ? UZAKLAR YAKINDIR

me, çünkü kendimiz uydurmada değiliz. Yol sarpa vurdu
mu sona yaklaştı sayılır. Çünkü erenlerden biri "Yolun
kestirmesi sarpa olanıdır" demiştir. Bu hesapça yolun sar-
pa sarması demek, yolculuğun sona yaklaşması demek-
tir. Kara kabuklu kitap kavlince de bu böyledir. Çobanlık
tutkunluğun bunu anlamaya elvermezse o başka, boşa
soluk tüketmedeyim."

"Yahşi Hocanın önüne diz mi çökmeli?"

"He ya, ne sandıydım? Dizler nasır tutasıya çökmeli ki,
adam olunmalı. Ayaktaysak Yahşi Hocam gibilerinin yüzü

suyu hürmetine ayakta. Ayakta kalacaksa yine onların yüzü suyu hürmetine ayakta kalacağız. Lâkin Sungur Tekinle Gündoğdu düşündürmekte beni, fena halde düşündürmekte. Gündüz Beyimin zamansız uçmağa varması (ölmesi) aşireti bölerse kötü hallerle hallendik say."

"Öyle, Ertuğrul Beyin yaman, yaman olmaya, velâkin ötekiler de bey oğlu; pay isterlerse, baba mirasıdır bölüşüle derlerse, aşiret biter. Aşiret bitince herşey biter. Vaktiyle verilmiş Karacadağ bile elden çıktı çıkar."

Balaban sızım sızım sızlandı:

"Yine aklımı darı heybesine çevirdin, bir karıştırma karıştırdın ki, işin neresinden girip neresinden çıkacağım şaşırđım. Kıyamet kopsa ben Ertuğrul Beyimden ayrılmam. Akça Ağamdan da ayrılmam."

"Ya Akça Ağam, Sungur Tekin Beyi tutar da Ertuğrul Beye sırt dönerse ne yaparsın?"

Balaban kala kaldı. Bunu hiç düşünmemişti. .

"Akça Ağam, Ertuğrul Beyimi hiç bir vakit bırakmaz" dedi, bağırarak.

Çaresizlikten sesini yükseltmişti. Adının söylendiğini Akça yiğit de duymuş, gemleri çekerek arkadaşlarına dönmüştü. Gülümsüyordu:

UZAKLAR YAKINDIR ? 219

"Lâfa kötü yumuldunuz ha canlar, biz de yorulduk, atlar da yoruldu. Şu yokuş yukarı gidişin de sonu gelmez gibi. Lâkin az daha gayret. Yokuşun tepesinde bir han olacak. Şöyle kıyısına çöker; yorgunluk çıkarırız. Haydi bakalım, sürün."

Sesinde baba şefkati vardı. Bir kıvrılıp gidiyordu. Gülümsemesine de sevginin yumağı dolanmıştı. Balaban: "Bir tanedir Akça Ağam," diye düşündü. "Kâfirin yaman korkusu, Müslümanın yaman sevgisi Akça Ağam bir tanedir. Hiç bir vakit Ertuğrul Beyimi bırakıp Sungur Tekin Beyimin yahut Gündoğdu Beyimin arkasından gitmez. Zaten onlar da gitmezler. Ertuğrul kardaşlarını niçin bırakırlar? Can Ali az okumuşluğuyla aldanıyor besbelli. Kayı Hanlı bölünmeyecek inşallah. Yiğit Akça Ağam, koluna kol, yoluna yol olayım, ayrılmak da ne demeye gelir?"

Yokuşun bitiminde Topal Notaras'm hanı bütün hırpaniliğiyle düzlüğü tutmuştu. Tatyos, uzaktan yuvarlana yuvarlana gelen toz bulutundan üç Türkmenin çıktığını görünce içeri seslendi:

"Hey ustaaa, geldiler!"

Akça yiğit tuhaf tuhaf baktı Tatyos'a. Bir süre çocuk mudur, adam mıdır kestirmeye çalıştı. Sesi adam sesiydi,

fakat kendisi çocuktu. Karavaş kölesiyse döve döve küçültmüşlerdi ihtimal, gâvur kısmının Karavaş kölesine aman vermediğini duymuşluğu vardı. Bu düşünceyle acıdı Tatyos'a, gülümsedi: Bildiği lâtince kelimeleri güçlkle bir araya getirip bozuk bir cümle çıkardı:

"Var bizim dinlenmek burda, rahatsız etmemek kimseyi-"

Tatyos, sözlerine el işaretlerini de ekleyip,
220 ? UZAKLAR YAKINDIR

"içeri buyurun" dedi, "ustam size etmek çıkarır."

.Çocuğu duymamış gibi bakıyorlardı. Atlarından inmişlerdi, ama yuları Tatyos'a uzatmamışlardı. En yakınında Balaban duruyordu. Yuları almaya uzanınca, Balaban hızla çekti:

"Geri dur bre, tepik gelir!" diye hırçımlaştı, "bu çocuğun derdi atıma bir haller etmek galiba Akça Ağam, ben kimselere atımı teslim etmem, söyle geri dursun."

"Ben de" diyerek perçinledi Can Ali, "töre kavlince at, avrat ve silâh namustur. Gâvur milletine de güven olmaz. Çekil dendi bre bücür!"

Tatyos şaşkın bakımdıktan sonra çaresizlikle Akça'ya döndü:

"Atlarınızı ahıra çekeyim" dedi, "ahırımız rahattır, onları arpalar, dilerseniz tımar ederim. Arkadaşlarınıza söyleyin de dizgini versinler."

Akça söylenenlerin birazını anlamış, gerisini de tahmin etmişti:

"Onlar dizgin vermek zor" dedi bildiğince, "burada oturmak biz, yorgun olmak, sonra gitmek."

Tatyos içeri koştu. Mutfağa doğruldu:

"Usta be, bir şey söyleyeceğim, ama kızmaca yok."

Topal Notaras, ocağa vurduğu çorba kazanını karıştırıyor, bir yandan da kötü kötü söyleniyordu. Neler döndüğünü hâlâ kestirememişti. Sen Jan şövalyesine şarap bile içirememişti. Hattâ at uşağını yoklaması da boşa çıkmıştı.

"Zaten kızacağım kadar kızdım eşşek Tatyos!" diye çıkıştı, "ayaklığın yetmez de, he mi, yetmez de kızmamaya söz alıp öyle konuşacaksın. Hoşuma gitmeyecek bir UZAKLAR YAKINDIR ? 221

kelâm edersin de, sinirime soğan doğrarsın da, ben seni bitirmez olur muyum, köpoğlusunu. Un ufak etmez olur muyum hiç. Konuşsana bre!"

Son cümlede sesini alabildiğine yükselttikten başka, kepçeyi de kaldırıp Tatyos'un burnuna doğru sallamıştı.

Tatyos korkuyla gerilemişken, şakaya alıp güldü:

"Gelenler var ya usta, gelenler, şu Türkmenler..."

"He, neydi bakalım?"

"Şuydu ki benim usta babam, içeri girmeye yanaşmazlar. Atlarını dahi vermezler."

"Neydi dedim, lâfi evirme..."

Kepçeyi tekrar burnuna doğru salladı.

"Evirmesi, ustam, hanım dışına uzanıp yorgunluk gideriyorlar. Atlarının yuları da ellerinde."

Tatyos'un kart, kalın sesi bütün eyvanı doldurmuştu. Sen Jan şövalyesi ile Moğol, her şeyi bir tamam duyduktan sonra gülüşüler.

"Dedimdi" diye konuştu Yabgu, "bunlar var ya, Türkmandir. Atlarını bırakmamaları Türkmenliklerinden. Yol yordam bilmemelerinden işte, anlarsın. Yurtlarından sürdük çıkardık, âleme serseri ettik bıraktık, o gün bu gündür dolanır dururlar."

"Arada bir de durup vururlar" derken, bıyıkaltı güldü şövalye. "Bunlara adları şanlarıyla Kayı Hanlı dendiğini bilir misin?"

"Bildimse ne lâzım gelir?"

"Yakma konmuşlar ve göze adam çıkarmışlardır. Bunların payına da kötü han düşmüş. Yerin yabancı ürkek olur. Atlarını bırakmamak onlar hesabına akıllılıktır."

Yabgu bozum bozumdu. Tek gözünün griliğinde kinin

222 ? UZAKLAR YAKINDIR

envai çeşidi oynuyor, elini kılıcım kabzasından alamıyor, kabzayı mıncıklayıp duruyordu. Neden sonra omuz silkti:

"İstediğimiz zaman Kayı Türkmenini de bitirmeyi biliriz."

Şövalye sivri sakalını çekiştirip bıyık burdu:

"Hiç durman bitirin de görelim. Bitirin, çünkü biraz yerleşik olurlarsa sizi bitirirler."

Bu söz Yabgu'nun sırtında kırbaç gibi sakladı. Tedbiri filân unutup öfke ipini kıvırdı, kıvırdı ve şövalyenin üstüne fırlattı:

"Bunlar ha! Kötü Türkmen kısmı öyle mi? Bizi ha, Mongolu? Hem de Mongolun aktavını, çударını, yavuzunu ha? Gökçe Ataya yüz sürmüşünü MongoFun, Türkmen bitirecek de..."

"Sinirden geldiği belli kahkaha nöbetini zor savuşturup devam etti:

"Biz hepten ölsek de yerlere serilsek, kötü Türkmen cesetlerimizden korkar, bir gömülsek kötü Türkmen mezarımızdan ürker, binlercesinin içine keçe külahımızı atsak kaçacak delik ararlar. Türkmenmiş de, Erdumrulmuş da, pöh. Kim korkar kötü Türkmenin Kayı Hanlı boyundan, pöh!"

Akça, Moğolu duymuştu. "Kötü Türkmen" demesine de içerlemişti. Yerinden kopmasıyla bir tekmede kapıyı

açıp içeri dalması bir oldu. Moğol, kapının hızlı açılışına dönünce, Akçayı gördü. "Türkmen" dedi içinden, "hiç de uzaktan görüldüğü gibi değil."

Uzaktan yuvarlanan toz bulutunun içinde her biri bir nokta kadar görünmüştü. Yabgu keyiflenip "Bir tutamlık canlarını hop deyip alıversem ne lâzım gelir?" diye düşün-
UZAKLAR YAKINDIR ? 223

muştu. Şimdi bambaşkaydı ama, bu Türkmen başkaca bir Türkmendi. Kendisinden çok gençti bir kere, duruşuna bakılırsa da ataktı. Hantal vücutla atak vücudu bir bakışta ayırd ederdi Yabgu. Evet, şu vücut atak yiğit vücuduydu. "Şeytan götüresiii..." Şu yüz, korkusuz insan yüzüydü. "Albız alasin..." Ya gözleri? İşte onu bilemezdi. Oldu olası insanların gözüne bakmaktan korkardı. Çünkü kendisi bakarsa, kendi gözlerine de bakılırdı. Buna ise hiç tahammülü yoktu. Gerçi Türkmen okuna kurban giden gözünün çirkin boşluğu görülmesin diye üstüne muska biçiminde siyah bir bant çekmiş, bantın iki ucundaki iplerden birini sağ kulağının altından geçirip, tepsi tıraşlı başından aşırıldığı diğer uçla ense kökünde düğümlemiş, böylece göz çukurunun iğrençliğinden tiksintiyle buruşan yüzler görmekten biraz olsun kurtulmuştu, yine de gözlerine bakılmasını istemezdi. Bu yüzden kendisi kimsenin gözüne bakmazdı. Nereden de aklına takılmıştı bu? Türkmenin gözünden ona neydi ki, belâ arıyorsa bulmuş sayılırdı.

"Kimdir o kötü Türkmen, kimdir?"

Akça kızgınlığın lâvında kelimeleri sıralayamadığından, iyice dağıtmıştı. Fakat kelimelerin sırasını düşünecek halde değildi. Uzun boyuyla kapıyı bir tamam tıka-
mış, eli kılıcında meydan okumaya başlamıştı:

"Türkmen kötü, kim kötü, Mongol, yoksa Sen Jan, kim der kötü?"

Hancı mutfak kapısında, Tatyos onun ardındaydı. Biraz şaşkınlık, biraz merak ve alabildiğine korkuyla bakıyordu. Notaras'ın dudakları kıpır kıpırdı. Bu sefer sözünü tutacağına yeminler ederek, bu kavgayı yatıştırırlarsa, koca bir tavuk kesmeyi adıyordu. Fakat azizlerin onu dinleyeceklerini de pek zannetmiyordu. Şimdiye kadar o ka-

224 ? UZAKLAR YAKINDIR

dar çok kandırmış, sözünden o kadar sık dönmüştü ki, azizlerin gözleri açılmış olabilirdi. O takdirde yanmış demektir. Kötü bir kavga çıkacak, hanın altı üstüne gelecekti.

"Etmeyin beyzadeler" diye yalvardı.

Şövalye Piyer Morinos Nataliadis, çöktüğü peykede uzun boyunu ikiye katlamış, dikkat kesilmişti. Bir yan-

dan at uşağının kulağına fısıldadıklarını dinlerken, sırtına batan şeyin ne olduğunu düşünüyordu. Galiba zırhıydı. Batması da ikiye katlanmasından olacaktı. Bunu akıl edince oturuş tarzını değiştirdi. Yana kaykıldı ve sağ dirseğinin üstüne yarım yamalak uzandı.

"Kısa kes ahmak soytarı!" diye çıkıştı uşağına, "sözü evire-çevire nereye getirmek istemektesin?"

"Şuraya ki aziz efendim, Türkmen kısmı tekin değildir. Herifin iki arkadaşı dışarda. Hiçbir şey olmamış gibi sere serpe oturuşlarına bakıp aldanmamalı. Vakti geldiğinde bir Katalon oku gibi fırlayacaklardır."

"Yani kavgaya mâni olmalı diyorsun."

"Efendime malûm oldu."

At uşağının sesindeki ince alayı farkedince kızdı:

"Sus aptal!"

Moğola döndü:

"Yeter Yabgu, otur yerine!"

Yabgu derin bir soluk aldı. Şövalyenin müdahalesi, yüreğinde yer eden korkulan dağıtmıştı. Anlaşılan dövüşmesine izin vermeyecekti. Şu halde horozlanıp Moğolların itibarını kurtarmakta bir mahzur yoktu.

"Bırak ki işini bitireyim" diye kısıldı. "Böyle ulu orta tekeleşmenin hesabını sorayım Türkmenden."
UZAKLAR YAKINDIR ? 225

Moğolun bütün söylediklerini Akça anlayamamıştı. Yine de iyi şeyler söylemediğinin farkındaydı. Hem hangi Moğol, Türkmen için iyi söylerdi? Kötü sözlerini kılıç zoruyla yutturmalydı, ama vaktiyle Gündüz Beyin söylediklerini aklından çıkaramıyordu. "İşin aslını, faslını öğrenmeden kılıca davranmak yok" derdi canı rahmetli. "Neden diye soracak olursanız, iki sebepten böyledir; birincisi, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır denmiştir. Bu hesapça evvelâ işe sözle başlamalı. İkincisi, kılıçla alınacak neticeden dönüş yoktur. Sebebini soracak olursanız, ölen clür, diriltmek Allah'a mahsustur. Kılıcın hatasını hiç bir şey telâfi edemez." Bey sözüne kulak tutmak lâzımdı, velev ki bey ölmüş bile olsa.

"Ne olmuş vardır Türkmenin?" diye sordu.

Bu cümleyi "Türkmen sana ne yaptı?" sorusu niyetine kurmuştu ya, pek tutturamadığı Moğolun yüzündeki şaşkın ifadeden belliydi. Kelimeleri zihninde istiflemeye çabalarken, merdiven başında bir öksürük duydu. Göz atınca keşişi gördü. Kapşonunun altında kaybolan başının esrarlı duruşu, Akça'yı gülümsetti, ama Notaras'ı fena halde ürküttü. İstavroz çıkarırken inledi:

"Ulu keşiş, bizi koru!"

Sonra ağzından çıkan söze kızdı. Bu keşişten yardım istemek, büyük azizleri imdada çağırmaktan çok daha

pahalıydı. Azizler nihayet adakla yetinir, hiç bir zaman adağı almaya gelmezlerdi. Bu yüzden hiç bir kaybı olmazdı. Hoş, yardım edip etmedikleri de pek anlaşılmazdı ya, o başka. Ama Dağ Keşişi yardım etmeden bile alır, etse daha ötesini alırdı. Yardım istediğine bin pişman olup eliyle ağzını kapatmıştı ya, keşiş herhalde duymuş olacaktı ki, tuhaf bir gülümsemeye yüzüne baktıktan sonra, ağır ağır basamakları inip, her basamağa değneğiyle tak tak vurup, eyvanın ortasına yürümüşü.

226 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Durun beyzadeler, kavga da neyin nesidir, durun hele!"

Sesi, kavga eden iki çocuğu ayırmaya gelen bir büyüğün sesiydi. Sanki ayıplıyordu:

"Beyzadeler, bu haliniz yakışmakta mıdır size? İyi adam olup dostluk kurmak varken, dalaşmak neyin nesidir? Bakın bana, hepimizi nasıl da seviyorum. Çünkü ben din adamıyım. Bütün dinler, insanları sevmeyi emreder."

Birden Yabgu'yu kucakladı.

"Aklını başına topla Mongol cıbildağı!" diye fısıldadı kulağına. "Öteki gözünün gitmesine kupayı kaldı."

Yabgu, elini kılıcına yaklaştırmışken, kulağının arkasını kaşıma bahanesiyle elini kaldırdı. Keşişin tavsiyesini tutar gibi,

"Peki" diyerek çekildi.

Keşiş, kollarını Yabgu'nun boynundan çözüp Akça'ya yaklaştı. Sevgi gösterisi gözlerindeki kurnazca ifadeyi gizleyemiyordu. Niyeti Kayı Han içinde bir dost bulmaktı. Yabancılara karşı daima temkinli olduklarını bildiğinden, düpedüz gidip "Ben size dost geldim" diyemezdi. Arada bir vasıta olmalıydı. İşte şimdi vasıtasına yaklaşıyor, yaklaşıırken de Türkmenlerin çok saf olduğunu düşünüyordu.

Fakat o yaklaştıkça, Akça geriledi. Simsiyah pelerinin içinde yağmur bulutlarına sarınmış gibi duran kurnaz bakışlı keşiş, Akça'yı ürkütmüştü. Şimdiye kadar gördüğü papazlara benzetememişti. Bunda bir tuhafılık var gibiydi. Kolları sanki kucaklamaya açılmamış da, boğmaya açılmıştı.

"Tü Bismillah" dedi içinden, "geri dur bre!"

Handan dışarı çıktı. Arkadaşlarına,

UZAKLAR YAKINDIR ? 227

"Kalkın gidiyoruz" dedi.

Keşiş de arkası sıra handan çıkmıştı. Kolları hâlâ açıktı. Akça'nın arkadaşlarıyla konuşmasını fırsat bilip boynuna atıldı. Güçlü kollarıyla çepe çevre sardı.

"Biz dostuz" dedi, "iyi dostuz, öyle değil mi?"

Akça, keşişin boynuna sarılmasıyla çarpılmadığına şaşmış gibiydi. Sadece keskin bir ter kokusu duyuyor, genzi yanıyordu. Nefes almamaya çalışarak,

"Evet, ya" diye karşılık verdi.

Keşiş bu kadarla bırakmaya niyetli görünmüyordu. Üsteledi:

"Arkadaş mıyız?"

"Ya evet..."

Akça'nın boynundaki kollarını çözdü. Ne olduğunu kestirmeye çalışan Balabanla Can Ali'yi işaretledi:

"Bunlar da dost mu?"

Dilini iyi konuşması Akça'yı memnun etmiş, korkularını biraz olsun dağıtmıştı. Hızlı hızlı başını salladı:

"Evet, dost."

"Ben kim miyim? Hani Horasan dervişleri vardır ya sizde, hakkı ve hakikati anlatırlar. Ben onlara benzerim. Bana herkes Dağ Keşişi der. Sizi sevdim, aşiretiniz Kayı Hanlı mı?"

Akça yiğitlendi:

"Evet ya, Kayı Hanlı" derken sesinde belirli övünme izleri vardı.

Keşiş, Akça'nın kulağına eğildi:

"İçerdeki Mongolun kusuruna bakma, biraz delicedir. Ne zamandır tedavisiyle uğraşıyorum."

228 ? UZAKLAR YAKINDIR

Akça hürmetle sordu:

"Hekim misin?"

Keşiş güldü:

"He ya, ne sandın?"

"Hiç, din adamı zannettimdi."

"Ha o mu?"

"Ya!"

"Hem din adamıyım, hem de hekim. Bizde ikisi arasında hiç fark yoktur. Akıl hastalarını tedavi ederim, delileri. Akıl hastalığı ne demek bakalım? İnsanın ruhuna şeytan girmesi demek değil mi?"

Akça omuzlarını silkti:

"Bilmem, şeytan günah işletir. Akıl hastaları günahkâr mı?"

"Uuuu... Hem de ne günahkâr! Yıka yıka bitmez, temizle temizle çıkmaz. Bütün yüreklerini günahın türlü türlü sarmış, zorlu nefes edip kurtarmadıkça kıvranır da öylece can teslim eder. Görmedin mi içerdeki Mongolu? Ne yaptığını bilmez zavallı. Ne konuştuğunu da bilmez. Onu tedavi ediyorum. Ruhunu saran şeytana kurşun döküp kovmaya çalışıyorum. Başka hastalıkları iyi etmesini de bilirim. Humma, taun, kötü çibanlar..."

Konuşurken kendi kendisini tebrik ediyordu. Yiğidin saflığına da için için gülüyordu. İyi hekimliği hatırlat-

mıştı. Türkmen kısmının hekimlere ne kadar değer verdiğini bilirdi. Hekim olup olmadığını sorarken, Kayı yiğidinin sesine sinen hürmet ifadesi de gözünden kaçmamıştı.

"Her bir hastalığa iyi gelen iksirlerim vardır" diye devam etti. Hastanız olduğunda bir haber salın, yeter."

Akça, gülümsemeyi denedi, becerdi de.

UZAKLAR YAKINDIR ? 229

"Hastamız var" dedi, "bizim sayacı ustası Ahi Melek hasta. Dumrul Dedenin ilâçları kâr etmedi. Bir haftadır kıvrandır durur zavallıcık."

Önüne baktı:

"Kusura kalman, yabancılara alışkın değiliz de pek, tuhaf gelir. Hekim olduğunu bilseydim uzaklık tutmazdım."

"Ne kusuru yahu" diye sözünü kesti keşiş, "biz dostuz, dostlar arasında kusur musur olur mu? Birlikte gidip hastaya bakarız. Beyiniz iyice mi?"

Akça yaman bir acıya buruklandı, iç çekip önüne baktı:

"Beyimiz Allah katına vardı" dedi, "tanır mıydın?"

Keşiş üzgünce baktı. Kayı Hanlıyı kafeslemişti:

"Tanınmaz mı? Kayı Beyi gibi cesur, hem de akıllı, hem de merhametli, hem de gözünü budaktan sakınmaz yiğit tanınmaz da kim tanınır. Dile destan olup söylenmekteydi ki, böylesi görülmemiş denmekteydi. Ölümü büyük kayıp olmuştur. Lâkin ölenle ölünmez derler. Yeri ne kim geçti?"

"Daha belli değil. Aşiret uluları toplanıp, meşveret kurup karar verecekler. Herhal ki Ertuğrul seçilir. Bilir misin Ertuğrul'u?"

Keşif keyfince güldü:

"Bilinir helbet. Hiç bilinmemesi olur mu?"

İki öksürük arası düşünüp devam etti:

"Ya! Hiç olur mu? Nereye gitmekte bakalım bizim aslan Kayı Hanlı?"

Balaban kuşkuyla keşişe baktı. Gözlerini kırpıştıra kırpıştıra baktı. Can Ali rahatsızlıkla kımıldadı. Lâkin Ak-230 ? UZAKLAR YAKINDIR

ça'ya açıktan bir şey söyleyemediler. ikisi de keşişi sevmemişti. Sevmemişti ya, niçin diye soracak olsalar doğru düzgün bir cevap veremezlerdi. Ama böyle duygular lâfa gelmezdi. Akça'mn bunu sezmemesini kınadılar.

Akça, yaban elde bir dost bulmanın sevinciyle saflığın da ötesine geçip kurulmuştu. Şu keşiş söylediği kadar maharetli bir hekimse, aşirete davet etmeliydi. Nicedir hekimsizlikten kırılıyorlardı. Dumrul Dede bütün hastalara, yaralılara yetişemiyordu. İhtiyarlamıştı da, eskisi kadar koşturamıyordu. Aşiret, keşişin hekimliğinden istifade

edebilirdi. Bunları düşünüp sualini memnuniyetle cevaplandırdı:

"Ömrü ve saltanatı zeval bulmayası Sultanımız Alâüddin Keykûbad efendimiz bizi iyi karşıladı. Yer gösterdi. Biraz konduk, sonra geri döndük. Fakat yol bitesini değil, sanki yürüdükçe uzuyor. Gayri göç rezillik oldu hepimize, bıkkınlık geldi. 'Senin olmayan toprağa basmak hüner değil' derdi canı rahmetli Gündüz Beyimiz. Hüner sencileyin yurt bulup konmaktır. Göç yüzünden çocuklarımız doğru dürüst okuyamıyor. Bir kök tutsak var ya, her bir şey düzeler. Kendi topraklarımıza bir bassak var ya, öyle bir düzelme düzeler ki, şaşar kalırsın. Çadırların küçüklüğünde, bazı Cumaları dışarda kılmak zorunda kalıyoruz. Yerleşik olsaydık, ah, bir yerleşik olsaydık, kerpiçten kocaman bir cami inşa ederdik, her Cuma namazında bir tamam toplanır, ağzından bal akıtan Yahşi Hocamızı dinlerdik."

Keşiş yarım yamalak bir ilgiyle sordu:

"Yahşi Hoca mı?"

"Helbet duymuşluğun vardır, o da cennetlik olası beyimiz kadar meşhurdur. Hem ahiret işlerinden anlar, hem dünya işlerinden. Nefesine de kuvvetlidir. Aha, diyelim ki UZAKLAR YAKINDIR ? 231

şu Mongol delisini aldık, Yahşi Hocama götürdük. 'Yahşi Hocam, zirdeliye nefes et, meded' dedik. Üç nefeste Mongolun içindeki ecinni taifesini çıkarıp hiç görmemişe döndürür. 'Hüneri hep hep bu kadar mı?' diyeceksin, değil. Yahşi Hocam bu kadarla kalır mı? Değme cengâverden iyi ata binip benden alâ kılıç sallar, mızrak savurur. Ahi candaşı Yahşi Hocam aynı zamanda yaman akıllıdır. Dur dediği yerde durmak iktiza eder. 'Az daha ileri varsak ne olur bakalım?' dedin mi, bittin. Mutlaka bir belâya toslarsın da, yine kurtulsan kurtulsan Yahşi Hocamın himmetiyle kurtulursun."

Göğsünü kabarttı:

"Bugüne bugün Yahşi Hocadan ders okumuşluğumuz vardır."

Sözün burasında Can Ali dayanamadı:

"Benim daha çok vardır" diye atıldı, "bu yüzden Yahşi Hocamın 'Söz gümüşse de sükut altındır, siz siz olun sözün uzununu ile saçın uzundan sakının' der. Niçin sakınmalı bakalım Akça yiğidim? Çünkü Yahşi Hoca kavlince, belânın büyüğü bu ikisinden gelir. Bir kere uzun odun gibi uzun sözün doğru düzgünü zor bulunur. Söz uzadıkça sır kısmı açılıp saçılır da insanı boyunca belâlara gömer. Saçı uzundan murat ise kadının akılsızıdır. Akılsız kadın yiğidi yiğitliğinden eder. Terken Hatunu duymadıysa benden duymuş olun. Harzem Sultanı olan oğlu Alâüddin

Muhammed'i Kıpçakların tortusu yapıp, Çingiz Mongolu önünden kaçırdıktan Abiskün deryası içindeki ıssız adada ölüme yattı. Benden bu kadar. Yahşi Hocamdan duyduğumu naklettim. Ne eksik söyledim, ne fazla. Artık gitsek derim, yolcu yolunda gerektir."

Dağ Keşişine veda edip atlarına bindiler.

232 ? UZAKLAR YAKINDIR

ALTINCI BOLUM

"Ertuğrul eyittv

"Uğrumuz cenge uğradı, erlik oldur kim mağluba yardım ıdevüz. İslâm leşkeri bozulmakta iken geri dönmek maslahata mutabık düşmez. Hızır gibi bun deminde bîcârelere meded yitşüp dest-gîr olavuz."

Bayatlı Hasan (Câm-i Cem-âyîn)

Tepir Bey, başından hiç çıkarmadığı tuğulgasını sağ elinin baş ve şahadet parmaklarını büküp açarak tınlatırken, celallendi. Haylidir vaziyetlerini değıştirmeden karşısında oturan üç kişiye bir daha baktı. Ortadakinin yüzü cin gibiydi. Taze traşlı koca kafası parıl parıl parlıyordu. Çenesinin hemen altından başlayan yara izi, yağlı katmerleri çirkince büzüp gömleğinde kayboluyordu. Şişmanlığına bakınca insan hantal bir şey zannederdi, ama hiç de öyle değildi. Yeri geldiğinde bir çekirge kadar çevik olabiliyordu. Saçını uzatmamaya, başına da bir şey örtmemeye andı vardı. Tepir Bey, bunun hikâyesini Yabgu adlı bir Moğoldan duymuştu. Günahı anlatanın başına, güya ki bu cin yüzlü, dazlak başlı şişman Moğol, vakitlerin bir vaktinde civanca yiğit imiş. Moğol oluşuna bakma-

UZAKLAR YAKINDIR ? 233

dan bir yörük kızma gönül bağlamış. Gel gelelim, kızın gönlü belki peri padişahının oğlunda, belki de sırma saçlı, altın gözlü bey oğlunda, belki de hiç birinde değil, kendinde. "Olur ya" demiş Yabgu, "gönül bu huma kuşlu şahlar şahma kapılmaz da, Yörükdağın mor tepesindeki çulsuz çobana kapılır." Velhasıl şu dazlak başlı, sarı yüzlü Salgur Noyan'a, kızın gönlü tutmamış. Tutmamış ya, Salgur Noyan, öyle kolay vazgelicilerden değil. Varmış kızın katına: "Dinin dinim, aşiretin aşiretim olur, Mongoluktan da Salgur Noyanlıktan da vaz gelirim, senden vaz gelemem" demiş. Kız vaveylayı basarıktan kaçmış. O zamanların zamanında Salgur'un başı şimdiki gibi dımdızlak değil; Moğol noyanlarınm âdeti üzerine başı sadece önden tıraşlı, ama arkadan koca bir örgüsü var ki, belini dövmekte; ne çare kıvrımlı saç örgüsü dahi kâr etmemiş, kız savuşmaya durmuş. "En büyük samanlara andolsun ki seni bırakmam!" diye böğürerek düşmüş ardına. Salgur Noyan atlı, kız yaya, lâkin kız yaman koşucu, koşucu

ki yörük atları yetişemez. Yine de Salgur Noyan'm moğol kırması küçük Asya atı, kızı kıstırmış kayalıkta. Davranmış "Ya karım olursun, ya da ölürsün!" diyerekten. Yörük kızı sıyırılmış belinden hançeri, bastırmış, "Yaklaşma kıyarım!" tehdidini. Noyan duraklamış önce, ardından düşünmüş ki, "Yörük kızı aklınca tehdit savurup savuşmayı kurar, fırsat bu fırsattır." Yakalamaya hazırlanmış ki, yeri göğü birbirine katan bir Hazret-i Ali narası duyup kaskatı kalıvermiş. Şaşkınlıktan küçük dili genzinde bakmırken, bir atlının tozu dumana katıp yaklaştığını görmüş. Az sonra yüz yüze gelmişler. Derken göz göze ve ardından kılıç kılıca.

Salgur Noyan kılıç ustası, velâkin karşısındaki de çetin ceviz. Bakınca gencecik toy bir delikanlı, fakat kılıç kullanmasına diyecek yok. Salgur terler, Salgur bocalar-234 ? UZAKLAR YAKINDIR

mış. Delikanlı da yüklendikçe yüklenir, bir yandan da kızı, "Korkma bacı," dermiş, "bu Mongol kâfirini haklar haklamaz, seni obana götürür, teslim eylerim."

Yörük kızının Salgur Noyan'a bir türlü akmayan gönlü, sahan bakışlı, civan boylu, katı yaylı, aca tozlu, sırmalı erkek derisinden kürklü ve börklü Kayı yiğidine akmış. Tokiş (düello, döğüş) uzadıkça, bir kıyıya ilişip delikanlının zaferi için bildiği bütün duaları etmeye başlamış. Duanın sonunda başını çevirip baktığında, hey ki ne görsün! Moğolun çene altına, Kayı yiğidi nasıl bir mahir kılıç çalmışsa, göğüs kafesine kadar yarmamış mı? Şükür secdesine kapanmış. Moğol kaçıp kız şükür secdesinden kalkmış ki, Kayı yiğidi kılıcının ucundaki kanı silmekte ve sevimlice de gülümsemekte. Birden onun, masum yörük kızlarını bin türlü belâdan koruması için Cenab-ı Hakkın yeryüzüne gönderdiği insan suretinde meleklerden belleyip, "Hay kurban yiğit, ocağına düştüm, beni koru!" demesiyle, delikanlının sorması bir olmuş:

"Aşiretin yakında mı?"

"He" demiş yörük kızı, "hemence şu ovaya konmuşuz. Anamın zoruyla böğürtlen toplamaya çıkmışım ki, o kötü Mongol beni izleyip... Bereket sen yetiştin de canımla bile namusumu kurtardın."

"Sen namusunu kendin de kurtarırdın ya, bunun için galiba canından geçmeye kararlıydın. Hançeri kendi ciğereğine saplamayı kuracağına, kötü Mongolun yürek yağı budur diyerekten saplamayı akıl etmedin mi hay yörük kızı?"

"Ettim" demiş yörük kızı, "beni öyle kolay kolayına candan geçici mi belledin? Elimdeki hançeri alırdı belkim, o zaman..."

UZAKLAR YAKINDIR ? 235

"Ne yapardın bakalım?" diye sormuş Kayılı yiğit.

Genç yörük kızı urbasından iki tarafı keskin, ip ince, sipsivri ikinci bir hançer çıkarıp güneşte parlataraktan, "Aha bunu kullanacaktım, ne belledin" demiş, "biz bugüne bugün yörük beyinin kızıyız. Ya sen hangi boyun beyisin?"

"Delikanlının gülüşü genişlemiş:

"Henüz Kayı Beyinin küçük oğlu Ertuğrul'uz, Allah'ıma şükür, bey olmamıza daha vakit var, ömrü uzun olası Gündüz Alp Bey babamızı Mevlâ başımızdan ayırmasın. Takıl peşime de babana gidelim."

Yürüyüp gitmişler. Ama Salgur Noyan avından kolay vaz geçeceklerden değil ki, yaralı haliyle kaçır gibi yapıp kayaların arkasına yatarak bir yandan yaralı gerdanının kanını durdurmaya çalışırken, bir yandan da diş çaka çaka bütün konuşulanları dinlemiş. Hepsini anlayamamış ya, anladığı kadarı kendine yetmiş. Anladıkları arasında kızı elinden koparan delikanlının Kayı Beyi Gündüz Alp'in oğlu Ertuğrul olduğu da varmış. Zaten de bu kadarı ona yetmiş. Zaman geçmiş, lâkin Salgur Noyan'ın kini zamanla geçeceğine çoğalmış. Çoğaldıkça da andını tazelemiş: "Ertuğrul denen Türkmen'den intikamımı alıncaya kadar başıma ne başlık degecek, ne de saçım uzayacak..."

Düğer Beyi Teper'in uzunca kaçan göz hapsi, Salgur Noyan'ı rahatsız etmişti. İlk defa kıvıldadı. Sıkıntıyla gözlerini kırıştırdı. Başının dımdızlaklığını sıvazladı.

Nihayet dayanamadı, sordu:

"Mesele nedir, bizi niye çağırdın Düğer Beyi?"

Tepir Bey incelemesini bitirmiş, Salgur Noyan'ın içinin hâlâ kinle dolu olduğunu görüp rahatlamıştı. Bakalım nam saldığı kadar yaman mıydı? Hele hele Kayı boyunu

236 ? UZAKLAR YAKINDIR

karıştırabilecek derecede maharet sahibi miydi? Suali dayanamayıp sormuştu ya, yüzünde alaycı bir ifade vardı. Vereceği işi bilir gibiydi. Biliyorsa söylendiğinden daha yaman demekti. Kendisine Salgur Noyan'ı anlatan Yabgu, üstüne basa basa, "Her yerde gözü, kulağı var ha" demişti. "Bir ata iki adam öldürecek kadar da mal tamahıdır ha. İş ver, güven, yalnız bir gün kılıcını boynuna geçirmeyeceğinden asla emin olma. Daima çok verenin yanındadır. Lâkin iş üstünde iken çalıştığı kapıya ihanet etmez, bu cihetten dürüstçedir."

Yüz kişisi filân varmış. Elli kadarı göz kırpmadan adam boğazlayan katillerden, elli kadarı ise, çeşitli kavimlerden meydana gelirmiş. İşine göre adam kullanır, mutlak surette neticeye ulaşmış. Böyleyse eğer yandı gitti Ertuğrul Bev. Ağabeylerinin yüreğine öyle bir ateş düşürecek ki, Abiskün Denizinin bütün suyunu üstüne boca etseler sönmez.

"Hele bakalım" dedi Tepir Bey, "lâfi dolandırmak niyetinde değilim Salgur Noyan. Namın dillerde boş yere dolmaz herhal, diyeceğim şu ki, Kayı Aşireti..."

Şurup içme bahanesiyle sözlerine ara verdi. Şurup taşını ağzına götürürken de Salgur Noyan'ın yüzüne baktı. Ürktü bakar bakmaz. Gözleri irileşip kanlanmış, ağzı kinle büzülmüş, çenesini göğsüne doğru çektiğinden gerdanı daha da katmerleşip çirkin yara izi büsbütün meydana çıkmıştı. Gözlerini aşağılara kaydırınca yumruklarının sıkılıp açıldığını gördü. Daha da rahatladı. Kayı Hanı duydukta kininin bilenmesi işini kolaylaştıracaktı. Onu çağırarakla doğrusu büyük akıllılık etmişti. Bu işi halletse etse Salgur Noyan hallederdi.

"Şu Kayı Han Boyu" diye devam etti sözlerine, "Kayı Han Boyu beni rahatsız ediyor. Görülecek bir hesabımız UZAKLAR YAKINDIR ? 237

da var aramızda. Gündüz Bey ölmeyle hesabımız kapanmadı. Neden dersen hesabımız oğlu ile, Ertuğrul ile."

"Er Dumrul" diye homurdandı Moğol.

"Her ne ise, kimimiz Tuğrul diyoruz, kimimiz Dumrul, amma aynı herifi kastediyoruz. İsterdim ki Gündüz Beyin postuna büyük oğlan olarkten Sungur Tekin otursun. Lâkin Ertuğrul tıfılı küçük kardeş olmasına bakmadan beyliğe kurulmak için nice dolaplar döndürür. Arkasına birkaç gendini bilmezi takıp ağabeyine meydan okur. Duyduğum, bildiğim kadarıyla Gündüz Beyin büyük oğulları Sungur ile Gündoğdu eski topraklara dönme taraftarıdır. 'Varalım vatanımıza, hiçbir şey yapamazsak atalarımızın yurdunda ölürüz' demektedirler. Bana sorarsan da yerden göğe haklıdır. Bu zamanın zamanında Kayı Boyu Diyar-ı Rum'a gidip ne edecek? Kayıplara karışır da ağlayanı bile kalmaz. Ben komşularımın iyiliğini düşünürüm. İsterim ki, Kayı Han boyunun başında akıllı ve de yiğit bir bey bulunsun. Böyle Ertuğrul gibi akıllı bir karış yukarıda tıfillar, Dünder gibi bebeler, gendi başlarını belâlara salmakla kalmazlar, etraflarına da bulaşırlar. Ertuğrul'un ağabeylerinden ve dahi Kayı Boyundan sana ne diyeceksin öyle ya..."

"Demem" diye homurdandı Salgur Noyan, "ben bu cins sualler sormam. İşin arkasında ne olursa olsun meraklanmam. Yalnızca işi öğrenir, aklıma yatarsa yaparım. Karşılığını alır, savuşurum. Aklıma yatmazsa dobra dobra söyler, yine savuşurum. Kimseye de tek kelime etmem."

"Çok iyi, bak buna memnun oldum" derken sırtı Düğger Beyi, "lâkin ben yine de birazını anlatmak isterim. Açıkçası Kayı Han Boyuna Sungur Tekin, bey olmalıdır. Kendime Ertuğrul gibi dik başlı komşu istemem. Sungur

Tekin beyliğe yanık, lâkin Ertuğrul'un taraftarları fazla sanıp seslenemez. Gücün güç yettirememekten korktuğu için baş çıkaramaz. 'Beylik benim hakkım' diyerek ortaya yürüse, yaşlılar töreye bağlıdır. Türkmen töresine göre beyin beşesi [büyük oğlu] bey olur. Ertuğrul'un etrafında sadece gençler var. Şayet ihtiyarlar bir tarafa çekerse, gençler öbür tarafa çeker ve..."

"Kayı Han Aşireti dediğin ikiye, belki de üçe bölünür" diye sözünü kesti Salgur Noyan, "bölününce gücü tükenir, soluğu kesilir, ya kendiliğinden canını teslim eder, yahut bir vuruşta işi bitirilir. Ganimeti de ele geçer, bildim mi?"

Tepir Bey derinden derine Salgur Noyan'a baktı. Bu kirli tebessümü sanki her bir şeyi apaçık bildiğinin deliliydi. Yahut aklından geçenleri bir tamam okuduğunun...

"Hayır, hayır!" diye atıldı telâşla, "bizim malda, mülkte gözümüz olsa, dünyanın malını yığar da üstüne çökerdik. Halbuki doğru dürüst birkaç sürümüz bile yok, oysa Kayı Hanın sürüleri bol, yedikleri önlerinde, yemedikleri arkalarında; bir zenginlendiler ki sorma gitsin. Neyse, mevzua dönelim; şimdi beylik Sungur Tekin'in hakkı, hakkı ya Ertuğrul gençliğine ve dahi gençlerine güvenip beyliği gaspetme dâvasında. Güya ki babası onu vasiyet etmiş, yalan! Yalanın çatal kuyruklu hem de. Vakıa Gündüz Bey sağlığında bazı işleri Ertuğrul'a ismarladı, hattâ bazı bazı komutanlık da ettirdi. Fakat bey olup da oğluna komutanlık ettirmeyen mi var? Maksat alışmasıdır, belki büyük kardeşleri ölür mölür de kazara beylik ona kalır tedbirinden ötürüdür. İnsan bu kadarını anlamayıp vasiyetti olduğunu nasıl iddiaya kalkar, anlamam. Ertuğrul kalkıyor; duyduğum, bildiğim şu ki, beyliğe kurulma niyetinde; Sungur Tekin'e Kayı Aşireti beyliğini yâr etmeye- UZAKLAR YAKINDIR ? 239

cek. Sungur Tekin pısrıklık etmese de kardeşinin önüne kaya gibi bir dikilse, mesele kalmaz. Eminim geleneklere bağlı ihtiyarlar Sungur Tekin'in beyliğini desteklerler. Hele birkaçına bu işin böyle olması lâzım geldiği telkin edilirse hele, Ertuğrul'un babadan vasiyetli olmadığı söylen-tisi çıkarılırsa hele. Bildiğim kadarıyla Oğuz dilini çok iyi konuşan adamların da varmış, doğru mu?"

"Doğru, duyduklarının eksigi var fazlası yoktur. Adam-larım öyle tumturaklı konuşurlar ve karşılındakine öyle tesir ederler ki, yanlarında Horasan ermişleri kekeme ka-lır. Bu tarafı hiç merak etme. İhtiyarların ve dahi Sungur Tekinle Gündoğdu'nun ağzından girer, burnundan çıkar-lar."

"Bundan eminim. Gerçi ihtiyarları kandırmayı biraz

denedim. Adamlar gönderdim. Yahut Kayı içinden adamlar buldum."

Sırıttı:

"Bir elin beş parmağı dahi birbirine benzemezken, bir aşiretin bütün insanları benzeşebilir mi? Hırlısı-hırsızı, doğrusu-eğrisi, haini-sadıkı olur elbet. Ama itiraf edeyim, haini en az olan boy hangisidir dersen, yine de Kayı Boyudur derim. Onca gayrete rağmen bula bula on it-kopuk bulabildim koca Kayı Han'da. Onlar da tam Kayılı sayılmaz, ordan, burdan aralarına karışmışlar. Bir çalışma yaptığımı söylemek istiyorum. Gündüz bey öldü öleli bu işin arkasındayım. İntikamımı mutlaka alacağım!"

Son cümle ağzından çıktıktan sonra, pişman olup avucunu dudaklarına bastırdı ya, iki dudak arasından çıkan sözleri geri getirecek hiç bir kuvvet yoktu. Olan olmuş, intikam peşinde olduğunu ağzından kaçırmıştı. İntikam duygusunun sebebini de söylese miydi acaba? Hayır! Söylemeyecekti. Varsın ne isterse onu düşünsündü.

240 ? UZAKLAR YAKINDIR

Bir Moğola hesap vermek zorunda değildi. Zaten Kayı Boyunun zenginliğini kıskandığını söylemişti. Gayriye kala kala Gündüz Beye karşı duyduğu derin kin kalıyordu ki, söylese, Moğol Noyanmın buna kahkahalarla güleceğinden emindi. Belki de tutar, bu kadarlık şeye kin bağlamanın doğru olmadığını bile söylemeye yeltenirdi.. Nereden bilebilirdi bu kini yıllar yılı taşıdığını, kendisi için de ifade ettiğini..

Gündüz beyle bir geçmişi vardı ki, hatırladıkça yüzü buruşur, içip içip sızmak gelirdi içinden. Bir, vakitler, teey delikanlılık çağında, iki aşiretin gözü önünde cirite tutuşmuşlardı. Bir bayram günüydü, ama aradan o kadar zaman geçmişti ki, Ramazan Bayramı mı, Kurban Bayramı mı olduğunu hatırlamıyordu. Karışmışlardı., Lâkin kısa zamanda yıkılmıştı. Gündüz Beye yenilmişti. Bu yüzden babasından iyi bir takaza yemişti. O günden sonra nerede Gündüz Beyle karşılaşsa, nerede Kayı aşiretine mensup birini görse, intikam hissi köpürür, ciritte attan aşağı yuvarlandığı günün rezilliğini, o günün tazeliğinde, tekrar yaşardı. Gündüz Beyin ölümü yüreğini soğutacağı yerde, iştahını kabartmıştı. Fırsat bu fırsattı.

Gündüz Beyin oğullarını birbirine düşürebilir de Kayı Hân aşiretini bölebilirse, hem ganimetin bir kısmına konacak, hem de gecikerek de olsa intikam ^andını yerine getirmiş olacaktı. Ondan sonra iş Gündüz Beyin mezarına gidip 'Hey Gündüz! İntikamım, geç oldu, güç oldu, ama sonunda aldım, kemiklerin sızım Sızım sızlıyor mu bakalım?' diye sormaya kalırdı. O an hayatının en zevkli anı Olacaktı. Gözlerini yumdu, intikam anının zevk deryasına daldı, bütün her şeyi unuttu:/"

"Hey Gündüz!" diyeTmırıldandı. "İntikamım geç oldu, güç oldu,, ama sonunda aldım, kemiklerin sızım sızım sızılıyor mu bakalım?" ?/ . \ ,
UZAKLAR YAKINDIR ? 241

Gözlerini açınca Salgur Noyan'ın alaycı bakışlarına taslayıp kızardı. Bu adamın karşısında kendini küçülmüş görmesi neyin nesiydi acaba? Bedeninin haşmetinden mi, gözlerinin çelik parıltısından mı, gerdanının katmerini dişsiz ağız gibi büzen kılıç yarasından mı, yoksa aklından geçenleri okuduğu düşüncesinden mi? Kestiremiyordu. Adamda bir tuhafılık vardı ki, koca Düğer Beyine söyleyeceğini şaşırtıyor da, söylemek istemediğini söyletiyordu. Son mırıltısını da duymuşsa, ondan saklayacak hiç bir şeyi kalmamıştı. Gözlerinin alaycılığından, duyduğu anlaşılıyordu. Yoksa kendisine bu hissi vermek için mahsus-tan mı öyle bakıyordu? En iyisi her şeyi açık açık söylemekti. Böylece kafasından geçenleri okuduğu inancıyla rahatsız olmaktan da kurtulurdu.

"Senin anlayacağın Salgur Noyan, Kayı Hanın ölü beyi Gündüz Alpla bir geçmişimiz var. Teey çocukluğumuzdan beri birbirimizi sevmeyiz. Bir ay kadar önce öldü ya, yüreğimizin kini dipdiri durur. Hâlâ uykularımız kaçır. Sen intikam hissi nedir belirsin değil mi?"

Bilmez olur muydu hiç? Bilirdi, hem de şu Düğer Beyinden iyi bilirdi. Çünkü kendisi de bir intikamın arkasındaydı. İntikamının düğümü de Ertuğrul'du. Ertuğrul devrilmeden intikamı alınmış saymayacaktı.

"İntikam hissi bir kızgın demirdi. Her hatırlayıştta insanın yürek yağına değip cızırdatır."

Tepir Bey, memnun memnun güldü:

"İyi dedin, tamı tamına tarif ettin hissettiKlerimi. Şimdi ben her hatırlayıştta cızırdayan yüreğime merhem aramaktayım."

"Merhemi buldun belle Düğer Beyi, yalnız bu hengâm-da Ertuğrul'u kendime istiyorum, tamam mı?"

242 ? UZAKLAR YAKINDIR

Düşünmeye gerek görmeden cevap verdi:

"Senin olsun, canın ne çekiyorsa yap."

"Öyleyse anlaştık."

Salgur Noyan gerdanını çekiştirip bir zaman gözlerini kırıştırdı. Sonra birden doğruldu. Sağ elini yumruk yaparak göğsüne vurdu:

"Anlaştık Tepir Bey. Bana birkaç hafta yeter. Öyle yaman bir kargaşa çıkaracağım ki, sen bile şaşıracaksın."

"Birkaç hafta mı, sadece birkaç hafta ha! Mümkünü yok! Birkaç haftada aşireti bile tanıyamazsın. Adamların aşiret içinde en az birkaç ay kalmalı, en az, anladın mı?"

Salgur Noyan dişlerinin arasında tısladı:

"Sen onun orasına karışma, bana da emir vermeye kalkışma! Birkaç hafta dedimse bildiğim olduğu için dedim. Aklın uçmasın diye birazını anlatıvereyim istersen: Sungur Tekin vesvese tutkunudur, kendi gölgesinden ürker. Geceyarısı kamalı biri çadırına girip canına kasdetmiş gibi yapsa, sonra yakalansa, güya kim ecel korkusundan dile gelip 'Beni tutan Ertuğrul'dur' dese ne olur bakalım?"

"Ne olsun? Tabii Ertuğrul inkâr eder."

"Edecek, lâkin zoraki onu tutanların içine dallıbudaklı bir şüphe olsun girmeyecek mi?"

"Girer girmesine..."

"Ya Sungur Tekin, Ertuğrul'un bey olmak uğruna canına kasdettiğini için için düşünmeyecek mi?"

"Düşünür düşünmesine..."

"Sonra bir gün, yahut bunun ertesi günü bir başkası Gündoğdu'yu uçurumdan atmaya kalkışsa, aşiret iyiden iyiye telâşlanmayacak mı?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 243

"Dur, yavaş, Salgur Noyan, aklım karıştı. Yoksa bu fedai de yakalanıp, kendisini tutanın, Ertuğrul olduğunu mu söyleyecek?"

"İyi bildin, tastamam öyle olacak."

"Ya korkudan bülbül kesilip işin içinde bizim bulunduğumuzu anlatırsa?"

Derin bir endişeyle bu suali sormuştu. Kayı aşireti o zaman gelir, canına okurdu. Aşiretini darma dağın ederler, beyliği de elinden alırlardı.

"Telaşın boşuna" diye teskine çalıştı Moğol. "Bir kere işin içinde senin de bulunduğunu bu fedailer hiçbir zaman bilmeyecekler; ikincisi, besbelli ben sana anlatan yanlış anlatmış, iyi tanısaydım fedailerimden bir tekinin dahi benim öğrettiklerimin dışında söz etmeyeceklerini bilirdin. Afyonsuz hayat onlar için zaten ölümdür. Hayatlarına değer vermezler, afyonsuz yaşamaktansa ölmeyi yeğ tutarlar. Afyonu da yalnız benden alabileceklerini bilirler. Neyse, sen o taraflara kafa yorma, gönlünü ferah tut. Köşende otur, canın çekerse uyu, istersen avlan; benden iyi haberler bekle."

"Birkaç hafta içinde ha!"

"Belki birkaç hafta da sürmez de birkaç güne sığıverir. Gönlünü ferah tut dedik ya..."

O da bunu yapmaya çalışıyordu, ama kolay mıydı gönlünü ferah tutması? Koskoca Kayı boyunu karşısına alıyordu. Ertuğrul gibi biri şu yaptıklarından bir tekini öğrenecek olsa... Ohooo, gelir, kimse ardına takılmasa bile yek başına gelir de, hançeri gırtlığına basıp, "Be hey sefil! Türkmenin Türkmene kini olsa dahi araya Mongol çuda-

rını koymaz, yiğitçesine gelir, intikamını kendi alır" diyerekten salavatsız boynunu koparırdı. Sungur Tekin'den 244 ? UZAKLAR YAKINDIR

çekinmiyordu. Gündoğdu'dan da çekinmiyordu. Dünder ise daha küçük sayılırdı. Ama şu Ertuğrul yok muydu, babasına bile rahmet okutacağa benzerdi. Ne yapıp yapıp Kayı Han beyi olmasını önlemeliydi. Fakat bu Moğol neden bu kadar kendinden emindi? Sanki herşeyi halletmiş de neticeyi bildirirmiş gibi rahattı. Besbelli böyle işlere alışkındı. Umursamıyordu. Zaten kendi canını değil. adamlarının canlarını tehlikeye atıyordu. Rahatlığı burdan gelme miydi? Yok, hayır, icap ederse kendi canını da ortaya koymakta tereddüt edecek birine benzemiyordu. Yabgu, eksik bile anlatmıştı. Bu Moğol yamanın yamanıydı. Kayı boyunun hakkından gelse gelse bu gelirdi.

"Martaloslarım, Kayı Aşiretinin çok yakında göçe kalkacağını bildirdiler. Elini çabuk tutmalısın Salgur Noyan."

"Birkaç hafta içinde halledeceğim. Daha başka söz ister misin?"

Birkaç hafta içinde ha! İnanılması ne kadar güçtü. Moğolun iki yanında oturan fedailerine baktı. Balmumu kadar sarı suratları kıpırtısızdı. Geldiklerinden beri tek lâf etmemişlerdi. Lâf etmemeleri bir yana, kıpırdamamışlardı bile; ne gözlerinde, ne yüzlerinde bir değişiklik olmamıştı. Salgur Noyan bir işaret etse, koca palalarını sıyırıp üstüne atılacaklarından emindi.

"Sana güvenim sonsuzdur" dedi, "hadi bunu kutlayalım."

Dışarı seslendi:

"Şarap gelsin!"

Salgur Noyan el tersiyle teklifi itti:

"Herşeyin sırası vardır Düğer Beyi, önce işimizi halledelim, sonra hem içer, hem konuşuruz."

UZAKLAR YAKINDIR ? 245

Tepir Bey nedense daha beter tedirgin oldu. Bu adamı çağırarak, hele hele boş bulunup sırrını açmakla iyi etmediğini düşündü. Adam, dediğini yapar da karşısına gelirse, verdiğiyle yetinmeyecek, kimbilir başka neler isteyecekti. Belki de Kayıdan elde edeceği ganimetin yansını isterdi. Şimdi pazarlığa otursa mıydı acaba? Moğol buna çok kızardı herhalde. Onu kendisine tavsiye eden, pazarlığı hiç sevmediğini, işi bitirince gelip isteği neyse söylediğini ve mutlak surette aldığını söylemişti. Bu durumda pazarlık edemezdi. Ama ya ödeyemeyeceği kadar yüklü bir fiyat isterse?

Onu gördüğünden beri içini buruklatan korkuyu daha derinden duydu. Her şeyden vaz geçmenin doğru olacağı-

nı ilk defa düşündü. Yoklamaya karar verdi:

"Zaman çok az öyle değil mi Salgur Noyan? Birkaç haftaya bunca zorlu bir iş sığmaz. Geç davrandık. Belki başka sefere..."

"Yeterli zaman var!" diye sözünü kesti Moğol, "Bana yeter de artar bile. Sen haberi bekle. İş istediğin gibi halolacak."

Fedailerine bir baş işaretini verdikten sonra, kapıya yöneldi. Kapıda bir an durup Tepir Bey'e baktı. Dudaklarında tehdit mi, yoksa garanti mi belli olmayan bir gülümsemeyle yüzüne bakı:

"Haberi bekle" dedi, sadece. Çıktı gitti.

Tepir Bey rahat bir soluk aldı. Günlerce susuz kalmış gibi şarap tasına saldırdı. Adamın kendine güveni ve soğuk kanlılığı ürkütücüydü. Doğrusu Tepir Bey de ürkümüştü. Bu zor işin üstesinden bir hamlede gelebileceğine bir türlü inanmak istemiyor, fakat kendinden emin tavırını hatırlayınca yamanlığını anlıyor ve kızıyordu. İçinde

246 ? UZAKLAR YAKINDIR
kızgınlıkla korku kol kola girmişti. Yarın, öbür gün karşısına dikilip, "İş tamamdır. İstediyimden âlâ oldu, ver bakalım hissemi!" derse, ne cevap verecekti? Hele de olmadık şeyler istemeye kalkışır, ne yapacaktı? Delinin biri olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu. Kudretli, kuvvetli ve zeki bir deli ile karşı karşıya kalmak kadar büyük bir tehlike düşünülemezdi. Evet, kuşkusuz Salgur Noyan denen Moğol delisi kudretli ve kuvvetliydi. O nisbette de tehlikeliydi. Sanki ne diye ona açılmış, ne diye uzun laflar etmişti? Kendi işini kendi görseydi ya. Kolaydı sanki. Denemek şöyle dursun, düşünmekten bile korkmuştu. İşin ucunda Kayı Han aşiretiyle kapışmak vardı çünkü, asıl göze almadığı buydu. Duyulur da Kayı yiğitleri canına okumaya gelirler diye ödü kopmuştu. Sanki şimdi aynı şey olmayacak mıydı. Üstelik bela ikileşmişti. Bir yandan Kayılar, bir yanda şu Moğolun delileri yüklenirse, şeytana külahını ters giydirmekle övündüğü kurnazlığı dahi işe yaramaz, yılan tutkunu gibi kaskatı kalırdı.

Düşündüğü şeyler gırtlakını kurutunca şarap tasını tekrar avuçladı. Bütün dertlerden kurtulmak, vücuduyla birlikte beynini de uyuşturmasına bağlıydı. Hiçbir şey düşünemez, hatırlayamaz hale gelmeliydi ki, ancak o zaman bir parça rahatları.

"Daha şarap gelsin!" diye homurdandı.

Körkütük olup sızana kadar içti.

• • •

Gecenin karanlığına titrek bir çığlık saplandı:

"Yetişilin, Sungur Tekin'e kasedtiler!"

Çığığın ikinci kopuşuna herkes fırladı. Çadırlar bir anda boşaldı. Kim ne kapabildiyse kapıp, Sungur Te-

kin'in çadırına doğru delice bir koşu tutturdular.

UZAKLAR YAKINDIR ? 247

İlk gelenlerin arasında Ertuğrul da vardı. Topuklarını döven gecelik entarisinin içinde boyu olduğundan uzun görünüyordu. Yalın kılıçtı. Takkesine sığmayan saçları ensesine dağılmıştı. İsyankâr birkaç perçem alnında kavisleniyordu. Dalgalanan kalabalığın önünde çadıra girdi.

"Ne var, ne oluyor?"

Sungur Tekin yer döşeğinin üzerinde duruyordu. Kılıcı elinde idi. Oldukça sakindi:

"Canımıza kastedildi" dedi yanmağız, "uyurken boğazlanmak istendik."

Ertuğrul'un gözleri çadırı köşe bucak taradı:

"Nerede o cani?"

Sungur Tekin kılıcının ucuyla kapı aralığını gösterdi:

"Zora geldikte kaçtı. Ama yaraladım. Fazla uzağa gidemez."

Ertuğrul henüz çadıra giren Akça'ya hışımla bağırdı:

"Canımıza kast olunur da aşiretimizin yiğitleri uyku mahrumu dolanırlar. Bre Akça, bey oğulları böyle mi korunur?"

Akça yutkundu. Ertuğrul'un sıkıntısını anlıyordu. Cevap verme vakti değildi. Cevaba davranmadı bile. Başını indirip sustu.

"Atlan!" diye emretti, Ertuğrul, "yanma istediğin kadar adam al, meşaleler yak, o katili bulup getir Akça, bulup getir ki neler döndüğünü anlayalım. Bugün ağamıza kast eden, yarın bize de kasteder. Ağam yaralamış onu, fazla uzaklaşamaz. Yallah göreyim!"

Akça emri ikiletmeden atıldı.

"On kişi atlansın!" diye bağırdı, "iz sürülecek."

Çoktan bir meşale yakıp etrafta iz aramaya koyulan Delibozuk Hıdır'a sordu:

248 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Bir şeyler var mı?" -

"Var" dedi Hıdır, "ayak izi var. Hem de apaçık. Onu yakalarız. Tabî yakında arkadaşları yoksa. Atlanıp savuşmamışlarsa..."

Atlarını sürdüler...

Ertuğrul çadıra döndü. Dımışık Hoca ile Urhan, Sungur Tekin'i aralarına oturtmuş konuşup gülüşüyordu. Ertuğrul girince sustular. Doğrusu Sungur Tekin ağasının hali ölümden dönmüş bir bey oğlunun haline benze-miyordu. Dımışık Hoca ile Urhanm kahkahaları da can tehlikesi atlatmış birini teselli için atılmıyordu herhalde. Ortada bir gariplik vardı.

Bir kenara ilişti:

"Şahsi düşmanın filân var mı Sungur Tekin ağam?"

diye sordu.

"Yok, hiç yok" diye cevap verdi Sungur Tekin.

"Peki. Uyumadan önce neler yaptın, kimlerle beraberdin?"

Sungur Tekin Dımışık Hocaya baktı. Dımışık Hoca belli belirsiz başını sallayınca Urhan'a baktı, ancak ondan da bir baş işareti aldıktan sonra konuşmaya başladı:

"Burada idik. Urhan Bey ile Dımışık Hoca, bir de ben. Gecenin geç vaktine kadar sohbet ettik..."

Gizli bakışmalar Ertuğrul'un hoşuna gitmemiştir.

"Eeey, sonra?" diye sordu.

"Konuklarım gittikten bir müddet sonra, ben de çadırıma çekildim. Bizim küçük oğlan hasta olduğundan fazlasıyla ağlıyordu. Uyuyamadım. Tekrar buraya döndüm. Bir zaman oyalandım. Misafir yatırmada kullandığım şu döşeği ellerimle serip yattım. Bir kere uykum kaçmıştı ya, UZAKLAR YAKINDIR ? 249

bir türlü uyuyamıyordum. Döşegin içinde dönüp duruyordum. Derken bir tıkırtı duydum. Gözlerimi araladığımda bir gölge farkettilim. Hatunum zannedip seslendim. Cevap alamayınca bir daha seslendim. Yine cevap yoktu. Başucuma koyduğum kılıcımı kaptığı gibi 'hayt bre!' çektilim. Gölge kaçmaya davrandığında, kılıcımı üstüne savurdum. Beklemediği bu darbeden kaçamadı. Herifi yaraladım."

"Emin misin?"

"O karanlıkta hiçbir şeyden emin olunmaz Ertuğrul, cahilliğine sorma. Ama dur bakalım: Sanki senin adını çığırıldı."

"Adımı mı söyledi, nasıl yani?"

"Kılıcı çalıp yaraladığımda 'Ah Ertuğrul, yaktın beni!' gibisinden bir inilti saldı. Ben de bir mânâ veremedim. Sen ne dersin buna Urhan Bey."

Urhan, gözlerinde yapmacık bir öfke, dudaklarında sinsi bir tebessümle Ertuğrul'a bakıyor, kaşlarını kaldırıp indirerek düşünür gibi yapıyordu.

"Yakalanırsa öğreniriz" dedi nihayet, "anlarınız 'Ah Ertuğrul yaktın beni' demesindeki hikmeti."

Ertuğrul, Urhan'ın sözlerinden çok, gözlerinden ve tavırlarından rahatsız olmuştu. Zaten bu adamı sevmezdi. Geldiği günden beri yabansamış, aşirete alınmasına karşı çıkmıştı, ama Gündüz Bey rahmetlisi, ağabeylerinin ısrarlı arzusuna uymuştu: "Mongol baskınında aşireti tarumar olmuş bir kardeşimize kucak açmazsak indallahda mes'ul oluruz."

Rahmetli babası kararını açıklayınca, Ertuğrul'a boyun büküp, "Nasıl isterseniz öyle olsun" demekten başka çare kalmamıştı. Fakat sevmeye de zorlayamazlardı ya,

250 ? UZAKLAR YAKINDIR

sevmiyordu işte. Uğursuzun biriydi. Kayı Han'a katıldığından beri işler ters gidiyordu.

Urhan'ı daha yakından tanımaya karar verip Sungur Tekin'e sordu:

"Boyundan-bosundan tanıdık mıydı, değil miydi çıkar-tamadın öyle ya?"

"Karanlıktı dedim ya, nerden çıkartayım?"

"Allah vere yakalasalara."

"Yakalarlar yakalarlar merak etme, Akça'nın elinden uçan belki kurtulur, amma kaçan kurtulmaz."

İçinde yine bir tedirginlik duydu, Ertuğrul. Anlattıklarından fazlasını biliyorlar gibi geliyordu. Sanki bir şeyler paylaşıyor, bazı bildiklerini kendilerine saklıyorlardı.

"Yok canım, Sungur Tekin agamdır netice, benden ne giztisi olsun!..

Suikastçıyı takibe çıkanlar, gece ile gündüzün ayrıştığı alacalanmada döndüler. Adamı yakalamışlardı.

Meşalelerin ışığında yarasına baktım" diye anlatıyordu Akça, Yahşi Hocaya, "bakar bakmaz da şaştım bu işe, yaraya benzemez bir yara ki, gül iğnesi çizdiği desem anlarsın.

"Yok canım, çalıkların arasında bulmuşsunuz ya, demek yarası ağır."

"Sağ omuzbaşı biraz çizilmiş Yahşi Hocam, bir parça kan bulaşmış cepkenine, hepsi bü. Ama adam inler, adam yerlere yıkılır. Herif çok tabansız olmalı ki, diken çizdiği yaraya korkup ölmeye yatsın. Lakin bir herif hem kendi aşiretinde bey o^iunu tepeleleyecek kadar cesur, hem de bir diken çizdiği i^ m ölmeye yatacak kadar korkak olamaz. Vardır Yahşi Hocam bu işin içinde bir iş."

UZAKLAR YAKINDIR ? 251

"İşkilendiğin bes belli Ak çocuk."

"İşkillenilmez mi Hocam, işkillendim ki nasıl hem de. Derim ki, biraz görüşelim şunu. Şöyle kalabalıktan alar-galanıp az görüşelim derim."

Yahşi Hoca kalktı. Akça'nın önünden yürüdü. Gerçeği öğrenebilme ümidiyle sabahlamış meraklı kalabalığın uzağına karşılıklı çömeldiler.

"Diyeceğin gizli neydi bakalım Akça yiğit?"

"Senden saklayacak değilim Yahşi Hocam, dönüştü Delibozuk Hıdır kardaşla da söyleyip hayrettendik. Bu yaralama işi midemize oturdu. Deminden arzettim Hocam: Bu nasıl yaradır ki, küçük bir çizik ölüme yatırıyor? Sonrası, adam sanki mahsustan iz bıraktı. Hıdır kardaşıma göre, mahsustan. Peşinden gidip yakalayalım diye. Bir türlü sebebini anlayamam."

"Emin misiniz?" diye sordu Yahşi Hoca.

Sesinde endişe ile hayret vardı.

"Evet, Hıdır ve ben eminiz. Yanımızdaki toy yiğitlerden ikisinin dahi dikkatini çekti. Sorup durdular. İş bu kadar ayan beyân."

Çadırdan bağrıışmalar yükselince merakla kalkıp o tarafa doğruldular. Kapıda az daha Ertuğrul'la çarpışıyorlardı. Öfkeliydi. Toprağın böğrünü delmek ister gibi adım atışından belli ki, öfkeliydi. Yüzgeri edip arkasına takıldılar. Yarı yolda, Yahşi Hoca, merakının yularını çözdü:

"Anlatmayacak mısın Ertuğrul Bey?"

Koca çadıra girene kadar inatla sustu yine de. Tek kelime olsun etmedi.

Sadece arada bir öfkeli öfkeli kükrüyor, Yahşi Hoca ile Akça bütün dikkatleriyle kulak kabarttıkları halde, bir şey duyamıyorlardı.

252 ? UZAKLAR YAKINDIR

Baş köşenin sağındaki mindere çöktü. Baş köşe minderi babasmmdı. Ne sağlığında, ne öldükten sonra ondan başka hiç kimse oturmamıştı. Ancak bey seçilen oturabilirdi. Töre böyle diyordu.

"Ağamızın canına biz kasetmişiz!" diye patladı birden.

Yahşi Hoca duyduğuna inanmadığından Akça'ya baktı. Akça köşesine iyiden iyi büzüldü, sanki eriyip kayboldu.

"Biz kasetmişiz ya!" diye devam etti Ertuğrul, "herif böyle diyor. Kendisini parayla tutmuşum. Tutmuşum da ağamın canını almaya göndermişim. Onun demesi neyse, ya ağamın inanır görünmesi, şüpheyle belenen gözlerini gözlerime çevirmesi? Olacak şey değil. Ama oldu işte. Suçlandım. Dımışık'la Urhan durmadan göz çekip sırtıtaraktan ve de başlarını durmadan sallayarak 'küçükte suç, büyükte başış lâzım' gibisinden benim adıma ağama yalvarıp güya beni başışlatmak istemelerinden bıktım. Böylesi görülmemiştir Hocam, yaman bir kumpasın tam orta yerindeyiz!"

Yahşi Hoca, Akça'ya bir daha baktıktan sonra, Ertuğrul'a döndü:

"İşin içindeki işler biraz da olsa bellidir Ertuğrul Bey" dedi.

"Nasıl bellidir Yahşi Hoca, yoksa sen de mi?"

"Hâşâ!" çekerekten sözünü kesti Ertuğrul'un, Yahşi Hoca. "Hâşâ, biz senin faziletinden bir an olsun şüpheye düşmeyiz. Zaten bunun bir kumpas olduğunu biliyoruz."

"Biliyor musunuz, nasıl?"

"Akça ile az önce konuştuk. Adamın yarası hafif olduğu halde ağır yaralı gibi hareket ediyor. Çalıkların ardına yatıp iniyor. İnlemeden dursa, bizimkiler görmeden gidecekler, böylece paçayı kurtaracak. Amma bunu istemiyor.

UZAKLAR YAKINDIR ? 253

Ardı sıra iz bıraktığı yetmez gibi, sindiği çalı siperinin arkasında da inliyor. Yarası gül dikenini çizdiği kadarsa onca acı verir mi? Vermez. Acısı-ağrısı olmayan insan durup dururken inlerse ne demeye gelir peki?"

"Yakalanma isteği olmasın!"

"İyi bildin, yakalanma isteği. Suikastçının kendisiyle konuşmadım, ama Akça'nın demesine bakılırsa, Delibozuk Hıdır kardamız, adamın yol boyunca mahsus iz bıraktığını söyler. Gelsinler beni bulsunlar diye. 'Böyle bir cinayete kalkışacak kişinin tecrübeli olması lâzım. Değil tecrübeli bir Cavlakî'nin, dünkü çocuğun bile bu izleri bırakması mümkün değil' demekte."

Ertuğrul düşünceli görünüyordu. Öfkesi biraz olsun dinmişti. Şimdi yüz hatlarına endişe ve düşünce hakimdi.

"Adam Cavlakîlerdendi" diye konuştu, "bunların bir çekimlik haşhaşa dünyayı yakabileceklerini duymuştum. Korkmuş gibiydi, acı çeker gibiydi, ama bu tavırlarında bir sun'îlik sezmiştim. Yine de kafamda cevap bulamadığım bir soru dönüp duruyor. Agami öldürtmek istediğimi, bunun için kendisini tuttuğumu niye söyler bu adam? Benimle ne alıp veremediği var?"

"Aklıma bir şeyler geliyor ya, inşaallah yanılıyorum" dedi Yahşi Hoca, düşünceli. Aklından geçenlerin kendisine acı verdiği sesinden belli oluyordu.

"Ne gibi?" diye sordu, Ertuğrul.

"Benimkisi sadece tahmin. İşin doğrusunu istiyorsak herifi konuşturmak lâzım."

Sürmeli Hafızın sabah ezanı duyuldu...

Sürmeli Hafız'ın sabah ezanı, ağaran günü selâmlarken, Sungur Tekin'in çadırının önüne birikmiş kalabalık söylene söylene dağılmaya başladı.

"Şimdi namaza gidelim" dedi Yahşi Hoca, "sonrası Allah Kerim."

254 ? UZAKLAR YAKINDIR

Yan yana camiye yollandılar.

Sungur Tekin'in çadırına döndüklerinde, onları kötü bir sürpriz bekliyordu. Saldırgan ölmüştü.

"Nasıl?" diye çıkışırca sordu Ertuğrul, "o yaracık-tan insan ölür mü?"

"Ne bileyim" diyerek omuz silkti Sungur Tekin, "ölmüş işte. Ölüm vakti geldikte yarayı yarasızlığı sorarmış gibi... Ecel geldi besbelli."

"Hem de tam vaktinde..."

"Ne demek istiyorsun?"

Kızdı Ertuğrul, bağırmaya başladı:

"Ne demesi var mı Sungur Tekin Ağam, ifadenizle beni itham altına soktunuz, ithamdan kurtulmak için herifi yakalattık, size ısmarlayıp namaza gittik. Dönüşümüzde

öldüğünü söylersin."

Sungur Tekin sakindi, bağdaş kurduğu yerden doğru-
lup Ertuğrul'a yaklaştı, ellerini omuzlarına koydu:

"Baka küçük kardaş" dedi, "herif yaralanınca senin
adını bağırdı, ben de bunu söyledim; duyduğumu söyle-
mek suç mudur?"

Yahşi Hoca girdi araya:

"Ceset nerede şimdi?"

"Yan çadırda" diye cevap verdi Sungur Tekin, "oraya
kapatmıştınız ya."

"Başına nöbetçi de dikmiştik" dedi Ertuğrul.

"Nöbetçiyi uyurken bulduk."

"Mümkünü yoktur."

"Bana öyle söylendi. Bey oğlu olaraktan herhalde tek
tek kapı nöbetlerini kontrol edecek değilim."

UZAKLAR YAKINDIR ? 255

Tartışma sertleşmeye doğru gidiyordu. Yahşi Hoca tek-
rar araya girdi:

"Gel şöyle" dedi Ertuğrul'u çekiştirerek, "gidelim."

Sungur Tekin'in çadırından çıktılar.

"Ne yapacağız hocam?" diye sordu Ertuğrul, "bu ne iş-
tir?"

"Bu iş, ayoğul, tahminlerimi aşan bir iştir. Bir şeyler
bekliyordum, ama bu kadarını beklemiyordum. Dumrul
Dedeyi çağirt buraya, hemen."

Ertuğrul, gençlerden birini Dumrul Dedeye gönderdi.
Alıp geldiler. Ölüyü Dumrul Dedeye gösterdiler. Daha gö-
rür görmez, "zehirlenmiş" dedi. "Sabah ezanı kertesinde
yarasını umar etmişim. Hiçbir şeyi yoktu."

Mosmor yüzü kaskatı, sonuna kadar açık gözleri do-
nuktu. Donuk bakışları yürek ürpertiyordu. Zehirlendiği-
ni anlamak için Dumrul Dede gibi doktor olmaya gerek
yoktu.

Dumrul Dedeyi uğurlar uğurlamaz, Ertuğrul patladı:

"Neler oluyor Yahşi Hocam, bütün bunlar neyin habe-
ridir."

Yahşi Hoca çömeldi:

"Sıkı durma haberidir ayoğul" dedi, "herşey yeni başlı-
yor."

• • •

Tepir Bey bir öğle vakti uyandırılıp, Salgur Noyan'la
adamlarının dışarıda bekledikleri söylendiğinde, afalladı.
Bir zaman şaşkın şaşkın bakındı. Söylenenleri anlamaya
çalıştı. Fakat kafası bomboştu. Ağzının içi yangın yeriydi.
Sanki saatlerce ısırgan otu çiğnemişti. Midesi de yalım
yalım yanıyor, geçirdikçe, odayı pis bir şarap kokusu
25Ö ? UZAKLAR YAKINDIR
kaplıyordu. Dün gece yine geç vakitlere kadar içmişti.

Şimdi yataktaydı ya, buraya ne zaman gelip nasıl yattığını hatırlamıyordu. Ayak ucunda dikilen iki karavaşa yavan-yamuk sordu:

"Ne oldu?"

"Salgur Noyan'la adamları geldi beyim."

Salgur Noyan ismi, önceleri bir şey ifade etmezken, yavaş yavaş şuuruna işledi kafasını karartan sis perdesi aralBSjdi, ne zaman nasıl yattığını kestiremediği döşekten fırladı.

"Çabuk giydirin!"

Zaten giyinikti. Yatırmadan önce soymaya çalışmışlar, fakat sızmış halinde bile kimbilir nasıl bir endişenin şuuraltına sinmiş zorlu tepkisiyle kıvrım kıvrım kıvrıldığından soyamamışlar, elbiseleriyle döşeğe uzatmaktan başka çare bulamamışlardı.

"Kahretsin!" diye hmçlandı. "Sağlam bir üstlük başlık getirin."

Fil derisinden beter buruşmuş üstlüğünü sıyırıp attı. Karavaşın getirdiğini giymek üzereyken, yüreğine saplanan kötü bakışlara toslayıp kala kaldı. Salgur Noyan kapıda durmuş, kin dolu bir tebessümle yüzüne bakıyordu. Gözleri karşılaştığında, tombul yüzünde tuhaf duran bıçak sırtı incesi dudaklarını kımıldattı:

"Çok bekledik Düğer Beyi."

Sesinde gerçekten bir tehdit havası mı %?ü"dı, yoksa Tepir Beye mi öyle gelmişti? Kafasını toparlayamadığından öyle gelmiş olabilirdi. Ya bakışları? Düpedüz karşısındakini aşağılayıcı gözlerle bakıyordu. Çirkin bir kaplumbağaya, yok yok, bir fareye, belki daha iğrenç bir hayvana bakar gibi bakıyordu. Gök mavisini gözlerinde öylesine ç-

likleşmiş parıltılar oynaşyordu ki, Tepir Bey, gözleri buluşur buluşmaz başını çevirmek zorunda kaldı.

"Şu beceriksiz köleler yüzünden" dedi özür dilercesine, "beni bir türlü giydiremediler."

Moğolun ne yüzünde, ne gözlerinde bir değişiklik oldu:

"Burada mı konuşalım, yoksa eyvanda mı? Acelem var Düğer Beyi, adamlarım bekliyor."

"Adamlarım" derken sesini yükseltip, dudaklarını büzüp, gerdanmdaki katmerleri arttıracak biçimde çenesini göğsüne çekmesi yalnızca bir tesadüf müydü, yoksa bunun altında bir tehdit mi gizliydi? Herhalde tesadüftü, çünkü ortada tehdidi gerektirecek bir sebep yoktu. Halledeceğine dair söz verdiği işi de halledemediğinden emindi. Herhalde yapamayacağını söylemeye gelmişti. Kayı Han içine fitne sokmak öyle kolay mıdır? Kolay olsa kendi başına yapacağını yapar, pis Moğolu işe hiç karıştırmazdı. Almış mıydı boyunun ölçüsünü, kendine bu kadar gü-

venmenin havasını, almış mıydı şimdi? Ama dur! Üstüne aldığı işi halledemeyen adam, böyle küstahça ve destursuz yatak yerine girebilir miydi? Bu deli kendini ne sanıyordu, bey mi? Bugüne bugün o ne idüğü belirsiz bir Moğol çudarı, haydi noyanı olsun, kendisi koskoca Düğer Beyi idi. Birden başını kaldırdı:

"Eyvanda görüşelim" dedi.

Moğolun sessizce çıkıp gitmesine sevindi. Korkuları biraz dağılır gibi oldu.

"Kaç adamla geldi şu Mongol noyanı?" diye sordu hâlâ kendisini giydirmeye uğraşan kölelere, "iki kişiyle mi?"

Kölelerden yaşlıcası iki avucunu açarak gösterdi:

"Beş ondan çokça adamla geldi beyim, hepsi de atlı ve pusatlı, Kayı Türkmenine benzer iki yiğitle, derviş kılıklı 258 ? UZAKLAR YAKINDIR

iki de molla cabası. Aşiret üstüne dolu dizgin koparlar-ken, şüphelenip, sizi uyandırmaya çalıştık, lâkin..."

"Sussana be!" diye çıkıştı Tepir Bey.

Sarhoş olduğu zamanlar ne kadar zor uyandığını biliyordu.

Kapana kısımış tilki bakışıyla bakındı. Çok tedirgindi. Elli kişilik bir kuvvetle basit bir ziyaret yapıldığı nerede görülmüştü? İki Kayı yiğidi ile iki derviş kılıklı molla neyin nesiydi peki? Beylik kuşu kafesten uçmaya mı durmuştu şimdi? Bir Moğol delisiyle anlaşma yapmanın sonu bu olurdu elbet. Üç dirheme öz babasını asmayı göze alan gözü dönmüş serserilerle işe koyulmanın hayra çıkmayacağını bilmesi lâzımdı. Belki de Kayı Hanın Ertuğrul'u daha fazlasını vermiş, adamlarını da yanma katıp, üzerine göndermişti. Bu geliş Düğer boyunu basma geliyordu. Üstelik de Düğer Beyini hazırlıksız yakalamaya gelmişti. Belki şu an her taraf sarılmış, belki çadırlar ateşe verilmişti bile. Bir Moğol çudarından veya noyanmdan da bu beklenirdi ancak. Bu belâyı tavsiye eden soysuzu şimdi eline geçirecekti ki... Bir eline geçirse yapacağını bilirdi. Şu Yabgu denen soysuzu, şu Moğol kırmasını, ah, bir eline geçirse... Ama kabahat kendisininindi. Türkmenin Moğolla uyduğu nerede görülmüştü. Yabgu'nun sözlerine kanmayacaktı. Neticede o da bir Moğol değil miydi? "İt itin etini yemez" sözünü koca kitaplara boşuna mı yazmışlardı? Her türlü pis işin içinde yüzdüğünü bile bile Yabgu'ya aldanmıştı. Belki de bu iki Moğol, el birliğiyle... Öyle ya, el birliğiyle Düğer Boyunun canına okuyup, mallarını yağmalayıp, kadın, kız kısmını esir alıp, adamlarını bir tamam kılıçladıktan sonra, ver elini Moğol diyarı diyerekten steplere yol tutarlardı. Belki de Kayı boyu ile anlaşarak, "Düşmanın seni basmadan sen düşmanını bas" kaidesince...

UZAKLAR YAKINDIR ? 259

Başı dönmeye başladı. Sendeledi. Düşme yalpasına tutulmuşken, iki köle, iki yanından tutup, zorla ayaklandırdılar.

"Hastalandınız mı beyim?" diye soran köleye korku endişe afallaması kanlı gözlerini çiviledi:

"Çabuk hançerlerimi dedim.. Hançerlerimi getirin!"

Köle koştu, az sonra da bir hançerle döndü.

"Buyur beyim, hançeriniz..."

Kölenin tek hançer getirmesine daha beter kızdı:

"Aşağılık köle, seni kırbaçla geberteceğim, ya da bu hançerle."

Kölenin elinden aldığı hançeri savurdu, fakat aldırmadı. Yaşlı köle tam vaktinde ne yapmak istediğini gözlelerinden okumuş ve kendini iki adım geri atmıştı.

Kudurmuşcasına bağırıyordu:

"Hepsini getirin, bütün hançerlerimi, aşağılık köleler!"

İkisi birden koştu. Üç tane daha getirdiler. Hançerlerden ikisini üstlüğünün içinden kuşağına soktu. Birini çözmesine sakladı. Sonuncusunu ise kolunu aşağı indirdiğinde sapı avucuna gelecek şekilde, üstlüğünün geniş koluna yerleştirdi. Şemşirini de dıştan beline bağladıktan sonra, eğer başkasına gelmişlerse, bütün bunların hiçbir işe yaramayacağını düşünmeyi akıl edebildi. Zırhlansa mıydı acaba? Manda gönünden sağlam birkaç zırhı vardı. Fakat zırh ne kadar sağlam olursa olsun, kılıç daima kendine yol bulurdu. Salgur Noyan'ı da fazla bekletmişti. Tekrar gelirse... Yok gelmezdi. Belki de bütün bunlar kurnuttuydu. Günlerdir aralıksız içmekten gelme kötü sarhoşluğun karamsarlığıydı. Birden uyandırılmaya alışık olmadığından akli karışmış, herşeyi tersinden görmeye başlamıştı. Hançerlere ihtiyacı olacağını sanmıyordu, ama ne olur ne olmazdı, onlarla biraz daha rahattı.

260 ? UZAKLAR YAKINDIR

Eyvana çıkma cesaretini kendinde bulunca yürüdü. İlk adımları müteredditti. Moğolun sarı surati, çelik parıltılı kısıp gözleri kafasını büsbütün karıştırdı. Kaçıp gitme hissini zor yenip diğerlerine baktı. İki Kayı yiğidinin sadece birer hançerleri vardı, derviş kılıklı mollalar ise silâhsızdı. Yalnızca Moğolun belindeki koca enli pala kınında duruyordu. Gözü kayınca kuruyan dudaklarını yaladı, yutkundu.

"Etmek çıkaralım mı?" dedi, "aç mısınız?"

Bir minder çekip bağdaş kurdu. Otururken parçası sıyrılmış, çizmesine sakladığı hançerin sapı görünmüştü. Alelacele üstlüğünün eteğiyle örttü. Salgur Noyan'la göz göze gelmemeye çalışarak,

"Buyurun" dedi, "rahatınıza bakın."

Salgur Noyan, oturmamakta ısrarlı gibiydi. Kolları

göğsünde, ayakta dikiliyor, gözlerini de Tepir Beyin üstünden bir an olsun ayırmıyordu. Bıyığının ince uçları dalgalı bir kavisle katmerli çenesine doğru sarkmıştı. Ağzını oynatırken, bıyıkları ürperiyordu:

"Aç değiliz, üstelik acelemiz de var. Şu yanındakiler dostlarımdır."

"Kayılar ve dervişler mi?" diye sordu hayretle.

"Hiç biri Kayı Boyundan değil bunların. Kayı yiğidi kılığında iki dostla, derviş kılığında iki Cavlakî. Ortak düşüncemizin gerçekleşmesi için hayli uğraştılar. Ama sonunda her şey istediğimiz gibi oldu. Sungur Tekin'le Gündoğdu, zaten öteden beri atalarının yurduna dönmekte ısrarlıydılar. Şu anda aşiretin ekserisi onlar gibi düşünür. Kendi usullerince yakında bir meşveret kuracaklar, hem yeni beylerini seçecekler; hem de bundan sonrasını kararlaştıracaklar."

UZAKLAR YAKINDIR ? 261

"Ya kalmaya karar verirlerse?"

"Vermezler merağm olmasın. Gerisin geri atalarının yurduna dönecekler. Senin isteğin de bu değil miydi?"

Sustu. O susunca her tarafa derin bir sessizlik çöktü. Buğulanan ve buğusunda insanı efsunlayıp soluğunu kesen garip bir sessizlik. Tepir Bey rahatsızlıkla kımıldadı. Salgur Noyan sözünü tutmuştu. Şu derviş kılıklı Cavlakîler ve şu Kayı yiğidi kılıklı afyonkeşler gibi kaç kişi kullanmıştı, Allah bilir. Ama başardığını söylüyordu. Şu Cavlakîler derviş kılığı içinde rahatsız görünüyordular. Bunlar, bildiği kadarıyla don [elbise] giymeye alışık değillerdi. Yarı üryan dolaşıp, sakal ve bıyıklarını traş edip, kafalarına boynuzlu bir başlık geçirip, keçi postuna bürünüp, omuzlarında çevgan, önlerinde bir tablhane (mûsikî takımı) bağlayıp, namazı, orucu ve sair ibadetleri boşlayıp, herkesi kendilerine güldürmeyi, herkesin maskarası olmayı sevap sayıp, ibahiye mezhebine sapmakla Sünnî Müslümanların nefretini çekip, üç dirheme babalarını bile boğazlama yolunda işretin, adiliğin, sefahatin her tür-lüsüne kapı açmış, medrese disiplininden firar ile, her türlü günahı mubah telakki eden afyon mecnunu din kaçkınlarıydı. Putperestliği terkedip sözde Müslüman olan bazı Moğol çudarlarma ibadet zor geldiğinden, onlara Cavlakîlik bir sığınak olmuştu. Gece, gündüz afyon çekip keyif çatmak, afyon uyuşukluğunda her türlü rezilliği vazife saymak kanunlarıydı. Afyon kıtlığına düştüklerinde kendilerini yerden yere atar, kudurmuş it gibi salyalar akıtıp nâra basarlardı. O sıralar bir çekimlik afyon verenin gönlünü hoş etmek için dünyayı ateşe vermekte tereddüt etmezlerdi. Besbelli ki Salgur noyan, Cavlakîlerin bu zayıflığından faydalanıp, gönlünün çektiğini yaptı-

yordu. Bunların arasında bazan öyleleri çıkardı ki, karşı-
262 ? UZAKLAR YAKINDIR

larında değme bilginler lâf kesilirdi. Söylediklerine muhataplarını inandırmakta çok usta Cavlakîlerin bulunduğu duymuştu. Duyma ne demeye gelirdi sanki, aha, gözleriyle de görüyordu ki, bunları Horasan dervişinden ayırd etmek öyle kolay değildi. Duruşları bile ermiş duruşuydu, Salgur Noyan oturmadığı için herhalde, onlar da oturmamışlardı. Yaman olmalıydılar. İki haftada koca Kayı Aşiretini fitlemeyi becermek yamanlık isterdi. Salgur Noyan, bu Cavlakî berduşlarını üstüne salar mıydı acaba?

Sükûtun ortasında düşüncelere dalan Tepir Beye tepeden bakan Salgur Noyan'ın bıçak ağzı incesi dudaklarında dolaşan sinsî tebessüm, karşısındakini ahmak yerine koyduğunun deliliydi. Zavallı bütün bunların nasıl bu kadar kısa bir zamanda olup bittiğini düşünmekten, aklını uçurma raddesindeydi. Oysa aylar alan sinsî bir faaliyetin son düğümü atılmıştı. Salgur Noyan, bir zamanlar Ertuğrul Beye tepelenmenin, bu arada sevdiği kızı elinden kaçırmanın yakıcı alevini söndürmeye, intikam hissinin dindirmeye yıllarını vermişti. Moğol ordusundan bunun için kaçmış, her din ve ırktan çapulcuları başına bunun için toplamıştı. Bunlarla birkaç kere Kayı Hanlığı basmıştı, ama her seferinde kötek üstüne kötek yeyip kaçmak zorunda kalmıştı. Hiç bir zaman Kayı Hanlığı tepeleyebilecek sayıda adam toplayamayacağını anlayınca, daha uzun vadeli bir plân hazırlayıp adım adım tatbik karar vermişti. Çeşitli kurnazlıklarla Kayı Hanı bölüp güçsüz bırakacak, Kayı Hana düşman bazı aşiret beylerinin de yardımını sağlayarak en olmadık zamanda aşireti vuracaktı.

Şu düşünüp duran Düğer Beyi Tepir'in Kayı Hana dış çıktığını öğrendiği gün, şüphesiz en talihli günlerinden
UZAKLAR YAKINDIR ? 263

birini yaşıyordu. Yabgu'yu ona göndermiş, lâf arasında kendinden bahsettirmiş, gücünü mübalağalı şekilde anlattırıp Tepir Beyi inandırmıştı. Bir gün Topal Notaras'ın hanında Yabgu ve Sen Jan şövalyesi ile buluşup plânı bir kere daha gözden geçirmişlerdi. Ne kaldırırlarsa paylaşacaklardı. Tepir Beye ihtiyaçları kalmadığı an, onu bir ganimet sayacaklardı.

Gündüz Bey zamanında bir yolunu bulup Kayı içine soktuğu Dımışık ve Urhan, aşiretin her adımını haber veriyorlardı. Dağ Keşişinin Akça adlı Kaydıyla dost olması ise işlerini daha da kolaylaştırmıştı. Kayı Han içinde kurduğu ekip tıkr tıkr çalışıyordu. Bu arada Gündüz Beyin ölümüyle aşirette başlayan dalgalanma ve kararsızlık da

işini kolaylaştırıyordu. Saf yürekli Kayı Hanlılar, Gündüz Beyin ölüm yangınında, aşirete gelip gidenlerle pek meşgul olmuyorlardı. Tepir Beyin bunlardan hiç haberi yoktu. O bütün işin iki haftaya sığıdığını zannedip şaşadursun, Salgur Noyan, Düğer Boyunu emrine aldığını düşünüp keyifleniyordu. İlk münasip fırsatta Tepir Beyin adamlarını da peşine takıp Ertuğrul takımını basacak, ardından Sungur Tekin takımına yüklenip, yıllar boyu taşıdığı acının intikamını en korkunç şekilde alacaktı. Ne zamandır bugünü bekliyordu. İntikamının anlı-şanlı olması lâzımdı. Bunun için Ertuğrul'u canlı istiyordu. Karşısına getirilince ona neler yapacağını en ince teferruaüne kadar düşünmüştü. Evvelâ belden yukarısını soyacaktı. Keskin hançerinin ucuyla, boynunun altından başlayıp karnına kadar, derisinin üstünde iki parmak arayla çizikler çekecek, ardından çizgiler arasında kalan deriyi ağır ağır yüzecek, iki parmak eninde deriler karnından ayaklarına doğru salkım saçak dökülünce kahkahalar atıp kırbacı basacaktı. Onu yürümeye zorlayacaktı. Ertuğrul her adım atışta kendi derisine basıp kendi kendinin deri-

264 ? UZAKLAR YAKINDIR

sini biraz daha yüzecek ve müthiş acılar içinde kıvranıırken merhem niyetine yarasına biber sürüp oooh! Kıvrana kıvrana ölmesini seyrederken, karşısına geçip, katmerli gerdanında büzülü kılıç yarasını gösterip: "Nah buna karşılık! Sevdiğimi elimden almana karşılık! Ve beni âleme rezil etmene karşılık!" diyecekti. Ertuğrul bu kadarla ölmezdi herhalde, aman ölmesindi, ölmesindi ki diğer düşüncelerini de üstüne tatbik etsindi. Böylece insanın acıya karşı dayanıklılığını da ölçmüş olacağından, bu işi merak eden Çinli bilginlere büyük bir yardımda bulunacaktı. Oooh!

Şu Cavlakîler de çok işe yaramışlardı. Varsın Tepir Bey, onların Kayı Han Boyunu ilk defa ziyaret ettiklerini düşünsün, varsın öyle bilsindi; öyle bilmesi daha da iyiydi, Salgur Noyan'm kuvvet ve kudretine, böylece, daha derin bir hayranlık duyar, hayranlığı nisbetinde de korkusu artar, her istediğini itirazsız yapmaya başlardı.

Şimdilik Tepir Beye bu kadar düşünme payı yeterdi. Sesizlik fazlaca uzamıştı. Daha fazla uzaması, aklını başına toplamasına yol açabilirdi. Sessizliği severdi aslında, lâkin asude sessizliği severdi, bu asude bir sessizlik değil, insanın içini bütün karartan, duygularını fokurdadan bir sükûttu. Sükûtu bozmalıydı:

"Düğer Beyinin kararı nedir?"

Karar verdiği filân yoktu ki, düşünemiyordu. Sükûtun başında biraz düşünmüştü gerçi, beyni boşalmıştı. O andan beri hiç bir şey düşünmüyor, sadece düşünür gibi yapıyordu. Toparlanmaya çalıştı. Salgur Noyan'm sorması

hayra mı alâmet sayılırdı? Elbette hayra, yoksa sormaz, bildiğini yapardı. Sorduğuna göre ona değer veriyordu. Verecekti tabii, koskoca Düğer Beyiydi. Salgur Noyan'm sayesinde, cirit oyununda düştüğü gülünçlüğün intikam-
UZAKLAR YAKINDIR ? 265

mini alabilecekti. O gün nasıl alay etmişlerdi kendisiyle, babası nasıl azarlamış, "Sen aşiret beyi değil, aşiretin çobanı bile olamazsın!" diye nasıl bağırmıştı. Yerin dibine geçmediğine şaşkındı. Ama şimdi geçmişi yaşamamanın değil, intikam zevkini tatmanın vaktiydi. Bu anın birgün gelmesi halinde sevinçten zıplayacağını düşünürken, şimdiki durgunluğuna mânâ veremiyordu. Tereddüdü nedendi? Yıllardır bunu beklememiş miydi?. Bir yandan intikamını alırken, diğer yandan Kayı Han Boyunun zenginliklerine kuş gibi konacaktı. Eline geçen bütün nevaleyi şu Mongol noyanı ister miydi acaba? İstese de vermezdi zaten. O alt tarafı başıboş bir çapaçul, kendisi koskoca beydi. Gerekirse, Kayı Han aşiretini ezdiği gibi, yani ezmeyi düşündüğü gibi, Salgur Noyan'ı da ezerdi. Onun yüz adamına karşılık kendisinin dört yüz adamı vardı. Dört yüz kişi her zaman yüz kişiyi haklayabilirdi. Hele bir oyunbozanlık etsin de görsündü bakalım.

Başını kaldırdı. Moğolun gözlerine yakalanmamak için Cavlakilerden birine bakarak:

"Çok iyi" dedi, "Kayı Han Boyunu ezmekten başka bir şey düşünmüyorum. Hele bir bölünsünler de ne yapacağımıza birlikte karar veririz. Seni nasıl bulurum Salgur Noyan?"

"Lüzum ettiğinde ben seni bulurum" diye homurdandı, Moğol.

Adamlarına bir baş işareti yaptı. Dışarı çıktılar. Onlar çıkınca Tepir Bey geniş bir soluk aldı.

266 ? UZAKLAR YAKINDIR

yedinci bolum

"Çün Ertuğrul'e gice karındaşı Dünder mutabaat idüb dörtyüz mikdari ev ol serdan kendililere salar itdiler. Varub Pasın Ovasinde Sürmeli-çukuri dimekle maruf mekamde yerleşüb bir müddet ikâmet ihtiyar itdiler."

İbn-i Kemal

Güneşin parıltılı gözü üzerlerindeydi. Akça, tepeciğın üstüne bağdaş kurmuş, sırtını kayalara yaslamıştı. Önünde halkalanan dostlarına değil de, düzlükteki çadırlara bakıyordu. Çergiler renkli güller gibi açmıştı. Fakat eski ahenkten eser yoktu. Çocuklar şen çığlıklarla koşuşturmuyor, tekerleme söylemiyorlardı. Çobanlar delikli kaval ile hoplamıyorlardı. Kayı Han Boyu yitik bir sessizliğe gömülmüş, âdeta mateme kurulmuştu. Gündüz Beyin ölümüne yanıktilar hâlâ; ve yanmakta haklıydılar. Gün-

düz Alp gibi bir beyi yitirmek kolay mıydı?

"Kolay mı bre" dedi kendi kendine, "baba dersin baba olur, ata dersin ata olur, kâh bacı, kâh ana olurdu bre! Böylesini kaybetmek kolay olur mu?"

Şimdi bomboş duran koca çadıra bakınca, Akça'yı iyice efkâr bastı, acı bir yürek çarpıntısında iç çekti:
UZAKLAR YAKINDIR ? 267

"Hay gidi koca Gündüz Beyim hay! Böyle aniden gidici mi olmalıydın, yetim mi komalıydın Kayı Hanlıyı? Hay gidi Gündüz Beyim hay!"

Yahşi Hocayı yeni yeni duymaya başlamıştı:

"Bakın ihvanlar" diyordu, ölenin ardından ölünmez denmiştir. İki Cihan Güneşi Efendimiz, Hak Teâlâ katına vardıkta, mübarek Sahabîler pek mahzun oldu. Kimi ağladı, kimi dövündü, kimi de ondan sonra bir dünya düşünemediğinden saçını, başını yormaya oturdu. İşte o sırada adına kurban olduğum Hazret-i Ebû Bekir Radiyallahu anh, vardı kalabalığın ortasına, ünledi kim, 'Ağlaman!' Oysa mübareğin de iki gözü iki çeşme, lâkin gözyaşlarının çoğunu içine akıtmayı bilmekte, daha da ötesi müslüman milletin geleceğini düşünmekte, bu sebeple 'Ağlaman!' dedi. 'Kim ki Muhammed Aleyhisselâma tapıyordu ise, bilsin, o fâni idi, her fâni ölür; kim ki Allahü Teâlâya tapıyorsa bilsin ki, O bakidir, ölümsüzdür, kudreti sonsuzdur.' Kurban olduğumun Hazret-i Ebû Bekir'i böyle söyledikte, ashab hak verip, Ebû Bekir Efendimizin etrafında cem olup, İslâmın 'İttihad ediniz, birlesiniz, Allah'ın ipine sarılınız' hükmüne tâbi oldular ve kazandılar. Bize gelince ihvanlar, örneğimiz Hazret-i Peygamber Aleyhisselâm ve dahi onun ashabıdır. Gündüz Beyimize' Cenab-ı Mevla gani gani rahmet eylesin. Artık Gündüz beyimiz yok, o yok ya oğulları var. Düşerler önümüze, yürürler. Düşeriz arkalarına, yürürüz. Dinimize, töremize uygun her işlerinde yardımcı oluruz. Yeri gelir yol gösterirler, yeri gelir yol gösteririz. Hâlâ ne düşünmedesin be hey Akça! Hilafım var mı?"

Akça, bulutlu gözlerini çadırların arasından kopardı, aldı. Yahşi Hocayı dinlemişti dinlemesine, dinlemişti ama... İşin bir ama'sı vardı ki, Gündüz Bey öldü öleli

268 ? UZAKLAR YAKINDIR

/
kafasında dönüp duruyor da, beynini aleve sokup yakıyordu. Söylemeden edemedi:

"Kimin peşinden yürünecek Yahşi Hocam? Ertuğrul'un mu, Dünder'in mi, vakıa Dünder daha çocuk sayılır. O çocuk sayılır, ama Gündoğdu var, Sungur Tekin

var. Dördü birleşip 'Hey Kayı Han Aşireti, dördümüz birlik olup şu tarafa gidiyoruz, kırgınlıklarınızı, küskünlüklerinizi Cennetmekân pederimiz Gündüz Beyi yutan toprağa gömüp gönül hoşluğuyla peşimize takılın!' deseler, aşiret göz çakmadan peşlerine düşer de, 'Hanginiz bey oldunuz a beyimizin oğulları?' diye sormayı dahi aklına getirmez. Lâkin bu değnek dört çataldır, hay akli ermişlere ululanmış görklü [güzel] hocam, Gündüz Beyim dört çatal bir değnek koyup ahiret âlemine göç etmiştir. Her bir çatal bir ayrı yana dikilirse halimiz nice olur dersin? Yanmaz mıyız balaban çırası gibi? Dün gece Ertuğrul'la Dünder'in sohbetinde idim. Dünder bildiğimiz çocuk değil, büyümüş de farkına varamamışız. Bir irice lâflar etti ki, şaştım kaldım. Demem o deme ki, Dünder da, Ertuğrul da göçten bıkkın. Ertuğrul ne demekte, bilir misiniz canlar? 'Konmalı' demekte. 'Bu göç can komadı bizde' demekte. Yerleşip yurt tutmazsak yok olur gideriz de, cihan üstünde namımız, nişanımız kalmaz. Bunca zahmet hebaen mensura gider' diye korkmakta. Dahasını bilir misiniz demekte ki, 'Bu Mongol belâsı buralara bile eriştiğine göre, yerimiz Selçuklunun yanındır. Celâlüddin Harzemşahi kahbece hançerlendi diye işimiz bitmemiştir. Oralarda bir İslâm devleti yıkıldıysa Diyar-ı Rum'da [Anadolu] bir başka İslâm devleti vardır, vazifemiz, Harzem'i korumaya çalıştığımız gibi, Selçukluyu da korumaktır. Mongol öyle bir kargaşa çıkaracaktır ki, Harzem'de çıkardığı kargaşa bunun yanında çocukların mendil oyunu gibi kalır. Bu kargaşada pek duran ayakta kalır, aman bulur, dur-

UZAKLAR YAKINDIR ? 269

mayan yıkılır gider, bir daha da belini doğrultamaz' demekte Ertuğrul Bey, bundan ne çıkar demeyin, şu çıkar canlar, ihvanlar, Ertuğrul'un niyeti babasının yürüdüğü yolun sonunu bulup konmaktır. Dünder'i dersiniz o da aynı görüşte ittifakta. Ertuğrul'un elini öpüp, 'Beni de kendin kadar kendinden say' demesi gözlerimi yaktı. İçimden ellerine sarılıp yaşça küçüktür demeden öpesim geldi. Bu kızgın güneş de yakar mübarek, içimin yalınında hiç kalır ya, neyse. Dünder'in bu hali bir iyice haldir canlar, Dünder'mki iyice haldir ya, Gündoğdu ile Sungur Tekinin hali n'ola?"

"Hiçbir şey yapamaz!" diye atıldı Balaban.

Dayanamamış, azarlanmayı göze alıp lâfa kalkışmıştı. Aşirette hiç kimsenin Sungur Alp'in peşinden gideceğini zannetmiyordu. Gündoğdu'nun peşinden gideceğini de. Herkes Ertuğrul'u pek severdi. Dahası Ertuğrul, babadan vasiyetliydi. Canı rahmetli Gündüz Alp, "Ertuğrul'umu bey belleyin, bana itaat ettiğiniz gibi ona da itaat edin, o sizi selâmete çıkaracaktır" demişti. Gündüz Alp'in vasiye-

tini kim çiğneyebilirdi? Zaten Ertuğrul, babası öldüğünden beri aşiret işlerine bakıyor, beyliğe vekâlet ediyordu.

Akça ile Yahşi Hocanın göz azarına tutulunca, destursuz bağa girdiğini fark edip baş düşürdü. Herkesi haline güldürecek kadar inlemeli bir sesle,

"Destur var mı?" diye sordu.

Öylesine zavallı görünüyordu ki, Yahşi Hoca haline acıdı:

"Verdik gitti," dedi gülümsemeli, "lâfın arkası gelsin."

"Yahşi Hocam, kurban olduğum Yahşi Hocam, neyi söyleşmekteyiz burada? Vakit öğleyi tutmakta, öğle namazından sonra meşveret kurulup Ertuğrul, bey ilân 270 ? UZAKLAR YAKINDIR

olunacak. Gündoğdu Beyimle, Sungur Alp Beyim elbet boyun bükecekler de küçük kardeştir demeden babalarının vasiyeti istikametinde 'başüstüne' çekecekler; çekmezlerse kendileri bilirler. Yek başlarına ne halleri varsa görsünler bakalım. İkilik çıkarmaya güçleri yetmez."

Sözü Akça aldı:

"Gücü kuvveti düşünen mi olur böyle zamanda Balaban çocuk? Beylik işi has görünüşlüdür, yürek çırpındırır da insana ne edip edeceğine şaşırttırır. Beşer şaşar denmiştir. Yahşi Hocanın kara kaplısında yeri vardır, yoktur bilemem, lâkin büyüklerimizden böyle duymuşuz. Büyük kardeşlik dâvasına düşüp töredir diyerekten baba vasiyetini kulak ardı etmeye kalkarlarsa, biz ne güne dururuz? O zaman cümlemize iş düşmez mi? Yoksa iş düştükte kulak tutmaz mıyız?"

"Dündar'ın 'ben sen demektir' sözü essahsa..."

"Ne demekte olduğunu işitir misin Balabancık, hâlâ bu şüphe neyin nesidir? Dün gece yemin içildi yemin, hem de yeminin en zorlusu. Kur'ân-ı Kerime el basılıp ahdedildi. Yüreğimi temrenlerin [okun sivri ucu] en sivrisi dağlasın hilafım varsa; Dündar'la Ertuğrul, kitaba el bastılar birlikte. Hayat boyu birbirlerinden ayrılmamaya sözleştiler. Yemin içip tutmamak kimin haddine? İnsan çarpılmaylan kalmaz da Cehennemde cayır cayır yanar. Hah, birinden biri dinden, imandan çıkmayı göze alıp çarpılmayı da umursamayacak olursa, bakın, ona bir sözüm yok. Benim tasam Sungur Tekin Beyle, Gündoğdu beyden yana. Bana göre o düzmece suikasttan beri, Ertuğrul'a yakın gelmezler. Dahası, neyin nesi olduğu meçhul bazı dervişlerle filân görüşürler. Ben işkillendim, Ertuğrul'a da söyledim, lâkin dinletemedim ki, 'Ağalarım, istedikleriyle görüşürler' diye kestirdi. Bana sorarsanız, UZAKLAR YAKINDIR ? 271

bir hayli zamandır iş içinde işler dönmekte, aşiret her geçen gün biraz daha tuhaflaşmakta. BazT ihtiyarlar verdi-

ğim selârm almaz oldu, bazıları kinayeli sözler atar oldu; bulup çıkarama'm ve dahi kimselerin günahını alamam, ama bir şeyler dönmekte. Beynimi yeyip bitiren de bu ya zaten, ne olduğunu kestiremiyorum."

"Fitne alev tutarsa, alevlendirenleri de yakar."

"İyi söylersin Yahşi Hocam, velâkin fitneleyenler ilk anda bunu akıllarına getiremezler, başlarına çakıldığında ise vakit geçmiş olur. Ben endişedeyim..."

"Yani" dedi Delibozuk Hıdır, "Sungur Tekin'le Gündoğdu Beyler, Ertuğrul'u bey bilip arkasına düşmezler diyor-sun?"

Akça seslenmedi. Ertuğrul'un arkasına düşüp düşmeyeceklerini nereden bilebilirlerdi? Bilemeyince nasıl cevap bulup verebilirdi? Bütün ümidi meşveretten iyi haberler çıkmasaydı. İnşallah akli selim galip gelir de aşiret bölünmeden yola devam kararı alırdı. Bir şeyler bekliyordu. Sanki bir ermiş gelecek, meşverete nefes edecek, Sungur Tekin'le Gündoğdu'yu, Ertuğrul'un etrafında birleştirecekti.

Ermiş gelir miydi sahiden, gelip büyük çadıra girer miydi? "Hay Gündüz Beyim hay!" Ölümüne vakitsiz diyecekti ya, vakitsiz değildi. Yaşı sekseni dolanmış, doksana dayanmıştı. Haniyse çocuklarının torunlarını görecekti. Şu tepe yukarı yuvarlanan çocuk da kimdi böyle? Amma acelesi vardı.

"Acelesi varsa niye durdu? Hah, ezan okunuyor. Sürmeli Hafızın öğle ezanı, bir de yanık ki..."

"Allahü ekber, Allahü ekber..."

Sürmeli Hafızın öğle ezanı gerçekten de bir başka
272 ? UZAKLAR YAKINDIR

hazindi. Sanki eski topraklara veda çekiyordu. Sürmeli Hafız da bunun farkındaydı. Yerinden, yurdundan olmanın bütün acısını, bütün ızdırabını ezana dökmüş, Gündüz Beyin ölümünden duyduğu elemle karıştırıp ezanı ezan olmaktan çıkarmış, feryada dönüştürmüştü.

"Hayyâlel felah" derken, hıçkırılmamak için kendini zorladı. Hıçkırığını bastırdı, fakat sesinin titrekliliğini engellemedi. Gündüz Bey gözlerinin önünden gitmiyor, arada büyük çadıra bakmadan edemiyordu. Büyük çadırın hali gözüne pek hazin görünüyordu. Sahibini kaybetmenin melali büyük çadırı çepre çevre sarmıştı. Sanki hazin gerçeği biliyor gibi mateme kurulmuştu.

Ezanı bitirince kuyu başına gitti. Bir kova su çekti. Az sonra Kul Hasan gelir, abdest suyu isterdi. Yıllardır kılınan öğle namazlarından biri daha kılınacaktı. Nasıl başlayıp nasıl bitereceğine ezbere biliyordu. İlk evvelâ Kul Hasan gelecek, mescit çadırının avlusundaki sâyebanda bir zaman durup dinlendikten sonra, tek bir kere öksürecek, hemen ardından da soracaktı: "Abdest suyum hazır

mı Sürmeli Hafız?"

Fakat şu gelen Kul Hasan değil, Ertuğrul'du. Birden şaşırıldı. Neden gün tersinden başlıyordu böyle?

"Hoşgeldin Ertuğrul Beyim. Abdeste su ister misin?"

Ertuğru geldi, yanına çömeldi:

"Sağol Sürmeli Hafız emmi, abdest lüzum etmez. Biz hâlâ yatsı namazı abdestindeyiz. Gecedен pöstekiye çömelip, yüce Rabbimize hayırlı bir yurt ihsan etmesi için yalvarma zoruna göz çakmadık. O ne ezandı öyle Sürmeli Hafız? Duyunca bir tuhaflaştık ki, sorma gitsin. Hepten salaya benzetmişsin. Öyle bir salaya benzetmişsin ki, bütün aşiret öldü de, bunu kurda, kuşa, ağaca, taşa ilân et-
UZAKLAR YAKINDIR ? 273

mek sana düştü. Fena yaktın yüreğimizi, çok fena yaktın."

Bir zaman susup beklediler. Bir zaman iç dünyalarının acısına yandılar. Sükût öğle güneşi altında uzadıkça uzadı. Bir horoz öttü, bir başka horoz ona eşlik etti, iki köpek havlanmasına bir kişneme karıştı. Neden sonra Sürmeli Hafız,

"Şu göçler Ertuğrul Beyim" diye söze başladı, "bildim bileli uzar gider. Bazan hiç yerleşik olduk mu diye kendi kendime sual açarım da doğru düzgün cevap bulup veremem. Galiba olmadık. Ora senin bura benim, dolandık durduk. İlk öğrendiğim kelime galiba göç kelimesiydi."

"Memnun görünmüyorsun."

Sürmeli Hafız yutkundu, yutkunmasaydı belki de hıçkırırdı. "Hayyâlel felah" derken bastıran soluk kesici karabasanı yeniden gırtlığının boumlarında hissetti. Bir daha yutkundu. Güneşin altında yıkanan çadırlara baktı:

"Yaşlanıyor muyum ne Ertuğrul Beyim, yurt tutup yerleşmeyi özler oldum."

Tekrar tekrar yutkundu:

"Bununla birlikte burada kala kalmanın ölüm fermanımızı imzalama mânasına geldiğini de gayet iyi bilirim. Mongol bir bastırırsa üstümüze, bizi bitirir. Boğazımıza öyle bir sarılma sarılır ki, Harzem'e ettiğinin bin beterini etmeden koyup gitmez. Yine de bir yerde bir zaman kaldıkta alışıyorum. Kalkıp gidesim gelmiyor. Bunlar yaşlılığın bedeli işte Ertuğrul Beyim, genç olsam ardıma bile bakmazdım. Daima ileriye gözler, ileriye yürürdüm. Tıpkı senin yapmak istediğini yapardım anlayacağın. Şimdi başka, yaşlandım sayılır. Eski vatanı da nasıl özlüyorum bilemezsin, burnumda tütüyor, gözümde tütüyor, gön-lümde..."

274 ? UZAKLAR YAKINDIR

Bir öksürük duyunca sustu. Mutlaka Kul Hasan'dı. Sâyebanda uzayıp giden gölgesi görülüyordu.

"Buyur Kul Hasan, abdest suyun hazır. Lâkin bugün geciktin."

Bir öksürük daha duyunca ve hele Kul Hasan'dan geldiğini anlayınca şaşkın şaşkın baka kaldı. Kul Hasan'ı iyi tanırdı. Alıştığı şey öksürük bile olsa vaz geçmek istemeyen biriydi. Yıllardır sâyebanda durur ve tek bir kere öksürürdü. Gıcık tutsa ne yapar eder, gırtlaklarını gıdıklayan öksürüğü geri çevirirdi. Yahut alelacele sâyebandan ayrılır, başka tarafta öksürürdü. Bir tuhafılık vardı bugünkü günde, bir acaplık ki, Ertuğrul erken geliyor, Kul Hasan âdetini bozup iki kere öksürüyordu. Bir şeyler vardı bugünkü günde.

"Geçmiş ola Kul Hasan, üşütme mi?"

"Üşütmedik" diye cevap verdi Kul Hasan, "hamdolsun sağ ve sağlamız. Ve dahi eski topraklara, atalarımızın yurduna dönüçüyük. Kılıcı keskin olan önümüze gerilsin de durdurmaya kalksın bakalım. Hani nerede abdest suyumuz?"

Sürmeli Hafız tutuldu. Hiçbir cevap veremedi. İkinci öksürükten boşuna işkilenmemiştii demek, bir tuhafılık vardı Kul Hasan'da, vardı evet. Ertuğrul'a baktı. O da tuhaftı, Kul Hasan'a bakacağı yerde gözlerini topraktan almıyordu.

"Bu senin demen ne demeye gelir şimdi Kul Hasan? Atalarımızın yurdunu biz dahi özlemedeyiz, velâkin durup dururken kılıç lâfları etmeyiz. Gecikmen de, ikinci öksürmen de buydu demek..."

Kul Hasan abdeste çömelirken:

UZAKLAR YAKINDIR ? 275

"Öksürüğümüz o sayılır, lâkin gecikmemizin sebebi başkadır. Namaza gelip gelmeme tereddüdüne bulaştım. 'Hay Kul Hasan!' dedim gendime, 'bu senin Hafız esastan eski topraklara gelici değilse macera heveskârıdır, bir macera heveskârının arkasında namaza durulmaz' dedim. Sonracığıma böyle bir akılsızlık etmeyeceğine inandığımdan kalktım geldim yine. Daha ötesi meşverette konuşulur. Benden bu kadar."

Akça, hâlâ tepe yukarı yuvarlanır gibi gelen çocuğa bakıyordu. Tostombul yürüyüşüne gülümsüyordu. Çocuğu seyrettikçe kafasındaki karmaşa çözülüyor, daha net düşünebiliyordu.

"Ne de sevimli şey" dedi içinden, "tombulcacık maskara, niye gelir ki? İyi haber getiriyor olmasın. Şöyle bir haber meselâ: 'Yetişin ağalarım, yiğitlerim yetişin! Sungur Tekin'le Gündoğdu Beylerim kitap üzere yemin içip Ertuğrul Beyimi bırakmamaya andettiler. Yetişin toy kurulu-yor' demeli."

"Ağabeyleri Ertuğrul'un arkasına düşerler mi" diye

sormuştu Yahşi Hoca, cevap gelmeyince, sesini yükseltip suali ikiledi:

"Düşerler mi dedim Akça, uyuyor musun? Cevap ver bakalım, Akça'lığınla bastır cevabı, görelim; görelim ki yüreğimiz soğuşun azıcık."

Yahşi Hocayı sanki duymamıştı Akça, hayatında ilktir onu duymamıştı. Yoksa her zaman can kulağıyla dinler, yalnız yaşça büyük oluşunu değil, bilgeliğini de sayardı. Fakat verebileceği, verip de yürek soğutabileceği bir cevabı yoktu. Olmayınca ne diyebilirdi? Bir sürü endişe döküp onları da tedirgin etmeyle eline ne geçerd?

"Şu çocuk niye gelmekte?" diye sordu birden, "belki de bizi çağırıyor Ertuğrul Beyimiz."

276 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ertuğrul Beyimiz derken sesini amma yükseltmişti. Yüreğinden kopup gelen temenni şavkını çakmış da yakmıştı kelimeleri. Farkına varınca tekrarlardı: "Beyimiz Ertuğrul..."

Yahşi Hoca birden unuttu sorusunu, kalktı, o kalkınca halka çözüldü, oniki kişinin ortasında kalıverdiler.

"Beyimiz dedin bre Akça çocuk! Beyimiz demeylen..."

"Bakarsın oluvermiştir Yahşi Hocam, Allah'ın kudreti sonsuz, yapıverir kurban olduğum. Şimdi bil bakalım bu çocuk niye gelmekte? Dinleyin bakın! Söyleyin ihvanlar, şu boru niçin ötmekte? Koca ihtiyarların toplan borusu değil mi bu? Söyleyin haydi, ne demeye gelir şimdi boru öttürmek?"

"Ne demeye gelsin? Akli yüce kocaları toplama borusudur bu, meşveret kuruluuyor demektir. Meşveret kurulunca da Yahşi Hocaya durmak olmaz. Zaten bu güneş cübbemi yarıp kemiklerime işler de cayır cayır yakar. Ben gidiyorum canlar, dua edin de haberin iyisi çıksın meşveretten, kararın iyisiyle..."

Çocuk da tepeye varmıştı. Tombulcacık yanaklarında ter boncuk boncuktu. Soluğu, besbelli yüreğine sığmıyordu. Buna rağmen o kadar tatlı, cana yakın, meraklı gülümsüyordu ki, Akça'nın içi gitti. Şakacıktan yanağını sıkıp çıkıştı:

"El öpmeye yok mudur senin törende ha, niye kaykılmadasın çadır direği gibi?"

"Aceleden" dedi çocuk, soluyarak, "beylerin meşvereti var da, Yahşi Hocamı isterler. Gazi Anam dedi ki: 'Yahşi Hocam illâ gelsin, gelmezse gendi bilir' dedi."

Yahşi Hocayı buldu gözleriyle. Gitmeye davranmışken, çocuğun çıka gelmesiyle bir hoş olup ayak sürçmüştü. Verdi, öptürdü elini.

UZAKLAR YAKINDIR ? 277

"Biraz daha büyü, ahî candaşı ol aramıza" diye takıldı

çocuğa, "ahî candaşı olmaya ne lâzım bil bakalım?"

"İmanın kavisi lâzım Yahşi Hocam."

"Bildin. Başkaca ne lâzım bil bakalım?"

"Zenaatm iyisi lâzım Yahşi Hocam."

"Afferin, onu da bildin. Daha ne lâzım bil bakalım?"

"Hak yola baş komak lâzım Yahşi Hocam."

"Afferinlerin en yamanı sana, daha başka?"

"Mangal kadar yürek lâzım Yahşi Hocam, şemşir gibi bilek lâzım Yahşi Hocam; dahası bir ustaya çırak girip ahî baba katında peştemal kuşanmak lâzım Yahşi Hocam."

Yahşi Hoca bütün övgü ve takdir kelimelerini bitirmiş gibi sustu. Bu kadarını doğrusu beklemiyordu. Lâf olsun gibisinden sormuştu. Aldığı cevaplara iyice şaşırmişti. Parmak kadar çocuk, bunları bilsin, sormaylan cevap vermesi bir olsun; bir acaip iş ki, geleceğin parlaklığına dehl.

"Adın ne bakalım senin?"

"Ak Timur derler Yahşi Hocam. Aman Yahşi Hocam, essahtan beni de ahî yapar mısın?"

"Hele hele" derken güldü Yahşi Hoca, "vakti geldikte elbet yapılır. Ama öğrendiklerini unutmadan ve dahi bir bildiğine bin katman şartıyla..."

Bakındı:

"Bizi lâfa tuttun hay çok bilmiş" diye çıkıştı sonra, "geciktirdin, eyvah ki geciktirdin meşveret meclisine. Öp bakalım ağalarının da ellerini bir bir. Sonda da düş önüme. Yol boyu zorlu imtihana tutup canım çıkarayım ki gör..."

278 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Canım dinime feda Yahşi Hocam, Kayı Hanlu'ya ve dahi Ertuğrul Beyime. Aman Yahşi Hocam, essahtan mı ahî yapacaksın beni?"

Yahşi Hoca bir daha şaşırıldı. Bu sefer iyice süzdü çocuğu. Çok çok on, onbir yaşındaydı. Belki de daha küçük. Bedence gelişmişliği galiba yaşını olduğundan büyük gösteriyordu. Büyük de olsa ne biçim sözlerdi bu sözler? Kendiliğinden söylenecek sözler miydi? Yok, mutlak bir öğretmeni, belleteni vardı. Dizinin dibine çömelip ders aldığını bile görmemişti ya. Belki Bodur Hocadan, belki de* Kumral Hocadan okuyordu. Kumral Hocadan ders okuyorsa, söylediklerine şaşmamalıydı.

Kumral Hoca demişlerdi adına, yirmisinde doksan yaşın bilgeliğini kazanan adam; bir çocuğa yirmi yaşın bilgisini veremez olur muydu?

"Hadi yürü" dedi elini tutup çekerek, "kimden ders aldığını söyle önce. İmtihanın ilk suali budur."

"Kumra Hocadan" dedi çocuk, duraksamadan.

"Bildiydim. Ondan uzun akılısındır, belli."

El ele tepeden düze inmeye başladılar.

"Uğurola Yahşi Hocam" diye el salladı Akça, "Ak Timur'un önüne diz çöküp derse, kurulmazsan şaştım gitti."

Yahşi Hoca duydu Akça'nın söylediklerini:

"Her zaman böyle geveze değildir" dedi çocuğa, "bazan ağzını bıçak açmaz dedikleri cinsten süm sükût olur, ama gamlanınca çenesi bir çözülür ki, böyle dur durak bilmez. Sen yürümene bak."

Yahşi Hoca ile Ak Timur bir kayanın ardında gözden silindiklerinde, Akça ciddileşti. Kaygılı bakışlarını çadırların arasında dolaştırdı tekrar. Bir zaman baktıktan sonra arkadaşlarına döndü:

UZAKLAR YAKINDIR ? 279

"Gelin dua edelim ihvanlar, yiğitler, dua edelim. Avulumuz, obamız, ata ocağımız bölünmesin diye, paralanmasın, lokma lokma olmasın diye dua edelim."

Yahşi Hoca onları ne görüyor, ne duyuyordu. Fakat bütün arzularını yüreğinde hissediyordu. Hissedip için için "amin" çekiyordu. Allah vere de aşiret parçalanmasa, Allah vere de herbiri bir yana çekmese, meşveret meclisindi! geriye dönüş kararı çıkmasa. Gerisi yoktu bu işin. Gündüz Beye de anlatmaya çalışmıştı vaktiyle: "Geri dönmeyelim Gündüz Beyim, hep ileri gidelim. Gerimiz malûm, Mongol çudarı pusu kurmuş, otlaklar kurumuş, Harzemlinin kökü sallanmakta, Alâüddin Muhammed Abiskün Denizinin ortasındaki sürgün adasında ölmüş, Harzem'in başına geçen Celâüddin Mengübirti zaman zaman Mongolu bozup yanık yüreğimizin merhemi oldu ya, sonradan tutunamayıp Hind illerine gitti, vakıa ordu topladığı rivayeti dolaşır, lâkin bir rivayete uyup koskoca Kayı Han boyunu rivayetin arkasına takmak caiz midir? Kısacası Gündüz Beyim, geldiğimiz topraklarda putperest Mongolun borusu öter ve dahi başıboşluk kol gezer, öyle yerlere dönüp de ne bekleyeceğiz? Varalım ilerilere, ilerimiz belki meçhul, ama her meçhul aynı zamanda yeni bir ümittir. Varalım Gündüz Beyim, daha ilerilere, dönmeyelim..."

Anlatmaya çalışmıştı, ama dinletememişti ki. "Harzem'e can borcumuz vardır. Yahşi Hocam, iyi dersin hoş dersin de, Celâlüddin'in essahtan döndüğüne niçin inanmak istemezsin? Biz keyfimize mi döneriz? Mongol azgınlığını Harzem hududunda tutamazsak. Rum ili de tutuşur, yanar; gittiğimiz her yere gelirler, Harzemi yıkmaktan pervasızlaşıp gelirler, kendilerine daha beter güvenip gelirler; hiç durdurulamaz o vakit; iyisi mi, Harzem Şahı Celâlüddin asker toplayıp Hind ilinden vatanına dönüp

280 ? UZAKLAR YAKINDIR
Mongola cephe almışken yardımına gidelim, Belki sadra

şifa, derde deva oluruz. Bu da bir ümittir Yahşi Hoca. Dahasını deyivereyim ki sana, usandım gayri, yıllardır git de git, git de git, başı sonu belirsiz bir göç ki, arkamızda mezar taşlarından iz bırakmadayız. Bizden sonra bu yollardan geçecek olanlar mezar taşlarını gördükçe 'Hah, bir vakitler buralardan Kayı Hanlı geçti' diyecekler, belki de kaçtığımızı düşünüp kem söz edecekler. Ne bitmez göçmüş bu Yahşi Hocam, ne tükenmez gidişmiş böyle. Dünyanın bir ucundan yola çık, bin meşakkatle vuruşa-dövüşe, Ceyhun'u geç, Merv'de yer tut, Mahan'da sürü otlat, derken Hocent yakınlarında Temür Melik'in imdadına koş, Celâlüddin'le buluş, Mongola bulaş, nice mâmur şehirlerin dumanını seyredip kahrol, Celâlüddin'in bir kaçak gibi yurdundan çıkmak zorunda kaldığına yan, 'Bir İslâm devleti çöktü, umulur ki Çingiz Mongolu Selçuklu'ya da dünyayı mezar etmeye koşar, bari Selçuklunun bileğine kuvvet verelim' diye düşünüp Rum ilinin yolunu tut, Sultandan izin iste, al izni Ahlat'a yerleş, bu zaman içinde bazı aşiret beylerinin yan çizmeleriyle aşiretin gide gide ufaklığına şahit olup kahrol, sonra Celâlüddin'in kuvvetlenip döndüğünü öğren; Mongolu bittiği yerde biçmeyi kurup, dönüş yoluna baş koyuşumuzun kısa hikâyesi budur Yahşi Hocam. Belki de ömrümüzün son ışıklarını toplamaya döneriz."

Dediği çıkmış, dönüş yolunun Kızılsaray mevkiinde, Gündüz Bey, ebediyete göçmüştü. "Allah rahmet eylesi Gündüz Beyim." Çadıra baktı. Kapının iki yanma ikişerden dört mızrak dikilmişti. Üçünde ikişer tuğ, birinde ise üç tuğ vardı. Yahşi Hoca dalgın dalgın mırıldandı: "Üç tuğlusunu Ertuğrul'un, babadan vasiyetli olduğu için bir fazla tuğ hakkı, Cennetmekân Gündüz Beyimin iradesini temsil eder."

UZAKLAR YAKINDIR ? 281

Çadırın tepesindeki şahin kuşu tasviri uçup gidecek de bir daha dönmeyecek gibi canlıydı. Kanatlarını sonsuza açmıştı sanki, sonsuzu kucaklamıştı. Gagasının kıvrık haşmeti, gözlerindeki haşin ifadeyi tamamlıyordu. Bu Kayı Han Aşiretinin simgesiydi. İlk defa kimin kullandığını Yahşi Hoca bile bilmiyordu. "Bilse bilse Bodur Hoca karındaşımız bilir, nasıl akıl edip de sormadım şunca zaman?"

Ayak sürçüyordu. Kötü bir haberi geciktirmek ister gibi bir hali vardı. Duruşundan da, bakışlarından da, yok yere oyalanışından da belliydi bu. O kadar belliydi ki, unutup gittiği Ak Timur çocuğun elini bile bırakmamıştı. Çocuk elini kurtarmak için çekince bir tuhaf baktı yüzüne, gülmeye ağlama arasında baktı.

"Burada miydin?" diye sordu birden.

"He ya, buradayım. Elimi bırakmazsan kıyamete kadar burada kalacağım mübarek hocam. Sal ki oyuna varayım, arkadaşlarım beni bekler."

Eliyle gösterdiği tarafta çocuklar oyun kurmuştu. El ele tutuşmuş, ortalarına oturttukları bir çocuğun etrafında fırlıyor, bir yandan da Kayıkların meşhur tekerlemesini söylüyorlardı:

"Eveleme, develeme,
Yağı (düşman) kaçar, kovalama,
Çergi çember,
Kılıç, mızrak,
Vatan uzak,
Gitsek, gitsek?
Yola çıksak,
Yol tükense,

282 ? UZAKLAR YAKINDIR

Göle varsak,
Çöle gitsek,
Çöl varılsa!
Yağmur yağsa,
Bereket olsa,
Kayı Han, Kayı Han,
Yolunu bulsa,
Yürüse yürüse,
İlini bulsa,
İlimiz Herat,
Kişnese kırat,
Yağlıkçı yağlığı
Birine fırlat!"

Mendili tutan çocuk, gözüne kestirdiği birine mendili fırlattı. Çocuk mendili kaptığı gibi herkes çömeldi. Mendil elden ele dolaşmaya başladı. "Hay gidi hay!" dedi içinden Yahşi Hoca, "değişen pek birşey yok. Bu oyunu ne çok oynardık. Mendil elden ele gezecek. Biri kimseye belli etmemeye çalışarak mendili saklayacak. Ama yamndakine verir gibi yapacak. O yamndakine, o da yamndakine. Sonra el ele tutuşup dönmeye başlayacaklar yeniden. Oyun uzayıp gidecek. Çocuklar yemeği bile unutacaklar da anacıklarının kimbilir kaçınıcı defa ünlemesini bekleyecekler. Hay gidi hay!"

Ak Timur'un elini bıraktı. Çocukların arasına sevinçle karışmasını seyretti. İç çekti seyrederken. Nasıl da gıpta ediyordu onlara. Çocukluklarını nasıl da kısıkanıyordu. '-oskoca Yahşi Hoca, aşirette herkesin hürmet ettiği adam, şuncağız çocukları kısıkanıyordu şimdi. Ne dertsiz, ne tasasız şeylerdi bunlar. Ne de güzel tekerleme söylüyorlardı. "Yürüse, yürüse, ilini bulsa..." Ah bir bulsa ilini,

UZAKLAR YAKINDIR ? 283

bir bulsa ne güzel olurdu, bir güzel olurdu, bir güzel ki, eh! "İlimiz Herat..." Değil! Herat'tan cıkalı ohoo! Yüzyıllar kadar uzun yıllar oldu da, çocukların haberi yok. Eski tekerleme ne de olsa. Eski de madem, niye bakalım "ilini bulsa" denmiş?

Çadırın gürültüleri gelince, düşüncelerine gem vurdu. Birden öğle namazını kılmadığını hatırlayıp döndü. Mescit çadırında namazını kıldı. Duayı tek cümlede bitirdi: "Büyük Allah'ım, Kayı Han aşiretine devlet yolunu aç..."

Tekrar meşveret çadırının önüne geldi. Hâlâ gürültü vardı. Çekişe çekişe pazarlığa kurulmuş, bezirganlar gibi bağıyorlardı. Benzetmesi kendisinin de hoşuna gitmedi. Kafasını karamsar düşüncelerden kurtarmak için, "iyi olacak," diye geçirdi içinden, "her şey dahi iyi olacak Allah'ımın yardımıyla."

Yine de ayaklarında bir tereddüt vardı. Tereddüt ayaklarına boğum boğum dolanmış gibiydi. Ayaklarının üstünde yürümüyor da, onları ardı sıra sürüklüyordu sanki. Yaklaştı, yaklaştı. Kapı aralığına asılmış alacalı Türkmen kilimini ağır ağır kaldırdı. Çadıra girdi. Başlar şöyle bir döndü ondan yana, kimi kısa baktı, kimi uzun; kimi kızgın baktı, kimi memnun; hiç birine aldırmadı. Selâmını verip köşesine yürüdü. Az önce çocukların ağzından duyduğu tekerlemeyi kafasından bir türlü atamıyordu: "Yolunu bulsa, yürüse yürüse, ilini bulsa..."

Hayret sağanağı boşaldı gözlerinden. Meşveret çadırında, daha önce görmeye alışmadığı yeni çehreler vardı. Dırmişik Hoca ile Urhan yanyana gelmişlerdi. İki tarafında ikişerden dört yabancı daha oturuyordu. Bunlar ne demeye meşverete alınmıştı ki? Ne demeye çağrılmıştı

284 ? UZAKLAR YAKINDIR

/
bunlar? Daha yeni sayılırlardı. Kayı Han'a katıldıkları yıl bile olmamışken, meşverete çağrılmaları, üstelik böylesine önemli bir konuda oy sahibi yapılmaları doğru muydu? Kayı'nın töresini, tarzını nereden bilebilirlerdi? Bir münasip vakit bulup sormaya karar vererek gözlerini Sungur Tekin'e çevirdi. Geç kaldığından, konuşmaların bir kısmını kaçırmıştı. Fikir belirtmek istiyorsa, bundan sonrasını can kulağıyla dinlemeliydi.

"Parmak hesabına ne buyrulur?" diye soruyordu Sungur Tekin, "eski topraklara dönmek isteyenler parmak kaldıracak, Urum diyarına gitmek isteyenler kaldırmayacak. Ekseriyet hangi taraftaysa, o kazanacak. Kabul mü?"

"Kabul" diye bağırdı Gündoğdu Bey.

Fakat Ertuğrul Bey araya girdi:

"Parmak hesabına kimsenin bir diyeceği yoktur. Lâzım oldukta o hesaba da oturulur. Velâkin burada verilecek karar, geleceğimizle ilgilidir. Bu bakımdan çok önemlidir. Parmak hesabına oturmadan önce ittifak çarelerini, birlik-beraberlik yollarını bir tamam aramalıyız. İttifak olursa ne âlâ, olmazsa parmak hesabına döneriz."

"Biz atalarımızın topraklarına dönme taraftarıyız" diye atıldı Sungur Tekin, "bizimle bile gelenin başımız üstünde yeri var."

Başta Urhan, Dımışık ve yenilerden ikisi arka arkaya Sungur Tekin'i tasdik ettiler:

"Evet, doğru söyler..."

"Dönmek eladır..."

"Dönmeli, gerisin geri dönmeli..."

"Buralarda yok olup gitmektense..."

"Yavaş" dedi Ertuğrul Bey, "tek tek konuşalım, meşve-
UZAKLAR YAKINDIR ? 285

retin âdabını ihlâl etmeyelim. Meşverette bir ağızdan konuşmak töre değildir."

Sungur Tekin'e döndü:

"Ağam niçin ister atalarımızın toprağına dönülmesini, açıklarsa memnun oluruz."

Sungur Tekin sıkıntıyla Urhan'a baktı. Urhan "konuş" dedi gözleriyle. Sungur Tekin çabuk çabuk konuşmaya başladı:

"Göç canımıza oturdu. Baskınlarla yıprandık, ufaldık. Horasan'dan elli şu kadar bin kişiyle çıktık ama bugünle on bin kadar kaldıksa oturup şükredeceğiz. Daha fazla göçe takatimiz yetmez. Burada açıkça her şeyi konuşalım: Mongoldan kaçıyoruz. Peki niye? Kayı Hanlı olarak korkak mıyız? Ben hayır diyorum çünkü korkmuyorum. Korkan gelmesin. Korkmayanlar yola çıkalım. Eski topraklarımıza dönelim, yerleşelim. Bire bin veren topraklarımız, vermez oldukta göçe kalkmıştık. Atalarımızdan böyle duyduk, böyle belledik. Ama aradan şunca yıl geçti. Yağmurlar yağmıştır, topraklarımız bereketlenmiştir. Daha niçin elin eşiğine yüz sürüp bir avuç yurt edinelim? Geri döneriz. Bire bin veren topraklarımızı eker, biçeriz. Ne koyunlarımız otlaksız, ne biz ekmeksiz kalırız. Bilinmedik yerlere gitmektense, gendi topraklarımıza dönmek evlâdır. İlle de yurdumuz olsun, toprağıımız olsun diyorsak işte yol. Gendi öz yurdumuza, atalarımızın yurduna dönelim. Ertuğrul kardaşımız ille derya diye tutturur. Deryaya açılma arzusu da neyin nesi? Besbelli deryayı bilmez. Derya suyu tuzludur. Ne içilebilir, ne de ekin sulamaya gelir. Hatta derya suyu yemiş toprakta ot bile bitmez. Hayvanlarımız açlıktan kırılır. Peki başkaca ne işe yarar bu derya? Selçuk Sultanına elçi koşup bozkırlarda

toprak dilenmek niye? Başiboş Mongol cıbildağı gibi dola-

286 ? UZAKLAR YAKINDIR

nıp durmak ne demek? Göç Türkmenin kanındadır belki, ama artık yetti, kanımız dondu. Şu bitmez tükenmez göçe bir son verip atalarımızın yurduna yerleşme vaktidir. Yaşlıları, bebeleri, kadınları düşünmek zorundayız. Beyliğe soyunduğun için herkesten çok senin düşünmen lâzım Ertuğrul kardaşım. Lâkin gendinden gayrisini bir yol düşündüğün yok. Gençsin, sağlığın da yerindedir hamdolsun; önüne Kaf Dağı çıksa üstünden aşar, cehennem ateşi yolunu kesse etrafını dolaşır, sırat köprüsünü geçer, yine göçe devam edersin. Biz bu macerayı burada noktalamaya karar verdik Ertuğrul Bey, atalarımızın yurduna dönüyoruz. İsteyen arkamızdan gelir, istemeyen nereye isterse oraya gider, serbesttir. Diyeceklerim bu kadar."

Ağabeyi susunca, Ertuğrul bakındı. Bazıları memnun, bazıları mahzundu. Urhan gözleriyle kahkahalar atıyor, bakışlarıyla Sungur Tekin'i kutluyordu. Sert çıkmamak için kendini tutmaya çalışarak:

"Büyük ağabeyimsin" diye konuştu, "sözüne söz çıkarmamı vaziyetin nezaketine ver, yoksa sana baba hürmeti duyarım. Lâkin söylediklerin içimi dağlar, yüreğimi ağzıma getirir. Mongol kapımızda, hangi akıl ile buyur çeke lim, yahut hangi akıl ile gidip kendimizi kucağına atalım. Atalarımızın toprağına dönelim demektesin, bunca yıl, bunca iş sonra ata toprağı mı kaldı? Harzem'de taş taş üstünde bırakmayan kötü Mongol bize ata toprağımızı bırakır mı? Her tarafın nasıl karman-çorman olduğunu görmez misin? Bizim yerimiz, Müslüman olarıktan, Oğuz olarıktan, Müslüman Oğuzun yanındır. O da şimdi Diyar-ı Rum'dadır. Adına Selçuklu derler. Onlarla el birliği, gönül birliği edersek belki kötü Mongol selini durdurabiliriz. Eften-püften sebeplerle parçalanırsak, Mongol selinde boğulur gideriz. Demem o deme ki, şu sıra Anadolu içlerine UZAKLAR YAKINDIR ? 287

girip, Selçuklu ile el birliği edip putpereste set olmak lâzım. Selçuk Sultanı bize yurdunu açmışken, eski topraklarımız diye tutturmanın mânâsı var mı?"

"Selçukluya kuvvet olduk diyelim,-ya Selçuklu kaybederse?"

Sualin Bodur Hocadan gelmesi, nedense herkesi şaşırtdı. Bodur Hoca'nın soru sormasına kimse şaşırırmayacaktı ya, suali, Ertuğrul'un fikrine karşı çıkma havasındaydı. Oysa Bodur Hoca, Ertuğrul'u evlâdı bilirdi. Okutmuş, öğretmişti. Şimdiye kadar da hemen her işte arkasını tutmuştu. Tutup Yahşi Hocaya, "Ertuğrul'un beyliğini

ilk kim destekleyecek?" diye sorsalar, kendisinden önce Bodur hocanın ismini verirdi. Ama artık emin değildi. Gözleri şaşkınca açılmış, Bodur Hocaya dikilmişti. "Sen de mi?" diyordu gözleriyle, "sen de mi Bodur Hocam?"

Bütün gözlerin kendisine dönmesi, Bodur Hocayı rahatsız etmişe benziyordu. Bağdaş kuruşunu değiştirip diz üstü geldi. Bir iki öksürdü:

"Mongol, Ertuğrul'un tabiriyle korkunç bir sel" diye devam etti konuşmasına, "yakıp yıkmaya, can almaya, baş almaya, kan dökmeye deli; hem de çokluk. Vakti zamanında Harzem'le Selçuklu elbirliği etselerdi, bir de Halifenin desteğini alsalardı, belki Mongolu yenerlerdi. Lâkin talih, Mongolun üzerlerine geldiği bir zamanda aralarına kılıç soktular, birbirlerini vurmaya başladılar. Harzem ile Selçukî cenge tutuştu. Çelik iradesiyle coşkun imanını Mongola karşı kullanan ve yer yer Mongol putunu yıkan Celâlüddin Mengüberti Sultan, Selçukîye mağlûp düştü. Neden dersiniz, gönülsüz muharebe etti. Mongollarla cenk ederken içinde duyduğu gaza şavkini Selçukîler karşısında duymadı. Askeri, Mongol karşısında coştığı gibi coşmadı. Bunun da sebebini sorarsanız, her

288 ? UZAKLAR YAKINDIR

iki tarafın da 'Allah Allah' diyerek cenk edişlerinde arayın derim. Ne halse olan oldu, biz kendi derdimize yanalım. Yanarken de sualimize cevap arayalım: Selçukî mağlûp olursa ne eder, ne yaparız?"

Gözlerini Ertuğrul'un gözlerinden ayırmadan konuşmuştu. Hâlâ da Ertuğrul'un gözlerine bakıyordu. Ertuğrul, Bodur Hocadan gelen sorunun şaşkınlığını üstünden atmış, Bodur Hocanın samimiyetine sığınıp cevabı hazırlamıştı:

"Bodur Hocamdan aldığım ders, kul kısmının sadece sebeplere müracaat etmesi gerektiği younda. Elbette kaderin hükmüne karşı çıkılamaz. Ben Bodur Hocamın talebesi olarak, hocama, verdiği dersi hatırlatmak mecburiyetindeyim. Bodur Hocam, biz istesek de istemesek de kader hükmünü verecektir. Selçuklu'nun koluna kuvvet olma arzumuz, devlet olma arzumuzla birleşmiştir. Sebebe tevessül babındadır. Kulca tedbirdir. Selçuklu yenilirse bir kapı kapanmış olur, ama ben hocamdan öğrendiğime göre, bir kapıyı kapayan Mevlâ, isterse bin kapıyı açabilir. Bu yolda ümitsizlik yoktur. Alnımızda devlet yazılıysa, bunu Mongol bile değiştiremez, yok olmamız yazılıysa bunu da Selçuk Sultanı değiştiremez. Müslüman olarak bize düşen müslümana, Oğuz olarak bize düşen Oğuz'a yardımdır. Bu sebeple yola devamın hakkımızda hayırlı olacağı inancını taşıyorum. Sungur Tekin

ağam, denizlere açılma isteğimi alaya alır. Deniz suyu ekin sulamaya elverişli değilmiş, içilemezmiş, deniz suyunun değdiği toprakta ot bile bitmezmiş. Bunu Kayı Han'ın bebeleri de bilir. Bilmedikleri, denizlere yüz tutmadan yerleşik düzene geçmenin mümkün olmadığı gerçeğidir. Derya suyu soluk borusu gibidir yiğitler; aşiretler, boylar, acunlar oradan soluklanır. Gelin birlik olalım, güneşin UZAKLAR YAKINDIR ? 289

battığı yerde yeni topraklarımızı arayalım. Orada bereket vardır, orada devlet vardır, orada Peygamber Efendimizin müjdesi vardır. Gün dola harman ola: Belki günün birinde Kostantınıye'yi feth eder de mutlu asker oluruz. Belki o uğurda ölüp şehitliğe ulaşırız. Konup göçmek bize dahi güç gelir, lâkin başka çare kalmayınca..."

"Çare vardır!" diyerek sözünü kesti, Gündoğdu Bey, "eski topraklarımızın suyu mu çıktı? Niye dönmeyelim? Çarenin iyisi atalarımızın yurduna dönüştür. Ne güzel birlik-beraberlik içindeyiz. Eski topraklarımıza gidişte hepimiz sana itaat ederiz kardaşım Ertuğrul, itaatimizi kırma, başımıza baş ol. O taktirde en küçüğümüz olduğunu unutup seni kendimize başbuğ, aşiretimize bey yaparız. İlle derya ve denize açılalım diye tutturma. Bu inadın bizi böler. Bunun da vebali senin boynunda kalır. Kıyamete kadar hem yanar, hem yakarsın. Biz ağaların olarak kararımızı vermişiz; bundan sonra tek bir defa göçeceğiz, o da atalarımızın yurduna gitmek için. Gidip konacağız. Ne Harzem'e vergi vereceğiz, ne Selçukîye köle olacağız. Düşman gelirse, topraklarımızda düşmanca karşılayacağız, dost gelirse dostça ağırlayacağız. Sungur Tekin agamin dediği gibi, işi parmak hesabına dökelim, olsun bitsin. Uzatmaya ne ihtiyaç var? Nasılsa kararımız verilmiştir."

Ertuğrul, göz ucuyla Yahşi Hocayı yokladı, derin düşüncelere dalmıştı. Bodur Hocaya baktı, kızgın kızgın söyleniyordu. Fakat kendisine mi, yoksa ağabeyinin sözlerine mi kızdığını kestiremedi. Cevaba davranması lâzımdı. Bunu biliyor, ama içinden konuşmak gelmiyordu. Hele ağabeyinin son sözlerinden sonra. "Kararımızı verdik" demişti. Mademki kararlarını vermişlerdi, ne konuşacaktı? Galiba durumu kurtarmak, kendilerini haklı göstermek için bu toplantıyı yapmışlardı. Eskiden

290 ? UZAKLAR YAKINDIR

toplantılar böyle yapılmazdı. Her toplantı törelere uygun olurdu. Toplantı öncesinde kimse kimseyi etkilemeye çalışmaz, gruplaşmalar meydana gelmezdi. Kim ne düşünüyorsa toplantıda açıkça söylerdi. Herkesin fikri saygı görürdü. Görüşler çatışır, en uygunu seçilip karara dönüş-

türüldü. Anlaşılan bu meşveret başka türlü bir meşveretti. Herşey önceden kararlaştırılmış bir danışıklı dövüştü. Kendisinden onay bekliyorlardı. Sadece onay. Bu durumda konuşmanın, dil dökmenin, akıl yolunu, mantık yolunu işaretlemenin bir anlamı kalmıyordu.

Tekrar Yahşi Hocaya baktı. Bu sefer onun gözlerini üstünde buldu. Göz kapaklarıyla "konuş" işareti yapıyordu. Bir bildiği olmalıydı. Herhalde söylenmesi gerekli herşeyin, Ertuğrul tarafından, bu tarihî toplantıda söylenmesini arzuluyordu. Ümitlendi. Belki kopuk noktalan birleştirmek hâlâ mümkündü. Belki büyük bir yanlıştan dönülebilirdi.

Bu ümitle söze girdi:

"Ağalarım, bu sözleriniz nasıl sözler? Sanki kocalar meşveretine danışmak için değil de kararınızı kabul ettirmek için geldiniz. Böyle düşünmek istemiyorum, lâkin konuşmalarınızdan, hal ve tavırlarınızdan başka bir mânâ da çıkaramıyorum. Hep eski topraklara dönme kararınızdan bahsediyorsunuz. Böyle bir karara varmış iseniz meşveretin ne gereği var, niçin toplandık, niye konuşuyoruz?"

"Çünkü meşveret sünnettir."

Fısıllar bıçak gibi kesildi. Gözler bir kere daha Bodur Hocaya döndü.

"Evet" diye devam etti, Bodur Hoca; "dediğim gibi meşveret sünnettir. Hem de töredir. Peygamber Efendimiz de, UZAKLAR YAKINDIR ? 291

kadim törelerimiz de meşveret etmemizi buyuruyor. Adına kurban olduğum Resulullah Efendimiz, yapacağı her işi, eğer o konuda vahiy gelmemişse, Ashabına danışır, onlarla meşveret ederdi. Ve dahi çoğunluğun kararına tâbi olurdu. Meşveretten çıkan karar gendi kararının tersi de olsa uyardı. Binaenaleyh biz de sünnet üzere toplandık, meşverete oturduk. Şunu-bunu peşin hükümlü olmakla ithama lüzum yok. Şimdi ortada iki taraf var: Bir taraf atalarımızın yurduna dönelim, selâmetimiz oradadır diyor; diğer taraf ise Rum ellerine gidip, deryaya açılarak devlet olacağını iddia ediyor. Bu durumda yol çatallaşmıştır. Öyle ya tarafların hangisine uyulacaktır? Anlamak için parmak hesabına müracaat edeceğiz. Ekseriyet hangisini isterse azınlık ona tabi olacak. Sözlerimde hilaf var mı Yahşi kardaş?"

Bütün başlar aynı anda Yahşi Hocaya döndü. Düşünceli görünüyordu. Bodur Hocanın sorusunu duyup duymadığı, daha ötesi, Bodur Hocayı dinleyip dinlemediği belirsizdi. Kendisi burada, kafası kimbilir nerelerde idi. Hayal ötesini yaşıyordu. Hayali dev bir şahinin kanatlarına takılmıştı. O kanatların gölgesi yeni bir dünyayı kucaklı-

yordu. Yemyeşil ovalar, şırıl şırıl akan ırmaklar, köpük köpüğe kabaran denizler, bulutları okşayan ağaçlar, azametle yükselen dağlar, meralarda otlayan sürüler, kaynaşan mutlu insanlar ve Kostantiniye'yi açan kılıçlar; hepsi dev şahin kuşunun kanatlarının gölgesinde sere serpe yatıyordu. Hayalinde bir güneş doğuyor, yıldızlar birer birer kayboluyordu. Bodur Hocanın sesini belli belirsiz duydu. Sanki çok uzaklardan, şu arka arkaya kaybolan yıldızlardan geliyordu. "Hilafım var mı Yahşi kardaş?" suali ise hepten yitikti. Güneşe boyun eğen bir uçuk yıldızla birlikte silinmiş, gitmişti.

292 ? UZAKLAR YAKINDIR

Başını kaldırdı. Üstüne çevrilmiş yüzlere gülümsedi:

"Meşveret hakkında söylediklerinin hilafı yok, lâkin doğrulan yanlışlara yol açmakta kullanmak, hataların en büyüğüdür."

"Bu ne demeye gelir şimdi Yahşi kardaş?"

"Şu demeye gelir ki Bodur Hocam, Anadolu'ya gelişin dönüşü yoktur. Dönüş yolunu Mongol kılıcı tıkamıştır. Mongol milleti atalarımızın topraklarına bir güzel konmuştur. Düşünsene, burada Selçukîlerle yapmayı göze alamadığımız işi, orada, tek başımıza mı yapacağız? Yani Mongola meydan okuyup, Mongolu yere çalıp, atalarımızın toprağına tekrar sahip çıkacağız, öyle mi? Bir olur işi söyleseniz de tutup baş sallasam, gönül hoşluğu içinde doğru söylersiz desem; lâkin deminden beri konuşulanlar, bana öyle geliyor ki, verilmiş gizli bir kararın ağız birliğiyle savunmasıdır; bir de o kararı onaylatma çabası. Dönüp Mongola köle mi olalım diye neden sormazsınız? Dünder'ı azarlar, Ertuğrul Beyi utandırmaya yeltenirsiniz, lâkin ilk defa bu meşverette gördüğümüz yeni çehrelere niçin sesiniz çıkmaz? Cumhurun reyi makbul, amenna, ya rey verenin ehil olması icap etmez mi?"

Parmağını önce Dımışık Hocaya, arkasından Urhan'a dikü:

"Şu yeni çehrelerin ehil olup olmadığı nereden bellidir, kendilerini ne ile ispatlamışlar? Madem her şey açıkça konuşulacak dendi, konuşalım: Şu derviş kılıklı Dımışık kardaşın aşiretimize katıldığı ne kadar oldu, ya şu Urhan kardaşın meşverette işi nedir? Kısa bir zaman önce on adamıyla gelip, aşiretinin Mongollar tarafından basıldığını, herkeslerin kılıçtan geçirildiğini, geriye kala kala bu kadar kaldıklarını, bize katılmak istediklerini söyledi; şimdiye kadar böyle hadiselerle çokça şahit olup, çokça UZAKLAR YAKINDIR ? 293

katılma gördüğümüzden buyur ettik, fakat hangi birimiz Urhan'm hakkında, söylediklerinden fazlasını biliyoruz. Urhan'm Kayı Han'a kabulü bile bir büyük iş iken, tuttuk

en mahrem meselelerimizi görüştüğümüz meşverete aldık. Aldık dedimse, bu işten yeni haberdar olmuştum. Ben buyur etmedim. Yanlış anlaşılmasın, Urhan'ın yahut Dımışık kardasın şahsına bir sözümüz yok, sözümüz onları meşverete dahil edenlere. Diyeceğim, bu meşveretin töresi bozuldu, şimdiye kadar meşveretimize yeni birilerinin girmesi gerekince enine-boyuna konuşulur, kişinin kendini ispatlayıp ispatlamadığı, yaşının ve bilgisinin elverip elvermediği tartışılır, ondan sonra müşterek bir karar verilir. Bu törenin ne sakıncası, ne gibi mahzurları görüldü de, hiç konuşulmadan, danışılmadan bir emrivaki yapıldı? Parmak hesabı parmak hesabı diye yırtınmalar, sakın ki şu yeni parmaklara duyulan güvenden gelme olmasın! Görebildiğim kadarıyla aşiretimize şöyle böyle altı ay içinde katılanlardan yedisi toplantımızda bulunuyor. Biz onbir kişiydik, iki elin parmaklarından bir fazla, hep böyle olduk, ölenlerin yerine yenilerini aldık, alırken de hep dikkatli hareket ettik. Bu işe en ehil olanlar arasından en iyilerini seçmeye çalıştık. Belki bu yüzden kararlarımızda hep ittifak hasıl oldu. Fakat şimdi vaziyet bambaşkadır. Aramıza danışsınız katılanlarla, ettik iki elin parmaklarının iki katından üç eksik, buna neden ihtiyaç duyuldu? Bodur Hocam, şu yeni katılmaları önceden bildiğini sakın söyleme..."

Bodur Hoca başını iki yana sallayıp,
"Bilmiyordum" dedi.

"İyi, bunu duyduğuma sevindim. Öyleyse teklif ediyorum, aramıza yeni katılanlar çadırı terketsin, eskiden olduğu gibi biz bize görüşelim, biz bize karar verelim; buna ne buyrulur?"

294 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ertuğrul'un yüreği serinlerken, Sungur Tekin'le Gündoğdu, aynı anda yerlerinden fırlayıp, aynı şekilde bağırıyorlar:

"Olmaz!"

Yahşi Hoca onların büyük telâşına acı bir gülümsemeyle karşılık verdi:

"Beyimin oğulları çokça heyecanlı görünür, niçin olmayacağını da söyleseler rahatlayacağız."

"Çünkü" diye önüne bakarak konuştu Sungur Tekin, "şey için olmaz; onar bizim arkadaşlarımız, dostlarımızdır. Gündoğdu ile benim yani... Dımışık Hoca derin bir âlimdir. Bilge kişidir. Urhan Bey dersiniz bize bizden yakın dosttur. Geldi geleli, her işimize koşmuştur. Adamları bizimkilerden daha iyi çalışmıştır. Her biri boyumuza, soyumuzla sadık olduğunu ispatlamıştır. Buna binaen toplantımıza buyur ettik. Meşveretimize aldık. Onlardan biri dışarı çıkarılırsa biz dahi çıkarız."

"Demek böyle" dedi Yahşi Hoca, çevresine bakmadan, "beyimizin oğullarının meşveretten çekilmelerini elbette istemeyiz. Madem ki kalmalarını arzulanıyor, kalsınlar. Lâkin oy kullanmasınlar. Mâkul müdür Bodur Hocam?"

Bodur Hocanın cevap vermesine kalmadan Gündoğdu aıldı:

"Mümkünü yok, kabul edemeyiz. Kendilerine oy kullanacaklarına dair sözümüz var. Biz bey oğluyuz, verdiği-miz sözü tutarız."

"Öyle" diye acele ile perçinledi Sungur Tekin, "bey oğlu olaraktan verdiğimiz sözü ne çığner ne çığnetiriz."

"Peki ama ortada bir sebep yokken neden böyle bir söz verilmiş?" diye sordu Ertuğrul.

"Böylesi münasip bulunduğu için" diye cevap verdi
UZAKLAR YAKINDIR ? 295

Sungur Tekin, "meşverete katılan oy kullanır, töre budur. Onlara bu hak verilmezse biz dahi oy hakkımızı kullanmayız, bildiğimizi yapmakta da gendimizi serbest sayarız."

Yahşi Hoca dayanamadı:

"Ne biliyorsunuz ki beyimin oğlu?" diye sordu sert bir tavırla.

"Çok şey" derken ayağa kalktı Sungur Tekin, "caniler kiralanıp canımıza kast olunmuştur. En yakınlarımızın bu işe kalkıştığı yolunda rivayetler ayyuka çıkmıştır."

Kimi kasdettiği beliydi. Zaten gözlerini kardeşi Ertuğrul'a dikmişti. Ertuğrul'un buna karşı tepkisi sert oldu. O da ayağa fırladı:

"Neee!" diye bağırды, "ben mi canına kast ettirmişim?"

"Rivayet odur."

"Peki bu rivayeti çıkarınların kim olduğu malûm değil mi? Senin ve Gündoğru kardaşımm dost dediğiniz Urhan Bey, Dımışık Hoca ve adamları yaymadı mı bu alçakça iftirayı?"

"Asıl iftira şimdi senin yaptığındır."

"Cana kast eden densizin gözlerinin önünde zehirlendiği de yalan mı peki?"

"Ecel yettikte kul kısmı ölür."

Ertuğrul çaresizlik içinde kalabalığa baktı:

"Medet ey Ümmet-i Muhammed, artık bu kadarına akıl erdiremiyorum. Kardaşa güvenmeyip şunun şurası birkaç aydır aramızda bulunan gişilere güvenen kardaşlığı ben anlayamıyorum. Bir şeyer dönüyor. Sanki herşey önceden tertiplenmiş. Sanki her şey inceden inceye hesaplanmış. Nâçar kaldım."

296 ? UZAKLAR YAKINDIR

Bir an çıkıp gitmeyi, bundan sonrasını başına buyruk yaşamayı düşündü, ama hemen bundan vazgeçti. Bunu

yapamazdı. Kayı Hanlıları bir kumpasın ortasında bırakamazdı. Sonuna kadar mücadele etmeli, doğru bildiği yolda sonsuza kadar yürümeliydi.

Yerine oturdu.

Ertuğrul'un sözleri kimilerini uyandırmıştı galiba, dik dik Urhan'a ve Dımışık Hocaya bakmaya başlamışlardı. Onların Kavı Han'a katılmasıyla birlikte hızlanan olumsuzluklar bir bir hatırlanıyordu. Moğol baskınları artmış, hırsızlıklar çoğalmış, genç erkeklerin ve kızların kaçırılması olayı sık sık yaşanmıştı. Moğol çapaçulları, Kayı Han'ın gideceği her yeri önceden nasıl biliyor da, en uygun yerlere pusu kurabiliyorlardı? Bunun bir sebebi olmalıydı.

Yahşi Hoca konuyu açma kararıyla öksürdü.

Bunu ilk hisseden Urhan Bey oldu.

İşler daha fazla sarpa sarmadan davranmalı, kafaları karışık kalabalığa daha fazla düşünme fırsatı vermeme-
liydi. Aksi taktirde bütün emekleri boşa gidecekti.

Masum, ağlamaklı bir tavırla konuşmaya başladı:

"Benim yüzümden içinize fitne girmesini istemem. Be-yimizin oğullarının arasını açmak gibi bir günahı omuzla-yamam. İşte meşvereti terk ediyorum. Hoşlukta kalın."

Kapıya yürüdü. Hemen ardından Dımışık Hoca da ka-pıya yürüdü. Sonra onlarla birlikte ilk defa meşverete katılanlar ayaklandı. Derken Sungur Tekin,

"Lanet olsun!" diye bağırdı, yeri tekmelercesine yürü-yerek çadırı terk etti.

Onu sessizce Gündoğdu izledi. Sonra Kul Hasanla iki ihtiyar adımlarını sürüye sürüye çıktılar. En sonunda Bo-
ÜZAKLAR YAKINDIR ? 297

dur Hoca kalktı. Ertuğrul'a, Yahşi Hocaya ve diğerlerine uzun uzun baktı:

"Allah yardımcınız olsun" dedi.

Yahşi Hoca kendi içine yıkılmıştı. Çok şey söylemek is-tiyor, ama söyleyemiyordu.

"Şu yaptığın işin doğruluğuna inanıyor musun Bodur Hocam?" diye sorabildi nihayet.

"Elbette" diye cevap verdi Bodur Hoca, "bütün kalbim-le doğru olduğuna inanıyorum. Eski topraklarımıza dö-nersek daha iyi şartlarda yaşayabileceğimize eminim."

Yahşi Hoca iç çekti:

"Öyleyse Bodur Hocam, Allah sizin de yardımcınız ol-sun."

Bodur Hoca da çıktı.

Arkasında bir kabir sessizliği bıraktı. Meşveret çadı-rında kalan beş kişinin sanki nutku tutulmuş, şaşkınlık, çelikten bir kısıkaç gibi yüreklerine sarılmıştı. Diğerleri neyse de, Bodur Hocadan böyle bir hareket beklemiyor-

lardı. Sessizlik uzadı. İlk defa aşirette mühim bir fikir ayrılığı çıkmıştı. Meşverete ehil olmayanlar alınmış, töre bozulmuştu. Buna itiraz edeceklerden ilki Bodur Hoca iken, yazık ki, onlara uyuyordu. Bu tavır'aşireti bölünmeye götürürdü.

Ruhları üşümüştü. Ertuğrul sıcağa rağmen titriyordu. Yahşi Hoca kaskatı kalmış, kıpırdayamıyordu.

İlk toparlanan Ertuğrul oldu. Yanındakilere tek tek baktı. Hepsiyile göz göze gelmeye çalıştı. Ama sadece Yahşi Hoca ile göz göze gelebildi. Diğerleri tereddüt içinde kıpırtısız oturuyor, ısrarla önlerine bakıyorlardı. Ağlamaklı olduklarına emindi. Oysa kendisinin böyle bir duruma ağlamaya bile hakkı yoktu. O bey oğluydu. Bey oğlu gibi

298 ? UZAKLAR YAKINDIR

davranmalı, iradesini zorlayıp gerekirse ruhuna duygusuz bir zırh giydirerek doğru olanı yapmalıydı. Bu insanları kendi hallerine bırakırsa bir daha toparlanamaz, toparlansalar bile derya ötesine geçemezlerdi.

"Beni dinleyin" dedi sessizliği param parça ederek, "Gündüz agami dinlediğiniz gibi dinleyin. Bir kumpas karşısındayız: Agami öldürmeye yeltenip suçu üstüme atanların bir komplosudur bu. Elbette dahasını öğreneceğiz. Şimdilik şunu bilmelisiniz ki, ben baba vasiyetlisiyim. Onu dinler gibi beni dinlemeye andınız var. Sizden sözüne sahip çıkmanızı istiyorum."

"Sahibiz" dedi Yahşi Hoca, taze bir ümitle, "devam et."

Konuşmasını sürdürdü...

Titrek bir sesle konuşmaya başlamıştı, ama konuştuğuça açılmış, konuştuğuça sesinin nemi dağılıp gürleşmişti. Artık kuru, yalın, mantık dokusu sağlam bey tavrıyla konuşuyordu.

Sıra hedeflerini açıklamaya geldi:

"Hedef gün batımına göçtür" dedi, "derya ötesine. Bu aynı zamanda devlete göçtür. Kararı böyle verirseniz mübarek ola..."

Yahşi Hoca yine dalmıştı. Kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu:

"Yolunu bulsa,

"Yürüse yürüse,

"İlini bulsa..."

Görüşme gece yansı sonrasına kadar sürdü.

Çadırdakiler sonuna kadar Ertuğrul'u desteklemeye yemin ettiler.

UZAKLAR YAKINDIR ? 299

Ertuğrul, çadırda yalnız kalınca, başını ellerinin arasına gömdü. Çatlayacak gibi ağrıyordu. Öyle bir ağrı ki, etse etse, ancak Lokman Hekim'in kerametli ilâçları kâr

ederdi. Ağabeylerinin hayali beynini mıncıklıyordu. Yok, böyle bir ağrıya Lokman Hekim'in kerametli ilâçları bile kâr etmezdi. Problemi çözmeli, Bodur Hocayı Dımışık Hoca ile aynı çizgiye getiren sebebi bulmalıydı. Bu öyle basit birşey değildi. Kayı Hanlının birlik ve beraberliğine birileri musallat olmuştu. Bir süredir bunun farkındaydı. Farkındaydı ya, sebep şudur diye kestirip atacak kadar bilgisi yoktu. Ama bu bilgiyi edinecekti. Ne yapıp yapacak, Kayı Hanın birlik ve beraberliğini kemiren sinsi kumpası ortaya çıkaracakü. Fazla vakti de yoktu. Acele etmeli, bir an önce gerçeği bulmalıydı. Aksi halde bölünme meydana gelecek günün birinde devlet olma hayali seraba dönecekti.

İçeri bir tasla ayran getiren hanımını fark edemeyecek kadar dalgındı. Bu çadırın meşveret çadırı olduğunu, bitişik çadırda karısıyla çocuklarının bulunduğunu unutmuştu. Kendisi burada, fakat aklı o sinsi kumpasın arındaydı. Korkunç sırrın peşinde koşturup duruyordu.

"Gün batınımaya göçü kabul etmediler, öyle mi?" diye sordu, karısı.

Ertuğrul'un hayallerini, tasarılarını Gülaçtı, herkeslerden daha iyi biliyordu. Bir yastığa baş koyduklarında fısıllanmış fısıllanmış, Gülaçü'nün hayaline sığmayan engin ufuklardan bahsederdi. Hayaline sığmaz, fakat onları Ertuğrul anlattığı için inanırdı. Çadırdaki bağışmaları duyduğunda, hayra yormamış, meşveretin bittiğini sabırsızlıkla beklemişti. Biter bitmez de bir tase ayran doldurup Ertuğrul'a koşmuştu. Çadıra girip kocasının yüzünü görünce ürktü. Ertuğrul, başka hiç bir zaman görmediği kadar

300 ? UZAKLAR YAKINDIR

bitikti. Her şeyi anladı. Yüreği yanpiri çılgınlık atarken kızına çömeldi. Ayran tasını uzattı:

"Kabul etmediler mi?" diye sordu tekrar.

Ertuğrul kaskatıydı. Ayran tasını dudaklarına götürürken elleri titriyordu. Yansını içti. Tası karısına verdi:

"Ya" dedi yanıkça, "etmediler. Ağabeylerim en başta, Bodur Hocam yanlarında, birkaç da ihüyar ve her nasılsa meşverete sokulmuş Dımışık Hoca, Urhan ve tanıyıp tanımadığım şüpheli birkaç yeni gelen. Bu meşveret değil tuzaktı Gül kadını. Kocanın bu derece saf olduğunu bilir miydin? Tuzağa düştüm."

Gülaçü'nün bağırıp çağırmasını, kızıp köpürmesini bekledi bir zaman. Fakat Gülaçü sakindi. Sinirine dokundu birden. Sert bir hareketle ayran tasını kapı. Üç "Bismillah"ta hepsini bitirdi. Ama yüreğinde yalınlanan şüphe ateşini bununla da söndürememişti:

"Konuşsana kadın!" diye kızdı, "bir şey söylesene! Saf-

lıgımı, hattâ ahmaklığımı yüzüme vursana! Desene: 'Senden bey değil keçi çobanı bile olmaz' desene hadi! 'Sen Kayı Han'ı idare edemezsin!' diye, çıkışsana. 'Hayallerinin kurbanı bir zavallısın!' diye bağırırsana bana. Hadi bağır!"

Gülaçtı, tası alıp yere bıraktı. Ertuğrul'un ellerini tuttu, gözlerinin içine bakarak:

"Bunların hiç birinin doğru olmadığını sen de benim kadar biliyorsun bey efendim. Kızgınlığın yularını çek, gemi azya almış öfke atını durdur da salim kafayla düşün. Her şeyde bir hayır var desem rahatlar mısın? Doğru bildiğinden şaşma desem, teselli bulur musun?"

Başını dizlerine koydu:

"Adım Gülaçtı iken, Gül yapan Beyim, gülün dikenini olur derler ya, dikenini parmağına batacağına yüreğime UZAKLAR YAKINDIR ? 301

batsın razıyım, seni mahzun görmemek için yoluna baş korum. Beyim, bir karar vermişsen sakın kararını çiğneme. Kadın aklım fazlasına ermez, ama kendi verdiği kararı çiğneyen beyin bütün kararlarını çiğnerler; kendi sözünü tutmayanın sözünü tutmazlar; inandığını yapmayana inanmazlar. Yüz inanmış gönül, tereddüt içinde ne yapacağını kestiremeyen yüzbin insana bedeldir diyen sen değil misin? Düşündüğünü yapmak için yol tutmaya bak. Söyleyebileceğim bu kadar. Babasız büyümüş bir kızdan daha fazlasını bekleme. İstersen var, anana danış."

Boş tası alıp yıkamaya çıktı. Ertuğrul, bunun bir bahaneden ibaret olduğunu biliyordu. Gülaçtı her zamanki gibi anlayış göstermiş, fikrini söyledikten sonra, karan kendisine bırakmak için çıkmıştı.

Birden kendisini terk edilmiş hissetti. Yapa yâlnız, kimsesiz, âciz ve zayıf buldu. Acıtıcı, zorlayıcı bir duygu idi. Fakat pek uzun sürmedi. Kendisini aştı. Beyliğe tutundu:

"Ne yalnızlığı be hey!" dedi kendi kendine, "ben bey oğlu beyim, ne kararımı çiğner, ne de kimseye çiğnetirim! Baba vasiyetlisi aşiret reisiyim ben! Cennet-mekân pedirim hedefine yürüyüp, ata mirası rüyanın gerçekleşmesi için çalışacağım. Aşiretimi simgeleyen şahin kuşu dünyayı kanatlarının altına alıp yüzyılları kucaklayacak. Bunu ne Mongol durdurabilecek, ne Dımışık, ne Urhan ve ne de Bodur Hoca..."

Ertuğrul, beylik kararını kendi içinde de perçinlerken, Sürmeli Hafız sabah ezanını okuyordu: Diğer sabah ezanlarından daha yanıkça, daha inlemeli...

"Yakma Sürmeli Hafız" diye mırıldandı, "zaten yanmaktayız."

Abdest alıp mescit çadırına yöneldi.

302 ? UZAKLAR YAKINDIR

Namazdan sonra Yahşi Hoca ile yan yana yürürken kalbini beter dağlayan bir manzara ile karşılaştı: Bazı çadırlar sökülmeğe başlanmıştı bile. Çadırlarını sökmeye uğraşanlar selâmını almadılar.

"Neler oluyor Yahşi Hocam" dedi ağlamaklı.

Yahşi Hoca hiç renk vermedi, etkilenmemiş görünüyordu:

"Sen bunlara aldırma" dedi, "bunlar kararsız, ne yaptıklarını bilmiyorlar. Unutma ki sadece tereddütsüz inanan, inandığı yolda yürüyen ve düştüğü yerde kalkmasını bilen topluluklar devlet kurar."

"Bizimkisi devlet yolu mudur peki?"

"Sağlam durur, sağlam yürürsen odur."

Yine de çadırına yüreği iki parça döndü.

Yahşi Hoca ise saatlerce elleri arkasında çadırların arasında dolandı. Geri dönüş hazırlığı yapanlarla konuştu. İçi sıkıldı. Öğle üzeri tepeye doğruldu. Orası seyran yeri idi. Zaman zaman bunalan ruhunu tepeye çıkarır, ufkun sonsuzluğuna dalıp geleceği düşünerek rahatlama-ya çalışırdı.

Tepeye varınca, Akça'nın sabırsızlığına tosladı:

"Hele deyiver kurban olduğum Yahşi Hocam, neler oluyor, gördüklerim doğru mudur, bazı çergiler niçin sökülüyor, neden bazı dostlar selâmımızı almaz olmuştur, selâmı esirger olmuştur? Deyiver kurban olduğum."

Yahşi Hoca Akça'yı çepce çevre saran yedi-sekiz kişiye bakarken ruhu bunalanların sayısının arttığını düşündü. Sonra ne cevap vereceğini kestirmeye çalıştı. Kayı Han'ın bölündüğünü nasıl söyleyecekti. Akça da amma sabırsızdı ha:

UZAKLAR YAKINDIR ? 303

"Hadi Hocam, susmasana!"

Akça'nın dil dökmesi, Yahşi Hoca'nın dalgın ve küskün bakışlarında bir değişiklik meydana getirmeyince, Delibozuk Hıdır, elinde nicedir tuttuğu taşı öfkeyle fırlatıp sözü aldı:

"Seninkine de lâl kesilme denir a Yahşi Hocam! Yaşının yaşımızdan az biraz büyük oluşuna bakmadan hocamız demek ve dahi hürmet göstermekteyiz. Hürmette bir kusurumuz olursa bağışlansın, velâkin içimden geçenleri dememiş olmayacak; şu meşveretten çıktın çıkmalı, gün döndü, öğlen oldu; lâkin mübarek bedenini çergiler arasında dolaştırmaktan geçip, iki çift laflamaz da merakımızı gidermezsen, bizim adımıza koca çadırda meşverete kurulman kaç gele Hocam, seninkine dense dense..."

"Lâl kesilme denir!" diyerek sözünü kesti Yahşi Hoca,

"dahası Hıdır ihvanım, bizimkisine küçük dilini yutmak da denir; korkma, söyle. Biz dilimizi yuttuk da ne söyleyeceğimizi hepten şaşırдық. Bizden duymayıp gendi gözle rinizle göresiniz diye boşa beklemedeyiz. Görmeye başladınız bile; çergiler şimdiden sökülüyor, Sungur Tekinle Gündoğdu Beyimiz, bir de Bodur Hocamız ve dahi onlara uyanların zoruyla aşiret param-parça oluyor. Konuşma vakti değil, ağıt yakma vaktidir bu vakit. Ben ne diyeceğimi zaten öyle bir şaşırma şaşırılmışım ki, gayri yüz yıl daha yaşasam toparlanabileceğim şüpheli. Böyle bir hale neylesin Yahşi Hocan, hay kurban Hıdır? Neylesin ilim ki, dinleyeni yoktur. Bey kısmı lâf dinlemez, söz anlamaz ol dukta, hocaların hükmü geçmez ihvanlar. Aşiret bölün mesin dedik, parçalanmasın dedik; ilerde izzet, devlet; geride esaret, zillet var dedik; dedik ya gendimiz konuşup gendimiz dinledik. Sungur Tekin'le Gündoğdu Bey bir yanda, Ertuğrul ile Dünder diğer yanda. İsterdik ki, koca

304 ? UZAKLAR YAKINDIR

çadır önünde dikili tuğlar birleşsin de yürüsün; isterdik ki, Kayı Han yurt tutsun, tutsun da bu göç rezilliğinden kurtulsun. Dinletemedik. Sungur Tekin olmazlandı, Gündoğdu dahi olmazlandı. Aralarında çoktan anlaşıp karar vermişler bile. Döneceğiz diye tutturdular. Bodur Hoca gibi ilim, irfan sahibi birkaç ihtiyar da onları destekleyince, elimiz böğrümüzde kalıverdük."

"Aşiret parçalanırken he mi?"

Delibozuk Hıdır'ın öfke tandırında kızmış sesiydi. Kahırlı, küskün, yılgın ve hepsinin üzerinde kızgın sesi:

"Parçalanırsak büyük aşiretlere yem oluruz, ardımızda Mongol belâsı eksilmiş değil, Mongola yutuluruz, diyemediniz ha! Adam safında sizi meşverete gönderende kaba hat!"

Kalabalığa döndü, aynı kızgınlıkta, aynı kararlılıkta bağırdı:

"Şimdi gidip kılıç zoruna aşireti birleştirmek yok mudur canlar, mızrak savurup kalkan tutaraktan, kefen niyetine ak kaftan kuşanarakтан çadırların arasına dalıp, 'Be hey izansızlar, bu nedir bre!' yollu nâralanıp deliş menleşmek yok mudur?"

Sonra da yere çöküp ağlamaya başladı:

"Biz bittik bre canlar, biz hepten silindik bre! Belimizi doğrultamayız gayri. Bu parçalanma ile devlet hayali de güme gider, aşiret de..."

Hızla kalktı:

"Ne durursuz hâlâ? Kocaların yapamadığını biz yapalım."

Yahşi Hoca, Akça'ya baktı. Aklından geçenleri kestir-

meye çalıştı. Alnındaki damarlar fena kabarıp morarmıştı, ama gözlerinde Hıdır'ın delişmenliği yoktu. Sakin ve UZAKLAR YAKINDIR ? 305

soğuk bakıyordu. Rahat bir soluk aldı. Akça da Deliboşuk Hıdır gibi düşünse, bunlar birlikte Ertuğrul'a gidip, böyle iken böyle yapmalı deyip, Allah göstermesin, aşiretin yarısına diğer yarısını kırdırırlardı. Çok şükür Akça'da böyle bir niyet görünmüyordu. Yine de içinden geçenleri yoklamalıydı:

"Sen ne demektesin bakalım Akça? Bu gidiş nasıl bir gidiştir sana kalsa?"

Akça'nın gözleri düzlüğe indi. Bir süre sökülün çadırlara baktıktan sonra, daha durulmuş olarak Yahşi Hoca'ya döndü:

"Ne denir ki Yahşi Hocam, denecek söz kalmış mıdır? Gideni kılıç zoruyla yolundan çevirmek mümkün olsa, şimdiye biz çoktan dönmüştük. Buraya gelene kadar kaç bin kılıç gerildi önümüze; ne oldu? Yine geldik. Bu gidişi kılıç gücüyle engellesek bile kalışın tadı kalmaz. O bir zoraki kalış olur ki, ilk fırsatta bizi tersinden vurup yere serer. Daha fenası, aşiret içine kılıç girerse bir daha da çıkmaz. Yok, hayır, kılıç çare değildir. Hıdır'm dediği lâf ola beri gele hesabıdır; gendisi heyecan sağanağına tutulmuş, abasız ıslanır. Şuncağız kardasın kanını akıtmaylan bu işin oluru olsa, kansız da olurdu. Yahşi Hocam, elinizden geleni yaptınız, amenna! Belki elinizden gelmeyi niyle yaptınız, lâkin tufanı dur duramadınız. İmtihan sırrına sarınıp kaderin hükmünü beklemekten gayri ne gelir elden? Kılıç çekip Mongolun bize edemediğini biz gendi gendimize mi edelim? Yok Hıdır kardışım yok! Aramıza kılıç sokmayalım, kardış kanının damlası bile bir aşiret kin deryasında boğar. Biz kardışlık hesabına büyüdük, kardışça düşündüğümüz için büyüdük, birbirimiz uğruna ölüme atılırken huzur duyduk, şimdi birbirimizi öldürüp huzuru bozmak zamanı değil. Giden gider, kalan gö-

306 ? UZAKLAR YAKINDIR

nül rızasıyla kalır. Aşiretin kabuğu nasılsa bir gün dökülecekti, bugünlerdeyiz işte, sabır ve tevekkül lâzım."

•••

Gece...

Vakit yatsı sonrası...

Sungur Tekin'in çadırının kapısına asılı ak çuha hızla çekilip "destuur" sesiyle birlikte, Ertuğrul Bey içeri daldı. Arkasından Oğul Tamış da girip soluna geçti. Ertuğrul selâmdan sonra, mindere çöktü. Sungur Tekin sapsarı bir yüzle Gündoğdu'ya bakarken, selâmı aldı. Ardından:

"Hayrolsun" diye mırıldandı.

Bir baskın ihtimali aklına geldiğinden ürkmüştü. Ertuğrul'un yüzünde bu ihtimali kuvvetlendirici bir şey göremeyince, biraz rahatladı.

"Hayrolsun dedik" diye üsteledi.

"İnşallah hayrolur" diye cevap verdi Ertuğrul, "bir kere daha kardaş kardaşa konuşalım dedik. Aramıza kimseyi sokmadan konuşursak hayrolur diye düşündük."

"Neymiş peki? Ne kaldı konuşulmadık? Biz kararımızı bildirdik, buna yakın geldinizse, biz bey oğluyuz, öyle sabah dediğimiz sözü akşama unutmuyoruz. Babamızdan böyle gördük, böyle ders aldık."

Ertuğrul önüne bakıyordu. Rengârenk kilimin motifleri arasında dolanıyordu bakışları. Ne de alımlıydı, ne de güzel boyalıydı. Galiba Bey Ananın göz nurunda şekillenmişti.

"Sana bir teklifle geldim ağam" diye konuştu, gözlerini kilimden alarak, "sen aşiret beyi ol, ben de yoluna can koyayım. Ama ne olur geri dönme, geriden hayır yok; gün batımına gidelim, yurt tutup devlet kuralım. Buna ne buyurursun?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 307

Oğul Tamış, Ertuğrul'un teklifini duyunca sendeledi. Az daha düşüyordu. Zar-zor toparlandı. Sungur Tekin "olmaz" deyince de rahatladı:

"Olmaz! Gayri iş isten geçmiştir. Burada canımıza kast olunmuştur."

Sungur Tekin'in "olmaz"ı Oğul Tamış'ı canlandırmıştı. Şaşkınlıkla göğsünden çözülen kollarını tekrar kavuşturdu, tekrar dirildi.

"Canımıza kast olundu dersin, ama caninin neden füceten olduğunu söyleyemezsin."

"Eceli gelince ölmese miydi?"

"Ecel., amenna. Lâkin zehirlendiği âyan-beyan açtı. Dumrul Dedemizin hükmü de öyle olmuştu. Herifi kim zehirledi?"

"Dumrul Dede yanılmıştır. Zaten kocamış biridir. Akli gidip gelir olmuş birinin hükmü ile âmel olunmaz."

"Hastalandığında tedavisine koştuğun bir hekime deli mi diyorsun?"

Sungur Tekin umursamaz bir tavırla omuz silkti:

"Bizim Dımışık Hocamız var: Her hastalıktan anlar, her derde deva olur."

"Bunları o mu öğretiyor."

Sungur Tekin kıp kırmızı oldu:

"Bu ne cüret! Ben bey oğluyum, kimsenin bir şey öğretmesi icap etmez. Gendime yetesiye olanı gendim bilirim."

Alaycı alaycı gülümsedi:

"Ya ağana saygısızlık etmeni Yahşi Hocan mı öğretiyor."

308 ? UZAKLAR YAKINDIR

"O senin de hocandı. Talebesi olmakla ovunurdun. Şimdi Dımışık'ı mı buldun? Dımışık dediğin adam Yahşi Hoca'nın tırnağı bile etmez. Bunu böylece bil."

"O sana göre öyledir."

Ertuğrul cevap vermedi. Buraya kavga etmeye değil, ağabeyini ikna etmeye gelmişti.

"Neyse" dedi, "bunları söyleşmeye gelmedim ben. Diyeceğim o ki, ata yurdumuz Mongol belâsına yandı. Dönmek demek yok olmak demektir. El ele verelim. El ele verip şu aşireti devlet yapalım."

Sungur Tekin güldü, o gülünce Gündoğdu da güldü:

"Hayallerinin hiç sonu yok mu Ertuğrul?" diye sordu Sungur Tekin.

"Hayali tanımayan hayatı da tanımaz" diye karşılık verdi Ertuğrul, "gelin inat etmeyen ağalarım, dönmeyin."

"Çare yok döneceğiz. Sana son teklifimi meşverette yapmıştım; başımızda kal, ama dönelim demiştim. Yine söylüyorum: Derya diye tutturaktan vazgeç, devlet hayalleri kurma artık. Bunlar olur işler değil. Ümmet-i Muhammedi kıracaksın. Bu günaha ortak olmak istemem."

"Son sözün bu mu şimdi?"

"Evet, son sözüm budur."

"Ya senin son sözün Gündoğdu Beyim?"

"Benim de son sözüm" derken yutkundu Gündoğdu, "ağamız Sungur Tekin'le birligim, reyim ona ait, ne diyor-sa öyle olsun."

Ertuğrul kalktı. Bir zaman ağabeylerine baktı:

"Pekâla" dedi, "madem ki son sözünüz budur, kararınız verilmiştir, mübarek olsun. İkinizden tek bir ricam var: Dönecekseniz gendinize dikkat edin, Dımışık ile Urhan'dan, bir de adamlarından gendinizi sakının."

UZAKLAR YAKINDIR ? 3G9

Sungur Tekin kızgın kızgın söylendi:

"Onlar bizim dostlarımızdır. Geldiklerinden beri onları sevmediğini, bize dostluklarını kıskandığını biliriz. Ne yapalım, sen kıskanıyorsun diye dostlarımıza düşman olacak değiliz helbet. Bizim gönlümüz de çadırımız da herke-se açıktır. İsteyen gelir etmeğimizi yer, ayranımızı içer. Biz senin gibi kapımızda nöbet tutturmayız."

Ertuğrul avurtlarını ısırды, belenen gözlerindeki öfkeyi güçlkle tepeledi, sesinin yumuşaklığında,

"Hatalı hareket ettiğimizi bir kere daha hatırlatıyorum"

dedi, "diretirsenez benden günah gider. Bir şey yapamam. Söylediklerimi de kıskançlığıma verme, kardaş sevgisine ver, arada bir de hatırla."

"Lüzum etmez."

"Sen bilirsin. Niyetiniz ne zaman kalkmak?"

"Sabah" dedi Sungur Tekin, "senden böyle ayrılmak istediğini düşünürsen hakkımızı helâl etmeyiz. İçimiz yanıyor yanmasına, velâkin doğru bildiğimizi yapıyoruz. Biz de senin ve küçük biraderimiz Dünder'ın hatalı hareket ettiğini düşünüyoruz. Gendi başını yakıyorsun, bari Dünder'a acı, bizimle gelmeye ikna et onu, izin ver."

"Dünder izinlidir, istediği yere gider. Ancak benimle kalmak istedi. Birbirimizden ayrılmayacağımıza dair yemin içmemizi teklif etti. Kur'ân'a el basıp yemin içtik."

Sungur Tekinle Gündoğdu bakıştılar.

"Biz de" diye mırıldandı, Gündoğdu.

Ertuğrul'un gözlerini hüzün bürümüşü.

"Madem ki yarın gitmeye kararlısınız, şimdiden vedalaşalım, bunda bir mahzur yok herhalde..."

Sungur Tekin ayağa kalkarken,

310 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Yok" dedi.

Ertuğrul önce Sungur Tekin'e sarıldı, ardından Gündoğdu'yu kucakladı. Ağlamamak için sesini yükseltti:

"Birbirimizi kırmış, küstürmüş olabiliriz. Hakkınız bana, hakkım size geçmiş olabilir, bütün hakkımı ikinize de helâl ettim. Allah yolunuzu açık etsin."

"Ben de bütün haklarımı sana ve seninle kalacaklara helâl ettim" dedi Sungur Tekin. "Sizler de Allah'a emanet olunuz."

Gündoğdu da aynı sözleri tekrarladı. Bir kere daha göz göze geldiler. Üçünün de gözlerinde yaşlar parlıyordu. Bir daha hiç göz göze, söz söze gelmeyeceklerini biliyorlardı. Çocukluk günleri şu anda bile hayallerini süslüyordu. Ölümün dışında birbirlerinden ayrılmayı hiç düşünmemişlerdi. Fakat kadere kim karşı koyabilirdi ki? İşte ayrılıyorlardı. Dört kardeşten ikisi bir tarafa, ikisi diğer tarafa gidecekti. Yol ikilemişti, biri yokluğa, biri tokluğa gidiyordu. Ama hangisi yokluğa, hangisi tokluğa? Bunu zaman gösterecekti.

Ertuğrul başka tek kelime etmeden çadırdan dışarı çıktı. Sungur Tekin'in hemen bitişikteki çadırına girdi. Sungur Tekin'in karısı yağ kandilinin ışığında kilim dokuyor, büyük yeğenlerinden ikisi bir yayı tamir ederken, üç küçük tahta kılıçlarla oynuyorlardı.

"Hâlâ yatmadılar mı bunlar?" diye sordu ortaya.

"Ah ellerinden ne çektiğimi bilsen" diye yakındı Sun-
gur Tekin'in karısı, "ne yatmayı bilirler, ne dirlik düzeni.
Hele büyükler hele; iyilikte küçüklere örnek olacaklarına
yaramazlıkta örnek oluyorlar. Çekiver kulaklarını gitsin."

Çocuklar amcalarının geldiğini görünce etrafını aldılar.
Ellerinde büyümüşlerdi. Şimdi nasıl vedalaşacağını, neler
UZAKLAR YAKINDIR ? 311

söyleyeceğini kestiremiyordu. Hırpalar gibi yaparak tek
tek sarıldı hepsine. Büyük oğlanlar olanın, bitenin farkın-
daydılar galiba, durgun duruyor, gözlerinin sessiz hıçkırı-
ğında susuyorlardı. Ama küçük yaramazlar Ertuğrul am-
calarını ille de kılıç tokuşturmaya zorluyorlardı.

"Pekâlâ bakalım" dedi sonunda, "cenge hazır mısınız?"

Kılıcını çekti, ucunu bir bezle sardı ve çocuklarla bir
zaman oynadı. Birden çocuklaşmış, ağabeyleriyle şaka-
cıktan kılıç tokuşturduğu günleri hatırlamıştı. Geç oldu-
ğunu bahane ederek hepsini öpüp çadırdan çıktığında,
ağlıyordu.

"Atımı getir Oğul Tamış" dedi inlemeli.

"Gece vakti mi Ertuğrul Beyim?"

"Haydi getir..."

Koştı, getirdi atını. Ertuğrul atma atladı. Hızla dağla-
ra sürdü. Dağların serin rüzgârında yüreğinin kızgınlığını
soğutmayı deneyecekti. Dört nala gidiyordu.

• • •

"Allah vere de dönenler kalanlardan az olsa" diye ko-
nuştı Akça, "yeni toprakların yolunu, aşiretin çokluğuyla
tutsak yüreğim onca yanmayacak."

"Sayıkla!" diye patladı Hıdır, "sen hâlâ aşiretin çoğu-
nun kalmasını sayıkla! Yazuya bakmakta değil misin bre
Akça, gözlerine kara perdeler mi indi hay! Çergilerin hep-
si sökülmekte, sen hâlâ durduğun yerde azı gitse çoğu
kalsa diye lâflamadasm! Aşiret toptan gidiyor yahu, bü-
tün elden gidiyor aşiret! Şimdi dur denmeyecekse, sonra
dense ne, denmese ne! Sakın parlak sözler etmeye kalk-
ma Akça kardaşım, sen de Yahşi Hocam, varın söyleyecek
bir sözünüz varsa şu göçerlere deyin, belki birinden birini
caydırabilirsiniz de üç-beş kişiyle yurt tutma yoluna düş-
mekten kurtuluruz."

312 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Bak bunu çok iyi akıl ettin" dedi Yahşi Hoca, "durma-
yın canlar, vakit durulacak vakit değildir. Yallah çadırla^
rın arasına girelim, Yaradana sığınıp söz anlayacak gibi
olanlara anlatmaya çalışalım. Böyle zamanda yüzde biri-
nin dahi yanlışlıktan kurtulması kârdır. Yürüyün!"

Her tarafı koyu bir suskunluk sarmıştı. Gürültü olma-

sı lâzım gelirken, ses-soluk çıkmıyordu. Çadır direkleri ihlamsız, ohlamsız sökülüyor, hayvanlar heyhehsiz toplanıyordu. Koca çoban köpekleri bile havlamayı unutmuştu sanki. İnsana tedirginlik veren yapışkan bir sessizlik vardı. Yahşi Hoca bu sessizliği bir süre dinledikten sonra:

"Herkesler bezgin" diye düşündü, "kalan da bezgin, dönen de. Kimse kimsenin yüzüne bakamıyor. Besbelli kalan niye kaldığını, giden niçin gittiğini bilmiyor. Hay koca Kayı Han boyu hay! Sen böyle mi olmalıydın? Hani ya birlik-beraberlik içinde yürüyüp, gendi topraklarımızda devletimizi kuracaktık? Hani ya Gündüz Beyim, bu düşünceyi beynime kazıyan Gündüz Beyim, nerelerdesin?"

"Yahşi Hoca!"

Gazi Ananın titrek sesi düşüncelerini biçince, ona döndü:

"Burada miydin Gazi Ana?"

"Helbet buradayım, gider miyim belledin?"

Gazi Ananın önceleri kısık ve titrek çıkan sesi gittikçe gürleşiyor, sertleşiyor ve her kelime sessizliğin ortasına kılıç gibi giriyordu:

"Lâkin şu oğlana lâf anlatamamaktayım Yahşi Hoca, bir de sen konuşsan ha. İlle de gidici, durucu değil. 'Benim Ertuğrul'la kavgam var, yanında kalamam' deyici. UZAKLAR YAKINDIR ? 313

Oysa Ertuğrul kin tutmaz, oğlumun kavga dediği de güleşmiş zaten, yıllar öncesinin güleşine kin mi tutulur? Allah'ını seversen bir çift lâf da sen söyle."

Yahşi Hocanın içi tutuştu. Ne yaman bir bölünmeydi bu, anayı oğlundan koparıyordu. Ne acı ayrılıştı böyle?

Her adım atışta kendi cesedini çiğneme duygusuyla çadıra girdi. Gülaçtı'yı gördü önce. Kapının hemen kıyısındaki köşeye çömelmiş, ağlıyordu.

"Ağlama" diyebilirdi sadece. Bunu söylerken de iradesi dışında gözlerinde sicimlenen yaşlara kızdı. Acele bir el hareketiyle gözlerini silip buğulanan bakışlarını temizledi. Lokman birkaç parça eşyayı denklemeyle meşguldü.

"Gitme" dedi elini arkasından omuzuna koyarak, "anayı kadın haline koyup gitmek erliğe sığmaz, vazgeç."

Lokman kaskatı durdu. Sırü hâlâ Yahşi Hocaya dönük olduğu için yüzünün aldığı ifadeyi seçemiyordu. Neden sonra yüzünü gördüğünde bir kararsızlık okudu.

"Anan!" diye tekrarladı, "kadın haline..." dedi.

Doğru düzgün birkaç söz edemedi. Hıçkırmamak, hıçkırıp oracıkta kepaze olmamak için sustu.

"Nasıl gitmem bre Yahşi Hocam?" diye konuştu Lokman, "Ertuğrul, bey oldukça bizi yaşatır mı? Kavgamız

var biliyorsun. Sırtımızı yere getiremediği için hınçlıdır. Bey oldukça intikam yemini içip üstümüze gelirse, bir de bizi arkadan vurdurmaya kalkarsa, Yahşi Hocam..."

Yahşi Hoca bitkindi. Konuşamıyordu. İçinden geçenlerin binde birini dahi söyleyemiyordu. Bereket versin ondan evvel Gazi Ana davrandı:

"Höst bakalım!" diye çıkıştı oğluna, "bey kısmı hele de Ertuğrul'um gibisi kin tutmaz, hele hele insanı kallesçesine vurdurmaz. Höst, ne belledin sen Ertuğrul'umu, ha ne

314 ? UZAKLAR YAKINDIR

belledin sen? Kalles mi? Enişten o senin, enişten! Bacının, şuracıkta sana gözyaşı döken Gülaçtı bacının kocası; ve hepimizin beyi. Yüreğinde yenişememişliğin izi kalmışsa, bunu er meydanında yeke yek halleder. Söylesene bre Yahşi, dilini mi yuttun nedir, konuş diye çağırdık sözüm ona!"

Yahşi Hoca söz dağarcığını tüketmiş, kendini bomboş hissediyordu. Beyni enkaz yığınıydı. Hiç böyle olmamıştı şimdiye kadar. Konuş denmeden bülbül gibi şakırdı, bin hakikati bir çırpya sığıştırır, lâfa lâf açtırıp, lâfını misalendirecek delil üstüne delil çıkıştırdı. Devr-i Saadet'ten, Sahabî hayatından, evliya menkıbelerinden, erenlerin hikmetlerinden konuştuğu, akan sular akmaz olurdu. Şimdi ise iki çift sözü bir araya getirememenin acziyle kıvrım kıvrımdı. Çaresizlik içinde boynunu büktü:

"Ne desem bilmem ki" diye inledi âdeta.

"Ertuğrul'un kalles olmadığını söyle, giderse analık hakkımı helâl etmeyeceğimi söyle, ihtilâfın böylesinden rahmet ummanın zahmet getireceğini söyle... Hoca ben değilim, sensin, söyle işte!"

Yahşi Hoca hiçbirini söyleyemedi. Üstelik Gazi Ananın çaresiz isyanıyla büsbütün fokurdayan sabır kazanı taşı. Gövdesini tutamayacağından, tutamayıp boylu boyunca devrileceğinden korktuğu için çömeldi; başını ellerinin arasına alıp bir sarsıldı, bir hıçkırdı, bir daha hıçkırdı ve ardından hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Lokman kala kaldı. Gülaçtı ağlamasını unutup, Yahşi Hocanın hıçkırıklarına şaştı. Gazi Ana kendini dışarı attı. Çığlık çığlığa:

"Parçalanasicalaaar, yüreğimi bin parça ettileer!" diye bağırmaya başladı, "her parçası gülle olur da başlarına düşer inşallah, başlanaaaa!"

UZAKLAR YAKINDIR ? 315

Yahşi Hoca konuşmuş olsaydı, envai çeşit diller dökmüş olsaydı Lokman'm üzerinde gözyaşları kadar etkili olamayacaktı. Lokman bir zaman şaşkın, kaskatı dikildikten sonra eşya dengini köşeye savurdu. Yahşi Hocanın

önünde diz çöküp ellerini yakaladı. Bir öptü, iki öptü, üç öptü. Kalktı sonra, kızkardeşini kucakladı. Çıktı çadırdan, annesine sarıldı. Ağlaya ağlaya:

"Kaliyorum anam" dedi, "benim Gazi Anacığım, kaliyorum. Ve Ertuğrul'a hizmet edeceğime yemin ediyorum."

Yahşi Hoca daha fazlasını duymamak için sessizce oradan ayrıldı. Çadırların arasına daldı. Alelacele gözlerini silip, bakışlarına haşin bir ifade vermeye çalıştı. Cübbesini dalgalandırıp poturunu savuraraktan meydana yürüdü. Dolanıp duran bir katırı yakaladığı gibi üstüne atladı. Avazı çıktığı kadar bağırdı:

"Kayı Hanlu heeey, beri bakın heeey!"

Herkes çok meşguldü. Çadırlar sökülüyor, denkler bağlanıyor, hayvanlar yükleniyordu. Göç öncesinin karmaşası bir başka çeşit buruklukla tekmil aşirete çöreklenmişti. Çadırlarını sökmeyenler, ya bir kıyıya çömelmiş ağlıyor, ya da gözden uzak bir yere sinmiş olanları görmezden geliyordu. Dönmeye kalkışanlarla ağız dalaşma tutuşanlar da vardı. Ama Yahşi Hocanın gür sesine aldırmazmazlık edemediler. "Ne varmış ki?" dercesine dikildiler ondan tarafa.

Yahşi Hocanın katır üstünde duruşu bir tuhaftı. Katır eğersiz olduğundan bacaklarını iyice karnına sarmış, bir eliyle de yelesini sıkı sıkıya tutmuştu.

"Beri bakın heeey!" diye takrarladı, "nereye gitmektesiniz? Biz Kayı Hanlular sırf Mongol belâsını savuşturmak için göçe kalkmadık, cennetmekan Gündüz Beyimin ağ-
316 ? UZAKLAR YAKINDIR

zindan deyivereyim ki biz devlet olmaya geldik. 'Devlet olmalıyız, Urum ilinde yurt tutmalıyız' sözünü Gündüz Beyimizden duyanınız yok mudur? Deyin bana, deyin ki göçten murat sırf can korkusu muydu? Eğer öyle idiyse, vay Kayı yiğitlerinin erkekliğine ki, öyle erkeklere potur değil karı fistanı yaraşır! Aha cübbemi çıkarıyorum! Aha sarığımı da çıkardım!"

Cübbesiyle sarığımı en yakınındaki delikanlılardan birine uzattı. Bunu yaparken ürkek katır silkelenmişti, az daha Yahşi Hocayı sırtından fırlatıyordu. Çabucak katırın yelesine yapıştı. Durumunu gülünç bulup kıkırdamaya yeltenenleri bakışlarıyla haşladıktan sonra:

"Düşmeyiz Allah'ın izniyle" dedi, "Kayı Han yiğidi silklenir, dalgalanır, ama düşmez. Düşseydik, şimdiye çoktan düşmüştük. Göç turalı kaç kere yağı basmadı mı? Aktavmış, Çavdarmış, Katalonmuş, Ermeni imiş, Mongolmuş vız gelmedi mi? Aha cübbesiz ve dahi sarıksızım. İmdi bu halimle karşınızda bir hoca olarak değil, sade bir Kayı Hanlu. olarak bulunuyorum. Yemin olsun ki, bir can için göç meşakkatine katlanmadım. Gündüz Beyimle devlet aramaya çıkmışım ben, biz devlet aramaya çıkmışız.

Beyimiz öldü diye inancını tökezletmek kitapta yazılı mı? Devlet olmadan nereye dönmektesiniz? Mongol'a yem olmaya dönülür mü? Taun olan beldeye gidilmez' buyrulmuştur. Mongol taununun kasıp kavurduğu illere dönmenin yokluğa koşmak olduğunu anlamıyor musunuz? İleri gidelim. Yeni topraklara, yeni ümitlere, has niyetlere yürüelim. Bilin ki dönüşte zillet, ilerde izzet var. Vaktiyle obamıza gelen Allah dostlarından biri, adı Alp Sofi'dir, Gündüz Beyime bunu söylemiştir. Ve Gündüz Beyim ömrü boyunca Kayı Hanluyu yerleştirip devlet yapabileceği toprakların peşinde koşmuştur. Gelişte murat keyf çat-

UZAKLAR YAKINDIR ? 317

mak değil, kör boğazı doyurmak hiç değildir. Nedir dersenez ebediyeti aramadır. Ebediyetin adı da devlettir. Hiç birinizde din-i İslâm gayreti kalmadı mı? Bu gelişin dönüşü olmadığını vaktinde düşünmediniz mi hiç? Dımışık çıksın da ortaya, versin cevabını..."

Dımışık Hoca, gençlerin ardında saklanma telâşındaydı. Bu aşiret, bütün yaptıklarını bir bilse, tutup Fırat suyuna fırlatır, ya da ağaçların birinde salandın verirdi. Ama ona Dımışık denmişti. Karda yürür, izini belli etmezdi. Yine de şu Yahşi Hoca kurnazı ne yapıp ederek bazı oyunlarını keşfetmiş, ama bereket versin üstüne düşmemişti. Bölünme telaşında bildiklerini de unutmuştu belki. Unutmuş muydu sahi? Unutsa katırın üstüne çıkıp, kendisine sual açıp âlem içinde rezil etmeye kalkışır mıydı? Hoş elinden fazla bir şey de gelmezdi ya. İş işten geçmişti. Yahşi Hoca son bir deneme yapıyordu hepsi bu. Kışkırtıp düşmanını üzerine çekecek, iyice bir sinirlendirip o sinir kertesinde kendinden geçirecek de aklı sıra ileri-geri konuşturacaktı. Bu oyuna gelir miydi? Gelmeyecekti elbette. Toy oğlanlar gibi heyecananıp ortaya çıkmayacaktı. Yahşi Hoca kaybettiğini iyice anlayacaktı sonunda. Ertuğrul da kaybettiğini anlayacaktı. Şimdiye kadar çoktan anlamalıydılar, ama gözleri karardığından etraflarını göremiyorlardı. Kaç kişi kalmıştı ki Ertuğrul'un etrafında?

"Yahşi Hocayı hocadan saymazsak, geriye Kumral Hoca kalır. Sonrası birkaç çapulcu, birkaç da bıyıksız çocukla kadın. İyi ki Yahşi Hocanın yerine Kumral Hoca katora binip seslenmiyor... İyi ki., yoksa sözleriyle bir çoğunu caydırabilirdi. Tarihten misaller sıralar, peygamber kıssaları döker, alimallah, geri dönüşü küfür deryasına batışla öyle bir karıştırırdı ki, itiraza mecal bulabilen beri

gelsin. Kumral Hoca gibi rakiplerin en iyi tarafı, kavgadan kaçmaları ve sorulmadıkça ağız açmamalarıdır. Bu da benim gibi Dımışık Hocaların işini kolaylaştırıyor."

Dımışık Hoca bir çırpıda bunları düşününce, geri durmaktan vazgeçti. Ortalıkta Kumral Hocanın görünmeyişi cesaretini bilemişti. Gençleri yara yara öne çıktı.

"Ne avaz etmedesin bakalım?"

Yahşi Hoca hışımla ona döndü:

"Bu ihtilâfın anahtarı sendedir Dımışık, bilsen bilsen sen bilirsin, anlat ki cümle âlem öğrensin."

Dımışık Hoca yayvan yayvan güldü:

"Benimle konuşacaksan sarıklı ve dahi cübbeli çıkmalısın karşıma. Bu halinle Mongol cavlakîlerine dönmüşsün. Ben cavlakî kısmıyla konuşmam. Çünkü cavlakî kısmı 'Ümmetimin ihtilâfında rahmet var' hadis-i şerifini idrak etmeye ehil değildir."

"Ya 'Birlesiniz, ittifak ediniz, bölünmeyiniz' mealindeki hadis-i şeriflerin hükmünü ne yapalım? Orada zikredilen ihtilâf, bizim şu an içinde bulunduğumuz ihtilâf değildir. Herhangi bir dinî meselede ihtilâfımız olsaydı, âmenna, hadis hükmünce âmel olunurdu. Bu sizin yaptığınız ümmeti bölmektir, parçalamaktır, lokma lokma doğramaktır. Hadis-i şerifteki 'bölünmeyiniz' emrine itaatsizlik sayılır."

Dımışık Hoca apıştı. Kulaktan dolma bilgisi burada tıkanmış, lâf ebeliği tökezlemişti. Ortalığın bütün bütün sessizleşmesini de hayra yormadı. Durumu kurtarma gayretiyle bir çıkış daha yaptı:

"Yapacak onca iş varken lâfazanlıkla vakit geçiremem..."

Yahşi Hoca pattadak patladı:

UZAKLAR YAKINDIR ? 319

"Ey Ommet-i Muhammed, buyurun işte! Peygamber buyruğuna lâfazanlık diyen heriflere uymuşsunuz. Bunlara uyup arkalarından giden bunlar gibi olur. Bırakınız Dımışık Hoca çok istiyorsa gendisi dönsün, yanma Urhan'la çömezlerini bile alıp istediği yere gitsin, böylece fitne ve fesattan kurtulmuş oluruz."

İşler sarpa sarıyor, durum Dımışık Hocanın aleyhine dönüyordu. Artık tartışmadan da kaçamazdı. Parmağıyla Yahşi Hodayı işaret ederek bağırmaya başladı:

"Bunda yalanın bini bir paraya ümmet! Mübarek sözleri bile gendince evirip çevirip dilediği hükme getiriyor. İnanmayın: Onun yaşı kadar benim hocalığım vardır. Diyelim ki ben yanlışım, Urhan kardaş yanlıştır. Peki Ak Hoca da mı yanlış, Musa İmam da mı yanlış, Derviş Hasan da mı yanlış, Ulaş Hoca da mı yanlış, Şeyh Ekber'in Herat'taki dergâhına yüz sürmüş Molla Huzurî de mi

yanlış?"

Kalabalık etraflarını almış, insan çemberinin ortasında kalmışlardı. Herkes merakla bu tartışmanın sonucunu bekliyordu.

Dımışık Hoca, doğrudan Yahşi Hocaya döndü, vaziyeti kurtardığını düşündüğü için kasım kasım gülüyordu:

"Hadi bakalım Yahşi Hoca, inadından vazgeçip ulemanın gittiği yola sen de düş, kandırdığın birkaç cahilin kanma girip boyunca günaha batmaktan kurtul."

Birkaç kişi kahkahayla güldü. Bundan cesaret bulan Dımışık Hoca bu defa tekrar kalabalığa döndü:

"Sungur Tekin Beyimizin canına boşuna kast edilmedi ihvanlar, bu oyunda Ertuğrul'u beyliğe oturtma hesabı vardı. Hesap tutmayınca başka fesat çıkarıldı. Kim çıkarıldı dersiniz illa budur diyemem, amma bakın çevrenize,

320 ? UZAKLAR YAKINDIR

kimler sizi atalarınızın yurduna dönmekten caydırmaya çalışıyorsa onlardır."

Cevap beklemeden kalabalığı yarıp yürüdü. Bir sürü hoca ismi sayması ile hâlâ sırrı çözülemediği olayı hatırlanması kalabalığı oldukça etkilemişti. Yahşi Hocanın konuşmasıyla meydana gelen tereddüt dalgası söndü. Kalabalık, Dımışık Hocanın gittiği tarafa aktı. Meydanda çıplak katır üstüne binmiş Yahşi Hoca ile birkaç kişi kaldı sadece. Yahşi Hocanın gözleri feryat ediyor, fakat konuşmaya başladığında sesi çok sakın çıkıyordu.

"Olsun canlar, olsun bakalım! Kalabalıkla yanlış gitmektense, azınlıkla doğruya gitmek evlâdır. Elimizden geleni yaptık. Kaderin hükmünü unutmayalım ve dahi dünyanın bir imtihan yeri olduğunu akıldan uzak tutmayalım. Allah yardımcımız olsun."

Katırdan inip cübbesiyle sangını giydi.

Yalpalı adımlarla yürürken bileğinde bir el hissetti. Baktı, vay ki vay! Ak Timur değil mi? Şu çocukluğunda boyundan büyük lâflar eden Ak Timur, şu ele avuca sığmaz yaramaz. Büyümüş de koca adam olmuş sanki...

"Dertlenme Hocam, buyurdunuz ya, 'kalabalıkla yanlış gitmektense, azınlıkla doğruya gitmek evlâdır.' Essahtan öyledir."

"Afferin dedik miydi?"

"Demesen de olur Hocam. Afferinlik yaşı arkada bıraktık hamdolsun."

"Vay ki, nasıl vay!"

"Biz gençler..." derken, öyle bir kabarma kabardı ki, Yahşi Hoca yığınla endişenin altında gülümsemekten kendini alamadı.

"Evet" dedi gülümseyerek, "siz gençler?"

"Biz gençler, Hocam, kalmaya kararlıyız. Ertuğrul Beyimiz nerede, biz orada. Yenibey adlı arkadaşımı bilir misin? Anası ile babası gitmede, ama o kalıyor. 'Analı-babalı köle olmaktansa, anasız babasız efendi olurum' diyor."

"Ona da yüz afferin..."

"Turgut Alp arkadaşım da bu sözü duymaylan külâhı yere çalıp, 'Ben dahi öyle olurum!' diye and içti. Neyse lâfa daldım da esas diyeceğimi unuttum: Kumral Hocam çergisinde bekler seni. Söyleşelim demekte."

Yahşi Hoca bir başka türlü hayretle, delikanlılaşan çocuğa baktı:

"Kaç yaşındasın sen?" diye sordu.

Her bakışında bir çocuk görüyor, fakat bakmadan onu dinlerken, yetişkin bir adamla konuştuğunu sanıyordu.

"Bilmem ki Hocam, Ahlat'a ilk konduğumuzda dünyaya gelmişim. Sevabına bir hesap ediver de, sorana şıp diye söyleyiveririm."

Yahşi Hoca zihninde kısa bir hesap yaptı. Kayı oymağı Ahlat'ta dokuz yıl kadar kalmıştı. Ahlat'tan kalkıldığından bu tarafa da şöyle böyle bir seneyi geçiyordu. Bu hesaba göre şu boyundan büyük lâflar eden bacaksız, pek pek on yaşındaydı.

"Sakin bir yanlışlık olmasın!" dedi hayretini belli eden bir sesle, "hesabıma göre on yaşındasın!"

Çocuk, zekâ fişkırın gözlerini kıstı, gülümsedi:

"Uuuv Yahşi Hocam! Desene ihtiyarladık."

Kumral Hocanın çadırına geldiklerinde ayrıldılar. Yahşi Hoca besmele çekip içeri girdi. Çadırın içi loştu. Gözleri loşluğa alışınca, köşedeki pösteğinin üzerine bağdaş kurmuş Kumral Hocayı farketti. Elini göğsüne atıp selâm

322 ? UZAKLAR YAKINDIR

verdi. Kumral Hoca önündeki rahleyi kenara çekti. Yanında Yahşi Hocaya yer açtı. Oturmasını bekledikten sonra:

"Yahşi Hocam" dedi, "senin gibi büyük bir ahîyi ayağımıza çağırılmış gibi olduk, kusura kalma. Konuşabileceğimiz başka kuytu bulamadım. Her taraf karman çorman."

"Büyük ahilik neye yarar" diye sözünü kesti Yahşi Hoca, "bizi dinlemeye yanaşan yok."

"İnsanlar bir şeye inanmaya görsün Yahşi Hoca, vazgeçirmek ne mümkün. İnanırları şeyin doğruluğunu kendilerine ispat için bin dereden su getirmeylen, öyle bir uğraşma uğraşrlar ki, söylenecek her doğru tuzla buz olur, kulağa girmez. Aslında çok iyi konuştun. Lâkin dedim ya, dönmeye kararlı olanlar, kendilerine, kendilerince

bir sürü mazeret uydurdular. Bir aralık seni dinleyip vazgeçmelerinden bile korktum..."

"Korktun mu? Ben zaten vazgeçirmeye çalışıyordum. Doğrusu yardım etmeni çok bekledim."

"Bilirsin, böyle şeylere gelemem. Bazıları konuşmayı öğrenir, ben dinlemeyi öğrendim. Niye vazgeçmelerinden korktum dersen, gönülsüz geliştiren hayır çıkmaz Yahşi Hocam. Yüreklerinde daima bir pürüz kalır. Bu pürüz en küçük bir aksaklıkta ortaya çıkıp büyür. Büyüye büyüye fesada akar. Şimdi çıkan ikilikten bin beterleri keser yolumuzu. Zararı yok az olalım, ama aynı inançları paylaşalım. Yolumuzun doğruluğuna yürekten inanalım. Sadece kendi kendimize karar verelim. O zaman karşımıza çıkacak zorluklardan yılmayız. Kaderimizin çizdiği yolda cesaretle yürürüz o zaman. Bugün bazıları sözlerinin etkisiyle dönmekten vazgeçip bizimle gelmeye kalksalar, yarın seni suçlamaya, bütün aksaklıklardan, tersliklerden seni sorumlu tutmaya başlayacaklardı. Zaman, heyecan buğusuna kapılıp anlık duygularla hareket edecek zaman de- UZAKLAR YAKINDIR ? 323

ğildir. Zaman akılla duyguyu birleştirip, kalble beynin ortak sesini dinleyecek zamandır. Bize gönül hoşluğuyla gelecekler lâzım. İğreti heyecanlar üstüne devlet kurulamaz."

Yahşi Hoca hiç itiraz etmedi. Kumral Hocaya hak veriyordu:

"Ama bir hayli azlığımız biliyor musun?" dedi, "galiba dörtyüz küsur çadır kalıyor."

"Ben daha da azma razıyım, yeter ki, Ertuğrul'la kalkanlar bir devlet olmaya doğru yürümenin zorluklarına peşinen hazır olsunlar."

"Devlet olacağımıza inanıyorsun ha!

"Sen inanmıyor musun?"

Bir zaman susup düşündükten sonra:

"Seksiz inanırdım" diye cevap verdi, "lâkin şimdi neye inanacağımı şaşırılmış haldeyim. Dörtyüz çadırla devlet mi olunur?"

"Olunur" dedi Kumral Hoca inançla, "hem de öyle bir olunur ki, şaşar kalırsın. İnanan dörtyüz insanın önünü alacak beşerî bir kuvvet yoktur Yahşi Hocam, bunu böyle belle. Hira Dağında açılan iman sancağını düşünsene bir. Resulüllah Efendimiz başlangıçta yapa yalnız değil miydi?.."

"Ama o bir Peygamberdi: Hem de en sonuncusu ve en büyüğü..."

"Amenna ve saddockna! Biz de ümmetiyiz. Onun gittiği yolda yürürsek yitmez, devlet oluruz. Hiç şüphe etme, tereddütlerini içinden at. Eskisinden daha kuvvetli bir

inançla doldur içini. Bil ki, biz devlet olacağız. Ve bir gün, biz ölmüş de olsak, mutlaka bir gün, Kostantiniye'yi fethedeceğiz."

324 ? UZAKLAR YAKINDIR

"İnşallah, dilinde uğur ola..."

Yahşi Hoca çadırdan çıktığında gülüyordu. Çadıra girerken girtlağına basan demir ökçeden eser kalmamıştı. Beynindeki karabasan çözülmüştü. Kendini yeni doğmuş kadar hafif ve özgür hissediyordu.

Çocuklaştı. Başladı kendi kendine tekerleme mırıldanmaya:

"Kayı Han, Kayı Han,

"Yolunu bulsa,

"Yürüse yürüse,'

"İlini bulsa..."

Bakışlarını uzaktaki mor dağların ardına aşırırdı. Yakub Aleyhisselâmm, Yusufun kokusunu alması gibi, Yahşi Hoca, vatanının kokusunu alıyordu. Derinden soluklanırken bir daha gülümsedi:

"Vatanım!" dedi.

• • •

Bir hafta sonra Kayı Han Aşireti'nin Ertuğrul Beye bağlı kolu Erzen'e (Erzurum) doğru yürüyüşe geçti. Bir hayli küçülmüş, topu topu dörtyüz kırk çadır kalmıştı. İnsanlar üzgün, insanlar kırgın, insanlar kızgındı. Herkesin suratı asıktı. Göç sırasında yapılan şenliklerden eser kalmamıştı. Ağzılara kilit vurulmuş gibi derin bir suskunluk vardı. Bölünmüş ailelere mensup kişilerin yürekleri daha bir dağlıydı. Gözlerinde yaşlar panldıyor, en küçük şeye kızıyorlardı.

Ertuğrul tetikte gidiyordu. Az önce Gazi Anayı çağır-mış, kadınların kağnılardan fazla ayrılmamalarını tembihlemişti.

"Her zaman bir saldırıya uğrayabiliriz Gazi Anam, ilk

UZAKLAR YAKINDIR ? 325

hücumda kangılan kendinize siperleyip ok yağdırmaya hazır yürüyün."

Gazi Ana hiçbir şey sormadan sadece baş salladı. Bir şeyler olacağını o da biliyordu. Bunu bilip de ne zaman olacağını bilmemek kızdırıyordu onu. Kadınlara bağırın sesinde bu kızgınlığın közü vardı:

"Kangıların yanından ayrılanı kırbaçlarım! Herkes okunu ve yayını hazır tutmalı, gevşek davrananın vay haline! Devlete giden yol can deryasından geçer."

Kimsede çit yoktu...

Güneş, Kayı Han Boyunun Ertuğrul Beyiyle birlikte batıya yürüyordu.

Batıya...

326 ? UZAKLAR YAKINDIR

sekizinci bölüm

"Mezkûr serdâr-ı meşhur ki, rüzgârında sâlâr-ı nâmdâr idi. Kendüye ittibâ' eylemiş hayli etbâ'ı ve eşyâ'ı var idi Hazret-i risâlet-menziletin hicreti tarihinin altıyüz elli altısında semend-i nhlete bindi, vilâyet-i Rûm'a indi"

İbn-i Kemal

Hayme Ananın ekşi ayranı gibi köpürüp kabaran sis, Omiras (Murad) suyuna abanmıştı: Göz gözü görmüyordu.

Kıyıyla kucaklaşan dalgacıkların hüznü çarpıntısı olmasaydı, kimse koca ırmağı farkedemeyecek, gözcübaşı Delibozuk Hıdır, boylu boyunca suya girip şırıl sıklam olduktan başka, dizboyu rezillenecekti. Kimbilir nasıl güllerlerdi haline, ne biçim alaya alırlardı.

"Höst dendi, rezillenmen!" dese, sustururdu hepsini ya, susturmaya mecali kalır mıydı? Tam vaktinde gemlere asıldı da bunların hiç birine lüzum kalmadı. İlerilere baktı: Öteler sır küpüne dalmış kadar gizliydi, fakat ırmak gözüktüğüne göre, yolu nasılsa bulurlardı. Peki neye yarayacaktı bu? Kendisi de bilmiyordu. Bir yoldur tutturmuşlardı. Nereden geldikleri, nereleri seçtikleri belliydi,

UZAKLAR YAKINDIR ? 327

ancak nereye gittikleri belirsizdi: Şu sis perdesine sarılı ormanlar kadar belirsiz.

"Boru üflensin" dedi arkasına dönüp, "çergiler ırmak kıyısına kurulmalı, ötesi kayalıksa korkulur, sis açsın da yola öyle devam ederiz."

İki atlı duruyordu hemen yanında, biri belinden sıyrıldığı manda boynuzundan boruyu öttürmeye başladı. Boru sesi, sis perdesini yırtarak yayıldı. Uzaktan karşılık gelince,

"Tamam" dedi Delibozuk Hıdır, "bizi duydular."

Atından indi. Hayvanın her tarafını iyice muayene etti. Ter içinde kalmıştı. Havanın neminde soğuk alma ihtimali vardı.

"Aman Allah göstermesin! Bizim aşirette atlar haniyse insan değerinde, zaten topu topu beşyüz atımız var, hastalanırsa yüreğim yarılr" diye düşündü.

Yuları, yanbaşmda duran delikanlıya uzattı:

"Hayvanları biraz gezdir Keloğlan, terleri soğuşun."

"Bana Keloğlan deme!"

Delibozuk Hıdır gülümsedi. Delikanlının kızması hoşuna gidiyordu. Zaten bu yüzden ona "Keloğlan" deyip

duruyordu. Adı Osman Çavuştu. Bu yaşta çavuşluk her yiğidin harcı olmadığına göre, yamanlığı çavuşluğundan belliydi. Günahı anlatanların boynuna, güya belindeki boruyu çok tiz öttürdüğünden, Ertuğrul Bey buna çavuşluk vermişti. Akranları onu kızdırmak için bir de tekerleme uydurmuşlardı:

"Dizgini elinde,
Borusu belinde,
Şu bizim Keloğlan,

328 ? UZAKLAR YAKINDIR

Çavuşluk yolunda."

Börkünün altından fişkırlıp hırçın kıvrımlarla kulak memelerine uzanan kömür karası saçlarını bir el darbesiyle ensesine ittikten sonra, dizginlere yapıştı. Yalvarır gibi tekrarladı:

"Keloğlan deme Delibozuk Ağam."

"Hah" etti Delibozuk Hıdır, "sen de bana Delibozuk dene." "

"Demem."

"Ama dedin ya, ödeştik."

"Bir daha demem, Hıdır Ağam derim, olur mu?"

"Bir dahasma Allah Kerim, düşünürüz, ben şu yol boyunca bir yoklasam gerek. Siz Tosun oğlanla bile atları doldurur. Ertuğrul Beyim yetişikte söyleyin, kûnak için burası iyi."

Ne başka bir şey söyledi, ne cevap bekledi. Yola vurdu. Az sonra da düşündüğüyle karşılaştı. Yol kayaların oylu-munda sarpa sarıyordu. "Kötü" diye söylendi, "çok kötü! Kaya dimdik, üstelik geçit de daracık; uzun zamandır kullanılmamış bes belli; yağmuru, çamuru, güneşi, karı rezil etmiş yolu. Katırlar neyse de, atlar zor yürür."

Bu işin ustasıydı. Teey çocukluğunda öğrenmişti kayaların cinsini, cibilliyetini tanımayı. Kaya kısmına güven olmazdı. İnsanın gözüne sert, kavi görünürdü bazan, ama bastıkta göçüverirdi. Sonrası, Allah yardım ederse kurtuldu, yoksa boyladm yetmiş kadem uçurumun dibini.

Bir küçük kaya parçası aldı. Bir başka kaya parçasıyla ezdi ufaladı. Avucuna doldurdu tozunu. Kimini parmağıyla bastırdı, kimini ağzına atıp dişleriyle ezdi. Sonra tükürdü canı sikkın bir tavırla:

UZAKLAR YAKINDIR ? 329

"Tahmin ettiğim gibi berbat! Kayanın bu kadar gevreğini hiç görmedim. Bu yola at süren süvarinin vay haline. Irmağa uçması işten bile değil."

Yakınlarda bir boru öttü, uzaktan bir başka boru kar-

şılık verdi, sonra daha uzaktan biri daha...

"Keloğlan'm işi iş" diye iç çekti, "boru öttürme fırsatı çıktı ya, artık susmaz. Gözcübaşı olmam canını sıktı mı acaba? Belki de kendisi olmak isterdi. Ama daha çok genç, şimdiden çavuşluğa kurulduğuna göre, önü açık; gözcübaşı da olur, yiğitbaşı da olur, başbuğ bile olur. Evet, bu kayalıkta iş yok, bu yol insanı doğru ahirete götürür, başkaca bir yere değil. Dönüp söylemeli Ertuğrul Beyime..."

Bir tıkırtı duydu. Kulak kabarttı. Kayalıktan kopan bir taş kof sesler çıkararak yuvarlanıyordu. Sonunda ırmağa düştüğünü çıkan sestten anladı. Sırtını iyice kayaya yasladı, dikkatle etrafı dinledi. Başka çıt yoktu. Ama bir taş durup dururken yerinden kopup yuvarlanmazdı, tedbirsinin biri üstüne basmış olmalıydı, lâkin kendisi de taşla birlikte yuvarlanmadığına göre, büsbütün tedbirsiz sayılmazdı. Her kimse çok atak olmalıydı. Belki o da kayalara güvenmiyor ve tetik yürüyordu. "Kim olabilir?"

Kayı Hanlılardan biri olamazdı. Ava filân çıkılsa bilirdi. Bugüne bugün gözcübaşıydı. Böyle işlerde fikri sorulurdu. Yoksa aşiretin gençleri, bazı bazı yaptıkları gibi habersiz ava çıkıp, aralarında av yarışı düzenleyip...

Bu ihtimale yüreği ürperdiğinden, tedbire boş vererek bağırdı:

"Kim var orada?"

Karşılık veren olmadı. Her taraf sümsükûttü. Ama Delibozuk Hıdır, yakında birilerinin bulunduğunu hissediyordu. Pek kolay yanılmazdı, etrafta biri vardı.

330 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Kim var dedik?"

Hassas kulakları birkaç tıkırtı daha duydu. Artık emindi. Tıkırtıları sayabilecek kadar iyi duyuyordu. Biri yürüyordu kayalıkta. Gayet yavaş ve gürültü etmemeye çalışarak... Basuğı yere daha çok dikkat etmesi gerektiğini anlamış olacaktı.

Hemen harekete geçti. Etraf eşkiya kaynıyordu. Bir yanda Moğol ordusundan kaçanlar, bir yanda Katolik Katalanlar, bir yanda Turkopollar (Bizans ordusunda ücretli Türk askerleri) ve bir yanda Sen Jan şövalyeleri. Kimbilir daha kimler? Buraları, yabancı bir aşiret için tehlike dolu yerlerdi. Gerçi Kayı Hanlılar şimdiye kadar girdiği savaşları yüzünün akıyla kazanmıştı, ama tanımadıkları bir yerde, meçhul vurguncularla ansızın kapışmak kimsenin işine gelmezdi. Hem de bu sis kıyamette...

Eliyle kayaları yoklaya yoklaya yukarı tırmandı. Çok tehlikeli olduğunu bile bile yoldan çıktı. Önündeki her kimse böyle bir deliliği akıl edemeyeceğinden gafil avlanacaktı. Zaten de Hıdır'm dışında böylesine bir deliliğe kal-

kışacak birini bulmak zordu. Boşuna mı Delibozuk demişlerdi ona, adı üstündeydi işte, aklına koyduğunu illâ ki yapardı.

Önünde kim varsa, yakalamayı aklına koymuştu. Canını da dişine takmıştı. Kayalığın en sivri, en tehlikeli ucunda yürüyordu. Küçük bir yanlış adım, aşağıda akıp giden ırmağın serin sularını boylamasına yeter de artardı bile. Ama bu yanlış adımı şimdiye kadar atmamıştı, şimdi de atmaya niyeti yoktu. Onun işini yapanlar, her adımı doğru atmak zorundaydılar. Bunu çoktan öğrenmişti.

Moğolların ip cambazlarına benzetti kendini, fakat benzetme hoşuna gitmediğinden, yüzünü ekşitti. Üstelik Moğolların ip üstünde yürüdüklerini de hiç görmemişti.

UZAKLAR YAKINDIR ? 331

Seyit Fettah'tan duymuştu sadece. Duyduğunda bile aklına sığdıramamıştı. "Moğolları hep yakıp, yıkar bellerdim, meğer gülüp güldürecek zamanı da bulurlar" diye düşünmüştü.

Aşağılara bakmamaya çalışıyordu, ama bir ara gözü kaydı. Kaymasıyla az daha tepe taklak gidiyordu. "Yâ Allah" çekti içinden. Aşağılar hâlâ yoğun sis altında yitmişti. Sis gri bir yatak gibi serilmişti. Bereket versin, yüksekler açıktı. Yoksa bastığı yeri bile göremeyecekti.

Birden farketti. Kayanın oyuğuna sinmiş biri vardı. Başını uzaüp uzatıp etrafı kolaçan ediyordu. Yukarı bakmaya kalksa kendisini görürdü, ama bunu akıl edemiyordu Allah'tan.

Birkaç adım daha attı ve sessizce kılıcını çekip ensesine uzattı:

"Davranırsan bittin!"

Kendinden o kadar emindi ki, birden eğilip sıyrılacığını ve tabana kuvvet kaçmaya başlayacağını düşünememişti. Kılıç elde kala kaldı.

"Hay muratsız!"

Peşine düştü. Önündeki bir keçi kadar maharetle koşuyordu, ama yakalamak vacip olmuştu. Mutlak bir gâvur martalosuydu (casus). Ensesinden tutup Ertuğrul Beyin önüne atmadıktan sonra, Delibozukluğu kaça gelirdi?

"Dursana bre muratsız!"

Hayıflandı. Tedbirsiz tarafına gelmiş, daha doğrusu böyle bir deliliği beklemediğinden, kılıcı ensesine uzatmayı yeterli sanmıştı. Adamın can pazarına çıktığını nereden bilecekti. Evet can pazarı. Martalosluğun başkaca cezası yoktu. Kaçan kurtulur, yakalanan kelleği verirdi. Hele de

332 ? UZAKLAR YAKINDIR

Türkmen içine girmek bütün bütün böyleydi. Türkmen töresi gammazı yaşatmazdı. Önce yakalayacaktı onu. Ya-

kalayınca da...

"Kaçma dendi bre!"

Kendi söylediklerine güldü. Sesinin sis içinde yankılanmasına, yankılanıp boğuklanmasma güldü. Şu dediğine bakındı hele! Delibozuk Hıdır istiyor diye adam, durup yakalamasını mı bekleyecekti. Kendisi olsa bekler miydi? Kaçıyordu alabildiğine, kaçması lâzımdı çünkü. Candı bu, can koşusu başka koşulara benzemezdi. Türkmenin dört kangal yarışma ise hiç benzemezdi. Dört kangal yarışını kazanan, Ertuğrul Beyden bir zorlu aferin, birkaç da koyun alırdı alsa alsa, bu kaçışla adam canını kurtaracaktı.

Düşünmesiyle hızlanması bir oldu. Adam can derdine canını tehlikeye atıyorsa, kendisi, vazife aşkına aynı şeyi neden yapmasdı? Ona güvenmişler, yolu tehlikelerden temizlesin diye öne çıkarmışlardı. Bu adamı yakalayamayınca görevini yapmış sayılır mıydı. Sayılmazdı. Ertuğrul Beyin karşısına çıkıp, "Emrin yerine getirildi Beyim, Türkmenin yolu açıktır" diyebilir miydi?

Köşeyi dönerken onu tekrar gördü. Saçmaladığını bile bile bir daha bağırdı:

"Martalos alçağı, dursana hele!"

O sıra arkasına baktı adam... Hayır, çocuk! Bu görüşte iyice farkettiler çocuk olduğunu. Onaltı, onyediyi yaşlarında filândı.

"Çocuk sayılmaz" dedi içinden.

Dedi ya, dediğine kendisini bile inandıramadı. Çocuk da olsa martalostu, gâvur milleti belki de martaloslarını bu yaştaki çocuklar arasından seçiyordu. Farkedilmeleri UZAKLAR YAKINDIR ? 333

zor olsun diye ihtimal. Yakalayınca bir güzel öğrenirdi aslını faslını. Bir güzel konuştururdu.

Çocuk bir daha arkasına bakınca, tözekleyiverdi.

"Dikkat et!" diye bağırdı, Delibozuk Hıdır.

Acımış mıydı, yoksa yakalayıp konuşturamamak ihtimali mi yüreğini ağzına getirmişti? Bilmiyordu. Uçtu. Evet, uçtu. Ayaklarının bir süre yere değmediğini farkettiler. Bu daracık yolda, böylesine bir deliliğe nasıl kalkıştığını kestiremeden kendisini çocuğun yanında buldu. Can havliyle kayalığa tutunmuş, çırpıyordu garip. Fazla düşünmeden bileğini kavradı. Bu sefer avucunun içinde çocuğun bileği çırpınmaya durmuştu. Kurtulmaya çalışıyordu. Oysa bileği kurtulsa kayalıklardan yuvarlanıp param parça olacağını biliyordu. Martalosluğu yüzünden boynunu vermektense, kayalıklarda can vermeyi tercih ettiği belliydi. Fakat buna izin veremezdi. Alıp Ertuğrul Beyin önüne götürecekti. Üst yanını Bey bilirdi.

"Rahat dur bre çocuk!"

Yukarı çekti. Sirtüstü yere uzattı. Dikkatlice baktı yü-
züne. Sandığından daha küçüktü. Onbeşinde var, yoktu.

"Martalos musun?" diye sordu bağırarak.

Çocuk, başını hızlı hızlı iki yana salladı.

"Ya ne işin var buralarda?

"Kaçtım. Efendimden kaçtım."

Korkmuştu. Nefes nefese yutkuna yutkuna anlatıyor,
anlatmıyor, yalvarıyordu:

"Sen de peşime düştün. Beni geri götüreceksin öyle
ya. Götürme! Az biraz insanlığın kaldıysa, bırak kendimi
kayalıklardan aşağı atayım ha! Döner, öldü dersin, Ada-
mos öldü. İnanırlar sana. Çünkü ölmek istiyorum."

334 ? UZAKLAR YAKINDIR

Çocuğun sayıklar gibi konuşmasından pek bir şey çı-
kar amamışü.

"Adın Adamos mu?" diye sordu.

"He, adım böyle. Sen de bilirsin ya. Efendimin yanında
çalışan silâhlilardan sen, bilirsin adımın Adamos oldu-
ğunu."

"Efendin kim ki?"

Gözleri hayretle irileşti. O iriliğin içinde ümitsizlik
nokta nokta büyüdü:

"Efendimin Garsias olduğunu bilmezden gelmen neyi
değiştirir. Hiç kaçmamalıydım. Dayağa katlanmalıydım,
üstümde sığır gönünden ucu kurşunlu kırbaçlar paralan-
malıydı da, yine kaçmayı düşünmemeliydim. Ne derlerdi
bize: 'Öküzün boynuzuna bile girseniz bulur, buluşturur
geri getiririz' demezler miydi?"

"Kimler?"

"Efendimin adamları, kılıcı keskin siâhşörlerle kırbacı
sert kâylar. Biz köle kısmı her söyleneni yapmalıymışız,
öyle tembihleniriz, dayaktan ölsek bile gık etmemeliyim-
şiz, hele kaçmayı aklımıza hiç getirmemeliymişiz. Doğru
sözler bunlar, dosdoğru sözler, ama ben dinlemedim, ka-
çar kurtulurum sandım, ne oldu? Gelip yakaladın işte!
Efendim haklı çıktı. Hiç kaçmamalıydım. Ama çocukluk,
ben daha çocuğum biliyor musun, ver çocukluğuma git-
sin, affet olmaz mı? Biliyorum biliyorum, olmaz diyecek-
sin. Evet olmaz, o zaman efendim seni cezalandırır."

Delibozuk Hıdır, elinin ayasını çocuğun ağzına bastır-
dı:

"Sussana Allah'ın kulu! Bırakmıyorsun ki, söyledikle-
rinle bir ilgimin olmadığını sana söyleyivereyim. Ben
Türkmen'im Türkmen. Türkmen demek ne demektir bilir

misin, duymuşluğun var mı Türkmen'i? Ben söyleyim savabıma, Türkmen demek kendine kötülük etmeyenlere kötülük etmeyen demektir. Yalnız kötülük etmemekle kalmayıp, hatta elinden geldiğince iyilik eden demektir. Anladığım kadarıyla sen bir esirdin öyle mi?"

Çocuk gözlerini yumup açtı.

"Efendim dediğin gâvur adlı herif de canı çektiğinde ucu kurşunlu kırbacın altına yaürırdı seni..."

Yine gözlerini yumdu, açtı.

"Bak şimdi daha iyi anlaşıyoruz. Çünkü devamlı sen konuşmuyorsun, ben de bir çift lâf etmeye fırsat buldum. Elimi ağzından çekeceğim. Çekeceğim, ama biteviye konuşmaya kalkarsan şaplak geldi say. Anlaştık mı?"

Gözleriyle "evet" işareti yaptı bu defa.

Delibozuk Hıdır elini çocuğun ağzından çekti. Kaldırıp karşısına oturttu.

"Haydi konuşalım. Dilimi iyi bildiğine göre Oğuz Türkmeni misin?"

Hiç nazlanmadan cevap verdi:

"He, Oğuz Türkmeniyim."

"Türkmen'sen niye bakalım gâvur adı gezdiriyorsun sırtında?"

Çocuk iç çekti, gözlerini yere dikti, başına gelişi güzel sarılı yağlığı mıncıkladı bir süre, hohlayıp pohladı; sonra başını kaldırdı, Gökyüzüne baktı, aradığı bir şeyler varmış da bulamıyormuş gibi kederlendi:

"Obamdan kaçırıldığımda on yaşımdaydım" diye konuştu, "babam sık sık 'Türkmenoğlu Türkmeniz' diye övünmese, bu Türkmenlik de aklımda kalmazdı."

"Demek seni kaçırıldılar, kimler?"

336 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Efendimin adamları" dedi soruya hayret etmiş gibi, "başka kimler olacak. Bir akşam vakti girdiler obaya, pınarbaşında birkaç yaşıtımla oynuyordum. Oysa anamın tembihi vardı, 'Gün devrilmeden çadıra gel' diye. Hep unuturdum. O akşam da unutmuşum. Üçümüzü kapıp sürdüler atlarını. Koca avuçlarıyla da ağızlarımızı örttüler. Sabaha kadar yol teptik. Bir köye geldik ki, sizin buralarda hayvanların yaptığı işi de insanlar yapmakta. Karasabana koşulup kırbaç altında çift sürmekte, üstelik bunların ikisi, üçü zincirle ayaklarından birbirine bağlı bulunmakta. Küçük aklım hepten uçtu, korkum bir iken bine çıktı. Ağlamaya verdim ya, aman zaman yok. Kırbaç şaklamaya başladı sırtımda. Önce adımı değiştirdiler. Sordular nedir diye, kırbaç zoruna Âdem'dir dedim. 'Bundan sonra adın Adamos'dur, aklından çıkarsa canından olursun' dediler. Tuttuk gâvur adıyla adlandık. Sonracığı-

ma göğsümüze dövme işlediler. Bak..."

Gömleğini yırtarcasma sıyırdı. Göğsünün tam orta ya-
lağında mavi bir öküz başı vardı.

"Buna dövme derler işte, yapılırken zorlu acı verir.

Keskin bıçakla kesilir evvelâ, içine boya doldurulur. Yüre-
ği dağlanır insanın. Bu dövme yi yedin mi, gayri iflah ol-
mazsın."

"Niyeymiş o?"

"Çıkamaz çünkü. Kessen yine çıkmaz. Yıkasan, kumla
ovsan hiç aldırılmaz. Benim geldiğim yerde bu işaret köle-
lik alâmetidir. Kaçsan, bununla tanırılar seni."

"Başka köye giderim."

Gülüşü bir çuval acıydı:

"Köleliği bilmediğinden, bir de gâvur milletini iyi tanı-
madığından böyle demektesin yiğit ağam, Türkmen ulusu
UZAKLAR YAKINDIR ? 337

ağam. Nereye gidersen git. Kim bulsa ve tanısa, tutar ku-
lağının yumuşağından, götürür efendine. Sonrası ölüm-
lerden ölüm beğen..."

"Peki ama bu gâvur tutmuşken neden efendine geri
götürüyor bakalım? Hazır köle bulmuş, kendine çalıştır-
sın a..."

"Mümkünü yok, töre bu değildir. Birinden kaçanı gö-
türeceksin ki, senden kaçanı da getirsinler. Kaçak köleye
yardım eden, alıkoyan, barındıran büyük suç işlemiş sa-
yılır. Kale burcuna o saat asarlar, kale burcu yoksa dallı
budaklı bir çınara; ama asarlar sonunda, kurtuluş yok."

"Bunca gâvurluğa aklım ermedi..."

"Ermemesi yüreğinin paklığından, bir de Türkmen tö-
resinin sağlamlığından ve dahi İslâm dininin kaviliğın-
dendir. Hay ulu yiğidim, işte bunlardan ötürüdür gâvur
işine aklının ermemesi. Bizim oralarda yalnız köleler de-
ğil, bütün köylü, efendinin malı sayılır. Topraklar da
efendindedir. Köylü eker, köle eker, efendi dilediği kadarı-
nı alır harmandan, ötesi köylü için de, köle için de açık-
tır. Zaten köylünün köleden farkı ayağına pranga vurul-
mamasıyla, göğsüne dövme işlenmemesinden ibaret."

"Bu köylü mileti dediğin niçin kuzu kuzu boyun büker
de diklenmez peki?"

"Diklenemez. Diklenmeye kalkan önce kilisenin hışmı-
na uğrayıp aforoz edilir, sonra öldürülür, cesedi de yakı-
lır; Hıristiyan mezarlığına gömülmez. Bundan ödleri ko-
par köylü milletinin, efendiye hizmeti İsa Peygambere hiz-
met gibi görürler. O kadar ki efendi, ya da yakınları bir
suç işlese, bunun bile cezasını köylülerle köleler çeker."

"Ötekiler neyse de işte bunu hiç anlayamadım. Başka-
sının suçunun cezasını niye başkaları çekiyor bakalım?.."

338 ? UZAKLAR YAKINDIR

Çocuk bir elini kaldırıp bıkkın bir tavırla Delibozuk Hıdır'm sözünü kesti:

"Görmeden anlamanın mümkünü yoktur zaten, hiç mümkünü yoktur. Efendi ve adamları takdislidir, yaptıkları her günah önceden affedilmiştir."

"Affeden kim?"

"Papaz, keşiş kısmı, yani kilise; başka kim affedebilir? Diyelim ki efendilerden biri bir köylü öldürmüştür."

"Hah, şimdi yandı demektir! Kanını ödeyecek..."

"Ödemez, çünkü dedim ya önceden aflıdır diye; ama birinin de ceza görmesi lâzım, ortada cinayet var değil mi? Tutar köylülerden, yahut kölelerden birini darağacına çekerler."

Delibozuk Hıdır daha fazla sınırlarına hakim olamadı, zıncı diye kalktı, yumruklarını sisin en koyusuna doğru salladı:

"Vay kefereler!"

Onun kalktığını görünce Adamos da kalktı. Delibozuk Hıdır, tepeden tırnağa bir daha süzdü çocuğu, "vakitsiz boy atmış ya, hâlâ çocuk" dedi içinden, "bileğindeki demir halka da ne ola?"

Elini tuttu. Bileğindeki demir halkaya daha yakından baktı. Yoksa ora ahalişi altın, gümüş bilezik niyetine, altın gümüş kıtlığında demir halka takar mı olmuştu?

"Neyin nesidir bu, süs öyle mi?" diye sordu.

Adamos hınçlı gözlerini bileğine dikti. Hıncının yoğunluğunu gözyaşları bile bastıramıyordu. Delibozuk Hıdır, çığlık atacak diye bekledi. Öyle umuyordu. İniltiyeye benzer sesini duyunca şaştı:

"Pranga..."

UZAKLAR YAKINDIR ? 339

"Ne! Pranga da neyin nesi?"

"Daha önce görmüşlüğün yoktur senin öyle ya, dövme çekmekle kalmazlar da adamın göğsüne, üstelik bu demir halkayı bileğine geçirirler ağız, icap ettiğinde bu halkalardan birbirimize bağlarlar bizi, it sürüsü gibi işe koşarlar. Ne cehennemden geldiğimi şimdi anladın mı?"

Acıması arttı birden, yutkundu. Söylemek istediklerinden hiçbirini söyleyemedi, lâl kesildi öyle, dona kaldı. Manzarayı gözlerinin önüne getirmeye bile çalışmadı: İnsanları el bileklerinden ayak bileklerinden zincirle birbirine bağlayıp sabana koşmayı, arabaya koşmayı hayal dahi edemedi. İnançlarına ve törelerine o kadar yabancıydı ki, hayal âlemine sığmıyordu.

Çekti bileğinden:

"Gel" dedi, "seni adam gibi adamların arasına götür-

yim, Kayı Boyuna..."

Yolu yarılacaklarında Adamos'un aklı başına gelir gibi oldu. Bileğini çekip almaya çalıştı Delibozuk Hıdır'ın pençesinden. Fakat Delibozuk Hıdır sim sıkı tutmuştu, kurtulamadı.

"Bıraksana" dedi, "korkma, kaçacak değilim."

"Ne kaçması?" diye şaşkın şaşkın sordu Delibozuk Hı-

dır.

"Bileğimi acıtıyorsun da..."

Bıraktı:

"Kusura bakma, farkında değilim."

Çocuğun bileğini bıraktı. Parmaklarının izi çıkmıştı.

Çocuk bileğini uğuşturarak konuştu:

"Bu bizimki delilik, biliyor musun?"

"Nedir delilik dediğin? Neyse bil ki, ben delinin biriyim zaten, adıma da Delibozuk Hıdır derler."

340 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Şu gidişi demekteyim ağam, Kayı Boyuna yamanmak benim yüreğimin en büyük hasreti, lâkin iş başkadır. Beni bulurlar, bulunca da başınıza tebelleş olurlar. Bir Adamos yüzünden derde girmenizi istemem."

Delibozuk Hıdır ters ters çocuğa baktı:

"Bir Adamos için değil be yavrum, bizden bir Âdem için bu: Bundan böyle at Adamos'u sırtından, tekrar Âdem ol, tamam mı?"

"Tamam."

"Bundan böyle hiç kimse kılma dokunamaz senin. Ben sağ oldukça, biz sağ oldukça, Kayı Hanlı durdukça kılına dokunamazlar. Sen Oğuzun hangi boyundansın sahi?"

"Bayat Boyundan. Adını hiç unutmadım. Dilimi de unutmadım. Köyde dilimi konuşan esirler çokçadır, yalnız kaldıkta konuşurduk."

"Bayat Boyu mu?"

"Ya, devletli, nimetli demektir. Beyimizin çadır direğinde kalın başlı oklu tuğ asılıydı, ongunumuz [simge] şahin kuşudur."

"Kayı Boyunun dahi ongunu şahin kuşudur. İkimiz Oğuzun sağ kolu Günhan'dan gelmeyiz. Biz kardaşız desene."

"Kardaşız derim."

Delibozuk sustu. Bir süre suskun yürüdü öyle. Sonra birden durup baktı Âdem'e, küs bir sesle:

"Kardaş demem için dilini ve boyunu unutmaman yetmez. Adını eskiye döndürmen bile yetmez. İlle de en mühimi nedir bilir misin?"

"Din olsa gerektir, unutmamış muyum, unutmamış mı-

UZAKLAR YAKINDIR ? 341

yım. Kefereye uymuş muyum kırbaç zoruna, dayak korkusuna, uymamış mıyım?"

Delibozuk'un yüzünü bir mutlu gülümseyiş sardı, mutlu fakat az biraz da kuşkulu. Sarsü silkeledi Âdem'i:

"He ya, dediğin gibidir aynen, cevap gelsin..."

"Unutmadık hamdolsun, kefere âdetlerine uymadık.

Zorla kiliseye sokulduk, lâkin gönlümüz akmadı İsa-Meryem tasvirlerine, kırbaçlanıp önlerine diz çöktürüldüğümüz kertelerde bilem gözümüzü yumup heykelleri ve resimleri kafamızdan bütün silip sadece Allah'ımıza dua ettik. Kurban olduğum dualarımızı kabul eyledi ki, kaçak yolumuza senin gibisini çıkardı. Şimdi sana hayatımızla bile hürriyetimizi borçluyuz yiğit ağam, bu borcu icap ederse canımızla ödesek gerektir."

Aniden abanıp Delibozuk Hıdır'm elini öptü. Başına koyacakken Delibozuk Hıdır hızla çekti elini, ateşe değmiş gibi üfledi:

"Acemisin yaptın, ama bir daha bunu yapma! Bizim Delibozuk'lüğün yanısıra bir lâkabımız daha var ki, adımız sanımızla Elöptürmez Delibozuk Hıdır'ız. Bir daha öpmek yok Bayatlı Âdem; anlaştıksa yola düşelim, bizimkiler ırmak kıyısını tutmuş da, çoktan konmuşlar bile. Yapış elime, ama sakın öpmeye yeltenme, yardan aşağı sallarım alimallah."

"Bayatlı Âdem" demesi pek hoşuna gitti çocuğun, mutlulukla derinleşti bakışları, ılıklaştı. Kudret elini tutar gibi tuttu uzanan eli, sıcaklığıyla kaynaştı, ayaklarının yerden kesildiğini, boşlukta uçtuğunu sandı.

Neden sonra:

"Ters gidiyor olmalıyız Hıdır Ağam" dedi.

"Ne tersi bre?" diye çıkıştı Delibozuk Hıdır, "geldiğim yolu bana mı öğreteceksin çocuk aklınla?"

342 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Yok, ne haddimize, lâkin uçurumun şu tarafında derinleşen geçit ağzında bir sürü insan gördüydüm, atlı ve pusatlı. Sizin Kayı Hanlular değil miydi?"

Hıdır durdu. Dik dik Bayatlı'ya baktı. Sonra parmağıyla gösterdiği tarafa bir uzunca göz attı. İçini endişe kaplamıştı. Gerçi buralarda insan kaynamasından tabii bir şey yoktu. Ama her kalabalık haberi geldiğinde temkinli karşılamak zorundaydı. Aşireti ona güvenmiş, Ertuğrul Beyi ona güvenmiş de gözcülük vermişti. Yakınlarda başka boylar varsa, dost mu, düşman mı olduklarını öğrenmeliydi. Ancak ondan sonra yüz akıyla Ertuğrul Beyin huzuruna çıkıp temenna ederek, "Tamam Beyim" diyebilirdi. Böyle şüpheler içinde bocalayarak dönse de, kimin nesi olduğunu bilmediği bir kalabalıktan Bayatlı Âdem'e dayanıp haber vermeye kalksa, gülerlerdi. Gülmeseler bile için

için, "Artık bu Delibozuk'ta da iş kalmadı, gözcülüğü tavsatıyor" diye düşünürlerdi. Bunu bile düşünmeyeceklerini bilse, yine bu halde geri dönemezdi. Üstüne aldığı görevi bir tamam bitirecekti. Madem ki yakınlarda kalabalık vardı, kimin nesi öğrenip öyle geri dönmeliydi. Yüreği ancak o zaman rahatlar, o zaman huzurlu ve mutlu olurdu.

"Hele bir bakalım Bayatlı, yapış dendi elime. Elimi bırakmaca yok tamam mı? Buralarda kaya kısmı kalleştir, seni bulmuşken kaybetmek istemem."

"Şükürler olsun" diye mırıldandı Bayatlı, "galiba kurtuldun Adamos... Hayır, Adamos değil, Âdem, Bayatlı hem de, kurtuldun büyük Allah'a şükür."

Sesini ancak Hıdır'ın duyabileceği kadar yükseltti:

"Bu hesapça Hıdır Ağam, biz Kayı Han Boyunun hizmetine girmiş olduk mu?"

"Hem de nasıl" diye gülümsedi Hıdır, "ilk işinin üstüdesin. Nam salacak yolun basındasın senin anlayacağın. UZAKLAR YAKINDIR ? 343

Şu kalabalığın bulunduğu yeri iyice bir tarif et ki, elimizle koymuş gibi bulalım."

"Doğru yoldayız Hıdır Ağam, kurban olduğum, doğru yoldayız."

Yan yana bir vakit yürüdüler. Sesler duymaya başlayınca Bayatlı Âdem durdu:

"Yaklaştık" diye fısıldadı.

"Sen beni burada bekle. Biraz daha sokulmak istiyorum. Sakın ayrılma yerinden, tamam mı?"

"Tamam değil Hıdır Ağam, sen nerede ben orada, bundan sonra daima böyle olacak, izin verirsen gelmek istiyorum."

"İzin kolay da yorgunsun, onca yol teptin, kaçmaktan ciğerin koptu, yaslan kayacığa, uyukla azıcık."

"Ne olur izin ver."

Yalvarışı öylesine içten, öylesine masum masumcuktu ki, Hıdır dayanamadı:

"Gel hele başımın derdi" diye homurdandı, "yalnız, gü-rültü edersen ağzını bağlarım bilesin."

"Soluğumu bile tuttum belle ağam, kurban olduğum gidelim..."

İçinden güldü Delibozuk Hıdır:

"Evlen, çoluk çocuk sahibi ol diye tuttururlar. Büyük Rabbim murat ettikte insana dağın sisli tepesinde bile bir evlât ihsan ediverir böyle, Bayatlı Âdem'i gönderir."

Kanı kaynamış, babalık duyguları iyiden iyiye kabarmıştı. Çocuğun elini daha sıkıca tuttu. Vaktinde evlenmiş olsaydı, herhalde bu yaşlarda bir çocuğu olurdu. Böyle elinden tutup...

Gürültüye bir hayli yaklaştığı için düşüncelerini yuttu. Tepedeki koca bir kayanın arkasına sindi. Dikkatle aşağıya baktı. Düzlükteki yoğun sisin içinde insan gölgesi kayınıyordu.

"Baskın hazırlığı" diye söylendi, "dertleri de galiba Kayı Hanlıyı basmak. Buradan geçeceğimizi bilmiş bir halleri var vaziyete bakılırsa. Herhalde ırmak kıyısına çökeceğimizi düşünememişler de boğazda kısıtırmayı kararlaştırmışlar."

Orta yere dikili mızrağın tepesindeki işareti seçebilmek için gözlerini acıtıncaya kadar açtı. Kargacık-Burgacık bir şekil farkedebildi, ama tam çıkaramadı. Çıkaramayınca da Âdem'e sığındı:

"Bayatlı Âdem, şu mızrağın ucunda sallanan bayrağı görmekte misin?"

"Ya, kırık bir yaya benziyor. Eğri-Büğü..."

Delibozuk Hıdır, kuru bir değnekle toprağa kırık bir yay resmi çizdi.

"Bunun gibi mi?"

"Eh, seninkisi daha düzgünce."

"Tamam, bunlar Düğer Boyu, Tepir Beyin adamları."

"Bir düşmanlık var mı aranızda?"

Biraz düşündü ya, aklına bir şey gelmedi:

"Belli olmaz, geçmişten bir şeyler kalmıştır belki. Bizim gibi yıllar yılı göçen bir aşirete kimin dost, kimin düşman olduğunu kestirmek zordur. Ertuğrul Beyimize gör-düklerimizi anlatalım da tedbiri meşveret kocalarıyla birlikte düşünsün. Allah'ın izniyle dönüyoruz."

"Dönelim" dedi Bayatlı, "dönelim Allah'ın izniyle."

Önce sürünerek, sonra çalılara tutunarak kayalığı
UZAKLAR YAKINDIR ? 345

buldular. Sis büyük ölçüde dağılmıştı. Omiras suyu seçiliyordu. Tam Bayatlı Âdem'i bulduğu yerde durdu. Elini Âdem'e uzattı:

"Yapış bakalım evlât, buraları beter tehlikelidir, bastığın yere az bir gafletle yüklendin mi bittin, aşağıda kayınayan ırmakta bulursun canını."

"Ben alışkınım Hıdır Ağam, böyle kayalıkların beterinde taş kırmışım."

"Bu yaşta ha?"

"Kölenin yaşını kim merak eder ki; sadece şu işi yapacaksın diye emrederler, yapabilir misin diye sormazlar bile..."

"Vay cehennem kütükleri! Sen yine de elimi tut nene lâzım, bu kayalıklar senin bildiğin o kayalıklara da benzemez, yapış bakalım."

Elini sıkı sıkıya kavradı:

"Yapıştık."

"Eh, gidelim öyleyse..."

Bayatlı Âdem çadırları farketdiğinde, başı dönüyordu. Ayakları yerden kesilmiş ve havalanmış gibiydi. Böyle bir duyguya kapılmıştı nedense. Gerçekten uçup uçmadığından emin değildi. Belli etmeden Delibozuk Hıdır'a baktı. Görevini eksiksiz yapmış olmanın huzurunda gülümsüyordu.

"Uçtuk mu ağam?" diye soracakken, vazgeçti. "Kurtuluş sevincinden öyle zannetmiş olmalıyım" diye düşündü.

"Hey Lokman!"

Delibozuk Hıdır'm sesiydi: Çadırını kurmaya çalışan bir delikanlıya sesleniyordu. Delikanlı doğrulup onlara baktı:

346 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Nerelerde kaldın Delibozuk Ağam, gâvur içine martalosluğa çıktın zannettik. Yanındakini çıkaramadım."

Hıdır'm kolu Bayatlı Âdem'in omuzundaydı:

"Bu" dedi, "Bayat Boyundan Âdem'dir. Mongol kaçırıp gâvur beyine satmış. Biz Ertuğrul Beyimize gördüklerimizi anlatırken, şuna çadır kurmasını bellet de ustalığın dile destan gezsin. Bu yaşta çadır hocası oldun diye parmakla gösterilesin."

Lokman, Delibozuk Hıdır'm şakasına güldü:

"Keyfin çakır görüldüğüne göre, vardır bir bildiğin ya neyse" dedi, "hele sen gel kıyıcığma Âdem kardaş, yardımın sayesinde şu kıl yığınınını çadıra benzetelim."

Delibozuk Hıdır, bey çadırının yolunu tutmuşken,

"Ne iyi insanlar" diye düşündü Âdem, "insanın acemiliğini bile yüzüne vurmuyorlar da öğreteceklerini yardım isteği bahanesiyle öğretiyorlar. Bundan böyle Kayı Han benim de boyum ve soyumdur. Evet benim de..."

Bey çadırı her zamanki gibi yine önceden kurulmuştu. Delibozuk Hıdır yaklaştığında iki karavaş çalı süpürgesiyle avluyu süpürüyorlardı. Kapı ağzından içeriye seslendi:

"Destur var mı Beyim?"

"Buyur Hıdır kardaşım..."

Çadıra girdiğinde, Ertuğrul Bey, Yahşi Hoca ve Akça ile oturmuş konuşuyordu. Selâm verip gösterilen yere çöker çökmez:

"Düğer Boyu tepenin öte yamacında durur Ertuğrul Beyim" diye konuştu, "görünüşe göre bir cenk hazırlığıdır gidiyor. Bu yoldan gelenlerin geçmeye mecbur olduğu geçidi tutmuş vaziyette. Belli ki basmaya hazırlanırlar; basmaya hazırlandıkları sakın biz olmayalım diyerekten içi-
UZAKLAR YAKINDIR ? 347

me şüphe girdi. Düşündüm, lâkin aramızda intikama su-

satacak bir geçmiş bulup çıkaramadım."

"Demek öyle" dedi Ertuğrul Bey, "anlaşılan Tepir Bey yakınımızda. Bunu önceden bilsem, ağabeylerimin içine kurt düşürenin kim olduğunu da bilirdim."

"Düğer Boyu bize düşman mıdır Beyim?"

"Düğer Boyu değil ya, Düğer Beyi bana düşmandır. Aramızda bir geçmiş vardır. Neyse, haberlediğin iyi oldu. Ava giden avlanır diye boşa söylenmemiş."

Akça'ya döndü:

"Akça yiğit, yanına elli kılıçlı al, kayalığın iki yanını tut. Düğer Beyi gece baskınına güç getiremez, lâkin biz yine de tedbirde kusur etmeyelim. Hıdır yiğit, sen de yanına yirmi kılıç alıp ırmak kıyısındaki sazanların arasına yat. Hayda bismillah dendiğinde fırla yerinden, kop Düğer üstüne."

Sustu. O susunca Yahşi Hoca buruklandı. İç çekişe benzer bir sesle:

"Gazada bize yer yok mudur Ertuğrul Beyim?" diye sordu, "yoksa sen de bazıları gibi 'Bu derviş-hoca kısmı işe yaramaz' diye kulak ardı etmeye mi durdun bizi? Biz Hak Teâlâ'nın izniyle ahî candaşı olarak bir elimizde kitap, bir elimizde kılıç tutmaz mıyız?"

Ertuğrul Bey, Yahşi Hoca'nın yiğitlenmesine gülemedi. Dediklerini yapanlardan olduğunu biliyordu. Çünkü şimdiye kadar kendisine ne iş düşmüşse koşmuş, dervişleri, mollaları ayaklandırıp üstesinden gelmişti. Yerinde kılıç şakırdatır, yerinde mızrak savurur, yerinde vaaz verip, çocuk okutur, zikre çöküp sabahladığı da olurdu.

Gönlünü almak için,

"Senin çengin orta yerine düşündüğümüzden en sona

348 EB UZAKLAR YAKINDIR

bıraktık hay Yahşi Hocam" dedi, "dervişlerin, mollaların hazırda bulunsun, paslı kılıçları bileyip, okların temrenlerini sivriltilip, mızrakların ucunu cilalayıp beklesinler; Düğer gelici olursa, ilk sen çıkacaksın karşısına, arkandan biz geleceğiz, derken haydaa Bismillah'ta Delibozuk yiğitim sazlıktan çıkıp, dile destan narasını basıp Düğer Beyini gelip gelmece pişmanlığa bulayacak."

Dudaklarını kıvrıp başını iki yana salladı:

"İnşallah yanılmaktayız Yahşi Hocam, inşallah Hıdır yiğit yanlış görmüş, yanlış değerlendirmiştir. Bu vaktin zamanında müslümanın müslümana kılıç üşürmesi ne demeye gelir? Şayet Düğerlinin hazırlığı bizim üstümüze ise, şayet Tepir Bey, bir çocukluk oyununu kine bulayıp kirleterek bize diş biliyorsa, demektir ki, ağabeylerimize iğva veren de odur. Lâkin beni düşündüren, Tepir Beyin bize karşı duracak desteği nereden aldığı; işin içinde Mongol yahut gâvur tekfurları olmasa Tepir Beyin yüreği

bin kişiyle bir tek Kayı Hanlunun üstüne varmaya dahi elvermezdi. Şu Dağ Keşişi dediğin, Akça, hani anlattıydın ya, o herif, senin dost zannettiğin Cizvit papazı hani, nice dir gözüme gözükmez. Aşiretin bölünmesinden evvel aramıza katılanlar da ortadan yok oldu. Bir düzenbazlıkla sarmalandığımızı anladık ya, ne çare, anlayana kadar aşiretten geriye dörtyüz çadır kaldı. Neyse, Allah ihsan eyledikten sonra değil dörtyüz çadır, dört çadır bile Konstantiniyye'yi fethetmeye yeter. Çağırın, gelsin Gazi Rahman'ım, Konur Alp'im, Aykut Alp'im, Hasan Alp'im, Saltuk Alp'im, Kara Mürsel'im, Kara Tekin'im, Samsa Çavuşum, Şeyh Mahmud'um. Alplerim, erenlerim gelsin, meşveret kurulaacak."

UZAKLAR YAKINDIR 3 349

DOKUZUNCU BÖLÜM

Pes heman Ertuğrul etbâ'ıyla el kılıca urub bir taraftan ki Sultan Alâüddin'in mukabelesinde idi, Tatarla kılıç kaydılar. Şahin kargaya girer gibi girüb fi'l-hâl aduvvi münhezim kıldılar. Sultan Alâüddin anı görüp Ertuğrul a istikbal gösterdi Ertuğrul dahi etbâ'ıyla inüb Sultan Alâüddin'in elini öpdL Sultan Alâüddin dahi Ertuğrul'la hû'at-ifâhir giydirüb tevâbiine ve levâhikine atalar ve ihsanlar eyledi Andan Söğüt nâm yeri halkına kışlak ve Tumanic'i ve Ermeni Tağlarını yaylak virdi

Neşrî

Delibozuk Hıdır, dalmış gitmişti. İçinde çıplak ayaklarını serinlettiği ırmağın berraklığında düşüncelerini yıkıyordu. Bu topraklarda bir güzel yurt tutacaklardı. Yetmiş kat kök salıp, toprağa yapışacaklardı. Ekip biçip, toprak sürüp geçinip gideceklerdi. Dün Cuma va'zında, Yahşi Hoca, "Canımızdan can vermeliyiz toprağa" dediğinde tuhaf bir sevgiyle nasıl da içi ürpermişti. Az daha cemaat içinden fırlayıp "Hay ağzına sağlık Yahşi Hocam, yüreğimdakilere nasıl da bulup söylemekteisin" diye bağırıyordu. Kendini zor tutup çığılığını içine gömmese, haline güldü-

350 ? UZAKLAR YAKINDIR

recekti cemaatı. Eskiden olsa imkânı yok kendini tutamazdı. Zaten olura olmaza heyecanlandığından adına "Delibozuk" demişlerdi ya. Artık eski heyecanında değildi de, bereket versin, zor da olsa kendisini tutabiliyordu.

"Yaşlanıyor muyum ne?"

Ayaklarıyla suları köpürttü. Köpüklerin kabarıklığına bir gülücük gönderdi. "Yaşlanmanın sırası hiç değil" diye gülümsedi, "şimdi, hiç sırası değil. Daha bize çok iş düşecek. Etraf düşman, hem de zorlusundan düşman dolu. Bizans varmış, tey uzakta, ama kolu uzunmuş. Bu civarda da sayıya gelmez kalesi, karınca sürüsünü andırır askeri, daha neleri neleri varmış... Hepsi bu kadar olsa savur gitsin! Bazı kıskanç beyleri ne etmeli? Müslüman

olmasına onlar da müslüman ya, eh işte! Tacüddin Harzemî'nin has müridi Gazi Derviş'e göre, eh işte! Lâf ola beri gele müslümanı bunlar. Yahşi Hocamın dediği dedikse bize bakan her yüz gözün doksan dokuzu düşmanca, oysa bizim halis niyetimiz gaza, kasdımız kâfirdir. Müslümana zararımız dokunmaz, faydamız dokunur. Lâkin Düğer Boyu gibileri üzerimize koştukta vuruşmaktan gayri elden ne gelir? Tepir Bey sabredip geçitte kıstırmayı bekleyeceğine, ırmak kıyısını dolandı. İçimden dediydim zaten, 'Bunlar hiçbir vakit kayalığı aşıp gelmeye cüret edemez, bunlar gelse gelse ırmağı dolandır' diye. Dediğim çıktı. Akça yiğidim kayalığın iki yanını tutup Düğer Boyunu beklerken, Düğer Boyu ırmakta gözüktü. Yahşi Hocanın öncülüğü de bizim yirmi kılıçlıya düştü. İyi cenk oldu ya, Düğer'in yerine Mongol olaydı tadı daha başka çıkardı. Düğer Beyi delişmen ki, canını ölümün ateşine atasıya gelir. Peki ama niye? Ertuğrul Beyin demesiyle çocukluk oyununun intikamını almaya; hepsi bu kadar olamaz elbet, bizim mirasa konmayı da düşünmüştür. Düşünmüş UZAKLAR YAKINDIR ? 351

ya, arzusu kursağında kalmıştır, hamdolsun. Yerde yüze yakın Düğer Boylu gördükte içim tutuştu. Bir yaralı Düğerliye su verirken 'Kıyma bana candaşım' diye yalvarmasına yüreğim yandı. Deli beylerin zoruna müslüman müslümanı kırarsa, Mongol gelip topumuzu tâlân etmez mi? Bizi sürüp çıkarmaz mı buralardan? Keşke o zavallılar öleceğine Tepir Bey öleydi, o vakit canım yanmazdı. Ettiğini buldu der, geçerdim. Bizim aşiretten de üç babayiğit gitti. Lâkin Tepir Bey nasıl şaşaladı, sazlıktan ansızın karşısına dikilen yirmi kılıç, yirmi değil, Bayatlı Âdem oğlumuzu da adam sırasına sayacak olursak, sayınca yirmibir olmuşuz. Bu da Tepir Beyi delirtmeye yetti. Bizimle başa çıkmaya çırpırken, Yahşi Hoca ile Ertuğrul beyim yallahlandı, derken Akça koştu. Düğer Beyi de olan aklını zayı etti. Atını ırmağa ılgar edip karşı sahili tuttu. Adamlarını ateşin orta yerinde koyup kaçan beye ne yapılsa azdır ya, bu iş Düğer Boyunun bileceği, başlarında Tepir Beyi artık tutmasalar gerek. Mongol çudarıyla işbirliği edip aşireti bölüp parçalayarak kalanına yüklenmek sana mı kalmış hay Tepir akılsızı, sana mı? Biz yurt tutma peşinde, onlar bizim peşimizde. Yok Delibozuk, böyle bir vakitte yaşlanmanın hiç sırası değildir. Her birimiz bin düşmana bedel hale gelmeliyiz ki, yurt tutabilelim. Gelmezsek ezer geçerler. Tozumuzu toprağa karıştırırlar da, arkamızdan bir de kötü söylerler."

Moğol ordusuyla son kapışmaları gözlerinin önüne geldi. Gazi Abdurrahman'la birlikte göze çıkmışlardı. Rahvan giderken, bir düzlükte kıyasıya vuruşan iki ordu gör-

meleriyle, Ertuğrul Beye haber koşturmaları bir olmuştu. Bir tarafı Moğol, diğeri Selçukluydu. Selçuklu yenilme vaziyetine gelmişti. Devlet bulası Ertuğrul Bey, hemen meşvereti toplamış, "Aldırmayıp yolumuza gidelim, bu cenk bizim çengimiz değildir" diyenlere, "Bu cenk tek mil bizim

352 ? UZAKLAR YAKINDIR

çengimizdir" demişti, "çünkü Selçuklu, Anadolu'dan giderse, biz dahi barınanlayız. Mongol bu cengi kazanırsa, bizi dahi kırar geçerir" Meşveret kocalarının kararı ve Ertuğrul Beyin emriyle çengin içine öyle bir dalış dalmışlardı ki, savaşın gidişatı değişmiş, Moğol dize gelmişti. Bunu gören Selçuklu Sultanı, ömrü uzun olası Alâüddin Keykubat, Ertuğrul Beyi çağırıp, masallardaki peri pâdişâhı gibi, "Dile benden ne dilersen"i bastırmıştı. Ertuğrul Bey konmaya yurt istemiş, sultan "Verdim gitti, uğurlu gele" duasıyla Keşişdağı (Uludağ) civarında Söğüt'le Domaniç'i ihsan etmişti. Ertuğrul Bey sevinçlenip, "Bundan sonra meçhule göç bitti candaşlar" diye müjdelemişti, "artık yurt tutmaya göçüyoruz, Söğüt'e ve Domaniç'e gidiyoruz."

Düşüncelerinin burasında, tiz bir boru sesine sıçradı. Boru ikinci defa öttüğünde, ayaklarını sudan çekip, borkünü ensenine itti:

"Keloğlandır yine" diye söylendi, "artık çocuk sayılmaz ya, olur-olmaz vakitlerde boru üfürmekten de vazgeçmez. Bu gidişle delibozukluğu bizden alıp ona vermeli."

Ayağa kalktı. Çadırlardan yana baktı. Bir kaynaşmadır başlamıştı:

"Allah Allah! Ne ola ki? Mongol mu bastı nedir?"

Moğol basmışa da benzemiyordu. Ortalıkta düşman atlılarından eser yoktu. Öyleyse niye boruyu üfler dururdu Keloğlan? Üfledi diyelim, ne diye kargaşa çıkardı aşirette?

"Gidip bakmalı, bakmalı da, boşa rahatımızı kaçırmışsa şu Keloğlan, borusunu ağzına verip yedirmeli."

Yarı yolda onu karşısında, hem de soluğu girtlağına düğümlenmiş, kıpkırmızı bir yüzle bulunca, gürlemeye koyuldu:

UZAKLAR YAKINDIR ? 353

"Bre Keloğlan uyuzu, sen ne arlanmaz şeysin! Olur olmaz olmaza boru üfleyip yüreğimizi ağzımıza tıkamak da neyin nesi?"

Osman Çavuş yutkundu, diliyle dudaklarını ıslattı:

"Keloğlan deme bana!" diye kızdı, "hele şimdi hiç sırası değil, dört arayıcı geldi obaya, iz sürücü geldi ki, dördü de kefere libası giymiş, ellerinde domuz gönünden kamçılar var. Niye geldiler bakalım?"

"Bana da sorana bakın! Oradan gelen sen değil mi-

sin?"

Osman Çavuş bakındı bir süre, aradığını bulamayınca sordu:

"Senin Bayatlı Âdem'in nerede?"

"Bir yerlerdedir. Hem niçin benim oluyormuş bakalım? Bayatlı Âdem kendi kendisininindir."

"Artık değil, çünkü almaya geldiler."

"Almaya mı?"

Bir tuhaf hareketle kaşını kaldırdı:

"Ne demek almaya? Bayatlı Âdem insandır insan, eşya değil."

"Gel de dört gâvura anlat, anlatabilirsen. İzini sürmüşler, aramızda olduğunu öğrenmişler. Geri istiyorlar. Satın alınmış bir köleyi alıkoymak bu civarda büyük suç sayılırmış ki, alıkoyan ipe, yahut kazığa gidermiş; ne dersin bakalım bu işe?"

Delibozuk, ellerini beline attı. Kılıcının sapını okşadı.

Bayatlı Âdem böyle iken böyledir diye anlattığında inanamamıştı. Bir insanın ömür boyu damgalı esir tutulmasını aklına sığdıramamıştı. Zavallı çocuk da hep bu korkuyla yaşıyordu zaten. Obaya bir yabancı gelse yüreği yerinden

354 ? UZAKLAR YAKINDIR

kopuyor, nereye saklanacağını şaşırıyordu. Bolayki şimdi de saklansaydı. Bolayki bulamasalardı...

"Bey ne dedi peki?"

"Ne desin Bey? Adamların da kendilerince töreleri var. Töre dendiğinde bizde kimsenin soluğu nasıl çıkmazsa, onlarda da çıkmaz. Uyulmasa imiş, harp bile olurmuş."

"Güleyim. Bir çocuk için bizimle mi kapışacak bu dört kişi?"

"Gül gülebildiğin kadar. Dört kişi mi bakalım hepsi?"

Koca gâvur sürüsü ki, Bizans'la içli-dışlı olmadıkları nereden belli? Üzerimize gelirlerse dayan dayanabilirsen?"

"Hakçası dayanırız. Bize sığınanı vermek yazmaz kitabımızda. Bey ne dedi diye sorduydum."

"Adamları buyur etti. Senin dönmen için de toplan borusu çaldırttı. Galiba beyimiz, senin Bayatlı'yı verici."

Delibozuk Hıdır kaya gibi katılaştı birden:

"Ne mümkün, vermez!"

"Orasını Bey bilir. Gel gendin konuş. Adamlar ileri-geri söz ederlerse belki vermez. Yolunca törelerini anlatır da kölelerini isterlerse Ertuğrul Beyim dahi, bey olmakla bir şey yapamaz."

"Bey, bildiğim bey ise yapar. Bayatlı'yı ellerine geçirirlerse ne edeceklerini bilir misin?"

"Nerden bileyim? Herhalde afferin çekmezler."

"Ne afferini be, kazığa oturturlar! Kazığa oturtmaktan da beter ederler. Biz kim olursa olsun, gelip bize sığınanı korumakla yükümlüüz. Sizdenim diye geleni kimselere

vermeyiz. Yürü bakalım, görelim neler olacak."

Endişeliydi. Bayatlı Âdem'i düşünüyordu. Doğrusu Kayı Boyuna iyi uyum sağlamıştı. Kırk yıllık kayı Hanlı UZAKLAR YAKINDIR ? 355

gibiydi. Bütün herşeyi öğrenmiş, doğma büyüme Kayılı olanları bile yaya bırakmıştı. Verilen her işi gönül hoşluğuyla yapıyordu. Yahşi Hoca ile Kumral Hocanın derslerini de can kulağıyla dinleyip bir tamam yapıyordu. Bir gün çardak gölgesinde öğle namazını yanlış kılıp, yanlış söylendiğinde, "Şimdi boyumca günaha mı girdim, eyvah ki cehennemlik mi oldum?" diye korkmuş, namazı tekrarlamanın yeterli olacağını öğrenmesiyle, çocuk sevincine gömülüp, "Yüz kere kılarım" diyerek tekrar namaza durmuştu. Namazın sonunda duayı fazla uzatınca, Delibozuk Hıdır'ın şakasına çarpılmıştı:

"Bayatlı, ermişlere karışmaca mı duadasın?"

Çocuğun cevabı zorluydu:

"Dualarımız kendimiz için mi ki hay Hıdır Beyim, dualarımızın tamamı aşiretimizin yurt tutması derdinedir.

Delibozuk Hıdır içlendi. İçlenince yumruklarını sıkıp savurdu:

"Böylesine Kayılı olan birini sen tut, elinle küffara teslim et, böylesine bir müslümanı; reva mıdır?"

Düşündükçe dertleniyordu. Dertlendikçe yüreği yalınlanıyordu. İlk çadırlara gelene kadar konuşmadı. Orada durup bakındı. Bey çadırının önüne dört at çekilmiş, yem heybeleri boyunlarına asılmıştı. Atlar öyle ahım-şahım değildi. Belki de uzun yol almalarından katır kırması görünümündeydiler. En az bir haftadır tımar yüzü görmemişlerdi. Belki bir aydan bu yana da yıkanmamışlardı. Sahipleri Türkmen olsa, onları bu halde bırakır mıydı hiç? Meselâ Bayatlı Âdem olsa... Katalon gâvurunun başkınında gösterdiği cesarete teşekkür için Ertuğrul Beyin kendisine armağan ettiği zayıf Katalon atını, çok çok bir ay içinde nasıl da semirtmiş, eğitmişti. Son at yarışma aynı atla girip üçüncü gelmesi herkese parmak ısırttır-

356 ? UZAKLAR YAKINDIR

mıştı. Kayı Boyu gençlerinin at yarışlarında üçüncü gelmek, öyle her babayiğidin harcı değildi. Akça'nın ahırından çıkma saf kan Arap atını az daha geçiyordu. Mesafe uzunca olsaydı geçerdi belki. Balaban'ın Yörük atını nasıl geçmişse Akça'nın Arap atını da öyle geçerdi. Bayatlı Âdem yaman bir seyis olduğunu bir güzel ispatlamıştı. Atını da kısa mesafe için değil, uzun mesafeler için eğitmişti. Hayvan yol uzadıkça hızlanıyordu. Nasıl yaptığını sorunca, mahcup gülüşü derinleşmişti yüzünde, başını

indirmiş, bey önünde konuşur gibi: "Vaktiyle efendilerin atlarına bu işi öğretiyordum, oradan kalma bir alışkanlık işte" demişti.

"Burada böyle durup kalacak mıyız aga?"

Keloğlan'm sabrı kırılıp konuşunca gözlerini bey çadırından aldı:

"Âdem'i etrafta gördün mü?" diye sordu.

"Yok. Belki de heriflerin geldiğini öğrenip saklanmıştı."

"İyi eder. Bir zaman saklanması lâzım. Bey verimkâr gelse bile gözükmemeli."

"Bey buyruğuna karşı gelmek olmaz mı böylesi?"

Cevap vermeden yürüdü. Adım atışı bey çadırına yaklaştıkça sertleşti, yaklaştıkça sertleşti. Ama içeri girip Ertuğrul Beyin baba şefkati saçan bakışlarıyla sarmalanınca, kuş tüyü yumuşaklığına büründü. Selâmdan sonra dize gelip göğüs gererek,

"Beni buyurmuşsunuz Beyim" dedi.

Ertuğrul Bey her zamanki köşesinde bağdaş kurmuştu. Altında iki kat koyun postundan altlık vardı. Yüzü sevmediği bir işi yapmak zorunda kalmış insanların çaresizliğiyle asıktı. Hıdır'a bakarken gözlerinde beliren yumuşaklığın gelişiyse gidişi bir olmuştu. Sıkıntıyla sordu:
UZAKLAR YAKINDIR ? 357

"Misafirlerimizi habereledin mi?"

"Habereledik" derken, dört yabancıya baktı Hıdır. Dizüstü oturuşları yabaniydi. Besbelli şimdiden dizleri uyuşmuş, bu yüzden kıpır kıpır kıpırdanmaya başlamışlardı. Keyifsizliğine rağmen içinden kıs kıs gülerken:

"Onları böylece kıyamete kadar tutmalı ki" diye düşündü, "Kayı Beyinin çadırına kadar gelmenin ne demek olduğunu anlasınlar."

Biri Moğoldu. Yanağı boydan boya kılıç yarığıydı. Yara siyah bir muska ile bantlı gözünün hemen altından başlıyor, elmacık kemiğinde kavislenip dudak kesiminde son buluyordu. Yara, dudağını bir yana çektiğinden olacak, ağzı çarpık duruyordu. Delibozuk Hıdır yine için için güldü:

"Yarayı açan iyi açmış, ooh ellerine sağlık!"

Yüzü yaralı Moğolun sırabasmda durmasına bakılırsa, reisleriydi. Zaten tavrından da anlaşılıyordu. Zoraki bir kasılma içindeydi. Delibozuk Hıdır, onu süzerken, gözüne göz tutmamış, tuhaf bir sıkılganlıkla başını önüne indirmişti. Delibozuk'un deli gözüne göz tutmak değme yiğidin harcı değildi. Delibozuk isteyince gözleriyle delmesini bilenlerdendi. Moğol bile dayanamamıştı. Sonunda Delibozuk Hıdır Moğola bakmaktan bıkip gözlerini Yahşi Hoca-ya, daha sonra Ahi Melek'e çevirdi. Ahî Melek atların ko-

şumlarını yapardı, iyi ustaydı, yalnız bu işte değil, Moğol dilinde de mahirdi. Herhalde burada bulunması, koşum yapmadaki maharetinden değil, Moğol dilini bilmesinden-
di. Oysa buna gerek yoktu. Delibozuk Hıdır da Moğolcayı oldukça iyi konuşurdu.

"Peki niye geldiklerinden de haberlendin mi?" diye sor-
du Ertuğrul Bey.

358 ? UZAKLAR YAKINDIR

Delibozuk Hıdır bakınmayı kesip Ertuğrul Beye dön-
dü:

"Haberlendik Beyim."

Ertuğrul Bey can sıkıntısıyla ayak değiştirdi. Sağ dizi-
ni dikip sol ayağının üstüne verdi ağırlığını.

"Ne dersin peki. Bayatlı Âdem'i verimkâr mısın?"

"İzinle değilim Beyim. Bana can emanetidir. Kayalık-
ta bulup getirip, ata binmesini, kılıç çalmasını öğretilip
adamlıktı. Onu kayalıkta bulduğumda ne Âdem'likle
alâkası vardı, ne adamlıkla. Sürüden kaymış kurt yavru-
su kadar da vahşiydi. Ama şimdi ben ne kadar buralıy-
sam, o da benim kadar buralı. Yok, dersiniz ki, burada
kalmakla hâlâ bir yabancıdır, destur derim. Pazumun
kuvvetiyle tutup getirdiğime onca şahidim var. Esirimdir
bellensin. Esir salmak gâvurun töresi değilse, bizim hiç
değil."

Ertuğrul Bey biraz rahatlamış görünüyordu. Mavi üst-
lüğünün düğmelerine davranmışken vazgeçti. Ahi Melek'e
döndü:

"Hıdır kardaşımızm söylediklerini duydun, hele çevir
Mongolcaya, bakalım ne diyecekler?"

Ahî Melek baş salladı. Şöyle kısa bir düşünceyle Hı-
dır'ın sözlerini toparladıktan sonra, bir çırpıda adamlara
döktü. Sustu. Bir zaman kör Moğolun öfke savuruşunu
dinledi. Nihayet döndü Ertuğrul Beye:

"Siz buralarda yenisiniz" diyor, "yeni olduğunuzdan
diyor, umarım ki efendim hoşgörür diyor. Dövmeli bir esir
diyor, nerede bulunursa bulunsun, sahibine iade edilir
diyor. Aşiretin koyunlarından birini yoldan tutup götür-
sem, benim olmuş sayılır mı diyor. Eğer diyor, çocuğun
göğsünde bir dövme yoksa neyse, ama diyor dövme varsa
UZAKLAR YAKINDIR ? 359

köledir, köleyi çalmak büyük suçtur; buralarda töre bu-
dur diyor. Netice olarak ille Adamos diyor da ardından bir
sürü tehdit sıralıyor, Ertuğrul Beyim."

"Tehdit mi?"

Ertuğrul Beyin gözleri belenmiş, Delibozuk Hıdır ye-
rinde yaylanır olmuştu. Ümit kanat çırpıyordu içinde. Er-

tugrul Bey oldu olası gürültüye pabuç bırakmaz, hele de tehditten hiç hoşlanmazdı. Bir sözün arkasından tehdit geldi mi, yapacağı varsa bile yapmazdı. Hıdır'm ümidi içinde çiçek açıyordu. Dile gelip:

"Tehdit Beyim" dedi, "her türlüünü hem de..."

"Tehdit ne demeye gelir? Adam gibi karşıladık. Dilekleri yerine gelsin diye boru üflettik. Bey çadırında ağırlamaya aldık. Töre kitabı yalnız onlara yazılmış değil ya, bizim de töremiz var. Söyle onlara, soyunu-sopunu toplayıp üzerime gelsin, gelsin de şu topraklara ayağımızın tozuyla mührümüzü basalım. De bakalım Ahî Melek, de ki, bizde adam alıp satma yoktur. Efendisi olacak herif kin sürecekse sürsün. Töremiz hoşuna gitmiyorsa gendi töresi fiyese yapsın. Komşularımızla iyi geçinmek isteriz, lâkin niyetlerinin iyi olması şartıyla. Göster kapıyı..."

Ahî Melek de rahatlamıştı. Oysa savaştan hiç hazzetmez, "ağz ile dil varken sözü kılıçla söylemek deliliğin zirvesini aşmaktır" derdi. Ama bu konuda nedense Ertugrul Bey gibi düşünüyordu. Belki de Bayatlı Âdem'i altı aydır çirak tutmasındandı bu. Çocuğa kanı kaynamış olmasındandı.

Ertugrul Beyin söylediklerini bir solukta tercüme etti. Kör Moğolun çarpık ağzı, beter çarpıldı. Yay gibi doğruldu. Başıyla adamlarına sert bir işaret çektikten sonra, selâmsız kapıya yöneldi. Çıkarken bir homurtu saldı:

360 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Görüşürüz!"

"Ne dedi Ahi Melek?" diye sordu Ertugrul Bey, "kötü bir lâf ettiyse..."

Ahî Melek bunu söylediğinde, Ertugrul Bey, bıyıkaltı gülümseyip kızmasını bekleyenleri şaşkına döndürdükten sonra,

"Görüşürüz dedi Beyim."

"Eh, görüşelim. Buralara uyumaya gelmedik."

Delibozuk Hıdır Ertugrul Beyin ellerine atıldı, fakat Ertugrul Bey omuzlarından itti Hıdır'ı:

"Dellenme. Bana da teşekkür etme. Sen gendi yiğitliğinle heriflerin yüzüzlüğüne teşekkür et. Ben lâzım olanı yaptım, sen de lâzım olanı yapıp şu herifleri takip et, gittikleri yeri bir güzel öğren. Yanına istiyorsan Âdem nökerini [arkadaş] alabilirsin, ama gâvura kapürma he mi?"

Delibozuk kanatlanıp, bulutlarda çığlıklar ataraktan bir süre gezindikten sonra, ayakları yeri bulduğunda yüzü sevinçten kıp kırmızıydı:

"Öğrendim geldim say Ertugrul Beyim! Yanıma Balaban'ı da kattım mı, Gazi Beyim, istersen kâfirlerin en zorlusunu kulağından tuttuğum gibi..."

"Bre Deli!" diyerek sözünü kesti Ertugrul Bey, "sen lâfin azını ve dahi özünü sevenlerdendin; uzattın ki, çadır

ipine çevirdin. Neredeyse adamlar dağı dolanıyor. Yolu anında tuttunsa tutun, tutamazsan yitip gittiler say."

Delibozuk Hıdır utanarak başını indirdi:

"Gidemezler kurban Beyim, merak etme gidemezler.

Havada yürüseler dahi iz sürer bulurum büyük Allah'ımın izniyle; şimdi destur verildi mi?"

"Verilmiştir." v

UZAKLAR YAKINDIR ? 361

"Balaban da verildi mi?"

"Bayatlı Âdem verilmiştir, Balaban'm Akça ile işi var."

"Kurban beyim, bari Can Ali'yi ver."

"İyisi mi bütün yigitlerimi peşine takıp git. İz sürmeye mi, cenk tutmaya mı gitmektesin bre deli? Nedir bu Balaban'da ısrarın?"

Boyun büküp el tuttu:

"Hiç beyim" dedi, "canı sıkılır da bir iş çıkıp tutsak diye söylenirdi sabah ağzı. Benim de canım sıkıldığından sözleştik ki, ona iş çıkarsa beni alacak, bana çıkarsa onu alacaktım. Lâkin destur vermezsin. Bu durumda adımızın döneğe çıkması pahasına, mecburuz, sözümüzün üstüne yatacağız. Rabbime emanet olun."

Çıktığında Keloğlan'ı, Lokmanla lâflar buldu. İstifini bozmamakla birlikte göz ucuyla süzmesi, kendisine bir iş düşüp düşmeyeceğine meraklanmasmdandı. Delibozuk Hıdır kıs kıs gülüp seslendi:

"Beri bak Keloğlan!"

Hemen yanına seğırtti:

"İş mi?" dedi gözlerinin içi gülerekten.

"Ya, iş ki boru işi hem de... Bayatlı Âdem'i anında buraya çekmece üfle de görelim. İkinci boruda gelmezse kendin düşün."

Delibozuk Hıdır'la birlikte gideceğini sanıyordu. Boru üfleme işine bozuldu, fakat belli etmedi. Henüz gitme ümidini koruyordu.

"Meraklanma" dedi, "ikinci boruda, bilemedin üçüncüsünde buradadır. Gelmezse gâvur korkusuna yatmıştır belle. Lâkin işin daha mühimini beklerdim. Gâvur inakları [beylerin yakını] bey çadırında neye uğradılar ki, şu

362 ? UZAKLAR YAKINDIR

mor tepeye doğru öfke bulutu gibi bulutlandılar? Seninkisi takip mi şimdi?"

"Ona benzer, hele boruyu çal da..."

Birkaç dakika arayla üç boru çaldı. Birinci boruya beş, ikincisine onbeş delikanlı koştı. Gelenler susta durup göğüs gerekerek ardı ardına soruyorlardı:

"İş mi?" (

"İş ya..."

"Ben de geleyim ne olur Delibozuk Ağam?"

"Sana göre iş değil."

"İz sürme işiyse beni al Hıdır Beyim."

"Ben ne güne dururum?"

"Beni götür; atma bakar, ayaklarını yıkarım."

"Hamdolsun atıma kendim bakarım. Ayaklarımı yıkmaya gelince, günde beş vakit namazdan önce alınan abdestle pir ü pâk olur."

"Hepimiz gelelim, yol boyunca ahi yoldaşın oluruz."

"Zevzeklenmeyin" diye azarladı, "bana Bayatlı çocuk lâzım."

Bayatlı Âdem üçerleme boru sesini duymuş, siperlendiği yerden kafasını uzatıp bakıyordu. Yüreğine köz doluydu. Kölelik rezilliğini yeniden yaşamaktan korkuyordu. Çünkü yüzü yaralı Moğol'u obanın girişinde görmüş, görmesiyle tanımış, tanınmasıyla "Vay ki bu Tepegöz Yabgu, kötü Mongol" diye düşünüp kaçmaya başlamıştı. Korkudan dizleri titriyordu. Yine de can havliyle koşup ırmağın öte yakasını aştı. Sık sazlıkların arasına sindi. Gerekirse burada ölene kadar kalacak, ama Tepegöz Yabgu ile kölelik rezilliğine geri dönmeyecekti.

UZAKLAR YAKINDIR ? 363

Neden sonra nal sesleri duydu. Tepegöz Yabgu ile adamları dörtnala gidiyorlardı. Yüreği biraz ferahladı. Ertuğrul Bey verimkâr olmamıştı anlaşılın. Yine de kurtulduğuna bir türlü inanamıyordu. Düşünüp dururken ilk boru sesini duydu. Kımıldamadı. Ardından ikincisini duydu. Başını uzatıp etrafı kolladı. Bir terslik yoktu. Avula doğru koşmaya başladı. Üçüncü boruda ilk çadırlara ulaşmıştı. Çadırların gölgesinde yürüyerek meydana geldi. Delibozuk Hıdır'ı kalabalığın ortasında farketmesiyle içi ferahladı.

"Hani nerede Bayatlı çocuk?" diye çıkışıyordu Keloğlan'a, "gelmedi."

"Korku tutuğu olup fena halde sinmiştir" diye fikir yürüttü Keloğlan, "böylesi töre bilmezliktir. Üç boruda gelmeyen Kayı Hanlu'yu un ufak ederler."

"Hadi ordan! Töre bilirmiş gibi, töresiz. Senin borunda iş yoksa Bayatlı ne etsin?"

Keloğlan can havliyle bir boru daha öttürdü.

Bayatlı Âdem çadırın arkasından çıkü:

"Yettim!"

"Heleee" derken keyfince güldü Hıdır, "can diyetin Mongol çudarının zevzekliğiyle ödenmiştir. Beri gel bakalım."

Âdem fırlayıp Deligöz Hıdır'm ellerine yapıştı:

"Kurtardın canımı yiğit Hıdır Ağam" diye bağırarak

koştu, "bir kere daha kurtardın kuşça canımı, şimdi emret ki uğruna serileyim, yoluna yayılayım, emret ki..."

"Tadını kaçırdın!" diyerek ellerini çekti Delibozuk, "çok uzun ettin. Gâvur karavaşı gibi sırnaştın. Tezelden atlanıp önüme düştünse kurtulursun, ayak sürçersen gözüme gözükme. Yallah benim hayvanı da getir, tez ol!"

364 ? UZAKLAR YAKINDIR

Diğerleri, aralarında sevgi bağından örülen konuşmayı gıpta ile dinliyorlardı. Kaçı Bayatlı Âdem'in yerinde olmak için neler vermezdi. Aşirete faydalı bir iş yapmayı öylesine istiyorlardı ki, yalvarmakla olacağını bilseler, Hıdır'ın ayaklarına kapanır, yalvar yakar olurlardı. Fakat emir Hıdır'ın değil, Ertuğrul Beyindi. Ertuğrul Beyin emri demek demire geçer demektir.

Ağır ağır çözümlenip uzaklaştılar.

Bayatlı Âdem atları getirmişti.

İkinci vaktinin gölgelenişi ovaya inerken, iki atlı dolu dizgin tepiyi tuttu. Bayatlı Âdem şimdi ustasıyla yarışıyordu. Dizginleri sol bileğine dolamış, sağ elini havaya kaldırmıştı. Börkü de sağ elindeydi. Uzun saçları rüzgârda uçuşuyordu.

Tepiyi dolanıncaya kadar at tepip, daracık yolda yavaşladılar. İkisi de toza bulanmıştı. Tere yapışan toz, yüzlerini karartmış, geriye yalnız ak gülümsemeleri kalmıştı.

"Yetişecektim, lâkin yol daraldı" diye yakındı Âdem, "daralmasaydı da görseydin bir, görseydin düldülümü, senin yürüğü geçer mi, geçmez mi?"

"Geçemez!" diye kestirip attı Delibozuk, "benim yürüğü Balaban'ın yürüğüyle karıştırma, at sahibine göre kişner denmiştir Âdem oğlum, benimkisi bana benziyor, tıpkı benim gibi delişmendir. Tepiği vurdum mu gözü dünyayı görmez."

"Bir uygun düzlüğe çıkalım da, helâlleşip tepik vuralım bakalım Delibozuk Ağam, senin yürük nice imiş o zaman anlarız."

"Anlarınız helbet, azıcık daha sabır."

İki koca kayanın arasında kıvrılan daracık yol, iki atlıya yan yana zor geçit veriyordu. Üstelik taşlıktı. Bu yüz-
UZAKLAR YAKINDIR ? 365

den iyice yavaşlamışlardı. Delibozuk'un atı sinirli sinirli kişnedi.

"Kızıyor" dedi Delibozuk, "yolun elverişsizliğine içerliyor benim gibi, dedim ya, at sahibine göre kişner ve dahi sahibine benzer diye Âdemoğlu, bak nasıl benziyor."

At tekrar kişneyip başını dikince işkillendi. Daracık yola kızgınlığa benzemiyordu bu, sanki bir tehlike sezmişti. Gemleri çekti. Üzeninin üstünde doğrulup bakı-

nırken, çıkışın beş atlı tarafından tutulduğunu gördü. Hızla arkaya döndü, arkada sekiz atlı saydı. Birkaçı tanıdıktı. Hele birini unutmasına imkân yoktu. Bayatlı Âdem de tanıdığı adamı, tanınmasıyla da korku tuttuğu bir sesle:

"Tepegöz Yabgu, kötü Mongol!" diye inlemişti.

Delibozuk hâlâ bakmıyor, kapana sıkışmış kaplan gibi kıvranıyordu. Gözleriyle kayaları yokladı. Tırmanmaya imkân yoktu. Değil at, insan bile tırmanamazdı. Yolun girişi ile çıkışı da tutulduğuna göre, geriye iki ihtimal kalıyordu. Ya kılıçlarını atıp teslime yatacaklar, yahut kılıç üşürüp tıkanıklığı açmayı deneyeceklerdi. Arkadaşının fikrini sordu:

"Kahpeliğe kısıldık Âdemoğlu, ne yapmalıyız dersin?"

Bayatlı Âdem'in boynu büküktü. Gözlerini atının yelesine dikmişti. Kölelikten büsbütün kurtulmanın tadında şenlenirken, Yabgu'nun tuzağına toslamıştı. Gönülsüzce cevap verdi:

"Bunlardan biri Tepegöz Yabgu'dur, namı berbat bir Mongoldur. Eski efendimin hesabına iş tutar. Zırhlı herifi tanıyamadım, Sen Janlı yahut Bizanslı asilzade olma ihtimali var. Bir şövalyeye benziyor. Yiğidim, bunların eline düşmek ölümden beterdir. Beni istedikleri belli. Ver ki 366 ? UZAKLAR YAKINDJR canını kurtar. Ben yine bir yolunu bulur, size kavuşurum."

Delibozuk Hıdır çakmaklaşan gözlerini Âdem'e çevirdi:

"Vaktim olsaydı şu teklifinden dolayı seni kırbaçlardım. Gemleri kıstır dişlerinin arasına, öğrettiğim gibi bacaklarınla atını sim sıkı sarmala, üzengiye de bir iyice yapış. Bir elinle gerektiğinde atının yelesini yakalamaya hazır ol; unutma, at üstünde dövüşürken dengeyi korumak çok önemlidir, öleceksen bile at üstünde öleceksin, anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı Delibozuk Ağam."

Sesinde gizli sevincinin şafağı atıyordu. Ölecekse Hıdır Ağasıyla ölmeli, kalacaksa onunla kalmalıydı. Belki de başarırlardı bu işi, belki yıldınrlardı Yabgu'yu. Bu mümkün müydü? Onüç kişiye karşı iki kişinin dövüş kazanması görülmüş şey miydi? Ama gün doğmadan neler doğardı. Kuzu kuzu teslim olup herifleri hallerine güldürmektense, aslanlar gibi dövüşüp ölmek evlâ idi. Kendi hesabına yakalanmakla, ölmek arasında kıl payı fark vardı. Ölüm çok daha kolaydı. Hiç değilse işkence yapamayacaklardı. Fakat Delibozuk Hıdır gibi bir babayığidi, peşinden ölüme sürüklediğine üzgündü. Verdiği cevap hoşuna gitmişti, lâkin onu ardı sıra ölüme götürme düşüncesi ruhunu buruyordu.

"Hıdır Beyim, sal gideyim ha, başka zaman olsa vur yi-

ğidim derdim, şimdi sal demekteyim. Sen sağ kalırsan gelip beni kurtarırısın. İkimiz ölürsek intikamımızı kim alacak?"

"Kayı Han Boyunun yiğitleri tabî" diye cevap verdi Hıdır, "o taraftan merakın olmasın. Başımıza geleni mutlaka öğrenir ve yapacaklarını yaparlar. Kanımızı kâfir eline UZAKLAR YAKINDIR ? 367

komazlar, merakanma. Hem dırdırı kes artık! Baksana pervasız yaklaşımlarına. Sanki dost bağına girmekteler. Haydi bre Âdemoğlu! Türkmen kılıcının çifte su almışını gösterelim şunlara!"

Üzerlerine yürüyecekken, hırçın bir haykırışa durdular:

"Ne diyor bu?" diye sordu Bayatlı Âdem, Hıdır'a.

"Teslim olmamızı istiyor Âdemoğlu, ne yiğit değil mi?"

"Ama baksana susucu değil, hâlâ konuşuyor."

"Evet ya, seni verirsem beni bağışlayacakmış. Vermezsem ikimizi birden öldürmekten büyük zevk alacakmış. Cevabımı bekliyor."

"Sal gideyim Hıdır Ağam, gendini kurban etme."

"He mi, sen böyle mi yapardın bre Bayatlı Âdem? Verir miydin beni?"

"Hâşâ!"

"Yani benden daha mı erkeksin, daha mı yiğitsin, daha mı vefakârsın?"

"Tövbe dedim kurban olduğum!"

/ "Tövbe dedinse ne diye durmadan beni ver beni ver demektesin? Şu köpeğe söyleyeceğim, erse gelsin kendisi alsın. Benimle teke tek dövüşe gözü kesiyor mu? Yiğitçesine, bir o bir ben. Göreceğiz."

Ellerini, ağızına boru gibi tutarak teklifini yaptı. Yabgu, tepeleri çınlatan bir kahkaha attı. Zırhlı şövalyeye döndü sonra, bir şeyler söyledi. Şövalyenin başını iki yana salladığını gördüler.

"Galiba kabul etmiyorlar" dedi Âdem, "anladığım kadarıyla şu teneke adam izin vermiyor."

368 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Başları oysa neden seni istemek için aşiretimize kendisi gelmedi de çirkin Mongolu gönderdi. Yakalayıp sorsam ne lâzım gelir?"

"Üstümüze geliyorlar ağam!"

"Gelsinler, hazır değil miyiz?"

"Hazırız Allah'ımın izniyle!"

"Tepikle hayvanı Âdemoğlu!"

"Yüklen kurban Delibozuğum!"

Moğol'un bulunduğu gruba saldıracak gibi yapıp birden geri döndüler ve beş kişilik gruba yüklendiler. Az daha yarıp geçiyorlardı. Fakat beşe iki dengesizliği yolu kes-

ti. İlk dalışta tıkanıklığı açamadılar. Diğerleri de arkadan yetişince onüç kılıçla burun buruna kaldılar.

İkisi de ölesiye vuruşuyordu. Delibozuk Hıdır, çemberi yarıp kurtulma fikrini bir tarafa bırakmış, ölmeden ne kadar kırabilirse kırma düşüncesiyle kılıç çalmaya başlamıştı. Buradan sağ kurtulmayı düşünmüyordu artık. Tek derdi birkaç kişi daha öldürüp can vermektir. Bütün deliliğini ele almıştı. Olmadık vuruşlarla adamları şaşkına döndürüyordu. Attığı naralar kayalara çarpıp kulaklarında titrek yankılar yapıyordu.

Birden gürültü arttı. Tanımadığı sesler, kendi dilinde harp çığlıkları atınca, kırılan ümit filizi içinde sürümlendi.

"Dayan Âdemoğlu, can kurtaran geldi!"

Âdem de aynı çığlıkları duymuş, şaşırılmıştı. Kolundaki yaraya aldırmadan şavklandı. Şövalyenin bir küfür savurduğunu ve adamlarına "Kaçın!" emri verdiğini duydu. Fırsat bu fırsattı. Tepegöz Yabgu'yu belki kıştırabilir, belki canına okuyabilir, aşiretlerinden kaçırıp götürdüğü çocukların ve gençlerin hesabını şimdi sorabilirdi. Atıldı ya, UZAKLAR YAKINDIR ? 369

geç kalmıştı. Yabgu rüzgâr hızıyla geçidin çıkışını yarılamıştı. Atı kanatlı olsa bile artık yetişmesi zordu.

"Kim bunlar Âdemoğlu, gözün seçiyor mu?"

Türkmen kılığında yirmi, yirmibeş savaşıydı. Fakat Kayı Boyundan değillerdi. Düşünüp durmaktansa kendilerine sormak lâzımdı. Kılıcını kınına sokup atından indi. Ağır ağır yaklaştı. Selâm verdi. Ellerini göğüslerine koyup selâmını aldılar. Ancak o zaman farkettiler hepsinin de çok genç olduğunu. Sadece biri otuz yaşlarında gösteriyordu. Grubun önünde durmuş, ellerini beline koymuştu. Sevgi dolu bakıp gülümsüyordu.

"Yazır oymağınız" diye konuştu sorulmadan, "sizler Kayılı mısınız?"

"İyi bildin" dedi Hıdır, "Allah'a şükür Kayılıyız. Büyüklerimizden duyduğuma göre de aramızda sihriyet var. Dedemizin dedelerinden biri size damat girmiş."

Gülüp önüne baktı:

"Saçmaladım öyle ya, saçmaladımsa kusuruma bakmayın. Zaten adıma Delibozuk Hıdır derler, bir de öfke bulaşığıymış şimdi, saçmalamamı hoş gör."

"Delibozukluğu da hak ettin yani, herifleri fena benzettin."

"Ne benzetmesi, keşke benzetsem; ama baksana iki kılıçla yalnızca üçünü devirebilmişiz."

Elini bileğine geçirip sıktı:

"Neyse, dindaşız biz: Dindaş olduktan sonra başka arkadaşlık bağı aranmamalıdır der Yahşi Hocam."

"Yahşi Hocayı biliriz."

"Biz de Yazır'ın ulu kişilerini biliriz. Şu Âdem kardaşım Bayat Boyundandır, geldi katıldı bize. Kusura kalma-
370 ? UZAKLAR YAKINDIR

ydın, ama bunca delikanlı, daha bıyıkları terlememiş, ne ararsınız buralarda?"

"Ava çıkmıştık. Delikanlıların kılıç hocasıyım, bir yandan talim, bir yandan av, iyi gider dedik. Ama geçitte bir uğultudur koptu. Hele bakalım niyetiyle geldikte ohoo, iki din kardaşımız ezeli düşman Mongolun sarmasına düşmüş. Dedim ki delikanlılarıma, öğrendiklerinizi yapacak demdir bu dem, sarılın bakalım kılıçlara! Gerisi malûm. Kaçirttik kötü Mongolu, yıldırtdık da bir iyice. Gençliğimizi görüp yüklenseler bu işi bunca kolay yapabilir miydik bilemem. Adım Osman'dır, tanıyanlar Yülek Osman der, zayıflığımdan kinaye. Hani yülek diye okun ardındaki tüye denir ya, ben de o tüy kadar hafifmişim."

"Hadi, yiğidin ağırlığı bedeninde değil yüreğinde olmalı, okkalı yiğitmişsin vesselam; can borcumuz var. Bir gün bir iyilik de biz yaparız. Hakkınızı helâl ediyor musunuz?"

Karşılık bir ağızdan geldi:

"Helâl olsun!"

"Allah'a emanet olunuz, oymağınız buralardaysa yine görüşürüz. Bu Mongol delisinin derdi neydi, öğrenmeye gideriz Ertuğrul Beyimin emriyle, civarda başka Mongollar da varsa rahat, huzur vermezler bize. Bir göz atalım dedik."

"Bu sefer pek durun ama, kahpeliklerine sınır yoktur."

"Merak etme. Akıllı adam akrep deliğine parmağını bir kere sokar, iki kere sokmaz. Hoş bende pek akıl yok ya..."

Atlanıp yola düştüler...

• • •

Gazi Ana çadırından çıkınca şöyle bir durup bakındı. Duruşu yumuşacıkü, hayatından memnun bir hali vardı.
UZAKLAR YAKINDIR ? 371

Allah'a şükür, Kayı Han Boyu göçe-kalka, nizamı, intizamı bir güzel öğrenmişti. Hele kadınlar, kendilerine düşeni tam tamına yapıyorlardı. Aşirette işler yoluna girmişti. Gazi Ana böyle zamanlarda rahatlar, katı Gazi Ana duruşundan, yumuşacık Tacı Kadın duruşuna geçerdi. O vakitler aşirette herhangi bir kadın olur çıkardı. Bir yanlış görünceye kadar sürerdi bu, yanlış görmeyle Gazi Analığı ele alıp, duruşunu da katılaştırarak yanlışın üstüne yürümesi bir olurdu.

Harndolsun bir yanlış, bir eksik yoktu şimdilik; herkes işini yapmış, hayvanları sağacaklar sağmış, atları yemleyecekler yemlemiş, çamaşır yıkamaya ırmağa gidecekler

gitmiş, etrafı süpürecekler süpürmüştü. Burada durup bakınmanın âlemi yoktu. Bey Ananın çadırına kadar gitse, iki çift lâflasa ne lâzım gelirdi? Dün öğle vakti karşılaştıklarında yakınmıştı Bey Ana, "Görüşemez olduk Tacî Kadın" diye, "şöyle doyasıya eski günlerden, yeni günlerden konuşamaz olduk."

Ağır ağır Bey Ananın çadırına doğru yürüdü. Kapıda kızıyla karşılaştı. Bir eliyle belini tutmuş, öylece kala kalmıştı. Yüzünde gebeliğin çilleri vardı.

"Kadın dediğin böyle üst üste çocuk dünyaya getirmeli ki, Kayı Hanlı çoğalıp dünya yüzüne yayılmalı" diye geçirdi içinden, "afferin benim Gülaçtı kızıma, yüzümü ak etti ak olası, Sarıyatı Savcı toruncuğumun beşiği çözülmenden ikincisi yola düştü. Allah vere de bu da erkek olsa, Kayı Hanluya kılıç eri lâzım, amaaan, kılıç erini doğuran da kadın ya, varsın kız olsun, ne çıkar."

Anasını gören Gülaçtı gülmeye davranmıştı. Gülünce gamzelenen yanaklarında güller açıyordu, o zaman bebekliğindeki kadar sevimli geliyordu Gazi Anaya.

"Kaç aylık oldu tosuncuğum?" diye sordu.

372 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Beş galiba" diye cevap verdi Gülaçtı, "Sürmeliçukur'dan kalkışta midem bulanmaya, başım dönmeye durduydu."

Gazi Ana, parmaklarıyla hesap tuttuktan sonra, sağ elinin bütün parmaklarını açıp kızına gülümsedi:

"Doğru, beş ay oldu, tosuncuğum yeni yurdumuzda dünyaya gelir belki, aşiretimize uğurlu gele."

"Uğurlu gele inşallah."

"Bey Ana içerde mi?"

"He ya, Bey Anam içerdedir, iyi ettin gelmeyle anacığım, siz size efkâr dağıtırsınız."

"Kızgınca baktı kızına:

"Dağıtacak efkârımız yok harndolsun, yurt tutma derdine düştük düşeli, tekmil efkârımız gendiliğinden dağıldı."

Gülaçtı, başıyla çadırı işaretledi:

"Bey Ananın var, Gündüz Beyimi unutamıyor, rüzgâr esse Gündüz Bey diyor, güneş gelse Gündüz Bey diyor, kar yağsa..."

"Yine Gündüz Bey der, bilmez miyim? Kadın için yiğidinden olmak dünya ağırlığının altına yek başına girmek tir kızım; bu yüzden yiğit kısmının kıymetini sağlığında anlayıp, vakti geldiğinde ayağında edik, vakti geldiğinde başına başlık, vakti geldiğinde yüreğinde sevgi olmalı, sonra eyvahlar dirheme gelmez de kadın yüreği yaşadıkça yanar tutuşur, bilmez miyim?"

Gülaçtı başka bir derinlikten anasına baktı:

"Sen de vakit vakit babamı özlemedesin değil mi ana?"

Gazi Ana bir tereddütten sonra, ilk defa içinden geçenleri söylemeye karar verdi. Kızının anlayacağından emindi çünkü, artık o da bir ana, o da bir yiğidin karısıydı.

UZAKLAR YAKINDIR ? 373

"Hem de nasıl" diye soluklandı, "her hatırlayıpta yüreğime hasretin ateşi düşüyor, bir an önce dünyadan göçüp kavuşmak istiyorum. Bereket ki, aşiretin işleri beni oyuyor da ne gendimi düşünmeye zaman kalıyor, ne de babanı..."

Devam etmedi, gözlerinin nemi soğur da bulutlar yağmura döner diye korktu. Bey Ananın yanma sulu gözlerle girmek istemiyordu. Onu teselli etmesi lâzımken, derdini deşmesi olmazdı. Kapıya sokulup seslendi:

"Bey Ana, destur var mı?"

Hemen karşılık geldi:

"Destur senindir Tacî Kadın, buyur gel içeri."

Girince selâm verdi.

"Vealeyküm selâm," derken rahleyi yana çekti Bey Ana, "sesini duydum da gelmez diye geçirdim içimden. Allah'ın bildiğini kuldandan gizleyeyim, haniyse bana dargınsın diyeceğim. Kıyıma çöm şöyle, rahatına bak."

Gazi Ana oturdu, gözleri rahlede:

"Kur'ân okuyordun" dedi, "huzurunu bozmuş olmuyayım."

"Gündüz Beyimin yitişinden sonra tek tesellim Kur'ân-ı Kerim oldu, hüznümlendikçe ona sarılmaktayım. Okudukça rahatlamaktayım."

Çadırın içi tertemizdi. Gazi Ana bakmırken sevindi. Aferin Gülaçtı'ya ki, Bey Ananın çadırını kendi çadırından daha düzenli tutuyor, Bey Anaya iyi bakıyordu. Giyecekleri ak paktı, dallı yazma yemenisi besbelli yeni yıkanmıştı. Yine de sormadan edemedi:

"Kızımdan memnun musun Bey Ana? Bir şikâyetin varsa bûküvereyim kulağın, daha büyük şikâyetin olursa

374 ? UZAKLAR YAKINDIR

göz kırpmadan yatırırım kırbacın altına, inan ki yatırırım."

Bey Ana pembe pembe gülümsedi:

"Gelinimden razıyım" dedi, "Hak Teâlâ da razı olsun.

Yemez yedirir, giyemez giydirir. Bir derin soluk alsam hüznülenir. Neşesini neşeme, derdini derdime bağlamış; sözün kısası kızından razıyım Tacî Kadın, o yüzden babasını rahmetle, seni minnetle anmaktayım? Kızın hasını, iyisini yetiştirmişsin. Ertuğrul'um da iyisini seçmiş. Yüce Rabbim bir yastıkta kocatsın. Nur topu gibi bir toruncuk ihسان eden Allah'ıma şükür. İkincisi de yolda bilir misin?"

Gözlerinin içi gülüyordu. Ama bu gülüş çok ani oldu ve çok kısa sürdü. Yeniden hüznün bulutları sardı gözlerini:

"Lâkin hâlâ acı yüklüyüm Tacî Kadın. Neden dersen, Gündüz Beyimin ölüm ateşi yüreğimi kavurmada iken, oğullarım Sungur Tekinle Gündoğdu'nun ayrılık közü içime düştü, yaktı. Yaman kavruldum. Şimdi şimdi biraz aklım başıma gelmekte ve Ertuğrul ile Dünder'ımın hareketlerine akıl erdirmeye çalışmaktayım. Sen yine de eski Bey Anayı arama, eski Bey Ana değilim ben, yarımından çoğu kocamla toprağa girdi, bir kısmı oğullarımla geriye döndü, ufak bir parçam Ertuğrul'umla göçe durdu gidiyor. Nasıl zor bir karar vermek mecburiyetinde kaldığımı anlamakta mısın Tacî Kadın? Bıraksalar kocamın mezarı başında oturup, ömür boyu aklım kestiğince, bilgim yettiğince Kur'ân okuyup duaya durarak bekleyecektim, bırakmadılar. İki oğlum bir koluma girdi, iki oğlum diğer koluma. İki bir yana çekti, ikisi bir yana. Paralandım kardeşlik, cismim değil, ama içim paralandı. Ertuğrul ile Dünder der: 'Ana yeni ellere gidelim, yurt tutup devlet olalım!' Sungur Tekin ile Gündoğdu der: 'Bırak Bey Ana, UZAKLAR YAKINDIR ? 375

eski topraklarımıza dönelim, bu yaştan sonra yeni eller senin neyine lâzım?' İki koca taşın altında yüreğim ezildi. Sonunda Yahşi Hocaya danıştım. Bodur Hocaya danıştım; kısacası akıllı bildiğim, bilge bildiğim kim varsa, hep siyle Peygamber sünneti üzere meşveret ettim; hatırlarsın ya, sana da sormuştum."

"Hatırlamaz olur muyum hiç."

"Ya, hadis üzre konuşup Tebdil-i mekânda ferahlık vardır' demiştin. Fakat Bodur Hoca ile Dımışık başka türlü söyleyince aklım karıştı. Namaz, niyaz ile yarıladığım mehtaplı bir gecede istihareye yattım. Rahmetli Gündüz Beyimi gördüm rüyada. Bir koca çadırdan çıktı geliyor. Koca çadır dedimse bizim bey çadırlarından belleme, bir köşesi yanbaşımda, diğer köşeleri dağları sarmalayıp ovaları geçip yedi iklim gerilmiş, gözüm ulaşmamakta. Tepe yerinde ongunumuz şahin kuşunun bir kanadı mağrip te, bir kanadı maşrip te, dünyanın yarısından çoğu kanatlarının altında kalıyor. Beyimin peşinde dersin kararınca sürüsü misali insan. Beyim gülümsüyor. 'Bu ne devlet görklü beyim?' dediğimde, 'Bizim devletimiz' dedi. 'Senin, benim gayretimle Kayı Boyunun ilerde kuracağı devlet.' Nevrim döndü. 'Böyle dünyanın yarısını tutacak mı?' diye soracak oldum, 'Kavi dururlarsa tamamını bile tutarlar' diye cevap verdi. O sırada elinden tuttuğu çocukları farkettilim. Kim olduklarını sordum. Torunların' dedi, 'Birinin adı Osman'dır ki, Ertuğrul'umun oğludur.

Dünyayı tutacak devletimizin çekirdeğini biz attık, Osman onu büyütecek, Gündüz Alp da yardım edecek.' Toparlanmaya çalışıp aklımın karışıklığını sezdirmeme gayretine düşerek, 'Gündüz Alp sen değil misin?' sorusunu mırıldandınca, çocuklardan birini havaya atıp tuttu: 'Ertuğrul, oğullarından birine benim adım verecek, böylece ben

376 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ertuğrul oğlumun oğlunda yaşayacağım' dedi. Sonra diğer çocukları tanıttı bir bir. Torunlarımı, torunlarımın oğullarını, onların torunlarını. Aklım uçtu başımdan, rüyada bile sendeledim. 'Birinin adı Orhan'dır dedi, 'onun oğlunun adı Murat...' Bir de Mehmed adı kaldı ucası aklımda. Diğerlerinden ayrı bir heybeti, bir başka tür lülüğü vardı. 'Bu torunun Bizans'ı yıkıp Kostantiniye'yi açacak ve dünyanın yarısına hükmedecek' dedi. Çocukla göz göze geldiğimde yüreğim eridi sandım. Bakışları hâlâ taptaze, gözümün önünde duruyor. Yaman bakışlardı. İnsanın içini hem ısıtıyor, hem eritiyordu. Uyandığımda yan başımda duruyor gibiydi. Hatta onu gördüm. Tutmak istedim, tutup başıma basmak ve doyasıya sevmek. Tutamadım. Elim boşlukta kapkara bir boşlukta kala kaldı. Ancak o zaman rüya gördüğümü anladım. Cennetlik Gündüz Beyim işaretini vermişti bana. Yerim Ertuğrul'un yanıydı."

Sustu. Dudakları yorgun bir kıvrılışla kenetlendi. Gözlerinde parıldayan damlalar yanaklarına aktı. Hâlâ aynı rüyayı görür gibiydi. Arada titreyince omuzları sarsılıyor, kucağında kavuşturduğu elleri hayalini okşuyordu. Neden sonra:

"Rahatladım biliyor musun?" diye konuştu tekrar, "iyice rahatladım. Seninle konuşmak yaralarımın merhem gibi gelmekte Tacî Kadın, büyük bir ağırlıktan kurtulmuş gibiyim. Bu rüyamı da tellâl eyledim zannetme, ilktir sana açtım. Şimdi seni dinleyelim bakalım, ne var ne yok?"

"Bildiğin gibi Bey Ana, bizde pek bir şey yok."

"Yokmuş" diye gülümsedi, "nasıl yok olabilir mi bakalım? Delibozuk Hıdır oğlumla helâlleşmişsin."

"Helâlleştik hamdolsun, gayri öz oğlumuz gibi yakın gelir bize."

UZAKLAR YAKINDIR ? 377

"Ya Lokman oğlumuz ne yapmakta, çocukluğundaki gibi yine aksilenmekte mi?"

"O kadar değil, ama bazan çekilmez oluyor. Bir vakit Ertuğrul bana kinli diye tutturdu."

"Ha, şu güleş işi."

"O ya, yenişememeleri yüzünden Ertuğrul Beyin kin tuttuğunu zannederdi garibim, bu yüzden az daha dönü-

cü gidiyordu. Yahşi Hoca vaktinde yetişti de evlât derdine kavrulmaktan kurtuldum."

Birden sustu. Bey Ananın iki ciğeri kopup gitmişti, evlât derdinde kavrulmayı hatırlatmanın sırası mıydı? Hatasını tamir edecek söz bulamayınca kalkmaya davrandı:

"Bana müsaade Bey Ana, lâfazanlığımla derdini deşmekten başka işe yaradığım yok, hoşlukla kal."

Beklenmedik bir cevap aldı Bey Anadan:

"Sen de hoşlukla git Tacî Kadın, evlât derdine yanmana sevinirim, çünkü bu acı bana da, sana da yeter. Oğullarımı gendi oğulların gibi sevdiğini bilmez olur muyum? Bağrımıza taş basıp ana yüreğinin feryadını böylece dindirmekten gayri ne gelir ki elimizden? Ertuğrul'umuz, Dünder'ımız, Lokman'ımız ve dahi Hıdır'ımız sağ olsun. Aşiretimizin diğer yiğitleri sağ olsunlar. Hepsi de evlâtlarımız gibidir. Haydi uğurola, ama daha sık gel, gelmezsen hakkım boynunda kalır da cehennem ateşini boylarsın."

Gazi Ana bu sözlere nedense pek sevindi:

"Gelirim" dedi, "gelmez olur muyum."

Bey Ananın çadırından çıkmasıyla sevinç uğultusuna tosladı. Merak edip bakınca bir yığın insan gördü. Düşman bassa böyle sevinç uğultusu kopmazdı. Bir müjdeli haber vardı ya, haydi hayırlısı. Bakalım ki altından ne çıkacaktı? Kalabalıkta oğlunu seçince seslendi:

378 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Hey Lokman! Lokman dedim adı kopası, beri gelse-ne!"

Lokman kalabalıktan koştı, çakıldı önüne:

"Buyur Gazi Anam."

Evet çakılmıştı karşısına, bir eli göğsünde çakılmıştı.

"Hele miskin" diyerek gülümsedi Gazi Ana, "bu toy neşesi neyin nesidir bakalım, Gazi Anana anlatmak yok mu?"

Lokman'ın gözleri ışıltıyor, ağzı yamulmuş, gülümsüyordu:

"Anlatılmaz mı Gazi Ana, gel ırmak başına gidelim seninle. Irmak başına çömelir, ırmağı seyrederiz, seyrederken de anlatırım, bunun tadı böyle çıkar."

Meraklanmıştı. Oğlunun ağırdan almasından belliydi ki, mühimce bir şeyler vardı. Tekrar kalabalıktan yana bir göz attı. Merakını yenemeyerek sordu:

"Gelen mi oldu obaya?"

"Oldu ki yüze yakın hem de, anlayacağın yüz kılıç daha eklendi aşiretimize hamdolsun."

Kuşkuyla oğluna baktı:

"Bunlar durup dururken geldilerse şaşarım, bir vakitler böyle ansızın gelenlerden az çekmedik. Urhan'ı, Dımışık'ı, daha bilmem nesi..."

"Yok" diye sözünü kesti Lokman, "bu geliş öylesine bir geliş değil kaçıp da geliştirebilir; daha doğrusu kurtulup geliştirebilir."

"Anlatsana bre! Lâfi niye gevelemektesin ağzında?"

Yan yana yürürken Lokman anlatmaya başladı:
UZAKLAR YAKINDIR ? 379

"Benim Hıdır Ağamla, Hıdır Agamin Bayatlı Adem'i, bey buyruğuyla Mongolun peşine düşünce, Mongol, adamlarıyla kuytuya yatıp, geçitte bizimkileri kısırdıydı hani. Geçidi iki ağızdan tutup 'Bittin say Kayı Hanlu' demesiyle yüklendikte, bizimkiler az daha candan oluyorlardı. Bereket versin, Yazır Oymağından bir grup yetişip, "Hayt bre! Bunlar bizim din, soy ve dahi boy kardaşlarımızdır, kötü Mongola ezdirmeyiz!" diyerekten, Mongolu geçitten deflemişler. Yazırlılar bize soy gelir, öyle mi anam?"

"Gelir ya" diye cevap verdi dalgınca, "aramızda din bağı var, kan bağı var; dahası atalarımız kız mı almış, kız mı vermişler ne, aramızda akrabalık bile var anlayacağın; onlar bizim kadar Kayılıdır, sakın dış çakıp göz belemeyesin oğul Lokman. Eey, sonrası ne olmuştu bakalım, yarım bırakmaca yok."

"Bildiğin gibi ana. Hıdır Ağam düşmüş Mongol Yabgu'nun peşine. Yabgu dediğim Mongol, ana, isimleri de gendileri kadar berbat. Bu Mongol meğer çapuçul eşkiyasıyla birlik, işleri güçleri bizim gibi gendi halinde aşiretlerin zayıf vaktini kollayıp basarak sürüleri, kadınları, çocukları, kısacası anam, ellerine geçen herşeyi yağmalayıp kaçırdıktan gâvur beylerine satarlar. Şimdiki zamanın zamanında gâvur beylerinin, yani bildiğin şu tekfurların yanında bir sürü müslüman cebren çalışmakta. Gâvur beyleri, bizim hayvanlara vurduğumuz kızgın damga ile esirlerini damgalayıp, bileğine de demir halkalar geçirip, keyfi çektikçe esirleri halkalardan birine bağlayıp kaz sürüsü gibi sürmekte. Hıdır Ağam, 'Bunları bir kurtarırsak hazır askerdirler, Kayı Hana hizmet ederler ki ölesiye' demektedir. Bu esir kısmı gâvur beylerine öyle bir dış bileme biler ki, görsen şaşarsın."

380 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Tahmin ederim, hayvan gibi çalıştırılmak insanı yarı deli eder. İnsanın elinden hürriyetini aldın mı, öldür gitsin, hayretmez."

"Ama dinimiz de köle tutmaya ruhsat vermiş ana."

"Vermiş vermesine, lâkin Yahşi Hocanın anlattıklarını niye unutmaktasın? Aradaki büyük farkı demekteyim. Bir kere gâvur milleti kölesini hayvan gibi kullanır, Mon-

gol da öyle. Hiç bir hak tanımazlar. Boynuna yular takıp, göğsünü damgalayıp, bileğine demir halkalar vururlar, köpek muamelesi yaparlar. Bizde ise kölenin de hakları var. Ya köleyi azad etme sevabını ne yapmalı? Dinimiz köle azad etmeyi teşvik etmiş ki, köle azad edene şehid sevabı yazmacasına; ne buyrulur? Bir de gâvurun yaptığına baksana, arada dağlar kadar fark görmedin mi körlüğüne hükmettim gitti. Gâvur beyine millet olacağına müslümana köle ol daha iyi, senin anlayacağın. Gâvurun gendi köylüsüne ettiği, kölesine ettiğinden çok farklı değil duyduğuma göre. Köylü bile köle gibi. Köle kısmı her türlü haktan mahrum. Şikâyeti olsa arz edeceği kapı bulamaz, kapılar yüzüne yüzüne kapanır. Efendinin canı çekerse bütün yiyeceğine, hatta çoluk çocuğuna el koyar, canı çekerse kırbaça yatırır, kolunu, bacağı kırar, dilini keser, gözünü çıkarır; köylü gık bile diyemez, dese hayatından olur. Şu hikâyenin üst yanını da anlat ki, Hıdır oğlumuzla Âdem oğlumuzun neler ettiklerini bilip dualarımıza ortak edelim. Geçitten kurtulup Mongolun ardına takıldıktan sonra neler olmuş bakalım?.."

• • •

"Geçidin kapanından kurtulduk, velâkin Hıdır Ağam, kör kuyuya balıklamasına düşeriz gibi gelir bana. İziniz tozunu bilmediğimiz, cinsini cibilliyetini tanımadığımız şu topraklarda at sürerken, düşman önümüzde mi, ardımız- UZAKLAR YAKINDIR ? 381

da mı, yanımızda mı bilmemek zor. Böyle oldukça göz kırpmaya bile ürker olmuşum da göz kapaklarımı hep havada tutmaktan bıkmışım. Ne tarafa gittiğimiz malûmun mu bari?"

Delibozuk Hıdır, atını biraz yavaşlattı. Sonra durdurup yere atladı. Elinin ayasıyla toprağı bastırdı, ardından avucuna doldurdu, gözlerine kaldırdı, bir zaman seyrettikten sonra etrafa saçtı ve tekrar atına binince Âdem'e gülümsedi:

"Buradan geçtiler Âdemoğlu, bu hesapça düşman yağışı önümüzde demektir. Ötemizde, berimizde başkaca düşmanlar olsa da, kulak tutma, şimdilik ısırmayan yılının kuyruğuna basmayacağız. Ne yana gittiğimize gelince: Düşmandan yana gitmedeyiz Âdemoğlu. Bizi gedikte kaplanmanın hesabını sorma sırasında efendilerini de kurcalayıp bir iyice bilgi edinmeye ve dönünce Beyimize anlatmaya gitmedeyiz. Sen yine sen ol, gözünü kırpma he mi? Kayı Hana ayakta uyuklayan yiğit bozması lâzım değil. Ne der bakalım Kumral Hocam, 'Yiğidin gözü açık, tozu [yayın tutacağı] elde gerek' demez mi? Hocamın sözüne kulak tutmalı Âdemoğlu, ne dediğini iyi bilir, Yahşi Hocamda bilir ya, ahî kardaşları da bilir. Bu ahî milleti

var ya Âdemoğlu, boş bellemeyesin, yarısından çoğu evli-
yadandır, yurt tutma aşkına can verme bunlarda, vaaz,
nasihat bunlarda, yeri geldiğinde atlanıp pusatlanarak
düşman peşine düşmekten çadır mescidinde namaz kıl-
dırmaya kadar her türlü hizmet bunlarda. Böylesi Hak
Tealâ katında makbul olmaz da sen, ben olabilir miyiz?
Beni aralarına bir kabul edecek olsalar, koşa koşa gide-
rim ya, ederler mi? Yaşımız geçkin bulunur belki, belki de
hizmetimiz yetersiz bulunur. Öyle ya, hakları var, biz sır-
tüstü türkü çığırırken, onlar topluca zikre oturur da dağı
382 ? UZAKLAR YAKINDIR

taşı inletirler. Yahut biz av peşinde gün eskitirken, onlar
düşman ardında at koparırlar. Breh yiğit arkadaşım, biz
kim, ahîlik kim? Evvelâ elinden zenaat gelecek ki, zorlu-
sundan zenaatkâr olacaksın. Ya kılıç döveceksin, ya ba-
kır bükeceksin, ya kurşun boru çekip yalağa döseyecek-
sin. Kılıç, kalkan, mızrak, gürz yapacaksın, çadır bezi do-
kuyacaksın, koşum işleyeceksin, çömlek yoğuracaksın.
İşine kupayı hile karıştırmayacak, karıştıranı da bulup
kulağından tuttuğun gibi dışarı atacaksın. Bunların yanı
sıra bir de kılıç erliğine soyunacaksın. Hem öylesine kılıç
erliğine ki, düşmana hamail çıkaracaksın. Vurdun mu kı-
lıcı sağ omuzundan Lillah aşkına, sol kalçasına kadar in-
direceksin, buna hamail çıkarma denir işte Âdemoğlu,
aklında tut. Tut ki yaşın müsaittir, belki bir gün ahî olur-
sun. Ne demiştik bakalım? Yola vurduk ya, işin gerisini
aklından sil, zira geçtiğimiz yerlere bir daha geri dönme-
yeceğiz, geridekiler ilerleyip bize kavuşacaklar; işin önü-
nü de aklından sil, henüz gitmedik ve olacakları görme-
dik. Şu halde yaşadığın an var elinde, yalnızca onu dü-
şün, yalnızca onu en iyi şekilde değerlendir. Söyledikleri-
mi tutmayı dene bakalım, belki rahatlarsın."

Âdemoğlu, Hıdır'ın sözlerini duyabilmek için atını iyice
yaklaştırmıştı. Sözlerinin bitişine gerçekten üzüldü.

"İsteddiğinde ne de güzel konuşuyorsun Hıdır Ağam,
ahî olamadığına üzüldüğün de belli..."

Delibozuk Hıdır, ancak ondan beklenen âni bir tepikle
atını şaha kaldırıp rüzgâr gibi uçunca, Bayatlı Âdem sus-
tu. "Ahiliğe yangın, doğrusu şimdiye kadar hiç bilmez-
dim" diye düşündü. Sonra atına üst üste iki tepik çekti:

"Haydi deeah! Koş yavrum, yetiş Hıdır Ağamın yürüğü-
nü."

İnceden çiselemeye başlayan yağmur, Bayatlı Âdem'in
UZAKLAR YAKINDIR ? 383

canını sıktı. Yeni izler toprağa açık seçik çıkardı yağmur-
da, ama eski izler de harap olurdu. Vıcık çamurda at koş-
turmak ise, binicinin canını burnundan getirmeye yeter-
di.

Yağmur gittikçe hızlandı, gittikçe hızlandı. Etraf da iyiden iyiye görülmez oldu. Atını yavaşlatan Delibozuk Hıdır'a yetişti. Börkünden yüzüne süzülen damlaları üstlüğünün koluyla silmeye davrandı ya, kolu çoktan ıslanmıştı. Canı daha beter sıkıldı.

"Ne hava ama" dedi, "bu havada takibe devam etmeye aklın yatıyor mu?"

Delibozuk Hıdır tuhaf bir gülüşle süzdü arkadaşını:

"Bende yatacak akıl ne arasın hay Âdemoğlu, Delibozuk denmesi boşuna mı sandın? Aklım yoksa da gözüm iyidir, bak şu ilerde birini görüyor musun?"

Yağmurun içinde bir gölge el sallıyordu.

"Görür gibiyim. Bu ıssız yerde, bu havada tek başına hem de. Bir tuzak kokusu alır gibiyim Ağam."

"Tuzak mı? Tuzak kuracak adam yol ortasında dikilip el sallamaz, bir sipere girer ve yapar yapacağını. Sür gidelim."

Otuz yaşlarında bir adamdı. Binişinin eteği dizlerini dövüyordu. Binişin içine kalın dokunmuş bir hırka giymiş, başına üzeri ak sarıklı yünden bir külah giymişti. Kemerinde ahî saldırmaları taşıyordu. Delibozuk Hıdır son tereddüdünden de kurtulmak için ayaklarına baktı. Yanılmamıştı. İşte, ayaklarında boyunlu ahî postalı vardı.

Selâm verdi. Hemen atından inip elini öpmeye davrandı. Adam hızla çekti elini, Delibozuk'u omuzlarından tutup kucakladı. Sağ omuzbaşını hafifçe öptü. Bayatlı Âdem bunu görür de anlamaz olur muydu? Karşısındaki

384 ? UZAKLAR YAKINDIR
bir ahî dervişiydi. Bu kucaklaşmayı da önceden görmüşlüğü vardı. Delibozuk'un yaptığı gibi yaptı tıpkı. Önce el öpmeye davrandı, bırakmayacağını bile bile. Sonra kucaklaştılar. Nefis bir koku duydu. Cennet kokusu dedikleri koku herhalde buna yakın bir şey olmalıydı. Zor ayrıldı ahî dervişinden. Ellerini önünde bağlayıp durdu.

"Vealeyküm selâm" dedi ahî derviş, "kardaşlar nereden gelip nereye gidiyor?"

Delibozuk Hıdır meçhule gömülü bir baş işareti yaptı:

"Teey adını bilmediğimiz yerlerden gelir, Keşişdağı'na doğru gideriz."

"Ertuğrullu musunuz?"

Birden ürperdi. Ertuğrul gerçi iyi bir aşiret beyiydi, ama namı bu Jâdar tez elden cihanı tutmuş olamazdı. Nereden bilip söylemişti ki?

."Belî ya, Ertuğrulluyuz. Kardaşlardan olduğunuzu bildik, ism-i şerifinizi de bağışlar mısınız?"

"Kimisi Mahmud Nureddin der, kimisi Nimetullah. Ahî Evran denmesi ise bildiğiniz kayalıklarda zaviye tutup, çileye oturmaktan kellidir. Kötü nefis terbiye olup iyilik melâikesinin boyunduruğuna girdikte, Allahü Tealâ Haz-

retleri karşımıza pirimiz Kaya Şeyhini çıkardı. Eteğine yapışıp demirci çırağı girdik. Usta olup peştemal kuşanıp nice usta eli öptükten ve dahi kardaşlığımızı ispat ettikten sonra, Kayı Han derler bir aşiretin beyi olur Ertuğrul'u bulmak vazifesiyle, üstadımız Kaya Şeyhi tarafından vazifelendirildikte, hâdis-i şerif mucibince tedbil-i mekânda ferahlık arayarak yola koyulduk. Allah'ın yardımı, pirimiz üstadımız Kaya Şeyhi Hazretlerinin himmetiyle dağ-taşı düz edip geldik size kavuştuk. Madem Ertuğrullusunuz, aşiretiniz yakınlardadır öyle ya."

UZAKLAR YAKINDIR ? 385

Delibozuk Hıdır boş bulunup sordu:

"Bizim Ertuğrullu olduğumuzu bir bakışta bilen ahî dervişi aşiretimizin nerede olduğunu da bilmeli değil midir?"

Ahî Evran binişinin geniş koluna elini sokup alnına kaldırdı ve terini bir tamam sildi. İşte Delibozuk Hıdır o an farketti, Ahî Evran'm üstüne tek damla yağmurun değmemiş olduğunu. Sendeledi. "Olabilir mi?" diye geçirdi içinden yamuk yumuk, "belki bir yerlerde yağmurdan korunmuştur."

Peki ya şimdi ıslanmamasını neye bağlamalıydı? Tek yağmur damlası değmemesini? Yağmur damlalarının sadece etrafında oynatarak bir tekinin dahi üzerine düşmesini?

"Büyük Allah'ım" diye inledi, "ben fakiri de ahî kullarından eyle, büyük Allah'ım!"

Sorduğu için bin pişmandı ya ağzından çıkmıştı bir kere. Demez miydi Yahşi Hoca, 'Bir okun gittiği yeri, bir de sözün gittiği yeri bilmelidir insan' diye, demez miydi? Derdi demesine, ama Delibozuk Hıdır'da anlayacak akıl nerede. Önce konuşur, ondan sonra düşünürdü. Yok, bu gidişle ahilerin arasına kıyamete kadar giremezdi. Giremez ve yalım yalım yanardı kıyamete kadar.

Ahî Evran konuşmaya başlayınca, kulak kesildi. Ağzından bal akıtıyordu mübarek, bal:

"Bildirilmeyince bilmek olmaz. Yakup Aleyhisselâm kıssasını duymuşluğun olmalı. Oğlu Yusuf, yakınındaki bir kör kuyuya atılmışken bilememişti, ama Mısır'da, Kenan eline kırk günlük yolda bulunurken 'Evladımın ko ? kuşunu alıyorum' demişti. Ya kardaş, bildirilmeyince kul nereden bilsin? Âlîm-i Ezelî olan Cenab-ı Vacibü'l-Vücut

386 ? UZAKLAR YAKINDIR

Hazretleri bildirmeli ki, kurban olduğum, kul kısmı bilsin, yoksa kimse adım atacak, hele hele doğruya gidecek yol bulamaz."

Birden sustu. Gaipten ses alır gibi avucunu kulağının

arkasına koydu. Kısa aralıklarla üç kere başını salladı. Hafifçe gülümsedi, sonra belirli şekilde yüzünü buruşturdu. Delibozuk Hıdır, Bayatlı Âdem'e baktı, Bayatlı Âdem, Delibozuk Hıdır'a; birbirlerine sığındılar ya, dervişin hareketlerine de bir mânâ, veremediler. Tekrar ona döndüklerinde, Ahi Evran eski halini almıştı.

"Bu yolu takip edersem beş fersah sonra Kayı Han aşiretini bulabileceğim demek ki. Sizin aradıklarınıza gelince: İlerde yol üç kola ayrılacak. Hiç birinde iz filân bulamayacaksınız. Çünkü aradıklarınızın akılları başlarına gelip atlarını taşlık yola sürdüler. Yağmur da kalan ufak tefek izleri yok etti. Telaşlanmayın bakalım, herşeyin bir çaresi bulunur. Siz sağdaki yola gireceksiniz. Üç fersah sonra karşınıza bir han çıkacak..."

Yağmurun şapırdamasını bir zaman dinledikten sonra, devam etti:

"Size bir öğüdüm var, iyi kulak tutun. Dağ Keşişi denen Cizvit papazından kendinizi sakının. Kayı içine fitne ateşini düşürenlerdendir. Uzak durun ondan. Cin toplar, efsun yapar, envai çeşit dil döküp gözünün zehirini kullanarak kişiyi gendine bağlar. Karşılaşırsanız eğer, gözlerine fazlaca bakmayın. Sahi, sormayı unuttum, neydi adınız?"

İkisi de büyülenmiş gibi bakıyor ve dinliyorlardı. Yağmuru da, ıslaklığı da unutmuş gitmişlerdi. Ahî Evran dervişin ne kadar olduğunu bir türlü kestiremedikleri uzunca boyuna, sarıya yakın sakalına, yağmur tutmayan binişine, ak sarığına ve rahmet döken gözlerine dalgındılar.

UZAKLAR YAKINDIR ? 387

Delibozuk Hıdır, olan aklını da uçurmuştu. Olduğu yerde sallanıyor, atının dizgini çoktan elinden çıktığı halde hâlâ tutar gibi yapıyordu. Ahi Evran üçüncü defa "adınız?" diye tekrarlayınca, Bayatlı Âdem kendine gelebildi. Delibozuk Hıdır'ı dirsekledi:

"Adımız sorulmakta" diye fısıldadı.

"Ha!" diyerek uyandı Hıdır, "adımız emrolunmuştur öyle ya, benimkisi Hıdır, delişmenliğimize verip Delibozuk Hıdır derler, kardaşınki ise Âdem, Oğuz'un Bayat boyundan olur. Mongol çudalarının kaçırmasıyla bir gâvura bunca yıl hizmet edip göğsüne damga vurulup ayağına pranga takılarak, adı da cebren Adamos yapıldıktan sonra, bir yolunu bulup kaçmaylan kayalıkta kendisine rastlayınca..."

Sözlerini toparlayamayacağı mı anlayıp yutkundu ve sustu. Ahî Evran yağmur perdesinin ardından sevgi saçan bir gülüşle başını salladı:

"Yolunuz açık olsun Kayı Han yiğidi Delibozuk Hıdır, senin de yolun açık olsun Bayat boyundan Âdem kardaş,

Allah'ın yardımıyla aradığınızı bulursunuz umarım. Fakiri duadan eksik etmen."

Yere bıraktığı heybesini omuzladı. Heybe ıslak ıslaktı. Saçaklarından sular damlıyordu. Ama Ahî Evran'ın her tarafı hâlâ kup kuruydu. Güneş altında yürür gibi kup kuru.

Bir daha ellerine davranmayı bile akıl edemediler. Ahî Evran yağmura daldı. Gözden kaybolana kadar baktılar arkasından. Kaybolması çok kısa sürdü. İnsan bu yağmurda bile bu kadar çabuk gözden yitmezdi.

"Uçtu mübarek" diye mırıldandı Hıdır, "kırklara karıştı yoluna yürek serdiğim, kırklara."

388 ? UZAKLAR YAKINDIR

İç çekti:

"Atımızı vermeliydik. Ben kendi atımı vermeliydim. En azından teklif etmeliydim. Nasıl da akıl edemedim. Gâvur dağında bir veli görmekle aklımı nasıl da uçurup buncağızı bilemedim. Hay bende akıl olaydı..."

Âdem'e çıkıştır"^^

"Sende de akıl olaydı, verelim atımızı derdin, Bayatlı olacaksın bir de, koca veli babaya, koca ahî dervişine at sunmayı bilmedikten sonra, Bayatlı olman neye yarar?"

Bayatlı Âdem bakınıp duruyordu. Onun da kafası iyice karışık. Bir ara rüya gördüğünü bile düşünmüş, gizli-den gizliye kendini çimdiklemişti. Acı duyunca rüya olmadığını anlamıştı, ama bu dünya nasıl bir dünya idi / böyle, nasıl?

"Üzülme Hıdır Ağam, Ahî Evran atı nidecek? Üstüne yağmur düşmeyen Allah'ın sevgili kulu, binmeye at ister mi? At senin, benim gibilere lâzımdır. Tabii bulabilirsek. Baksana hayvanları boş koyup dalmışız, da, kimbilir nelere kaçırmışız."

Delibozuk Hıdır'm akli başka yerlere takılıydı:

"Gördün iyece değil mi Âdemoğlu, anlatmayla anlayacağın yoktu, gördün ya ahî dervişini yağmur bile ıslatmıyor, gizli falan dinlemiyor, kim olduğumuzu bilmekle kalmadı, nereye, niçin gittiğimizi de şıp diye nasıl bildi ama; Ertuğrul Beyime gitmesine ne diyelim, hem de Kaya Şeyhi Hazretlerinden gelmesine? Yeni topraklarımızın yolunu gösterecektir sağlama, bize nasıl bir yol gösterdiyse, aşiretimize de gösterecektir, Allah'ımın izniyle."

"Kaya Şeyhi Hazretlerini sen bilmekte misin ki?"

"Dedi ya duymadın mı? Kaya Şeyhi Hazretlerinden gelirim, has müridi olurum dedi ya. Daha bilmesi kalır mı o UZAKLAR YAKINDIR ? 389

deyince. Bunda bunca keramet olduğunda şeyhi kimbilir ne deryadır? Ahî olup peştemal kuşanma yazdınadıysa kaderimize, ne desek boştur, ne etsek de..."

Kişneme duyunca konuşmayı kesti:

"Atlarımız" dedi, "yakındalar, haydi şu tarafa!"

Zavallılıklar şırıl sıklam olmuşlardı. Yeleleri yapış yapıştı. Otlamayı bile akıl edemeyecek kadar tedirgindiler. Başlarını havaya tikmiş, bakınıp duruyorlardı.

Delibozuk Hıdır, atları ıslak görünce, Ahî Evran'ı hatırladı tekrar. "Atımı vermeliydim" diye hmçlandı, "koca ahî dervişini yayan yapıldak bırakmamalıyım."

Âdem'in söylediklerini düşünüp rahatlamaya çalıştı: "Onların bizler gibi ata mata ihtiyaçları ne ola, mübarek-ler göz açıp kapayana kadar ohooo! Yedi dağı aşıp seki-zincisine ayak basarlar."

"Binmiyor musun?" diye soran Âdem'e dalgın dalgın gülümsedi.

"Binilmez mi?" dedi. "Ben ahî candaşı mıyım ki, yedi dağı düz gideyim. Yallah Bismillah."

Bir süre gittikten sonra, Delibozuk Hıdır, yere inip toprağı inceden yokladı. Fakat iz filân yoktu. Kıyıdaki taşlıktan geçseler bile yağmur çoktan taşlara bulaşan çamuru yıkamışü. Bereket versin Ahî Ervan'ın tarifi vardı. İlerde yol üçleşmişti. Tereddüt etmeden sağa saptılar. Üç fersah daha gittiler. Deli yağmurun bulanıklığında iki katlı bir hanın silüetini farkedince rahat bir soluk aldılar.

"Ahî Evran bir kere daha haklı çıktı Ağam Hıdır" dedi Âdem, "bak, işte hana geldik."

"Ne belledin ki. Ahî dervîşi olarktan bilmez olur mu? Bilmeyeni ahî dervîşi yaparlar mı? Yapsalar beni de..."

390 ? UZAKLAR YAKINDIR

Sustu. Bu işin üstünde fazlaca durduğunu anlamıştı. Fakat elinde degildLxftasret yüreğini yakıyordu. Bu yaştan sonra, töbeler/olsun bir sayacıya, bilemedin bir demirciye çırak girip, kalfalık, ustalık derken peştemal kuşanarak ahî olmak..

"Eh, Allah Kerim'dir."

"Bir şey mi buyurdun Hıdır Ağam? Yağmurdan duymadım da..."

Sesli düşündüğü için kendine kızdı:

"Yok hayır! Bu yağmur kıyamette ne buyrulur ki, hanı bulduğumuz iyi oldu. Ama dikkat lâzım. Aradıklarımız burada olabilir."

"Keşke! Habersiz, tebersiz başlarına öyle bir inme ineriz ki, neye uğradıklarımızı şaşırırlar da yüzü koyun ayak öpmeye yatarlar."

"Yatarlar mı dersin?"

"Bilmem. Sözgeşi söyledim. Yoksa, ne bileyim? Aralarında Tepegöz Yabgu olmasa belki. Buraların gâvur kısmı korkak olur. İçlerinde haylice kaldığımdan bilirim. Korkaklıkları mala-mülke fazlaca yumulmalarından. Başlarına bir hâl gelir de, dünyalarından, dünyalıklarından olur-

lar diye ödleri çatlar. Yiğit Hıdır Ağam, mal kısmı insanı ürkekleştirir nedense. Dünyaya kazık çaktığını düşündürür de ödleştirir. Ama bu Mongol için böyle değildir. Zaten çıplağın tekidirler. Ellerinde, avuçlarında olanı da haşhaşa filân yatırılar. İyi dövüşürer. Bunlara dövüşü belleten yaman belletmiş. Bazı bazı efendileri uğruna canlarını fedadan çekinmezler de, ölümün kucağına hop-palama atılırlar. Diyeceğim, Mongol milletinden içerde varsa, daha bir temkinli olalım."

"Amma da uzun ettin bre Âdemoğlu, besbelli fena yıl-
UZAKLAR YAKINDIR ? 391

gınsın bunlardan. Bunlar Mongol olmuş da ne olmuş, biz Allah'ın izniyle Türkmen değil miyiz? Kaç defa kalabalık Mongolu bozmadık mı, bozup önümüz sıra sürmedik mi? Adamlar belki korkak değil, ama niçin buralarda bulduklarını dahi bilmiyorlar. Bu onların hesabına çok kötü. Gayesizlik kötüdür senin anlayacağın, Âdemoğlu, kötüdür. Biz ise niçin burada bulunduğumuzu biliyoruz."

"Niçin?"

Delibozuk Hıdır sert bir bakış fırlattı, Âdem'e:

"Şaplak gelir ha, zevzeklenme" diye çıkıştı, "helbet ki yurt tutup devlet olmak için."

"Olduk diyelim, ya sonra?"

"Sonrası kolay, sır zannetmektesin, ama sır değil.

Rahmetli Gündüz Beyimin ağzından dinlemiştim. Vaktiy-le Cennetlik pederi Kaya Alp, ki aşiretimizin ismi o mübareğin isminden gelmedir, Kaya Alp'tan Kayı Alp değildir. İşte bu Kaya Alp'ımıza erenlerden bir eren, misafir olmuş. Yenilmiş, içilmiş ve gelmiş yatma zamanı. Herkesler dağılıp ermişle Kaya Alp yalnız kalmışlar. 'Baka Kaya Alp' diyerek söze girmiş ermiş kişi, 'senin zürriyetinden öyle büyük hakanlar gelecek ki, isimleri yüz yıllar boyu dünyada söylenecek. Kimi hürmetle yâd edecek, kimi korkuyla. Zorlu devlet kurulup ülkeler fethedecekler. Torunlarından biri hâdis-i şerif mucibince Kostantmiye denen beldeyi feth edip namlanacak. Pek dur ve doğru git, teey Urum içine gir hançer misali, öylemesine gir ki, bu girişin çıkışı olmasın.' Gündüz Beyin anlattığı buna yakın bir şeydi işte, bu yağmurda aynısı aynısına anlatamam. Demem o deme ki, bizim buralara gelişimiz iş olsun geliş değil, sadece Mongol belâsının kaçışı hiç değil; maksatlı geliştir bu geliş, yaman geliştir kısacası. Mübarek ermişin dediği gibi, dönüşü de yoktur. Gâvurun yüreğine hançer

392 ? UZAKLAR YAKINDIR

\
misali saplandık mı, ötesi kolay. Şu han da ne menem şey, efsunlu mudur nedir, biz yaklaştıkça o uzaklaşıyor

sanki."

Bayatlı Âdem handan tarafa baktı. Konak bozuntusu bir şeydi. Terkedilmiş benziyordu. Yine de yağmurdan korunmaya yeterdi. Bu durumda az önce içmeyi tasarladığı sıcacık çorbaya veda etmesi lâzımdı. Ahî dervişi yanılmış olmalıydı.

Belli belirsiz Delibozuk Hıdır'a baktı. Böyle düşündüğünü anlasa, fena kızardı. Kızmakta haklı da olurdu. Şimdiye kadar her sözü doğru çıkmamış mıydı ahî dervişinin. Çıkmıştı. Fakat belli ki han meselesinde yanılmıştı. İhtimal bu harabenin hâlâ kullanıldığını zannediyordu.

Hanın koca kapısının önündeki çelimsiz gölgeyi farkeince, gözüne kaçan yağmur serpintisini elinin tersiyle silmeye davranıp "Vay ki vay!" çekti. Az önce ahî dervişi hakkında aklından geçenlere tövbeler edip, bir zaman için için yandıktan sonra, atını avluya sürdü.

"Baksana hey!" diye seslendi kapıdaki çelimsiz, "ahır ne yanda ahır?"

Çelimsizin sırtıp durmasını bir zaman seyrettikten sonra, borkünü geri itip kafasını kaşıyaraktan Delibozuk Hıdır'a döndü:

"Belki dilsizdir" dedi, "sırtıp durması bundan."

"Aklın uçtu mu Âdemoğlu, uçmuştur herhalde; gâvur illerinde dilli adam neylesin. Helbet dilsizdir, velâkin bizim dilin dilsizidir. Kendi dilince konuşsana, gâvurca ha, bunca aralarında yaşamışlığın vardı, hadi konuş!"

Âdem'in aklı o zaman başına geldi, gelmesiyle de alınna bir şaplak oturttu. Türkmenlerle kala kala dünyada başka millet, başka dil olduğunu unutmuştu.

UZAKLAR YAKINDIR ? 393

"Hah doğru!" dedi, "gâvurca ünlemeli."

Rumca seslendi:

"Ahır sormaktayım bre, ne yanda ahır?"

Delibozuk Hıdır tek kelime anlayamamıştı ya, kapıda dikilip duran çelimsiz parmağını avlunun ucundaki basık çatılı binaya diktiğine göre, o bu dili anlıyordu.

"Ora mı?" diye sordu Âdem.

"He" dedi çelimsiz, "atlarınızla ben meşgul olurum, siz içeri buyurun."

Delibozuk Hıdır şaşıtı bu işe: Sesi amma da kalındı. Konuşanın şu çelimsiz olup olmadığını iyice anlamak için uzun uzun bakmak zorunda kaldı. Çocuk cüsseli bir adamdı, yahut adam sesinde bir çocuk. Acaba neler söylüyordu?

"Ne diyor Âdemoğlu? Bizi cehaletin koyuluğuna terkedip çene yarıştırmak erlik midir? İyi ki gâvurca bilmektesin, caka sat bakalım."

"Diyor ki Hıdır Ağam, atlarımıza o bakarmış, biz içeri

buyurmalıymışız."

"Olmaz de! Türkmen kısmı hayvanını el eline bırakmaz."

"Ama Hıdır Ağam, bunlarda âdet böyledir. Yolcu dinlenirken, hanın hizmetkârı, yamağı kimse, atlara o bakar. Tımar eder, yemler. Böyle bizimkiler gibi vıcık vıcık bir güzel kurularyp abayla sırtını örter ki, üşütüp hastalanmasın. Anlayacağın, senden benden iyi bakarlar, gözün arkada kalmasın."

"Öyle mi? Hay aklına senin! Gâvur içinde kala kala Türkmen töresini unutup gâvur usulünü benmisedin öyle ya. Türkmen kalsan şu teklifi yapar mısın hiç? Yapmaz-394 ? UZAKLAR YAKINDIR

sın. Ne demeye gelir bakalım atımı el eline bırakma? Ben Türkmen olarıktan atımla yatar, atımla kalkarım. Söyle çelimsiz, yolu göstereyim, ahırın kapısını açsın, iki de yem torbası uydursun kâfi, biz at işiyle kılıç işini kendimiz görürüz." \

Delibozuk Hıdır'm sakın konuşması kızgınlığının derinliğine işaret etti. O bağırp çağırıldığında neşesi yerinde demektir, böyle sakın, yumuşak ve dokunaklı durduğunda ise patlamaya hazır yanardağ sayılmalıydı. Âdem biraz daha üstelediği takdirde patlayacağını bildiği için,

"Dertlenme ağam" dedi, "atımızı gâvur eline bırakacak değiliz elbet, benim demem gâvur adeti böyle demesidir, yoksa biz de bu âdete uyalım demesi değil."

Çelimsiz döndü:

"Ahırını aç yeter, iki de yem torbası bul, sonrası iki aba ve dahi iki yatak."

Çelimsiz biraz daha uzunca baktı karşısındakilere, benzerlerini Caber yolundaki handa çalışırken de görmüştü. Hanın kıyısına uzanmış, atlarının yularını bırakmamışlardı. Bunlar da aynı boydan, aynı oydandı anlaşılan. Türkmen mi ne demişlerdi o zaman...

"Türkmen misiniz?"

Âdem kuşkuyla beledi gözlerini:

"Olsaydık ne lâzım gelirdi?"

Omuzlarını silkti:

"Hiç, öylesine sordum işte. Bir gözüküp kaybolmuşunuz da, meraklandım."

"Niye bakalım meraklandın?"

"Gelip geçicisiniz dendi. Konucu musunuz yoksa? UZAKLAR YAKINDIR ? 395

Neme lâzım benim? Ahırın kapısı kilitlidir. Notaras ustamdan anahtarı alıp geleyim. Vaktiyle biz Caber civarında bundan çokça büyük bir han işletirdik. Selçuklu o civardan el etek çekince, Mongol gelip hanı bizden aldı. O zaman ustamla buraya göçtük. Neyse, kafanızı şişirmeye-

yim. İki yem torbası, iki de çuha öyle mi? Yemeğinizi ahıra mı istersiniz, yoksa hana döner gelir misiniz?

Âdem kendi başına bir cevap veremedi. Delibozuk Hıdır'ın sağı, solu pek belli olmazdı. Belki de ahırda yatma isteğinde direnirdi. Şimdiye kadar yapmadığı şey değildi ki...

"Hıdır Ağam, atları kurulayıp yemledikten sonra, yani ahırdaki işimizi bir tamam gördükten sonra, hana döner miyiz diye soruyor. Ne cevap vereyim?"

Delibozuk Hıdır merak kuyusuna batmıştı. Bir ona, bir ötekine bakıyor, tavırlarından, hareketlerinden söylediklerini kestirmeye çalışıyordu. Kendisine sorulduğunda sabrının sonuna gelmişti. Pattadak patladı:

"Söyle ona kulağını ağzına vermeden istediklerimi getirsin. Hana dönüp dönmek bizim bileceğimiz. Türkmen dediğin işine ve aşına yabancıları karıştırmaz. Ne yapacağımıza vakti geldiğinde kendimiz karar veririz. Söyle ona, dilimizi öğrensin, çünkü buna çok ihtiyacı olacak; neden derse anlat: Buralarda kalıcıyız. Yakında bu topraklar Türkmen toprağı olacak; ırmaklarında at sulayıp otlaklarında sürü salacağız; deryalarına sal kurup derya ötesine geçeceğiz. De ki insanları köle edip göğüslerine damga vurup bileklerine halka takıp insanlıktan çıkaranların hakkından geleceğiz! Hanların yanına mescitler kurup medrese inşa ederek, fakirleri doyurmaya aş evleri yapacağız. Üst tarafı senin bileceğin, Yahşi Hocadan dilediklerini sayıp dök ki, gâvurun akli uçsun."

396 ? UZAKLAR YAKINDIR

—Bayatlı Adem, hepsini Rumcaya çevirmedi, sözü kısa tutup sadece çuha ve yem getirmesini tekrarladı. Delibozuk Hıdır işkillendi ya, sesini çıkarmadı. Kendini tutamamış da sayıp dökmüştü işte, neler yapacaklarını hancı yamağı da bilsin istemişti. Bilsin ki, Kayı Han Boyunun niye buralara göçtüğünü anlasın istemişti.

Hancı yamağı ahırın anahtarıyla yem ve aba getirmeye koşunca, yalnız kaldılar. Yağmurun eski hızı kesilmişti. Artık saçakta sicimlenmiyordu. Sicimlense bile, Delibozuk Hıdır, yağmur altında dikilip söyleyeceğini yine söylerdi. Dışı şırıl sıklamdı ya içini ateş yalıyordu. Bu ateşin sırrını şuncacık arkadaşı Bayatlı Âdem bile çözemezdi de, ille Yahşi Hocanın önüne çökmesi lâzım gelirdi, s

"Öylemece bir yanmışlığım var ki Yahşi Hocam, deme gitsin! Kurda, kuşa haber salaşım gelir. Dağa taşa doğru bağırasım gelir ki, Ya heeey! Biz Kayı Hanluyuz, vurgun vurmaya değil, yurt tutmaya gelmişiz, deryalar aşıp Peygamber buyruğuna koşmuşuz, ya heeey! Bağırınca deliye çıkar adımız, bağırılmayca yüreğimiz yanar Yahşi Hocam, meded!"

Çelimsiz hancı yamağı han kapısında görünüp ahıra

yürüyünce peşinden gitti. Ahırın kapısına kilit vurmak da ne demeye gelmeydi. Bu civarın beyi yok muydu, beyi? Yasakçısı yok muydu, yasakçısı? Bu civarın Allah'tan korkusu yok muydu en başta? Her kilide bir anahtar uyardı, ama Allah korkusunun kilidini açacak bir anahtar bulmak imkânsızdı. Bu kilidi yüreklere vurmalydı ki insan harama el sürmesin, kendi malı olmadıkta dönüp bakmasın, gücü yetti diye güçsüzün canını yakmasın! Ne haberi olsundu gâvur milletin? Kötü bir kilidin yarım emniyetine sığınır da, kötü yüreklinin kilit açamaz beceriksizliğine güvenirdi. Buralarda Ertuğrul Beyin hükmü UZAKLAR YAKINDIR ? 397

geçecekti ki, o zaman ahıra kilit vurmaya kimse düşünecek miydi bakalım? "Bunlar kalelerini de kilitli tutma sevdasında iseler, vay hallerine." Kayı Boyunun önü apaçık, apaydınlık sayılırdı. Yürek zırhına sarılmayan kalenin kapısına kilit üstüne kilit vurulsa da almaya, yahut ölmeye gelenleri durdurabilir miydi?

Kendi kendine güldü. Sonra niçin burada bulunduğunu hatırlayıp birden somurttu. Çocuğun elindeki torbaları kaptığı gibi atların boynuna astı.

"Abaları sen al" dedi Âdem'e, "hancıyı da sav gitsin."

Hızla işe koyuldu, ama sonra sonra ağırlandı. Bir başka türlü düşünceler sıralandı kafasında. Ahi Evran gibileri Kayı Boyunun önüne düştükten sonra ölümüne gidilir de icap ederse şehadet şerbeti içilip cennet-i âlâdaki* gülistana yatılırdı. Koca Selçuklu Sultanı "Varın, topraklarım da yurt tutun, müslümanı kâfirin şerrinden koruyun" dediyse, bir bildiği olmalıydı. Ertuğrul Beydeki cevheri bilmeseydi, dirlik vermeye yakın gelir miydi? Sıradan göçebeye bir karış toprak verir miydi? Şu ucda yurt tutun demek, ucu koruyun demektir. Bunun ardından gelse gelse uç beyliği, onun da ardından gelse gelse...

"Yardım ister misin Hıdır Ağam?"

Düşüncelerinin en kıvrak yerine Âdem'in sesi girince, terslemeye döndü ya, kıyamadı. Daha çok genç sayılırdı. "Henüz çocuk." Bunları düşünmesine vakit vardı. Hem düşünüp ne yapacaktı sanki, kendisi bile verilen emri yerine getirmekle yetinmeli değil miydi? Arada böyle delişmenliği tutar, olmadık işlere kafa yorardı işte. Ama elinde değildi ki, beyni mincıklanıyor, içinde saklı tuttuğu ateş zaman zaman kabarıp yalınlanıyordu.

"Bitti zaten, yardım istemez."

398 ? UZAKLAR YAKINDIR

Ahırda bir sürü bölme vardı. Atlar bölmelere bağlanmış, kimisinin boynuna yem .torbası asılmıştı. Atları yoklamayı akıl edemediği için kızdı:

"Bak hele atlara" dedi Âdem'e, "şöyle yorgun görüneni,

yaralı, bereli olanı varsa bizden az evvel hana gelindi demektir. Talihimiz yaverse bunlardan biri Mongol çudarınm atı çıkar."

^Bayatlı Âdem atları yokladı bir bir. Hâlâ burnundan soluk atanlar vardı. Bazılarının karnı sıcakü. Ayaklarının çamuru bile kurumamıştı.

"Henüz ahıra girmişler" diye sevindi, "Mongol çudarı handa olmalı. Velâkin..."

Lâfı yarım kaldı. Kapı tutulmuştu. En önde Mongol çudarı Tepegöz Yabgu duruyordu. Eli palasında kasılmış da uzun boyuyla kapı aralığını bir hayli geçmişti.

"Tepegöz Yabgu!" diye inledi Âdem, "kötü Mongol."

Delibozuk Hıdır ağır ağır döndü. İlk bakışta üç kişi seçti.

Üçünden biri Moğol'du. Diğerleri de avluda bekliyor olmalıydılar. Ahî dervişinin sözünü kulak ardı etmenin cezasıydı bu, olacakları bilmiş de mübarek, dikkatli davranmalarını istemişti. İsteddiği gibi davransaydılar kötü Moğol şu anda ahırın kapısını tıkamış olmayacaktı. Belli ki geçitte yapamadığını yapmaya gelmişti. İyi de bastırmıştı doğrusu. Buradan kurtulmak için erenlere karışıp şu tepedeki küçük pencereden uçmak lâzımdı. Bunu yapamayacağına göre de...

Âdem'e baktı. İlk şaşkınlığını savuşturmuş, vaziyet almıştı. Eli kılıcında, gözleri kapıdaydı. Dişlerini kırarcasına sıkıyordu. Tetik durmak böyle olurdu işte, böyle olurdu ama gecikilmiş bir tetik durmaydı bu, vaktinde düşünüp vaktinde tedbir alsalardı: "Hay akılsız başım!"

UZAKLAR YAKINDIR ? 399

"Ne etsek dersin Ademoğlu?"

Bayatlı Âdem'in yüzünde belli belirsiz bir gülüş oynadı, alaycılıktan çok veda gülüşüne benziyordu. Delibozuk Hıdır yadırgadı bunu, acımtırak hallere girecek ne vardı sanki? "Ya devlet başa" andıyla yürüyenlerin başına her şey gelebilirdi. Gelebilirdi de, o andı içip yola düşenin defterinde teslim olmak yazmadı. Bayatlı Âdem hiç değilse bu kadarını bellemiş, elini kılıcına atmıştı. Afferin şu Bayatlı'ya! Tam bir Kayı yiğidi gibi hareket etmeyi becermişti en sonunda...

"Ne yapması var mı Hıdır Ağam, ben atımı çözdüm, sen de çözersen bir sıçrayışta kapıyı tuttuğumuz gibi kötü Mongol çudarını arkamızdan bangır bangır bağırtırız. Atımızın nalları altında canını kurtarsa bile eli üstümüze yetişmez, yetişse yetişse dili yetişir ki, o da zarar vermez."

"Bu senin teklifine dosdoğrusundan kaçmak derler bilir misin?"

Konuşurken atının bağını kontrol eder gibi yaparak

çözdü. Şimdi dizgin elindeydi.

"Hop dendiğinde hopla Bayatlı, buna kaçmak da dense yeridir. Zira yiğitliğin onda dokuzu akıllıcasına harekettir. Nâmerde mertlik dersi verecek değiliz. Hop yallah!"

Aynı anda atlanıp uçtular. Koşumlar ahırda kalmıştı ya, şimdi koşumları düşünecek zaman değildi. Zaman can kuşunu tende tutma zamanıydı, sonra bir yolunu bulup geri döner, ya hancıdan, yahut Moğol çudarından koşumların hesabını sorardı.

"Haydaaa, savuş!"

Tepegöz Yabgu ile adamları bunu hiç mi hiç beklemiyorlardı. Sirtında yalnızca aba bulunan atlara o hızla bi-400 ? UZAKLAR YAKINDIR

nip o hızla kapıyı tutmak, zaten akıldan uzak işti. Değil Yabgu'nun kıt aklı, Şövalye Piyer Marinos Nataliadis'in sivri aklı bile yetmezdi buna. Yabgu ezile-büzüle olanları anlatınca köpürdü:

"Beceriksiz!" diye homurdandı, "sana güvenende kabahat, kattır elinden kaçınıyorsun."

Efkârını dağıtmak için şarap tasma saldırdı.

Yağmur dinmiş, bulutlar hızla savrulup gitmişti. Gurup yerinde akşamın kızılığı yaldızlanıyordu. Biraz sonra karanlık inecekti.

Delibozuk Hıdır atını önce yavaşlattı, sonra yelesini okşaya okşaya durdurdu. Dönüp arkaya baktı. Memnun memnun güldü:

"Atlattık Âdemoğlu, Ahî dervişin himmetiyle atlattık. Herifler öylemesine şaşırıdılar ki, arkamızdan gelmeyi bile akıl edemediler."

"Eh, öyle diyorsan öyledir Hıdır Ağam, lâkin bittim ben. Eğersiz ata binmek meğer ne kötü imiş."

"Kabahat sende değil Âdemoğlu, sana eksik talim verende. Eğersiz ata binmeyi, üstünde saatlerce gitmeyi vakti zamanında öğretmeliydim. Ne halde, bir ateş yakıp ıslaklığımızı kurutalım derim."

"Ya sonra?"

"Allah Bismillah der, hanın yolunu tutarız. Bir basılmadan yılıp yüzgeri edene bizim ellerde yiğit demezler. Yiğit diye ölümüne ölümüne yürüyene derler. İlle bu Yabgu putperestiyle yanındaki zırhlı hergelenin izini tutmak lâzım. Bulamazsam Kayı boyunda dile destan olur, söylenirim. İnelim de atlardan, birkaç çalı çırpı toplayalım. Yörük çobanı ateşi yakıp kurulanalım ilk evvelâ. Sonrasına Hak Tealâ Kerim."

UZAKLAR YAKINDIR ? 401

Durdukları yer bir orman kıyışıydı. Ufukta güneşin gözü tutuşmuş, dağların çıplak sivrilikleri morarmıştı. -Ak bulutlar, ucundan lâvlanmış pamuk yığınlarını andırıyor-

du. Ağaçların ıslak filizleri yaldız yaldızdı. Taze toprak koku her tarafa sinmişti. Delibozuk Hıdır derinden iç çekti:

"Vatan kokusu" dedi hasretle..

Derinden bir daha soluklandı.

• • •

"Delibozuk Ağamla Âdemoğlu dediği yordakçısı Âdem, Yörük çobanı ateşinde bir güzel kurulandıktan sonra, akşam namazını da eda edip düşmüşler tekrar hanın yoluna, Gazi Anacığım. Hanın sahibi Topal Notam s adlı şişko bir kefere, yamağını sorarsan kart sesli çocuk yapılı Tatyos, nereden geldiklerini sorarsan, onlar da bizim gibi dolanırmış. Vaktiyle Caber civarında han işletirken, Mongol, onu da buralara sürmüş. Belocoma eski beyinin ahşap konağını han yapıp yerleşmişler. Neyse, bizimkiler işte bu hana geri dönmüşler. Delibozuk Ağam Mongolca bilir de keferece bilmez ya, sığınmış Âdemoğlu'nun gâvurcasına. Hancıyı kıstırmış köşeye, Tepegöz Yabgu denen putpe-restle avenesinin yerini söyletmek için. Notaras önce söylemezlenmiş, lâkin zora geldiğinde Tepegöz Yabgu'nun son zamanlarda Belocoma Beyine bağlı çalıştığını, oraya doğru at kopardığını söylemiş. Meğer Belocoma Beyi bizim obalardan çocuk, kadın, adam kaçirtıp, boyunduruğa vurup cebren çalıştırır, gendisi sırtüstü yatar cinsinden bîiman ve bîaman bir kefere imiş. Hıdır Ağam, hancı Notaras'tan atlarının koşumlarını dahi alıp yola düşecek ken, merdivenlerde kukuletalı, maşlahlı, zünnarlı bir keşiş belirmiş. Neydi adı, dur bakalım, hah..."

402 ? UZAKLAR YAKINDIR

Gazi Ana keşişin adını söylemeye bırakmadı oğlunu, hışımla:

"Adı batsın!" diye değneğini yere vurdu, "bana ne gâvur keşişinin adından? Bana ne Delibozuk akılsızının gezip görmelerinden? Derdim başkadır benim."

Lokman ufalandı, büzüldü:

"Anlat demiştin de Gazi Anam!"

"Demez olaydım! Öyle bir anlatmaya kuruldun ki, kıyamete kadar bitmeyecek. Bir avuçluk işi batmanlaştırıp ağırlaştırılanları sevmem ben. Besbelli Delibozuk akılsız, kâfir içinde geze-dolaşa, kefereler gibi gendi gendisini övmeye alışmış. Bildiğim kadar, eskiden övünmeyi sevmeyen, fazlaca da konuşmayan dobra bir yiğitti. Hadi git başımdan. Dur, savuşmadan kestirme yap bakalım; elle tutulur, gözle görülür bir haber getirdi mi obamıza?"

Lokman şaşkındı. Anası istedi diye anlatmaya başlamış, Hıdır ile Âdem'den duyduklarına hiçbir şey katmadan nakletmeye koyulmuştu, ama anasının takazasına tutulmuştu. Boynunu büküp, gözlerini yere çevirerek:

"Olur" dedi, "nasıl istersen öyle olur. Hıdır Ağam, hancıdan haberi alır da durur mu? Âdemoğlu'yla birlikte atlandıkları gibi düştüler yola. Karanlık maranlık demeden ölümüne at sürdüler. Ora senin, bura benim derken..."

"Uzatma dendi..."

"Evet, günlerden bir gün Belocoma Hisarının surları gözüktü. Kestirme dedin diye kestirme gidiyorum Gazi Anam, yoksa böyle anlattığım kadar kolay olmadı."

"Anladık, devam et!"

Bir yolunu bulup kaleye girdiler. Sabah erken şehri dolaşmaya çıktılar ki, ne görsünler! Kırbaçlı keferelerinin sürümesinde yüzlerce esir Türkmen, üstelik zinzinler. UZAKLAR YAKINDIR ? 403

çirle birbirlerine bağlı, kapılardan çıkıp tarlalara dağılmıyorlar mı?"

"Vay rezil Belocoma Beyi vay!"

"Âdemoğlu'nu birinden biri tanıyacak olsa canına okunur, bu yüzden kılığını akşamdan değiştirmiş fikara, gâvur kılığına girmiş de tanınmaktan kurtulmuş. Delibozuk Ağam kafileyi görüp bizim dili konuştuklarını, arada bir yüksek sesle dua ettiklerini duyunca olan aklını da uçurup 'Ya Allah Bismillah!' çekerek az daha onca askere hücumu kalkıyormuş. Âdem çocuk, kâfir içinde yaşamış olmakla, âdetlerini bellediğinden, Hıdır Agami vaktinde durdurup geceyi beklemelerini söylemiş. Gece çöktükte Âdemoğlu'nun izciliği ile esirlerin tutulduğu evi bulmuşlar. Kapıdaki iki nöbetçiyi yere serip içeri girmişler ki, dünya perişan. Zavallılar zincirle duvara çakılı. Bin zahmetle zincirleri sökmüşler. Silâha benzer ne bulmuşlarsa esirlere dağıtıp ilk evvelâ ahin basmışlar. Atlandıkları gibi kapıya yüklenmişler anam. Birkaç can onlardan, birkaç can bizim esir kısmından telef olmuş ya, kaleden çıkmayı başarmışlar."

Gazi Ana dayanamadı:

"Belocoma Beyi arkalarından asker salıp hepsini yakalatmış, Hıdır'la Âdem canlarını zor kurtarmışlar öyle ha?"

"Ağzından yel alsın Gazi Anam, hiç öyle şey olur mu? Öyle olsa gelir, ballandıra ballandıra anlatır mıyım?"

"Nasıl olmuş peki?"

"İyinin de en iyisi olmuş anam. Gerçi Belocoma Beyi, gâvurlar tekfur derler, kudurup asker salmış peşlerine, fakat Delibozuk Ağam öyle kolayından yakayı kaptırır mı? Üstelik yanında Âdemoğlu var. Âdemoğlu deyip geçme ha, oraları avucunun içi gibi bilmekte. Düşmüş kafilenin önüne, Tekfurun adamlarını bir şaşırtma şaşırtmış ki, 404 ? UZAKLAR YAKINDIR

adamlar yanlışa uyup bataklığa gömülmüşler. Pek azı canlarını kurtarıp kaleye dönebilmiş. Bizimkiler de güle,

oynaya dönmüşler aramıza."

"Bunca işi yapıp da he mi?"

"Bunca işi yapıp da..."

"Afferinler demeli yiğitlerime, afferinlerin de şeddelisini demeli."

"Demeli ya..."

Gazi Ana çok memnundu. Hıdır'ın başarılarıyla için için övünüyor, bu başarılarda payı olduğunu düşünüp seviniyordu. Gözleri yer yer küçücük su birikintileri meydana getiren ırmaktaydı. Irmak da küçüktü. Birkaç yüz adım yukardan çıktığı için küçüktü. Aşağılarda yeni kolların katılmasıyla kimbilir nasıl büyüyor, kos kocamanlaşıp nasıl köpürüyor, kabarıyor, geçit vermez oluyordu. Kayı Hanlı da böyle olacaktı işte, aka aka büyüyecek, kendisine katılanlarla büyüüp güldürleşerek günü gelince dünyaya yayılacaktı.

Düşünceleri Lokman'ın kıkırdayışıyla bölündü. Hışım-
la döndü:

"Neye gülmektesin öyle, ne gördün?"

"Hıdır Agamin getirmelerine gülerim anam. Hıdır Ağam, 'Bunlar hazır askerdir, yiğitbaşı bile olurlar' diye düşünüp esirleri obamıza getirdi ya, bunların çoğu hazır yeyici cinsten. Bir deri bir kemik kalmışlar. Kılıç sallamasını bilmezler, kargı savuramazlar, ok gezleyemezler, yay tutamazlar; dillerini unutup gâvurca şakıyanlar dahi var. Ertuğrul Beyim bu hali gördükte az biraz buruklanmış, çağırılmış Delibozuk Agami, 'Bak a Hıdır kardaş' demiş, 'dindaşlarımızı kâfir zulmünden kurtarmakla iyi bir iş işledin, velâkin bunlara kılıç kullanmasını, kargı savurmasını, kalkan tutmasını ve dahi dilimizi öğretmelisin ki, UZAKLAR YAKINDIR ? 405

başladığın işi bitirmiş sayalım, davran görelim.' Şimdi Delibozuk Hıdır Ağam ne yapacağını kara kara düşünmekte..."

"Hiç düşünmesin" diye atıldı Gazi Ana, "bunlar bildiğim Türkmen ise bir aya varmaz değme yiğit kesilirler ki, Hıdır oğlum bile şaşar kalır. Şu Mongol Yabgu'dan hiç haber vermedin, yakalayamadılar ha?"

"Yakalayamadılar" diye iç çekti Lokman, "herif şeytanın tâ kendisi. Hıdır Ağamla, Âdemoğlu Belocomaya varana kadar Mongol Yabgu kayıplara karışmış çoktan. Hıdır Ağam kötü kızgın, 'helbet bir gün karşılaşırız onunla' diyor da bir diş çakma çakıyor ki, deme gitsin."

"O Mongol başımıza dert olacağına benzer, varmışken yanma gafleti tepeleyip hakkından gelmeliydiler."

Yine dereciğe bakarken Ali'sini hayalledi. Yılların ardından kopup gelen çılgınlığını duyar gibi oldu.

"Esirlerin hepsini gördün mü?" diye sordu Lokman'a.

"Görülmez mi anam, hepsini gördüm helbet."

"Şöyle sol elinin şahadet parmağı..."

Lokman söylenmeden bildi. Başını iki tarafa salladı:

"Ağam yoktu aralanrda."

"Araştırdın he mi?"

"Araştırmaz mıyım. Senden hikâyesini dinledikten sonra, aklımdan silinmez. Ne zaman bir yabancı görsem, yüzünden önce eline bakar olmuşum o günden beri, lâkin yok, bulamam."

Gazi Ana, eline geçirdiği bir taşı hınçla gölcüklerden birine fırlattı. Yus yuvarlak dalgacıkların ardı ardına dizilip kıyıda çırpınmalarını seyretti.

"Bir gün bulacak olsak..." dedi, yutkundü, "ağanı se-ver misin Lokman'ım?"

- 406 ? UZAKLAR YAKINDIR

Anasının endişesine şaşıtı, baka kaldı yüzüne. Galiba kıskanacağını düşünüyordu, gülmeye verdi:

"Ağam o benim, can ağam; sevmek ne söz anam, kıyısında çömez olmaz mıyım, eteğine sarılmaz mıyım; ağam diye yüreğimin yağına basmaz mıyım; sevmek ne söz?"

Gazi Ana rahatladı. Sanki Ali'yi bulacağını biliyor da, Lokman'm onu kabul edip etmeyeceğini kestiremiyordu- İçi gülen gözlerini tekrar ırmağa çevirdi:

"Şu derecik var ya oğul, bakma buradaki minikliğine, garipliğine, aşağılarda gendisine karışan başka dereciklerle derinleşip genişleyerek köpük köpüğe çağlıyordur."

Lokman, anasının ne demek istediğini anlamıştı:

"Kayı Hanlu da böyle mi olacak dersin?"

"Olacak ya, büyük Allah'ımın izni ve yardımıyla, Kayı Han yiğitlerinin gayretiyle olacak..."

Ayak seslerine döndüler. Biri ürerlerine koşturuyordu. Biraz daha yaklaşınca, Lokman, Ak Timur'u tanıdı. Tombulcacık yanakları kan toplamıştı. Burnundan soluması yetmediğinden, ağzı alabildiğine açıktı.

"Hayrolsun Ak Timur, neydi?"

Çocuk durdu. Eli göğsünde, dizi yerde yiğit selâmına çöktü.

"Akça Ağam dedi ki: Lokman Ağana haber ver gelsin. Kol çıkılacak."

Lokman'ın yüreği sevince gömüldü:

"Akça Ağan ha?" dedi.

Ne zamandır onunla göze çıkmak istiyordu. Yine de sormadan edemedi:

"Balabanla Can Ali Ağana ne olmuş ki biz çağrılıyoruz?"

"Bir şey olduğu yok Yaradana şükür, Can Ali Ağamda az biraz mollalık olduğundan şu yeni gelen Türkmenlere din dersi verecek."

UZAKLAR YAKINDIR ? 407

"O işi Hıdır Ağam yapmaz mı hay çocuk?"

"Hıdır Ağam kılıç-kargı, ok, at işini üzerine aldı. Din, diyanet işi başka imiş. Hıdır Agamin din bilgisi gendine yetesiye olduğundan, başka biri lazımmiş, Hıdır Ağam söyledi."

"O vakit Ertuğrul Beyim Can Ali'yi vazifelendirdi demek. Yahşi Hoca ne der bu işe?"

"Sevinir. Fikir de zaten onun. Can Ali'yi onca vakit okutmuşluğum bir işe yarasın ki, gözlerim arkada kalmasın demektedir."

"İyi. Görmekte misin Gazi Anam, aşiretten birazcık ayrıldık da neler oldu, sanki her bir şey değişiverdi bir anda. Helâlligini dilerim Gazi Anam, Akça Ağamla yol tutmak lâzım."

Sarılmak için bir hareket yaptı Gazi Ana, ama ne düşündüyse, vazgeçti. Galiba bütün Kayılının Gazi Anası olduğunu hatırlamış, yol ağzında oğlunu, ana kollarında eritmekten çekinmişti.

"Hakkım bir tamam helâl olsun" dedi, "Allah dizine derman, bazuna kuvvet verip kılıcını keskin etsin."

Anasının tavrı biraz soğukça geldi Lokman'a, ama gözlerini görünce yanıldığını anladı. Kollarının vermediğini gözleri veriyordu. Anasının gözlerine gülümsedi:

"Hoşlukta kal, duandan irak etme anacığım."

Ak Timur'un elini tuttu:

"Gidelim bakalım Akça Ağamıza, Timur yiğit, yürü."

Oğlu yol kıvrımlarında yitene kadar baktı Gazi Ana, sonra tekrar dereciğe döndü, kıyısına çömeldi, bir avuç su alıp içti:

"Büyüyeceksin Kayı Hanlu" diye mırıldandı, "şu dereciğin aşağılarda büyümesi gibi, büyüyeceksin Rabbimin izniyle..."

408 ? UZAKLAR YAKINDIR

ONUNCU BÖLÜM

"Ertuğrul Bey, Kur'ân-ı Kerim'i göricek, tazim itdi. Abdest yerağını gördü. Huzu' ve huşu ile el kavuşturub ol Mushafın karşusunda durdu. Ol vakte dek ki, sebah yekin oldi, halk uykuye doydı, pes defter ta'zim ve tekrimi durdu, hatm ildi. Ehl-i hane, bu hali duymesinler deyu vardı yerinde yatdı. Başım yastığa koduğu dem uyku âlemine girdi. Cenab-ı gaybden bir hitab irdi kim, ey pakize nihad, ve pak itikad, çün sen benim kelâmime ihtiram itdin, ihtimam itdün, ben dahi seni ve evlad-ı emcedini muazzez ve mükerrem eyledim. Ertuğrul Bey uykuden uyandı, bildi kim handanmde çerağ-ı saltanat yandı..."

İbn-i Kemal

Belocoma Tekfurunun adamları kapıyı tutmuş, Topal Notaras kıvrım kıvrım kıvrınmaya koyulmuştu. Nicedir dil dökmesine, azizlere göz çekip dualar mırıldanmasına

rağmen, Belocoma Tekfurunun altı adamında kıl kıpırda-
ması olmamıştı. Söyleyeceklerini söylemiş, üst yanını
alaycı bir suskunluğa gömmüşlerdi. Oysa Notaras konu-
sunlar istiyordu. "Hanı elinden alacağız" diye kestirip ata-
caklarına, başka şeyler de söylesinler, bunun sebebini
açıklasınlar, sorularına cevaplar versinler; kısacası, böyle
kök salmış gibi kapı ağzında duracaklarına, rahat min-
UZAKLAR YAKINDIR ? 409

derlere yaslanıp havadan-sudan laflayarak karınlarını do-
yursalar; o zaman biraz olsun sertlikleri yumuşar da, bel-
ki birkaç altınla vaziyeti kurtarırdı. Ne gezer! Şu sıska, şu
keçi boynuzu burunlu sıska, "Hanı elinden alacağız, bey
buyruğudur" dedikten' sonra, bir susma susmuş ki, Haz-
ret-i İsa "Konuş bre!" çekse, konuşacağı şüpheliydi. An-
lattıklarını dinlemiyorlar, anlatıp dinletmiyorlardı.

Belocoma Beyi durup dururken eski konağını hatırla-
mış değildi herhalde. Onbeş yıldan fazla uğramadığı, ara-
yıp sormadığı, yıkıldı yıkılacakken çivi çaktırmadığı bina-
nın, bir yıl kadar önce iyice tamir edilip, eski halinden
daha güzel bir görünüş kazandığını duyup, "Vay ki orası
bizim mülkümüzdür, Topal Notaras'a yedirmeyiz!" gibi-
sinden celallenerek mi adam salmıştı başına? Bilse şunca
masrafa girer de hiç tamir ettirir miydi? Akılsızlığı ki, tu-
tup teey nerelerden namlı ustalar getirtmişti. Keşke eski
halinde bıraksaydı, keşke tek çivi bile çaktırmasaydı. O
zaman Belocoma Beyinin iştahını kabartmaz, şu "Hanı
elinden alacağız" sözünden başka şey bilmeyen keçi boy-
nuzu burunlu siskayı başına sarmazdı. Bu iş dil dökmey-
le olacak işe benzemiyordu. Bu iş öyle bir işti ki, içinde
başka işler yoksa, topal bacağını keserdi. Yalvarıp yakar-
ma kâr etmediğine göre, az biraz baş dikmeyi denemek-
ten zarar gelmezdi herhalde. Gelse bile hanı elden alın-
dıktan sonra, canı kalmış neye yarardı? Varsın hanını al-
madan önce canını alsmlardı da kurtulsundu.

"Ne lâf anlamaz şeylersiniz!" diye diklendi, "ağzınızdan
kelâm çıkmıyor. Hem nereden belli bakalım Beyimizin
temsilcisi olduğunuz. Bu hanı ben yeniden kurdum sayı-
lır. Yeniden kurduğuma göre üstünde kimse hak iddia
edemez. Beyimiz bunu böyle bilmediğinden sizi salmıştır.
Hem dedim ya, Beyimizi temsil ettiğiniz nereden belli ba-
kalım?"

410 ? UZAKLAR YAKINDIR

Altı Belocomalı silâhşörde hâlâ ses yoktu. Hancı Nota-
ras ellerini iki yana açarak çaresizliğini döktü bu sefer.
Sertleşmeye çalışıyordu, ama bundan fazlasına cesaret
edemiyordu. Gerçi "Han gidecekse can da gitsin, hansız
canın ne kıymeti var?" diye düşünmüştü, fakat adamları

rın, hele de keçi boynuzu burunlu sıskanın gittikçe kısılan gözlerini, kılıcına inen elini görünce, düşüncelerinde büyük bir değişiklik oldu:

"Belli mi?" diye sordu, "belki de bellidir... Tabii canım, siz Beyimizin vergi memurusunuz. Bunlar da korumalarıdır. Özür dilerim."

Can, handan tatlı gelmeye başlamıştı. Bu yüzden ellerinin çaresiz hareketine özrünü de sıkıştırdı. Bunlar belki yetmez korkusuna da bülbül kesildi:

"Beyimize canımız kurban, velâkin bir yanlışlık olduğu muhakkak. Kocca Belocoma Beyi, kala kala bu eski püskü konağa mı kaldı ki? İcap ederse kirasını veririz, icap ederse, kendisini ağırlamaktan şeref duyarız. Bu zamanın zamanında böyle bir han, hele de meydanı Türkmenlerin luttuğu sırada bin askerden kıymetlidir. Siz üstelemeyin de bizzat ben Beyimizin huzuruna varıp durumu arzede-yim. Her türlü haberin handa dolaşğını söyleyeyim, burada bütün konuşulanları kendisine ulaştıracağımı bildireyim. Eminim, olup bitenden haber almayı hanı almaya tercih edecektir."

Sıskanın taş kaüsü bakışlarında ilk defa bir değişiklik oldu. Adamlarına bir baş işareti çekti, onlar sedirlere yayılırken:

"Rahat konuşabileceğimiz bir yere gidelim" dedi, hancıya.

Topal No taraş ellerini sevinçle oğuşturdu. Sıskanın di-
UZAKLAR YAKINDIR ? 411

linin çözülmesini hayra alâmet sayıyordu. Bir kere konuşmaya başladıktan sonra, gerisi gelirdi. İnsanlar konuşa konuşa anlaşır denmişti, elbet böyle denmesinin bir hikmeti olmalıydı.

Merdivenlere yürüdü. Merdiven başında sıskayı öne geçirdi. Tamirden sonra gıcirtısı kesilmiş basamakları çıktılar. Notaras belinden eksik etmediği demir halkaya dizili anahtarlardan biriyle kapıyı açtı. Sevimli görünmeye çalışarak sırttı:

"Fakirin odası, burada rahat konuşuruz."

Sıska girer girmez hancının yatağına yayıldı. Gözlerini bir zaman tavanda gezdirdi. Sonra birden doğrulup hancıya bağırdı:

"Konuşsana be adam!"

Topal Notaras irkildi birden, çok korktu. Birkaç kere yutkundu. Kendisini toparladı. Nihayet konuşmaya başladı. Söz ustalığındaki bütün maharetini kullanıyor, doğrusu kendi kendisini kutlayacak kadar iyi rol yapıyordu, ama sıskanın bakışlarında ve yüz ifadesinde bir değişiklik göremiyordu. Anlattıklarını umursamadığı beliydi.

Notaras en etkili silâhını kullanmaya karar verdi:

"İhtiyarlığında ele, güne muhtaç olmamak için biriktirdiğim üç-beş altınım var. Sizin vasitanızla sevgili Tekfurumuza gönderebilirim."

Adam birden canlandı. Odanın içinde dönen bakışlarını hancının gözlerine kilitledi:

"Ne kadar?" diye sordu.

"Çeyrek kese diyelim."

Sıskanın dudakları beğenmezlikle büzüldü:

"Mümkünü yok Tekfurumuz bu kadarcığa razı olmaz."

412 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Ne yazık ki daha fazla verecek durumda değilim efendim. İnanın bana bu han pek bir şey getirmiyor. Ah, siz benim Caber yolundaki hanımı görecektiniz. Uğrayanı çoktu. Dolup dolup boşalırdı. Bundan eskiydi, ama çok daha büyüktü. Mongollar çaldılar hanımı, kendileri konular. Buralara göçtüm, bu binayı buldum, tamir ettim, han yaptım. Gün oldu aç yattım, inanın bana. Bu yüzden yardımcım Tatyos beni terketti. İki ay kadar önce Dağ Keşişine uyup savuştu. Haksızdır diyemem. Parasızlıktan aç yattığımız geceler o kadar çoktu ki, çocukcağız dayanamadı sonunda, çekti gitti. O günden beri bütün iş bana bakıyor."

Adam söylediklerini duymuyor gibiydi. İlgisini Notaras'm üzerinden çekmiş, tekrar bakınmasına dönmüştü.

"Daha fazla veremem" diye yakındı Notaras, "istesem de veremem. Çünkü burası para getirmiyor."

"Ama burasını eski hanından daha iyi döşemişsin" diye konuştu adam, "bizim Beyin konağından aşağı kalmaz, bütün bunlar..."

Gerisini bir el hareketiyle tamamlayıp sustu.

"Evet" diye atıldı Notaras, "ilk bakışta öyle görünür, lâkin elimdekini, avucumdakini hanın tamirine sarfetüm. Biliyor musunuz efendim, teey nerelerden dünyanın en iyi ustalarını getirttim, bir hayli pahalıya oturdu bu tamir işi..."

İç çekti:

"Bilsem ne bu masrafa, ne de bu zahmete katlanırdım."

"Çeyrek kese yetmez" diye kestirip attı adam.

Topal Notaras iniltiye benzer bir sesle sordu:

"Peki ne kadar yeter?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 413

"Yarım kese diyelim, bu da senin hatırın için. Yarım kese duka altını ve adamlarımla her istediğim zaman hiç bir ücret ödmeden handa kalma izni. İşine gelirse kabul edersin, gelmezse hanı boşaltırsın."

Notaras'ın imdat dilenen gözleri sağır duvarları yalayaarak pencereden taşı, bir toz bulutu hana doğru yuvarla-

niyordu. Gelenler vardı, ama artık sevinemiyordu. Hiçbir şeyden emin değildi. Son zamanlarda belâ yağıyordu. Bir taraftan Belocoma Beyinin adamları, bir taraftan Katolik Katalanlar, Mongol çudaları, milliyeti belirsiz çapulcular filân; her gelen bir şeyler alıp gidiyordu. Yalnızca Türkmenler kendisine insan muamelesi yapıyor, ne yazık ki onlar da dışarda yatmaya alışık olduklarından, hele de domuz pişirilmiş şüphesiyle kazanlarda pişen hiç bir yemeği yemediklerinden tek dirhem dahi bırakmıyorlardı. Bununla birlikte atlarını yemleyip tımar etmekten birkaç kuruş kazanıyordu. İlk zamanlarda gözü Türkmenleri hiç tutmamıştı, ama tanıyınca sevmişti. Ertuğrul Beyin adamları dürüsttü. Yüzleri başka, boyları başka, kıyafetleri başkaydı ya, hepsinin ortak bir yanı vardı: Hepsi de namusluymuştu. Kendilerinin olmayan bir şeye asla el uzatmazlar, çok lâf etmekten hoşlanmazlardı. Haksızlığa da göz yummazlardı. Bir seferinde hayatını bile kurtarmışlardı. On Mongol çudarı karınlarını tıka basa doyurup dirhem vermeden çekip gitmekte iken, önlerine gerilmiş, can havliyle hakkını istemişti, lâkin kendisini kenara savurup, eğri Mongol hançerini gırtlığının üstüne basmışlardı, tam o sırada Hızır misali yetişen beş Türkmen, Mongol çudalarını tepeleyip, yediklerinin bedelini almış, kendisine teslim etmişlerdi. Buna karşılık birkaç dirhem vermeye kalkışınca hışımla bakmışlar ve tekrar atlandıkları gibi yolu tutmuşlardı. Onlar hakkında bildikleri Sen Jan senyörü Piyer Morinos Nataliadis'e, Salgur Noyan'a 414 ? UZAKLAR YAKINDIR

ve isteyen herkese sattığına pişmandı. Bu pişmanlık zaman zaman vicdanını zorluyor, ama kılıcın sivrisi yahut altının sarısı görününce dili çözülüp, bülbül kesiliyordu. Yılların alışkanlığını terkedemiyordu bir türlü, şimdi dara gelince de Türkmenlerden haber vereceğini şu sıskaya söylemişti. "Akılsız Notaras" diye geçirdi içinden, "şu karcık işi bilip çıkaramaman ne aptallık! Sıskaya boşu boşuna yarım kese kaptırdın, tüh şeytana çarpılası kafam! Besbelli Belocoma Beyi bu herifleri Türkmen korkusuna yollamıştır. Haber gözüne çıkarmıştır, tüh! İş işten geçti ki, bu kadar olur. Gayri yarım keseyi kurtarmalı. Bir de akıllı geçinirim. Belocoma Beyinin istediği han değil, Türkmen boylarının ne yapıp ne ettikleri. Ne ederler, nereye giderler, kaç boy var, her birinin mevcudu ne? Belocoma Beyini bunlar ilgilendirir, konak bozması han değil; tüh! Beni boş bellediler, ahmaklığım yüzüme aksetmiş ki, okuyuverip 'Hem Beyimizin emrini yerine getirelim, hem de her sinekten yağ çıkaran hancıyı söğüşleyelim' diye düşünüp keseye kondular. Hele dur! Şu yaklaşan üç atlı Türkmen'se, dur hele! Bir çaresini bulup iki tarafı kapıştırmazsam adıma Notaras demesinler."

Atlılar yokuşu tırmanırken, hancının göz bebeklerinde sevinç şavkları yandı. Bu yokuşu doludizgin çıkabilecek at, Yörük atından başkası olamazdı. Böylesi de ancak yıllardır nal çakıp nal söken Türkmenlerde bulunurdu.

"Aziz Hristos, galiba yine yaptın yapacağını, Dağ Keşinin ağlattığı Topal Notaras'ı güldürmeyi iyice kafana koydun besbelli, hay kurban olduğum!"

Gelenlerin Türmenliğinden iyice emin olana kadar baktı. Aklının bir kısmı sıskadaydı. Sessizliğin uzaması sinirine dokunur da bir deliliğe kalkışır diye çekiniyordu. Hem bu ihtimali bertaraf etmek, hem de adamın yüreğini korkuya salmak için konuştu:

UZAKLAR YAKINDIR ? 415

"Türkmen beyleri geldi" dedi, "şimdilik üç tane. Eminim bunlar göze çıkmıştır, yokuşun dibi Türkmen kaynıyordur şimdi."

Sıska hızla doğruldu. Pencereye koştu. Türkmenlerden biri attan inmiş, diğerlerine bir şeyler söylüyordu. Eliyle de hanı işaret ediyordu. Sıskanın yüzü allak-bullak oldu.

"Keseyi ver!" dedi hancıya.

Hancı, adamın haline için için gülüyor, fakat yüz ifadesinden bunu belli etmiyordu.

"Aşağı buyurun asilzadem, çeyrek kese sizi bekliyor."

Sıska diş çaktı. Notaras kaşla göz arasında rüşveti yarıya indirmişti. Sesini çıkarmadı. Üç Türkmenin ansız gelişi neyse de, arkada yüzlercesinin bulunması ihtimali onu ürkütüyordu. Şimdiye kadar hiç biriyle karşılaşmamış, fakat Türkmenlerle dövüşen birkaç talihsiz rastlamıştı. Bunlardan biri de kollarında can vermişti. Son sözleri, "Türkmenler geliyor!" olmuştu. Diğer ikisi hâlâ sağdı, ama birinin sol kolu tutmuyor, öbürü yürüyemiyordu. Yara almadan paçayı kurtaranlar ise gerçeğe efsane karışığı şeyler anlatıyorlardı. Göçer Türkmen denince orada durup düşünülmeliydi. Çünkü göçer Türkmen, şimdiye kadar gördüklerine hiç benzemezdi. Kanatlı atlara biner, rüzgâr hızıyla giderlerdi; sol ellerini de sağ elleri kadar iyi kullanırlardı; günlerce yemeden, içmeden yürürlerdi. Kin tuttular mı, unutmazlar, mutlaka bir gün intikama gelirlerdi. Sevgi bağları da kuvvetliydi ya, dinlerinden olmayanlara pek kulak tutmazlardı. Bazıları muskalı olduğundan kılıç işlemez, yaralılar birkaç dakika içinde iyileşip tekrar dövüşe girer, kendisini yaralayanı mutlaka öldürürdü.

Bunları ilk defa duyduğunda gülüp geçmek istemişti ya, anlatanlar ayıba almışlar, "Şimdi gül bakalım, göçer

416 ? UZAKLAR YAKINDIR

Türkmenlerle karşılaştığında da gülebilecek misin?" deyip arzusunu kursağına düğümlemişlerdi.

Şimdi de gülmek istedi, ne tuhaf, gülemedi. Dudaklarında kötü bir sırtık kavislenip çekildi. Kesenin yarımını da, çeyreğini de unutup meçhul bir endişe içinde sordu:

"Handa kalır mı bunlar?"

Notaras adamın içinden geçenleri yüzünden okuyunca keyiflendi. Sıskanın yüzünü daha da allak-bullak görmekten büyük bir zevk alacaktı. Çok korkmuş gibi gözlerini beledi:

"Türkmen bunlar a efendim, göçer Türkmen; göçer Türkmen'in ne yapacağı belli olmaz. Anlatılanları duydun mı? Bunlardan her biri yirmi Ermeni'ye, en az on Urum'a bedelmış. Geçenlerde ikisi geldiydi, ileri-geri konuşan on Mongol çudarını kulağından tutup kapı önüne koydular. Orada kıçlarına bir tekme yapıştırdıkları gibi, atsız yola saldılar. Eğlence olsun diye de arkalarından ok yağdırdılar. Korkudan dilim tutuldu. Lâl kesilip inanır mısınız tamı tamına üç gün konuşamadım. Sağolsun Dağ Keşişi nefes etti de dilim çözüldü."

Şimdiye kadar duyduklarından beter şeyler anlatıyordu hancı, demek göçer Türkmenler hakkında söylenenler az bile idi, acaba atları da gerçekten kanatlı mıydı? Bunu anlamak için pencereden eğilip bakması lâzımdı. Öyle yaptı. Fakat atlar cumbanın altına bağlandığından biraz daha sarkması gerekiyordu. Hancı Notaras tam arkasmdaydı. Aklına geleni yapması için eğilip, kilimin ucunu hızla çekmesi yeterdi. O zaman sıskanın kilime basan bacakları kayacak ve dengesi bozulup pencereden aşağı düşecekti.

"Ama ya ölmezse?*

UZAKLAR YAKINDIR ? 417

Ölmezse hancının başına belaların en büyüğü açılırdı ki, Belocoma Tekfuru askerleriyle hanı basıp hancıyı yakaladığı gibi topal bacağından kayın ağacına asar, kurda kuşa yem ederdi. Çeyrek kese altın için böyle bir tehlikeyi göze alamazdı. Biraz beklemeliydi. Belki şu sıska Belocomalı göçmen Türkmenlerle kapışır, istediği şey kendiliğinden oluverirdi.

"Nereye bakıyorsunuz asilzadem?"

Sıskanın aklı ancak başına geldi. Çocuklar gibi merakına ikinci kattaki bir pencereden sarkmanın kendisini gülünç duruma düşürdüğünü fark edip geri çekildi.

"Şimdi beni iyi dinle" dedi hancıya, "birlikte aşağı ineceğiz, ama onlara hiçbir şey söylemeyeceksin tamam mı? Ancak ben ve adamlarım burdan gittikten sonra, ağızlarından söz almaya çalış. Tekrar dönüp gelince söylediklerini bana aktarırısın."

Biraz sustuktan sonra ekledi:

"Vadettiğin çeyrek keseyi de o zaman alırım. Hanının

sende kalması için elimden geleni yapacağıma emin ol, tamam mı?"

"Bilmem ki, ne desem..."

"Tamam diyeceksin elbet."

Hancı zaman kazanmaya çalışırken kafasını işletiyordu. Öyle bir tuzak kuracak, Belocomalıyı tuzağına öylesine düşürecek ki, akıllara seza: Sonuçta hem belâyı savuşturacak, hem de keseyi dolduracaktı. Önce adamın korkusunu birkaç misline katlamalıydı:

"Demesine derim de, dememle olur mu? Bilirsiniz ya, Türkmen kısmı tekin değil. Ne zaman neye kızacaklarını da ancak İsa Efendimiz bilir. Adamlarınızı görüp sinirlenmemişlerse bile seni gördüklerinde sinirlenirler. Çünkü 418 ? UZAKLAR YAKINDIR

Türkmen kısmı gendi dininden ve dilinden olmayanı nerede görse pipiriklenir."

Sıskanın korkusunun katlandığı bakışlarından beliydi. Hayalinde kanatlı atlar uçuşuyor, kulaklarında anlamadığı dilden naralar çınılıyordu. Birden anlamadığı dilden naraların aşağıdan geldiğini fark etti. Biraz dikkat edince, kılıç şakırtıları da duydu.

"Eyvah!" diye bağırdı.

"Eyvah ki nasıl eyvah!" diye perçinledi hancı, "bütün parmaklarımın sayısınca eyvah! Türkmen'in kafası kızdı bile. Sizinkileri görmeleriyle kanları beyinlerine çıkmış olmalı. Aman asilzadem, durma vakti değildir bu vakit. Arkada gizli bir kapı var. Savuşup canını kurtarmaya bak."

Bunu iyi düşünmüştü. Biraz daha sır perdesine sarar da yutturabilirse durumu lehine çevirdi demekti.

Sıskanın akli uçmuş, doğru dürüst düşünemez olmuştu. Söylentilerle tıka basa dolu kafası işlemediği için hancının tuzağına doğru adım adım yürüdüğünü kestiremiyordu. İner gibi mırıldandı:

"Yolu göster."

Aşağıda kılıç şakırtıları ve bağrışmalar artmıştı. Üç Türkmeneye karşı beş Belocoması askeri dövüşüyordu. Lâkin hancı neticeden emindi. Dövüşü Türkmenler kazanacaktı. Başka türlüünü ne görmüş, ne de duymuştu. Artık saygı gösterisine de gerek yoktu. Suratındaki sahte telâş sildi. Zaman, tuzağı tersine işletip sıskayı bütün bütün maskaraya çevirme zamanıydı. Sırımırım güldü:

"Kapı dediğim aslında kör duvar misalidir. Yerini bilmeyen mümkünü yok bulamaz. Ben tesadüfen keşfettim. Daha doğrusu adı batasınca torunum Tatyos, duvarları silerken ne görsün, önünde duvar kaymamış mı? Korku- UZAKLAR YAKINDIR «419

dan bitip bana koştu, haberledi. Gizli bir mekanizma ile çalışıyor, anlatabiliyor muyum, mekanizmayı bulamayan

kapıyı açamaz."

"Anladım" diye homurdandı adam.

"Kullanılmaya kullanılmaya kilidi pas tutmuştur zaten. Bu durumda ben bile açamam."

"Yapma..."

Oyununun keyfini çıkarmak için ağır ağır konuşuyordu:

"Ama her şeyin bir çaresi vardır, paslı kilidi açmanın da elbet bir çaresi bulunur."

Sıska öylesine telâşlıydı ki, hancının kendisiyle oynadığını anlayamıyordu.

"Aman, çareyi söyle."

"Bu paslı kilit milletini açmak için Belocoma Tekfurunun göçer Türkmenlere yükleneceği yolundaki söylentilerin aslı-faslı bilinmeli. Sen biliyorsundur öyle ya: Şayet bilmiyorsan, ya da bilip söylemiyorsan kiliti açmanın mümkünü yok."

"Hanı almaktan vazgeçtim, çeyrek kese de istemem, sadece kapıyı aç."

Notaras kısık bir kahkaha attı. Kozlar dindeyken, ağzından kelâm çıkmayan sıska, nasıl da yalvar yakar olmuştu. Haniyse ayaklarına yatıp sürünecekti.

"Çok iyi" dedi içinden, "plânım tıkr tıkr işliyor."

İstedikini söyletene kadar zorlayacaktı adamı. Türkmenlere minnet borcu vardı. Altın almadıklarına göre bilgi verip minnet borcunu ödeyecekti.

"Sonra" diye geçirdi içinden kıs kıs gülererek, "sonrasına vaziyete göre bakarız."

420 ? UZAKLAR YAKINDIR

Adama döndü:

"Pekâlâ asilzade, hem yürüyelim hem konuşalım. Elini de kılıcından irak tut bakalım. Beni öldürmeye filân niyetlendiysen, aklını uçurdun demektir. Zira yardımım olmadan surdan şuraya gidemezsin."

"Öyle bir niyetim yok, yalmz acele edelim ne olur."

"Gidiyoruz işte, bu vücut bundan daha hızlı hareket edemez. Ne diyordum, evet, Belocoma Beyinin sırrı gelsin. Türkmen'e nerede pusu kuracak bakalım? Sizi bu taraflara göndermesi de bununla ilgili değil mi? Herhalde gidin de Notaras'ın hanını elinden alın dememiştir."

"Tekfurumuz böyle şey söylemez."

"Söylemez, ben bilmez miyim Beyimizi, size dese dese, hancı Notaras'ta bilginin her çeşidi vardır, gidin, gönlünü hoş tutup Türkmenler hakkında bilgi toplayın demiştir. Ama siz hanımı başıma geçirmeye kalktınız, 'Gelmişken şu total soytarının yükünü hafifletelim bakalım' fikrine kapılıp... he mi? Türkmen basmağına uğrayacağınızı nereden bilebilirdiniz? Neyse, gelelim Tekfurun düşündüklerine, Türkmen'i nerede basmayı kurar?"

Belocomalı bir an önce buradan kurtulmaktan başka şey düşünemiyordu. Bu yüzden karşısına kör bir duvar çıkınca kapana kısılmış fare gibi bakınıp,

"Beni aldattın!" diye bağırdı, "burada kapı mapı yok."

"Yok ya" diye keyfince güldü Notaras, "ben açıl demedikçe açılan kahpe kapı cinsinden bir şey yok, lâkin açıl dedim mi açılır. Açılması için bir şey daha gerekiyor: Kuşağındaki kese benim kuşağıma geçmeli."

Bu defa adam aksileşti, elini kuşağına bastırıp bir adım geriledi:

"Çok oluyorsun "

UZAKLAR YAKINDIR ? 421

"Sen bilirsin" dedi hancı ilgisizce, "o kıymetli altıncıklarını belki öteki dünyada harcarsın."

Ciddileşti:

"Kılıç şakırtıları niye kesildi bil bakalım?"

Sıskanın gözleri parladı:

"Belki de bizimkiler..."

"Yerlere serildi..." diye tamamladı Notaras, "beşi de yerlerde sürünür şu an. Türkmen kılıcının amanı yoktur, değdiği yer kolayından onmaz, ille de kangren tutup, adamı öteki yana götürür. Bu Türkmen kılıcı, Türkmenin kendisi kadar tuhaftır vesselam. Gelelim basma işi ile altın işine..."

Hancı kurnazın da kurnazıydı. Bayatlı Âdem yüzünden Ermeni Belocoma Beyi ile Kayı Boyunun bozduğu nu çoktan beri biliyordu. Belocoma Beyinin topraklarına giren Kayı Hanlıların "Toprak Allah'ındır, yolcuya kira mı olurmuş" diyerek ayakbastı parası ödemeye yanaşmalarını, aralarındaki meseleyi alevlendirmişti. Belocoma Beyi, Kayı Hanı geldiği yere sürmek için plânları hazırlıyordu. Buna mecburdu: Çünkü Belocoma köylüleri ile zincire vurulup ölümüne çalıştırılan köleler, Ertuğrul Beyin sözlerini kulaktan kulağa, ağızdan ağıza duymuşlardı. Duymalarıyla birlikte yürekleri hoplamıştı. Çünkü Ertuğrul Bey kimsenin zorla çalıştırılmayacağını, kölenin dahi bazı hakları bulunduğunu, insanlara insanca muamele edilmesi gerektiğini söylüyor, bu da boğaz tokluğuna çalıştırılan köylülerle, her türlü haktan yoksun köleleri ümitlendiriyordu. Onları ümitlendiriyordu ya, başta Belocoma Beyi olmak üzere bütün toprak sahiplerini de kızdırıyordu. Dağ Keşişinden duyduğu kadarıyla, Belocoma Beyi şu yakınlarda harekete geçecekti. Fakat kimlerle iş

422 ? UZAKLAR YAKINDIR

birliği etmişti, nerede ne zaman saldıracaktı? İşte bunları öğrenmeliydi. Bunları öğrenmek için tam fırsattı şimdi:

"Geliyor muyuz Tekfurumuzun Kayı Hanlıyı basma işine, gelmiyor muyuz? Türkmenler beni handa bulamazlar- sa buraya damlarlar. O zaman vay senin de, benim de halime..."

Belocoma Beyinin, bu kadar tabansız, korkak birine nasıl olup da böyle bir iş verdiğine şaşırıyordu. Adam gidip arkadaşlarına yardım etmeyi bile düşünmeden can derdine düşmüştü. Höt dese yerlere yayılacak gibi iğreti duruyordu. Belocoma Tekfuru bu adam gibilerle mi Ertuğrul Beyi haklayacaktı? Kendisi de haklanır da haklandığıyla kalırdı. Kaleyı verdikten başka, üste canını da hediye vermezse kendisini talihli saymalıydı. Nerde Ertuğrul Beyin Türkmenleri, nerde Belocoma Beyinin tabansızları? Aralarında dağlardan büyük farklar vardı.

"Derbente basılacaklar" derken yutkundu sıska, "ansızın iki ucu tutup yükleneyeğiz."

"Hele bakın hele! Beyimizin bunca adamı olmadığı halde, nerelerden kuvvet bulmuştur bakalım?"

"Sırdır, bunu söyleyemem."

"Eh, o zaman ben de kapının paslı kilidini açamam, böylece ödeşmiş oluruz. Sırrına karşı sır..."

Çaresizlikle konuşmaya başladı.

"Pontus hakiminin bu civarda bir miktar adamı var. Sen Jan senyörü şövalye Nataliadis'le Mongol Yabgu ve Mongol Salgur Noyan da işin içinde. Tepir Beyin kumpas girip girmeyeceği daha belli değil. Şöyle böyle bin kılıç çıkarıyoruz."

"Bin ha, oldukça fazla sayılır. Ertuğrul çıkarsa çıkarsa üç aşığı beş yukarı dört yüz elli, beş yüz kılıç çıkarabilir."

UZAKLAR YAKINDIR ? 423

İki katıyla derbenti tutacağınıza göre, eh, zafer zembilde kekliktir."

Şimdiye kadar sıska da böyle düşünmüştü ya, artık emin değildi. Duydukları, şu hancının anlattıklarıyla birleşince beher Türkmen, gözünde, bir kale gibi yükseliyordu. Dört yüz küsur kaleyi bin adamla almak mümkün müydü?

"Yanlışı anlama" diye konuştu hancı, "sana sonsuz güvenim var, ama ne olur ne olmaz, beşer şaşar demişler. Kapıyı açar açmaz kılıcına davranıp kuşça canımı alman işten değil. İyisi mi endişeden kıvranacağıma, tedbirimi peşin alayım."

"Ne tedbiri?" diye sordu, endişeli.

"Altın kesenle kılıcını bana ver, ver ki kapıyı açayım, sen de gizli kapıdan sıvışıp canını kurtar. Anlaştık mı?"

"Ama... Nasıl olur?"

"Olmazlanırsan, eh senin bileceğin."

Döner gibi yapınca, adam aceleyle kemerini çözdü, kılıfıyla birlikte kılıcını Notaras'a uzattı:

"Pekâlâ, kızma."

Kılıcını kınıyla birlikte Notaras'a uzattı.

"Keseyi de" dedi Notaras.

Meşin keseyi çıkarırken yüzünün aldığı ifade acı doluydu. Bir yerleri testereye tutulmuş gibi büyük bir acıyla buruşmuştu suratı.

"Hadi acele et. Neredeyse gelirler."

Son bir hamle yaptı, adam:

"Yarisına ne dersin?"

Notaras umursamazcasına bir elini havada salladı:

424 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Anlaşılan malın canından daha kıymetli. Eh cehennemde görüşürüz."

Yine gider gibi yapınca, can havliyle bağırdı adam:

"Şaka!.. Beri bak, şaka dedim. Al işte hepsini veriyorum. Şimdi kapıyı aç artık."

Keseyi de uzattı:

"Hadi aç..."

Topal Notaras önce altın dolu keseyi kaptı. İçinden kurnazlığını kutluyordu. Şu salak sıska serbest bırakılacağını nasıl düşünebilmişti? Serbest bıraksın da gidip Belocoma Beyine herşeyi anlatsın mıydı? Yahut geri dönüp bütün yaptıklarının hesabını canıyla ödesin miydi? Yağma yoktu. Kuş kafese girmiş, şakımaya başlamışken bırakır mıydı? Kimbilir belki de Türkmenler insafa gelir, keselerine bir türlü gitmeyen elleri bu haberler karşısında keseye bile davranırdı. Davranmasalar bile en azından minnet borcunu ödemiş olurdu.

Eğildi. Adamın kılıcını yerden aldı. Ağır ağır kınından çekti. Kılıcın kınını bir kenara fırlattı, sivrisini sıskanın gırtlığına dayadı:

"Düş bakalım önüme sıska, eyvana dönelim! Görelim ki, Türkmen kılıcı seninkilerden kaçını yere sermiştir."

Adam afallamıştı. Kurtulduğunu düşünürken, kılıçla yüz yüze gelmekle çarpılmıştı. Son bir ümitte çırpındı:

"Şimdi buna şaka denir mi?"

"Denmez elbet, şakanın böylesini kötü Ermeni bile yapmaz, Mongol belki. Bana gelince, canım tatlıcadır. Bu yüzden gidip asker alıp gelerek hanı başıma yıkmanı kuzu kuzu bekleyemem. Bu yüzden kusura bakacaksan bak."

UZAKLAR YAKINDIR ? 425

Adamın ağzı kurumuştur, kelimeler yuvarlanarak çıkı-

yordu:

"Bana ne yapacaksın?"

"Hiç canım, sadece Türkmenlere teslim edeceğim. Nt yapacaklarını kendileri bilir. Düş önüme, hancılığa bulaşmadan evvel bu kılıcı değme yiğitçe kullandığımı da aklında bulundur."

Adam anlaşılmaz bir şeyler geveledi. Azıcık direnmeyi düşündü. Fakat hancının elindeki kılıç gırtlığına bütün soğukluğuyla değince, kuru kuru yutkunup ölümüne yürüdü. Eyvana çıktılar. Dövüş bitmişti. Yerde üç yaralı kıvranıyordu. İki Türkmen yaralıların başında dikiliyor, yaşlıca olanı kılıcını temizliyordu. Hancı görür görmez tanıdı:

"Bak Akça yiğit" dedi "can diyeti olarak sana bir armağanım var."

Akça, hancının sesine dönünce, sıskayla göz göze geldi. Az-buz konuşmaya başladığı lâtinçe ile,

"Kim?" diye sordu Akça, "neyin nesidir?"

"Belocoma Beyinin martalosudur" derken iyiden iyiye kabardı hancı, "yetişmeseydiniz canıma okuyacaktı, yetiştiniz tersi oldu; ben onun canına okudum."

Lâf kalabalığından kendisine lâzım olanları ayırdı, Akça. Hancı Notaras'ın kılıcı altında duran sıska herifin Belocoma Beyinin martalosunu olduğunu anladı. Bu kadarı zaten yeterliydi. Devrilen gözlerine sorular yığıldı. Notaras, Akça'nın gözlerindeki soruları geçiştirip sordu:

"Bu gençlerden dilimi iyice bilen var mı?"

Akça başını iki tarafa salladı.

"Öyleyse bilen birini getir Akça yiğit, anlatacaklarım mühiindir. Belocoma Beyi, Pontus askeri ve bir miktaı 426 ? UZAKLAR YAKINDIR

Mongol çapaçuluyula işbirliği halinde Kayı Hanlıyı vurmaya tasarlar. Derbentte, anladın mı, derbentte dedim... Dilimi bilen birini getir Akça yiğit, senin az-buz lâtincenle benim az-buz Türkmençem bu işi anlatmaya da, anlamaya da yetmez..."

Sıska, Notaras'ın konuşmaya dalmasını fırsat bilip talihini denedi ya, daha kapıya varmadan, Balaban'in, bacaklarına dalmasıyla yüzükoyun kapaklandı. Balaban, dizini sıskanın sırtına bastırıp kolunu arkaya büktü. Acıyla böğürmesi canını sıktığından Akça'ya baktı:

"Kayının çocuğu bile böylesine feryat etmez Akça Ağam, bunlar nasıl yiğittir?"

Akça, Balaban'm hayretine güldü:

"Eh" dedi, "bir hancıya teslim olandan daha fazlasını bekleyemezsin. Ama.cümle kâfiri böyle tabansız bellersen aldanırsın. İçlerinde yiğitler de vardır."

"Töbe olsun inanmam, gördüklerimin hepsi tabansızdı, kadından kalır yanlan yoktu."

"Yine de dediğime kulak ver sen, topunu böyle beller-

sen bir gün fena halde çarpılırsın. Dersimi aldım de..."

"Aldım Akça Ağam."

Balaban, hâlâ sıskanın üstünde oturuyordu. Kolunu iyice arkaya kıvrıp soluğunu kesmiş, öylece konuşmaya dalmıştı.

"Muradın herifin kolunu kırmaksa, eh" dedi Akça, "azıcık daha kıvrır, yok kırmak değil korkutmaksa, yetti, kaldır gitsin."

Balaban, sıskayı tutup kaldırdı. Dik dik yüzüne baktıkça, sıska gözlerini indirdi. Titriyordu. Hem iş becerip hem kese doldurma hesabında iken fena çarpılmıştı. Bundan kurtuluş mümkün değildi. Hepsinin dalgın oldu-

y
ğunu düşünüp kapıya atılmıştı ya, birkaç adım sonra kendini yerde bulmuştu. Adamlarından da ikisi gitmişti. Kaçabilenlerin bir daha Belocoma'ya uğramayacaklarından emindi. Herhalde çapulcu gruplardan birine katılırlardı. Kendisi de kurtulabilse öyle yapacaktı, ama kurtulamamıştı. Şu genç Türkmen yüzünden tekrar yakalanmıştı. En çok da hancının oyununa geldiğine yanıyordu. Canını dişine takıp uğraş, didin, başının çaresine bakmak için servet yığmaya başladığın anda, herşey tepe takla gitsin; gözlerinin önünde bütün varlığın yıkılsın; dayanılır gibi miydi? Dayanamayıp da ne yapacaktı sanki? Üç Türkmen'i ve hancıyı haklayarak kaçacak hali yoktu ya. Şimdilik sabredip bir müsait fırsatın çıkmasını bekleyecek, çıktığına karar verince de tabana kuvvet edecekti. O zaman da, şu genç Türkmenlerden biri bacaklarına atılıp yüzükoyun yere yuvarlayacak, belki bu sefer kolunu kökünden koparacaktı. Nereden baksa her yol çıkmazdı. Kuzu kuzu boyun büküp şimdilik canı tende tutmaya çalışmanın dışında çaresi yoktu.

Hancıya döndü:

"Apaçık bütün bildiklerimi anlatacağım" dedi, "dilimizi bilen biri yok mu?"

"Sus!" diye çıkıştı hancı, "sen anlatırsan bizimki kaçsın gele? Kim dinleye, kim anlaya? Hele sus ve bekle sen."

Akça, Lokman'ın bileğindeki yarayı sarıyordu. Bereket versin derin değildi. Kılıç dokunup geçmişti. Yine de Akça'nın kızması için yeterliydi:

"Kötü gâvura gendini şişletmeye utanmaz mısın bre?" diye çıkıştı, "Lokman'lığı ayak altı ettin gitti."

Lokman sesini çıkarmadı. Atak dövüşmüş, heyecana kapılıp gereksiz çıkışlar yapmıştı. Galiba Akça bunu anlatmak istiyordu.

428 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Bir daha sefere sakınırım" dedi mahcup mahcup gü-

lümseyerek.

"İyi edersin, zira yara tımar etmekten daha önemli işlerim var."

Akça'nın son sözlerini Lokman duymadı bile: Hayalî dövüş anma dönmüştü. Aslında hana girdiklerinde dövüşmeye filân niyetleri yoktu. Ama Belocomalı askerler kaşmışlardı. Evet, düpedüz kaşmışlardı. Kayı Hanlıları görmeleriyle sırim sırim sıritip işaretlemeye başlamaları bir olmuştu. Bu işe önce Lokman sinirlenmiş, arkasından Balaban kıpır kıpır kıpırdanmaya başlamıştı. Akça, arkadaşlarını yatıştırmayı başarmak üzereydi ya, Belocomalılardan biri üzerine gelip mahsustan ayağına basmıştı. Belâ aradıkları belliydi. Basması neyse de, dönüp suratına kirli kirli gülümsemesi Akça'nın da tepesini attirmişti. Yerinden fırladığı gibi adamın kirli gülüşüne okkalı bir Türkmen tokadı yapıştırmıştı. Derken kılıçlar çekilmiş, ortalık ana-baba günününe dönmüştü. Kısa süre içinde Belocomalılardan ikisi yere serilmiş, diğerleri tabana kuvvet kaçmıştı.

Lokman'ı hayallerinden Akça'nın sesi uyandırdı:

"Ne miskinlendin bakalım Lokman kardaş?"

Toparlandı. Eline baktı: Yarası sarılmıştı.

"Sağol" dedi Akça'ya.

"Gaziliğe kuruldun say Lokman kardaş, az ötesi şehadettir bunun, gazilik yarı yol sayılır. Sevaba gömüldün gitti."

"Benimle eğlenme Akça Ağam, diken sıyrığı bozuntusu kılıç çizgisiyle gazilik olaydı, dünden olurdu. Hem gaziliğin ötesi dururken, gaziliği neyleyim..."

"Şehitliği mi demektesin şimdi?"

UZAKLAR YAKINDIR ? 429

"Onu ya, onu demekteyim. Babam gibi merheme ot yolarken kayalıktan düşüp ölmeyi diyecek değilim herhal. Yiğit dedin mi ayakta ölür. Ölür demem dil sürçmesi say, kâfir tepelerken şehitliğe kurulur. Şehidin makamı yüksekmiş, Yahşi Hocamdan duydum."

Akça'nın yüreği serinledi. Lokman'ın az-buz yabaniliği geçmişti. Çocukluğundan kalma çekilmezliği savuşup yiğitlenmeye durmuştu. Bundan ötesi çifte sulu kılıç gibi keskinlemeyi onu. Bu da dert ocağında pişmeyle olurdu.

"Şimdi kop git bizim avula" dedi, "Âdemoğlu'nu al buraya getir. Şu hancının ve şu martalosun diyecekleri olduğu belli. Zaman kaybı can kaybıdır bilmiş ol!"

Topal Notarâs keyifle gülüyor, arada bir sıskaya göz beeyip dudak kıvrarak bakıyor, onu tuzağa düşürmenin keyfini çıkarıyordu.

Nihayet o da yıllardan sonra kılıca dokunmuş, bir de esir alıp adam sırasına girmişti..

Onlardan biri gibi Kayı Hanlılara baktı.

•••

Vakit gece yarısına yakındı...

Kayı Han, derbent baskınından kalma yaralarını sarmaya oturmuştu.

Derbende tuzaktan habersiz girselerdi, girmeyle kalır, bir daha sağ çıkamazlardı.

Belocoma Beyi kötü tutmuştu, her yana adam yerleştirdikten başka, derbentin önünü de, ardını da kesmişti.

Bereket versin Kayı Hanlı tedbirliydi. Ertuğrul Bey de doğrusu ne yapacağını iyi biliyordu. Akça'yı yüz kişiyle dağdan yürütmüş, yüz kişiyle de Gazi Abdurrahman'ı derbentin öteki tarafına göndermişti. Basmayı kurup ke-

430 ? UZAKLAR YAKINDIR
yiflenenlerin basılması ânî oldu. Ertuğrul Bey, yiğit elbisesi giydirdiği kadınlarla dörtyüz sayısını tamamlayıp şüpheleri bertaraf ettikten sonra, derbende girmişti. Akşam güneşi tepelerin yalazında söndü sönecekti. Kayıların karanlıkta vuruşmaya âşinâ olmalarına güveniyor, bir aksilik çıkarsa karanlıkta daha kolay savuşabileceğini hesaplıyordu. Ayrıca Akça ile Abdurrahman da rahat hareket edebileceklerdi.

Karanlık derbentte alacalanmaya başladığı sırada, bir yanda Akça'nın, diğer yanda Gazi Abdurrahman'ın naraları yankılandı. Ertuğrul Bey, atlılarıyla derbentin çıkışma doğru at kopardı. Vuruşma kısa sürdü. Belli ki Akça ve Abdurrahman kendilerine düşenden fazlasını yapmışlardı. Nöbetçileri bir bir haklamış, yolu açar açar ilerleyerek pusudakilere yüklenmişlerdi. Düşman içinde şaşkınlık kol geziyordu. Zora gelip kaçmaya davrandıklarından bir hayli kırılmış, yirmi kadarı da esir olmuştu. Bu arada Kayı Hanlıdan on can gitmişti ki, aşiretin yüreğini burkup yaralarını sarmaya oturtan buydu.

Lokman'ı buldukları sırada atının üstünde sallanıyordu. Elinden yaralı olduğu için cenge girmemesini söylemişlerdi, ama "Gazilik ne ki, iş başı şehitliğe kurulmaktır, ben bunu bilir, bunu söylerim" diye tutturmuştu. Sonunda da olan olmuştu işte, karnından aldığı onmaz bir yarayla at sırtında sallanmaya durmuştu. Balaban onu önce düşman belleyip "Bittin ha!" nârâsıyla birlikte üzerine gidince, Lokman, "Biz temelli bitmişiz Balabancık kardaş, biz onmamacasma bitmişiz" dediğinde durumu anlamış, Lokman'ı atından alıp derbende uzatmıştı.

Ertuğrul Bey de kara haberi almasıyla oracığa konma emri vermişti. Vermişti ya, Gazi Ana kesmişti önünü:

"Bir can uğruna bunca canı tehlikeye atamazsın bey
UZAKLAR YAKINDIR ? 431

ođlu, Őu daracık geçide konamazsın, dűŐmanın toparlanıp tekrar őrzerine gelirse ne olacak? Sarmadan nasıl kurulacaksın. Őu halini Gűndűz Beyim gűrmekte ise mezarından kalkıp kulaklarını ađzına vermesi yakındır."

"Ya ne yapmalı ki?" diye sormuştu Ertuğrul, Şaşkın Şaşkın.

"Yola devam emri ver..."

"Ama Gazi Ana, Lokman kan kaybediyor, bu vaziyette yola devam edemez."

"Ben yanında kalırım, Şuracığa adır kurup oğulcuğumu beklerim. İyileŐirse birlikte gelir kavuŐuruz size, iyileŐemezse..."

Sűzűn gerisi yaman bir hıŐkırıktı. Kendini tutmaya o kadar zorladıđı halde, ana yűređi dayanamamıŐ, hıŐkırık sađnađına tutulmuŐtu.

Sonra da ağıt yakmaya emelmiŐ, emeldiği yere de cadın kurulmuştu.

Hâlâ da emeldiđi yerdeydi. Fırtınalı havaların ınarları gibi bir o yana, bir bu yana sallanıyor, arada gűzlerini Lokman'ın sapsarı yűzűne, kansız dudaklarına çevirip ađıt dűkűyordu.

Kadınlar çadırın başında birikmiş, ağlıyorlardı.

"Bey geliyor!" fısıltısına herkes açıldı.

Ertuđrul Bey, yanında Akça, Gazi Abdurrahman, Aykut Alp ve Ođul TamıŐ olduđu halde sessizce çadıra girdi. İçerde Gazi Anadan baŐka beŐ kiŐi daha vardı. Delibozuk Hıdır, adır diređine dayanmıŐ, kollarını gűđsűne kenetlemiŐ, gűz kırpmadan Lokman'ın yűzűne bakıyordu. Balabancık yer yatađının ayak ucuna ökműŐtu. Kumral Hoca yaralının baŐucunda Kur'ân okuyordu. Dumrul Dede, yarayı sarmıŐ, yaralının ateŐini dűŐűrmek için ilâç kayna-

432 ? UZAKLAR YAKINDIR

tıyor, Yahşi Hoca, dinlemediğini bile bile, Gazi Anayı teselliye çalışıyordu.

Ertuđrul Bey'in selâmı fısıltılıydı. Buna rađmen Lokman duydu, hiç bir seslenmeye karŐılık vermediđi halde, beyine dođrulmak ister gibi davrandı. Davranınca karnındaki acı katlandı, yűzű bu acının ateŐine yanıp bulandı, baŐı yastıktan kaydı. Buna rađmen dudaklarında sancılı bir gűlűmseme kıvranıyordu. Gűlűkle araladı gűzlerini. Etrafı dolanıp Ertuđrul Beyi buldu. Acele ile őrzerine őrtűlen keçenin dıŐında kalan eli hafifçe kıpırdadı.

Gazi Ana ođlunun elindeki kıpırtıyı gűrműŐtu. İyileŐeceđine verip sevindi:

"Can ođlum gendine geldi Allah'ıma bin Őűkűr" dedi.

Eđilip alınından őrptűkten sonra:

"Őöyle can ođlum, iyisin deđil mi? Ana yűređimi daha fazla boŐ koma, içimde yalımlanan ateŐi kűrűkleme Lok-

man'im. Önce baban, babandan sonra ağın gitti, şimdi sen de beni bırakıp bir yerlere gitme. Sen civan oğlumsun, Belocoma itinin kılıcına kılıç çıkarmak için kalkmalısın, kalkmalısın da Gazi Ana'mız oğlu Lokman kimmiş göstermelisin. Bak Ertuğrul Bey sana geldi. Vaktiyle güleş tutup yenişememekten kin tutar dediydin de az daha gidici olduydun ya, tutmamış besbelli. Bildiğim Ertuğrul çocukluk güleşine kin tutmaz diye sana söylediydim, kin tutsa sana gelir miydi? Hele bak dostlarına, arkadaşlarına, beyine bak bir..."

Ertuğrul çömeldi. Lokman'ın elini avucuna aldı. Ateş gibiydi. Ateş gibiydi ya, yüzünün solgunluğu, şeffaflığı yanında elindeki ateş nasıl şeydi? Yoksa bütün kanı çekilmiş de, ateş bile yüzünü kızartamaz mı olmuştu? Yahşi Hocaya, Kumral Hocaya, oradan da Dumrul Dede'ye bak-
UZAKLAR YAKINDIR ? 433

ti. Yüz ifadelerinde bir ümit ışığı aradı durdu. Aradığını bulamayınca, sonsuz bir kederin yürek dağılayan sıcaklığında pişmiş kupkuru ve bomboş gözlerini Lokman'a çevirdi:

"Lokman kardaş..."

Lokman tekrar açtı gözlerini, dudakları tekrar bir tebessüm çizip sildi, Ertuğrul'un avucundaki elini kimıldatmaya çalıştı ya, artık bunu yapacak takati bile kalmamıştı. Kimıldatamadı.

"Lokman kardaş, göç seni bekler" diye devam etti Ertuğrul Bey, "hepimiz seni bekleriz. Bilir misin Lokman kardaş, ölmek işin kolayıdır, en kolayı hem de. Şehitliğe kurulup Cennet-i âlâya yerleşmek varken, göçten göçe kılıç çalmak neyime diyeceksin. Deme kurban olduğum! Öteki dünyanın kurulu düzeni var, marifet bu dünyada düzen kurmakta. Bu dünyanın düzenini kurmak için yaşamaktır marifet, şehitliğe oturup Cennet-i âlâda yan gelmekte değil. Ne dersin bakalım Lokman kardaş?"

Bu seferki gülüşü daha belirli, daha canlıydı. O kadar ki, Dumrul Dede bile ümitlenmiş, yatağa doğru birkaç adım atmıştı. Fakat kaynatmakta olduğu şurubu devamlı karıştırması gerektiğini hatırlayınca, kazanın başına döndü. Daha bir şevkle karıştırmaya koyuldu. Arada gözlelerinden süzülen yaş, yanaklarından kayıp kazana damlayacak gibi olurken başını çekiyor, farkedilir korkusuyla, "Buharın terine tutuldum" diye söyleniyordu.

Lokman'ın dudakları kıpırdayınca, Ertuğrul Bey kulağını ağzına yanaştırdı.

"Güleşe var mısın Beyim?" diye soruyordu, Lokman.

Ertuğrul bey farkında olmadan sesini yükseltti:

"Varım helbet!"

434 ? UZAKLAR YAKINDIR

Lokman'ın dudaklarında bir gülücük daha yandı, söndü. Kesik kesik konuşmaya başladı:

"Cennet bahçelerinde güleşe var mısın, görklü Beyim. Elimi.. elimi bırakma... Devletini.. göremeyeceğim. Ama seni., seni gördüm ya., ne devlet..."

Sesi hafifleye hafifleye söndü. Ertuğrul Beyin son duyduğu, Kelime-i Şahadetin başlangıcıydı. Gerisini ya içinde tamamlamış, veya yarısında bitmişti. Bir kasıldı, gerildi ve gevşedi. Yüzünde acının izleri silinip tatlı, mutlu bir ifade yerleşti. Ertuğrul Beyin avucunda duran eli de kasılıp gevşemiş, bütün hayat belirtileri kaybolup gitmişti. Kumral Hoca "Yasin" sûresine dördüncü "Sadakallahül azîm"! çekiyordu.

Ertuğrul Bey, Lokman'ın üstündeki keçeyi kaldırıp, elini içine soktuktan sonra keçeyi başına çekti. Herşeyi anlayan Gazi Ananın gözlerine çarpılmamak için başını indirdi. Feryadın kopmasını bekledi. Fakat Gazi Ana şaşılacak kadar sakindi. Sadece oğlunun üstündeki keçenin uçlarını sıkıştırıyor, sanki üstünü açmasından, üstünü açıp üşümesinden korkuyordu. Lokman'ın çocukluğu vardı aklında. Uyuduktan biraz sonra yatağına gider, üstünü açmışsa örter, bir daha açılmasın diye de üstlüğün uçlarını döşeyin altına sıkıştırırdı. Şimdi de aynı işi yapıyordu. Bir farkla ki, oğlu, yarın sabah uyanmayacak, kıyamete kadar uyuyacaktı.

Keçenin başına gelen kısmını kaldırıp oğlunun alnından hafifçe öptü. Bu öpücükte milyonlarca hıçkırık, Gazi Ananın sakin hali, feryatlar koparmasından daha acı, daha hazin geliyordu. Delibozuk Hıdır bundan fazlasına dayanamadığından çadırdan kaçmıştı. Ardından Ertuğrul Bey de çıktı. Kadın kalabalığı Gülaçtı'yı teskine çalışıyordu. Elini tuttu:

UZAKLAR YAKINDIR ? 435

"Bütün Kayı Hanlulara kardaş demişsen, bil ki sadece biri gitti, yok yalnızca Lokman'ı kardaş bilmişsen bütün kardaşların öldü. Ölümü ebedî ayrılık sanıyorsan bağır, çağır; ama ölümü kısa süreli bir ayrılık gözüyle görüyorsan, var anana da anlat. Ona teselli ol, yük olma kadının, aşiretimiz sağ olsun..."

Delibozuk Hıdır, en kuytu karanlıkta çömelmiş, başı ellerinin arasında, ağlıyordu.

•••

Her zamanki gibi yürüyüş borusunun ardından kös vurunca Yörük atlar kös sesine ayak uydurup durdukları yerde oynamaya başladı...

Gazi Ana:

"Biriniz atlara baksın hey kızlaaar!.." diye ünleyerek sopasını boşluğa sallayınca, Ertuğrul Beyin yüzü güldü. Çok şükür, Gazi Ana, oğlunun mezarına ideallerini gömmemişti. Lokman'm mezarına gidip son bir "Fatiha" okuduktan sonra, yeniden can bulmuş gibi dirilip dönmüştü. Gazi Ana yine eskisi gibiydi. Buruk ana bakışını mezarda bırakıp, Gazi Ana bakışlarıyla etrafa bakmayı başarıyordu. Her türlü acıya katlanabilmesi, inançlarına dört elle sarılmasından olmalıydı.

Aşiret tepeyi devrilirken, Gazi Ana durdu, ağır ağır dönüp derbendin ağzındaki düzlüğe, düzlüğün bir köşesindeki taze mezara baktı:

"Seni büsbütün terk etmiyorum oğlum," diye mırıldandı. "Atlı yiğitlerimiz bir gün buralara dönecek ve sen ebedî uyukunu aşiretin malı olan topraklarda uyuyacaksın. Sana söz veriyorum."

Adımlarını attı. Tepeyi devrildi. Bir bilinmeze doğru, Kayı Han Boyuyla birlikte yürüyüşe geçti. Yok, gidiş bir

436 ? UZAKLAR YAKINDIR

bilinmeze gidiş değildi artık, belli bir hedefe yürünüyordu: Söğüt'e, Domaniç'e...

Gazi Ana yalnızca adım duymuştu Söğüt'ün. Bizanslıların Tebazyon, Arapların Sâfsâf, Acemlerin Bîd, Selçukluların Söğüt dediğini de öğrenmişti. Kayı Han için ise, Söğüt, sadece yurttu, yalnızca vatandı. Şimdi Kayı Hanlı yurduna göçüyordu. Bir meçhule değil, yurduna. Bu göçe göç bile denemezdi artık, bir gidişti bu, tanımadan, bilinmeden sevilen vatana doğru gidişti. Böylece bir uzun yürüyüş bitiyordu. Yerleşip, göçer evli olmaktan kurtulacaklar, salyangoz gibi evlerini sırtlarında taşımayacaklar, çergilerde oturmayacaklardı.

Gözleri Kayı Han Boyunun ongunu koca şahin kuşuna ilişince gülümsedi. Bey kangısının tepesinden uçtu uçacak gibiydi. Kanatlarının gölgesinde bütün aşiret güven içinde yaşayacaktı. Kayı Han şahini bir iken bin olacak, binden hesaplayamadığı kadar büyük sayılara ulaşarak yeni ufuklara kanat çırpıp düşmana korku salacak, dosta sevgi dağıtacaktı.

Gazi Ana düşüncelerini istifleyip umutlarıyla beslenen bir ses duydu arkasında:

"Yavaş olsana Taci kadın, sana yetişeceğim diye koşmaktan yelli dizlerim durdu, canım ağzıma sığmaz oldu, azıcık dur hele..."

Arkasına dönünce, Bey Ana ile yüz yüze, göz göze geldi:

"Sesleneydin önceden" dedi mahcup mahcup, "bilemedim ki."

Yan yana yürümeye başladılar.

"Kangıda gitmekten gına geldi" diye yakındı Bey Ana,

UZAKLAR YAKINDIR ? 437

"hem sarsıntı, hem yalnızlık. Taci kadın yürüyebildiğine göre ben de yürüyebilirim dedim. Ama ne gezer, birkaç adımda dizlerim tutuldu. Bu yel kısmı beni yıktı Taci kadın, olduğumdan beter ihtiyarlattı. Senin dizlerin nasıl?"

"İyicedir hamdolsun, ağrı, sızı duymaz oldum."

Soluklandı:

"Büyük dertler çöreklenince yüreğime, küçüklerini unuttum. Hay gidi koca Lokman'ım..."

"Ya, koca Lokman uçmağa vardı, çoktan cenneti tuttu, vay ki bize, şehit olamadık daha, bu gidişin gidişiyle de olacağımız şüpheli. Korkum baş yastıkta ölme korkusudur Taci kadın, buna çifte ölüm derler ki, hatırladıkça biterim. Az daha genç olsam her cenge erkeklerden önce girerim de ölüm kapısında şehitlik aramaya çıkarım. Geçti bizden, geçti."

Soluklandıktan sonra devam etti:

"Danışa gelmişim Taci kadın, bir karar vermek üzereyim de, ne düşündüğünü sormaya geldim."

"Hayrolsun..."

"Hayırdır tasa etme. Lâkin söyleyip söylememekte karsısızım. Olmaz desen kırılmam ya, bir olur verdin mi, dünyayı bağışladın say."

"Onca mühim ha?"

"Senin için bilmem de benim için öyle, çok mühim. Şu gelinim, şu senin kızın yani..."

Gazi Ana yüreği hoplayarak sordu:

"Bir densizlik etmesin?"

"Hayır," diyerek suali savuşturdu Bey Ana, "senin kız bir altın parçası, bana hem gelinlik, hem analık eder. Bu 438 ? UZAKLAR YAKINDIR yüzden Bey Ana unvanımla bile adımları da vermek istedim. Rız gelirse tabii, gelmezsen Bey Ana unvanımı verir, adımları gendimde tutarım."

Gazi Ana eylemesine sevindi ki, durup Bey Ananın boynuna sarılmasına ramak kaldı. Heyecandan ayakları dolaştı, bir zaman ne cevap vereceğini şaşırdı.

"Kızıma ha!" diye kekeledi, "Gülaçtı kızıma, adını, öyle mi? Sen münasip gördün de ben itirazı bastırsam cümle âleme rezillenmez miyim? O gayri senin kızın Bey Ana, ne dilerse onu yap."

"Razılık mıdır bu?"

"Razılıktır. Ama karar gendisinin. Gendisine açtın mı?"

"Ya, çoktan açmışım. Önce sevindi, sonra buruklandı."

"Delinin zorlusu, buruklanma da neyin nesi, sevincinden tavana tepmeli ki, bu ne şeref diye bağırmalı ki... Delinin zorlusu, utanmayıp buruklanır bir de. Şimdi ben ona..."

"Senin razı gelmeyeceğini sandığındandır buruklanması Tacî kadın" diye sözünü kesti Bey Ana, "Böyle razı geleceğini bilse, essahtan tavanlara teper. Varıp müjdeyi vereyim. İlk konakta bunun şerefine bir de toy düzenleyeceğim. Can gelinim hem namımla, hem adımla yâd edilecek. Sağol bacım, dünyaları bağışlamış kadar oldun. Çok sağol."

"Elimden gelseydi elbette sana dünyaları bağışlamak isterdim Bey Ana. Lâkin ne fayda, kötü çergimden, iki atımdan ve üç keçi ile beş koyunumdan gayri bir şeyim yok. Şükürler olsun, bu kadarı da kör nefsim'e yetiyor. Cenab-ı Allah bir de gömülebileceğim kadar toprak ihsan ederse, bırak ölem o vakit Bey Ana, gözüm arkada kalmayacak."

UZAKLAR YAKINDIR ? 439

İlerde bir kargaşa olunca gözlerini kıstı. Atlar o tarafa kopmuştu. Gürültü de gittikçe artıyordu.

"Müsaadenle Bey Ana, benim kızlar kargaşa çıkardığına vay hallerine, gidip görmem lâzım. Sonra tekrar konuşuruz."

Bey Ana bir baş işaretiyle onaylayınca Gazi Ana, yaşımdan umulmadık bir hızla kargaşanın ortasına düştü. Şu yeni alman esirlerden biri bağırıp çağırıyor, Âdem'e dert anlatmaya çalışıyordu. Esirlerin etrafı yalın kılıç Kayı yiğitlerince çevrildiğine göre, belki de kaçmaya çalışmışlardı. Hay ki akıl! Kayı Han yiğidinin elinden kaçmak kolay mıydı? Kayı Han yiğidi demek ne demektir bakalım? Yan basan düşmanı anında kestirip kılıcıyla doğrultan ataklık demektir. Şu Delibozuk'un yiğit duruşuna bakan bunu hemen anlardı. Ama gâvurda neredeydi anlayabilecek akıl, neredeydi yiğidi görebilecek göz? Onlarda akıl olsa Kayı Hanı basmaya yeltenir de, basarken basıya gelirler miydi? Hele ki şu inceden esir neler söylüyordu böyle? Anlamamak ne kötüydü. Âdem'in ikide bir baş sallamasından belliydi ki, söylenenleri eksiksiz kafasına sığdırıyordu. "Hay gâvur dilini bilen dillerine, hay Âdemoğlu keratasının akıllarına!"

"Neydi Balabancık?" diye sordu yaklaşınca.

Balabancık kargaşa dalgını olduğundan Gazi Anayı duymamıştı. Gazi Ana sopasıyla böğrünü dürttü. Dönmesiyle de sualini yüzüne çarptı:

"Neydi diye soruldu aval oğlum? Bostan kurusu herif neler anlatmakta Âdem oğluma?"

"Şu yarma Mongol var ya Gazi Ana, hani şu konuşan

çapulcunun yanındaki.."

"Var ya, Mongol zibidisiyle..."

440 ? UZAKLAR / AKINDIR

"Yok, zibidi mibidi değilmiş bunlar."

"Ya neymiş peki?"

"Mongol, noyanmış gendince, anlayacağın bey yani..."

"Noyanlığın beyliğe geldiğini biliriz, ötesini söyle."

"Ötesi, Gazi Ana, Ertuğrul Beyimin emri ki, elimizde yeteri kadar at bulunmadığından esir kısmının ata nöbetleşe binmesi lâzım. Sıra Salgur Noyan'ın attan inip şu konuşan herifin binmesine gelince, kargaşa patladı. Salgur Noyan dediğim, Mongolun ismi, herifin her tarakta bezi varmış. Akça Agamin yumruklarını tatmadan dile gelmesinden bilinir."

"Niye mızıdı sanki? Sırayla dendiye, inip gönül hoşluğuylan atı diğerine verecek, töre böyle yazmıştır."

"Yok Gazi Ana..."

"Ne demek yok, töresiz misin bre?"

"Ben töreliyim de Mongol töresizdir. 'Ben noyanım, noyanlar yaya yürürken at uşakları ata binemez, noyanın noyanlığı kalmaz o vakit' diye tutturdu. Delikanlıyı al aşığı etti. Delikanlı üstüne vardıkta da tekme-tokat girişti. Söylendiğine göre delikanlı, Salgur Noyan denen Mongol'un at uşığıymış. Bildiğimiz hizmetkâr, yani karavaş köle."

"Karavaş köle olmakla insandır. Hazret-i Ömer efendimiz bile kölesiyle nöbetleşe binmemiş mi hayvanına, onlara bunu belleten olmamış mı hiç?"

"Olmamıştır. Papaz, keşiş kısmı rahatları bozulur korkusuyla her insanın insanlığını kabul etmeye yanaşmazlar da, insanların kimisini asîl, kimisini köylü, kimisini köle diye üçe, dörde bölüp, varlıksız varlıklarının emrinde ölesiye çalıştırırlar. Hele dinleyelim, Âdem kardaş duya-
UZAKLAR YAKINDIR ? 441

çağını duyup dile geldi."

Bayatlı Âdem kalabalığa dönmüştü. Herkesin bilmediğini bilmenin tadını bir hayli susup çıkardıktan sonra:

"Delikanlı hak istiyor" diye konuşmaya başladı, "hakını Salgur Noyan'a kaptırmaya niyetli değil. Ayrıca müslüman olmak arzusunda. Dinimiz madem ki benimle Salgur Noyan'ı eş tutuyor, dinlerin en iyisi olmalı, diyor. Nasıl müslüman olunur diye de soruyor. Şimdi Yahşi Hocam beri gelsin."

İçlerinden biri Yahşi Hocayı buldu getirdi.

"Tekbiir!" dedi Yahşi Hoca.

Tekbirin sesi Söğüt'e ulaştı.

Tekbiriden sonra bir ağızdan "Evleme-develeme"yi söy-

lemeye başladılar:

"Eveleme-develeme,
"Yağı kaçar, kovalama,
"Çergi çember,
"Misk-u amber,
"Kılıç, mızrak,
"Vatan uzak..."

Tekerlemenin burasına, içinden itirazı basü, Gazi Ana:

"Vatan uzak değil artık şükürler olsun, Söğüt dediğin surda birkaç konak; gittik konduk mu vatani bulduk demektir. Bundan kelli vatan yakın? Teey nereden buraya uzak gelmeyene, şurası uzak gelir mi? Eski tekerleme işte, uyduranlar bir gün vatana bunca yakın olacağımızı hayal bile edememişler..."

Düşüncelerine gülüp koroya katıldı:

442 ? UZAKLAR YAKINDIR

"Gitsek gitsek,
"Nereye gitsek?

İçinden yine bir itiraz koştı:

"Nereye olur mu? Söğüt'e, sonra Domaniç'e, oradan da ohooo! Peygamber Efendimizin müjdelediği Konstantiniye'ye inşallah. Bundan sonra nereye diye sorulmaz, hedefimiz bellidir hamdolsun."

Tekerlemeye döndü:

"Yola çıksak,
"Yol tükense,
"Göle varsak,
"Göl kurusa,
"Çöle girsek,
"Çöl yanlsa,
"Yağmur yağsa,
"Bereket olsa,
"Kayı Han, Kayı Han,
"Yolunu bulsa,
"Yürüse yürüse,
"İlini bulsa..."

"Bulduk hamdolsun" diye gülümsedi, Gazi Ana, "yolumuzu da, ilimizi de bulduk Allah'ıma şükür. Bundan sonrası çilenin envai çeşidini çekmek yok, olsa bile kaç-göç derdine değil, devlet olup dünyanın öte ucuna ulaşma derdine olacak. Bu da çilenin çekilesi olanıdır, yürek dağılayanı değil."

Düşüncelerine mihlanıp olduğu yerde dalmış gitmişti.

UZAKLAR YAKINDIR ? 443

Yahşi Hocanın sesine uyandı:

"Daldırdın Gazi Ana, bunda daldıracak ne var ki?" diyordu.

Anlayamadı:

"Ne dedin kocamış hoca?"

"Daldırdın dedim, temelli vatana iki adım kala insan daldırır mı?"

"Ben de zaten ona daldırmıştım."

"Eeey, ne çıkardın peki?"

"Hayır çıkacak inşallah, bu topraklar yeni dünyamızın merkezi olacak."

"Dünyanın öte ucunu da ister gibisin Gazi Ana?"

"Helbet" derken dirildi Gazi Ana, "kul kısmı hem dünyayı, hem ahireti ister, kurban olduğum Allah da dilediği ne verir diyen sen değil misin?"

Yahşi Hoca da güldü:

"İşine gelenleri hemen ezberine alırsın."

"Sen de öyle kocamış hoca, sen de öyle."

Yahşi Hoca uzaklaşan toz bulutuna bakıp iç çekti:

"Vurduk dalgaya" dedi, "bizimkiler haniyse gözden yitcek. Dizinde dermanın kalmışsa kullanacak vakittir Gazi Ana. Yürü bakalım."

"Yürürüz" dedi Gazi Ana, "koşarız da Allah'ımın izniyle."

Gencelmiş, seke seke koşmaya başlamıştı.

Yahşi Hoca yarışamadı. Az sonra yavaşladı. Tek başına kaldı. Gazi Ananın genç kız çevikliğinde seke seke koşmasını hatırladıkça gülüyordu.

444 ? UZAKLAR YAKINDIR

Birazdan toz bulutu kayboldu. Kayı Han Boyu toprak yolu bitirmiş, taş yola girmişti. Etraf kayalıktı. Tam bir sessizlik vardı. Yahşi Hoca keyfince sessizliği cinlerden kayalıklardan çağrıldığını duydu:

"Heeey Yahşiii! Heeey Ahiiii!"

Bakındı. Kimseleri göremeyince, meraklandı. Biri müziplik mi yapıyordu?

"Kimsiin?" diye sordu.

Cevap hemen geldi:

"Kaya Şeyhiii!"

Hafiften ürküntüsü dağıldı, sesin geldiği tarafa diz çöktü:

"Selâmün aleyküm Kaya Şeyhi. Ama geç kaldın."

"Aleyküm selâm Âhî kardaş, geç değil, vaktidir."

"Söyle ne söyleyeceksen, dinlemekteyim kurban olduğum."

"Kayı Hana müjdemiz var!"

Şimdi ses kayalıklardan değil de içinden geliyordu sanki; sıcak, yakın ve yürek hoplatıcı:

"Ver müjdeni Şeyhim..."

"Efendimizin yolundasınız. Ertuğrul'dan sonra kendinize Osman'ı bey yapın. Ardından sorgusuz sualsiz gidin. Edebâli karındaşımıza da vakti geldikte selâmlarımızı söyleyin. Ayak direyip şeyhliği iki okka altı etmesin, ver-

sin gitsin kızını Osman oğlumuza, versin gitsin."

"Osman da kim? Ya Edebâli dediğin?"

Sorusuna bir cevap gelmeyince tekrarladı:

"Deyiver, kim bu Osman dediğin, Edebâli dediğin kim?"

Merakta koma kurban olduğum."

Kayalıklardan sadece bir tekbir yükseldi:

"Allahüekber!"

Dağlar, taşlar dile gelip aynı tekbire katılmış gibi geldi
Yahşi Hocaya. Kendisi de coştı:

"Allahüekber!"

Kalktı. Sümsükût kayaların arasındaki geçitten uçtu
sanki, ikinci güneşinin altında moraran Uludağ'ın tepesi-
ne doğru gülümsedi:

"Tohum toprağa şimdi düştü" diye mırıldandı, "filizle-
nip büyüyerek çınar olması yakındır."